

Meupiya ne panugtulen: Bibliya ne Matigsalug

Matigsalug Manobo New Testament

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Matiyu	4
Markus	42
Lukas	66
Huwan	104
Me Himu	132
Ruma	166
1 Kurintu	181
2 Kurintu	196
Galasya.....	206
Ipisu.....	212
Pilipus.....	218
Kulusas.....	222
1 Tisalunika.....	226
2 Tisalunika.....	230
1 Timutiyu	233
2 Timutiyu	238
Titu.....	242
Pilimun	245
Hibruwanen.....	247
Santiyagu	259
1 Pidru	263
2 Pidru	268
1 Huwan.....	271
2 Huwan.....	275
3 Huwan.....	276
Hudas	277
Impakita.....	279

Matiyu

Igpewun-a

Ka migsulat te seini ne baseen iyan si Matiyo ne egngaranan ded ki Libi. Sabeka sikandin te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen ni Hisus, wey egngaranan ki Alpiyu ka amey rin. Matig-Galiliya sikandin piru diye migtrabahu te Kapirnaum isip talagsukut te buhis te ware pad neyimu ne hibateen ni Hisus. Ne kema buwa iya ke si Hisus e ka migbalew-balew te ngaran din ne Libi te neyimu e sikandin ne hibateen, wey migngaranan e sikandin ki Matiyo ne iyan igpasabut te Hibruwanen ne linalahan 'ka dasag te Manama.'

Ka guhuren ni Matiyo, diye migbunsud te itulan te kaap-apuan ni Hisus, te pegkeetew rin, pegbewutismu wey te pegtintal kandin, te pegwali wey te pegpanulu din, wey te pegpamawi din te egmanderalu diye te Galiliya. Pegkapenga kayi, nahuhud e man-e ni Matiyo ka meytenged te peggendiye ni Hisus te Hirusalim, wey ka nangimu rin te diyad sikandin. Nahuhud din man-e ka neyitabu te katammanan ne simana ni Hisus diye te Hirusalim, ka peglansang kandin te krus, wey ka pegkeuyag din.

Nahuhud kayi te seini ne baseen ne si Hisus iyan ka Kristu ne insaad te Manama ne egluwas te me Hudiyu, wey te langun ne kene ne me Hudiyu ne egpalintutuu wey egسالig kandin. Ne pinaahi kandin, natuman te Manama ka insaad din diye te keet-etawan din sumale diye te Tapey ne Kasabutan.

Seini se Meupiya ne Panugtulen, migpeila ne si Hisus ka mabantug ne Talagpanulu, ne due katenged din te pegpasabut te Balaud te Manama. Kayi te seini ne baseen, due lalimma ne malayat ne pegpanulu ni Hisus ne insulat ni Matiyo, wey naan pa iya ka pegpanulu ni Hisus meytenged te Peghari te Manama: (1) Ka pegwali diye te bubungan meytenged te pegbebatasan te me etew, ka me katungdanan wey ka egkengarawat dan, wey ka egtamanan te me etew ne nasakup te Migharian te Manama (Kapitulu 5-7); (2) ka pegpaney-paney te sapulu wey daruwa (12) ne apustulis meytenged te me himu ran (Kapitulu 10); (3) ka me panunggilingan meytenged te Peghari te Manama (Kapitulu 13); (4) ka pegpanulu meytenged te kaluwasan te egkeyimu ne hibateen (Kapitulu 18); wey (5) ka pegpanulu meytenged te katammanan te seini ne timpu wey ka meytenged te egginguma ne Peghari te Manama. (Kapitulu 24-25).

Ka nasulat te seini ne baseen

Ka kaap-apuan wey ka pegkeetew ni Hisu Kristu 1:1-2:23

Ka himu ni Huwan ne Talagbewutismu 3:1-12

Ka pegbewutismu wey ka pegtintal ki Hisus 3:13-4:11

Ka himu wey pegpanulu ni Hisus diye te Galiliya 4:12-18:35

Ka peggipanew ni Hisus puun te Galiliya peendiye te Hirusalim 19:1-20:34

Ka katammanan ne simana ni Hisus diye te Hirusalim 21:1-27:66

Ka pegkeuyag wey pegpakita te Magbebaye 28:1-20

Ka kaligkatan ni Hisu Kristu

(Luk. 3:23-38)

1 Seini ka kaap-apuan ni Hisu Kristu ne kabuhalan ni Dabid, ne kabuhalan ni Abraham.

² Si Abraham ka amey ni Isaak, si Isaak ka amey ni Hakub, ne si Hakub ka amey ni Huda wey te me suled din. ³ Ne nakaasawa si Huda ki Tamar wey due daruwa ne anak dan ne si Piris wey si Sira. Si Piris ka amey ni Hisrun, wey si Hisrun ka amey ni Aram. ⁴ Ne si Aram ka amey ni Aminadab, si Aminadab ka amey ni Nasun, wey si Nasun ka amey ni Salmun. ⁵ Ne nakaasawa si Salmun ki Rahab ne iyan dan anak si Buas, ne nakaasawa si Buas ki Rut ne iyan dan anak si Ubid, ne si Ubid ka amey ni Hisi, ⁶ ne si Hisi ka amey ni Hari Dabid.

Ne si Hari Dabid ka amey ni Sulumun, wey iyan din iney ka asawa dengan ni Uriyas. ⁷ Si Sulumun ka amey ni Rihubuam, si Rihubuam ka amey ni Abyas, si Abyas ka amey ni Asa, ⁸ ne si Asa ka amey ni Husapat, si Husapat ka amey ni Huram, si Huram ka amey ni Usiyas. ⁹ Si Usiyas ka amey ni Hutam, si Hutam ka amey ni Ahas, si Ahas ka amey ni Isikiyas. ¹⁰ Si Isikiyas ka amey ni Manasis, si Manasis ka amey ni Amun, ne si Amun ka amey ni Husiyas. ¹¹ † Ne si Husiyas ka amey ni Hikuniyas wey te me suled din. Te seeye ne timpu, inuyan ka matig-Israil diye te Babilunya eyew eguripenen.

¹² Pegkapenga uyana te matig-Babilunya ka matig-Israil, nakaanak si Hikuniyas ki Salatiil, ne si Salatiil ka amey ni Surubabil, ¹³ si Surubabil ka amey ni Abyud, si

† 1:11 2Har 24:14-15; 2Kru 36:10; Hir 27:20.

Abyud ka amey ni Ilyakim, si Ilyakim ka amey ni Asur, ¹⁴ si Asur ka amey ni Saduk, ne si Saduk ka amey ni Akim, si Akim ka amey ni Ilyud. ¹⁵ Si Ilyud ka amey ni Ilisar, si Ilisar ka amey ni Matan, si Matan ka amey ni Hakub. ¹⁶ Si Hakub ka amey ni Husi, ne asawa ni Mariya ne iney ni Hisus ne egngaranan te Kristu.

¹⁷ Purisu due sapulu wey hep-at (14) ne kabuhalan puun ki Abraham taman ki Dabid, wey sapulu wey hep-at (14) degma ne kabuhalan puun ki Dabid taman te timpu ne neuyan e ka matig-Israil diye te Babilunya, wey duen pad man-e sapulu wey hep-at (14) ne kabuhalan puun te neuyan ka matig-Israil taman te neetew e ka Kristu. †

Ka pegkeetew ni Hisus

(Luk. 2:1-7)

¹⁸ † Seini ka guhuren meyitenged te pegkeetew ni Hisu Kristu. Ka iney rin ne si Mariya, napamalayan e ni Husi, piru te ware pad sikandan migpewulirey, naberes e si Mariya pinaahi te Panisingan te Manama. ¹⁹ Na, si Husi se egpangasawa kandin, matareng ne etew wey kene sikandin egkeupian ne egpeyilawan din si Mariya. Ne puun dutu, nakasuman-suman sikandin ne egpasuwayey sikandan te heles de. ²⁰ Piru te migsusuman-suman pad sikandin dutu, due panalihan te Magbebaye ne Manama ne migpakita kandin pinaahi te taheinep ne migkahi, "Husi, kabuhalan ni Dabid, kene ka egkaalde ne egpangasawa ki Mariya su naberes sikandin pinaahi te Panisingan te Manama. ²¹ ‡ Eg-anak sikandin te lukes wey ngarani nu ki Hisus tenged su sikandin ka egluwas te keet-etawan din puun te me sale dan."

²² Neyitabu seini se langun eyew egkatuman ka ingkahi te Magbebaye ne Manama pinaahi te prupita: ²³ †† "Egkaberes ka mengebay ne ware pad neyilabeti, wey lukes ka ig-anak din wey egngaranan sikandin te Imanyuwil" (Iyan kaluwasan te Imanyuwil, "Duma ta ka Manama.")

²⁴ Purisu te peggimata ni Husi, intuman din e ka in-suhu te panalihan te Magbebaye ne Manama, wey in-asawa rin e si Mariya. ²⁵ †† Piru ware din hilabeti si Mariya te ware pad mig-anak. Te inlesutan e si Mariya, lukes iya ka anak din wey ingngaranan e ni Husi ka bate ki Hisus.

Ka me etew ne egkateu ne egpamituen

2 Diye miglesut si Hisus te lungsud te Bitlihim ne sakup te prubinsya te Hudiya, ne si Hirudis pad ka Hari te seeye ne timpu. Ne due me etew ne egkateu ne egpamituen ne diye ne mahinged te dapit te igsile ne nanginguma diye te Hirusalim ne mig-inse, ² "Hendei ka bate ne neetew ne iyan egkeyimu ne Hari te me Hudiya? Nakita ney ka bituen ne diye dapit te igsile ne iyan palinneu te peglesut din, purisu miggendini key eyew te pegsimba kandin."

† Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas. †† 1:18 Luk 1:27. ‡ 1:21 Luk 1:31. †† 1:23 Isa 7:14 (LXX). †† 1:25 Luk 2:21.

³ Te pegkarineg dutu ni Hari Hirudis, nabantalan sikandin duma te langun ne etew te Hirusalim.

⁴ Purisu impalibulung din ka langun ne me pangulu te me talagpanubad wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama wey mig-insaan din ke hendei eglesut ka Kristu.

⁵ Ne migtabak sikandan, "Diye eglesut sikandin te lungsud te Bitlihim ne sakup te prubinsya te Hudiya, su seini ka nasulat te prupita te Manama:

⁶ †† "Ka Bitlihim ne nasakup te Hudiya, ka mabantug te langun ne lungsud due te Hudiya, su diye egpuun ka egpangulu ne egtanggu te keet-etawan ku ne me kabuhalan ni Israil." "

⁷ Te pegkarineg dutu ni Hirudis, impeumew rin e te heles de ka me etew ne egkateu ne egpamituen, wey mignengnengan din ke ken-u miglepew ka bituen ne nakita ran. ⁸ Nataman, impeendiye din e sikandan te Bitlihim te migkahi, "Hendiye kew e wey ay-ayari niyu te egpamitew ka bate. Ne emun ke egkakita niyu e sikandin, nangen e re nikaniyu eyew egpekeendiye a degma ka egsimba kandin."

⁹ Pegkapenga te Hari te miglalag, nangipanew e sikandan. Te sasangan pad sikandan ne eggipanew, duen e man-e ka bituen ne nakita ran diye dapit te igsile. Ne seeye naa ka in-ikul ran taman te migsanggal diye te neugpaan te bate. ¹⁰ Amana sikan-dan nahale-gale te pegkakita ran te bituen! ¹¹ Te pegseled dan te baley, nakita ran ka bate duma te iney rin ne si Mariya. Ne migpanimbuel sikandan wey in-simba ran ka bate. Nataman, migbukalasan dan e ka me mahal ne inuayan dan wey imbehey ran e diye te bate ka me dasag dan ne bulawan, insinsu wey mira.

¹² Piru te peg-uli dan e, diyad e sikandan migbaye te lein ne dalan tenged su migpanpanayan sikandan te Manama pinaahi te taheinep ne kenad e egpaliberen diye te ki Hirudis.

Ka pegpallahuy diye te Ihiptu

¹³ Te nangipanew e ka egkateu ne egmamituen, due panalihan te Magbebaye ne Manama ne migpakita ki Husi pinaahi te taheinep din ne migkahi, "Enew ka. Uyana nu ka manggianak, wey pallahuy kew diye te Ihiptu. Ne diye kew naan pa ugpe taman te eg-paaween kud sikaniyu, su egpamitawen ni Hirudis ka bate eyew eggimatayan."

¹⁴ Purisu mig-enew e si Husi wey in-uyan din e ka ta-laanak, wey te sikan de ne karusileman migpallahuy e sikandan peendiye te Ihiptu. ¹⁵ †† Ne diye pad mig-ugpe sikandan taman te migpatey e si Hirudis.

Neyitabu ka iling kayi eyew egkatuman ka ingkahi te Magbebaye ne Manama pinaahi te prupita ne migge-nendue, "Mig-umew ku ka Anak ku puun te Ihiptu."

Ka peggimatey te me bate

¹⁶ Ne migpangebhel-ebel e ka langet ni Hirudis te pegkanengnengi rin ne in-akalan de sikandin te me

††† 2:6 Mik 5:2. ††† 2:15 Hus 11:1.

etew ne egkateu ne egpamituen. Purisu migsuhu sikandin ne egpeyimatayan ka langun ne me bate ne lukes diye te Bitlihim wey te marani dutu ne me bariyu puun te iyam pad miglesut peendiye te daruwa ne leg-un ne me bate. Su nakanengneng sikandin ne migdaruwe e ne leg-un ka kariyuan puun te nakita ka bituen te seeye se egkengateu ne egpamituen.

¹⁷ Pinaahi te sika ne neyitabu, natuman e ka ingkahi ni prupita Hirimiyas ne miggenendue:

¹⁸ † “Due laheng ne egkarineg diye te Rama, ne egsinehew wey egpalumbibigtew, egpandalawit si Rakil tenged te me anak din; ne kene iya sikandin egkeim-imuan, uya su nenammatey e ka me anak din.”

Ka peg-uli diye te Nasarit

¹⁹ Ne hengkayi te migpatey e si Hirudis, migpakita ka panalihan te Magbebaya ne Manama ki Husi pinaahi te taheinep te diye pad sikandan te Ihiptu. ²⁰ Migkahi ka panalihan, “Enew ka. Dumaa nu ka manggianak, wey uli kad e diye te Israil, tenged su migpatey e ka etew ne egkeupian ne eggimatey te bate.” ²¹ Ne mig-eneu si Husi wey migduma rin e ka manggianak te mig-uli diye te Israil.

²² Piru te pegkarineg din ne si Arkilaw e ka Hari te Hudiya ne inliwan te amey rin, naalde e sikandin ne eggendiye. Nataman, impanpanayan e man-e sikandin te Manama pinaahi te taheinep din ne egpeendiyeen te prubinsya te Galiliya. ²³ †† Ne diyad e sikandan mig-ugpe te lungsud te Nasarit. Purisu natuman e ka ingkahi te me prupita meytenged te Kristu ne miggenendue, “Enggaranan sikandin te matig-Nasarit.”

Ka pegwali ni Huwan ne Talagbewutismu

(Mar. 1:1-8; Luk. 3:1-18; Huw. 1:19-28)

3 Te seeye ne timpu, due etew ne enggaranan ki Huwan ne Talagbewutismu ne migwali diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan diye te Hudiya. ² † Migkahi sikandin, “Inniyuhi niyu ka me sale niyu, su mahaan e ka Peghari te Manama!” ³ †† Si Huwan ka egkahiyen ni prupita Isayas ne eggenendue,

“Due egpanguleyi diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan ne egkahi:

‘Andama niyu ka dalan te Magbebaya.

Tul-ira niyu ka egbayaan din!’”

⁴ †† Ka kumbale ni Huwan innimu ligkat te bulbul te kamilyu, ne ka sinturun din innimu ligkat te laplap te ayam. Ne iyan din de egkeenen ka talangas wey ka teneb. ⁵ Nangendiye te kandin ka me etew ne diye egpuun te Hirusalim, wey diye te langun ne lungsud te Hudiya, wey te langun ne me inged ne marani te weyig ne Hurdan. ⁶ Ne nekegsendit e sikandan wey impangguhud dan e ka me sale dan, wey imbewutismuwan e sikandan ni Huwan diye te weyig ne Hurdan.

† 2:18 Hir 31:15. †† 2:23 Mar 1:24; Luk 2:39; Huw 1:45. † 3:2 Mat 4:17; Mar 1:15. †† 3:3 Isa 40:3 (LXX). †† 3:4 2Har 1:8.

⁷ †† Te pegkakita ni Huwan ne masulug ka me Parisiyu wey me Sadusiyu ne migparani kandin eyew egpabewutismu, migkahiyen din e sikandan, “Sikaniyu se egpekeiling te me mammiley, hentew-a ka miglalag kaniyu ne egpakaalihu kew te egginguma ne lepad te Manama?” ⁸ Ipakita niyu pinaahi te himu niyu ne mig-inniyuhan niyud e ka me sale niyu. ⁹ †† Ne kene kew kahi, ‘Me kabuhalan key e ni Abraham.’ Su egnangenan ku sikaniyu te egkaayun ne egpabaluyen te Manama ne me etew ka seini se me batu eyew eggimuwen ne kabuhalan ni Abraham. ¹⁰ † Ne kuntee, andam e ka perekul ne igpekpek te me kayu; ne egpeleren ka tagse kayu ne kene egbebehas te meupiya, wey igdegpak diye te hapuy. ¹¹ Egbewutismu a kaniyu pinaahi te weyig te pegpeila ne mig-inniyuhan niyud e ka me sale niyu. Piru due egpakinundul keddi ne subla pad ne maresen keddiey, ne kena a ne likes minsan te peg-uyan naan de te sandal din. Sikandin ka egbewutismu kaniyu te Panisingan te Manama wey te hapuy. ¹² Egpekeiling sikandin te etew ne egpalayap te paley, iglein din ka tipasi diye te ukaba. Ne seeye se tipasi diye din igtahu te lalapeng, piru ka ukaba egsilaban din te hapuy ne kene egkeebukan.”

Ka pegbewutismu ki Hisus

(Mar. 1:9-11; Luk. 3:21-22)

¹³ Nataman, miggendiye si Hisus te Hurdan ligkat te Galiliya ka egpabewutismu ki Huwan. ¹⁴ Piru kene perem egkeupian si Huwan ne egbewutismu ki Hisus, su migkahi si Huwan, “Sikeddiey ka keilangan ne egbewutismuwan nu, ne mania te miggendini ka keddiey?”

¹⁵ Piru migtabak si Hisus, “Keilangan iya ne eggimuwen ta seini eyew te pegtuman te langun ne igkeupii te Manama.” Ne mig-uyun e si Huwan ki Hisus.

¹⁶ Te nabewutismuwan e si Hisus wey nakahakap e, saहुhune ne nalukatan ka langit wey nakita rin ka Panisingan te Manama ne miglene ne egpekeiling te seleppati ne miglatun diye te kandin. ¹⁷ †† Ne due laheng ne egpuun te langit ne migkahi, “Seini ka pinalangge ku ne Anak. Amana a nahale kandin.”

Ka pegtintal ki Hisus

(Mar. 1:12-13; Luk. 4:1-13)

4 †† Nataman, in-uyan e te Panisingan te Manama si Hisus diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan eyew egtintalen ni Meibulan. ² Ne dutu, migpuasa sikandin seled te hep-at ne pulu (40) ne aldew wey marusilem, ne nataman, miggutasan e sikandin. ³ Ne miggendiye te kandin si Meibulan ne migkahi, “Ke Anak ke ma te Manama, pabaluya nu ne paan seini se me batu.”

⁴ †† Piru migtabak si Hisus, “Nasulat e diye te Kasulatan ne miggenendue, ‘Kene egkeuyag ka etew te keenen de, ke kene, te tagse lalag ne iglalag te Manama.’”

††† 3:7 Mat 12:34; 23:33. ††† 3:9 Huw 8:33. † 3:10 Mat 7:19. †† 3:17 Hin 22:2; Sal 2:7; Isa 42:1; Mat 12:18; 17:5; Mar 1:11; Luk 9:35. ††† 4:1 Hib 2:18; 4:15. †† 4:4 Diy 8:3.

⁵ Nataman, in-uyan e te ahalen te me busew si Hisus diye te Hirusalim, ka Matulus ne Siyudad, wey diye itahu sikandin te kinaribabawan te timplu, ^{6†} wey migkahiyen sikandin, “Ke Anak ke ma te Manama, tinugpu ka seeye te diralem. Su nasulat e diye te Kasulatan,

‘Egsuhu ka Manama te me panalihan din te pegbantey keykew,

wey egtapayeen ka nikandan, eyew kene egpakabaras te batu ka paa nu.’”

^{7††} Piru migkahiyen sikandin ni Hisus, “Nasulat e degma diye te Kasulatan ne miggenendue, ‘Kene nu tinta ka Magbebaye ne Manama nu.’”

⁸ Nataman, in-uyan e man-e te ahalen te me busew si Hisus diye te titikangi ne bubungan, wey impapitew kandin ka katelesan te langun ne inged kayi te ampew te tane. ⁹ Ne migkahiyen sikandin ni Meibulan, “Igbehy ku seini se langun diye te keykew ke egpanimbu el ka wey egsimba keddi.”

^{10‡} Ne migkahiyen ni Hisus sikandin, “Awe ka Meibulan! Su nasulat e diye te Kasulatan, ‘Simbaa niyu ka Magbebaye ne Manama niyu wey sikandin de pamakaya niyu!’”

¹¹ Nataman, mig-engkeran e sikandin te ahalen te me busew, ne dutu, nangingume e ka me panalihan te Manama eyew egtanggu kandin.

Ka pegbunsud ni Hisus te himu rin

(Mar. 1:14-15; Luk. 4:14-15)

^{12‡†} Ne nakarineg si Hisus te narakep e si Huwan ne Talagbewutismu, sikan naa ka miglibed e sikandin diye te Galiliya. ^{13‡†} Ne ware sikandin naluhey diye te Nasarit, wey miggalin e mig-ugpe diye te Kapirnaum ne marani te lanew ne sakup te Sabulun wey Naptali. ¹⁴ Neyitabu sika eyew egkatuman ka ingkahi ni prupita Isayas:

^{15‡††} “Ka inged te Sabulun wey ka inged te Naptali, bayaan peendiye te dahat, ne deyipag te weyig ne Hurdan,

ne sakup te Galiliya ne enggaran te inged te kene ne me Hudiyu.

¹⁶ Minsan nangugpe due te marusilem ka me etew te sika ne me inged,

piru egpakakita red sikandan te dakel ne kalayag.

Ne ka nangugpe due te marusilem ne egkaalde ne egkengammatey,

egkalayahan ded.” ^{‡††}

^{17§} Puun te seeye ne timpu, migbunsud e migwali si Hisus ne migkahi, “Inniyuhi niyu ka me sale niyu, su mahaan e ka Peghari te Manama.”

Ka peg-umew ni Hisus te an-anayan ne me hibateen din

(Mar. 1:16-20; Luk. 5:1-11)

¹⁸ Taheed te miggiphianew si Hisus diye te ilis te Lanew te Galiliya, nakakita sikandin te talaari ne egpamiyale ne si Simun ne eg-immuan ki Pidru wey ka suled din ne si Andris. Mangngengalap sikandan se daruwa. ¹⁹ Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, “Ikul kew keddiey wey eggimuwen ku sikaniyu ne mangngengalap te me etew.” ²⁰ Due-rue ne mig-engkeran dan ka me biyale dan wey mig-ikul e kandin.

²¹ Te migpabulus e si Hisus ka miggipanew, due nakita rin ne lein ne talaari ne si Santiyagu wey si Huwan ne me anak ni Sibidiyu. Diye sikandan te balangey ran duma te amey ran ne egpanupak te me biyale dan. Ne dutu, in-umew e sikandan ni Hisus, ²² ne due-rue ne in-engkeran dan e ka balangey ran wey ka amey ran wey mig-ikul e sikandan ki Hisus.

Migpanulu wey migpamawi si Hisus

(Luk. 6:17-19)

^{23§†} Nataman, in-empet ni Hisus te egleug-leug ka intiru ne prubinsya te Galiliya, wey migpanulu sikandin diye te me simbaan te me Hudiyu. Inwaliyan din sikandan te Meupiya ne Panugtulen meyitenged te Peghari te Manama, wey imbawian din ka langun ne eggaramen wey dalu te me etew. ²⁴ Nekeempet te intiru ne Siria ka guhuren meyitenged kandin, purisu impanguyan te me etew diye te kandin ka langun ne egmanderalu te nalein-lein ne me dalu, ka seeye se egkababayaran te masakit, ka egpanerepan te busew, ka egbabuyen, wey ka migpatey e se me lawa. Ne imbawian sikandan ni Hisus. ²⁵ Amana ne susuluhi ka me etew ne migsinundul ki Hisus ne diye egpuun te Galiliya, Dikapulis, Hirusalim, Hudiyu, wey diye te deyipag te Hurdan.

Ka pegwali ni Hisus diye te bubungan

(Luk. 6:20-23)

5 Te pegkakita ni Hisus te seeye se masulug ne me etew, migtakereg e sikandin diye te bubungan wey diyad e sikandin migpinnuu. Ne migparani e kandin ka me hibateen din ² wey migbunsud e sikandin ka migpanulu kandan ne migkahi:

³ “Keupianan te seeye se me etew ne mig-ila ne egkeilangan sikandan te Manama, su egkasakup sikandan te Migharian te Manama.

^{4§††} “Keupianan te seeye se me etew ne eglungku, su egbehayan sikandan te Manama te kahale.

^{5§} “Keupianan te seeye se me etew ne mapariralemen, su egkaangken dan ka intiru ne kalibutan.

^{6§††} “Keupianan te seeye se me etew ne egpakanekal ne egtuman te igkeupii te Manama, su egbulihan sikandan te Manama te pegtuman due.

† 4:6 Sal 91:11-12. †† 4:7 Diy 6:16. ‡ 4:10 Diy 6:13. †† 4:12 Mat 14:3; Mar 6:17; Luk 3:19-20. ‡† 4:13 Huw 2:12. ††† 4:15 Isa 9:1-2. ‡††† 4:16 Isa 9:1-2. § 4:17 Mat 3:2.

§† 4:23 Mat 9:35; Mar 1:39. §†† 5:4 Isa 61:2. §‡ 5:5 Sal 37:11. §†† 5:6 Isa 55:1-2.

⁷“Keupianan te seeye se me etew ne hiid-uwen te duma, su igkeyid-u degma sikandan te Manama.

⁸† “Keupianan te seeye se me etew ne nasabeka ka suman-suman diye te Manama, su egpakakita sikandan kandin.

⁹“Keupianan te seeye se me etew ne tigpataliware ke due samuk, su eg-angkenen sikandan te Manama ne me anak din.

¹⁰†† “Keupianan te seeye se me etew ne egbaybaran tenged te pegtuman te igkeupii te Manama, su egkasakup sikandan te Migharian te Manama.

¹¹‡ “Keupianan niyu ke eglemetan kew, ke egbaybaran kew, wey ke egpangawangan kew egpandakeseli te langun ne mareet tenged keddiey. ¹²†† Ne iling ded degma kayi ka natamanan te me prupita ne nekewun-a kaniyu. Purisu gale-gale kew su dakel ka dasag ne intahahe kaniyu diye te langit.

Ka asin wey ka kalayag

(Mar. 9:50; Luk. 14:34-35)

¹³†† “Sikaniyu ka asin kayi te ampew te tane. Piru ke egkaawaan e te nanam ka asin, egmenuwen pad te pegpalibed te nanam din? Warad e karuan due, purisu igdegpak e sika wey egdi-diekan e te me etew.

¹⁴††† “Sikaniyu ka kalayag kayi te ampew te tane. Ka sabeka ne siyudad ne diye te bubungan, kene egkeeles. ¹⁵††† Iling naa degma due, ware egmarekkt te sulu ne egsuban te gantangan, ke kene, igpatawantan iya igtahu eyew egkalayahan ka langun ne diye te seled te baley. ¹⁶§ Purisu ipalayag niyu ka sulu niyu diye te tangkaan te me etew eyew egkakita ran ka meupiya ne me himu niyu wey eyew egkasaye dan ka Amey niyu ne diye te langit.

Ka pegpanulu meytenged te Balaud

¹⁷“Kene niyu sumsumana ne iyan ku innendini ka pegdereet te Balaud te Manama wey te sinulat te me prupita. Kene ne pegdereet ka innendini ku, ke kene, ka pegtuman kayi. ¹⁸§† Egnangenan ku sikaniyu te malehet: taheed te duen pad ka langit wey ka tane, kene iya egkaawaan ka Balaud te minsan deisek ne baad wey tulduk taman te egkatuman e ka langun. ¹⁹Purisu ka minsan hentew ne kene egtuman te minsan deisek ne baad te Balaud, wey egpanulu te duma te pegsupak kayi, sikandin ka kene ne impurtanti diye te Migharian te Manama. Piru ka minsan hentew ne egtuman wey egpanulu te duma te pegtuman due, sikandin ka labew diye te Migharian te Manama.

²⁰Sikan naa, egnangenan ku sikaniyu te wey kew re egpakaseled te Migharian te Manama ke subla pad ka pegtuman niyu te igkeupii te Manama du te pegtuman te me talagpanulu te Balaud te Manama wey te me Parisiyu.

† 5:8 Sal 24:3. †† 5:10 1Pid 3:14. ‡ 5:11 1Pid 4:14. †† 5:12 2Kru 36:16; Him 7:52. †† 5:13 Mar 9:50; Luk 14:34-35. ††† 5:14 Huw 8:12; 9:5. ††† 5:15 Mar 4:21; Luk 8:16; 11:33. § 5:16 1Pid 2:12. §† 5:18 Luk 16:17.

Ka pegpanulu meytenged te pegkabelu

²¹§†† “Nakarineg kew e te migkahiyen ka me keet-etawan dengan, ‘Kene kew himatey. Ka minsan hentew ne eggimatey, eg-uyanen diye te hukumanan.’ ²²Piru egnangenan ku sikaniyu te minsan hentew ne egkabelu te duma rin, eg-uyanen degma diye te hukumanan. Ne minsan hentew ne egkahi diye te duma rin, ‘Ware utek nu,’ eg-uyanen sikandin diye te me Talag-gukum te me Huidiyu. Ne minsan hentew ne egkahi diye te duma rin, ‘Egkeungel ka!’ eglegparan sikandin diye te linew ne hapuy. ²³Purisu minsan ke diye kad e migsasindeg te altar ne mig-uyan te igpanubad nu diye te Manama, ne due-rue ne nakasuman-suman ka te due suled nu ne neenenduenan keykew, ²⁴engkeri nu pa ka igpanubad nu diye te lenged te altar. Ne hendiyei nu pa ka suled nu wey peul-uliey kew pa te meupiya ne geyinawa. Pegkapenga due, henduen pad ne ibehey nu ka igpanubad nu diye te Manama.

²⁵“Ke due egbayung keykew wey igsumbung kad nikandin, dagdahawi nu husaya te sasangan kew e ne egpeendiye te hukumanan, su kema ke igpeendiye kad e nikandin te huwis, ne igpeendiye kad e man-e te pulis, ne egkataman ne igpapurisu kad e. ²⁶Egnangenan ku sikeykew te malehet: kene ka iya egpakalihawang ke kene nu egkaamin te egbayad ka multa nu.

Ka pegpanulu meytenged te pegpanlibug

²⁷§† “Nakarineg kew e te ingkahi dengan ne, ‘Kene kew panlibug.’ ²⁸Piru kuntee, egnangenan ku sikaniyu te minsan hentew ne egtengteng te malitan wey egkeupian ne eggilabet kandin, nakapanlibug e sikandin diye te suman-suman din. ²⁹§†† Ne emun ke iyan egpuunan ka kawatan ne mata nu ne egpakasale ka, lekata nu sika wey iregpak nu. Meupiya pad ke egkaawaan ka te sabeka ne baad te lawa nu du te igdegpak diye te linew ne hapuy ka intiru ne lawa nu. ³⁰§† Ne emun ke iyan egpuunan ka kawatan ne belad nu ne egpakasale ka, tempuha nu sika wey iregpak nu. Meupiya pad ke egkaawaan ka te sabeka ne baad te lawa nu du te igdegpak diye te linew ne hapuy ka intiru ne lawa nu.

Ka pegpanulu meytenged te egpeengkerey

(Mat. 19:9; Mar. 10:11-12; Luk. 16:18)

³¹§† “Nakahi e degma dengan ne, ‘Ka lukes ne eg-engked te asawa rin, keilangan ne egbehey te asawa rin te kasulatan te egpakig-engked.’ ³²§†† Piru kuntee, egnangenan ku sikaniyu te emun ke eg-engkeran te lukes ka asawa rin ne ware nasalei, sikandin e ka egpuunan ne egpakapanlibug ka asawa rin ne malitan ke eg-abey sikandin eg-asawa. Ne ka egpangasawa kandin, egpakapanlibug e degma.

§†† 5:21 Iks 20:13; Diy 5:17. §† 5:27 Iks 20:14; Diy 5:18. §†† 5:29 Mat 18:9; Mar 9:47. §† 5:30 Mat 18:8; Mar 9:43. §† 5:31 Diy 24:1-4; Mat 19:7; Mar 10:4. §†† 5:32 Mat 19:9; Mar 10:11-12; Luk 16:18; 1Kur 7:10-11.

Ka pegpanulu meyitenged te pegpahunlibet

³³ † “Nakarineg kew e degma te migkahiyen ka me keet-etawan dengan, ‘Kene egkaayun ne kene nu egtumanen ka insaad nu, su keilangan ne egtumanen nu ka impahunlibet nu te Magbebaye ne Manama.’ ³⁴ † Piru kuntee, egnangenan ku sikaniyu te kene kew iya pahunlibet. Kene kew kahi, ‘Mengeyibet te langit’ su ka langit pinnuwan te Manama te egmandu. ³⁵ ‡ Ne kene kew kahi, ‘Mengeyibet te kalibutan’ su ka kalibutan diekanan te Manama. Ne kene kew man-e pahunlibet te Hirusalim su sika ka siyudad te mabantug ne Hari. ³⁶ Kene kew man-e pahunlibet te me ulu niyu su kene kew egpakapamaangkag wey egpakapameitem minsan te sabeka re ne timman ne bulbul niyu. ³⁷ Kahi kew re te ‘Uya’ ke eg-uya kew. Ne kahi kew re te ‘Kene’ ke kene kew, su emun ke egpahunlibet kew pad, diyad egpuun sika ki Meibulan.

Ka pegpanulu meyitenged te pegsuli

(Luk. 6:29-30)

³⁸ † “Nakarineg kew e te ingkahi dengan ne, ‘Ka mata egbayaran ded te mata, ka ngipen egbayaran ded degma te ngipen.’ ³⁹ Piru kuntee, egnangenan ku sikaniyu te kene kew suli te miggimu kaniyu te mareet. Ke due egtagpi te beneng nu, ipatagpi nu degma ka limang. ⁴⁰ Ke due egsumbung keykew ne egkuen din e ka kumbale nu, ibehey nud e sika wey ilagkes nud e degma ka dyakit nu. ⁴¹ Ne emun ke due egpehes keykew ne egpatiang te inuyanan din te sabeka ne kilumitru, tianga nu te daruwa ne kilumitru. ⁴² Ke due egbuyu keykew, behayi nu, wey ke due egsembey keykew, pasambaya nu.

Ka peggeyinawa te me kuntere

(Luk. 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Nakarineg kew e te ingkahi dengan ne, ‘Geyinawei nu ka alukuy nu, wey dumuti nu ka kuntere nu.’ ⁴⁴ Piru kuntee, egnangenan ku sikaniyu te geyinawei niyu ka me kuntere niyu wey ampui niyu ka egbayad-bayad kaniyu. ⁴⁵ Emun ke eggimuwen niyu ka iling due, egkeyimu kew ne me anak te Amey niyu ne diye te langit. Su kene de ne ka me meupiya se batasan ka impasilaan din te aldew, ke kene, minsan degma ka me maddeet se batasan. Ne kene de ne ka me matareng ka imbehayan din te uran, ke kene, minsan degma ka me makasesale. ⁴⁶ Kene kew pallateng ne due egkarawat niyu ne dasag ne egpuun te Manama ke iyan niyu re eggeyinawaan ka eggeyinawa degma kaniyu. Su minsan ka me talagsukut te buhis, eggeyinawa te seeye se eggeyinawa degma kandan. ⁴⁷ Ne emun ke iyan niyu re eg-el-eliten ka me suled niyu, nekey ma ka neyimu niyu ne labew te neyimu te du-ma? Minsan ka kene egmalintutuu te Manama, eg-elit-elit ma te me suled dan. ⁴⁸ † Purisu, keilangan ne ware

igkarew-ey kaniyu, iling te Amey niyu ne diye te langit ne ware iya igkarew-ey.

Ka pegpanulu meyitenged te pegbehey te egkaayu-ayu

⁶ † “Bantey kew! Kene kew himu te meupiya diye te tangkaan te me etew eyew egparayan-dayan kandan. Ke iling ma rue, ware egkarawat niyu ne dasag ne egpuun te Amey niyu ne diye te langit. ² “Purisu ke egbehey ka diye te subla ne egkaayu-ayu, kene nu seini iwangal-wangal te langun ne etew iling te eggimuwen te egmapitew-pitew re diye te simbaan te me Hudiyu wey diye te me deralanen su eyew egdayanen sikandan te me etew. Egkahiyen ku sikaniyu te malehet: nakarawat e sikandan te dasag dan. ³ Piru ke egbehey ka diye te subla ne egkaayu-ayu, kene nu iwangal-wangal minsan diye te amana ne alukuy nu ††† eyew egkeeles de ka pegbehey nu. Ne ka Amey nu ne iyan nakakita te innimu nu te heles de ka egdasag keykew.

Ka pegpanulu meyitenged te peg-ampu

(Luk. 11:2-4)

⁵ † “Ne emun ke eg-ampu kew, kene kew iling te me etew ne egmapitew-pitew re su egkeupian sikandan ne egsasindeg ne eg-ampu diye te me simbaan te Hudiyu wey diye te me bebalakan eyew egkiteen sikandan te me etew. Egkahiyen ku sikaniyu te malehet: narawat dan e ka dasag dan. ⁶ Piru ke eg-ampu ka, seled ka diye te sinabeng nu wey lelekeb ka, ne ampu ka diye te Amey nu ne kene egkakita. Ne egdasahan ka te Amey nu ne iyan nakakita te innimu nu te heles de.

⁷ “Emun ke eg-ampu ka, kene nu pangawangi iling te eggimuwen te me etew ne egsimba te me diyus-diyus, su egkahiyen dan ne egkarineg sikandan ke malayat ka peg-ampu dan. ⁸ Purisu kene kew iling kandan, su tapey e nakataha ka Amey niyu ke nekey ka keilangan niyu te ware kew pad migbuyu kandin. ⁹ Sikan naa, henduena niyu kayi te eg-ampu:

‘Amey ney ne diye te langit, egdayanen ka matulus ne ngaran nu. ¹⁰ Eghari ka kayi te kanami, Egkatuman ka igkeupii nu kayi te ampew te tane iling degma te katumanan diye te langit.

¹¹ Ibehey nu kanami ka egkeilanganen ney kuntee ne egkeenen

¹² wey pasayluwa key te me sale ney, iling degma te pegpasaylu ney te nakasale kanami.

¹³ Ne kene key ipabaye nikeykew diye te pegtintal, ke kene, luwasa key nikeykew puun ki Meibulan.’

¹⁴ †† “Su emun ke egpasayluwen niyu ka me etew ne nakasale kaniyu, egpasayluwen kew degma te Amey niyu ne diye te langit. ¹⁵ Piru ke kene niyu egpasay-

† 5:33 Lib 19:12; Num 30:2; Diy 23:21. †† 5:34 San 5:12; Isa 66:1; Mat 23:22. ‡ 5:35 Isa 66:1; Sal 48:2. †† 5:38 Iks 21:24; Lib 24:20; Diy 19:21. †† 5:48 Lib 19:2; Diy 18:13.

††† 6:1 Mat 23:5. ††† Te Grigu: kene nu patahaa ka gibang ne belad nu te eggimuwen te kawanan ne belad nu. § 6:5 Luk 18:10-14. §† 6:14 Mar 11:25-26.

luwen sikandan, kene kew degma egpasayluwen te Amey niyu.

Ka pegpanulu meyitenged te pegpuasa

¹⁶ “Ne emun ke egpuasa kew, kene kew palelaggew iling te eggimuwen te me etew ne egmapitew-pitew re. Egguhusen dan ka me ulaula ran eyew egkakita te me etew ne migpuasa sikandan. Egkahiyan ku sikaniyu te malehet: narawat dan e ka dasag dan. ¹⁷ Piru ke egpuasa kew, panugkad wey pandep-ug kew, ¹⁸ eyew ware egpekeila te migpuasa kew, gawas te Amey niyu ne kene egkakita. Ne egdasahan kew te Amey niyu ne nakakita te innimu niyu te heles de.

Ka karatuan diye te langit

(Luk. 12:33-34)

¹⁹ † “Kene kew lilimud te me karatuan kayi te ampew te tane para kaniyu, su egketketen de sika te me uled-uled wey egtaangen de, wey egpanakawen de degma. ²⁰ Piru lilimud kew te me karatuan diye te langit, su warad e me uled-uled ne egketket wey warad taang ne egdereet kayi, wey warad e me takawen ne egpanakew. ²¹ Su ke hendei ka karatuan niyu, diye degma ka geyinawa niyu.

Ka mata sulu te lawa

(Luk. 11:34-36)

²² “Ka mata iyan sulu te lawa. Emun ke mating-ew ka mata nu, egmalayag ka pusung nu. ²³ Piru ke kene ne mating-ew ka mata nu, †† marusilem degma ka pusung nu. Purisu ke marusilem ka pusung nu, durusilemi naa iya ka keugpe nu.

Ka Manama wey ka karatuan

(Luk. 16:13; 12:22-31)

²⁴ “Ware etew ne egkeyimu ne uripen te daruwa ne ahalen, su egdumutan din ka sabeka ne ka dangeb eggeyinawaan din. Egdapihan din ka sabeka wey ka dangeb eglemetan din. Ne iling naan ded due, kene egkaayun ne egpeuripen kew te daruwa, te Manama wey te seleppi.

²⁵ “Purisu egnangenan ku sikaniyu te kene kew kalaggew meyitenged te umul niyu. Kene kew kalaggew meyitenged te lawa niyu ke nekey ka egkakeen wey egkeinum niyu, wey ke nekey ka igsaluub niyu. Su ka umul impurtanti pad du te egkakeen, ne ka lawa impurtanti pad du te igsaluub. ²⁶ Tengtengi niyu ma ka me manuk-manuk, ware me pinamula ran wey eggaanien dan wey ware inilimud dan diye te lelapeng, piru impakeen sikandan te Amey niyu ne diye te langit. Ne sikaniyu, labew kew pad iya te me manuk-manuk. ²⁷ Na, hentew ma kaniyu ka egpakapamalat te umul rin pinaahi te pegkalaggew rin? Ware iya!

† 6:19 San 5:2-3. †† Diye te me Hudiyu, leheren ka igpasabut te etew ne kene ne mating-ew ka mata.

²⁸ “Ne mania te egkalaggew kew meyitenged te igsaluub niyu? Sumsamana niyu ka me bulak diye te mabbenes ke immenu ran te egdakel. Ware sikandan miggimu wey migpaneyi te igsaluub dan. ²⁹ ‡ Piru egnangenan ku sikaniyu te minsan si Sulumun, ka amane e ne meyaman wey mabantug, ware ma kumbale din ne iling kateles te seeye ne me bulak. ³⁰ Ke impamatelesan te Manama ka me bulak ne neuyag pad kuntee, ne egsilaban ded te seup ne aldew, iyan kew naan pa kene pakumbalei nikandin! Amane ne deisek ka pegpalintutuu niyu.

³¹ “Purisu kene kew kalaggew ke nekey ka egkakeen niyu wey ke egkeinum niyu wey ke nekey ka igsaluub niyu. ³² Su sika ka igkalaggew te me etew ne ware pegpalintutuu wey pegsalig te Manama. Piru nakanengneng e ka Amey niyu ne diye te langit te egkeilangenan niyu seeye. ³³ Sikan naa, hun-a niyu paharia ka Manama diye te geyinawa niyu wey tumana niyu ka igkeupii rin, wey igbehey rin ka langun ne ingkeilangan niyu. ³⁴ Purisu kene kew kalaggew meyitenged te seup ne aldew, su tagse aldew due igkalaggew niyu. Eleg e ka igkalaggew niyu te kuntee ne aldew.

Ka pegpanulu meyitenged te peggukum

(Luk. 6:37-38, 41-42)

7 “Kene kew hukum te duma, eyew kene kew degma eggukuman te Manama. ² †† Su ke immenu niyu te eggukum ka duma, iling ded degma ka peggukum kaniyu te Manama. Ke nekey ka inggamit niyu ne seked, sikan ded degma ka seked ne eggamiten te Manama diye te kaniyu. ³ Mania te egtengteng ka te buleg te suled nu, ne ware nu sahipaa ka buleg nu ne hendue karakel te terusu? ⁴ Egmenuwen nu te egkahi diye te suled nu, ‘Eg-aween ku ka buleg nu,’ ke due degma buleg due te mata nu ne hendue karakel te terusu? ⁵ Egpapitew-pitew re! Hun-eyi nu pa te eg-awe ka buleg nu ne hendue karakel te terusu, eyew egpakameleg-meleg ka ne eg-awe te buleg te suled nu.

⁶ “Kene niyu ibehey ke nekey ka matulus diye te me asu su kema ke egkahaten kew re nikandan, wey kene niyu iregpak ka me mahal ne me balieg diye te me babuy su kema ke egdi-diekan de nikandan.

Ka pegbuyu, pegpammitew wey pegpanektek

(Luk. 11:9-13)

⁷ “Buyu kew ne egbehayan kew; pammitew kew ne egpakakita kew; panektek kew ne eglukatan kew. ⁸ Su seeye se egbuyu, egbehayan; wey seeye se egpammitew, egpakakita; wey seeye se egpanektek, eglukatan. ⁹ Sikaniyu se me amey, ke egbuyu ka anak niyu te egkeenen, egbehayan niyu naa sikandin te batu? ¹⁰ Ne ke egbuyu sikandin te ngalap, egbehayan niyu naa sikandin te uled? ¹¹ Ne sikaniyu, minsan makasesale kew, egkateu kew red ne egbehey te me-upiya diye te me anak niyu. Ne ka Amey niyu ne diye te langit, subla pad ne egbehey te meupiya diye te egbuyu kandin!

‡ 6:29 1Har 10:4-7; 2Kru 9:3-6. †† 7:2 Mar 4:24.

¹² † “Purisu ke nekey ka igkeupii nu ne eggimuwen te me etew diye te keykew, sika degma himuwa nu diye te kandan. Su sika ka kaluwasan te Balaud te Manama wey te sinulat te me prupita.

Ka malig-et ne gumawan
(Luk. 13:24)

¹³ “Seled kew diye te malig-et ne gumawan; su malu-ag ka gumawan te dalan peendiye te karereetan wey malemu re ne egbayaan. Ne masulug ka me etew ne egseled te sika ne gumawan. ¹⁴ Piru malig-et ka gumawan wey malised ne egbayaan ka egpeendiye te umul ne ware egtamanan. Ne deisek de ka nakatulitu te sika ne dalan.

Egkeilaan ka kayu pinaahi te behas din
(Luk. 6:43-44)

¹⁵ “Bantey kew te kene ne malehet ne me prupita. Eggendue sikandan te kaniyu ne ubag kun iling te me karniru, kunaleg te egpekeiling bes sikandan te mab-bulut ne me singgalung. ¹⁶ Egkeilaan niyu sikandan pinaahi te me himu ran, iling te pegkeila niyu te kayu pinaahi te behas din. Su ka buleynen, kene egbebehas te kapayas, ne ka sapinit, kene egbebehas te beyabas. ¹⁷ Ne iling naan ded due, ka meupiya ne kayu egbebehas te meupiya. Piru ka mareet ne kayu egbebehas te mareet. ¹⁸ Ka meupiya ne kayu kene egbebehas te mareet, ne ka mareet ne kayu kene egbebehas te meupiya. ¹⁹ †† Ka minsan nekey ne kayu ne kene egbebehas te meupiya, egtempuhen wey igdegpak diye te hapuy. ²⁰ ‡ Purisu egkeilaan niyu ka kene ne malehet ne me prupita pinaahi te me himu ran.

Wara a nekeila kaniyu
(Luk. 13:25-27)

²¹ “Kene ne langun ne etew ne eg-umew keddi, ‘Magbebaye, Magbebaye’ ne egpakaseled te Migharian te Manama, ke kene, seeye de se egtuman te igkeupii te Amey ku ne diye te langit. ²² Te aldew te peggukum masulug ka egkahi keddi, ‘Magbebaye, Magbebaye, migpangguhud key te lalag te Manama pinaahi te ngaran nu, wey migpangalew key te me busew pinaahi te ngaran nu, wey masulug ka me kein-inuwan ne neyimu ney pinaahi te ngaran nu!’ ²³ †† Piru egnangenan ku sikandan, ‘Wara a nekeila kaniyu. Pariyu kew keddi, sikaniyu se mareet ne me etew!’

Ka daruwa ne etew ne migbebaley
(Luk. 6:47-49)

²⁴ “Purisu ka minsan hentew ne egpakarineg te keddi ne lalag wey egtuman kayi, egpekeiling sikandin te matagseb ne etew ne migbebaley ne batu se pabunsuran. ²⁵ Ne miglugsu ka uran, ne migbaggiyu ka weyig, wey migpangalamag. Ne insuru-suru te kalam-

ag ka sika ne baley piru ware seeye napeled tenged su nakapabunsud te batu.

²⁶ “Piru ka etew ne egpakarineg te keddi ne lalag wey kene egtuman kayi, egpekeiling sikandin te etew ne egkeungel-ungel ne migbebaley ne diye ipes-ek te pantad. ²⁷ Ne miglugsu ka uran, ne migbaggiyu ka weyig, ne migpangalamag. Ne insuru-suru te kalamag ka sika ne baley wey napeled e wey natamtamanan nahuhus.”

Ka katenged ni Hisus

²⁸ † Te pegkapenga ni Hisus te miglalag, neinu-inu ka masulug ne me etew te kandin ne pegpanulu ²⁹ su due geem te pegpanulu din, wey kene ne iling te me talagpanulu te Balaud te Manama.

Ka ibungen ne imbawian ni Hisus
(Mar. 1:40-45; Luk. 5:12-16)

8 Te pegtupang e ni Hisus puun te bubungan, susuluhi ka me etew ne migsinundul kandin. ² Ne due sabeka ne etew ne ibungen ne migparani kandin wey migpanimbuel ne migkahi, “Magbebaye, ke egkeupian ka, egkabawian †† a nikeykew!”

³ Ne insamsam sikandin ni Hisus te migkahi, “Uya, igkeupii ku. Egkeulian kad!” Ne sauhune ne neulian sikandin. ⁴ †† Ne migkahiyan sikandin ni Hisus, “Kene nu ipangguhud seini te minsan hentew. Ke kene, hendiye ka te talagpanubad wey papitew ka kandin, wey panubad ka sumale te insuhu ni Muwisis eyew te pegpamalehet te me etew ne neulian kad e.”

Ka pegbawi ni Hisus te suluhuanen te kepitan
(Luk. 7:1-10)

⁵ Pegginguma ni Hisus diye te Kapirnaum, due migtemu kandin ne kepitan te me sundalu te Ruma ne migpeyid-u-hid-u diye te kandin ne miggenendue, ⁶ “Magbebaye, nekeyibat de ka suluhuanen ku diye te baley ku ne kene egkaweil se lawa wey amana sikandin mig-antus.”

⁷ Ne migkahiyan ni Hisus sikandin, “Eggendiya a ka egbawi kandin.”

⁸ Ne migtabak ka kepitan, “Magbebaye, kena a ne likes ne egpepanumbaley keykew diye te baley ku. Piru ilalag nu re ne egkeulian iya ka suluhuanen ku. ⁹ Naka-nengneng a kayi, uya su minsan degma sikeddi, due labew keddies ne me upisyal wey due degma me sakup ku ne me sundalu. Ke egnangenan ku ka sabeka, ‘Hendiye ka,’ eggendiye iya sikandin. Ne emun ke egnangenan ku ka dangeb, ‘Hendini ka,’ eggendini iya sikandin. Ne emun ke egnangenan ku ka uripen ku, ‘Himuwa nu seini,’ eggimuwen din iya seeye.”

¹⁰ Te pegkarineg ni Hisus te ingkahi rin, neinu-inu sikandin wey migkahi diye te me etew ne migsinundul kandin, “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ware e pad nakakita te iling kayi karakel ne pegpalintutuu te

† 7:12 Luk 6:31. †† 7:19 Mat 3:10; Luk 3:9. ‡ 7:20 Mat 12:33. †† 7:23 Sal 6:8.

‡ 7:28 Mar 1:22; Luk 4:32. †† Te Grigu: eglinisan. (Diye te tuluuwen te me Hudiyu, ka etew ne ibungen in-isip ne malindit.) ††† 8:4 Lib 14:1-32.

etew, minsan te me Hudiyu! ^{11 †} Egnangenan ku sikaniyu te due masulug ne etew ne diye egpuun te igsile wey diye te iglineb ne eglagpu egkeen engki Abraham, Isaak, wey ki Hakub diye te Migharian te Manama. ^{12 ††} Piru ka me Hudiyu ne iyan perem egkasakup te Peghari te Manama, iyan nasi igdegpak diye te lihawangan ne amana ne durusilemi. Ne diye, egmandalawit sikandan wey egmakihet te ngipen dan." ¹³ Ne migkahiyen ni Hisus ka kepitan, "Uli kad e, egkatuman ka impalintutuuwan nu."

Ne neulian e ka suluhuanen te kepitan te seeye de ne uras.

Ka pegpamawi ni Hisus te me etew

(Mar. 1:29-34; Luk. 4:38-41)

¹⁴ Ne migpanumbaley si Hisus diye ki Pidru. Ne dutu nakita rin ka anuhang ni Pidru ne malitan ne miggibat su miglusungan. ¹⁵ Ne miggen-genan ni Hisus ka belad te malitan, ne due-rue ne neulian sikandin. Ne mig-enew sikandin wey intanggu rin e ensi Hisus.

¹⁶ Ne hengkayi te egkasakup e, impanguyan te me etew diye ki Hisus ka masulug ne migpanerepan te me busew. Ne impangalew rin ka me busew pinaahi re te lalag din wey impamawian din ka langun ne egmanderalu. ^{17 ‡} Neyitabu sika eyew egkatuman ka ingkahi ni prupita Isayas, "Sikandin ka egpamawi te egmanggeramen ta wey te me dalu ta."

Ka me etew ne eg-ikul perem ki Hisus

(Luk. 9:57-62)

¹⁸ Te pegkakita ni Hisus ne masulug ka me etew ne miglingkus kandin, migkahiyen din e ka me hibateen din, "Eglapas ki diye te deyipag te lanew." ¹⁹ Ne due talagpanulu te Balaud te Manama ne migparani diye te kandin ne migkahi, "Talagpanulu, eg-ikul a keykew minsan hendei ka eggendiye."

²⁰ Ne migtabak si Hisus kandin, "Due eggelesan te me laku wey due salag te me manuk-manuk te awawangan, piru ka Anak te Etw ware mule egkeyimmlayan."

²¹ Ne due lein ne hibateen ni Hisus ne migkahi, "Ahalen, eg-uli e pad su eglebeng e pad te amey ku."

²² Piru migtabak si Hisus kandin, "Ikul ka keddi! Iyan e balahad ne eglebeng te me minatey seeye se ware umul ne ware egtamanan."

Insaparan ni Hisus ka kalamag wey bunlud

(Mar. 4:35-41; Luk. 8:22-25)

²³ Nataman, mig-untud e te balangey si Hisus duma te me hibateen din. ²⁴ Te sasangan e sikandan ne eglapas, sauhune ne migpangalamag te makeseg, ne dutu, natimpaan e ka balangey te me bunlud. Piru newulep mule si Hisus. ²⁵ Seeye naa, impupukew e si Hisus te me hibateen din te migkahi, "Magbebaye, luwasa key! Egdalened kid e!"

²⁶ Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, "Mania te egkaaldek kew? Deisek ka pegsalig niyu!" Ne mig-enew sikandin wey insaparan din ka kalamag wey ka me bunlud. Ne due-rue ne migmalinawen e.

²⁷ Amana neinu-inu ka me duma rin wey migkahi, "Nekey-a etawa seini se minsan ka kalamag wey me bunlud, egpalintutuu kandin?"

Imbawian ni Hisus ka migserapan te busew

(Mar. 5:1-20; Luk. 8:26-39)

²⁸ Te nakatuhun e sikandin diye te deyipag te lanew, diye te inged ne Gadara, due migsinug-ung ki Hisus ne daruwa ne etew ne migserapan te busew. Ka seeye ne me etew, diye migpuun te sulung ne sabalanan wey amana sikandan ne mabbulut, sikan naa, egkaaldek e ka me etew ne egbaye te seeye ne dalan. ²⁹ Te pegkakita ran ki Hisus, migpanguleyi sikandan ne migkahi, "Anak te Manama, kene key nikeykew banggawa ^{††}! Iyan nu naa innendini ka eglegpak kanami minsan kene pad ne eleg ne timpu?"

³⁰ Ne diye te bayew madmariyu, due masulug ne me babuy ne egmanuwal. ³¹ Ne migpeyid-u-hid-u ka me busew ki Hisus ne migkahi, "Emun ke eg-alawen key nikeykew, duen key re paserepa te me babuy."

³² Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, "Uya, hendiye kew e!" Purisu nanligwang e sikandan dutu te daruwa ne etew wey nanerep e diye te me babuy. Nataman, namallahuy e patupang ka me babuy diye te dalama peendiye te lanew wey nallened e.

³³ Ne namallahuy e diye te siyudad ka me talagta-meng te me babuy wey impangguhud dan e ka langun ne neyitabu, wey ka neyitabu te me etew ne migserapan te me busew. ³⁴ Seeye naa, nangendiye te ki Hisus ka langun ne etew diye te siyudad wey migpeyid-u-hid-u sikandan ne eg-awe si Hisus te inged dan.

Imbawian ni Hisus ka paralitiku

(Mar. 2:1-12; Luk. 5:17-26)

9 Nataman, mig-untud e si Hisus te balangey ne miglapas te lanew wey miggendiyad e te lungsud din. ^{††} Ne due nanginguma diye te kandin ne mi-gyayung te etew ne kene egkaweil se lawa. Te pegkakita ni Hisus ne dakel ka pegpalintutuu ran, migkahiyen din e ka kene egkaweil se lawa, "Tatu, pakannekal ka su impasaylu e ka me sale nu."

³ Ne due degma me talagpanulu te Balaud te Manama ne migkahi diye te suman-suman dan, "Egbaley-baley te Manama ka seini ne etew!"

⁴ Piru puun su natahaan ni Hisus ka insuman-suman dan, migkahiyen din sikandan, "Mania te egsuman-suman kew te mareet? ⁵ Hendei bes ka malemu ne egkahiyen, ka egkahi, 'Impasaylu e ka me sale nu,' wey ke egkahi, 'Enew ka wey hipanew kad?' ⁶ Piru igpawitey ku kaniyu ne due katenged te Anak te Etw kayi te ampew te tane te pegpasaylu te me sale." Ne migkahiyen

† 8:11 Luk 13:29. †† 8:12 Mat 22:13; 25:30; Luk 13:28. ‡ 8:17 Isa 53:4.

†† Te Grigu: nekey ka tuyu nu kanami. †† Iyan lungsud din ka Kapirnaum.

din e ka etew ne kene egkaweil se lawa, "Enew ka, wey uyana nu ka miggibatan nu, wey uli kad e diye te kaniyu!"

⁷ Ne mig-enew ka etew wey mig-uli e. ⁸ Te pegpakaki-ta dutu te masulug ne me etew, nenaaldek sikandan wey indayan dan ka Manama tenged te pegbehey rin te iling due ne katenged diye te me etew.

Ka peg-umew ki Matiyu

(Mar. 2:13-17; Luk. 5:27-32)

⁹ Nataman, mig-awe e si Hisus dutu, wey te sasangan e sikandin ne eggipaneu, due nakita rin ne egn-garanan ki Matiyu ne migpinnuu diye te upisina rin ne bayaranan te buhis. Ne migkahian din si Matiyu, "Ikul ka keddiey." Ne migsasindeg si Matiyu wey mig-ikul e ki Hisus.

¹⁰ † Nataman, migkeen si Hisus diye te baley ni Matiyu. Ne due nanginguma ne masulug ne me talagsukut te buhis wey me makasesale ne miglagpu kandin te migkeen duma te me hibateen din. ¹¹ Te pegkakita dutu te me Parisiyu, mig-insaan dan e ka me hibateen din ne migkahi, "Mania te miglagpu migkeen ka talagpanulu niyu te me talagsukut te buhis wey te me makasesale?"

¹² Piru te pegkarineg dutu ni Hisus, migkahi e sikandin, "Ka me etew ne ware dalu, kene egkeilangan te talagbawi, ke kene, seeye de se egmanderalu. ¹³ †† Na, nengnengi niyu ke nekey ka kaluwasan te nasulat diye te Kasulatan ne miggenendue, 'Kene ne iyan ku igkeupii ka igpanubad niyu ne me ayam, ke kene, ka hid-u niyu te duma.' Wara a miggendini eyew te peg-umew te me matareng, ke kene, te me makasesale."

Ka inse meytenged te pegpuasa

(Mar. 2:18-22; Luk. 5:33-39)

¹⁴ Nataman, miggendiye te ki Hisus ka me hibateen ni Huwan ne Talagbewutismu wey mig-inse kandin, "Mania te malasi key egpuasa wey ka Parisiyu, piru ware mule ka me hibateen nu?"

¹⁵ Ne migtabak si Hisus, "Egkalange naa ka me mahaliyug te egpangasawa ke duma ran pad sikandin? Kene iya! Piru egginguma ka timpu ne eg-angayen e diye te kandan ka egpangasawa ne henduen pad sikandan egpuasa.

¹⁶ "Ne ware etew ne egtutupak te iyam ne manggad diye te tapey ne kumbale, su egkenseng ka intupak wey egkakatkat e ka inteyian wey nasi e egmaluag ka gisi. ¹⁷ Ne ware degma etew ne egtahu te iyam ne binu diye te tapey ne tahanan ne laplap te mananap, su ke eggimuwen din sika, egbetu ka tahanan wey egkeitis e ka binu ne egkareetan e degma ka tahanan. Ka iyam ne binu keilangan ne diye igtahu te iyam ne tahanan ne laplap eyew kene egkareetan ka binu wey ka tahanan."

Ka anak te pangulu wey ka eglangeseen

(Mar. 5:21-43; Luk. 8:40-56)

¹⁸ Te sasangan pad ne eglalag si Hisus, due migginguma ne sabeka ne pangulu te me Hudiyu. Migpanimbuel sikandin diye te tangkaan ni Hisus ne migkahi, "Iyam e nabigtawi ka anak ku ne malitan, piru ke eggendiyaan nu sikandin wey egtel-eban nu te belad nu, egkeuyag pad sikandin."

¹⁹ Ne migsasindeg si Hisus wey migdume e kandin wey ka me hibateen din degma.

²⁰ Ne due malitan ne nabaybayaran ka eglangeseen seled te sapulu wey daruwa (12) ne leg-un. Migpatalisek sikandin te masulug ne me etew ka migparani diye te peka ni Hisus wey insamsam din ka sidsid te kumbale ni Hisus ²¹ su migsuman-suman sikandin, "Emun ke egpakasamsam a minsan te kumbale din de, egkeulian a iya."

²² Ne miglilingey si Hisus wey nakita rin e ka malitan, ne migkahian din e, "Beyi, pakannekal ka, ka pegpal-intutuu nu ka nekeuli keykew." Te sikan de, neulian e ka malitan.

²³ Te pegginguma ni Hisus diye te baley te pangulu, nakakita sikandin te egmamulendag wey te maggulub ne me etew. ²⁴ Ne migkahian din sikandan, "Awe kew rue! Ware namatey ka beyi-beyi su nakalipereng de sikandin." Piru migdali-dian de te me etew si Hisus.

²⁵ Te impalihawang e ka me etew, migseled e degma si Hisus diye te sinabeng te beyi-beyi wey miggen-genan din ka belad. Ne dutu, mig-enew e ka beyi-beyi. ²⁶ Ne nekeempet e te langun ne lungsud te seeye ne inged ka guhuren meytenged kayi.

Ka me butud ne imbawian ni Hisus

²⁷ Te peg-awe e ni Hisus dutu, due daruwa ne butud ne migsinundul kandin ne migpanguleyi, "Kabuhalan ni Dabid, ikeyid-u key nikeykew!"

²⁸ Nataman, migseled e si Hisus diye te baley ne migugpaan din wey migparani diye te kandin ka daruwa ne butud. Ne mig-insaan din e sikandan te migkahi, "Migpalintutuu kew naa ne egkabawian ku sikaniyu?" Ne migtabak sikandan, "Uya, ahalen."

²⁹ Ne dutu, insamsam e ni Hisus ka mata ran te migkahi, "Egkeulian kew sumale te pegpalintutuu niyu." ³⁰ Ne due-rue ne nakakita sikandan. Ne migpeg-pehetan e sikandan panpanayi ni Hisus ne kene egpepangguhuren te minsan hentew.

³¹ Piru nangipanew sikandan wey nasi dan mule iwangal-wangal si Hisus diye te langun ne lungsud te seeye ne inged.

Imbawian ni Hisus ka ummew

³² Ne hengkayi te nangipanew e ka daruwa ne etew, due in-uuyan diye te ki Hisus ne migserapan te busew ne neummew e. ³³ Te naalew e ni Hisus ka busew, nakalalag e ka ummew. Ne neinu-inu ka masulug ne me etew diye wey nakakahi sikandan, "Ware de due

† 9:10 Luk 15:1-2. †† 9:13 Mat 12:7; Hus 6:6.

neyitabu kayi te Israil ne iling due!"^{34 †} Piru migkahi ka me Parisiyu, "Ka pangulu te me busew ka migbehey kandin te geem te pegpangalew te me busew."

Neyid-u si Hisus te me etew

^{35 ††} Ne miggendiye si Hisus te langun ne me siyudad wey me bariyu wey migpanulu sikandin diye te me simbaan te me Hudiyu. Ne migpangguhud sikandin te Meupiya ne Panugtulen meytenged te Peghari te Manama wey migpamawian din ka langun ne egmanderalu wey ka due egmanggeramen.^{36 ‡} Te pegkakita ni Hisus te masulug ne me etew, neyid-u sikandin kandan tenged su nalasey e sikandan wey ware egpakabulig kandan. Iyan egkeilingan nikandan ka me karniru ne ware talagtameng.^{37 ††} Ne migkahiyen din e ka me hibateen din, "Dakel ka eggaanien, piru deisek de ka talaggaani.³⁸ Purisu ampu kew diye te Kamuney te eggaanien ne egpeuyan sikandin te me talaggaani diye te eggaanien."

Ka pegpeyipanew ni Hisus te 12 ne hibateen din

(Mar. 3:13-19; Luk. 6:12-16)

10 Ne impeumew ni Hisus ka sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din wey impamehayan din sikandan te katenged te pegpangalew te me busew wey te pegpamawi te langun ne me dalu wey egmanggeramen te me etew.² Seini ka me ngaran te seeye se sapulu wey daruwa (12) ne apustulis: ‡ ka an-anayan si Simun ne eg-immuan ki Pidru wey si Andris ne suled din, ka daruwa ne anak ni Sibidiyu ne si Santiyagu wey si Huwan,³ si Pilipi wey si Bartulumi, si Tumas wey Matiyu ne talagsukut te buhis, si Santiyagu ne anak ni Alpiyu wey si Tadiyu,⁴ si Simun ne ribildi wey si Hudan Iskaryuti ne mig-eakal ki Hisus.

Ka igpeyimu te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen

(Mar. 6:7-13; Luk. 9:1-6)

⁵ Ne impeyipanew e ni Hisus ka sapulu wey daruwa (12) ne hibateen wey impanagtahaan te migkahi, "Kene kew hendiye te kene ne me Hudiyu wey diye te me lungsud te Samarya,⁶ ke kene, hendiyei niyu ka me kabuhalan ni Israil ne nekeiling e te me karniru ne natarin.⁷ Taheed te diye kew, iwali niyu ne mahaan e ka Peghari te Manama.⁸ Ne bawii niyu ka egmanderalu, uyaha niyu ka me minatey, bawii niyu ka egmangbungen, wey pangalawa niyu ka me busew. Nakarawat kew puun te Manama te ware bayad, purisu pamehey kew degma te ware bayad.⁹ Kene kew tetahu te seleppi ne bulawan, pelata, wey minsan keddeku diye te puntul niyu,^{10 †††} wey kabil, eg-ilisan niyu ne kumbale, sandal, wey tuked. Su seeye se eggimu, eleg ne egbehayan te egkakeen din.

† 9:34 Mat 10:25; 12:24; Mar 3:22; Luk 11:15. †† 9:35 Mat 4:23; Mar 1:39; Luk 4:44. ‡ 9:36 Num 27:17; 1Har 22:17; 2Kru 18:16; Isi 34:5; Mar 6:34. †† 9:37 Luk 10:2. †† Apustulis—Ka etew ne in-alam wey impeuyan te Manama eyew egpamakey kandin, iling te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen ni Hisus wey si Pablu. ††† 10:10 1Kur 9:14; 1Tim 5:18.

¹¹ Emun ke egginguma kew te sabeka ne lungsud wey ke bariyu naa, pammitew kew te etew ne likes ne egtuenan niyu, wey diye kew pa ugpe taman te egawe kew e te seeye ne inged.¹² Ke egseled kew te baley, panalangini niyu ka mahinged.¹³ Ne emun ke egdawatun kew te mahinged, ihaat niyu ka panalangin diye te kandan, piru ke kene, hawia niyu ka panalangin diye te kandan.^{14 †††} Ke due baley wey ke lungsud ne kene egdawat kaniyu wey kene egpamineg kaniyu, engkeri niyu sika wey pelpela niyu ka alinepung diye te paa niyu.^{15 ††} Egnangenan ku sikaniyu te malehet: te aldew te peggukum subla pad ne masumpit ka lempad te Manama te sika ne lungsud du te matig-Suduma wey Gumura.

Ka egginguma ne me pegbayad-bayad

(Mar. 13:9-13; Luk. 21:12-17)

^{16 ††} "Pamineg kew! Igpeendiye ku sikaniyu ne egpekeiling te me karniru diye te me etew ne egpekeiling te mabbulut ne me singgalung. Purisu keilangan ne iling kew katagseb te uled wey iling kaamuk te seleppati.^{17 †††} Ne bantey kew te me etew su eg-uyanen kew nikandan diye te hukumanan wey egpanlampesan kew nikandan diye te me simbaan dan.¹⁸ Eg-uyanen kew nikandan diye te tangkaan te me gubernadur wey diye man-e te me Hari tenged keddiey eyew egpakapangguhud kew te Meupiya ne Panugtulen diye te kandan wey diye te kene ne me Hudiyu.¹⁹ Emun ke egdakepen kew e, kene kew kalaggew ke nekey ka iglalag niyu wey ke egmenuwen niyu te eglalag, su igpanulu e kaniyu te Manama ke nekey ka eglalagen niyu te sika ne timpu.²⁰ Su kenad e ne sikaniyu pad ka eglalag, ke kene, ka Panisingan e te Amey niyu ne Manama ka eglalag pinaahi kaniyu.

^{21 ††} "Due me etew ne iyan mismu egpeyimatey te me suled dan. Ne due me amey ne egpeyimatey te me anak dan, ne due degma me anak ne egkuntere te me amey wey iney ran wey egpeyimatey kandan.^{22 ††} Egdumutan kew te langun ne etew tenged keddiey. Piru seeye se egpabulus eg-ikul keddiey taman te katamanan iyan egkaluwas.²³ Emun ke egbayayaran kew diye te sabeka ne lungsud, aput kew diye te lein ne lungsud. Egnangenan ku sikaniyu te malehet: te kene niyu pad egkalingut ka langun ne me lungsud te Israil, eglibed e ka Anak te Etew.

^{24 †††} "Ware hibateen ne labew te kandin ne talagpanulu, wey ware uripen ne labew te kandin ne ahalen.^{25 †††} Eleg de iya ne egpekeiling ka hibateen te talagpanulu din. Ne ka uripen, eleg de iya ne egpekeiling degma sikandin te ahalen din. Ke enggaran ma ki Meibulan ††† ka pangulu te sabeka ne pamilya, iyan naan pa iya ka me sakup din.

††† 10:14 Him 13:51. § Te seeye ne timpu, ka pegpelpel te etew te alinepung diye te paa rin te egawe e te sabeka ne inged iyan palinneu te ware ikahale te Manama ka nangugpe dutu. †† 10:15 Mat 11:24; Hin 19:24-28. ††† 10:15 Luk 10:4-12. †† 10:16 Luk 10:3. ††† 10:17 Mar 13:9-11; Luk 12:11-12; 21:12-15. †† 10:21 Mar 13:12; Luk 21:16. †† 10:22 Mat 24:9; Mar 13:13; Luk 21:17; Mat 24:13; Mar 13:13. ††† 10:24 Luk 6:40; Huw 13:16; 15:20.

Ka eleg ne igkaaldek

(Luk. 12:2-7)

²⁶ † “Purisu kene kew kaaldek te seeye ne me etew. Su ke nekey ka imbunbunan, egkalekisan, wey ka langun ne inneles, egkanengnengan. ²⁷ Ke nekey ka ingguhud ku kaniyu diye te marusilem, ipangguhud niyu diye te malayag. Ne ke due narineg niyu ne innaas-naas de, iwangal-wangal niyu diye te langun. ^{††28} Kene kew kaaldek te me etew ne egpekeyimatey te lawa piru kene egpekeyimatey te gimukud, ke kene, iyan niyu ikaaldek ka Manama ne egpakadereet te lawa wey gimukud diye te linew ne hapuy. ²⁹ Ka daruwa ne maya egkabeli re te baratu, piru ware sabeka kandan ne egkeulug diye te tane gawas ke pegbuut te Amey niyu ne egkeulug sikandan. ³⁰ Ne sikaniyu, naseel rin ma langun minsan ka me bulbul te ulu niyu. ³¹ Purisu kene kew kaaldek, su subla kew pad ne labew du te me maya.

Ka peg-angken ki Kristu

(Luk. 12:8-9)

³² “Sikan naa, ka minsan hentew ne eg-angken keddiey diye te tangkaan te me etew, eg-angkenen ku degma sikandin diye te tangkaan te Amey ku ne diye te langit. ³³ ‡ Piru minsan hentew ne egpahunware meytenged keddiey diye te tangkaan te me etew, igpahunware ku degma sikandin diye te tangkaan te Amey ku ne diye te langit.

Kene ne keupianan su samuk

(Luk. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Kene kew suman-suman ne iyan ku innendini ka eg-uyan te keupianan kayi te ampew te tane. Kene ne iyan ku innendini ka eg-uyan te keupianan, ke kene, te kasamuk. ^{††35} † Su iyan ku innendini ka egpegkuntere te me anak ne lukes te amey ran, ka egpegkuntere te me anak ne malitan te iney ran, wey ka egpegkuntere te me ambey te anuhang dan ne malitan. ³⁶ Ne iyan ded egkakuntere te etew ka diye mismu te baley rin.

³⁷ “Ka minsan hentew ne eggeyinawa te amey wey iney rin labew te peggeyinawa rin keddiey, kene ne likes ne egkeyimu ne hibateen ku. Ne ka eggeyinawa te me anak din labew te peggeyinawa rin keddiey, kene ne likes ne egkeyimu ne hibateen ku. ³⁸ †† Ka minsan hentew ne kene egtiang te kandin ne krus wey kene egikul keddiey, kene ne likes ne egkeyimu ne hibateen ku. ³⁹ ††† Seeye se egkeupian ne egluwas te kandin ne umul, nasi egkawaraan kayi, piru seeye se egkawaraan te kandin ne umul tenged keddiey, egpakarawat te umul ne ware egtamanan.

Ka me dasag

(Mar. 9:41)

⁴⁰ § “Ka minsan hentew ne egdawat kaniyu, egdawat degma keddiey. Ne ka minsan hentew ne egdawat keddiey, egdawat degma te migpeuyan keddiey. ⁴¹ Ka minsan hentew ne egdawat te prupita tenged su prupita sikandin, egpakarawat te dasag iling te dasag ne egkarawat te prupita. Ne ka minsan hentew ne egdawat te matareng ne etew tenged su matareng sikandin, egpakarawat te dasag iling te dasag ne egkarawat te matareng ne etew. ⁴² Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka minsan hentew ne egpeinum te minsan senge ubab de ne maagsil ne weyig diye te hibateen ku minsan kene ne impurtanti tenged su hibateen ku sikandin, egpakarawat iya sikandin te dasag.”

Si Hisus wey si Huwan ne Talagbewutismu

(Luk. 7:18-35)

11 Hengkayi te nakapenge e si Hisus ka migpanulu te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din, miggendiyad e sikandin te marani ne me lungsud eyew te pegpanulu wey te pegwali.

² Ne si Huwan ne Talagbewutismu diye pad te prisuwan, wey nakarineg sikandin te neneyimu te Kristu. Seeye naa ka impeendiye din ki Hisus ka duma ne me hibateen din eyew egpepanginginseen. ³ Ne miginse sikandan, “Sikeykew iya ka egginguma ne insaad te Manama wey ke egtetahad key pad te duma?”

⁴ Ne migtabak si Hisus diye te kandan, “Libed kew diye te ki Huwan wey guhuri niyu sikandin ke nekey ka nakita niyu wey narineg niyu. ⁵ †† Guhuri niyu sikandin te ka me butud egmakakite e, ka me pungku egmekeyipanew e, ka me ibungen neneulian e, ka me bengel egmakarineg e, wey ka me minatey neneuyag e wey ka egkengaayu-ayu, napangguhuran e te Meupiya ne Panugtulen. ⁶ Keupianan te seeye se ware migduwa-ruwa meytenged keddiey.”

⁷ Te nekeyipanew e seeye se sinuhu ni Huwan, miginsaan e ni Hisus ka masulug ne me etew meytenged ki Huwan, “Te peggendiye niyu te ki Huwan diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan, nekey-a ka in-iman-iman niyu ne egtengtengan? Etew naa ne egpekeiling te tibehew ne hendei re iya tapid egbanlaya te kalamag? ⁸ Ke kene, nekey naa ka in-iman-iman niyu ne egtengtengan te peggendiye niyu te ki Huwan? Etew naa ne migsaluub te mahal ne kumbale? Kene, su ka me etew ne egkukumbale te mahal, diye nangugpe te me palasyu te me Hari. ⁹ Na, nekey naa iya ka in-iman-iman niyu ne egtengtengan te peggendiye niyu? Prupita naa? Uya, piru egnangenan ku sikaniyu te subla pad si Huwan te prupita, ¹⁰ ††† su sikandin ka nasulat te Kasulatan ne miggenendue, ‘Igpewun-a ku keykew ka suluhuanen ku ne iyan eg-andam te dalan ne egbayaan nu.’ ¹¹ Egnangenan ku sikaniyu te male-

§§† 10:25 Mat 9:34; 12:24; Mar 3:22; Luk 11:15. §§§ Te Grigu: Biilsibul. † 10:26 Mar 4:22; Luk 8:17. †† Te Grigu: iwangal-wangal diye te me atep. ‡ 10:33 2Tim 2:12. †† Te Grigu: kumpulan †† 10:35 Mik 7:6. ††† 10:38 Mat 16:24; Mar 8:34; Luk 9:23. ††† 10:39 Mat 16:25; Mar 8:35; Luk 9:24; 17:33; Huw 12:25.

§ 10:40 Luk 10:16; Huw 13:20; Mar 9:37; Luk 9:48. †† 11:5 Isa 35:5-6; Isa 61:1. ††† 11:10 Mal 3:1.

het: ware de due neetew kayi te ampew te tane ne subla pad ki Huwan ne Talagbewutismu; piru minsan hentew ne kene ne impurtanti diye te Migharian te Manama, subla pad iya ki Huwan. ¹² † Puun te pegwali ni Huwan ne Talagbewutismu taman kuntee, due me etew ne migpakannekal migwali te Peghari te Manama, wey due degma me etew ne migpanaman-taman migpehes ne egkasakup sikandan kayi. ¹³ Su nahuhud e ka Peghari te Manama te langun ne me prupita wey te Balaud te Manama taman te miggingume e si Huwan. ¹⁴ †† Ne emun ke egpalintutuu kew te inlag dan, si Huwan iya si Ilyas, ka egkahiyen ne egginguma. ¹⁵ Purisu, ke egkeupian kew ne egpakasabut, sumsumana niyu ay-ayari ke nekey ka narineg niyu! [‡]

¹⁶ Migpabulus si Hisus ka migkahi, "Nekey buwa ka egpeilingan ku te me etew te kuntee ne timpu? Egpekeiling sikandan te me bate ne naminnuu diye te palingkiyan ne egpangumew te duma ran ¹⁷ ne egkahi, 'Migpamulendahan ney e sikaniyu piru ware kew migsesayew, mig-ulahingan ney e sikaniyu te peglungku piru ware kew migmaninehew.' ¹⁸ Te peggendini ni Huwan, ware sikandin migkeen wey mig-inum te binu, ne migkahi sikandan te migserepan e sikandin te busew. ¹⁹ Ne migginguma degma ka Anak te Etew ne migkeen wey mig-inum te binu, ne migkahi degma sikandan, 'Pitawa niyu seini ne etew, bel-is wey taleinum, wey alukuy te me talagsukut te buhis wey te me makasesale.' Piru minsan ke iling due, ka kaalam te Manama egkakita diye te etew ne migpamakey kandin." ††

Ka me etew ne ware mig-inniyug te sale dan
(Luk. 10:13-15)

²⁰ Nataman, indew-ey ni Hisus ka me matig-siyudad ne innimuan din te me kein-inuwan tenged su ware dan inniyuhi ka me sale dan. ²¹ †† Migkahi sikandin, "Mekeyid-u-hid-u kew ka me matig-Bitsayda, su emun ke diye pa perem te Tiru wey te Sidun himuwa ka me kein-inuwan ne innimu diye te kaniyu, naluhey ran de perem inniyuhi ka me sale dan ne migsaluub te saku wey migbubukbuk te abu diye te ulu ran. ²² Piru egnanganan ku sikaniyu, maagkap pad ka iglegpad te Manama te matig-Tiru wey matig-Sidun du te iglegpad kaniyu te aldew te peggukum. ²³ ††† Ne sikaniyu se matig-Kapirnaum, kahiyen niyu buwa ne egpakaparibabew kew taman diye te langit? Kene, nasi kew igdegpak diye te inged te me gimukud ne egnanganan te Hadis! Su emun ke diye pa perem te Suduma himuwa ka me kein-inuwan ne innimu diye te kaniyu, duen pad perem kuntee ka Suduma. ²⁴ ††† Piru egnanganan ku sikaniyu, maagkap pad ka iglegpad te Manama te

† 11:12 Luk 16:16. †† 11:14 Mal 4:5; Mat 17:10-13; Mar 9:11-13. ‡ Te Grigu: Pammineg ka ke due talinga nu. †† Te Grigu: Piru ka kaalam egkapamalehetan pinaahi te me himu rin. †† 11:21 Isa 23:1-18; Isi 26:1-28:26; Huwil 3:4-8; Amu 1:9-10; Sak 9:2-4. ††† 11:23 Isa 14:13-15; Hin 19:24-28. ††† 11:24 Mat 10:15; Luk 10:12.

matig-Suduma du te iglegpad kaniyu te aldew te peggukum!"

Si Hisus ka himelayanan te gimukud
(Luk. 10:21-22)

²⁵ Te seeye ne timpu, mig-ampu si Hisus ne migkahi, "Ame, Manama te langit wey tane. Egpasalamatan ku sikeykew, su inneles nu seini puun te matagseb wey te utekan ne me etew wey impakita nu seini diye te me etew ne ware katuenan. ²⁶ † Uya Ame, su sika ka egpakapahale keykew.

²⁷ †† "Imbehey te Amey ku ka langun kayi te keddied. Ne ware sabeka ne nekeila te Anak gawas te Amey, wey ware degma sabeka ne nekeila te Amey gawas te Anak wey te seeye se igkeupii te Anak ne igpeila diye te Amey rin.

²⁸ "Parani kew keddied ka langun ne nabeley wey nabehatan su egpeyimelayen ku sikaniyu. ²⁹ ††† Isangan niyu ka yuggu ku wey pepanulu kew keddied su mapariralemen wey maayad-ayad a, wey egpekeyimeley ka me gimukud niyu. ³⁰ Su malemu re ka yuggu ne igsangen ku kaniyu wey maagkap de ne egtiangan."

Ka inse meytenged te Aldew te Peggimeley
(Mar. 2:23-28; Luk. 6:1-5)

12 †† Te sabeka ne Aldew te Peggimeley, nangipanew ensi Hisus ne diye migbaye te impamulaan te trigu. Ne seeye se me hibateen din nanggutasan, purisu nangetu sikandan te me trigu eyew egkeenen dan. ² Piru te pegkakita dutu te me Parisiyu, migkahiyen dan e si Hisus, "Pitawa nu! Miggimu ka me hibateen nu te supak te Balaud te Aldew te Peggimeley."

³ ††† Piru migtabak si Hisus, "Ware kew bes nakasabut te imbasa niyu meytenged te innimu ni Dabid te miggutasan sikandan te me duma rin? ⁴ ††† Migsaled sikandin diye te baley te Manama wey migkeen te paan ne inhalad e diye te Manama. Ne sumale te kanta ne Balaud, kene egpakakeen dutu si Dabid wey ka me duma rin su ka me talagpanubad de ka intuhutan ne egpakakeen dutu. ⁵ †† Ne ware kew bes nakasabut te imbasa niyu diye te Balaud te Manama ne nakasupak te Aldew te Peggimeley ka me talagpanubad diye te timplu? Piru ware sikandan nakasale. ⁶ Piru egnanganan ku sikaniyu te due labew pad te timplu ne kayi kuntee. ⁷ ††† Emun ke nasabut niyu perem ka kaluwasan te seini se nakahi ne, 'Kene ne iyan ku igkeupii ka igpanubad niyu ne me ayam, ke kene, ka hid-u niyu te duma.' Sikan naa, kene niyud e perem senditi ka ware nakasale. ⁸ Su ka Anak te Etew iyan ahalen te Aldew te Peggimeley."

§ Te Grigu: diye te me bate. †† 11:27 Huw 3:35; Huw 1:18; 10:15. ††† 11:29 Hir 6:16. †† 12:1 Diy 23:25. ††† 12:3 1Sam 21:1-6. †† 12:4 Lib 24:9. †† 12:5 Num 28:9-10. ††† 12:7 Mat 9:13; Hus 6:6.

Ka etew ne nakengkeng se belad

(Mar. 3:1-6; Luk. 6:6-11)

⁹ Nataman, mig-awe e si Hisus wey miggendiyad e te simbaan te me Hudiyu. ¹⁰ Ne diye, due etew ne nakengkeng se belad wey due degma me Parisiyu ne egpammitew te eleg ne katarengan ne igkasumbung dan si Hisus. Ne mig-insaan dan si Hisus ne migkahi, "Intuhut naan ded te Balaud ka pegpamawi te Aldew te Peggimeley?"

¹¹ † Ne migtabak si Hisus, "Ke due karniru niyu ne neulug diye te lungag te Aldew te Peggimeley, kene niyu naa seeye egkuen? Egkuen iya! ¹² Piru subla pad ne labew ka etew du te karniru. Purisu kene ne supak te Balaud ka eggimu te meupiya te Aldew te Peggimeley." ¹³ Nataman, migkahiyen e ni Hisus ka etew ne nakengkeng se belad, "Ketenga nu ka belad nu."

Ne ingketeng te etew ka belad din wey neulian e, iling te limang ne belad din. ¹⁴ Ne nanlihawang ka me Parisiyu wey migplanu ke egmenuwen dan te eggimatey si Hisus.

Si Hisus ka in-alam te Manama

¹⁵ Pegkanengnengi ni Hisus te planu ran, mig-awe e sikandin dutu. Ne masulug ne etew ka migsinundul kandin wey impamawian din ka langun ne egmanderalu, ¹⁶ wey inteesan din sikandan te kene egpepangguhuren meytenged kandin ¹⁷ eyew egkatuman ka ingkahi ni prupita Isayas ne miggenendue:

¹⁸ †† "Seini ka in-alam ku ne suluhuanen ku. Inggeyinawaan ku sikandin wey ingkahale ku. Igpeuyan ku diye te kandin ka Panisingan ku, wey igpangguhud din diye te langun ne nasud ka matareng ne peggukum ku.

¹⁹ Kene sikandin egpakig-apul wey ke egbalbalukan wey kene eggulub-gulub diye te me kelesadda.

²⁰ Kene din eggepuen ka nabegkul ne luwey, wey kene din eg-ebukan ka sulu ne egpangalap-halap naan de se legleg.

Egpabulus sikandin te eggimuwen din taman te egkatuman e ka matareng ne igkeupii te Manama.

²¹ Ne iyan egpallatengen te langun ne etew ka ngaran din."

Imbayungan si Hisus ne migserepan te busew

(Mar. 3:20-30; Luk. 11:14-23)

²² Nataman, due in-uuyan diye te ki Hisus ne etew ne nabatud wey neummew puun su migserepan te busew. Ne imbawian ni Hisus ka etew, ne dutu nakakite e wey nakalalag e sikandin. ²³ Nawangalan ka langun ne etew, wey migkahi sikandin, "Seini buwa iya ka kabuhalan ni Dabid?"

²⁴ ‡ Piru te pegkarineg dutu te me Parisiyu, migkahi sikandan, "Si Meibulan †† ne pangulu te me busew ka

migbehey kandin te geem te pegpangalew te me busew."

²⁵ Piru natahaan ni Hisus ka me suman-suman dan, purisu migkahiyen din sikandan, "Ka sabeka ne inged ne egmeun-unayey egmeeg-ehetey ka me etew, egkahuhus iya ka sika ne inged. Ne ka lungsud wey taltalaanak ne egmeun-unayey egmeeg-ehetey, kene iya sika egpakasasindeg. ²⁶ Ne emun ke eg-unayen ni Meibulan te egpangalew ka me duma rin, egmekeg-oney-oney red sikandan egmekeg-ehet. Na, egmenuwen dan naan e te egpasasindeg ka inged dan? ²⁷ Ne emun ke iyan ku pa inggamit ka geem ni Meibulan te pegpangalew te me busew, hentew naa ka migbehey te geem te me hibateen niyu ne egpangalew degma te me busew? Purisu ka me hibateen niyu ka mismu ne migpamalehet ne seyyup kew iya.

²⁸ Piru migpangalew a te me busew pinaahi te Panisingan te Manama, sikan naa migpeila seini ne miggingume e diye te kaniyu ka Peghari te Manama.

²⁹ "Ware egpakaseled diye te baley te manekal ne etew wey egpakaahew te me kasangkapan din te kene din pad eggun-aan te egbaku ka kamuney. Ke egkabaku din e ka kamuney henduen din pad egkaahew ka me kasangkapan.

³⁰ †† "Ka kene egpalapig keddiey, egkuntere keddiey; ka kene egbulig keddiey te pegpalibulung, egpeg-suwey naa. ³¹ Purisu egnangenan ku sikaniyu te egkapasaylu pad ka me sale te me etew wey ka pegbaley-baley ran te Manama, piru ka egbaley-baley te Panisingan te Manama kene iya egkapasaylu. ³² ††† Minsan hentew ne eglemet te Anak te Etew, egkapasaylu red, piru ka minsan hentew ne eglemet te Panisingan te Manama, kene iya egkapasaylu te ware egtamanan.

Egkeila ka kayu pinaahi te behas

(Luk. 6:43-45)

³³ ††† "Egbebehas te meupiya ka kayu ne meupiya, ne egbebehas degma te mareet ka kayu ne mareet, su egkeila ka kayu pinaahi te behas din. ³⁴ § Sikaniyu se me uled! Egmenuwen niyu te eglalag te meupiya, te maddeet kew ma? Su ke nekey ka diye te pusung te etew, sika ka iglalag din. ³⁵ Ka meupiya ne etew, eglalag te meupiya ligkat te meupiya ne pusung din. Piru ka mareet ne etew, eglalag te mareet ligkat te mareet ne pusung din.

³⁶ "Egnangenan ku sikaniyu te ka tagse lalag ne ware karuan ne eglalagen te me etew, egpanabaken dan sika te Aldew te Peggukum. ³⁷ Su eggukuman kew sumale te impanlalag niyu, ke eleg kew naa ne eglegparan wey se kene."

Ka me etew ne egbuyu ki Hisus te kein-inuwan

(Mar. 8:11-12; Luk. 11:29-32)

³⁸ ††† Nataman, due me talagpanulu te Balaud te Manama wey me Parisiyu ne migkahi diye te kandin, "Ta-

† 12:11 Luk 14:5. †† 12:18 Isa 42:1-4 (LXX). ‡ 12:24 Mat 9:34; 10:25. †† Te Grigu: Biilsibul. (Egkakita degma diye te birsikulu 27).

†† 12:30 Mar 9:40. ††† 12:32 Luk 12:10. ††† 12:33 Mat 7:20; Luk 6:44. § 12:34 Mat 3:7; 23:33; Luk 3:7; Mat 15:18; Luk 6:45. †† 12:38 Mat 16:1; Mar 8:11; Luk 11:16.

lagpanulu, keupian key ne egkita keykew ne eggimu te kein-inuwan puun te Manama."

³⁹ † Ne migtabak si Hisus, "Ka me etew te kuntee ne timpu, amana ne mareet wey kenad ne maparuma-ru-ma te Manama. †† Migbuyu sikandan te kein-inuwan piru ware igpakita kandan gawas te kein-inuwan ne neyitabu ki Hunas ne sabeka ne prupita. ⁴⁰ ‡ Iling ki Hunas te miggingumaan te tatelu ne aldew wey karusileman diye te getek te dakel ne ngalap te dahat, ne iling ded degma ka egkeyitabu te Anak te Etew. Su eggingumaan sikandin te tatelu ne aldew wey tatelu ne karusileman diye te diralem te tane. ⁴¹ †† Te Aldew te Peggukum, egsasindeg ka matig-Ninibi duma kaniyu wey egsenditan kew nikandan su mig-inniyuhan dan ka me sale dan te pegkarineg dan te wali ni Hunas. Ne kuntee, kayid e ka labew pad ki Hunas. ⁴² †† Te Aldew te Peggukum, egsasindeg duma kaniyu ka Rayna puun te Igkakawanan ne Balabahan dapit te Igsile wey egsenditan kew nikandin, su amana ne mariyu ka impuunan din te migpapanew eyew te pegpamineg te maralem ne kaalam ni Hari Sulumun. Ne kuntee, kayid e ka labew pad ki Sulumun.

Ka peglibed te busew

(Luk. 11:24-26)

⁴³ "Ne emun ke eg-awe e ka busew diye te etew, egleug-leug sikandin diye te mammara ne me inged eyew egpammitew te egkeyimelayan din. Ke ware egkakita rin, ⁴⁴ egkahi e sikandin, 'Eglibed e red diye te tapey ne migserepan ku.' Ne emun ke egkakita rin te peglibed din ne ware mig-ugpe dutu ne migmalinis e wey naay-ayaran e nateil, ⁴⁵ eglihawang e man-e sikandin wey egpanguyan e te lein ne pitu ne busew ne subla pad ne mareet kandin. Ne egseled sikandan diye wey diyad e eg-ugpe; ne ka peg-ugpe te sika ne etew subla pad ne mareet du te an-anayan. Purisu iling ded due ka egkeyitabu kaniyu te mareet ne me etew."

Ka iney wey me suled ni Hisus

(Mar. 3:31-35; Luk. 8:19-21)

⁴⁶ Te sasangan pad ne eglalag si Hisus te me etew, migtetahad e diye te lihawangan ka iney rin wey me suled din su egkeupian ne egpakiglalag kandin. ⁴⁷ Ne due etew ne mignangen ki Hisus ne migkahi, "Due te lihawangan ka iney wey me suled nu su egkeupian ne egpakiglalag keykew."

⁴⁸ Piru migkahi si Hisus, "Nakataha ke naa ke hentew ka iney wey me suled ku?" ⁴⁹ Ne dutu, impaninuru din e ka me hibateen din te migkahi, "Seini ka iney ku wey me suled ku! ⁵⁰ Su ka minsan hentew ne eggimu te igkeupii te Amey ku ne diye te langit, iyan sika ka iney ku, ka suled ku, wey ka atebey ku."

Ka panunggilingan meytenged te pegpamula

(Mar. 4:1-9; Luk. 8:4-8)

¹³ Te seeye ded ne aldew, miglihawang si Hisus diye te baley wey migpinpinuu diye te ilis te lanew. ² †† Ne due susuluhi ne etew ne miglibulung diye te kandin, ne seeye naa, mig-untud e sikandin te balangey wey diyad e migpinuu. Ne diye nanasindeg ka me etew te ilis te lanew. ³ Masulug ka impanulu ni Hisus diye te me etew ne impabaye din te me panunggilingan.

Migkahi sikandin, "Due sabeka ne etew ne miggendiye te kamet eyew egpamula. ⁴ Te pegpanawed din e te beni, due nakasawed diye te dalan, ne migginguma ka me manuk-manuk wey impanuktuk e seeye. ⁵ Ne ka duma ne beni, diye nakasawed te batuwen ne ware amana tane. Ne mahaan de seeye migtubu su manipis ka tane. ⁶ Piru te naaldawan e, nahangu e seeye su ware nakareralid. ⁷ Due degma beni ne diye nakasawed te duhiyen. Ne nanubu ka me duhi wey naselung e ka me pinamula. ⁸ Ka duma ne beni, diye nakasawed te meupiya ne tane. Intubu seeye wey migbebehas, ne due duma ne beni ne migbebehas te sabeka ne gatus (100), due duma ne me keen-eman ne pulu (60), wey due degma migbebehas te me tatelu ne pulu (30). ⁹ Purisu, ke egkeupian ka ne egpakasabut, sumsumana nu ay-ayari ke nekey ka narining nu! †††"

Ka peggamit ni Hisus te me panunggilingan

(Mar. 4:10-12; Luk. 8:9-10)

¹⁰ Ne migparani diye te ki Hisus ka me hibateen din wey mig-inse kandin, "Mania te eggamit ka te me panunggilingan ke egpanulu ka te me etew?"

¹¹ Ne migtabak si Hisus, "Impatahe e diye te kaniyu ka inggeles meytenged te Peghari te Manama, piru ware sika ipataha diye te duma. ¹² § Su seeye se due katuenan, egtimulan pad eyew egdakel ka katuenan; piru seeye se deisek de se katuenan, eg-angayen pad iya minsan ka deisek ne kandin. ¹³ Sikan naa ka miggamit a te panunggilingan te pegpanulu ku kandan, su eyew ke egtengteng sikandan, kene egpakakita, wey ke egpamineg sikandan, kene egpakarineg wey egpakasabut. ¹⁴ †† Ne natuman e diye te kandan ka ingkahi te Manama pinaahi ki prupita Isayas ne eggenendue,

'Minsan egmenuwen niyu te egpamineg, kene kew iya egpakasabut.

Minsan egmenuwen niyu te egtengteng, kene kew iya egpakakita.

¹⁵ Su memakehal ka ulu te seiini ne me etew, insagpengan dan ka talinga ran, wey impileng dan ka mata ran.

Su kema ke egpakakita sikandan, wey egpakarineg,

† 12:39 Mat 16:4; Mar 8:12. †† Te Grigu: Ka me etew te kuntee ne timpu, amana ne mareet wey talaglibug. ‡ 12:40 Hun 1:17. †† 12:41 Hun 3:5. †† 12:42 1Har 10:1-10; 2Kru 9:1-12.

††† 13:2 Luk 5:1-3. ††† Te Grigu: Sikan naa, pammineg kew ke due talinga niyu! § 13:12 Mat 25:29; Mar 4:25; Luk 8:18; 19:26. †† 13:14 Isa 6:9-10 (LXX).

wey egpakasabut,
wey eglibed kayi te keddi,
ne egbawian ku sikandan.'

¹⁶ † Piru keupianan niyu su egpakakita ka mata niyu wey egpakarineg ka talinga niyu. ¹⁷ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: masulug ka me prupita wey matareng ne me etew ne egkeupian perem ne egkita te nakita niyu, piru ware sikandan nakakita. Egkeupian degma sikandan ne egdineg te narineg niyu, piru ware sikandan nakarineg.

Ka kaluwasan te panunggilingan meyitenged te pegpamula

(Mar. 4:13-20; Luk. 8:11-15)

¹⁸ "Sikan naa, pamineha niyu ke nekey ka kaluwasan te panunggilingan meyitenged te pegpamula. ¹⁹ Ka beni ne nakasawed diye te dalan, iyan seeye se etew ne nakarineg te lalag meyitenged te Peghari te Manama piru ware sikandin nakasabut. Te pegginguma ni Meibulan in-ahew e ka lalag te Manama ne nakapamula diye te pusung din. ²⁰ Ne ka beni ne diye nakasawed te batuwen, egpekeiling te seeye se etew ne nakarineg te lalag te Manama ne due-rue ne migdawat kayi ne nahale. ²¹ Piru ware seini nakareralid diye te pusung din, purisu ware de naluhey ka pegpalintutuu rin. Pegginguma te keyirapan wey pegbayad-bayad tenged te pegdawat din te lalag te Manama, due-rue ne mig-engked sikandin te pegpalintutuu rin. ²² Ne ka beni ne nakasawed diye te duhiyen, iyan seeye se etew ne nakarineg te lalag te Manama, piru ka pegkalaggew rin meyitenged te peg-ugpe din, wey ka peggeyinawa te me karatuan din iyan nekeumes te lalag te Manama, wey ware sikandin nakabebehas. ²³ Piru ka beni ne nakasawed diye te meupiya ne tane, iyan seeye se etew ne nakarineg te lalag te Manama wey nakasabut kayi. Ne migbebehas sikandin: due behas din ne sabeka ne gatus (100), ka duma hen-em ne pulu (60), wey ka duma tatelu ne pulu (30)."

Ka panunggilingan meyitenged te hilamunen

²⁴ Mig-abey e man-e migpanulu si Hisus te me etew pinaahi te panunggilingan ne migkahi, "Ka Peghari te Manama egpekeiling te pangguhuren meyitenged te etew ne migsawed te meupiya ne beni diye te kamet din. ²⁵ Piru te nenewulep e ka me etew, miggungume e ka kuntere din wey insehuan e saweri te behas te hilamunen ka beni ne insawed diye te kamet wey pegkapenga, mig-awe e sikandin. ²⁶ Hengkayit te migtabu e ka me pinamula wey te migbebehas e, human pad neileyi ka me hilamunen. ²⁷ Ne nangendiye te kamuney te kamet ka me uripen din wey migkahi, 'Ahalen, hendei egpuun ka me hilamunen ne nanubu diye te kamet te meupiya ma ka me beni ne insawed nu?' ²⁸ Migtabak ka ahalen diye te kandan, 'Hinimuwan sika te kuntere ku.' Ne mig-inse ka me uripen din, 'Na, egkeupian ke naa ne eggendiye key eyew egpamarut

† 13:16 Luk 10:23-24.

te me hilamunen?' ²⁹ Ne migtabak sikandin, 'Kene kew, su kema ke igpakalagkes niyu te egbarut ka me pinamula. ³⁰ Balahara niyu re due taman te tinggaani e su igpewun-a ku re igpabarut te me talaggaani ka me hilamunen, wey igpabagkes kandan eyew egsilaban. Pegkapenga, igpalimud ku diye te lelapeng ku ka egkahaani ran.'"

Ka panunggilingan meyitenged te behas ne mallilintek

(Mar. 4:30-32; Luk. 13:18-19)

³¹ Nataman, migpanulu e man-e si Hisus te me etew te lein ne panunggilingan ne miggenendue, "Ka Peghari te Manama egpekeiling te pangguhuren meyitenged te beni te mustasa ne impamula te etew diye te kamet din. ³² Ka beni te mustasa ka mallilintek te langun ne me beni, piru egkeyimu ne pinakarakele te me pinamula diye te kamet ke egdakel e seini. Ne egkataman, egpekeiling e te kayu wey egsesalahan e te me manuk-manuk ka me sugpang din."

Ka panunggilingan meyitenged te igpatulin te paan

(Luk. 13:20-21)

³³ Ne mig-abey e man-e si Hisus migpanulu kandan te panunggilingan ne miggenendue, "Ka Peghari te Manama egpekeiling te igpatulin te paan ne in-angey te sabeka ne malitan wey insehuan din te harina ne eglware te saku, taman te migtulun ka langun ne inimu rin."

Ka egpuunan te miggamit si Hisus te me panunggilingan

(Mar. 4:33-34)

³⁴ Impabaye ni Hisus te me panunggilingan seeye se langun ne impanulu din te masulug ne me etew. Ne ware inalag din diye te kandan ne ware din ipabaye te panunggilingan. ³⁵ †† Neyitabu seini eyew egkatuman ka ingkahi te Manama pinaahi te prupita ne miggenendue,

"Eggamit a te me panunggilingan ke eglalag a, igguhud ku ka ware pad nanengnengi puun te peggimu te kalibutan."

Inluwas ni Hisus ka panunggilingan meyitenged te hilamunen

³⁶ Nataman, mig-engkeran e ni Hisus ka masulug ne me etew wey migseled sikandin diye te baley. Ne migparani diye te kandin ka me hibateen din wey migkahi, "Ne la, ipasabut nu kanami ke nekey ka kaluwasan te panunggilingan meyitenged te hilamunen diye te kamet."

³⁷ Ne migtabak si Hisus, "Ka etew ne migsawed te meupiya ne beni, iyan sika ka Anak te Etew. ³⁸ Ne ka kamet, iyan sika ka kalibutan, ne ka meupiya ne beni iyan ka me etew ne sakup te Peghari te Manama. Piru ka me hilamunen, iyan ka me sakup te ahalen te me busew, ³⁹ ka kuntere ne iyan migsawed te me hila-

†† 13:35 Sal 78:2.

munen. Ka tinggaani, iyan sika ka katammanan te timpu, ne ka talaggaani, iyan ka me panalihan te Manama. ⁴⁰ Ne egbaruten wey egsilaban ka hilmunen, iling naan ded due ka egkeyitabu te katammanan te timpu. ⁴¹ Egpeuyan ka Anak te Eteu te me panalihan din eyew igmaawe diye te Migharian din ka langun ne iyan egpuunan ne egpakasale ka duma wey ka langun ne eggimu te mareet. ⁴² Ne igdegpak dan sikandan diye te hapuy ne egkanlabkanlab. Ne diye, egmandalawit sikandan wey egmegkihet te ngipen dan. ⁴³ Ne seeye se me matareng, eglayag iling te aldew diye te Migharian te Amey ran. Purisu, ke egkeupian ka ne egpakasabut, sumsumana nu ay-ayari ka egkarineg nu! †

Ka panunggilingan meytenged te inneles ne karatuan

⁴⁴ “Ka Peghari te Manama egpekeiling degma te pangguhuren meytenged te karatuan ne inggeles diye te kamet ne nakita te sabeka ne etew. Migweilweil ka etew, imbunbunan din ded man-e seeye. Ne puun te kahale din, mig-ayun e sikandin ka migbelegye te langun ne diye te kandin wey imbeli rin e seeye se kamet.

Ka panunggilingan meytenged te mahal ne balieg

⁴⁵ “Ka Peghari te Manama egpekeiling man-e te pangguhuren meytenged te sabeka ne nigusyanti ne egpammitew te mateles wey mahal ne balieg ne egnaranan te pirlas. ⁴⁶ Te nakakite e sikandin te amana ne mahal ne pirlas, imbelegye din e ka langun ne diye te kandin wey imbeli rin e seeye se pirlas.

Ka panunggilingan meytenged te biyale

⁴⁷ “Ka Peghari te Manama egpekeiling degma te pangguhuren meytenged te pukut ne in-antug diye te lanew ne migsaharan te nalein-lein ne me ngalap. ⁴⁸ Ne emun ke egkapenu e te ngalap ka biyale, egganuyen e sika te mangngengalap diye te ilis. Egkataman, egpaminnuu e sikandan eyew te pegpangalam te me ngalap. Ne igtahu dan diye te selaan ka meupiya ne me ngalap, piru igpandegpak dan mule ka maddeet. ⁴⁹ Iling naan ded degma kayi ka egkeyitabu te katammanan te timpu. Eggendini ka me panalihan te Manama wey igpasuway ran ka me maddeet ne me etew puun te me matareng. ⁵⁰ Ne seeye se me etew ne maddeet, igdegpak diye te hapuy ne egkanlabkanlab. Ne diye, egmandalawit sikandan wey egmegkihet te ngipen dan.”

⁵¹ Ne mig-insaan ni Hisus sikandan, “Nasabut niyu red ka langun ne impangguhud ku?”

Migtabak sikandan, “Uya.”

⁵² Migkahiyen ni Hisus sikandan, “Purisu ka langun ne me talagpanulu te Balaud te Manama ne due katuenan meytenged te Peghari te Manama, egpekeiling te kamuney te baleu ne mig-angey te iyam wey tapey ne me kasangkapan din ne mahal.”

Ka peggubabe ki Hisus te matig-Nasarit

(Mar. 6:1-6; Luk. 4:16-30)

⁵³ Te pegkapenga ni Hisus te pegpangguhud te sika ne me panunggilingan, mig-awe e sikandin te seeye ne inged, ⁵⁴ wey mig-uli e diye te lungsud ne intulinan din. Ne migpanulu sikandin diye te simbaan te me Huidyu, wey neinu-inu ka nakarineg kandin wey migkahi, “Hendei buwa nakakuwa sikandin te katuenan wey geem te peggimu te kein-inuwan? ⁵⁵ Kene naa ne anak te talagbebaley sika? Kene naa ne si Mariya ka iney rin, wey kene naa ne ensi Santiyagu, si Husi, si Simun wey si Hudas ka me suled din? ⁵⁶ Kayi ma mule nangugpe ka me atebey rin? Purisu hendei rin naa nakuwa ka langun?” ⁵⁷ † Sikan naa natame-neng e sikandan kandin.

Piru migkahiyen sikandan ni Hisus, “Egtahuren ka sabeka ne prupita te minsan hendei gawas te inged ne intulinan din wey te pamilya rin.” ⁵⁸ Purisu kene ne masulug ka me kein-inuwan ne innimu ni Hisus te seeye ne inged tenged su ware sikandan migpalintutuu kandin.

Ka kamatayen ni Huwan ne Talagbewutismu

(Mar. 6:14-29; Luk. 9:7-9)

14 Te seeye ne timpu, si Hirudis ka migmandu te Galiliya. Te pegkarineg din te guhuren meytenged ki Hisus, ² migkahiyen din e ka me suluhuanen din, “Sikandin iya si Huwan ne Talagbewutismu, neuyag ded sikandin! Sika ka egpuunan ne due geem din te peggimu te me kein-inuwan.”

³ † Su si Hirudis ka migparakep wey migpapurisu ki Huwan. Innimu ni Hirudis seeye su insaparan sikandin ni Huwan te peg-ahew ki Hirudiyas ne asawa te suled din ne si Pilipi. Miggenendue si Huwan, “Supak te Balaud ni Muwisis ne eg-ahawen nu ka ipag nu.” ⁵ Egkeupian perem si Hirudis ne eggimatayan si Huwan, piru naaldekan sikandin te me Huidyu su in-ila ran ne sabeka ne prupita si Huwan.

⁶ Piru te aldew te neetawan ni Hirudis, migsayew ka beyi ne anak ni Hirudiyas diye te tangkaan te me mahaliyug, wey nahale si Hirudis kandin. ⁷ Seeye naa, migpahunlibet sikandin ne migsaad diye te beyi ne igbehey rin ka minsan nekey ne egbuyuen din.

⁸ Ne dutu, impanulu e ni Hirudiyas ka anak din te egkahi diye te ki Hirudis, “Ibehey nu keddi kuntee ka ulu ni Huwan ne Talagbewutismu ne diye igtahu te maluag ne pinggan.”

⁹ Amana ne nalaggew si Hirudis dutu. Piru tenged su nakapahunlibet e sikandin wey narineg seeye te me mahaliyug din, migsuhu e sikandin ne igbehey te beyi ka imbuyu din. ¹⁰ Purisu impatempuhan din e si Huwan te ulu diye te prisuwan. ¹¹ Nataman, in-uuyan e diye te beyi ka ulu ni Huwan ne diye itahu te maluag ne pinggan wey imbehey rin e degma diye te iney rin. ¹² Ne nangingume e ka me hibateen ni Huwan wey inangey ran e ka lawa rin wey inlelebeng dan e.

† Te Grigu: Sikan naa, pammineg kew ke due talinga niyu!

†† 13:57 Huw 4:44. ‡ 14:3-4 Luk 3:19-20.

Pegkapenga dutu, innendiyaan dan e si Hisus wey impangguhuran dan e te neyitabu.

Impakeen ni Hisus ka 5,000 ne etew

(Mar. 6:30-44; Luk. 9:10-17; Huw. 6:1-14)

¹³ Te pegkarineg ni Hisus te neyitabu, mig-awe e sikandin dutu wey mig-untud e te balangey ne migsabsabeka peendiye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. Te pegkarineg degma te masulug ne me etew te mig-awe e si Hisus, mig-engkeran dan e ka me lungsud dan wey miglurug e sikandan te lanew ka egsundul kandin. ¹⁴ Te peglegsad ni Hisus te balangey, nakita rin ka masulug ne etew. Ne dutu, neyid-u e sikandin kandan wey impamawian din e ka migmanderalu.

¹⁵ Ne hengkayi te egkasagkup e, migparani kandin ka me hibateen din ne migkahi, "Kema, peendiyaa nu pa ka masulug ne me etew te me bariyu su egpa-beliyen te egkakeen dan su egkasagkup man e seini ne kayi ki mem pa te mammara ne inged ne kene egkeugpaan."

¹⁶ Piru migkahi si Hisus, "Kene ne keilangan ne eg-peyipanawen pad sikandan. Sikaniyu ka egbehey kandan te egkakeen."

¹⁷ Ne migtabak sikandan, "Nekegmenu naan de iya ka kayi te kanami ne lallalimma ne paan wey dad-daruwa ne ngalap te weyig."

¹⁸ Ne migkahi si Hisus, "Uyana niyu kayi." ¹⁹ Nataman, impapinnuu rin e ka masulug ne me etew diye te me hiamunen. Ne ingkuwa rin e seeye se lalimma ne malisen ne paan wey ka daruwa ne ngalap, ne migleng-ag sikandin diye te langit ne migpasalamat te Manama. Nataman, impanepik-tepik din e ka me paan wey impamehey rin e diye te me hibateen din, ne sikandan e ka migpamehey diye te me etew. ²⁰ Ne nangeen sikandan langun wey nenabulung-bulung, wey nakalimud pad sikandan te sapulu wey daruwa (12) ne liyang ne napenu te same dan. ²¹ Ne seeye se nangeen, migginguma te lalimma ne libu (5,000) ne etew ne ware pad labet te me malitan wey me bate.

Miggipanew si Hisus diye te kulit te weyig

(Mar. 6:45-52; Huw. 6:15-21)

²² Pegkapenga dutu, impeuntud e ni Hisus ka me hibateen din te balangey wey impewun-a rin e ipalapas diye te deyipag te lanew, taheed te impeuli din pad ka masulug ne me etew. ²³ Ne hengkayi te impakapeuli din e sikandan, migtakereg e degma sikandin diye te bubungan ne migsabsabeka eyew te peg-ampu. Ne narusileman e sikandin diye se sabsabeka. ²⁴ Te seeye ne timpu, nekeelat-elat e te lanew ka balangey ne inunturan te me hibateen din wey amana ne masumpit ka me bunlud su egkasinug-ung dan ka kalamag.

²⁵ Hengkayi te egpamat-palat pad, innendiyaan e sikandan ni Hisus ne miggipanew diye te kulit te weyig. ²⁶ Piru te pegkakita te me hibateen din kandin ne miggipanew diye te weyig, naalatan sikandan ne

migkahi, "Keyyey, due saping!" Ne migmanguleyi e sikandan te kaaldekan dan.

²⁷ Ne due-rue ne migkahi si Hisus, "Pakannekal kew! Kene kew kaaldekan su sikeddiey seini!"

²⁸ Ne migtabak si Pidru kandin, "Magbebaye, ke sikeykew ma sika, peyipanawa a te weyig peendue te keykew."

²⁹ Ne migkahi si Hisus, "Na, hendini ka!" Purisu miglegsad si Pidru diye te balangey wey miggipanew diye te weyig peendiye te ki Hisus. ³⁰ Piru te pegkasahinda rin te makeseg ne kalamag, naaldekan e sikandin wey egkabunsuran e egkatanled. Ne migbalukan sikandin ka migkahi, "Magbebaye, luwasa a nikeykew!" ³¹ Sahuhune ne inggen-genan sikandin ni Hisus wey ingganuy wey migkahiyang, "Deisek ka pegpalintutuu nu keddi, mania te migduwa-ruwa ka?"

³² Te nekeuntud e sikandan se daruwa diye te balangey, mig-engked e ka kalamag. ³³ Ne insimba sikandin te me hibateen ne diye te balangey ne miggenendue, "Malehet iya ne sikeykew ka Anak te Manama."

Imbawian ni Hisus ka egmanderalu diye te Ginisarit

(Mar. 6:53-56)

³⁴ Te nakalapas e sikandan, diye sikandan nakatuhun te inged ne enggaran te Ginisarit. ³⁵ Ne hengkayi te nekeile e ki Hisus ka me mahinged dutu, impataha ran e ka sumbaley ran ne me inged te due sikandin. Ne dutu, impanguyan e te me etew diye te kandin ka langun ne egmanderalu ³⁶ wey migpeyid-u-hid-u sikandan ki Hisus ne egpasamsamen sikandan minsan te sidsid de te kumbale din. Ne ka langun ne nakasamsam dutu, neulian iya.

Ka Balaud te Manama wey ka tuluuwen te kabuybuyahan

(Mar. 7:1-13)

15 Nataman, due me Parisiyu wey me talagpanulu te Balaud te Manama ne diye egpuun te Hirusalim ne miggendiye te ki Hisus wey mig-inse, ² "Mania te insupak te me hibateen nu ka tuluuwen te me kaap-apan ta? Su ware sikandan mig-ayad-ayad migpanulu te belad dan te ware pad migkeen."

³ Ne migtabak si Hisus, "Ne mania degma te insupak niyu ka me suhu te Manama tenged te peg-ikul niyu te kaniyu ne tuluuwen? ⁴ † Su migsuhu ka Manama ne migkahi, 'Tahura nu ka amey wey iney nu,' wey 'Ka minsan hentew ne egtampele te amey wey iney rin, keilangan ne eggimatayan iya sikandin.' ⁵ Piru migpanulu kew ne ka minsan hentew ne egkahi diye te amey wey iney rin, 'Imbehey ku diye te Manama ka igkabulig ku perem kaniyu,' ⁶ ne kenad e ne keilangan ne egtahud pad sikandin kandan. Puun due inimu niyu ne ware karuan te lalag te Manama, pinaahi te peg-ikul niyu te tuluuwen niyu. ⁷ Sikaniyu se egpaw-paw-paw re! Malehet ka intagne ni prupita Isayas meytenged kaniyu ne miggenendue,

† 15:4 Iks 20:12; Diy 5:16; Iks 21:17; Lib 20:9.

⁸ † 'Diye de egpuun te me be-be te seini ne me etew ka pegtahud dan keddi, piru mariyu ka pusung dan keddiey.
⁹ Ware karuan te pegsimba ran keddiey, su iyan dan igpanulu ka me balaud ne innimu re te me etew isip kun Balaud ku.'"

Ka egpakamalindit te etew

(Mar. 7:14-23)

¹⁰ Ne impeumew ni Hisus ka me etew wey migkahian, "Pamineg kew wey sabuta niyu ka iglag ku. ¹¹ Kene ne iyan egpakamalindit te etew ka egseled diye te be-be din, ke kene, iyan seeye se eglihawang diye te be-be din."

¹² Nataman, migparani diye te kandin ka me hibateen din wey migkahi, "Nakanengneng ka ne natame-neng ka me Parisiyu te pegkarineg dan te inlag nu?"

¹³ Piru migtabak si Hisus, "Ka langun ne pinamula ne ware ipamula te Amey ku ne diye te langit, egbaruten.

¹⁴ †† Balahara niyu re due sikandan se me butud ne egkitkit te me butud. Ne emun ke egkitkiten te sabeka ne butud ka lein ne butud, egkengeulug iya sikandan diye te lungag."

¹⁵ Ne migkahian sikandin ni Pidru, "Pangguhuri key ke nekey ka kaluwasan te sika ne panunggilingan."

¹⁶ Ne migkahi si Hisus, "Ware kew bes pad degma nakasabut? ¹⁷ Ware kew bes nakataha te ka minsan nekey ne egkaabeleng te etew, egleus diye te getek din ne egkataman, eglihawang ded diye te lawa rin? ¹⁸ ‡ Piru ka minsan nekey ne eglihawang diye te be-be te etew, diye seeye egpuun te pusung din, ne sika ka egpakamalindit kandin. ¹⁹ Su diye egpuun te pusung te etew ka mareet ne suman-suman, ka peggimatey, ka pegpanlibug, ka pegpeyilabetey ne kene ne alunggun, ka pegpanakew, ka peg-uubat, wey ka peg-iran-iran te duma. ²⁰ Sika ka egpakamalindit te etew. Piru kene egpakamalindit te etew ka egkeen ne kene eg-ayad-ayad egpanlu-lu te belad."

Ka pegpalintutuu te malitan ne matig-Kanaan

(Mar. 7:24-30)

²¹ Nataman, mig-awe e si Hisus te seeye ne inged wey miggendiyad e te me inged ne sakup te Tiru wey Sidun. ²² Ne due malitan ne matig-Kanaan ne migugpe te seeye ne inged. Ne migparani sikandin ki Hisus ne migbalbalukan ne migkahi, "Magbebaye, kabuhalan ni Dabid, ikeyid-u a nikeykew! Amana ne masumpit ka egkeula-ula kuntee te anak ku ne malitan ne migserepan te busew."

²³ Piru warad en iya migtabak si Hisus. Ne migparani diye te kandin ka me hibateen din wey mighangyu kandin ne migkahi, "Paawaa nu sika se malitan, su egbalbalukan sikandin ka egsinsinundul kanta!"

²⁴ Ne migtabak si Hisus, "Diye e re ipeuyan te kabuhalan ni Israil ne nekeiling te me karniru ne nal-laag."

²⁵ Piru migparani ka malitan wey migpanimbuel diye te tangkaan ni Hisus ne migkahi, "Bulihi a nikeykew, Magbebaye!"

²⁶ Piru migkahi si Hisus, "Kene ne meupiya ne egkuen ka keenen te me bate wey igsungud diye te me asu."

²⁷ Ne migtabak ka malitan, "Malehet sika Magbe-baye, piru minsan ka me asu egpakakeen ma degma te me mummu ne egkengatahak puun te lamisa te me ahalen dan."

²⁸ Ne migtabak si Hisus kandin, "Mengeatebey, amana ne dakel ka pegpalintutuu nu! Purisu egkarawat nu ka egbuyuen nu." Ne neulian e ka anak din te seeye de ne uras.

Imbawian ni Hisus ka masulug ne etew

²⁹ Ne mig-awe si Hisus dutu wey miggendiyad e te ilis te Lanew te Galiliya. Nataman, migtakereg e sikandin diye te bubungan wey diye migpinpinuu.

³⁰ Ne due amana ne susuluhi ne etew ne migparani kandin ne nanguyan te me pungku, me butud, me nabalbalangan se lawa, me ummew, wey masulug pad ka duma ne migmanderalu. Ne diye dan seeye ipanahu te katangkaan ni Hisus, wey impamawian din sikandan langun. ³¹ Ne dutu neinu-inu ka me etew te pegkakita ran ne egmakalalag e ka me ummew, neneulian e ka me nabalbalangan se me lawa, nenekeyipanew e ka me pungku, wey egmakakite e ka me butud. Ne insaye dan e ka Manama te Israil.

Ka pegpakeen ni Hisus te 4,000 ne etew

(Mar. 8:1-10)

³² Ne in-umew ni Hisus ka me hibateen din wey migkahian, "Neyid-u a te me etew su natateluwan e sikandan ka egduma-ruma keddi ne warad e egmangeenen. Kena a egkeupian ne igpeuli ku sikan-dan ne egmanggutasan su kema ke egkengalepu sikandan diye te deralanen."

³³ Ne migkahi ka me hibateen din, "Etuwey, kayi ki pe ma te mammara ne inged ne kene egkeugpaan! Hendei ki naan de iya egkuwa te egkakeen ne igpakeen te seini se susuluhi ne etew?"

³⁴ Ne mig-inse si Hisus diye te kandan, "Pilaa ne timman ka paan ne due te kaniyu?"

Ne migtabak sikandan, "Pitu ne timman, wey due pila-pila re ne ngalap te weyig."

³⁵ Ne impapinnuu e ni Hisus ka me etew diye te tane.

³⁶ Ne ingkuwa rin ka pitu ne paan wey ka me ngalap wey migpasalamat diye te Manama. Pegkapenga dutu, impanepik-tepik din e seini wey impamehey rin e diye te me hibateen din. Ne impangatul e degma impamehey te me hibateen din diye te me etew. ³⁷ Ne nangeen sikandan langun wey nenabbulung-bulung. Pegkapenga rue, duen pad nalimud te me hibateen din ne pitu ne liyang ne napenu te nasame ne keenen.

³⁸ Migginguma te hep-at ne libu (4,000) ka me lukes ne nangeen ne ware pad labet te me malitan wey te me bate.

† 15:8 Isa 29:13 (LXX). †† 15:14 Luk 6:39. ‡ 15:18 Mat 12:34.

³⁹ Pegkapenga dutu, impeuli e ni Hisus ka me etew wey mig-untud e sikandin te balangey ne miggendiye te inged ne Magadan.

Ka me pangulu ne egbuyu te kein-inuwan

(Mar. 8:11-13; Luk. 12:54-56)

16 [†] Due me Parisiyu wey me Sadusiyu ne migparani ki Hisus. Migbuyu sikandan ne egpa-pitawen te kein-inuwan ne egpuun te langit eyew te peg-eleg-eleg kandin. ² Migkahiyen ni Hisus sikandan, "Emun ke egkasagkup e, egkahi kew e, 'Meupiya ne aldew kaaselem su malalab ka langit.' ³ Te pegkamaselem e, egkahi kew e man-e, 'Eg-uran naa kuntee su malalab ka langit wey egpaddusilem.' Egpakasabut kew te palinneu diye te langit, piru kene kew egpakasabut te me palinneu te Manama kuntee! ⁴ ^{††} Ka me etew te kuntee ne timpu, amana ne mareet wey kenad ne maparuma-ruma te Manama. [‡] Migbuyu sikandan te kein-inuwan piru ware igpakita kandan angin e te kein-inuwan ne neyitabu ki Hunas ne sabe-ka ne prupita." Nataman, mig-awe e si Hisus.

Ka igpatulin te paan te Parisiyu wey te Sadusiyu

(Mar. 8:14-21)

⁵ Nakatuhun e ka me hibateen ni Hisus diye te deyi-pag te lanew, piru nalingew sikandan ne eg-uyan te paan. ⁶ ^{††} Migkahiyen ni Hisus sikandan, "Tanud-tanud kew wey bantey kew te igpatulin te paan te me Parisiyu wey te me Sadusiyu."

⁷ Piru migpalalahey ka me hibateen din ne migkahi, "Nalalag din sika su ware ki nekeuyan te paan."

⁸ Piru nanengnengan ni Hisus ke nekey ka igkewengete dan, purisu migkahiyen din sikandan, "Sikaniyu se deisek se pegpalintutuu! Mania te egkasasew kew te pegkalingew niyu te egkakeen? ⁹ ^{††} Ware kew bes pad nakasabut? Ware niyu nasuman-suman ka lalimma ne timman ne paan ne impakeen ku te lalimma ne libu (5,000) ne etew ne nakalimud kew pad te sapulu wey daruwa (12) ne liyang te nenasame? ¹⁰ ^{†††} Ware niyud e man-e nasuman-suman se-eye se pitu ne timman ne paan ne impakeen ku te hep-at ne libu (4,000) ne etew ne nakalimud kew pad te pitu ne liyang te nenasame? ¹¹ Ware kew bes nakasabut te kene ne paan ka igpasabut te ingkahi ku ne, 'Tanud-tanud kew te igpatulin te paan te me Parisiyu wey te me Sadusiyu?'"

¹² Ne henduen pad nakasabut sikandan ne kene bes ne patulin te paan ka egpatantanuran kandan, ke kene, ka pegpanulu bes te me Parisiyu wey te me Sadusiyu.

Ka pegpataha ni Pidru meytenged ki Hisus

(Mar. 8:27-30; Luk. 9:18-21)

¹³ Nataman, te diyad e si Hisus te inged te Sisarya Pilipus, mig-insaan din ka me hibateen din ne migkahi, "Hentew kun naa ka Anak te Etew sumale te me etew?"

¹⁴ ^{†††} Ne migtabak sikandan, "Ka duma migkahi ne si Huwan kun ne Talagbewutismu. Ne due duma ne migkahi ne si Ilyas kun. Ne ka duma degma migkahi ne si Hirimiyas kun, wey ke sabeka naa sikandin te me prupita."

¹⁵ Mig-inse si Hisus kandan, "Piru ke sikaniyu ka egpalalahren, hentew e naa iya?"

¹⁶ [§] Ne migtabak si Pidru, "Sikeykew iya ka Kristu, ka Anak te manekal ne Manama."

¹⁷ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Keupianan nu Simun ne anak ni Hunas, su kene ne etew ka migpataha keykew kayi, ke kene, ka Amey ku ne diye te langit. ¹⁸ Sikan naa, egnangenan ku sikeykew Pidru te iling ka te batu. Te sika ne batu, duen ku igpasasindeg ka punduk te migmalintutuu keddi wey minsan ka geem te kamatayen kene egpakadereet. ¹⁹ ^{§†} Ne igbehey ku keykew ka me yabi diye te Migharian te Manama, ne ka minsan nekey ne ingkene nu kayi te ampew te tane, ingkene degma diye te langit. Ne ka minsan nekey ne intuhut nu kayi te ampew te tane, intuhut degma diye te langit."

²⁰ Nataman, imegpehetan e panpanayi ni Hisus ka me hibateen din ne kene egpepanugtulen te minsan hentew ne sikandin ka Kristu.

Impangguhud ni Hisus ka peg-antus wey ka kapatayan din

(Mar. 8:31-9:1; Luk. 9:22-27)

²¹ Puun te seeye ne timpu, impasabut e ni Hisus ka me hibateen din ne keilangan ne eggendiye sikandin te Hirusalim wey eg-antus te igmeulaula kandin te me igbuyag te me Huidiyu, te me pangulu te me talagpanubad, wey te me talagpanulu te Balaud te Manama. Eggimatayan sikandin wey egkeuyag te igkatelu ne aldew.

²² Ne migweil-weil si Pidru, impasuwey rin e si Hisus wey insaparan din te migkahi, "Suwang-suwang! Magbebaye, kene egkaayun ne egkeyitabu sika due te keykew!"

²³ Piru migbalikid si Hisus wey migkahiyen si Pidru, "Awe ka rue Meibulan! Egpakabalabag ka keddiey; su kene ne Manama ka indapihan nu, ke kene, ka me etew!"

²⁴ ^{§††} Nataman, migkahiyen e ni Hisus ka me hibateen din, "Ke hentew seeye se eg-ikul keddi, keilangan ne eg-engked te kandin ne igkeupii wey egtiang te kandin ne krus wey eg-ikul keddiey. ²⁵ ^{§†} Su seeye se egkeupian ne egluwas te kandin ne umul, nasi egkawaraan kayi, piru seeye se egkawaraan te kandin ne umul

[†] 16:1 Mat 12:38; Luk 11:16. ^{††} 16:4 Mat 12:39; Luk 11:29. [‡] Te Grigu: Ka me etew te kuntee ne timpu, amana ne mareet wey talaglibug. ^{††} 16:6 Luk 12:1. ^{†††} 16:9 Mat 14:17-21. [§] 16:10 Mat 15:34-38.

^{†††} 16:14 Mat 14:1-2; Mar 6:14-15; Luk 9:7-8. [§] 16:16 Huw 6:68-69. ^{§†} 16:19 Mat 18:18; Huw 20:23. ^{§††} 16:24 Mat 10:38; Luk 14:27. ^{§†} 16:25 Mat 10:39; Luk 17:33; Huw 12:25.

tenged keddiey, egpakarawat te umul ne ware egta-manan. ²⁶ Nekey ma ka egkakuwa te etew ke egkaangken din ka langun ne tahu kayi te ampew te tane piru egkaware ka umul rin? Ware iya! Su ware igk-abehey rin eyew egkaawi din ka kandin ne umul. ²⁷ † Su egginguma ka Anak te Etew ne egdumaan te katelesan te Amey rin, ne iyan din duma ka me panalihan din. Ne egkataman eg-unahan din e ka tagse sabeka ne etew sumale te himu rin. ²⁸ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: due me etew ne kayi kuntee ne kene pad egpatey taman te kene dan pad egkakita ka Anak te Etew ne egginguma isip Hari."

Ka ulaula ni Hisus ne nabalbalawan

(Mar. 9:2-13; Luk. 9:28-36)

17 Peglihat te hen-em ne aldew, induma ni Hisus si Pidru wey ka talaari ne si Santiyagu wey si Huwan te migmatakereg diye te matikang ne bubungan ne sikandan de. ² Ne dutu, nabalbalawan ka ulaula ni Hisus wey migsuha ka ulaula rin iling te aldew, wey miglayag te kaangkag ka kumbale din. ³ Ne sauhune ne migpakita diye te kandan ensi Muwisis wey Ilyas wey migpakiglalag kandin. ⁴ Ne migkahian ni Pidru si Hisus, "Magbebaye, meupiya te kayi key † kuntee. Ke igkeupii nu eggimu a kayi te tatelu ne leeb, sabeka ka keykew, sabeka ka ki Muwisis wey sabeka ka ki Ilyas." ⁵ † † Te sasangan pad sikandin ne eglalag, due malayag ne gapun ne migdalung kandan wey due laheng ne egpuun dutu te gapun ne migkahi, "Seini ka pinalangge ku ne Anak ne ingkahale ku. Pamineha niyu sikandin!"

⁶ Te pegkarineg dutu te me hibateen din, naaldek e sikandan wey miglangkeb e diye te tane. ⁷ Piru migparani si Hisus wey miggen-genan din sikandan te migkahi, "Sasindeg kew wey kene kew kaaldek."

⁸ Pegtenggak dan, si Hisus naan de ka nakita ran.

⁹ Taheed te egmatupang e sikandan te bubungan, in-teesan e sikandan ni Hisus te migkahi, "Kene niyu ipanguhud te minsan hentew ke nekey ka nakita niyu taman te egkeuyag e ka Anak te Etew."

¹⁰ † Ne mig-inse ki Hisus ka me hibateen din, "Mania te migkahi ka me talagpanulu te Balaud te Manama ne keilangan ne iyan eggun-a ki Kristu eggendini si Ilyas?"

¹¹ Migtabak si Hisus, "Uya iya, eggun-a eggendini si Ilyas eyew te peg-ayad-ayad te langun. ¹² † † Piru egnangenan ku sikaniyu te miggendinid e si Ilyas, piru ware nekeila ka me etew kandin wey nasi dan himuwa diye te kandin ka minsan nekey ne igkeupii ran. Ne iling naan ded degma rue, egbaybayaran dan ded degma ka Anak te Etew."

¹³ Ne henduen pad nasabut te me hibateen ni Hisus te si Huwan bes ne Talagbewutismu ka egkahiyen din.

Imbawian ni Hisus ka bate ne inserepan te busew

(Mar. 9:14-29; Luk. 9:37-43a)

¹⁴ Te pegginguma ran diye te susuluhi ne etew, due lukes ne migparani ki Hisus wey migpanimbuel diye te tangkaan din ¹⁵ ne migkahi, "Magbebaye, ikeyid-u nu ka anak ku ne lukes su egbabuyen sikandin wey amana egkababayari. Malasi sikandin egpakasubbuk diye te hapuy wey diye te weyig. ¹⁶ In-uyan kud e sikandin diye te me hibateen nu, piru ware sikandan nakabawi kandin."

¹⁷ Ne migkahi si Hisus, "Sikaniyu se me etew te kuntee ne timpu, ware pegpalintutuu niyu wey mareet ka suman-suman niyu wey ka hinimuwan niyu! Hendei bes taman ka pegduma-ruma ku kaniyu? Hendei bes taman ka peg-antus ku kaniyu? Uyana niyu ka bate kayi te keddi!" ¹⁸ Ne dutu in-alew e ni Hisus ka busew ne migserep te bate wey te sikan de, neulian e ka bate.

¹⁹ Ne dutu, migparani ki Hisus ka me hibateen din te sikandan de wey mig-inse, "Mania te ware key nakaalew te busew?"

²⁰ † † Ne migtabak si Hisus diye te kandan, "Iyan igkeenduen a su deisek ka pegpalintutuu niyu. Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ke due pegpalintutuu niyu minsan iling kareisek te behas te mustasa, egpakasuhu kew te seini ne bubungan, 'Halina diye!' wey e-ggalin iya seini wey ware minsan nekey ne kene niyu egkeyimu!" ⁵

Ka peglalag e man-e ni Hisus te kamatayen din

(Mar. 9:30-32; Luk. 9:43b-45)

²² Due timpu ne nanlibulung ka me hibateen ni Hisus diye te Galiliya. Ne dutu, migkahian e man-e sikandan ni Hisus, "Mahaan e eg-akali ka Anak te Etew wey igbehey diye te me etew ²³ ne eggimatey kandin, piru egkeuyag sikandin te igkatelu ne aldew." Ne puun dutu, nalaggew e amana ka me hibateen din.

Ka pegbayad te buhis para te timplu

²⁴ † Te pegginguma enni Hisus diye te Kapirnaum, migparani diye te ki Pidru ka me talagsukut te buhis para te timplu wey mig-inse kandin, "Egbayad naan ded te buhis para te timplu ka talagpanulu niyu?"

²⁵ Migtabak si Pidru, "Ew red."

Te pegseled ni Pidru diye te baley, migpewun-a mig-inse si Hisus kandin ne migkahi, "Simun, nekey-a te keykew ne suman-suman, hentew-a ka egpabayaren te me Hari kayi te inged te buhis wey te duma pad ne bayaranan? Ka me mahinged naa wey ke me lapu?"

²⁶ Ne migtabak si Pidru, "Ka me lapu."

Migkahian ni Hisus sikandin, "Ke iling ma rue, kene ne keilangan ne egpabayaren ka me mahinged. ²⁷ Piru ke kene ki egbayad, kema ke egkatameneng sikandan

† † † 17:20-21 Mat 21:21; Mar 11:23; 1Kur 13:2. § Due me Kasulatan ne miglagkes te birsikulu 21 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Piru seini ne klasi ne busew kene niyu egkaalew ke kene kew eg-ampu wey egpuasa. † † 17:24 Iks 30:13; 38:26.

† 16:27 Mat 25:31; Sal 62:12; Rum 2:6. † † key: wey ke ki. † 17:5 Hin 22:2; Sal 2:7; Isa 42:1; Mat 3:17; 12:18; Mar 1:11; Luk 3:22; Diy 18:15. † † 17:5 2Pid 1:17-18. † † 17:10 Mal 4:5. † † † 17:12 Mat 11:14.

kanta. Purisu hendiye ka te lanew wey pamunuwit ka. Bekaa nu naa ka be-be te an-anayan ne ngalap ne egkeutel nu wey egkakita nu diye ka seleppi ne eleg ne igbayad te buhis ta te daruwa. Kua nu naa seeye wey ibayad nud e.”

Hentew ka amana ne labew

(Mar. 9:33-37; Luk. 9:46-48; Luk. 17:1-2)

18 † Te seeye ne timpu migparani diye te ki Hisus ka me hibateen din wey mig-inse, “Hentew-a ka labew diye te Migharian te Manama?”

² Ne mig-umew si Hisus te bate wey impasasindeg din diye te taliware dan ³ † te migkahi, “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: kene kew egpakaseled te Migharian te Manama ke kene kew egbalew-balew wey ke kene kew egpekeiling te me bate. ⁴ Purisu ka minsan hentew ne egpariralem eyew egpekeiling te seini ne bate, sikandin ka labew diye te Migharian te Manama. ⁵ Ne ka minsan hentew ne egdawat te iling kayi ne bate tenged su mig-ikul rin keddi, egdawat degma keddiey.

⁶ “Ka minsan hentew ne egpuunan ne egpakasale ka sabeka te seini ne me bate ne migpalintutuu wey migsalig keddi, meupiya pad ke eggiketan ka lieg din te dakel ne batu ne galingan wey igdegpak diye te pused te dahat. ⁷ Mekeyid-u-hid-u ka me etew kayi te ampew te tane su layun de eggingumei te me pegtintal. Duen iya me pegtintal ne egginguma, piru mekeyid-u-hid-u ka etew ne iyan egpuunan te pegtintal.

⁸ ‡ “Emun ke iyan egpuunan ka belad nu wey ke paa nu naa ne egpakasale ka, tempuha nu sika wey iregpak nu. Meupiya pad ke egseled ka diye te langit ne napungku wey ke nabalbalangan ka lawa nu du te due me belad nu wey me paa nu ne igdegpak diye te hapuy ne kene egkeebukan. ⁹ † Ne emun ke iyan egpuunan ka mata nu ne egpakasale ka, lekata nu sika wey iregpak nu. Meupiya pad ke egseled ka diye te langit ne sabeka re ka mata du te daruwa ka mata nu ne igdegpak de diye te linew ne hapuy.

Ka panunggilingan meytenged te natarin ne karniru

(Luk. 15:3-7)

¹⁰ “Tanud-tanud kew ne kene kew egpakadeeg-deeg te minsan sabeka re te seini ne me bate. Su egnangenan ku sikaniyu te ka me panalihan dan diye layun te tangkaan te Amey ku ne diye te langit. †

¹² “Nekey-a te suman-suman niyu ke due etew ne due mahatus (100) ne karniru rin ne natarinan te sabeka? Kene din naa eg-engkeran diye te bubungan ka siyam ne pulu wey siyam (99) eyew te pegpammitew te seeye se natarin? Eg-engkeran din iya. ¹³ Ne emun ke egkakita rin e seeye, egnangenan ku sikaniyu te

† 18:1 Luk 22:24. †† 18:3 Mar 10:15; Luk 18:17. ‡ 18:8 Mat 5:30. †† 18:9 Mat 5:29. †† Due me sinulat ne inlagkes ka bir-sikulu 11 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Su miggendini ka Anak te etew eyew te pegluwas te seeye se nenatarin.

malehet: egkahale iya sikandin. Amana rin pad igkahale sika du te seeye se siyam ne pulu wey siyam (99) ne ware natarin. ¹⁴ Ne iling naan ded degma rue, ka Amey niyu ne diye te langit kene egkeupian ne egkatarinan te minsan sabeka re te seini ne me bate.

Ka suled nu ne nakasale keykew

¹⁵ †† “Emun ke egpakasale keykew ka suled nu, hendiyei nu sikandin wey nangenani nu te sale din. Piru himuwa nu sika te sikaniyu re se daruwa. Ne emun ke egpamineg sikandin keykew, egpekeg-uli ded ka meupiya ne geyinawa niyu. ¹⁶ ††† Piru ke kene sikandin egpamineg keykew, duruma ka te sabeka wey ke daruwa naa ne etew su eyew ka langun ne eglalahan nu egkapamalehetan te daruwa wey ke tatelu ne etew. ¹⁷ Piru ke kene iya sikandin egpamineg kandan, ipangguhud nud e sika diye te punduk te migmalintutuu. Ne emun ke kene pad iya man-e sikandin egpamineg kandan, isipa nu naan de sikandin ne sabeka ne etew ne ware migpalintutuu te Manama wey ke talagsukut naa te buhis.

Ka ingkene wey ka intuhut

¹⁸ § “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka minsan nekey ne ingkene niyu kayi te ampew te tane, ingkene degma diye te langit. Ne ka minsan nekey ne intuhut niyu kayi te ampew te tane, intuhut degma diye te langit.

¹⁹ “Egnangenan ku man-e sikaniyu te malehet: emun ke due daruwa kaniyu kayi te ampew te tane ne egpekeg-uyun ne egbuyu te minsan nekey, eggimuwen iya sika te Amey ku ne diye te langit. ²⁰ Su emun ke hendei ka daruwa wey ke tatelu ne eglibulung tenged keddiey, §† diya a degma te taliware dan.”

Ka panunggilingan meytenged te suluhuanen ne ware migpasaylu

²¹ §†† Nataman, migparani si Pidru diye te ki Hisus wey mig-inse, “Magbebaye, ke layun de egpakasale kayi te keddiey ka suled ku, kapapila ku naa sikandin egpasayluwa? Kapapitu?”

²² §† Ne migtabak si Hisus, “Kene ne kapapitu re, ke kene, pitu ne pulu wey pitu (77) ne lupi.

²³ “Sikan naa, ka Peghari te Manama egpekeiling te pangguhuren meytenged te Hari ne egkeupian ne eggusey te me suluhuanen din ne due me utang. ²⁴ Te migbunsud e sikandin ka eggusey, due etew ne inuyan diye te kandin ne nekeutang te minilyun ne seleppi. ²⁵ Tenged te kene sikandin egpakabayad, migsuhu ka Hari ne igbelegye e ka etew duma te asawa rin wey me anak din wey ka langun ne diye te kandin eyew egpakabayad sikandin te utang din. ²⁶ Ne dutu, migpanimbuel e ka suluhuanen diye te tangkaan te Hari wey migpeyid-u-hid-u ne migkahi, ‘Hari, kene e

††† 18:15 Luk 17:3. ††† 18:16 Diy 19:15. § 18:18 Mat 16:19; Huw 20:23. §† Te Grigu: te ngaran ku. §†† 18:21 Luk 17:3-4. §† 18:22 Hin 4:24.

re ubag nikeykew dalaseka su egbayaran ku re sikeykew te langun!²⁷ Neyid-u ka Hari te seeye ne suluhuanen, purisu imbalahad din e ka utang din wey impemipanew e.

²⁸ "Piru te peggipanew e te sika ne suluhuanen, nas-inug-ung din ka duma rin ne suluhuanen ne nekeutang kandin te pila re ne libu. Inggansing din seeye se etew wey impeleng din te migkahi, 'Bayari ad e nikeykew te utang nu!' ²⁹ Migpanimbuel ka duma rin ne suluhuanen wey migpeyid-u-hid-u kandin ne migkahi, 'Kena a ubag nikeykew dalaseka su egbayaran ke re!' ³⁰ Piru ware sikandin nabennali wey miggipanew e. Ne nasi din ipaprisu ka etew taman te egkabayaran ka utang din. ³¹ Te pegkakita dutu te duma ne me suluhuanen, amana sikandan nalaggew. Seeye naa, nangendiye sikandan te Hari ka migsumbung kandin te neyitabu. ³² Purisu impeumew te Hari seeye se suluhuanen wey migkahiyen, 'Amana ka ne mareet ne suluhuanen! Imbalahad kud e ka langun ne utang nu tenged su migpeyid-u-hid-u ka keddiey. ³³ Ne mania te ware ka neyid-u te duma nu ne nekeutang keykew iling te pegkeyid-u ku keykew?' ³⁴ Amana nabelu ka Hari kandin, seeye naa impaprisu rin e ka suluhuanen eyew egbayayaran taman te egkabayaran din degma ka langun ne utang din."

³⁵ Ne migkahi si Hisus, "Iling naan ded degma ka eggimuwen diye te kaniyu te Amey ku ne diye te langit ke kene niyu egpasayluwen ne egpuun te me pusung niyu ka me duma niyu."

Ka pegpanulu meyitenged te pegpeengkerey te alunggun (Mar. 10:1-12)

19 Pegkapenga ni Hisus te miglalag te seeye ne me panunggilingan, mig-awe e sikandin diye te Galiliya wey miggendiyad e te inged ne sakup te Hudiya ne deyipag te Hurdan. ² Ne amana ne susuluhi ka me etew ne migsinundul kandin, wey impamawian din sikandan diye.

³ Due nangendiye te ki Hisus ne me Parisiyu eyew te peg-eleg-eleg kandin ne mig-inse, "Intuhut naan ded te Balaud ta ne egpakig-engked ka lukes te asawa rin te minsan nekey ne egpuunan?"

⁴ † Ne migtabak si Hisus, "Ware kew bes nakasabut te imbasa niyu diye te Kasulatan ne puun pad te an-anayan innimu e sikandan te Manama ne lukes wey malitan? ⁵ †† Ne migkahi pad man-e ka Manama, 'Sika ka egpuunan ne eg-engked e ka lukes te amey wey iney rin wey egsabeke e diye te asawa rin. Ne sikandan se daruwa, egkeyimu e ne sabeka.' ⁶ Sikan naa, kenad e ne daruwa sikandan, ke kene, sabeka naan de. Purisu kene egkaayun ne egpeg-engkeren te etew ka insabeke e te Manama."

⁷ † Mig-inse e man-e ka me Parisiyu, "Piru mania te migsuhu si Muwisis ne egpabehayen ka lukes diye te

asawa rin te sulat te pegpakig-engked, ne eyew egpekeengked e sikandin?"

⁸ Ne intabak ni Hisus sikandan, "Intuhutan kew ni Muwisis ne egpakig-engked te me asawa niyu tenged su makehal ka me ulu niyu. Piru kene ne iling due puun pad te an-anayan. ⁹ †† Egnangenan ku sikaniyu, ne ka minsan hentew ne egpakig-engked te asawa rin ne malitan ne ware nakasale kandin, egpakapanlibug e sikandin ke egbalew-balew eg-asawa." ††

¹⁰ Ne migkahi ka me hibateen din diye te kandin, "Ke iling ma due ka egkeula-ula te alunggun, meupiya pad ke kenad e eg-asawa."

¹¹ Piru migkahiyen ni Hisus sikandan, "Kene ne langun ne etew ne egpakarawat te seini ne lalahaen, ke kene, seeye de se me etew ne imbulihan te Manama kayi. ¹² Masulug ka egpuunan ne due me lukes ne kene eg-asawa: ka duma, kene eg-asawa puun su neetew sikandan ne kene iya egpakaanak; ka duma, kene eg-asawa puun su migpakepun sikandan; ne ka duma, egkeupian ne kene eg-asawa su eyew egkasabeka ka suman-suman dan meytenged te Peghari te Manama. Seeye se egpakarawat kayi, egparawaten."

Ka pegpanalangin ni Hisus te me bate

(Mar. 10:13-16; Luk. 18:15-17)

¹³ Nataman, due me bate ne in-uuyan diye te ki Hisus eyew egpatel-eban te belad din wey eyew egpaampuan kandin. Piru insaparan sikandan te me hibateen ni Hisus. ¹⁴ Ne migkahi si Hisus, "Balahara niyu re due ka me bate ne egparani keddi wey kene niyu sikandan sapari, su nasakup te Migharian te Manama ka me bate ne iling kayi."

¹⁵ Pegkapenga ni Hisus te pegtel-eb kandan te belad din, mig-awe e sikandin.

Ka meyaman ne etew

(Mar. 10:17-31; Luk. 18:18-30)

¹⁶ Due kanakan ne migparani ki Hisus wey mig-inse, "Talagpanulu, nekey-a ka meupiya ne eggimuwen ku eyew egkarawat ku ka umul ne ware egtamanan?"

¹⁷ Ne migtabak si Hisus, "Mania te mig-inse ka keddi ke nekey ka meupiya? Sabeka re ka meupiya, ka Manama re. Piru ke egkeupian ka ne egpakarawat te umul ne ware egtamanan, keilangan ne egtumanen nu ka me suhu te Manama."

¹⁸ ††† Mig-inse ka kanakan, "Hendei rutu?"

Ne migtabak si Hisus, "Kene ka himatey, kene ka panlibug, kene ka panakew, wey kene ka pamalehet te ubat. ¹⁹ ††† Tahura nu ka amey wey iney nu, wey geyinawe nu ka duma nu iling te peggeyinawa nu te pegkeetew nu."

†† 19:9 Mat 5:32; 1Kur 7:10-11. †† Due duma ne me sinulat ne miglagkes kayi piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: ka lukes ne eg-asawa te malitan ne in-engkeran e, egpakapanlibug e. ††† 19:18 Iks 20:13; Diy 5:17; Iks 20:14; Diy 5:18; Iks 20:15; Diy 5:19; Iks 20:16; Diy 5:20. †††† 19:19 Iks 20:12; Diy 5:16; Lib 19:18.

† 19:4 Hin 1:27; 5:2. †† 19:5 Hin 2:24. † 19:7 Diy 24:1-4; Mat 5:31.

²⁰ Migtabak ka kanakan, "Intantanuran kud sika langun. Na, nekey naan pad ka duma ne eggimuwen ku?"

²¹ Ne migkahiyen ni Hisus sikandin, "Emun ke egkeupian ka iya ne likes diye te tangkaan te Manama, ibelegye nu ka me karatuan nu, ne ka halin ipamehey nu diye te egkengaayu-ayu, eyew due karatuan nu diye te langit. Ne egkataman, libed ka kayi wey ikul ka keddi."

²² Te pegkarineg dutu te kanakan, miggipanew e sikandin ne miglungku tenged su dakel ka karatuan din.

²³ Sikan naa, migkahiyen ni Hisus ka me hibateen din, "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: malised te meyaman ka pegseled diye te Migharian te Manama! ²⁴ Egnangenan ku man-e sikaniyu te malemu pad ka pegserep te ayam ne kamilyu diye te lungag te simat du te pegseled te meyaman diye te Migharian te Manama."

²⁵ Te pegkarineg te me hibateen dutu, amana sikandan neinu-inu wey mig-inse, "Ke iling ma rue, hentew bes naan de ka egkaluwas?"

²⁶ Ne migtengteng si Hisus diye te kandan wey migkahi, "Kene egkeyimu seini te etew, piru egkeyimu te Manama ka langun."

²⁷ Ne migkahi si Pidru, "Na, sikanami seini, mig-engkeran ney e ka langun eyew te peg-ikul keykew. Nekey naa ka egkakuwa ney rue?"

²⁸ † Migkahiyen ni Hisus sikandan, "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ke egkabalbalawan e seini se kalibutan, egpinnuu ka Anak te Etew diye te amana ne mateles ne trunu rin. Ne sikaniyu se mig-ikul keddi, egpakapinnuu degma diye te sapulu wey daruwa (12) ne trunu eyew te peggukum te sapulu wey daruwa (12) ne tribu te Israil. ²⁹ Ne ka minsan hentew ne engked te baley rin, me suled din, me atebey, amey wey iney rin, me anak din wey katantanaan din tenged te peg-ikul rin keddiey, egpakarawat te mahatus (100) ne lupi te seeye se neengkeran din, wey egbehayan pad sikandin te umul ne ware egtamanan. ³⁰ †† Piru masulug ka mabantug ne kenad egmabantug, wey masulug ka kene ne mabantug ne egmabantug e."

Ka panunggilingan meytenged te me talagbasuk te parasan

20 Migkahiyen ni Hisus sikandan, "Ka Peghari te Manama egpekeiling te pangguhuren meytenged te kamuney te parasan ne migselem-selem migpammitew te egpatrabahuwen din diye te kamet din. ² Due pila ne me etew ne nakita rin wey migpasabutey sikandan ne egbayaran din ka tagse sabeka te sabeka ne dinaryu. ³ Pegkapenga, insuhu din e sikandan diye te kamet din eyew egpatrabahuwen e. ³ Hengkayi te me alas nuwibi e te maselem, †† miggendiyad e man-e sikandin te palingki wey due me etew ne nakita rin diye ne egmanasindeg de

† 19:28 Mat 25:31; Luk 22:30. †† 19:30 Mat 20:16; Luk 13:30.
‡ Ka sabeka ne dinaryu, eleg ne igbayad te senge kaaldew ne pegbasuk te etew. (Egkakita degma diye te 20:9-10,13.) †† Te Grigu: igkatelu ne uras.

ne ware eggimuwen, ⁴ wey migkahiyen din sikandan, 'Sikaniyu degma, hendiye kew te kamet ku wey egbayaran ku sikaniyu te eleg ne bayad.' ⁵ Ne nangendiyad e ka me etew. Nataman, miggipanew e man-e sikandin te me meudtu ka egpammitew te me etew wey iling ded ka innimu rin te me alas tris e te maapun. †† Te me alas singku e te maapun, ††† miggipanew e man-e sikandin wey due me etew ne nakita rin ne migmanasindeg de. Ne migkahiyen din sikandan, 'Mania te iyan niyu re egpulangan ka egmanasindeg ne ware eggimuwen te egkaapunan?' ⁷ Ne migtabak sikandan, 'Uya su ware ma egpatrabahu kanami.' Ne migkahiyen din sikandan, 'Hendiye kew degma te kamet ku wey trabahu kew diye.'

⁸ ††† Hengkayi te egkasagkup e, migkahiyen e te kamuney te parasan ka sinalihan din, 'Umawa nud ka me trabahanti wey pamayari nud e. Hun-eyi nu seeye se namewuri wey mewuriya nud seeye se nekewun-a.'

⁹ Ne seeye se me etew ne alas singku e te maapun ⁹ nakatrabahu, impamayaran ded sikandan te tigsabeka ne dinaryu. ¹⁰ Hengkayi se egbayaran e degma seeye se nekewun-a ne migtrabahu, isip dan ne dakel-rakel ka egkarawat dan, kunaleg te tigsabeka red degma ne dinaryu ka tagse sabeka kandan. ¹¹ Te pegdawat dan dutu, migsagsahukul sikandan diye te kamuney ¹² ne migkahi, 'Senge uras de ka pegtrabahu te seini se namewuri ne me etew, ne impeiling nu ka bayad dan kanami te miglarey te aldew wey napangkag te meinit ka migbasuk!' ¹³ Piru intabak te kamuney ka sabeka kandan ne migkahi, 'Suled, ware ku limbungi sikeykew; migpasabutey ki ne egpabayad ka te sabeka ne dinaryu. ¹⁴ Dawata nu ka bayad nu wey uli kad. Su keddiey ne igkeupii ne egbayaran ku ka namewuri te iling te imbayad ku keykew. ¹⁵ Ware naa katenged ku ke nekey ka igkeupii ku ne eggimuwen te seleppi ku? Wey ke neimma ke re su matumpis a nahud?' "

¹⁶ †† Ne migkahi si Hisus, "Purusu ka egkamewuri nasi egpekewun-a, wey ka egpekewun-a nasi egkamewuri."

Igkatelu e ne timpu ne inalag ni Hisus ka kamatayen din

(Mar. 10:32-34; Luk. 18:31-34)

¹⁷ Peggendiyen enni Hisus te Hirusalim, impasuwey rin ka sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din puun te me etew. Ne migkahiyen din sikandan te diyad e te deralanen, ¹⁸ "Pammineg kew! Diye ki kuntee egpabulus te Hirusalim, ne ka Anak te Etew igbehey e diye te me pangulu te me talagpanubad wey te me talagpanulu te Balaud te Manama wey eggukuman dan e sikandin te kamatayen. ¹⁹ Ne igpeendiyen dan e man-e sikandin te kene ne me Hudiye eyew eglemetan, eglampesan, wey iglansang te krus. Piru egkeuyag sikandin te igkatelu ne aldew."

†† Te Grigu: meudtu, igkeen-em ne uras; alas tris te maapun, igkasiyam ne uras. ††† Te Grigu: igkasapulu wey sabeka (11) ne uras. ††† 20:8 Lib 19:13; Diy 24:15. † Te Grigu: igkasapulu wey sabeka (11) ne uras. †† 20:16 Mat 19:30; Mar 10:31; Luk 13:30.

Ka egbuyuen te sabeka ne iney

(Mar. 10:35-45)

²⁰ Nataman, miggendiye te ki Hisus ka asawa ni Sibidiyu duma te me anak din ne me lukes. Migpanim-buel sikandin su due egbuyuen diye te ki Hisus.

²¹ Ne mig-inse si Hisus diye te kandin, "Nekey-a ka igkeupii nu?"

Migkahi ka malitan, "Emun ke eghari kad e, tuhuti nu ubag ne egpakapinnuu ka sabeka ne anak ku diye te igkakawanan † nu wey ka sabeka diye te igkahibang nu."

²² Piru migtabak si Hisus, "Ware kew nakanengneng ke nekey ka egbuyuen niyu. Egpekeinum kew naan ded te ubab te peg-antus ne mahaan kud e eg-inuma?"

Ne migtabak sikandan, "Uya, egpekeinum key red."

²³ Migkahiyen sikandan ni Hisus, "Uya, malehet ne egpekeinum kew red te ubab ku te peg-antus, piru ka meytenged te egpapinnuuwen diye te igkakawanan ku wey diye te igkahibang ku, ware katenged ku due, su duen e intahahe te Amey ku ne egpapinnuuwen due."

²⁴ Te pegkarineg dutu te sapulu ne me hibateen, nabelu e sikandan te duma ran ne talaari. ²⁵ †† Purisu impeparani sikandan ni Hisus wey migkahiyen, "Nakanengneng kew e te ka me pangulu te me etew ne kene ne me Hudiyu, impeuteng dan iya ka geem dan te pegmandu diye te me sakup dan. Ne seeye degma se dakel se katungdanan, igpapitew ran iya ka katenged dan diye te kandan. ²⁶ ‡ Piru kene niyu sika himuwa. Su ka minsan hentew due te kaniyu ne egkeupian ne egmabantug, keilangan ne egpeyimu sikandin ne suluhanen niyu. ²⁷ Ne ka minsan hentew ne egkeupian ne egkeyimu ne labew kaniyu, keilangan ne egpeuripen kaniyu. ²⁸ Ne iling naan ded degma ka Anak te Etw; ware miggendini sikandin eyew egpa-makayen, ke kene, eyew egpamakey wey egpeyimatey eyew te peglekat te masulug ne etew puun te me sale dan."

Imbawian ni Hisus ka daruwa ne butud

(Mar. 10:46-52; Luk. 18:35-43)

²⁹ Ne hengkayi te eglihawang e sikandan diye te Hiriku, due susuluhi ne etew ne migsinundul kandin.

³⁰ Ne due daruwa ne etew ne butud ne naminpinnuu diye te ilis te dalan. Te pegkarineg dan ne eglihad si Hisus, migpanguleyi sikandan ne migkahi, "Magbebaye, kabuhalan ni Dabid, ikeyid-u key nikeykew!"

³¹ Piru insaparan sikandan te me etew ne egpeen-enengen e, piru nanasnasian de iya sikandan ka migbalbalukan ne migkahi, "Magbebaye, kabuhalan ni Dabid, ikeyid-u key nikeykew!"

³² Ne migsanggal si Hisus wey in-umew rin sikandan te migkahi, "Nekey-a ka igkeupii niyu ne eggimuwen ku kaniyu?"

† Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew. †† 20:25 Luk 22:25-26. ‡ 20:26 Mat 23:11; Mar 9:35; Luk 22:26.

³³ Ne migtabak sikandan, "Magbebaye, egkeupian key ne egpakakita!"

³⁴ Neyid-u si Hisus kandan purisu insamsam din ka mata ran, wey due-rue ne egpakakite e sikandan. Nataman, migsinundul e sikandan ki Hisus.

Ka meupiya ne pegginguma ni Hisus diye te Hirusalim

(Mar. 11:1-11; Luk. 19:28-40; Huw. 12:12-19)

21 Te egpakarani-rani e sikandan te Hirusalim, egpalinggumaan e sikandan te Bitpahi ne diye te Bubungan te Ulibu. Ne dutu, impewun-e e ni Hisus ka daruwa te me hibateen din ² wey migpanagtahaan te migkahi, "Hendiye kew seeye te kewun-aan ne bariyu, ne due-rue ne due egkakita niyu ne talanati ne asnu ne inniket diye. Hekari niyu naa seeye wey uyana niyu kayi te keddi. ³ Ne emun ke due eg-inse kaniyu, kahii niyu re, 'Ingkeilangan seini te Magbebaye,' ne due-rue ne igpeuyan din sika kaniyu."

⁴ Neyitabu seini eyew egkatuman ka ingkahi te prupita ne miggenendue,

⁵ †† "Pangguhuri niyu ka matig-Hirusalim, †† 'Eggendue te kaniyu ka Hari niyu.

Mapariralemen sikandin ne eg-untud te asnu, minsan nati te asnu.' "

⁶ Nataman, nangipanew e ka me hibateen din wey intuman dan ka insuhu ni Hisus. ⁷ Ne in-uyan dan e ka talanati ne asnu diye te ki Hisus, wey innagpiyan dan te me kumbale dan, wey mig-untud e si Hisus. ⁸ Ne due masulug ne etew ne nambebelat te me kumbale dan diye te dalan, wey ka duma nanempug te me sugpang te kayu wey intalagtag dan diye te dalan. ⁹ ††† Ne migmanguleyi seeye se masulug ne me etew ne nangun-a wey naninundul ki Hisus ne migkahi, "Egdayanen ka kabuhalan ni Dabid! Egpanalanginan sikandin se impeendini te Magbebaye ne Manama kanta! Egdayanen ka Manama ne diye te dibabew te langit!"

¹⁰ Te pegseled ni Hisus diye te siyudad te Hirusalim, newukag ka langun ne etew diye wey migkahi, "Hentew-a seini?"

¹¹ Ne migkahi sikandan, "Sikandin iya si Hisus, ka prupita ne matig-Nasarit ne sakup te Galiliya."

Miggendiye si Hisus te timplu

(Mar. 11:15-19; Luk. 19:45-48; Huw. 2:13-22)

¹² Nataman, migseled e si Hisus diye te timplu wey indeldel rin ka langun ne egmanitinda wey ka egmam-bebeli diye te timplu. Ne impamalintuad din ka me lamisa te egmanaliyu te seleppi, wey ka me pinnu-uan te egmameligye te me seleppati. ¹³ ††† Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, "Nasulat e diye te Kasulatan, 'Ka baley ku enggaran te baley ne ampuanan'; piru innimu niyud e seini ne helesanan te me takawen!"

¹⁴ Nataman, due butud wey pungku ne migparani kandin diye te timplu wey impamawian din sikandan.

¹⁵ Piru nabelu ka me pangulu te me talagpanubad wey

†† 21:5 Sak 9:9. †† Te Grigu: anak te Siyun. ††† 21:9 Sal 118:25-26. ††† 21:13 Isa 56:7; Hir 7:11.

ka me talagpanulu te Balaud te Manama te pegkakita ran te kein-inuwan ne innimu ni Hisus, wey te pegkarineg dan te me bate diye te timplu ne egman-guleyi ne eggenendue, "Egdayanen ka kabuhalan ni Dabid!"^{16 †} Ne migkahiyen dan si Hisus, "Narineg nu ke nekey ka ingkahi ran?"

Ne migtabak si Hisus, "Uya, narineg ku. Ware kew bes nakasabut te imbasa niyu diye te Kasulatan ne miggenendue, 'Impanulu nu te pegsaye keykew ka me bate wey ka egsusu pad ne me bate?'"

¹⁷ Nataman, mig-engkeran e sikandan ni Hisus wey miglihawang e te siyudad ne migpeendiyad e sikandin te Bitanya wey diyad e miggirehe.

Indilus ni Hisus ka kayu ne iggira

(Mar. 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Pegkapawe, te miglibed e si Hisus diye te Hirusal-im, miggutasan e sikandin. ¹⁹ Ne due nakita rin ne kayu ne iggira diye te ilis te dalan. Indugpu din seeye piru ware nakita rin ne behas su neelin de ne dewun. Ne migkahiyen din ka kayu, "Kene kad e egpakabebehas pad." Te sikan de, nahangu e ka kayu.

²⁰ Te pegkakita dutu te me hibateen din, neinu-inu sikandan wey mig-inse, "Mania te due-rue ne nahangu ka kayu?"

^{21 ††} Ne migtabak si Hisus kandan, "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: emun ke due pegpalintutuu niyu wey kene kew egduwa-ruwa, egpekeyimu kew iling te innimu ku te sika ne kayu. Ne kene ne sikan de, ke kene, egpakasuhu kew degma te seini ne bubungan, 'Keenat ka wey pakaregpak ka diye te dahat', wey egkeyitabu iya seini. ²² Egkarawat niyu ka minsan nekey ne egbuyen niyu te Manama ke due pegpalintutuu niyu."

Ka peggubabe te katenged ni Hisus

(Mar. 11:27-33; Luk. 20:1-8)

²³ Nataman, miglibed e man-e si Hisus migseled diye te timplu. Te sasangan pad sikandin ka migpanulu, due migparani kandin ne me pangulu te me talagpanubad wey ka me igbuyag te me Hudiye wey mig-inse, "Nekey ka katenged nu te peggimu kayi? Hentewa ka migbehey keykew te sika ne katenged?"

²⁴ Ne migtabak si Hisus, "Due degma inse ku kaniyu, ne emun ke egkatabak niyu seini, egnangenan ku degma sikaniyu ke nekey ka katenged ku te peggimu kayi. ²⁵ Hendei migpuun ka katenged ni Huwan te pegpamewutismu? Diye naa te Manama wey ke diye te me etew?"

Ne migpalalahey sikandan ne migkahi, "Emun ke egkahi ki, 'Diye migpuun te Manama,' kema ke egkahiyen ki nikandin, 'Na, mania te ware kew migpalintutuu ki Huwan?' ²⁶ Piru ke egkahi ki, 'Diye migpuun te me etew,' egkaaldeki te me etew kema ke nekey ka eggimuwen kanta su migpalintutuu sikandan ne prupita si Huwan." ²⁷ Purisu migtabak sikandan, "Ware key nakanengneng."

Ne migkahiyen degma sikandan ni Hisus, "Ke iling ma rue, kene ku degma egnangenan sikaniyu ke nekey ka katenged ku te peggimu kayi."

Ka panunggilingan meytenged te tahasuled

²⁸ Ne migkahi e man-e si Hisus, "Nekey-a te suman-suman niyu? Due etew ne daruwa se anak ne me lukes. Miggendiyaan din ka panganey ne anak din wey migkahiyen, 'Tatu, trabahu ke pa kuntee diye te parasan.' ²⁹ Ne migtabak sikandin, 'Kena a egtrabahu! Piru ware de nalingen-ngen, nabalbalawan e ka suman-suman din wey miggendiyad e sikandin te kamet. ³⁰ Nataman, miggendiyaan e degma te amey ka hari ne anak din wey iling ded ka ingkahi rin. Ne migtabak ka anak, 'Uya ame, eggendiya a,' piru ware sikandin miggendiye. ³¹ Na, hendei kayi te daruwa ka migtuman te igkeupii te amey ran?"

Ne migtabak sikandan, "Seeye se panganey."

Migkahiyen ni Hisus sikandan, "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: egpekewun-a pad kaniyu egpakaseled te Migharian te Manama ka me talagsukut te buhis wey ka me malitan ne egpamelegye te me lawa ran. ^{32 †} Su miggendini te kaniyu si Huwan ne Talagbewutismu wey migpanulu kaniyu te matareng ne peg-ugpe, ne ware kew migpalintutuu kandin. Piru migpalintutuu mule kandin ka me talagsukut te buhis wey ka me malitan ne egpamelegye te me lawa ran. Ne minsan nakakita kew e dutu, ware kew en iya mig-inniyug te me sale niyu wey migpalintutuu kandin."

Ka panunggilingan meytenged te me talagtanggu te parasan

(Mar. 12:1-12; Luk. 20:9-19)

^{33 ††} Migkahi si Hisus, "Pamineha niyu seini se panunggilingan. Due sabeka ne etew ne due tane ne impamulaan din te me prutas ne egnangenan te paras wey inlingut din te alad. Ne miglulungag man-e sikandin eyew egluyangan te behas te paras wey migbebaley man-e sikandin te matikang ne bakalag ne eg-ugpaan te talagtameng. Pegkapenga dutu, impatanggu rin e te me talagbasuk ka parasan wey miglapu e sikandin diye te mariyu ne inged.

³⁴ Te timpu e te pegpamupu te behas, impeendiye din ka me uripen din diye te me talagtanggu eyew egpakuen te kandin ne baad. ³⁵ Piru impandakep te me talagtanggu ka me uripen din. Ka sabeka ne uripen, inlelampesan dan, ka dangeb inderegpak dan te batu, wey ka igkatelu innimatayan dan. ³⁶ Ne migsuhu e man-e ka kamuney te lein ne me uripen din, ne masulug pad du te nekewun-a. Piru iling ded ka innimu te me talagtanggu diye te kandan. ³⁷ Te katammanan, impeendiye din e ka anak din ne lukes te migkahi, 'Egtahuren dan iya sikandin.' ³⁸ Piru te pegkakita te me talagtanggu te anak te kamuney, migpalalahey e sikandan, 'Sikan e ka anak te kamuney te parasan ne iyan egpakakamuney kayi. Kuwa kid e su eggimatayan

† 21:16 Sal 8:2 (LXX). †† 21:21 Mat 17:20; 1Kur 13:2.

‡ 21:32 Luk 3:12; 7:29-30. †† 21:33 Isa 5:1-2.

ta sikandin eyew sikante e ka egpakakamuney kayi.³⁹ Purisu indakep dan e sikandin wey inggehanuy ran e diye te lihawangan te parasan wey innimatayan dan e.”

⁴⁰ Ne mig-inse si Hisus kandan, “Nekey-a ka eggimuwen te kamuney te parasan diye te me talagtangu ke eglibed sikandin?”

⁴¹ Migtabak sikandan kandin, “Egguleen din iya te epgangimatey seeye se mareet ne me talagtangu wey egkataman, egpatamengan din e man-e te lein ne egpakabehey kandin te baad te tagse tigpamupu te behas.”

⁴² † Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, “Ware kew bes nakasabut te imbasa niyu diye te Kasulatan ne eggenendue,

‘Ka batu ne insamsamilian te me talagbebaley, nasi neyimu ne batu ne pabunsuran. Himu seini te Magbebaye ne Manama, wey igkeinu-inu ta seini?’”

⁴³ Ne migkahi pad man-e si Hisus, “Purisu egnangan ku sikaniyu te kene kew e egkasakup te Migharian te Manama, wey iyan e egkasakup seeye se me etew ne egbebehas te meupiya. ⁴⁴ Ne ka minsan hentew ne egkeulug ne egdeeg te seeye ne batu, egkallepuan, piru ka egkeuluhan te seeye ne batu, egkallupet iya. ††”

⁴⁵ Te pegkarineg te me pangulu te me talagpanubad wey te me Parisiyu te panunggilingan ni Hisus, nasabut dan e ne sikandan ka igpasabut din.

⁴⁶ Egdayepen e perem si Hisus te me pangulu te me Hudiyu, piru naaldeh sikandan te me etew su in-ila ran si Hisus ne sabeka ne prupita.

Ka panunggilingan meytenged te sahakeen te kasal (Luk. 14:15-24)

22 Nataman, mig-abey e man-e migpangguhud si Hisus diye te me etew pinaahi te me panunggilingan ne migkahi,² “Ka Peghari te Manama egpekeiling te pangguhuren meytenged te Hari ne migandam te sahakeen para te kasal te anak din ne lukes. ³ Ne impeyipaneu e nikandin ka me suluhuanen din eyew egaangayen te seeye se impanginggat din te sahakeen te kasal, piru migbalibad ka me etew. ⁴ Nataman, migpeyipaneu e man-e sikandin te lein ne me suluhuanen din wey migkahiyen, ‘Nangeni niyu seeye se impanginggat ku te naandam e ka egkakeen su neyimatayan kud e ka me baka wey ka me nati ne impalambeg ku, wey naandam e ka langun, sikan naa peendiniya niyud e sikandan!’ ⁵ Piru ware sikandan miglinga-linga wey nasi de iya nangipaneu. Ka sabeka miggendiye te kamet din, ne ka dangeb miggendiye te egpanelepianan din. ⁶ Ne ka duma, impandakep dan ka me suluhuanen, impeyilawan wey impangimatayan dan.

⁷ “Purisu nabelu ka Hari wey impeendiye din e ka me sundalu rin eyew egpeyimatayan seeye se me mangngimatey wey egpasilaban ka me siyudad dan.

† 21:42 Sal 118:22-23. †† Kene ne klaru seini ne birsikulu ke nalagkes naa iya diye te malehet ne migpuunan.

⁸ Ne migkahiyen din ka me suluhuanen din, ‘Naandam e ka sahakeen te kasal, piru kene ne likes ne eggendi-ni seeye se impanginggat ku. ⁹ Purisu hendiye kew te me bebalakan te me dalan wey hinggata niyu te sahakeen te kasal ka minsan hentew ne egkakita niyu diye.’

¹⁰ Ne nangendiyad e seeye se me suluhuanen diye te me deralanen wey impanginggat dan ka langun ne nakita ran, meupiya ma wey se kene. Purisu napenu te me etew seeye se migsahakeenan.

¹¹ “Piru te pegseled te Hari eyew egtengteng te me mahaliyug, due nakita rin diye ne etew ne ware migsaluub te igpangasal ne kumbale. ¹² Ne migkahiyen din seeye se etew, ‘Suled, immenu nu te egseled kayi te ware ke ma nakasaluub te igpangasal ne kumbale?’ Piru ware nakatabak ka etew. ¹³ † Nata-man, migkahiyen e te Hari ka me suluhuanen din, ‘Bakua niyu ka belad din wey paa rin wey iregpak niyu diye te lihawangan ne marusilem. Ne diye, egmandalawit sikandan wey egmakihet te ngipen dan.’”

¹⁴ Ne in-epus ni Hisus ka panunggilingan te migkahi, “Masulug ka ingginggat, piru deisek de ka in-alam.”

Ka inse meytenged te pegbayad te buhis (Mar. 12:13-17; Luk. 20:20-26)

¹⁵ Ne miglibulung ka me Parisiyu eyew egpammitew te paahi ne egkasahilut dan si Hisus pinaahi te peglalag-lalag din. ¹⁶ Seeye naa, impeendiye dan te ki Hisus ka me hibateen dan duma te me sakup ni Hirudis. Ne migkahi sikandan, “Talagpanulu, nakanengneng key ne malehet ka inalag nu, wey impanulu nu ka kamalehetan meytenged te igkeupii te Manama; wey imbalahad nu ke nekey ka suman-suman te me etew meytenged te inalag nu, tenged su ware nu tengtengi ka keugpe dan. ¹⁷ Purisu nangeni key ke nekey ka suman-suman nu. Supak naa te Balaud ta ka pegbayad te buhis diye ki Sisar ne Impiradur, wey se kene?”

¹⁸ Piru natahaan ni Hisus ne mareet ka tuyu dan, purisu migkahi sikandin, “Sikaniyu se egmapitew-pitew re! Mania te eg-el-elehan a nikaniyu? ¹⁹ Papatawa a nikaniyu te seleppi ne igbayad te buhis!” Ne intaruwayan dan e sikandin te seleppi. ²⁰ Ne mig-insaan sikandan ni Hisus, “Hentew ne alung wey ngaran ka nakatahu kayi?”

²¹ Migtabak sikandan, “Ki Sisar ne Impiradur.”

Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Ke iling due, ibehey niyu diye te Impiradur ka kandin, wey ibehey niyu degma diye te Manama ka kandin.”

²² Neinu-inu sikandan te pegkarineg dan dutu; ne mig-engkeran dan e sikandin wey nangawe e.

Ka inse meytenged te pegkeuyag (Mar. 12:18-27; Luk. 20:27-40)

²³ † Te seeye ded ne aldew, due me Sadusiyu ne migparani ki Hisus. Sikandan ka migkahi ne kenad egkeuyag ka me minatey. ²⁴ †† Ne mig-insaan dan si

‡ 22:13 Mat 8:12; 25:30; Luk 13:28. †† 22:23 Him 23:8. †† 22:24 Diy 25:5.

Hisus, "Talagpanulu, migkahi si Muwisis, 'Emun ke eg-patey ka etew ne ware pad nakaanak, keilangan ne eg-pamaluwen te hari rin ka ipag din eyew duen ded anak te kakey rin ne migpatey e.'²⁵ Na, due pitu ne taltalaari ne neelin ne lukes ne mig-ugpe dengan kayi te kanta. Nakaasawa ka panganey wey migpatey ne ware nakaanak. Purisu impamalu e te hari rin ka asawa rin.²⁶ Ne iling ded degma due ka neyitabu te igkarangeb ne hari wey te igkatelu peendiye te igkalitan.²⁷ Te katammanan, migpatey e degma ka malitan.²⁸ Na, ke eggingume e ka aldew ne eg-uyahen e ka me minatey, hentew naa ka egkaasawa rin su sikandan ma langun ka nakaasawa kandin?"

²⁹ Piru migtabak si Hisus kandan, "Naseyyup kew, tenged su ware kew nakasabut te Kasulatan wey te geem te Manama.³⁰ Te aldew ne eg-uyahen e ka me minatey, kenad egmaas-asaweey ka me etew tenged su egpekeiling e sikandan te me panalihan diye te langit.³¹ Na, meytenged te pegkeuyag te me minatey, ware kew bes nakasabut te imbasa niyu ne ingkahi te Manama due te kaniyu ne miggenendue,³² † 'Sikeddiey ka Manama ni Abraham, ka Manama ni Isaak, wey ka Manama ni Hakub? Iyan igpasabut kayi ne kene ne Manama sikandin te me minatey, ke kene, Manama te neneuyag."

³³ Te pegkarineg dutu te masulug ne etew, neinu-inu sikandan te pegpanulu din.

Ka suhu ne labew te langun

(Mar. 12:28-34; Luk. 10:25-28)

³⁴ Piru te pegkarineg dutu te me Parisiyu ne natalu ni Hisus te katarengan ka me Sadusiyu, migmarumeey e sikandan peendiye ki Hisus.³⁵ Due sabeka diye te kandan ne ebugadu ne mig-eleg-eleg ki Hisus pinaahi te peg-inse.³⁶ "Talagpanulu, hendei ka labew ne suhu due te Balaud?"

³⁷ †† Ne migtabak si Hisus, "Keilangan ne eggeyinawaan nu ka Magbebaya ne Manama nu ne egpuun te pusung nu, egpuun te gimukud nu, wey egpuun te suman-suman nu.³⁸ Sika ka an-anayan wey amana ne labew ne suhu.³⁹ ‡ Ne ka igkarangeb ne suhu egpekeiling ded te nekewun-a: 'Geyinawei nu ka duma nu iling te peggeyinawa nu te pegkeetew nu.'⁴⁰ †† Ka intiru ne Balaud te Manama wey ka insulat te me prupita nalagkes e kayi te daruwa ne suhu."

Ka inse meytenged te Kristu

(Mar. 12:35-37; Luk. 20:41-44)

⁴¹ Te nalibulung pad ka me Parisiyu, mig-insaan sikandan ni Hisus,⁴² "Nekey-a ka suman-suman niyu meytenged te Kristu? Hentew ne kabuhalan sikandin?"

Ne migtabak sikandan, "Kabuhalan ni Dabid."

⁴³ Ne migkahiyan ni Hisus sikandan, "Ke iling ma rue, mania te mig-umew si Dabid kandin te 'Magbebaya'

pinaahi te bulig te Panisingan te Manama? Su migkahi si Dabid,

⁴⁴ †† 'Ka Manama migkahi diye te Magbebaya ku:

Pinnuu ka kayi te igkakawanan^{†††} ku, taman te eggimuwen ku ne diekanan nu ka me kuntere nu.'

⁴⁵ Purisu ke ingngaranan ni Dabid sikandin ne 'Magbebaya', egmenuwen naa te Kristu ne egkeyimu ne kabuhalan ni Dabid?"

⁴⁶ Ne ware sabeka ne nakatabak ki Hisus, ne puun te seeye ne aldew, warad e egpaalag-alag ne eg-inse-inse kandin.

Ka pegpaney-paney ni Hisus meytenged te me pangulu te me Hudiyu

(Mar. 12:38-39; Luk. 11:43, 46; 20:45-46)

23 Nataman, migkahiyan ni Hisus ka masulug ne etew wey ka me hibateen din,² "Ka me talagpanulu te Balaud te Manama wey ka me Parisiyu ka imbehayan te katenged ne talagluwas te Balaud te Manama ne impabaya ki Muwisis.³ Sikan naa, keilangan ne egtumanen niyu wey eggimuwen ka langun ne igpanulu dan kaniyu. Piru kene niyu himuwa ka eggimuwen dan su kene dan eggimuwen ke nekey ka impanulu dan.⁴ Migbebagkes sikandan te mabbekat ne dinulan wey impatiang dan te me etew, piru sikandan mismu egkamataan de wey kenad iya egbulig ne egtiang te dinulan.⁵ ††† Innimu ran ka langun eyew egparayan-dayan te me etew. Imparakelan dan ka me tahuanan dan te me sinulat ne me birsikulu ne imbagkes dan te me buked wey me belad dan, wey impamalayat dan ka me sidsid te me kumbale dan.⁶ Egkeupian sikandan ne egpinnuu diye te pinnuuwan te me talahuren ne diye te sahakeenan wey diye te mateles ne me pinnuuwan diye te me simbaan te me Hudiyu.⁷ Ne egkeupian sikandan ne egtahuren te me etew diye te me palingkiyan wey engngaranan te 'Talagpanulu.'⁸ Piru kene kew pangaran te 'Talagpanulu,' su sabeka re ka talagpanulu niyu wey tagtahasuled kew re langun.⁹ Ne kene kew ngaran te minsan hentew kayi te ampew te tane te 'Amey,' su sabeka re ka Amey niyu ne iyan ka diye te langit.¹⁰ Ne kene kew man-e pangaran te 'Ahalen,' su sabeka re ka ahalen niyu ne iyan sika ka Kristu.¹¹ § Ka iyan mabantug diye te kaniyu, keilangan ne egkeyimu ne suluhuanen te duma.¹² †† Ka minsan hentew ne egparibabew te pegkeetew rin, igpariralem, piru minsan hentew ne egpariralem te pegkeetew rin, igparibabew.

Indew-ey ni Hisus ka egmapitew-pitew

(Mar. 12:40; Luk. 11:39-42, 52; 20:47)

¹³ "Mekeyid-u-hid-u kew se me talagpanulu te Balaud te Manama wey sikaniyu se me Parisiyu! Sikaniyu se

†† 22:44 Sal 110:1. ††† Sumale te tuluuwan te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew. ††† 23:5 Mat 6:1; Diy 6:8; Num 15:38. § 23:11 Mat 20:26-27; Mar 9:35; 10:43-44; Luk 22:26. †† 23:12 Luk 14:11; 18:14.

† 22:32 Iks 3:6. †† 22:37 Diy 6:5. ‡ 22:39 Lib 19:18. †† 22:40 Luk 10:25-28.

egmapitew-pitew re! Ware niyu paselera ka me etew diye te Migharian te Manama. Ne sikaniyu mismu kene egseled wey imbalabahan niyu seeye se eg-eleg-eleg ne egseled. †

¹⁵ "Mekeyid-u-hid-u kew se me talagpanulu te Balaud te Manama wey sikaniyu se me Parisiyu! Sikaniyu se egmapitew-pitew re! Su inlapas niyu ka karagdahatan wey inleug-leug niyu ka katantanaan eyew egpam-mitew te minsan sabeka re ne eggimuwen niyu ne hibateen. Ne emun ke egkeyimu e sikandin ne hibateen niyu, eggimuwen niyu sikandin ne subla pad kaniyu ne eleg egpekeendiye te linew ne hapuy.

¹⁶ "Mekeyid-u-hid-u kew se butud ne me talagkitkit ne migkahi, 'Ka minsan hentew ne egpahunlibet te timplu, ware karuan dutu. Piru ka minsan hentew ne egpahunlibet te bulawan ne diye te timplu, keilangan ne egtumanen din seeye.' ¹⁷ Sikaniyu se egkengeungel ne me butud! Hendei ka labew, ka bulawan naa wey ke timplu ne iyan nakamatulus te bulawan? ¹⁸ Migpanulu kew man-e te ka minsan hentew ne egpahunlibet te altar, ware karuan dutu. Piru ka minsan hentew ne egpahunlibet te dasag ne diye te altar, keilangan ne egtumanen din seeye. ¹⁹ Sikaniyu se me butud! Hendei bes ka labew, ka dasag naa wey ke altar ne iyan nakamatulus te dasag? ²⁰ Purisu seeye se egpahunlibet te altar, iyan din egpahunlibetan ka altar wey ka langun ne nakatahu dutu. ²¹ Ne seeye se egpahunlibet te timplu, iyan din degma egpahunlibetan ka timplu wey ka Manama ne mig-ugpe dutu. ²² †† Ne seeye se egpahunlibet te langit, iyan din man-e egpahunlibetan ka trunu te Manama wey ka migpinnuu dutu.

²³ ‡ "Mekeyid-u-hid-u kew se me talagpanulu te Balaud te Manama wey sikaniyu se me Parisiyu! Sikaniyu se egmapitew-pitew re! Migbehey kew te igkasapulu ne baad diye te Manama te me leggu niyu iling te hirbabuwina, anis, wey kaningag, piru ware niyu tumana ka amana ne impurtanti ne me panulu due te Balaud. Su kene kew ne matareng, kene kew ne hiid-uwun diye te duma, wey kene kew egkasalihan. Keilangan ne egbehey kew te igkasapulu ne baad, piru kene niyu balahara ka duma ne panulu. ²⁴ Sikaniyu se me butud ne talagkitkit, eggesala kew te ketiketi diye te eg-inumen niyu piru eg-abeleng kew te hendue karakel te kamilyu ne mananap!

²⁵ "Mekeyid-u-hid-u kew se me talagpanulu te Balaud te Manama wey sikaniyu se me Parisiyu! Sikaniyu se egmapitew-pitew re! Miglinisan niyu ka lawa te pakawan wey pinggan, piru malindit ka diye te seled. Iling kew naa degma rue su napenu te halamlam wey pegtuhes-tuhes. ²⁶ Sikaniyu se me butud ne me Parisiyu! Hun-eyi niyu pa te eglinis ka seled te

† Due me sinulat ne miglagkes te birsikulu 14 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Mekeyid-hid-u kew se me talagpanulu te Balaud te Manama wey me Parisiyu, sikaniyu se egmapitew-pitew re! Inlupihan niyu ka me balu wey impangahew niyu ka me kasangkapan dan minsan ka me baley ran, wey mallayat kew ne eg-ampu ka egpawitew-pitew re. Sikan naa ka subla pad ne masumpit ka lepad ne egkeumaan dan! †† 23:22 Isa 66:1; Mat 5:34. ‡ 23:23 Lib 27:30.

pakawan wey te pinggan niyu, eyew malinis degma ka diye te ligwang.

²⁷ †† "Mekeyid-u-hid-u kew se me talagpanulu te Balaud te Manama wey sikaniyu se me Parisiyu! Sikaniyu se egmapitew-pitew re! Egpekeiling kew te leben-ganan ne imbatekan te maangkag wey meupiya ne egtengtengan ka lihawangan. Piru ka diye te seled napenu bes te tul-an te me minatey wey te langun ne mallindit. ²⁸ Ne sikan naa degma ka egkeilingan niyu su matareng ne egtengtengan te me etew ka ligwang niyu piru napenu te pegpawitew-pitew wey sale ka seled niyu.

Intagne ni Hisus ka iglepad kandan

(Luk. 11:47-51)

²⁹ "Mekeyid-u-hid-u kew se me talagpanulu te Balaud te Manama wey sikaniyu se me Parisiyu! Sikaniyu se egmapitew-pitew re! In-ay-ayaran niyu te migpangimu ka sabalanan te me prupita wey indayrayanan niyu ka me limuanan te matareng ne me etew. ³⁰ Ne migkahi kew man-e, 'Emun ke duen kid e perem te timpu te me kaap-apuan ta, ware ki red perem nakaamung-amung kandan te migpangimatey te me prupita.' ³¹ Sikan naa, sikaniyu mismu ka migpamalehet ne sikaniyu iya ka me kabuhalan te seeye se migpangimatey te me prupita. ³² Na, impusi niyu ka imbunsuran e te me kaap-apuan niyu! ³³ †† Me uled, sikaniyu se me kabuhalan te me mammiley! Egmenuwun niyu te egpanalliya ka lepad diye te linew ne hapuy? ³⁴ Ne puun due, egpeuyanan ku sikaniyu te me prupita, me matagseb ne me etew, wey me talagpanulu te Balaud te Manama. Ne ka duma kandan egpangimateyan niyu wey iglansang te krus, ne ka duma egpanlampesan niyu diye te simbaan wey egpanlupuhan niyu sikandan diye te nalein-lein ne me inged. ³⁵ ††† Sikan naa ka egkarakeselan kew te lepad tenged te peggimatey te langun ne matareng ne me etew, puun pad ki Abil peendiye te anak ni Barakiyas ne si Sakariyas, ne innimatayan niyu diye te elat-elat te timplu wey te altar. ³⁶ Egnanganan ku sikaniyu te malehet: ka langun ne iglepad due, egkaneem-neem iya te me etew te kuntee ne timpu.

Ka geyinawa ni Hisus te Hirusalim

(Luk. 13:34-35)

³⁷ "E sikaniyu se matig-Hirusalim ne migpangimatey te me prupita wey migpandegpak te seeye se impeendue te kaniyu. Kamasalig ad e perem eglibulung kaniyu, iling te sabeka ne inayan ne migpangalupkup te me piyak din, piru ware kew neupii. ³⁸ ††† Na, eg-engkeran e eglahetengi ka siyudad § niyu. ³⁹ †† Su egnanganan ku sikaniyu, kene kew e egpakakita keddiey man-e taman te egkahi kew e, 'Egdayanen sikandin se impeendini te Magbebaye ne Manama §†† kanta.' "

†† 23:27 Him 23:3. ††† 23:33 Mat 3:7; 12:34; Luk 3:7. †††† 23:35 Hin 4:8; 2Kru 24:20-21. †††† 23:38 Hir 22:5. § Te Grigu: baley. §† 23:39 Sal 118:26. §†† Te Grigu: sikandin se eggendini te ngaran te Magbebaye ne Manama.

Intagne ni Hisus ka pegkahuhus te timplu

(Mar. 13:1-2; Luk. 21:5-6)

24 Ne miglihawang e si Hisus te timplu wey te peggipanew rin e, migparani kandin ka me hibateen din wey impapitew ran kandin ka timplu. ² Piru migkahiyen ni Hisus sikandan, "Nakita niyu ma iya sika, menu ma? Piru egnangenan ku sikaniyu te malehet: ware minsan sabeka ne batu keureme ne egkasame diye te neunturan din, egkahebe iya ka langun."

Ka me samuk wey me kalasayan

(Mar. 13:3-13; Luk. 21:7-19)

³ Taheed te migpinpinuu si Hisus diye te Bubungan te Ulibu, migparani kandin ka me hibateen din ne sikandan de wey migkahi, "Nangeni key ke ken-u egkeyitabu seini, wey nekey-a ka palinneu te peglibed nu wey te katammanan te timpu?"

⁴ Ne migtabak si Hisus, "Bantey kew ne kene kew egkeuyan te kene ne malehet ne talagpanulu. ⁵ Su masulug ka eggendini ne egpeila ne sikandan kun ka Kristu, wey masalig ka egkeuyan. ⁶ Egpakarineg kew te egmabunbunuey due te marani niyu, wey me guhuren meytenged te egmabunbunuey diye te mariyu, piru kene kew kaalde su keilangan ne egkeyitabu sika. Piru kene pad ne sika ka katammanan. ⁷ Egpakigkuntere ka sabeka ne nasud te lein ne nasud wey egpakigkuntere ka sabeka ne tribu te lein ne tribu. Egginguma ka me bitil wey me linug diye te minsan hendei ne inged, ⁸ piru sika langun, bunsuranan pad te kasakitan iling te eglesutan ne egbaletikan.

⁹ † "Ne egpandakepen kew eyew egbaybayaran wey eggimatayan. Egdumutan kew te langun ne me nasud tenged keddiey. ¹⁰ Egkataman, masalig ka egpaka-suwey, wey egmaak-akaley sikandan wey egmarumdu-mutey. ¹¹ Ne masulug ka egginguma ne kene ne malehet ne me prupita wey masalig ka egkalaag nikandan. ¹² Ne tenged su egsuble e ka kareet te me etew, kenad e egpaheyinaweey ka masulug ne me etew. ¹³ †† Piru seeye se egpabulus eg-ikul keddiey taman te katanaman iyan egkaluwas. ¹⁴ Ne ka Meupiya ne Panugtulen meytenged te Peghari te Manama, igwali te intiru ne kalibutan isip pegpamalehet diye te langun ne me nasud, ne egkataman, eggingume e ka katanaman.

Ka makaalat-halat ne talagdereet

(Mar. 13:14-23; Luk. 21:20-24)

¹⁵ † "Ke egkiteiten niyud ka makaalat-halat ne 'talagdereet ne lilinditi diye te tangkaan te Manama' ne egkahiyen ni prupita Danyil ne diye egsasindeg te matulus ne timplu (keilangan ne egsabuten sika te talagbasa), ¹⁶ seeye se me etew ne diye te Hudiya, keilangan ne eg-apat diye te me bubungan. ¹⁷ †† Ne seeye se etew ne diye te atep te baley rin, †† keilangan ne kenad

† 24:9 Mat 10:22. †† 24:13 Mat 10:22. † 24:15 Dan 9:27; 11:31; 12:11. †† 24:17 Luk 17:31.

e egpamaneug eyew egkuwa te me kasangkapan din diye te seled. ¹⁸ Ne seeye se diye te kamet, keilangan ne kenad e eg-uli eyew egkuwa te kumbale din.

¹⁹ Mekeyid-u-hid-u te seeye ne me timpu ka egkengaberes wey ka egmasusu pad te me anak dan. ²⁰ Ne ampu kew ne kene ne tingmaagsil wey kene ne Aldew te Peggimeley ka pegpallahuy niyu. ²¹ †† Su due egginguma ne makabayad-bayad ne peg-antus ne ware pad neyitabu puun te peggimu te kalibutan taman kuntee, wey kenad e seini egkeyitabu pad man-e. ²² Ne emun ke ware pad hilepeti te Manama ka seeye ne timpu, egkahule iya egpamatey ka me etew. Piru tenged te me etew ne in-alam din, innilepetan din ka seeye ne timpu.

²³ "Ne emun ke due egkahi kaniyu, 'Pitew kew, kayi ka Kristu!' wey ke 'Diye sikandin!' kene kew en iya palintutuu. ²⁴ Su eglepew ka kene ne malehet ne me Kristu wey ka kene ne malehet ne me prupita. Eggimu sikandan te me derakel ne me palinneu wey me kein-in-uan eyew egkeuyan ka me etew, ke egkaayun, minsan seeye se in-alam te Manama. ²⁵ Bantey kew su tapey kud e sikaniyu panpanayi.

²⁶ †† "Purisu, ke egkahiyen kew nikandan, 'Pitawa niyu, diye sikandin te mammara ne inged ne kene egkeugpaan,' kene kew hendiye. Ne emun ke egkahiyen kew nikandan, 'Pitawa niyu, miggeles sikandin diye te sinabeng,' kene kew palintutuu kandan. ²⁷ Su ka peglibed te Anak te Etew egpekeiling te kilat ne miggeteb puun te igsile peendiye te iglineb.

²⁸ § "Ke hendei ka lawa ne napatey, diye degma eglibulung ka me banug.

Ka pegginguma te Anak te Etew

(Mar. 13:24-27; Luk. 21:25-28)

²⁹ †† "Pegkapenga te me peg-antus te seeye ne me timpu, egmarusilem e ka aldew wey kenad e eglayag ka bulan, wey egkengeulug e ka me bituen puun te langit wey egkawelwel ka me tahu diye te langit. ³⁰ ††† Egkataman, eglepew e diye te langit ka palinneu te Anak te Etew, wey ka langun ne tribu te kalibutan egmanlungku. Ne egkakita ran e ka Anak te Etew ne eglepew diye te gapun дума te geem din wey te dakel ne katelesan. ³¹ Ne due dakel ne trumpita ne igparahing, ne igpeendiye din e ka me panalihan din diye te langun ne inged kayi te ampew te tane eyew te peglibulung te keet-etawan ne in-alam din.

Ka katahaan puun te kayu ne iggira

(Mar. 13:28-31; Luk. 21:29-33)

³² "Na, sumsumana niyu ka kayu ne iggira wey himuwa niyu ne panunggilingan. Emun ke egtunasan e ka me sugpang din, sika ka palinneu ne mahaan e ka tingmeinit. ³³ Iling naan ded degma due, emun ke egkiteiten niyud e sika se langun ne ingkahi ku, egkata-

†† Mapatag ka atep te me Hudiya. ††† 24:21 Dan 12:1; Imp 7:14. †††† 24:26 Luk 17:23-24. § 24:28 Luk 17:37. †† 24:29 Isa 13:10; Huwil 2:10,31; 3:15; Imp 6:12; Isa 13:10; Isi 32:7; Huwil 2:10; 3:15; Isa 34:4; Imp 6:13. †††† 24:30 Dan 7:13; Sak 12:10-14; Imp 1:7.

haan niyud ne marani e sikandin, egpalinggumaan e.
³⁴ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: egkatuman e sika langun † te kene pad egkengamatey ka me etew te kuntee ne timpu. ³⁵ Egkaawe ka langit wey ka tane, piru ka keddi ne lalag, kene iya egkaawe.

Ware nataheyi ka aldew te peglibed din

(Mar. 13:32-37; Luk. 17:26-30, 34-36)

³⁶ "Piru ware minsan sabeka ne nakataha te aldew wey te uras ke ken-u seeye egkeyitabu, minsan ka me panalihan diye te langit wey ka Anak, †† su iyan de nakataha ka Amey. ³⁷ ‡ Su ka peglibed te Anak te Etew egpekeiling te neyitabu te timpu ni Nuwi. ³⁸ Su te ware pad migsipuk ka weyig, migpabulus ka me etew ne nangekeen, nanginum, wey migmaas-asaweey, taman te aldew te migseled e si Nuwi diye te arka. ³⁹ †† Ware sikandan nakataha ke nekey ka egkeyitabu taman te migsipuk e ka weyig ne mig-anlas kandan langun. Ne iling naan ded degma kayi ka egkeyitabu te peglibed te Anak te Etew. ⁴⁰ Emun ke due daruwa ne etew ne diye te kamet; eg-angayen ka sabeka wey eggaaten ka dangeb. ⁴¹ Emun ke due daruwa ne malitan ne eggehaling; eg-angayen ka sabeka wey eggaaten ka dangeb. ⁴² Purisu bantey kew, su ware kew nakanengneng ke ken-u egginguma ka Magbebaye niyu. ⁴³ †† Ne tantanuri niyu seini: emun ke nakanengneng ka kamuney te baley ke nekey ne uras te marusilem eglepew ka takawen, egbantey iya sikandin eyew kene egpakaseled ka takawen te baley rin. ⁴⁴ Purisu keilangan ne eg-andam kew degma, su egginguma ka Anak te Etew te timpu ne ware niyu pallatenga.

Ka egkasalihan ne suluhuanen wey ka kene egkasalihan

(Luk. 12:41-48)

⁴⁵ "Hentew-a ka suluhuanen ne egkasalihan wey matagseb? Panunggilingan, ke imbehayan ka suluhuanen te ahalen din te katenged te pegmandu te me duma rin ne me suluhuanen, eyew egpakeen kandan te eleg ne timpu, ⁴⁶ meupiya sikandin ke nasapenan ne miggimu te peg-uli te ahalen din. ⁴⁷ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: sikandin e ka egpeuyanen te ahalen din te langun ne karatuan din. ⁴⁸ Piru ke mareet ka suluhuanen, egsuman-suman sikandin ne mananey pad eg-uli ka ahalen din ⁴⁹ wey dutu egbunsud e sikandin ka egpanlampes te me duma rin ne me suluhuanen, wey egpanaman-taman egkeen wey eg-iinum duma te me talewubug. ⁵⁰ Ne eg-uli ka ahalen din te sabeka ne aldew ne ware din pallatenga, wey te uras ne ware din nanengnengi ⁵¹ wey egdusaan ††† sikandin te ahalen din wey igpalemung diye te me etew ne egmapitew-pitew re. Ne diye egmandalawit ka me etew wey egmegkiket te ngipen dan.

† Iyan buwa igpasabut ni Hisus te ingkahi rin ne "sika langun" ka pegkahuhus te timplu (24:2-3a). †† Kene ne langun ne me sinulat ne inlagkes ka Anak. ‡ 24:37 Hin 6:5-8. †† 24:39 Hin 7:6-24. †† 24:43 Luk 12:39-40. ††† Te Grigu: egtadtaren.

Ka panunggilingan meyitenged te sapulu ne mengebay

25 †† "Ka Peghari te Manama egpekeiling te pangguhuren meyitenged te sapulu ne mengebay ne mig-uyan te me sulu wey nangipanew ka egsinug-ung te egpangasawa. ² Egkengeungel ka lalimma ne mengebay wey me matagseb ka lein ne lalimma ne mengebay. ³ Su ka egkengeungel, nanguyan te me sulu dan piru ware migtaahahe te igtubil dan. ⁴ Piru ka me matagseb, nanguyan mule te me sulu wey te igtubil ran diye te tahanan. ⁵ Ne puun su naangge ka egpangasawa, egtuytuyungen e sikandan wey ne-nakalipereng e.

⁶ "Hengkayi te eglware e te karusileman, due migbalbalukan ne migkahi, 'Duen e ka egpangasawa. Apas kew wey temuwa niyu sikandin!' ⁷ Te sikan de, nangimate e ka me mengebay wey in-andam dan e ka me sulu dan. ⁸ Ne migkahi seeye se egkengeungel diye te me matagseb ne me mengebay, 'Behayi key ubag nikaniyu te igtubil su egmangalap-halap naan de ka me sulu ney.' ⁹ Piru migtabak ka me matagseb, 'Kema ke kenad e egkeleg seini kanta. Hendiye kew pa te tindaan wey beli kew e te igtubil niyu.' ¹⁰ Taheed te nangipanew e ka egmambebeli, miggigume e ka egpangasawa. Ne seeye se nenakaandam, migdume e kandin diye te sahakeenan, ne inlekeban e ka gumawan.

¹¹ § "Te ware de nalingen-ngen, nangingume e degma ka duma ne me mengebay wey migbalbalukan sikandan ka migkahi, 'Ahalen! Ahalen! Lukati key nikeykew!' ¹² Piru migtabak sikandin, 'Egnangenan ku sikaniyu te malehet: wara a nekeila kaniyu.'

¹³ "Purisu bantey kew su ware niyu nataheyi ka aldew wey ka uras te peglibed ku.

Ka panunggilingan meyitenged te tatelu ne suluhuanen

(Luk. 19:11-27)

¹⁴ †† "Ka Peghari te Manama egpekeiling man-e te pangguhuren meyitenged te etew ne eggipanew te mariyu ne inged. In-umew rin ka me suluhuanen din wey insalig din diye te kandan ka me karatuan din.

¹⁵ Imbehayan din ka tagse sabeka sumale te katuenan dan. Ka sabeka imbehayan din te lalimma ne libu (5,000) ne seleppi ne bulawan, ka dangeb imbehayan din te daruwa ne libu (2,000) ne seleppi ne bulawan, ka igkatelu imbehayan din te senge libu (1,000) ne seleppi ne bulawan. Nataman, miggipanew e sikandin.

¹⁶ Ka suluhuanen ne nakarawat te lalimma ne libu (5,000) ne seleppi ne bulawan, due-rue ne migbunsud sikandin ka egpaanak te seleppi din, wey mig-anak seeye te lalimma ne libu (5,000). ¹⁷ Ne iling ded degma ka dangeb ne nakarawat te daruwa ne libu (2,000) ne seleppi ne bulawan, mig-anak ka seleppi din te daruwa ne libu (2,000). ¹⁸ Piru ka nakarawat te senge

††† 25:1 Luk 12:35. § 25:11 Luk 13:25. †† 25:14 Luk 19:11-27.

libu (1,000) ne seleppi ne bulawan, miggipane wey sikandin wey migkekali te tane ne inlebengan din te seleppi te ahalen din.

¹⁹ "Te naluhey e ne timpu, mig-uli e ka ahalen eyew e gbalansiyan ka me suluhuanen din. ²⁰ Ne migparani seeye se suluhuanen ne insalihan te lalimma ne libu (5,000) ne seleppi ne bulawan wey mig-uyan pad sikandin te lein ne lalimma ne libu wey migkahi, 'Ahalen, imbehayan a nikeykew te lalimma ne libu ne seleppi ne bulawan. Na, tengtengi nu, seini red ka anak ne lalimma ne libu.' ²¹ Ne migkahiyen sikandin te ahalen din, 'Meupiya ka innimu nu. Meupiya ka wey egkasalihan ka; tenged su egkasalihan ka te deisek ne seleppi, egkasalihan ku sikeykew te dakel pad. Seled ka wey sawit ka te kahale te ahalen nu!' ²² Ne migparani degma seeye se suluhuanen ne insalihan te daruwa ne libu (2,000) ne seleppi ne bulawan wey migkahi, 'Ahalen, imbehayan a nikeykew te daruwa ne libu ne seleppi ne bulawan. Na, tengtengi nu, seini red ka anak ne daruwa ne libu.' ²³ Migkahiyen sikandin te ahalen din, 'Meupiya ka innimu nu. Meupiya ka wey egkasalihan ka; tenged su egkasalihan ka te deisek ne seleppi, egkasalihan ku sikeykew te dakel pad. Seled ka wey sawit ka te kahale te ahalen nu!' ²⁴ Nataman, migparani e degma ka suluhuanen ne insalihan te senge libu (1,000) ne seleppi ne bulawan wey migkahi, 'Ahalen, nakanengneng a ne mabulut ka, eggaani ka te ware nu ibubul wey egpanlimud ka te ware nu isawed. ²⁵ Purisu naaldeka wey inlebung ku te tane ka seleppi nu. Na, tengtengi nu, seini red ka seleppi nu.' ²⁶ Piru migkahi ka ahalen din, 'Sikeykew se mareet wey pehulen ne suluhuanen! Nakanengneng ke bes te eggaani a te ware ku ibubul wey egpanlimud a te ware ku isawed; ²⁷ ne mania te ware nu itahu diye te bangku ka seleppi ku eyew te peg-uli ku egkaangey ku red seini duma te anak kayi? ²⁸ Na, kua niyu ka seleppi due te kandin wey ibehey niyu diye te nakaseleppi te sapulu ne libu (10,000) ne seleppi ne bulawan. ²⁹ † Su seeye se due kandin, egtimulan pad eyew egmasalig ka kandin. Piru seeye se ware kandin, eg-angayen minsan ka deisek ubag ne in-isip din ne kandin perem. ³⁰ †† Ne seini se ware gulehud ne suluhuanen, iregpak niyu diye te lihawangan ne marusilem. Ne diye, egpan-dalawit sikandin wey egpegkiheth te ngipen din.'

Ka katammanan ne peggukum

³¹ † "Emun ke eggingume e ka Anak te Etew duma te geem wey katelesan din wey egdumaan te langun ne me panalihan, egpinnuu e sikandin diye te amana ne mateles ne trunu rin. ³² Ne eglibulungen diye te tangkaan din ka me etew te langun ne me nasud. Egkataman, egbaaren din sikandan te daruwa ne baad, iling te eggimuwen te talagtameng ne egpeg-suwey te karniru wey te kambing. ³³ Ne diye din igtahu te igkakawanan din ka me karniru, piru ka me kambing diye din igtahu te igkahibang din. ³⁴ Egkataman,

† 25:29 Mat 13:12; Mar 4:25; Luk 8:18. †† 25:30 Mat 8:12; 22:13; Luk 13:28. ‡ 25:31 Mat 16:27; Mat 19:28.

sikeddi se Hari, egkahiyen ku ka diye te igkakawanan, 'Hendini kew sikaniyu se impanalanginan te Amey ku wey ugpe kew te Migharian ne intahahe kaniyu puun pad te peggimu te kalibutan. ³⁵ Su timpu ne miggutasan a, impakeen a nikaniyu, te timpu ne nammaraan a, impeinum a nikaniyu, te timpu ne miglapu a, insagsahipa a nikaniyu. ³⁶ Te timpu ne ware kukumbaleen ku, impakumbalaan a nikaniyu, te timpu ne migderalu a, intanggu a nikaniyu, te timpu ne naprisu a, inleuy a nikaniyu.' ³⁷ Ne eg-inse seeye se me matareng, 'Magbebaye, ken-u ney-a nakita sikeykew ne miggutasan wey impakeen ney, ne nammaraan ka ne impeinum ney? ³⁸ Ken-u ney-a nakita sikeykew ne miglapu wey insagsahipe ney sikeykew, wey ware kukumbaleen nu ne impakumbalaan ney sikeykew? ³⁹ Ken-u ney-a nakita sikeykew ne migderalu wey ke naprisu ne inleuy ney?' ⁴⁰ Ne egtabak a se Hari, 'Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka minsan nekey ne innimu niyu diye te kene ne impurtanti ne me suled ku, innimu niyud e sika kayi te keddiedy.'

⁴¹ "Ne egkataman, egkahiyen kud e seeye se me etew ne diye te igkahibang, 'Awe kew rue, sikaniyu se indilus te Manama wey diye kew te hapuy ne ware egtamanan ne in-andam din te ahalen te me busew duma te me panalihan din. ⁴² Su timpu ne miggutasan a, wara a nikaniyu pakeena; te timpu ne nammaraan a, wara a nikaniyu peinuma. ⁴³ Te timpu ne miglapu a, wara a nikaniyu palasura te baley niyu, te timpu ne ware kukumbaleen ku, wara a nikaniyu pakumbalei, te timpu ne migderalu a wey naprisu, wara a nikaniyu leuya.' ⁴⁴ Ne eg-inse degma sikandan, 'Magbebaye, ken-u ney-a nakita sikeykew ne miggutasan wey ke nammaraan, wey miglapu, wey ware kukumbaleen, wey migderalu, wey naprisu, ne ware ney bulihi sikeykew?' ⁴⁵ Ne egtabak sikandin, 'Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka minsan nekey ne ware niyu himuwa diye te kene ne impurtanti ne me suled ku, ware niyu himuwa sika kayi te keddiedy.' ⁴⁶ †† Egkataman, igpeendiyad e sikandan te dusaanan ne ware egtamanan, piru ka me matareng egbehayan te umul ne ware egtamanan."

Ka planu te peggimatey ki Hisus

(Mar. 14:1-2; Luk. 22:1-2; Huw. 11:45-53)

26 Te nakapenge e si Hisus ka miglalag te langun ne eglalahaen din, migkahiyen din e ka me hiba-teen din, ² † "Nakanengneng kew e ne ikaruwa naan de ka katamanan te Sahakeen te Peglihad te Panalihan, ne ka Anak te Etew igbehey e diye te me etew eyew iglansang te krus."

³ Nataman, miglibulung e ka me pangulu te me talagpanubad wey ka me igbuyag te me Hudiyu diye te palasyu ni Kaypas ne Labew ne Talagpanubad, ⁴ wey migplanu sikandan ke egmenuwen ne egkarakep dan si Hisus te heles de eyew egkeyimatayan. ⁵ Piru migkahi sikandan, "Kene ta eggimuwen seini te timpu te Sahakeen, su kema ke egkasamuk ka me etew."

†† 25:46 Dan 12:2. ‡‡ 26:2 Iks 12:1-27.

Mig-itisan si Hisus te peemut

(Mar. 14:3-9; Huw. 12:1-8)

⁶ Te seeye ne timpu, diye ensi Hisus te Bitanya te baley ni Simun ne ibungen. ⁷ † Te sasangan ne egkeen si Hisus, due malitan ne migparani kandin ne mig-uyan te mahal ne peemut ne diye itahu te alabastru, wey mig-itisan din ka ulu ni Hisus. ⁸ Te pegkakita dutu te me hibateen din, nabelu sikandan wey migkahi, “Mania te migde-deetan sika? ⁹ Igbelegye perem sika se peemut te dakel ne kentiddad wey igpamehey diye te egkengaayu-ayu ka halin!”

¹⁰ Piru nanengnengan seeye ni Hisus wey migkahiyen din e sikandan, “Mania te ebganggawen niyu sikandin? Amana ne meupiya ka innimu rin kayi te keddiey. ¹¹ †† Su ka egkengaayu-ayu, layun niyu mule egkaruma, piru sikeddi, kena a nikaniyu layun egkaruma. ¹² In-itisian din te peemut ka lawa ku eyew te peg-andam te pegsabal keddiey. ¹³ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: minsan hendei igwali ka Meupiya ne Panugtulen kayi te intiru ne kalibutan, egkahuhud degma ka innimu rin kayi te keddiey eyew egkasumansuman sikandin.”

Ka pegpakigsabut ni Hudas te peg-akal ki Hisus

(Mar. 14:10-11; Luk. 22:3-6)

¹⁴ Nataman, miggendiye te me pangulu te me talagpanubad si Hudas Iskaryuti ne sabeka te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen ¹⁵ ‡ wey migkahi, “Pila ka igbayad niyu keddi ke igbehey ku si Hisus kaniyu?” Ne migbehayan dan e si Hudas te seleppi ne tatelu ne pulu (30) ne timman. ¹⁶ Ne puun dutu, migpammitew e sikandin te meupiya ne timpu ne igkabehey rin si Hisus diye te kandan.

Ka peg-andam te me hibateen ni Hisus te iglabung

(Mar. 14:12-21; Luk. 22:7-13, 21-23; Huw. 13:21-30)

¹⁷ Te an-anayan ne aldew te Sahakeen te Paan ne Ware Patulin, migparani ki Hisus ka me hibateen din wey mig-inse, “Hendei nu igkeupii ne eg-andamen ney ka egkeenen ta te Peglihad te Panalihan?”

¹⁸ Ne migtabak sikandin, “Hendiye kew te siyudad, diye te sabeka ne etew wey kahii niyu sikandin, ‘Migkahi ka Talagpanulu te mahaan e ka timpu ku, ne duen a te keykew egsahakeen duma te me hibateen ku te Peglihad te Panalihan.’”

¹⁹ Ne innimu te me hibateen ni Hisus ka insuhu din kandan wey in-andam dan e ka egkeenen para te Sahakeen te Peglihad te Panalihan.

²⁰ Hengkayi te nasagkup e, migpinnuu e si Hisus duma te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din eyew egkeen e. ²¹ Te sasangan e sikandan ne egmangekeen, migkahi si Hisus, “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: due sabeka kaniyu ne eg-akal keddiey.”

† 26:7 Luk 7:37-38. †† 26:11 Diy 15:11. ‡ 26:15 Sak 11:12.

²² Ne amana sikandan nalaggey wey migpasubsubaley re ka mig-inse, “Magbebaye, kema ke sikeddi ka egkahiyen nu?”

²³ † Ne migtabak si Hisus, “Sabeka kaniyu te migsaa-mul keddi migdallut te paan te seini ne yahung ka eg-akal keddiey. ²⁴ Egpatay ka Anak te Etew sumale te nasulat te Kasulatan, piru mekeyid-u-hid-u ka etew ne eg-akal kandin. Meupiya pad ke ware sikandin neetew.”

²⁵ Ne mig-inse si Hudas ka eg-eakal kandin, “Talagpanulu, kema ke sikeddi ka egkahiyen nu?”

Migtabak si Hisus, “Inlalag nud en iya.”

Ka peglabung enni Hisus

(Mar. 14:22-26; Luk. 22:14-20; 1 Kur. 11:23-25)

²⁶ Te sasangan pad sikandan ne egmangekeen, migkuwa si Hisus te paan wey impasalamatan din ka Manama, wey impanepik-tepik din seini wey impamehey rin diye te me hibateen din te migkahi, “Kuwa kew kayi wey keena niyu. Seini ka lawa ku.”

²⁷ Nataman, migkuwe e man-e sikandin te senge ubab ne binu, ne impasalamatan din ka Manama wey intaruwey rin diye te kandan te migkahi, “Inum kew langun kayi, ²⁸ †† su seini ka langesa ku ne igpatihis eyew egkapasaylu ka sale te masulug ne me etew. Seini ka egpamalehet te kasabutan te Manama diye te keet-etawan din. ²⁹ Egnangenan ku sikaniyu, kena ad e eg-abey eg-inum te seini ne inumen ne egpuun te paras taman te aldew ne eg-inum ad e te iyam ne inumen duma kaniyu diye te Migharian te Amey ku.”

³⁰ Nataman, nangulahing e sikandan te pegdayan te Manama wey nangendiyad e te Bubungan te Ulibu.

Ka pegtagne ni Hisus ne igpahunware din ni Pidru

(Mar. 14:27-31; Luk. 22:31-34; Huw. 13:36-38)

³¹ ††† Nataman, migkahi e si Hisus diye te kandan, “Te seini ne karusileman, eg-engked kew e langun keddiey su nasulat diye te Kasulatan, ‘Eggimatayan ku ka talagtameng te me karniru, wey egmemekegsuwey-suwey e ka me karniru.’ ³² ††† Piru te pegkapenga te peg-uyag keddi, eggun-a ad e kaniyu diye te Galiliya.”

³³ Ne migkahiyen ni Pidru si Hisus, “Minsan pad ke eg-engkeran ka te langun, kena ad iya eg-engked keykew.”

³⁴ Ne migkahiyen ni Hisus si Pidru, “Egnangenan ku sikeykew te malehet: te kene pad eg-ukale ka manuk te seini ne karusileman, katatelu ad nikeykew igpahunware.”

³⁵ Ne migkahiyen ni Pidru sikandin, “Minsan pad eggimatayan a duma keykew, kene ku iya igpahunware sikeykew.” Ne iling ded degma ka ingkahi te langun ne me hibateen.

†† 26:23 Sal 41:9. †† 26:28 Iks 24:8; Hir 31:31-34. ††† 26:31 Sak 13:7. ††† 26:32 Mat 28:16.

Mig-ampu si Hisus diye te Gitsimani

(Mar. 14:32-42; Luk. 22:39-46)

³⁶ Nataman, nangendiyad e ensi Hisus te inged ne enggaran te Gitsimani wey migkahiyen din ka me hibateen din, "Kayi kew pa paminnuu taheed te eg-ampu e pad seeye te kewun-aan." ³⁷ Ne induma rin si Pidru wey ka talaari ne anak ni Sibidiyu, ne dutu naka-heram sikandin te subla ne pegkalaggew wey migmemasakit se geyinawa rin. ³⁸ Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, "Amana ne sesakiti ka geyinawa ku ne hendue te egkapatay ad e. Kayi kew naan pa wey kene ki eglipereng."

³⁹ Ne migpabulus si Hisus diye te kewun-aan wey mig-usengul diye te tane wey mig-ampu ne migkahi, "Ame, ke egkaayun diye te keykew, angaya nu seini se ubab te peg-antus kayi te keddiey, piru kene ne iyan egkatuman ka keddiey ne pegbuut, ke kene, ka keykew ne pegbuut."

⁴⁰ Nataman, miglibed e si Hisus diye te me hibateen din wey neumaan din sikandan ne nenewulep e. Ne migkahiyen din e si Pidru, "Etuwey, kene kew eg-pakaantus ne kene eglipereng дума keddi minsan senge uras de? ⁴¹ Kene kew lipereng wey ampu kew eyew kene kew egkatintal. Egkeupian perem ka panisingan piru mahuye ka lawa niyu."

⁴² Ne mig-abey e man-e miggendiye te kewun-aan si Hisus wey mig-ampu ne migkahi, "Ame, emun ke keilangan iya ne eg-inumen ku ka seini ne ubab te peg-antus, egkatuman iya ka igkeupii nu." ⁴³ Te peglibed man-e ni Hisus, neumaan din ded man-e sikandan ne nenewulep su egmemakalipipereng en iya sikandin.

⁴⁴ Purisu, mig-engkeran din e man-e sikandin wey mig-ampu. Igkatatelu rin e seini te peg-ampu wey iling ded ka in-ampu din. ⁴⁵ Nataman, miglibed e man-e sikandin diye te me hibateen din wey migkahi, "Ew, nenewulep kew bes pad wey nangimeley? Pitawa niyu! Seinid e ka timpu ne igbehey e ka Anak te Etew diye te me makasesale. ⁴⁶ Bukal-bukal kew e su egmangipanew kid. Pitawa niyu, sikan e ka eg-akal keddiey!"

Ka pegdakep ki Hisus

(Mar. 14:43-50; Luk. 22:47-53; Huw. 18:3-12)

⁴⁷ Te sasangan pad ne eglalag si Hisus, miggingume e si Hudas ka sabeka te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din. Due susuluhi ne etew ka migduma kandin ne nanguyan te me kampilan wey me lampes. Insuhu sikandan te me pangulu te me talagpanubad wey igbuyag te me Hudiyu. ⁴⁸ Ne seeye se talag-eakal migbehey kandan te palinneu ne migkahi, "Ka etew ne eggarekan ku, sikan naa dakepa niyu."

⁴⁹ Te pegginguma ni Hudas, migleus e sikandin diye te ki Hisus wey migkahi, "Talagpanulu, meupiya red." Ne miggarekan din e sikandin.

⁵⁰ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Ne alukuy, himuwa nu ke nekey ka innendini nu."

Nataman, migparani e ka me etew diye te ki Hisus wey inderakep dan e sikandin wey impakamkamelan dan te eggen-gen. ⁵¹ Ne due sabeka ne дума ni Hisus ne miggulabut te kampilan din wey intibbas din ka uripen te Labew ne Talagpanubad, ne natamped e ka talinga te uripen. ⁵² Piru migkahiyen ni Hisus ka hibateen din, "Ilipi nu ka kampilan nu su ka langun ne egtangkayang te kampilan, egkamatey red degma pinaahi te kampilan. ⁵³ Ware ke bes nakanengneng ne egkaayun ne egpepangabang a te Amey ku wey due-rue ne egpeuyanan a nikandin te libu-libu ne luyuran te me panalihan? ⁵⁴ Piru ke eggimuwen ku sika, kenad e egkatuman ka nasulat diye te Kasulatan ne keilangan ne egkeyitabu."

⁵⁵ † Ne dutu, migkahiyen din ka masulug ne me etew, "Takawen a? Mania te nanguyan kew te me kampilan wey me lampes ka egdakep keddiey? Tagse aldew ne egpinnuu a diye te timplu ka egpanulu kaniyu, ne wara a derakepa nikaniyu. ⁵⁶ Piru neyitabu seini se langun eyew egkatuman ka insulat te me prupita diye te Kasulatan." Ne in-engkeran e sikandin te me hibateen din wey namallahuy e sikandan langun.

Ka peg-inse-inse ki Hisus te me Talaggukum te me Hudiyu

(Mar. 14:53-65; Luk. 22:54-55, 63-71; Huw. 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Nataman, in-uyan e si Hisus te me etew ne migdakep kandin diye ki Kaypas, ka Labew ne Talagpanubad. Diye nanlibulung ka me talagpanulu te Balaud te Manama wey ka me igbuyag te me Hudiyu. ⁵⁸ Ne migsinundul si Pidru kandin ne migpadpariyu de, taman te lama te Labew ne Talagpanubad. Nataman, migseled e sikandin diye wey migpinnuu дума te me talagbantey su eyew egtengteng ke nekey ka eg-pangkusan. ⁵⁹ Ne migpammitew te ubat ne me guhuren meytenged ki Hisus seeye se me pangulu te me talagpanubad wey ka saku te me Talaggukum te me Hudiyu eyew egpeyimatayan dan sikandin. ⁶⁰ Piru ware nakita ran, minsan masulug ka mig-uubat ne me talagpamalehet. Te katammanan, due daruwa ne etew ne migpamalehet ⁶¹ †† ne migkahi, "Nariney ney ka seini ne etew ne migkahi, 'Egguhusen ku ka timplu te Manama wey igbalew-balew ku seini igpasasindeg seled te tatelu re ne aldew.'"

⁶² Ne migsasindeg ka Labew ne Talagpanubad wey mig-inse ki Hisus, "Na, ware igkatabak nu te me sumbung meytenged keykew?" ⁶³ Piru migpeeneng-eneng de iya si Hisus. Ne migkahi e man-e ka Labew ne Talagpanubad diye te kandin, "Egpepahunlibeten ku sikeykew te ngaran te manekal ne Manama ne egnangenan key nikeykew ke sikeykew iya ka Kristu, ka Anak te Manama."

⁶⁴ ‡ Ne migtabak si Hisus, "Inlalag nud en iya. Piru egnangenan ku sikaniyu te puun kuntee egkiteiten niyu ka Anak te Etew ne egpinnuu diye te igkakawanan †† te

† 26:55 Luk 19:47; 21:37. †† 26:61 Huw 2:19. ‡ 26:64 Dan 7:13. †† Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

Maresen ne Manama. Ne egginguma sikandin ne egdumaan te me gapun diye te langit."

⁶⁵ † Te sikan de, inggisi e te Labew ne Talagpanubad ka kumbale din te migkahi, "Imbaley-baley rin e ka Manama! Ne mania te egkeilangan ki pad ne egkuwa te me talagpamalehet te narineg niyud ma ka pegbaley-baley rin?" ⁶⁶ Na, nekey te suman-suman niyu?"

Ne migtabak sikandan, "Eleg sikandin ne eggi-matayan!"

⁶⁷ †† Nataman, in-iileban dan e ka ulaula rin, wey impandabi ran e wey impanagpi sikandin te duma ⁶⁸ te migkahi, "Ne la Kristu, antuki nu ke hentew-a ka migpasakit keykew!"

Ka pegpahunware ni Pidru meytenged ki Hisus

(Mar. 14:66-72; Luk. 22:56-62; Huw. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Nekey naa te diye migpinpinuu si Pidru te lama. Ne due malitan ne suluhuanen te Labew te Talagpanubad ne migparani kandin wey migkahi, "Hey, hendue mule te duma ka ni Hisus ne matig-Galiliya?"

⁷⁰ Piru migpahunware si Pidru diye te tangkaan te langun ne etew ne migkahi, "Wara a nakataha ke nekey ka impanlalag nu." ⁷¹ Nataman, miggendiyad e sikandin te kasunguwan te alad wey duen e man-e lein ne suluhuanen ne malitan ne nakakita kandin, wey migkahi diye te me etew, "Hey, ka seini ne etew duma ni Hisus ne matig-Nasarit."

⁷² Ne migpahunware ded man-e si Pidru ne migkahi, "Hibet iya, wara a nekeila te sika ne etew!"

⁷³ Te ware de naluhey, migparani diye te ki Pidru seeye se nanasindeg diye wey migkahi, "Malehet iya ne duma ka nikandan su egkeilaan ka iya minsan te peglalag-lalag nu."

⁷⁴ Ne dutu, migpahunlibet en iya si Pidru ne migkahi, "Mengeyibet iya te pegkeetew ku, wara a iya nekeila te sika ne etew minsan pad egpatey a!" Ne due-rue ne mig-ukale ka manuk ⁷⁵ wey nasuman-suman ni Pidru ka inalag ni Hisus kandin, "Te kene pad eg-ukale ka manuk, katatelu ad nikeykew igpahunware." Ne migli-hawang e si Pidru wey migpanaman-taman migsinehew.

Ka peg-uyan ki Hisus diye te ki Pilatu

(Mar. 15:1; Luk. 23:1-2; Huw. 18:28-32)

27 Te pegkapawe e, migplanu e ka me pangulu te me talagpanubad wey ka me igbuyag te me Hudiyu ke egmenuwen dan ne egkeyimatayan si Hisus. ² Ne imbebaku dan e si Hisus wey in-uyan dan e diye te ki Gubirnadur Pilatu, wey imbehey ran e kandin.

Ka pegpatey ni Hudas

(Him. 1:18-19)

³ † Te pegkakita ni Hudas ne talag-eakal ne innukuman dan e ne egpeyimatayan si Hisus, nekegsendit e sikandin wey in-uli din e ka seleppi ne tatelu ne pulu

(30) ne timman diye te me pangulu te me talagpanubad wey diye te me igbuyag te me Hudiyu.

⁴ Migkahi sikandin, "Nakasala a te peg-akal ku te etew ne ware sale."

Ne migtabak sikandan, "Nekey naa ka labet ney due? Prublima nud e sika!"

⁵ Ne insabulak e ni Hudas ka seleppi diye te timplu wey mig-awe sikandin. Nataman, miggipanew e ka mig-ehet-ehet ne migbibitin.

⁶ Impamurut te me pangulu te me talagpanubad ka seleppi te migkahi, "Ka seini ne seleppi, bayad te umul te etew, wey supak te balaud ta ke igtahu ta seini te tahanan te seleppi kayi te timplu." ⁷ Purisu nekegsabut sikandan ne igbeli ran ka seleppi te kamet te talaggimu te kuren eyew eggimuwen ne leben-ganan te me mahaliyug. ⁸ Sikan naa, minsan kuntee migngaranan e seeye te, "Ka Tane ne Imbayaran te Langesa."

⁹ † Purisu natuman e ka ingkahi ni prupita Hirimiyas, "Inguwa ran e ka seleppi ne tatelu ne pulu (30) ne timman, ka kentiddad ne neyunan te me kabuhalan ni Israil †† ne igbayad kandin. ¹⁰ Ne inggamit dan e ka seleppi wey imbeli ran te kamet te talaggimu te kuren, sumale te insuhu te Manama keddiey."

Ka peg-inse-inse ni Pilatu ki Hisus

(Mar. 15:2-5; Luk. 23:3-5; Huw. 18:33-38)

¹¹ Ne si Hisus diyad e te tangkaan ni Gubirnadur Pilatu, wey mig-insaan e sikandin ni Pilatu te migkahi, "Sikeykew iya ka Hari te me Hudiyu?"

Migtabak si Hisus, "Inkahi nud en iya." ¹² Piru ware din tabaka ka imbebayung kandin te me pangulu te me talagpanubad wey te me igbuyag te me Hudiyu.

¹³ Purisu migkahiyan sikandin ni Pilatu, "Ware nu narineg ka masalig ne imbebayung dan keykew?"

¹⁴ Piru warad iya minsan sabeka te imbebayung dan ne intabak ni Hisus, purisu amana ne neinu-inu ka Gubirnadur.

Ka peg-uuyun te kamatayen ni Hisus

(Mar. 15:6-15; Luk. 23:13-25; Huw. 18:39-19:16)

¹⁵ Nabatasan e ni Pilatu ne tagse Sahakeen te Peglihad te Panalihan, due eglekaan din ne pinirisu ne igkeupii te keet-etawan. ¹⁶ Te seeye ne timpu, due sabeka ne mabantug ne pinirisu ne enggaranani ki Barabas. ††¹⁷ Te nalibulung e ka masulug ne me etew, mig-insaan e sikandan ni Pilatu, "Hentew-a ka igkeupii niyu ne eglekaan ku? Si Barabas naa wey ke si Hisus ne enggaranani te Kristu?" ¹⁸ Su nakanengneng si Pilatu ne neimma re sikandan ki Hisus, sikan naa indakep dan e si Hisus wey imbehey e diye te kandin.

¹⁹ Taheed te migpinuu si Pilatu diye te pinuuanan te eggukum, migpeuyanan sikandin te asawa rin te lalag ne migkahi, "Kene nu hilabeti sika se matareng ne etew, su amana a nabantali te taheinep ku gabii meytenged kandin."

†† 27:9 Sak 11:12-13. †† Te Grigu: me anak ni Israil. ††† "Hisus Barabas" diye te duma ne Kasulatan.

²⁰ Piru intipu te me pangulu te me talagpanubad wey te me igbuyag te me Hudiyu ka me etew ne si Barabas ka eghangyuen dan ne eglekaan, ne si Hisus ka egpey-imatayan. ²¹ Ne mig-abey e man-e mig-inse si Pilatu diye te me etew, "Hentew-a kayi te daruwa ka igkeupii niyu ne eglekaan ku?"

Migtabak sikandan, "Si Barabas!"

²² Ne mig-inse si Pilatu kandan, "Ke iling due, nekey-a ka eggimuwen ku ki Hisus ne egngaranan te Kristu?"

Migtabak sikandan langun ne migkahi, "Ilansang nu sikandin te krus!"

²³ Ne mig-insaan sikandan ni Pilatu, "Mania, nekey bes ka neyimu rin ne mareet?"

Piru nanasnian de iya sikandan ka migbalbalukan ne migkahi, "Ilansang nu sikandin te krus!"

²⁴ † Te pegkakita ni Pilatu ne warad e egkeyimu rin piru nasi e mule egkasamuk ka me etew, migkuwe e sikandin te weyig wey migpanlu-lu sikandin diye te tangkaan te me etew ne migkahi, "Ware labet ku te kamatayen te seini ne etew! Balahad kew e rue!"

²⁵ Ne migtabak ka langun ne etew, "Sikanami ka egpanabak дума te me anak ney te kamatayen din."

²⁶ Nataman, impalekaan e ni Pilatu si Barabas, wey impalampesan din si Hisus wey imbehey rin diye te me sundalu eyew iglansang te krus.

Ka pegbaley-baley te me sundalu ki Hisus

(Mar. 15:16-20; Huw. 19:2-3)

²⁷ Nataman, in-uuyan e si Hisus te me sundalu diye te palasyu te gubernadur, wey impalibulung dan e ka langun ne дума ran ne me sundalu. ²⁸ Inluungan dan sikandin wey insaluuban dan te kumbale ne malalabalab. ²⁹ Ne miggimu sikandan te kuruna ne duhi wey impakuruna ran e ki Hisus. Ne impatutuked dan e sikandin ne iyan impahen-gen ka kawatan ne belad din wey migpanimbuel sikandan diye te tangkaan din ka egbaley-baley ne egkahi, "Egmabantug ka Hari te me Hudiyu!" ³⁰ Nataman, mig-iileban dan e si Hisus wey ingkuwa ran ka tuked wey inlelampesan dan ka ulu rin. ³¹ Pegkapenga ran te egbaley-baley kandin, inluung dan e ka impasaluub dan wey inlibed dan ded ipasaluub ka tapey ne kumbale din. Nataman, in-uyan dan e sikandin diye te lihawangan eyew iglansang te krus.

Ka peglansang ki Hisus te krus

(Mar. 15:21-32; Luk. 23:26-43; Huw. 19:17-27)

³² Te peglihawang dan e, due nasinug-ung dan ne matig-Sirini ne egngaranan ki Simun, ne impepehes dan sikandin patianza te krus ni Hisus. ³³ Nataman, miggingume e sikandan diye te inged ne egngaranan te Gulguta (Inged te Angkal ka igpasabut kayi), ³⁴ †† wey imbebehayan dan e si Hisus te eg-inumen ne binu ne insewuhan te mapeit, piru te naheraman din e se-eye, ware din e inuma.

³⁵ ‡ Nataman, inlansang dan e si Hisus diye te krus, wey imbaad-baad dan e ka me kumbale din pinaahi te

† 27:24 Diy 21:6-9. †† 27:34 Sal 69:21. ‡ 27:35 Sal 22:18.

pegpintut-pintut. ³⁶ Pegkapenga dutu, naminnuu e sikandan wey intamengan dan e sikandin. ³⁷ Ne due intahu dan diye te ampew te ulu ni Hisus ne keretula ne insulatan te sumbung meyitenged kandin ne migkahi, "Seini si Hisus ka Hari te me Hudiyu." ³⁸ Due daruwa ne takawen ne inlansang dan дума kandin. Ka sabeka diye te igkakawanan din wey ka dangeb diye te igkahibang din.

³⁹ †† Ne seeye se egmanlihad dutu, egmanlengey-lengey ka egbaley-baley ki Hisus ⁴⁰ †† ne egkahi, "Ew, sikeykew bes iya ka egguhus te timplu wey igbalew-balew red igpes-ek seled te tatelu re ne aldew! Ke sikeykew ka Anak te Manama, luwasa nu ka pegkeetew nu wey pamaneug ka due te krus."

⁴¹ Iling ded degma ka me pangulu te talagpanubad, me talagpanulu te Balaud te Manama, wey me igbuyag te me Hudiyu ne migdali-di kandin ne miggendue, ⁴² "Inluwas din ka дума, piru kene sikandin egpakuwas te pegkeetew rin! Sikandin kun ma ka Hari te Israil! Ke egpakapamaneug sikandin kuntee te krus, egalintutuu kid e wey egسالig kandin. ⁴³ †† Migsالig kun sikandin te Manama, ne iyan e balahad ka Manama ne egpangabang kandin ke igkeupii rin, su migkahi sikandin, 'Anak a te Manama.'"

⁴⁴ Ne migdali-di ded degma ki Hisus ka me дума rin te inlansang te krus.

Ka pegkapatey ni Hisus

(Mar. 15:33-41; Luk. 23:44-49; Huw. 19:28-30)

⁴⁵ Te meudtu e, migmarusilem e ka intiru ne nasud taman te alas tris te maapun. ⁴⁶ § Te alas tris e te maapun, ⁴⁷ † migpanguleyi e si Hisus te meemen ne migenendue, "Ili, Ili, lima sabaktani?" Ke sikanta pa, "Manama, Manama, mania te in-engkeran a nikeykew?"

⁴⁷ Te pegkarineg te дума ne me etew ne nanasindeg dutu, migkahi sikandan, "Impangumew rin si Ilyas!"

⁴⁸ †† Ne due-rue ne migpallahuy ka sabeka kandan ne mig-angey te iling te kutsun ne in-eled din te maperes ne binu wey intagkes din diye te geed eyew igpasup-sup ki Hisus.

⁴⁹ Piru migkahi ka дума, "Duen ke pa da, egpitawen ta ke eggadini iya si Ilyas ka egluwas kandin."

⁵⁰ Nataman, migpanguleyi e man-e si Hisus te meemen, ne dutu nabigtawan e sikandin.

⁵¹ †† Te seeye de degma ne timplu, nahisi e ka kurtina diye te timplu puun diye te dibabew peendiye te diralem. Ne miglilinug e wey nenaperi e ka me dalama, ⁵² wey nenallukatan ka me lebeng, wey neneuyag e ka nenammatey ne keet-etawan te Manama, ⁵³ ne nanlihawang e sikandan te me lebeng dan. Te neuyag e si Hisus, nangendiyad e sikandan te matulus ne siyudad

†† 27:39 Sal 22:7; 109:25. †† 27:40 Mat 26:61; Huw 2:19.
††† 27:43 Sal 22:8. ††† Te Grigu: meudtu, igkeen-em ne uras; alas tris te maapun, igkasiyam ne uras. § 27:46 Sal 22:1. †† Te Grigu: igkasiyam (9) ne uras. ††† 27:48 Sal 69:21. †† 27:51 Iks 26:31-33.

ne Hirusalim wey migpakita sikandan te masulug ne me etew.

⁵⁴ Ka kepitan te me sundalu wey ka me duma rin ne migtameng ki Hisus, amana ne naalde te peglilinug e wey te pegkakita ran te me kein-inuwan ne neyitabu te pegpatey ni Hisus wey migkahi sikandan, "Malehet iya ne Anak te Manama ka sika ne etew!"

⁵⁵ † Ne due degma masulug ne me malitan ne namip-itey diye te bayew madmariyu. Sikandan ka migsinundul wey migtanggu ki Hisus dengan puun pad te Galiliya. ⁵⁶ Ne dutu ensi Mariya Magdalina, si Mariya ne iney ni Santiyagu wey ni Husi, wey ka iney te me anak ni Sibidiyu.

Ka pegsabal ki Hisus

(Mar. 15:42-47; Luk. 23:50-56; Huw. 19:38-42)

⁵⁷ Hengkayi te egkasagkup e, due migginguma ne meyaman ne matig-Arimatiya ne egngaranan ki Husi wey hibateen degma sikandin ni Hisus. ⁵⁸ Miggendiye sikandin te ki Pilatu wey imbuyu din ka lawa ni Hisus. Ne migsuhu si Pilatu ne igpabehey e seini diye te kandin. ⁵⁹ Ne in-angey e ni Husi ka lawa ni Hisus wey imbukusan din seini te malinis ne hinabel, ⁶⁰ wey insabal rin e diye te dalama ne iyam pad neimpusi te eglungag. Ne miglilid e sikandin te dakel ne batu eyew iglekeb te gumawan te insabalan, wey nataman, miggipanew e sikandin. ⁶¹ Ne si Mariya Magdalina wey ka sangey rin, diye migpinpinuu te egkatangkaan te insabalan.

Ka pegtameng te insabalan

⁶² Te seup ne aldew, Aldew te Peggimeley, miggendiye te ki Pilatu ka me pangulu te me talagpanubad wey ka me Parisiyu ⁶³ †† wey migkahi, "Ahalen, nasuman-suman ney ka ingkahi te ware pad migpatey seeye se talaglimbung ne egkeuyag kun sikandin te igkatelu ne aldew. ⁶⁴ Purisu patamengi nu ka insabalan taman te igkatelu ne aldew su eyew kene egtakawen te me hibateen din ka lawa rin wey egkataman, igpangguhud dan e diye te me etew ne neuyag e sikandin. Ne seini se mewuri ne peglilimbung, egkeyimu ne subla pad ne mareet du te an-anayan."

⁶⁵ Ne migkahiyen sikandan ni Pilatu, "Kuwa kew te me sundalu wey hendiye kew e. Na, paay-ayari niyu naa patamengi kandan ka insabalan."

⁶⁶ Purisu nangendiyad sikandan wey inniresenan dan ka insabalan pinaahi te pegtahu dan te palinneu diye te batu ne lekeb. Ne nataman, impatamengan dan e.

Ka pegkeuyag ni Hisus

(Mar. 16:1-10; Luk. 24:1-12; Huw. 20:1-10)

28 Te peglihat e te Aldew te Peggimeley, te maselem-selem pad te aldew te Duminggu, migleuy te insabalan si Mariya Magdalina wey ka sangey rin ne si Mariya. ² Ne sauhune ne miglilinug te mangune-

† 27:55 Luk 8:2-3. †† 27:63 Mat 16:21; 17:23; 20:19; Mar 8:31; 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33.

kune, su due panalihan te Magbebaye ne Manama ne miglene puun te langit. Ne miggendiye sikandin te insabalan wey inilid din ka batu ne insagpeng dutu, wey impinnuwan din e. ³ Egpekeiling te layag te kilat ka ulaula rin wey eangkahi ka kumbale din. ⁴ Ne seeye se me talagtameng, nangelkel te kaalde dan wey ne-naawaan te gimukud.

⁵ Ne migkahiyen te panalihan ka me malitan, "Kene kew kaalde! Nakanengneng a ne egpamitawen niyu si Hisus ne inlansang te krus. ⁶ Warad e sikandin kayi su neuyag e sumale te ingkahi rin. Kema hendini kew, tengtengi niyu ka impaley-asan kandin. ⁷ Ne dagdahawi niyu hendiyei ka me hibateen din wey nangen niyu sikandan te neuyag e sikandin. Miggun-e e sikandin kaniyu diye te Galiliya wey diye niyud e egkakita sikandin. Kene niyu ma kalingawi ka inlaglag ku kaniyu."

⁸ Purisu migdagdahew sikandan mig-awe diye te insabalan ne nenaalde piru nahale-gale degma, wey namallahuy sikandan ka egpangguhud diye te me hibateen din.

⁹ Te diye pad sikandan te deralanen, sauhune ne miglambag si Hisus kandan wey migkahi, "Meupiya red." Ne migparani sikandan ki Hisus wey inggenan dan ka paa rin wey insimba ran e sikandin.

¹⁰ Nataman, migkahiyen sikandan ni Hisus, "Kene kew kaalde! Hendiye kew e wey nangen niyu ka me suled ku ne egpeendiyeen te Galiliya wey diya ad egkakita nikandan."

Ka guhuren te me talagtameng

¹¹ Te sasangan e ka me malitan ne egmangipanew, due duma ne talagtameng te insabalan ne nangendiye te siyudad wey impangguhud dan diye te me pangulu te me talagpanubad ka langun ne neyitabu.

¹² Ne miglibulung e ka me pangulu te me talagpanubad duma te me igbuyag, wey nakaplanu e sikandan ne egbehayan te dakel ne seleppi ka me sundalu.

¹³ Migkahiyen dan ka me sundalu, "Pangguhuri niyu ka me etew te nangendiye te marusilem ka me hibateen din wey intakew ran ka lawa rin taheed te nenewulep kew. ¹⁴ Ne emun ke egkarineg seini te Gubirnadur, iyan key e balahad ka egpasabut kandin ne warad e likes ne igkalaggew niyu."

¹⁵ Purisu indawat dan ka seleppi wey intuman dan ka igpeyimu kandan. Minsan kuntee, sika iya ne guhuren ka in-empet ipangguhud te me Hudiyu.

Ka pegpakita ni Hisus te me hibateen din

(Mar. 16:14-18; Luk. 24:36-49; Huw. 20:19-23; Him. 1:6-8)

¹⁶ ‡ Ne seeye se sapulu wey sabeka (11) ne hibateen din, nangendiye te Galiliya diye te bubungan ne ingkahi ni Hisus ne egpeendiyaan kandan. ¹⁷ Te pegkakita ran kandin, insimba ran e sikandin piru migduwaruwa ka duma. ¹⁸ Ne migparani si Hisus diye te kandan wey migkahi, "Imbehey kayi te keddiye ka langun ne

‡ 28:16 Mat 26:32; Mar 14:28.

katenged diye te langit wey kayi te ampew te tane.¹⁹ † Purisu hendiyei niyu ka me etew te langun ne inged wey himuwa niyu sikandan ne me hibateen ku. Be-wutismuwi niyu sikandan te ngaran te Amey, te Anak,

wey te Panisingan te Manama.²⁰ Panulua niyu sikandan ne egtuman te langun ne insuhu ku kaniyu. Ne tantanuri niyu ne egdumaan ku iya sikaniyu layun, taman te katammanan te timpu.”

† 28:19 Him 1:8.

Markus

Igpewun-a

Ka migsulat te seini ne baseen, sabeka ne Hudiyu ne egngaranan ki Markus ne anak ni Mariya (Me Himu 12:12) ne matig-Hirusalim. Kasuluhan te seeye se migbebasbas te Bibliya, migkahi te sikandin din ded si Huwan Markus, ka suled ni Birnabi (Kulusas 4:10) ne migduma engki Pablu te an-anayan ne peggipanew ran eyew te pegwali te Meupiya ne Panugtulen (Me Himu 12:25; 13:13). Nakanengneng ki degma ne si Markus, duma ni apustul Pidru (1 Pidru 5:13), wey masulug degma ka migkahi ne si Pidru ka nakapanulu ki Markus ke nekey ka innimu wey impanulu te Magbebaya ne si Hisus.

Insulat ni Markus ka seini ne baseen para te kene ne me Hudiyu, labew en iya te seeye se migpuun te Ruma. Purisu deisek de ka insulat din meyitenged te impanagne diye te tapey ne kasabutan ne indakel mule enni Matiyu wey Lukas te migsulat. Inluwas din degma ka duma ne me lalag wey me batasan te me Hudiyu su eyew egkasabut te kene ne me Hudiyu.

Ka seini se Meupiya ne Panugtulen ne insulat ni Markus, migpanengneng ne si Hisus ka migpamakey te Manama wey te keet-etawan, wey ingngaranan din ka kandin mismu ne pegkeetew te Anak te Etew. Ka pantek ne birsikulu kayi egkakita te 10:45: "Su minsan ka Anak te Etew ware miggendini eyew egpamakayen, ke kene, eyew egpamakey wey egpeyimatey eyew te peglekat te masalig ne me etew puun te me sale dan." Egkeupian si Markus ne ka egbasa te seini ne baseen egpakasabut ne si Hisus layun miggimu te meupiya, purisu iyan din impasabut ay-ayari ka innimu ni Hisus du te impanulu din. Impamalehetan din ka geem wey katenged ni Hisus pinaahi te pegpangguhud te me kein-inuwan ne innimu rin, ka pegpamawi din te migmanderalu, wey pegpan-galew rin te me busew.

Ka katammanan ne baseen (16:9-20) ware diye te malehet ne migpuunan su intimul naan de. Purisu masulug ka migsuman-suman ne kene ne si Markus ka migsulat dutu.

Ka nasulat te seini ne baseen

Ka bunsuranan te Meupiya ne Panugtulen 1:1-13

Ka himu ni Hisus diye te Galiliya 1:14-9:50

Puun te Galiliya peendiye te Hirusalim 10:1-52

Ka katammanan ne simana diye te Hirusalim 11:1-15:47

Ka pegkeuyag ni Hisus 16:1-20

Ka pegwali ni Huwan ne Talagbewutismu

(Mat. 3:1-12; Luk. 3:1-18; Huw. 1:19-28)

1 Seini ka Meupiya ne Panugtulen meyitenged ki Hisu Kristu ne anak te Manama, ne migbunsud ^{2†} sumale te impasulat te Manama ki prupita Isayas, "Igpewun-a ku keykew ka suluhuanen ku ne iyan eg-andam te egbayaan nu.

^{3††} Due egpanguleyi diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan ne egkahi:

'Andama niyu ka dalan te Magbebaya.

Tul-ira niyu ka egbayaan din!'"

⁴ Ne natuman sika te pegginguma ni Huwan diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan ne migpamewutismu wey migwali ne migkahi, "Inniyuhi niyu ka me sale niyu wey pabewutismu kew eyew eg-pasayluwen te Manama ka me sale niyu."⁵ Ne nanggendiye te kandin ka masulug ne me etew puun te Hirusalim wey ka me etew puun diye te langun ne

† 1:2 Mal 3:1. †† 1:3 Isa 40:3 (LXX).

lungsud te prubinsya te Hudiya. Ne nekegsendit e sikandan wey impangguhud dan e ka me sale dan, wey imbewutismuwan e sikandan ni Huwan diye te weyig ne Hurdan.

^{6‡} Ne ka kumbale ni Huwan, innimu ligkat te bulbul te kamilyu wey ka sinturun din innimu ligkat te laplap te ayam. Ne talangas de wey teneb ka egkeenen din. ⁷ Ne migwali sikandin ne miggenendue, "Due egpakas-inundul keddi ne subla pad ne maresen keddiey. Ne kena a ne likes ne eg-usengul ka eggekad te hiket te sandal din. ⁸ Egbewutismu a kaniyu te weyig, piru sikandin ka egbewutismu kaniyu te Panisingan te Manama."

Ka pegbewutismu wey ka pegtintal ki Hisus

(Mat. 3:13-4:11; Luk. 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Te seeye ne timpu, miggendiye te ki Huwan si Hisus ne diye egpuun te Nasarit ne sakup te prubinsya te Galiliya. Ne dutu imbewutismuwan e sikandin ni

‡ 1:6 2Har 1:8.

Huwan diye te weyig ne Hurdan. ¹⁰ Te peggakap e ni Hisus, sahuhune ne nakita rin ka langit ne nalukatan wey miglene ka Panisingan te Manama diye te kandin ne egpekeiling te seleppati. ¹¹ † Ne due laheng ne egpuun diye te langit ne migkahi, "Sikeykew ka pinalangge ku ne Anak. Amana a nahale keykew."

¹² Ne due-rue ne impeendiye sikandin te Panisingan te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. ¹³ Ne diye sikandin tintala ni Meibulan seled te hep-at ne pulu (40) ne aldew. Due degma me mabbulut ne mahintalunan diye piru intanggu sikandin te me panalihan te Manama.

Ka peg-umew ni Hisus te an-anayan ne me hibateen din

(Mat. 4:12-22; Luk. 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Te naprisu e si Huwan, miggendiye si Hisus te Galiliya ne migwali te Meupiya ne Panugtulen ne egpuun te Manama. ¹⁵ †† Migkahi sikandin, "Miggingume e ka timpu ne intagne dengan. Mahaan e ka Peghari te Manama. Inniyuhi niyu ka me sale niyu wey palintutuu kew te Meupiya ne Panugtulen!"

¹⁶ Te peglihad ni Hisus diye te ilis te Lanew te Galiliya, nakita rin si Simun wey ka suled din ne si Andris ne migpamiyale, su mangngengalap ma sikandan. ¹⁷ Ne migkahian ni Hisus sikandan, "Ikul kew keddiew wey eggimuwen ku sikaniyu ne mangngengalap te me etew." ¹⁸ Ne due-rue ne mig-engkeran dan ka me biyale dan wey mig-ikul e kandin.

¹⁹ Te pegpabulus ni Hisus diye te kewun-aan, nakita rin si Santiyagu wey ka suled din ne si Huwan ne me anak ni Sibidiyu. Diye sikandan te balangey ran ka egpanupak te me biyale dan, ²⁰ wey due-rue ne in-umew sikandan ni Hisus. Ne in-engkeran dan e ka amey ran diye te balangey duma te me suluhuanen ne inakat dan te egpamiyale wey mig-ikul e sikandan kandin.

Ka etew ne inserepan te busew

(Luk. 4:31-37)

²¹ Ne miggendiye ensi Hisus te Kapirnaum. Te pegginguma te Aldew te Peggimeley, migseled si Hisus diye te simbaan te me Hudiyu wey migpanulu te me etew. ²² ‡ Ne neinu-inu ka me etew te kandin ne pegpanulu su due geem te pegpanulu din, wey kene ne iling te me talagpanulu te Balaud te Manama.

²³ Due-rue ne miglepew diye te simbaan ka etew ne migserepan te busew ne migbalbalukan ²⁴ ne migkahi, "Hisus ne matig-Nasarit! Nekey-a ka eggimuwen nu kayi te kanami? Iyan nu innendini ka egdereet kanami? Nekeila a keykew; sikeykew ka Matulus ne Impeuyan te Manama!"

²⁵ Piru insaparan sikandin ni Hisus te migkahi, "Pee-neng-eneng ka wey awe ka due te kandin!"

²⁶ Ne dutu, in-umaan e te busew ka etew ne egbabuyen e, ne migpanguleyi te meemen wey mig-awe e ka busew diye te kandin. ²⁷ Ne neinu-inu sikandan

† 1:11 Hin 22:2; Sal 2:7; Isa 42:1; Mat 3:17; 12:18; Mar 9:7; Luk 3:22. †† 1:15 Mat 3:2. ‡ 1:22 Mat 7:28-29.

langun dutu ne migme-insee ka tagse sabeka ne miggendendue, "Nekey buwa seini? Iyam seini ne pegpanulu ne due geem! Minsan ka me busew egpalintutuu te me suhu din!"

²⁸ Ne puun dutu, mahaan de nekeempet te intiru ne prubinsya te Galiliya ka guhuren meytenged ki Hisus.

Ka pegbawi ni Hisus te masulug ne me etew

(Mat. 8:14-17; Luk. 4:38-41)

²⁹ Ne dutu, miglihawang e sikandan te simbaan te me Hudiyu wey miggendiyad e te baley enni Simun wey Andris. Migduma degma ensi Santiyagu wey si Huwan. ³⁰ Miggibat-hibat ka malitan ne anuhang ni Simun su miglusungan, wey te sikan de innangenan dan e si Hisus meytenged kandin. ³¹ Ne indugpu ni Hisus ka malitan wey miggengen din ka belad wey impeenew rin e. Ne due-rue ne neulian e ka malitan wey intanggu rin e sikandan.

³² Te seeye ne maapun, te miglineb e ka aldew, impanguyan te me etew diye te ki Hisus ka langun ne migmanderalu wey ka migpanerepan te me busew.

³³ Ne susuluhi ne me etew te seeye ne siyudad ka miglibulung diye te lama te baley. ³⁴ Ne impamawian ni Hisus ka masulug ne egmanderalu te nalein-lein ne egmanggeramen dan, wey impangalew rin degma ka masulug ne me busew piru ware din palalaha tenged su nekeila sikandan kandin.

Ka pegwali ni Hisus diye te Galiliya

(Luk. 4:42-44)

³⁵ Te sikan pad egkasi-si ka kaliwaswasan, mig-enew e si Hisus wey miggendiyad e te inged ne ware etew, ne diye mig-ampu sikandin. ³⁶ Ne impammitew e sikandin enni Simun. ³⁷ Te nakita ran e si Hisus, ingkahian dan e, "Egpammitawen ka te langun ne etew."

³⁸ Ne ingkahian din sikandan, "Na, kuwa kid su eggendiye ki te marani ne me lungsud eyew egpakawali a degma diye, su seini iya ka innendini ku."

³⁹ †† Ne in-empet din te pegwali ka me simbaan te me Hudiyu wey te pegpangalew te me busew ka intiru ne Galiliya.

Ka pegbawi ni Hisus te ibungen

(Mat. 8:1-4; Luk. 5:12-16)

⁴⁰ Ne due ibungen ne migparani ki Hisus ne migpanimbuel wey migpeyid-u-hid-u ne migkahi, "Ke egkeupian ka, egkabawian †† a nikeykew."

⁴¹ Neyid-u si Hisus te etew, seeye naa ingketeng din ka belad din wey insamsam din e ka etew te migkahi, "Uya, igkeupii ku. Egkeulian ka!" ⁴² Ne due-rue ne naawe ka ibung din, wey neulian e iya sikandin. ⁴³ Ne impeyipanew e ni Hisus ka etew wey inteesan pegpeheti ⁴⁴ ††† te migkahi, "Kene nu ipangguhud seini te minsan hentew. Ke kene, hendiye ka te talagpanubad

†† 1:39 Mat 4:23; 9:35. †† Te Grigu: eglisan. (Diye te tuluwu te me Hudiyu, ka etew ne ibungen in-isip ne malindit.) ††† 1:44 Lib 14:1-32.

wey papitew ka kandin ne warad e ka dalu nu, wey panubad ka sumale te insuhu ni Muwisis eyew te peg-pamalehet te me etew ne neulian kad e."

⁴⁵ Piru miggipanew ka etew wey nasi iempet iwangal-wangal ka neyitabu diye te kandin. Sikan naa, kenad e egpahawa-hawa si Hisus ne eggendiye te me lungsud. Ne diye naan de sikandin mig-ugpe te inged ne ware mahinged, piru nasi nangendiye te kandin ka me etew ne migpuun te nalein-lein ne me inged.

Ka pegbawi ni Hisus te kene egkaweil se lawa

(Mat. 9:1-8; Luk. 5:17-26)

2 Peglihat te pila ne aldew, miglibed e si Hisus diye te Kapirnaum wey nahuhud e ne diyad e sikandin te baley rin. ² Ne miglibulung ka masulug ne me etew wey migsekkel e sikandan minsan ka diye te gumawan. Ne migpangguhud e sikandin te lalag te Manama diye te kandan. ³ Due hep-at ne etew ne nanginguma ne migyayung te etew ne kene egkaweil se lawa. ⁴ Ne tenged te kasulug te me etew, ware sikandan naka-parani ki Hisus. Ne migweil-weil sikandan, inlungahan dan ka atep ne lenged ni Hisus. [†] Ne hengkayi te nakalulungag e sikandan, intuntun dan e ka etew ne kene egkaweil se lawa ne impeyibat diye te hibatanan din. ⁵ Te pegkakita ni Hisus ne dakel ka pegpalintutuu ran, migkahiyang din e ka kene egkaweil se lawa, "Tatu, impasaylu e ka me sale nu."

⁶ Ne due me talagpanulu te Balaud te Manama ne naminnuu diye wey nekeirse diye te geyinawa ran, ⁷ "Mania te egpakalalag seini ne etew te iling due? Eg-baley-baley sikandin te Manama! Ware etew ne eg-pakapasaylu te me sale, su ka Manama re!"

⁸ Ne due-rue ne natahaan ni Hisus ka me suman-suman dan wey migkahiyang din sikandan, "Mania te egsuman-suman kew te iling due? ⁹ Hendei bes ka malemu, ka egkahi diye te etew ne kene egkaweil se lawa, 'Impasaylu e ka me sale nu,' wey ke egkahi, 'Enew ka, uyana nu ka hibatanan nu wey hipanew kad?' ¹⁰ Piru igpapitew ku kaniyu ne due katenged te Anak te Etew kayi te ampew te tane te pegpasaylu te me sale." Ne migkahiyang din ka etew ne kene egkaweil se lawa, ¹¹ "Enew ka, wey uyana nu ka hibatanan nu wey uli kad e diye te kaniyu!"

¹² Ne due-rue ne migsasindeg sikandin ne insabilbil rin e ka hibatanan din wey mig-awe e ne diye migbaye te tangkaan te langun ne etew. Nawangalan ka langun wey indayan dan ka Manama ne migkahi, "Ware key re due nakakita te iling kayi!"

Ka peg-umew ni Hisus ki Libi

(Mat. 9:9-13; Luk. 5:27-32)

¹³ Nataman, miglibed e man-e si Hisus diye te ilis te Lanew te Galiliya. Ne miglibulungan sikandin te masulug ne me etew, ne dutu impanulu din e sikandan. ¹⁴ Te sasangan e sikandin ka eggipanew, due nakita rin ne enggaran ki Libi ne anak ni Alpiyu ne migpinpinuu diye te upisani rin ne bayaranan te buhis. Migkahiyang

† Mapatag ka atep te me Hudiyu.

ni Hisus sikandin, "Ikul ka keddiey." Ne migsasindeg sikandin wey mig-ikul e ki Hisus.

¹⁵ Nataman, migkeen si Hisus diye te baley ni Libi. Ne due masulug ne me talagsukut te buhis wey me makasesale ne miglagpu kandin te migkeen duma te me hibateen din tenged su masulug sikandan ka nani-nundul kandin. ¹⁶ Te pegkakita te me Parisiyu ne me talagpanulu te Balaud te Manama ne miglagpu migkeen si Hisus te me makasesale wey te me talagsukut te buhis, mig-insaan dan e ka me hibateen din te migkahi, "Mania te miglagpu migkeen sikandin te me talagsukut te buhis wey te me makasesale?"

¹⁷ Te pegkarineg dutu ni Hisus, migkahiyang din e sikandan, "Ka me etew ne ware dalu, kene egkeilang te talagbawi, ke kene, seeye de se egmanderalu. Wara a miggendini eyew te peg-umew te me matareng, ke kene, te me makasesale."

Ka inse meytenged te pegpuasa

(Mat. 9:14-17; Luk. 5:33-39)

¹⁸ Due timpu ne migpuasa ka me hibateen ni Huwan wey ka me Parisiyu. Ne due me etew ne migparani ki Hisus wey mig-inse kandin, "Mania te egpuasa ka me hibateen ni Huwan wey ka me hibateen te me Parisiyu, piru ware mule ka me hibateen nu?"

¹⁹ Ne migtabak si Hisus, "Egkaayun naa ne egpuasa ka me mahaliyug te egpangasawa ke duma ran pad sikandin? Kene iya egkaayun ne egpuasa sikandan ke duma ran pad ka egpangasawa! ²⁰ Piru egginguma ka timpu ne eg-angayen e diye te kandan ka egpangasawa, ne egpuase e sikandan te seeye ne aldew.

²¹ "Ne ware etew ne egtutupak te iyam ne manggad diye te tapey ne kumbale, su ke eggimuwen din sika, egkenseng ka intupak wey egkakatkak e ka inteyian wey nasi e egmaluag ka gisi. ²² Ne ware degma etew ne egtahu te iyam ne binu diye te tapey ne tahanan ne laplap te mananap, su ke eggimuwen din sika, egbetu ka tahanan wey egkeitis e ka binu ne egkareetan e degma ka tahanan. Ke kene, ka iyam ne binu, keilangan ne diye igtahu te iyam ne tahanan ne laplap te mananap."

Ka inse meytenged te Aldew te Peggimeley

(Mat. 12:1-8; Luk. 6:1-5)

²³ † Te sabeka ne Aldew te Peggimeley, nangipanew ensi Hisus ne diye migbaye te impamulaan te trigu. Taheed te egmangipanew sikandan, nangetu te me trigu ka me hibateen din. ²⁴ Ne migkahiyang si Hisus te me Parisiyu, "Pitawa nu! Mania te miggimu ka me hibateen nu te supak te Balaud te Aldew te Peggimeley?"

²⁵ Ne migtabak si Hisus diye te kandan, "Ware kew bes nakasabut te imbasa niyu meytenged te innimu ni Dabid te miggutasan sikandan te me duma rin su warad egkeenen dan? ²⁶ † † Te timpu ne si Abiyatar pad ka Labew ne Talagpanubad, migseled si Dabid diye te baley te Manama wey migkeen te paan ne inhalad e

†† 2:23 Diy 23:25. † 2:26 Lib 24:9. †† 2:26 1Sam 21:1-6.

diye te Manama. Ne sumale te kanta ne Balaud, ka me talagpanubad de ka intuhutan ne egpakakeen dutu, piru migkeen si Dabid wey impamehayan din pad ka me дума rin. ²⁷ Su innimu ka Aldew te Peggimeley eyew egpakabulig te etew, ne ware himuwa ka etew eyew egtuman te me balaud te Aldew te Peggimeley. ^{†28} Purisu ka Anak te Etew iyan ahalen minsan Aldew te Peggimeley."

Ka etew ne nakengkeng se belad

(Mat. 12:9-14; Luk. 6:6-11)

3 Te lein e ne timpu, migseled e man-e si Hisus diye te simbaan te me Hudiya. Due sabeka ne etew dutu ne nakengkeng se belad. ² Ne due me etew ne eg-iipat ki Hisus ke egbawian din te Aldew te Peggimeley seeye se etew su eyew igkasumbung dan sikandin. ³ Ne migkahiyen ni Hisus ka etew ne nakengkeng se belad, "Sasindeg ka kayi te tangkaan." ⁴ Ne mig-inse si Hisus diye te kandan, "Nekey bes ka intuhut te kanta ne Balaud ne eleg ne eggimuwen ta te Aldew te Peggimeley? Ka pegbulig naa wey ke pegdereet? Ka pegluwas naa wey ke peggimatey?" Piru ware sikan-dan migtabak.

⁵ Ne dutu, nabelu e si Hisus ka migpanil-ap-sil-ap kandan. Migmasakit se geyinawa rin tenged su makehal ka me ulu ran. ^{††} Ne migkahiyen din ka etew ne nakengkeng se belad, "Ketenga nu ka belad nu." Ne ingketeng te etew wey neulian e ka belad din. ⁶ Ne nanlihwang e ka me Parisiyu, wey migbunsud e sikandan ka egplanu дума te me sakup ni Hari Hirudis ke egmenuwen dan te eggimatey si Hisus.

Ka susuluhi ne etew ne migsinundul ki Hisus

⁷ Ne migparumeey ensi Hisus te me hibateen din diye te lanew. Naninundul kandin ka amana ne susuluhi ne etew ne diye egpuun te Galiliya wey te Hudiya, ⁸ wey ka diye degma egpuun te Hirusalim, te Idumiya wey diye te deyipag te Hurdan wey minsan ka diye te me inged ne marani te Tiru wey te Sidun, su nakarineg sikandan te langun ne innimu rin. ⁹ [‡] Ne puun due, migkahiyen din ka me hibateen din ne egpaandamen te balangey ne eg-unturan din, su eyew kene sikandin egkapinpiniet te me etew. ¹⁰ Puun su masulug ne etew ka impamawian din, egmekegsegseg e ka egmanderalu ne egparani kandin eyew egsamsam kandin. ¹¹ Ne emun ke egpakakita ki Hisus ka me etew ne nanerepan te me busew, sahuhune ne eg-usengul sikandan diye te tangkaan din wey egmanguleyi ne egkahi, "Sikeykew ka Anak te Manama!"

¹² Ne impegpehetan din sikandan teesi ne kene egpepangguhuren meytenged kandin.

Ka peg-alam ni Hisus te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din

(Mat. 10:1-4; Luk. 6:12-16)

¹³ Nataman, migtakereg e si Hisus diye te bubungan. Ne in-umew rin seeye se ingkeupii rin wey migparani sikandan kandin. ¹⁴ Ne mig-alam sikandin te sapulu wey daruwa (12) ne apustulis su egdumdumeen din wey eyew egsuhuen te pegwali. ¹⁵ Ne imbehayan din sikandan te katenged te pegpangalew te me busew.

¹⁶ Seini ka sapulu wey daruwa (12) ne in-alam din: si Simun ne mig-immuan din ki Pidru, ¹⁷ ka talaari ne si Santiyagu wey si Huwan ne me anak ni Sibidiyu. Inngaranan sikandan ni Hisus te Buwanirgis, ka igpasabut "Me anak te Luhung"; ¹⁸ si Andris wey si Pilipi, si Bartulumi wey si Matiyu, si Tumas wey si Santiyagu ne anak ni Alpiyu, si Tadiyu wey si Simun ne ribildi, ¹⁹ wey si Hudas Iskaryuti ne mig-akal kandin.

Ka pegbayung ki Hisus ne migserepan te busew

(Mat. 12:22-32; Luk. 11:14-23; 12:10)

²⁰ Te peg-uli e enni Hisus diye te baley, duen e man-e masulug ne me etew ne nanlibulung, ne puun due, kenad e sikandan egpakakeen. ²¹ Te pegkarineg dutu te pamilya ni Hisus, miggendiyad sikandan ka eg-angey kandin su egkahiyen e te me etew ne egbusawen e sikandin.

²² ^{‡†} Ne due me talagpanulu te Balaud te Manama ne miggunguma puun te Hirusalim ne migkahi, "In-serepan sikandin ni Meibulan ^{‡†} ne pangulu te me busew, wey imbehayan te geem te pegpangalew te me busew."

²³ Ne impeparani sikandan ni Hisus wey impangguhuran pinaahi te me panunggilingan te migkahi, "Egmenuwen ni Meibulan te eg-alew te дума rin?" ²⁴ Emun ka sabeka ne inged egmeun-unayey egmeeg-ehetey ka me etew, kene iya egpakasasindeg ka sika ne inged. ²⁵ Ne emun ka taltalaanak egmeun-unayey egmeeg-ehetey, kene iya egpakasasindeg ka sika ne taltalaanak. ²⁶ Ne emun ke eg-unayen e ni Meibulan te egkuntere ka me sakup din wey egkabaad-baad e, kene iya sikandin egpakasasindeg, ke kene, egkamatan e ka pegmandu din.

²⁷ "Ware egpakaseled diye te baley te manekal ne etew wey egpakaahew te me kasangkapan din ke kene din pad eggun-aan te egbaku ka kamuney. Ke egkabaku din e ka kamuney henduen din pad egkaahew ka me kasangkapan.

²⁸ "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: egkaayun ne egpasayluwen ka me etew te langun ne me sale dan wey te minsan nekey ne pegbaley-baley ran te Manama. ²⁹ ^{‡††} Piru minsan hentew ne egbaley-baley te Panisingan te Manama, kene iya egpasayluwen, su kene egkasaylu te ware egtamanan ka seini ne sale." ³⁰ Nakahi rin sika tenged su migkahi sikandan te migserepan e sikandin te busew.

† Te Grigu: ware himuwa ka etew para te Aldew te Peggimeley.

†† Te Grigu: makehal ka me pusung dan. ‡ 3:9 Mar 4:1; Luk 5:1-3.

‡† 3:22 Mat 9:34; 10:25. ‡† Te Grigu: Biilsibul. ‡†† 3:29 Luk 12:10.

Ka iney wey ka me suled ni Hisus

(Mat. 12:46-50; Luk. 8:19-21)

³¹ Nataman, nangingume e ka iney ni Hisus wey ka me suled din. Ne diye de sikandan nanasindeg te li-hawangan te baley wey migpanaha re ne egpali-hawangen sikandin. ³² Amana ne masulug ka me etew ne namminnuu ne nakalingut ki Hisus. Ne migkahi sikandan, "Diye te lihawangan ka iney nu wey ka me suled nu ne egpammitew keykew."

³³ Ne migkahi si Hisus, "Nakataha kew naa ke hentew ka iney ku wey ka me suled ku?" ³⁴ Ne impanil-ap-sil-ap ni Hisus ka me etew ne naminnuu ne nakalingut kandin te migkahi, "Seini ka iney ku wey ka me suled ku! ³⁵ Ka minsan hentew ne eggimu te igkeupii te Manama, iyan sika ka iney ku, ka suled ku, wey ka atebey ku."

Ka panunggilingan meytenged te pegpamula

(Mat. 13:1-9; Luk. 8:4-8)

4 [†] Ne mig-abey e man-e migpanulu si Hisus diye te ilis te lanew. Ne susuluhi ne etew ka miglibulung diye te kandin, ne tenged dutu mig-untud e sikandin te balangey ne diye te lanew wey diye migpinuu. Ne ka langun ne etew diye de te ilis te lanew. ² Masulug ka impanulu ni Hisus kandan ne impabaye din te me panunggilingan. Migkahi sikandin te pegpanulu din:

³ "Pammineg kew! Due sabeka ne etew ne miggendiye te kamet eyew egpamula. ⁴ Te pegpanawed din e te beni, due nakasawed diye te dalan, ne miggunguma ka me manuk-manuk wey impanuk-tuk e seeye. ⁵ Ne ka duma ne beni diye nakasawed te batuwen ne ware amana tane. Ne mahaan de seeye migtubu su manipis ka tane. ⁶ Piru te naaldawan e, nahangu e seeye su ware amana nakareralid. ⁷ Ka duma ne beni nakasawed diye te duhiyen. Ne nanubu ka me duhi wey naselung e ka pinamula, sikan naa ka warad nakabebehas. ⁸ Ka duma ne beni, diye nakasawed te meupiya ne tane wey migtubu e. Ne migdakel e wey migbebehas, ne due duma ne beni ne migbebehas te tatelu ne pulu (30), due duma ne keen-eman ne pulu (60), wey due degma migbebehas te sabeka ne gatus (100)."

⁹ Ne migkahi si Hisus, "Purisu, ke egkeupian kew ne egpakasabut, sumsumana niyu ay-ayari ke nekey ka narineg niyu! ^{††}"

Ka peggamit ni Hisus te panunggilingan

(Mat. 13:10-17; Luk. 8:9-10)

¹⁰ Te nangawe e ka susuluhi ne etew, mig-insaan e sikandin te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din wey te seeye se miglingut kandin meytenged te kaluwasan te me panunggilingan. ¹¹ Ne migtabak si Hisus, "Impatahe e diye te kaniyu ka inggeles meytenged te Peghari te Manama; piru diye te duma,

impabaye seini langun pinaahi te me panunggilingan, ^{12 †} su eyew,

'minsan egtengteng sikandan, kene egpakakita, wey minsan egpamineg sikandan, kene egpakasabut.

Su emun ke egpakasabut sikandan, kema ke eglited sikandan diye te Manama, wey egpasayluwen sikandan.'"

Ka kaluwasan te panunggilingan meytenged te pegpamula

(Mat. 13:18-23; Luk. 8:11-15)

¹³ Ne migkahiyan ni Hisus sikandan, "Ke ware kew nakasabut te kaluwasan te seeye ne panunggilingan, egmenuwen niyu naan pad te egsabut ka duma ne me panunggilingan? ¹⁴ Ka insawed te talagpamula, iyan ka lalag te Manama. ¹⁵ Ne seeye se beni ne nakasawed diye te dalan, iyan seeye se me etew ne nakarineg te lalag te Manama. Piru sauhune ne miggunguma si Meibulan wey in-ahew rin e ka lalag ne nakapamula diye te kandan. ¹⁶ Ne iling ded seeye se beni ne nakasawed diye te batuwen, iyan seeye se me etew ne nakarineg te lalag te Manama ne due-rue ne migdawat kayi ne nahale. ¹⁷ Piru ware seini nakareralid diye te pusung dan, purisu ware de naluhey ka pegpalintutuu ran. Nataman, te pegginguma te me keyirapan wey me pegbayad-bayad tenged te lalag te Manama, due-rue ne mig-engked sikandan te pegpalintutuu ran. ¹⁸ Ne ka duma ne beni ne nakasawed diye te duhiyen, iyan seeye se nakarineg te lalag te Manama, ¹⁹ piru ka pegkalaggew ran meytenged te peg-ugpe dan, wey ka peggeyinawa te me karatuan dan wey ka pegkeeyami te duma pad ne me kasangkapan, iyan nekeumes te lalag te Manama, wey ware sikandan nakabebehas. ²⁰ Piru ka beni ne nakasawed diye te meupiya ne tane, iyan seeye se me etew ne nakarineg te lalag te Manama ne migdawat wey migbebehas. Ka sabeka nakabebehas te tatelu ne pulu (30), ne ka duma nakabebehas te keen-eman ne pulu (60), ne ka duma nakabebehas te sabeka ne gatus (100)."

Ka panunggilingan meytenged te sulu

(Luk. 8:16-18)

^{21 ††} Ne migkahiyan din sikandan, "Ware egparekset te sulu ne egsuuban te gantangan wey ke diye igtahu te selib te lantawan. Ke kene, igpatawan-tawan iya igtahu. ^{22 ††} Su ware iggeles ne kene egkanengnangan; wey ware egbunbunan ne kene egkalekisan. ²³ Purisu, ke egkeupian kew ne egpakasabut, sumsumana niyu ay-ayari ke nekey ka narineg niyu! ^{†††}"

^{24 †††} Ne migkahiyan pad man-e sikandan ni Hisus, "Sikan naa, tantanuri niyu ke nekey ka egkarineg niyu. Su emun ke eg-ayad-ayad kew egpamineg, egpakasabut kew iya, wey egtimulan pad sika te Manama. ^{§25 §†} Su seeye se due katuanan, egtimulan pad

† 4:12 Isa 6:9-10 (LXX). †† 4:21 Mat 5:15; Luk 11:33. ††† 4:22 Mat 10:26; Luk 12:2. ††† Te Grigu: Pammineg ka ke due talinga nu. †††† 4:24 Mat 7:2; Luk 6:38. § Te Grigu: ke nekey ne seked ne

† 4:1 Luk 5:1-3. †† Te Grigu: Pammineg ka ke due talinga nu.

piru seeye se deisek de se katuenan, eg-angayen pad iya minsan ka deisek ne kandin."

Ka panunggilingan meyitenged te beni

²⁶ Ne migkahi pad man-e sikandin, "Ka Peghari te Manama egpekeiling te pangguhuren meyitenged te etew ne migsawed te beni diye te kamet din. ²⁷ Taheed te migpabulus sikandin te himu rin te maaldew wey te peglipereng din te marusilem, migtubu ka beni wey migtulin. Piru ware din nataheyi ke immenu te egtulin. ²⁸ Ka tane ka egpabehas te me pinamula, eggun-a egtubu ka dewun, ne egbebehas e, ne egkataman egmatesan e. ²⁹ † Emun ke egkeyinuhan e ka pinamula, eggalaben e te kamuney tenged su tinggaani e."

Ka panunggilingan meyitenged te behas ne mallilintek

(Mat. 13:31-32, 34; Luk. 13:18-19)

³⁰ Ne mig-inse si Hisus, "Nekey-a ka egpeilingan ta te Peghari te Manama, wey ke nekey ne panunggilingan ka eggamiten ta kayi? ³¹ Egpekeiling seini te beni te mustasa ne mallilintek ne impamula te etew diye te kamet din. Ka sika ne beni iyan kinareisekan kayi te ampew te tane. ³² Piru ke igpakapamule e sika wey ke egtubu e, egkeyimu e sika ne kinarakelan te langun ne me pinamula. Egderakel e ka me sugpang wey egsesalag e ka me manuk-manuk diye te egdalungan ne me sugpang din."

³³ Ne masulug pad ne me panunggilingan ne iling kayi ka inggamit ni Hisus te pegpanulu din te lalag te Manama diye te me etew ne sumale de te egkasabut dan. ³⁴ Ne ware inlalag din diye te me etew ne ware din ipabaye te panunggilingan. Piru igpasabut din ded ka langun diye te me hibateen din ke sikandan naan de.

Insaparan ni Hisus ka kalamag wey bunlud

(Mat. 8:23-27; Luk. 8:22-25)

³⁵ Te egkasagkup e te sika ne aldew, migkahian e ni Hisus ka me hibateen din, "Kuwa kid e su eglapas ki seeye te deyipag te lanew." ³⁶ Ne dutu mig-engkeran e te me hibateen ka masulug ne me etew wey nanguntud e sikandan te balangey ne in-unturan ni Hisus. Ne due degma me balangey ne miglegse kandan. ³⁷ Ne due migginguma ne dakel ne kalamag wey imbundulbundul e te bunlud ka balangey wey hapit e egkapenu te weyig. ³⁸ Piru newulep si Hisus ne mig-uulunan diye te lebut te balangey. Ne dutu, impupukew e sikandin te me hibateen din wey ingkahian, "Talagpanulu, kene ka egkalaggew te hapit kid ma egkalened?"

³⁹ Ne mig-enuw si Hisus ne insaparan din ka kalamag wey migkahian din ka me bunlud, "Peeneng-eneng kew!" Ne dutu, migsanggal e ka kalamag wey migpeeneng-eneng e ka me bunlud. ⁴⁰ Ne migkahian din sikandan, "Mania te nenaaldek kew? Ware bes pegpalintutuu niyu wey pegsalig?"

inggamit niyu, sikan ded degma ka igseked kaniyu, wey igtimul si-ka kaniyu. † 4:25 Mat 13:12; 25:29; Luk 19:26. † 4:29 Huwil 3:13.

⁴¹ Ne neinu-inu sikandan wey migmein-inseey ne migkahi, "Hentew buwa etawa seini? Minsan se kalamag wey me bunlud ne egpalintutuu kandin?"

Ka pegbawi ni Hisus te inserepan te busew

(Mat. 8:28-34; Luk. 8:26-39)

5 Ne migpabulus sikandan diye te deyipag te lanew, te inged ne Girasa. ² Te peglegsad e ni Hisus te balangey, sauhune ne due migsinug-ung kandin ne etew ne inserepan te busew ne diye migpuun te me sulung ne sabalanan. ³ Ka seini ne etew diyad e mig-ugpe te sabalanan wey warad en iya egpakabaku kandin minsan egkeddinaan pad. ⁴ Malasi egbakua te me etew ka belad din wey paa rin te keddi-na, piru impamigtus din de ka keddina wey ka baku. Ne warad en iya likes ne egpakaleheng kandin.

⁵ Egleug-leug sikandin aldew wey marusilem diye te me sabalanan wey diye te me bubungan ne egpangpanguleyi wey egpamalpalian din ka lawa rin te me batu.

⁶ Te pegkakita rin ki Hisus te diye pad te madmariyu, migpallahuy sikandin ka migsinug-ung kandin wey migpanimbuel diye te tangkaan din. ⁷ Ne migpanguleyi sikandin te meemen ne migkahi, "Hisus, Anak te Amana ne Mabantug ne Manama, kena a nikeykew banggawa †! Te ngaran te Manama, egpeyid-u-hid-u a keykew ne kena a legpari!" ⁸ Inlalag din sika tenged su insuhu ni Hisus ka busew ne migkahi, "Busew, awe ka rue te kandin!"

⁹ Ne mig-insaan e ni Hisus sikandin, "Hentew-a ka ngaran nu?"

Ne migtabak sikandin, "Matangen ka ngaran ku, tenged su masulug key." ¹⁰ Ne amana iya ne migpeyid-u-hid-u ka me busew diye te ki Hisus ne kene egpaaween te seeye ne inged.

¹¹ Ne diye te bayew madmariyu, due masulug ne me babuy ne migpanuwal diye te masandig. ¹² Migpeyid-u-hid-u diye te ki Hisus ka me busew ne migkahi, "Paserepa key ubag nikeykew diye te me babuy." ¹³ Ne intuhutan e sikandan ni Hisus. Seeye naa, mig-awe e ka me busew diye te etew wey nanerep e diye te me babuy. Ne namallahuy e ka me babuy patupang diye te dalama peendiye te lanew wey nallened e. Me daruwa ne libu (2,000) ka kasuluhan te me babuy.

¹⁴ Ne namallahuy seeye se me talagtameng te babuy diye te siyudad wey diye te me kamet ka migpangguhud. Ne nangendiye ka me etew eyew egnengneng ke nekey ka neyitabu. ¹⁵ Migparani sikandan ki Hisus wey nakita ran ne migpinnuu diye ka etew ne inserepan te masulug ne busew. Migkukumbale e sikandin wey maheteng e ka suman-suman din. Ne tenged due, nenaaldek e sikandan. ¹⁶ Ne sikandan se nakakita te neyitabu te etew ne inserepan te me busew wey te neyitabu te me babuy, migpangguhud e diye te duma.

¹⁷ Ne puun dutu, migpeyid-u-hid-u e ka me etew ki Hisus ne egpaaween dutu te inged dan.

†† Te Grigu: nekey ka tuyu nu keddi?

¹⁸ Ne hengkayi te eg-untud e si Hisus te balangey, migpeyid-u-hid-u seeye se etew ne migserepan te me busew ne egduma kandin.

¹⁹ Piru ware sikandin parumaa ni Hisus wey migkahiyen, "Uli kad e diye te kaniyu wey pangguhuri nu sikandan te langun ne innimu te Magbebaye due te keykew wey te keyid-u rin keykew."

²⁰ Ne miggipanew e ka etew wey migbunsud e migpangguhud diye te inged ne enggaranen te Dikapulis † meytenged te langun ne innimu ni Hisus diye te kandin, wey neinu-inu ka langun ne etew.

Ka anak te pangulu wey ka eglangeseen

(Mat. 9:18-26; Luk. 8:40-56)

²¹ Nataman, miglapas e man-e si Hisus diye te deyi-pag te lanew ne mig-untud te balangey. Te diyad e sikandin te ilis te lanew, miglibulungan e sikandin te susuluhi ne etew. ²² Ne due migginguma ne sabeka te me pangulu te simbaan te me Hudiyu ne enggaranen ki Hayru. Te pegkakita rin ki Hisus, migpanimbuel sikandin diye te tangkaan din ²³ wey amana migpeyid-u-hid-u ne migkahi, "Egkabigtawan e ka anak ku ne beyi-beyi. Hendiyei nu pa ubag sikandin wey tel-ebi nu te belad nu eyew egkeulian wey egmanekal e."

²⁴ Ne migdume e si Hisus kandin. Ne dutu, amana ne susuluhi ka me etew ne migsinundul kandin ne egmemekegtuku e diye te kandin.

²⁵ Ne due malitan ne eglangeseen seled e te sapulu wey daruwa (12) ne leg-un, ²⁶ ne amana ne nabaybayan ka migpabawi te me talagbawi piru ware sikandin neulii. Ne naamin de due ka langun ne diye te kandin, piru nasi de iya sikandin lahetleti te dalu rin.

²⁷ Nakarineg sikandin te guhuren meytenged ki Hisus, purisu migpatalisek sikandin te masulug ne me etew ka migparani diye te peka ni Hisus wey insamsam din ka kumbale din. ²⁸ Su nekeisip sikandin, "Emun ke egpakasamsam a minsan te kumbale din de, egkeulian a iya."

²⁹ Te pegsamsam te malitan te kumbale ni Hisus, due-rue ne migtigpek ka langesa rin wey naheram din te lawa rin ne neulian e sikandin. ³⁰ Ne due-rue ne nakaheram si Hisus ne due geem ne naawe diye te kandin, ne seeye naa ka miglilingey sikandin diye te masulug ne etew ne mig-inse, "Hentew-a ka migsamsam te kumbale ku?"

³¹ Ne migtabak ka me hibateen din, "Pitew ke man de iya te masulug ne me etew seini ne egmasegsehey e due te keykew, ne mania te eg-inse ke pad ke hentew-a ka migsamsam keykew?"

³² Piru migpalangas-langas si Hisus ka egpammitew ke hentew ka migsamsam kandin. ³³ Ne tenged su nanengnengan te malitan ke nekey ka neyitabu kandin, migparani sikandin ki Hisus ne migkelkel te kaaldey wey mig-usengul diye te tangkaan din wey ingguhud din e ka malehet. ³⁴ Ne migkahiyen ni Hisus sikandin, "Beyi, ka pegpalintutuu nu ka nekeuli keykew. Uli ka ne

meupiye e se geyinawa. Kene kad egliberan te dalu nu."

³⁵ Te sasangan pad ne eglalag si Hisus, due me etew ne migginguma ne diye egpuun te baley ni Hayru. Migkahiyen dan si Hayru, "Migpatey e ka anak nu. Kema ke egkabanggew nu re ka talagpanulu."

³⁶ Piru imbalahad ni Hisus ka ingguhud dan wey migkahiyen din si Hayru, "Kene ka egkalaggew. Palintutuu ke re." ³⁷ Ne ware migduruma sikandin gawas engki Pidru wey te tahasuled ne ensi Santiyagu wey Huwan. ³⁸ Te pegginguma ran diye te baley te pangulu te simbaan te me Hudiyu, nakita ni Hisus ne newukag ka me etew. Ne due egmaninehew wey egmandalawit. ³⁹ Ne migseled e si Hisus te baley wey migkahiyen din sikandan, "Mania te egkengewukag kew wey egmandalawit? Ware migpatey ka beyi-beyi su nakalipereng de sikandin."

⁴⁰ Piru migdali-dian dan si Hisus. Ne dutu, impalihawang e sikandin langun ni Hisus wey induma rin ka amey wey iney te bate wey ka me hibateen din te migseled diye te impaley-asan te bate. ⁴¹ Ne miggenengan din ka belad te bate te migkahi, "Talita kumi!" Ka buut igpasabut, "Beyi-beyi, enew ka!" ⁴² Ne due-rue ne mig-enew ka beyi-beyi wey miggiphipanew e. Ne dutu, amana sikandin nawangalan. Sapulu wey daruwa (12) e sikandin ne leg-un. ⁴³ Migteesan sikandan pegpeheti ni Hisus te keilangan ne ware minsan hentew ne egpakanengneng te neyitabu. Ne impabehayan din ka bate te egkeenen.

Ka peggubabe ki Hisus te matig-Nasarit

(Mat. 13:53-58; Luk. 4:16-30)

6 Ne mig-awe e si Hisus te seeye ne inged wey miguli diye te lungsud ne intulian din, wey migduma kandin ka me hibateen din. ² Te pegginguma te Aldew te Peggimeley, migpanulu si Hisus diye te simbaan te me Hudiyu. Ne masulug ka nakarineg kandin ne neinu-inu ne migkahi, "Hendei rin buwa natueni seini langun? Hendei rin buwa nakuwa ka katuenan din? Immenu rin buwa te eggimu te me kein-inuwan?"

³ Kene naa ne sikandin ka talagbebaley? Kene naa ne si Mariya ka iney rin, wey kene naa ne ensi Santiyagu, si Husi, si Hudas wey si Simun ka me suled din? Ware naa ne kayi nangugpe ka me atebey rin?" Sikan naa, natameneng e sikandan ki Hisus.

⁴ †† Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Egtahuren ka sabeka ne prupita te minsan hendei gawas te inged ne intulian din, te me karumaan din wey te pamilya rin."

⁵ Purisu ware nekeyimu si Hisus te me kein-inuwan te seeye ne inged, gawas te pila-pila re ne me etew ne egmanderalu ne intel-eban din te belad din ne neneulian. ⁶ Ne neinu-inu si Hisus te ware migpalintutuu kandin ka me etew.

† Ka igpasabut te Dikapulis iyan ka sapulu ne siyudad.

†† 6:4 Huw 4:44.

Ka pegsuhu ni Hisus te me hibateen din

(Mat. 10:5-15; Luk. 9:1-6)

Nataman, miggendiyad e si Hisus te marani ne me bariyu eyew te pegpanulu te me etew. ⁷ Nataman, impeparani rin ka sapulu wey daruwa (12) ne me hibateen din wey impeyipanew rin sikandan te tigdaruwa wey impamehayan din te katenged te pegpangalew te me busew. ⁸ Ne impanagtahaan din sikandan ne kene egpeuyanen te minsan nekey gawas te tuked. Kene sikandan egpeuyanen te keenen, kabil, wey te seleppi. ⁹ Egpasesandalen sikandan piru kene egpeuyanen te eg-ilisan. ¹⁰ Migkahiyang pad man-e sikandan ni Hisus, "Emun ke due baley ne egpamaneyikan niyu, diye kew re iya ugpe taman te eg-awe kew e te sika ne inged. ¹¹ † † Ke due inged ne kene egdawat kaniyu wey kene egpamineg kaniyu, pelpela niyu ka alinepung diye te paa niyu ke eg-awe kew e isip palinneu ne ware sikandan ikahale te Manama."

¹² Sikan naa, nangipanew e sikandan wey migwali te keilangan ne eg-inniyug ka me etew te me sale dan. ¹³ † Masulug ka impangalew ran ne me busew wey masulug ka egmanderalu ne nangitisan dan te lana ne neneulian.

Ka pegpatey ni Huwan ne Talagbewutismu

(Mat. 14:1-12; Luk. 9:7-9)

¹⁴ † † Tenged su migmabantug e si Hisus, narineg e ni Hari Hirudis ka guhuren meytenged kandin. Due duma ne egkahi, "Neuyag ded si Huwan ne Talagbewutismu, sikan naa ka due geem din te peggimu te me kein-inuwan."

¹⁵ Piru egkahi ka duma, "Sikandin si Ilyas."

Ne ka duma egkahi degma, "Prupita sikandin, iling te sabeka te me prupita dengan."

¹⁶ Te pegkarineg dutu ni Hirudis, migkahi e sikandin, "Neuyag bes si Huwan, ka etew ne impatempuhan ku te ulu." ¹⁷ † † Su si Hirudis ka migparakep wey migparisu ki Huwan. Innimu ni Hirudis seeye su insaparan sikandin ni Huwan te peg-ahew ki Hirudiyas ne asawa te suled din ne si Pilipi. Miggenendue si Huwan, "Sukupak te Balaud ni Muwisis ne eg-ahawen nu ka ipag nu."

¹⁹ Ne puun dutu, nabelu si Hirudiyas ki Huwan wey igkeupii rin ne eggimatayan sikandin piru kene din egkeyimu, ²⁰ su naaldeki si Hirudis ki Huwan. Su nakanengneng sikandin ne matareng wey matulus ne etew si Huwan, purisu ware din tuhuti ne eggimatayan sikandin. Amana sikandin nalibeg te guhuren ni Huwan, piru egkeupian sikandin ne egpamineg.

²¹ Piru miggunguma red ka timpu ne egtetarahan ni Hirudiyas. Ne seeye ne aldew ka neetawan ni Hirudis. Migsahakeen si Hirudis wey impanginggat din ka me upisyal din, ka me kepitan te me sundalu, wey ka me pangulu diye te Galiliya. ²² Ne migseled wey migsayew ka anak ni Hirudiyas ne beyi, wey nahale si Hirudis wey

ka me mahaliyug din. Ne migkahiyang ni Hirudis ka beyi, "Buyu ka te minsan nekey ne igkeupii nu, su igbehey ku keykew." ²³ Ne migpahunlibet sikandin te beyi ne migkahi, "Minsan nekey ne egbuyuen nu, igbehey ku keykew minsan pad ka tenge te karatuan ku."

²⁴ Miglihawang ka beyi wey mig-inse te iney rin, "Ine, nekey buwa ka egbuyuen ku?"

Ne migtabak ka iney rin, "Iyan nu buyua ka ulu ni Huwan ne Talagbewutismu."

²⁵ Ne migdagdahew miglibed ka beyi diye te Hari wey migkahi, "Egkeupian a ne igbehey nu keddi kuntee ka ulu ni Huwan ne Talagbewutismu ne diye igtahu te maluag ne pinggan."

²⁶ Ne amana nalaggew ka Hari dutu. Piru tenged te nakapahunlibet sikandin wey narineg seeye te me mahaliyug din, kene din igkeupii ne kene egkatuman ka inlalag din diye te beyi. ²⁷ Due-rue ne migsuhu ka Hari te sundalu ne talaggilang ne igpeuyan ka ulu ni Huwan. Ne miggendiyad e ka insuhu wey intamperan din e te ulu si Huwan diye te prisuwan. ²⁸ Diye din itahu te maluag ne pinggan ka ulu ni Huwan wey imbehey rin diye te beyi, wey imbehey e degma te beyi diye te iney rin. ²⁹ Te pegkarineg dutu te me hibateen ni Huwan, nangendiyad e sikandan wey in-angey ran e ka lawa rin wey inlelebeng dan e.

Ka pegpakeen ni Hisus te 5,000 ne etew

(Mat. 14:13-21; Luk. 9:10-17; Huw. 6:1-14)

³⁰ Nataman, nanlibed e diye te ki Hisus ka me hibateen din wey impangguhuran dan sikandin te langun ne neyimu ran wey te impanulu dan. ³¹ Ne puun su egmekegsubal-subal re ka masulug ne etew, kenad e egpakakeen ensi Hisus. Sikan naa, migkahiyang din e ka me hibateen din, "Kuwa kid e su eggendiye ki te inged ne ware etew eyew egpekeyimeley kew te minsan dagdahew re." ³² Ne nanguntud e sikandan te balangey wey nangendiyad e te inged ne ware etew ne sikandan de.

³³ Piru masulug ka me etew ne nekeila kandan te pegligkat dan. Purisu namallahuy ka me etew ne migpuun te nalein-lein ne me lungsud peendiye te eggendiyaan enni Hisus, wey nekewun-a pad sikandan nekeuma kandan. ³⁴ † † Te peglegsad ni Hisus te balangey, nakita rin ka susuluhi ne etew, wey neyid-u sikandin kandan tenged su nekeiling e sikandan te me karniru ne ware talagtameng. Purisu imbunsuran e sikandan panulua ni Hisus wey masulug ka impanulu din kandan. ³⁵ Ne hengkayi te maapun e, migparani diye te ki Hisus ka me hibateen din wey migkahi, "Maapun e seini wey kayi ki pe ma te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. ³⁶ Peendiya nu sikandan te marani ne me kamet wey me bariyu eyew egpakabeli te egkakeen dan."

³⁷ Piru migkahiyang din sikandin, "Sikaniyu ka egbehey kandan te egkeenen."

Ne migkahi sikandin, "Etuwey! Egpeyipanawen key naa nikeykew wey egpabeliyen te paan ne egkentid-

† 6:11 Him 13:51. †† 6:11 Luk 10:4-11. ‡ 6:13 San 5:14. †† 6:14 Mat 16:14; Mar 8:28; Luk 9:19. †† 6:17-18 Luk 3:19-20.

††† 6:34 Num 27:17; 1Har 22:17; 2Kru 18:16; Isi 34:5; Mat 9:36.

dad te daruwa ne gatus (200) ne dinaryu † eyew igpa-keen kandan?"

³⁸ Ne mig-inse sikandin kandan, "Pilaa ne timman te paan ka due te kaniyu? Na, tengtengi niyu."

Te nakita ran e seeye, migkahiyen dan e si Hisus, "Lalimma ne timman ka paan wey daruwa ka ngalap te weyig."

³⁹ Nataman, impapunduk-punduk e papinnuwa ni Hisus sikandan langun diye te me hila munen. ⁴⁰ Purisu naminnu e sikandan ne migpunduk-punduk te tigmahatus (100) wey te tiglalimma ne pulu (50). ⁴¹ Ne ingkuwa ni Hisus ka lalimma ne malisen ne paan wey ka daruwa ne ngalap te weyig, ne migleng-ag sikandin diye te langit wey migpasalamat te Manama. Nataman, impanepik-tepik din e ka paan wey impamehey rin e diye te me hibateen din eyew igpepamehey diye te me etew. Ne impanalad din ded degma ka me ngalap diye te etew. ⁴² Ne nangeen sikandan langun wey nenabulung-bulung, ⁴³ wey nakalimud pad sikandan te sapulu wey daruwa (12) ne liyang ne napenu te same te paan wey te ngalap te weyig. ⁴⁴ Migginguma te lalimma ne libu (5,000) ka kasuluhan te me lukes de ne nangeen te paan.

Ka peggipanew ni Hisus diye te kulit te weyig

(Mat. 14:22-33; Huw. 6:15-21)

⁴⁵ Ne due-rue ne impeuntud ni Hisus ka me hibateen din te balangey wey impewun-a rin e diye te inged ne Bitsayda ne diye te deyipag te lanew taheed te impeuli din e ka me etew. ⁴⁶ Te nakapanaha-tahe e si Hisus te me etew, migtakereg e sikandin diye te bubungan eyew eg-ampu. ⁴⁷ Te marusilem e, diye de due si Hisus ka migsabsabeka. Ne nekeelat-elat e mule te lanew ka balangey. ⁴⁸ Nakita rin ne neyirapan ka me hibateen din ne egpamegsey, su egkasinug-ung dan ka kalam-ag. Hengkayi te mahaan e egpamat-palat, in-nendiyaan e sikandan ni Hisus ne miggipanew diye te kulit te weyig. Egliparan din de perem sikandan, ⁴⁹ piru te pegkakita ran kandin ne miggipanew diye te weyig, nakasuman-suman sikandan ne saping seeye wey migmanguleyi e sikandan. ⁵⁰ Naalatan sikandan langun te pegkakita ran kandin.

Ne sahuwane ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Pakannekal kew! Kene kew kaalde su sikeddiey sei-ni!" ⁵¹ Nataman, mig-untud e si Hisus te balangey duma kandan wey mig-engked e ka kalamag. Ne dutu, amana sikandan neneinu-inu. ⁵² Su ware sikandan nakasabut te kaluwasan te innimu rin ne kein-inuwan ne migmasalig ka paan tenged su makehal ka me ulu ran. ††

Ka pegpamawi ni Hisus te migmanderalu diye te Ginis-arit

(Mat. 14:34-36)

⁵³ Te nakalapas e sikandan, diye sikandan nakatuhun te inged ne enggaran te Ginis-arit, ne inniket dan e

ka balangey ran diye te ilis te lanew. ⁵⁴ Te peglegsad dan e te balangey, due-rue ne neilaan si Hisus te me etew. ⁵⁵ Namallahuy ka me etew ne nangendiye te me bariyu ne marani dutu wey nanguyan te egmanderalu ne impeyibat te me hibatanan dan diye te inged ne narinehan dan ne diye si Hisus. ⁵⁶ Minsan hendei eggendiye si Hisus, diye te me bariyu, wey ke diye te me siyudad, wey ke diye te me sityu, egpanguyanen iya te me etew ka egmanderalu wey diye igmeyibat te me palingkiyan. Ne migpeyid-u-hid-u sikandan ki Hisus ne egpasamsamen sikandan minsan te sidsid de te kumbale din. Ne ka langun ne nakasamsam dutu, neu-lian iya.

Ka tuluuwen te me kabuybuyahan

(Mat. 15:1-9)

7 Due miglibulung diye te ki Hisus ne me Parisiyu wey me talagpanulu te Balaud te Manama ne diye migpuun te Hirusalim. ² Nakakita sikandan te due me hibateen ni Hisus ne migkeen ne ware mig-ayad-ayad migmanlu-lu te me belad dan, wey supak seeye te impanulu dan.

³ (Su ka me Parisiyu wey ka langun ne me Hudiyu, kene egkeen ke kene egpakaayad-ayad egpakapanlu-lu te me belad dan sumale te tuluuwen te me kaap-apan dan. ⁴ Emun ke egpuun sikandan diye te palingki, kene sikandan egkeen te minsan nekey ke kene sikandan egpakaayad-ayad egpakapanlu-lu. Masalig pad ka tuluuwen ne egtumanen dan iling te pegpanlu-lu te me ubab, kuren, wey me kepitira.)

⁵ Ne mig-inse ki Hisus ka me Parisiyu wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama ne migenendue, "Mania te ware tumana te me hibateen nu ka tuluuwen te me kaap-apan ta? Migkeen de due sikandan ne ware mig-ayad-ayad migmanlu-lu te me belad dan."

⁶ † Ne migtabak si Hisus kandan, "Malehet iya ka impanagne ni prupita Isayas meytenged kaniyu te egmapitew-pitew re. Sumale te insulat din ne miggenendue,

'Diye de egpuun te me be-be te seini ne me etew ka pegtahud dan keddi, piru mariyu ka pusung dan keddiey.

⁷ Ware karuan te pegsimba ran keddiey, su iyan dan igpanulu ka me balaud ne innimu re te me etew isip kun Balaud ku.'

⁸ Ne mig-engkeran niyu ka me suhu te Manama, wey iyan niyu intuman ka tuluuwen ne innimu re te etew."

⁹ Ne migkahi pad man-e si Hisus, "Mangateu kew iya ne egsamsamili te suhu te Manama eyew te peg-ikul te tuluuwen niyu! ¹⁰ †† Su sumale ki Muwisis, 'Tahura nu ka amey wey iney nu,' wey 'Ka minsan hentew ne egtampele te amey wey iney rin, keilangan iya ne eggimatayan sikandin.' ¹¹ Piru migpanulu kew mule te ka minsan hentew ne due perem igkabulig diye te amey wey iney rin egkaayun ne egkahi diye te kandan, 'Kur-

† Ka sabeka ne dinaryu, eleg ne igbayad te senge kaaldew ne pegbasuk te etew. †† Te Grigu: makehal ka me pusung dan.

‡ 7:6 Isa 29:13 (LXX). †† 7:10 Iks 20:12; Diy 5:16; Iks 21:17; Lib 20:9.

ban seini' (ka igpasabut kayi, 'Para seini te Manama').¹² Sikan naa, ware niyud e tuhuti sikandin ne egbulig te amey wey iney rin. ¹³ Na, puun due innimu niyu ne ware karuan ka lalag te Manama pinaahi te peg-ikul niyu te tuluuwen niyu. Ne masulug pad ka innimu niyu ne iling kayi."

Ka egpakapamalindit te etew

(Mat. 15:10-20)

¹⁴ Ne impeumew e man-e ni Hisus ka me etew wey migkahiyen, "Pamineg kew langun wey sabuta niyu ka iglalag ku. ¹⁵ Ware minsan nekey ne egkaabeleng te etew ne egpakamalindit kandin, ke kene, iyan ka eglig-we puun kandin." †

¹⁷ Te mig-engkeran e ni Hisus ka me etew wey migseled e diye te baley, mig-insaan e sikandin te me hibateen din meytenged te panunggilingan. ¹⁸ Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, "Ew, ware kew bes degma nakasabut? Ware kew bes nakanengneng te minsan nekey ne egkaabeleng te etew, kene egpakamalindit kandin? ¹⁹ Su ware sika migseled diye te pusung din, ke kene, diye de te getek din wey egliahawang ded man-e te lawa rin." (Pinaahi te inlalag ni Hisus, migpasabut ne malinis ka langun ne keenen.)

²⁰ Ne migkahi e man-e sikandin, "Ke nekey ka egliahawang puun te pusung te etew, iyan sika ka egpakamalindit kandin. ²¹ Su diye egpuun te pusung te etew ka mareet ne suman-suman, ka pegpeyilabetey se kene ne alunggun, ka pegpanakew, ka peggimatey, ²² ka pegpanlibug, ka pegkaalamlamen, ka peggimu te langun ne mareet, ka pegpanlimbung, ka pegkaagkayen, ka pegkeimma, ka peg-iran-iran te duma, ka pegpegasal, wey ka keungelan. ²³ Ka seini se langun ne mareet ne diye egpuun te pusung te etew ka egpakamalindit kandin."

Ka pegpalintutuu te malitan ne matig-Kanaan

(Mat. 15:21-28)

²⁴ Nataman, mig-awe e si Hisus te sika ne inged wey miggendiyad e sikandin te me inged ne sakup te Tiru. Ne diye migpamaneyik si Hisus te sabeka ne baley wey kene egkeupian ne due egpakanengneng ne dutu sikandin, piru ware din iya nekeeles. ²⁵ Ne due malitan ne inserepan te busew ka anak din ne beyi-beyi. Te pegkarineg te malitan ne dutu si Hisus, due-rue ne miggendiye sikandin wey mig-usengul diye te tane te egkatangkaan ni Hisus. ²⁶ Ne migpeyid-u-hid-u sikandin ki Hisus ne igpaalew ka busew ne diye te anak din. Ka seeye ne malitan kene ne Hudiyu wey diye neetew te Pinisiya ne sakup te prubinsya te Siria. ²⁷ Sikan naa ka migkahiyen ni Hisus ka malitan, "Keilangan ne iyan eggun-aan eggibulunga ka me bate su kene ne meupiya ne egkuen ka keenen dan wey igsungud te me asu."

† Due me sinulat ne inlagkes ka birsikulu 16 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenen-due: Pammineg ka ke due talinga nu.

²⁸ Piru migtabak ka malitan, "Malehet sika Magbe-baye, piru minsan ka me asu ne diye te selib te lamisa, egpakakeen ma te me mummu ne egkengeulug te me bate."

²⁹ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Tenged te inlalag nu, egkaayun kad e ne eg-uli su mig-awe e ka busew diye te anak nu."

³⁰ Ne mig-uli e ka malitan wey neyingumaan din ka anak din ne miggibat diye te lantawan, wey mig-awe e ka busew diye te kandin.

Ka pegbawi ni Hisus te kene egdineg wey ngasel

³¹ Nataman, miglibed e si Hisus diye te Lanew te Galiliya puun te me inged ne sakup te Tiru wey diye sikandin migbaye te Sidun wey me inged ne sakup te Dikapulis. ††³² Ne due sabeka ne etew ne kene egdineg wey ngasel ne in-uuyan te me etew diye te ki Hisus. Migpeyid-u-hid-u sikandan ki Hisus ne egpatel-eban te belad din ka etew. ³³ Ne impasuwey sikandin ni Hisus diye te masulug ne etew eyew egpekedaruwa naan de sikandan. Ne intiyuk din te me kemel rin ka me talinga te etew. Nataman, mig-ileb si Hisus wey impulit din seeye diye te dile te etew. ³⁴ Migleng-ag sikandin diye te langit wey miggeheyinawa te maralem ne migkahi diye te etew, "Ipata," ka igpasabut, "Egkalukatan ka."

³⁵ Ne sauhune ne egpakarineg e ka etew wey migmewumel e ka dile din ne mateyul e ka peglalag din. ³⁶ Ne imegpehetan teesi ni Hisus ka me etew ne kene egpepangguhuren te minsan hentew. Piru minsan inleglehetan sikandan teesi ni Hisus, nanasnasian de iya sikandan ka migpangguhud te neyitabu.

³⁷ Amana iya neinu-inu ka me etew wey migkahi, "Amana ne tetelesi ka langun ne innimu rin! Egkabawian din minsan ka kene egdineg wey ka ummew."

Ka pegpakeen ni Hisus te 4,000 ne me etew

(Mat. 15:32-39)

8 Te seeye ne timpu, miglibulung e man-e ka susu-luhi ne etew diye te ki Hisus ne warad e egmangeenen. Ne dutu, in-umew ni Hisus ka me hibateen din wey migkahiyen, ² "Neyid-u a te me etew su natateluan e sikandan ka egduma-ruma keddi ne warad e egmangeenen. ³ Ne emun ke egpeulien ku sikandan ne egmanggutasan, egkengalepu sikandan diye te deralanen su mariyu pe ma ka impuunan te duma."

⁴ Ne migkahi ka me hibateen din, "Etuwey, hendei ki naan de iya egkuwa te egkakeen ne igpakeen te seini ne me etew te kayi ki pe ma te mammara ne inged ne kene egkeugpaan?"

⁵ Ne mig-inse si Hisus kandan, "Pilaa ne timman ka paan ne due te kaniyu?"

Ne migtabak sikandan, "Pitu ne timman."

⁶ Ne impapinnuu e ni Hisus ka me etew diye te tane, ne ingkuwa rin ka pitu ne timman ne paan wey im-

†† Ka igpasabut te Dikapulis iyan ka sapulu ne siyudad.

pasalamat te Manama. Nataman, impanepik-tepik din e ka paan wey impamehey rin diye te me hibateen din eyew igpasendad diye te me etew. Ne insendad dan e seeye diye te me etew. ⁷ Ne due degma mallilintek ne ngalap te weyig ne pila-pila re iya wey impasalamatan din seeye. Ne migsuhu si Hisus ne igpepanendad ded degma seeye diye te me etew. ⁸ Nangeen sikandan wey nenabbulung-bulung, wey duen pad nalimud dan ne nasame ne nakapenu te pitu ne liyang. ⁹ Me hep-at ne libu (4,000) ka kasulug te me etew. Nataman, impeuli e ni Hisus ka me etew. ¹⁰ Ne due-rue ne mig-untud sikandin te balangey дума te me hibateen din wey miggendiyе te inged ne Dalmanuta.

Ka me pangulu ne egbuyu te palinneu

(Mat. 16:1-4)

¹¹ † Nataman, due me Parisiyu ne migginguma wey migpakig-apul ki Hisus. Migbuyu sikandan ne egpapitawen te kein-inuwan ne egpuun te langit eyew te peg-eleg-eleg kandin. ¹² †† Ne miggeheyinawa si Hisus te maralem wey migkahi, “Mania te egbuyu te kein-inuwan ka me etew te kuntee ne timpu? Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ware kein-inuwan ne igpakapakita kandan!”

¹³ Ne mig-engkeran e sikandan ni Hisus wey mig-untud e man-e te balangey ne peendiye te deyipag te lanew.

Ka igpatulin te paan te me Parisiyu wey ni Hirudis

(Mat. 16:5-12)

¹⁴ Nalingew ka me hibateen ne eg-uyan te keenen gawas te sabeka ne paan ne diye te balangey. ¹⁵ ‡ Ne impanpanayan sikandan ni Hisus ne migkahi, “Tanud-tanud kew wey bantey kew te igpatulin te paan te me Parisiyu wey ni Hirudis.”

¹⁶ Ne migmalalahy e ka me hibateen din ne migkahi, “Nalag din sika su ware ki ma nakabebewu te paan.”

¹⁷ Nanengnengan ni Hisus ke nekey ka igkewengete dan, sikan naa mig-insaan din sikandan, “Mania te egkasasew kew te ware paan niyu? Ware kew bes pad nakasabut? Makehal bes ka me ulu niyu? ^{†††} ^{††} Due me mata niyu piru kene kew egpakakita, ne due me talinga niyu piru kene kew egpakarineg. Ware niyu nasuman-suman ¹⁹ ka pegpanepik-tepik ku te lalimma ne timman ne paan ne impakeen ku te lalimma ne libu (5,000) ne me etew? Ne pilaa ne liyang ka napenu te nalimud niyu ne egkeenen ne nenasame te me etew?”

Ne migtabak sikandan, “Sapulu wey daruwa (12) ne liyang.”

²⁰ “Ne ka pitu ne paan ne impakeen ku te hep-at ne libu (4,000) ne me etew, pilaa ne liyang ka napenu te nalimud niyu ne egkeenen ne nenasame te me etew?”

Ne migtabak sikandan, “Pitu ne liyang.”

† 8:11 Mat 12:38; Luk 11:16. †† 8:12 Mat 12:39; Luk 11:29. ‡ 8:15 Luk 12:1. †† Te Grigu: Makehal ka me pusung niyu? ††† 8:18 Hir 5:21; Isi 12:2; Mar 4:12.

²¹ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Ware kew naan pad man-e nakasabut?”

Ka pegbawi ni Hisus te butud diye te Bitsayda

²² Te pegginguma ran te Bitsayda, due butud ne inuayan te me etew diye te ki Hisus, wey migpeyid-uhid-uhid-uhid sikandan ne eggsamsamen din ka etew. ²³ Ne ingkitkit ni Hisus ka etew diye te madmariyu e te bariyu. Nataman, in-ileban din e ka mata te butud wey intel-eban din te belad din, wey mig-insaan din e, “Due nakita nu?”

²⁴ Ne migtenggak ka etew ne migkahi, “Nakakita a te me etew, piru egpekeiling sikandan te me kayu ne egmangipanew.” ²⁵ Ne intel-eban e man-e ni Hisus te belad din ka mata te butud. Ne migmemetmet migpitew ka butud wey egpakakita rin e wey egkamelmelehan din e ka langun. ²⁶ Ne impeuli e ni Hisus seeye se etew diye te ugpaan din wey migkahiyen, “Kene kad e baye dutu te bariyu.”

Ka pegpataha ni Pidru meytenged ki Hisus

(Mat. 16:13-20; Luk. 9:18-21)

²⁷ Ne migpabulus si Hisus дума te me hibateen din diye te me bariyu ne sakup te Sisarya Pilipus. Te sangan pad sikandan ne egmangipanew, mig-insaan ni Hisus ka me hibateen din, “Hentew e kun naa sumale te me etew?”

²⁸ ††† Ne migtabak sikandan, “Migkahi ka дума ne sikeykew kun si Huwan ne Talagbewutismu. Ka дума degma migkahi ne sikeykew kun si Ilyas, piru ka дума migkahi ne sabeka ke kun te me prupita.”

²⁹ ††† Ne mig-inse si Hisus kandan, “Piru ke sikaniyu ka egpalalahen, hentew e naa iya?”

Ne migtabak si Pidru, “Sikeykew iya ka Kristu.” [§]

³⁰ Ne migteesan sikandan ni Hisus ne kene egpepangguhuren te minsan hentew meytenged kandin.

Ka pegpangguhud ni Hisus te peg-antus wey kamatayen din

(Mat. 16:21-28; Luk. 9:22-27)

³¹ Nataman, migbunsud e si Hisus ka migpanulu kandan ne ka Anak te Etew keilangan ne eg-antus te igmeulaula kandin, wey eggsamsamilian sikandin te igbuyag te me Hudiyu, wey te me pangulu te me talagpanubad wey te me talagpanulu te Balaud te Manama. Eggimatayan dan sikandin wey egkeuyag ded te igkatelu ne aldew. ³² Ne inalag ni Hisus seeye diye te me hibateen din te ware pegkehe. Tened dutu, impasuwey e ni Pidru si Hisus wey insaparan din. ³³ Piru migbalikid si Hisus wey migtengtengan din ka me hibateen din, ne insaparan din e si Pidru te migkahi, “Awe ka rue Meibulan! Su kene ne Manama ka indapihan nu, ke kene, ka me etew!”

††† 8:28 Mar 6:14-15; Luk 9:7-8. †††† 8:29 Huw 6:68-69. § Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas.

³⁴ † Ne impeparani ni Hisus ka me etew дума te me hibateen din wey migkahiyani, “Ke hentew seeye se egkeupian ne eg-ikul keddiey, keilangan ne eg-engked te kandin ne igkeupii wey egtiang te kandin ne krus wey eg-ikul keddiey. ³⁵ †† Su seeye se egkeupian ne egluwas te kandin ne umul, nasi egkawarei kayi, piru seeye se egkawaraan te kandin ne umul tenged keddiey wey te Meupiya ne Panugtulen, egpakarawat te umul ne ware egtamanan. ³⁶ Nekey naa ka egkakuwa te etew ke egkaangken din ka langun ne tahu kayi te ampew te tane, piru egkawaraan te umul rin? Ware iya! ³⁷ Su ware igkabehey te etew eyew egkaawi din ka kandin ne umul. ³⁸ Su emun ke igkeyilew a дума te lalag ku te minsan hentew puun te me etew kuntee ne amana ne makasesale wey kenad epgalintutuu te Manama, igkeyilew ku degma sikandin te timpu ne eglibed e ka Anak te Etew дума te katelesan te Amey rin wey te matulus ne me panalihan.”

9 Ne migkahiyani sikandan ni Hisus, “Egnanganan ku sikaniyu te malehet: due me etew ne kayi kuntee ne kene pad egpatey taman te egkakita ran e ka Peghari te Manama ne egginguma дума te geem din.”

Nabalbalawan si Hisus

(Mat. 17:1-13; Luk. 9:28-36)

² ‡ Peglihat te hen-em ne aldew, induma ni Hisus eni Pidru, si Santiyagu, wey si Huwan te migtakereg diye te matikang ne bubungan ne sikandan de. Te pegtengteng dan ki Hisus, nabalbalawan e sikandin. ³ Ne miglayag te kaangkag ka kumbale din, ne ware minsan hentew kayi te ampew te tane ne egpakapamaangkag te iling dutu. ⁴ Nataman, nakita ran ensi Ilyas wey Muwisis ne migpakiglalag ki Hisus. ⁵ Ne migkahiyani ni Pidru si Hisus, “Talagpanulu, meupiya te kayi key †† kuntee. Eggimu key te tatelu ne leeb: sabeka ka keykew, sabeka ki Muwisis, wey sabeka ki Ilyas.” ⁶ Nakahi rin sika su ware sikandin nakanengneng ke nekey ka iglalag din su nenaaldek ma sikandan.

⁷ †† Ne due migginguma ne gapun ne migdalung kandan, ne due laheng ne migpuun dutu te gapun ne miggenendue, “Seini ka pinalangge ku ne Anak, pamineha niyu sikandin!” ⁸ Ne due-rue ne migmanlangas-langas sikandan, piru ware nakita ran gawas ki Hisus.

⁹ Ne taheed te egmatupang e sikandan te bubungan, migteesan sikandin ni Hisus ne kene egpepangguhuren ke nekey ka nakita ran taman te egkeuyag e ka Anak te Etew.

¹⁰ Sikan naa intuman dan iya ka ingkahi ni Hisus. Piru migmein-inseey sikandan se tatelu ke nekey ka kaluwasan te ingkahi rin ne egkeuyag din e. ¹¹ ††† Ne mig-insaan dan e si Hisus, “Mania te migkahi ka me talagpanulu te Balaud te Manama ne keilangan ne iyan eggun-a ki Kristu eggendini si Ilyas?”

¹² Migtabak si Hisus, “Malehet iya ne eggun-a eggendini si Ilyas eyew te peg-ayad-ayad te langun. Piru mania te nasulat te Kasulatan ne keilangan ne egbaybayan wey egsamsamilian ka Anak te Etew? ¹³ Piru egnanganan ku sikaniyu te miggendinid e si Ilyas, wey innimu ran diye te kandin ka langun ne igkeupii ran ne eggimuwen sumale te nasulat te Kasulatan meytenged kandin.”

Ka pegbawi ni Hisus te bate ne inserepan te busew

(Mat. 17:14-21; Luk. 9:37-43a)

¹⁴ Te peglibed enni Hisus diye te дума ne me hibateen din, nakita ran ka susuluhi ne etew ne miglingut kandan, wey due me talagpanulu te Balaud te Manama ne migpakig-apul kandan. ¹⁵ Ne neinu-inu ka langun ne etew te pegkakita ran ki Hisus, wey namalahuy e sikandan ka migdugpu wey mig-elit-elit kandin. ¹⁶ Ne mig-insaan sikandin ni Hisus, “Nekey-a ka igmekeg-apul niyu?”

¹⁷ Due sabeka ne etew ne diye te kasuluhan ne migtabak, “Talagpanulu, in-uyan ku kayi te keykew ka anak ku ne lukes ne kene egpakalalag su inserepan te busew. ¹⁸ Ne emun ke eg-umaan e sikandin te busew, egbalatey sikandin diye te tane. Ne egbubuke e ka bebe din wey egpakihet e te ngipen din, ne egkataman egkeleg e sikandin. Inhangyu ku ka me hibateen nu te peg-alew te busew piru ware sikandan nekeyimu.”

¹⁹ Ne migkahiyani ni Hisus sikandin, “Sikaniyu se me etew te kuntee ne timpu, ware pegpalintutuu niyu. Hendei bes taman ka pegduma-ruma ku kaniyu? Hendei bes taman ka peg-antus ku kaniyu? Uyana niyu ka bate kayi te keddi!” ²⁰ Ne in-uyan dan e diye te kandin ka bate. Te pegkakita te busew ki Hisus, sauhune ne in-umaan din e ka bate ne egbabuyen e, wey napeled diye te tane wey miglilid-lilid ne migbubuke se be-be.

²¹ Ne mig-insaan ni Hisus ka amey te bate, “Kamenu e kaluhey sikandin ka egkeiling due?”

Ne migtabak sikandin, “Puun pad te pegkabate din. ²² Kamasalig e sikandin el-elehi te busew te eggimatey pinaahi te pegdegpak kandin diye te hapuy wey diye te weyig. Ne emun ke due egkeyimu nu, ikeyid-u key wey bulihi key nikeykew!”

²³ Ne migkahiyani sikandin ni Hisus, “Mania te migkahiyani a nikeykew ke due egkeyimu ku? Egkeyimu te etew ka langun ke due pegpalintutuu rin!”

²⁴ Ne due-rue ne migpanguleyi ka amey te bate ne migkahi, “Migpalintutuu a, piru bulihi a su deisek de ka pegpalintutuu ku!”

²⁵ Te pegkakita ni Hisus ne egmamallahuy e ka me etew ne egdalapak kandan, in-alew din e ka busew ne miggenendue, “Sikeykew se busew ne egpakapeum-mew wey egpakapabengel, egsuhu a keykew ne awe ka rue te bate wey kene kad e libed serep diye te kandin.”

²⁶ Migpanguleyi ka busew wey impakunkunaan din e ne egbabuyen ka bate wey nataman, miglihawang e sikandin. Ne hendue te migpatey e ka bate, purisu nangenan te me etew ne migpatey e sikandin. ²⁷ Piru

† 8:34 Mat 10:38; Luk 14:27. †† 8:35 Mat 10:39; Luk 17:33; Huw 12:25. ‡ 9:2 2Pid 1:17-18. †† key: wey ke ki. ††† 9:7 Mat 3:17; Mar 1:11; Luk 3:22. †††† 9:11 Mal 4:5; Mat 11:14.

inggen-gehan ni Hisus ka belad te bate wey impeenew rin, ne migsasindeg e ka bate.

²⁸ Te peglasud enni Hisus te baley, mig-insaan e sikandin tugtuhesi te me hibateen din ne migkahi, "Mania te ware key nakaalew te busew?"

²⁹ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Egkaalew ka iling dutu ne busew pinaahi re te peg-ampu."

Ka peglalag e man-e ni Hisus te kamatayen din

(Mat. 17:22-23; Luk. 9:43b-45)

³⁰ Mig-awe sikandan te seeye ne inged wey diye migbawe te Galiliya. Ne kene igkeupii ni Hisus ne due egpakataha ke hendei sikandin, ³¹ su eyew egpakapanulu sikandin te me hibateen din. Migkahiyen din sikandan, "Eg-akalan ka Anak te Etey wey igbehey diye te me etew ne eggimatey kandin, piru egkeuyag sikandin te igkatelu ne aldew."

³² Piru ware sikandan nakasabut te ingkahi rin, wey nenaaldek sikandan ne eg-inse kandin.

Ka amana ne labew

(Mat. 18:1-5; Luk. 9:46-48)

³³ Nataman, miggingume e sikandan diye te Kapir-naum. Ne hengkayi te diyad e sikandan te baley, mig-insaan e sikandan ni Hisus, "Nekey-a ka igmemekeg-apul niyu diye te dalan?"

³⁴ † Piru migmeeneng-eneng de sikandan tenged su iyan dan igmemekeg-apul diye te dalan ke hentew ka labew kandan. ³⁵ †† Ne migpinnuu si Hisus wey in-umew rin ka sapulu wey daruwa (12) ne me hibateen din wey migkahiyen, "Ke hentew seeye se egkeupian ne egkeyimu ne labew, keilangan ne egpariralem sikandin wey egpeyimu ne suluhuanen te langun."

³⁶ Ne migkuwa sikandin te bate wey impataliware din kandan. Insapipi rin ka bate wey migkahi diye te kandan, ³⁷ † "Ka minsan hentew ne egdawat te iling kayi ne bate tenged su mig-ikul rin keddi, egdawat keddiey. Ne ka minsan hentew ne egdawat keddi, kene de ne sikeddiey ka egdawaten din su egdawaten din degma ka migpeuyan keddiey."

Ka kene egpakig-ehet kanta egpalapig kanta

(Luk. 9:49-50)

³⁸ Ne migkahiyen ni Huwan si Hisus, "Talagpanulu, nakakita key te etew ne migpangalew te me busew pinaahi te ngaran nu, wey insaparan ney sikandin tenged su kene ta ne duma sikandin."

³⁹ Piru migkahi si Hisus, "Kene niyu sapari sikandin su ware etew ne eggimu te kein-inuwan pinaahi te ngaran ku ne due-rue ne egtampele keddiey. ⁴⁰ †† Su ka kene egpakig-ehet kanta, egpalapig kanta. ⁴¹ †† Su eg-nangenan ku sikaniyu te malehet: ka minsan hentew ne egbehey kaniyu te senge ubab ne weyig tenged su sakup kew ni Kristu, egpakarawat iya sikandin te dasag din.

† 9:34 Luk 22:24. †† 9:35 Mat 20:26-27; 23:11; Mar 10:43-44; Luk 22:26. ‡ 9:37 Mat 10:40; Luk 10:16; Huw 13:20. †† 9:40 Mat 12:30; Luk 11:23. †† 9:41 Mat 10:42.

Ka egpuunan te sale

(Mat. 18:6-9; Luk. 17:1-2)

⁴² "Piru ka minsan hentew ne egpuunan ne eg-pakasale ka sabeka te seini se me bate ne migpalintu-tuu wey migsalig keddi, meupiya pad ke eggiketan ka lieg din te dakel ne galingan ne batu wey igdegpak diye te dahat. ⁴³ †† Ne emun ke iyan egpuunan ka belad nu ne egpakasale ka, tempuha nu sika! Meupiya pad ne egseled ka te langit ne pungku, du te daruwa se belad ne igdegpak diye te linew ne hapuy ne kene egkeebukan. ⁴⁴ †† Ne emun ke iyan egpuunan ka paa nu ne egpakasale ka, tempuha nu sika! Meupiya pad ke egseled te langit ne pungku, du te daruwa se paa ne igdegpak diye te linew ne hapuy. ⁴⁵ †† Ne emun ke iyan egpuunan ka mata nu ne egpakasale ka, lekata nu sika! Meupiya pad ke egseled ka diye te Migharian te Manama ne sabeka re ka mata, du te daruwa se mata ne igdegpak diye te linew ne hapuy. ⁴⁶ †† Ne diye, kene egpammatey ka me iyas wey kene egkeebukan ka hapuy.

⁴⁹ "Keilangan ne egpakaneem-neem te keyirapan ka langun eyew egmeupiya, iling te ngalap ne eg-asinan eyew egmananam. ⁵⁰ ††

⁵⁰ †† "Meupiya ka asin piru ke egkawaraan e seini te nanam din, egmenuwen pad te pegpalibed kayi? Purisu bantey kew ne kene egkalaag ka keupiya niyu iling te asin, wey peup-upianey kew ka tagse sabeka."

Ka pegpanulu meyitenged te pegpeengkerey te alunggun

(Mat. 19:1-12; Luk. 16:18)

10 Nataman, mig-awe e si Hisus te seeye ne inged wey miggendiyad e te prubinsya te Hudiya wey diye te deyipag te Hurdan. Ne miglibulungan e man-e sikandin te masulug ne me etew wey impanulu din e sikandan sumale te nabatasan din.

² Due me Parisiyu ne migparani ki Hisus eyew te peg-eleg-eleg kandin. Ne mig-insaan dan sikandin, "Intuhut naan ded te Balaud ta ne egpakig-engked ka lukes te asawa rin?"

³ Migtabak si Hisus, "Nekey-a ka insuhu ni Muwisis kaniyu?"

⁴ †† Ne migkahi sikandan, "Intuhutan ni Muwisis ne egpabehayen ka lukes diye te asawa rin te surat te pegpakig-engked, ne egpekeengked e sikandin te asawa rin."

⁵ Piru migkahiyen sikandan ni Hisus, "Nakasulat si Muwisis te sika ne suhu tenged su makehal ka me ulu niyu. ⁶ †† Piru puun pad te an-anayan te peggimu te kalibutan, Innimu e sikandan te Manama ne lukes wey

†† 9:43-44 Mat 5:30. ††† Ka duma ne me sinulat inlagkes ka birsikulu 44 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: ne kene egpammatey ka me iyas diye wey kene egkeebukan ka hapuy. § Ka duma ne me sinulat inlagkes ka birsikulu 46 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: ne kene egpammatey ka me iyas diye wey kene egkeebukan ka hapuy. §† 9:47 Mat 5:29. §†† Te Grigu: ka tagse sabeka eg-asinan te hapuy. §† 9:50 Mat

malitan.'^{7 †} 'Ne sika ka egpuunan ne eg-engked e ka lukes te amey wey iney rin su egsabeke e te asawa rin.⁸ Ne sikandan se daruwa, egkeyimu e ne sabeka.' Sikan naa, kenad e ne daruwa sikandan, ke kene sabeka naan de.⁹ Purisu, kene egkaayun ne epeg-engk-eren te etew ka insabeke e te Manama."

¹⁰ Ne miglibed e sikandan diye te baley wey mig-inse e man-e ki Hisus ka me hibateen din meytenged dutu.^{11 ††} Ne migtabak si Hisus, "Minsan hentew ne lukes ne eg-engked te asawa rin wey egbalew-balew eg-asawa, egpakapanlibug e diye te tapey ne asawa rin.¹² Ne emun ke eg-engked ka malitan te asawa rin wey egbalew-balew eg-asawa, egpakapanlibug e degma sikandin."

Ka pegpanalangin ni Hisus te me bate

(Mat. 19:13-15; Luk. 18:15-17)

¹³ Ne due me etew ne nanguyan te me anak dan diye te ki Hisus eyew igpasamsam kandin, piru insaparan sikandan te me hibateen.¹⁴ Piru te pegkakita ni Hisus dutu, nabelu sikandin te me hibateen din wey migkahiyen din sikandan, "Balahara niyu re due ka me bate ne eparani keddiey wey kene niyu sikandan sapari, su nasakup te Migharian te Manama ka me bate ne iling kayi.^{15 ‡} Egnangenan ku sikaniyu te malehet: emun ke kene niyu egdawaten ka Peghari te Manama iling te pegdawat te me bate, kene kew iya egpakaalagkes dutu."¹⁶ Nataman, insapipi rin e ka me bate wey intel-eban din e sikandan te belad din te migpanalangin.

Ka meyaman ne etew

(Mat. 19:16-30; Luk. 18:18-30)

¹⁷ Te peggipanew e ni Hisus, due etew ne migpal-lahuy peendiye te kandin wey migpanimbuel diye te tangkaan din ne mig-inse, "Meupiya ne talagpanulu, nekey-a ka eggimuwen ku eyew egkarawat ku ka umul ne ware egtamanan?"

¹⁸ Ne migtabak si Hisus kandin, "Mania te ingn-garanan a nikeykew te meupiya? Sabeka re ka me-upiya, ka Manama re.^{19 ††} Nakanengneng kad e te me suhu: 'Kene ka himatey, kene ka panlibug, kene ka panakew, kene ka pamalehet te ubat, kene ka panlimbung, tahura nu ka amey wey iney nu.'"

²⁰ Ne migtabak ka etew, "Talagpanulu, intantanuran kud sika langun ligkat te pegkabatei ku."

²¹ Ne immemetmetan sikandin ni Hisus duma te geyinawa rin kandin wey migkahiyen, "Sabeka naan de ka ware nu pad neyimu. Hipanew kad wey ibelegye nu ka langun ne karatuan nu wey ipamehey nu ka halin diye te egkengaayu-ayu eyew due karatuan nu diye te langit. Ne egkataman, libed ka kayi wey ikul ka keddi."

²² Mabehat-behat amana ka ulaula te etew te

5:13; Luk 14:34-35. †† 10:4 Diy 24:1-4; Mat 5:31. † Te Grigu: makehal ka me pusung niyu. ‡ 10:6 Hin 1:27; 5:2. † 10:7 Hin 2:24. †† 10:11 Mat 5:32; 1Kur 7:10-11. ‡ 10:15 Mat 18:3. †† 10:19 Iks 20:13; Diy 5:17; Iks 20:14; Diy 5:18; Iks 20:15; Diy 5:19; Iks 20:16; Diy 5:20; Iks 20:12; Diy 5:16.

pegkarineg din dutu, wey miggipanew sikandin ne miglungku tenged su dakel ka karatuan din.

²³ Ne impanil-ap-sil-ap ni Hisus ka me hibateen din wey migkahiyen, "Amana ne malised te meyaman ka pegseled te Migharian te Manama!"

²⁴ Ne neinu-inu ka me hibateen din te inlag din.

Piru mig-abayan sikandan ni Hisus te egkahi, "Mengeanak, subla iya ne malised ka pegseled diye te Migharian te Manama!²⁵ Malemu pad ka pegserep te ayam ne kamilyu diye te lungag te simat du te pegseled te meyaman diye te Migharian te Manama."

²⁶ Masumpit ne neinu-inu ka me hibateen din ne migme-inseey ka tagse sabeka, "Hentew bes naan de ka egkaluwas?"

²⁷ Migtengtengan sikandan ni Hisus te migkahi, "Kene egkeyimu seini te etew, piru egkeyimu te Manama, su egkeyimu te Manama ka langun."

²⁸ Ne migkahiyen sikandin ni Pidru, "Na, sikanami seini, mig-engkeran ney ka langun eyew te peg-ikul keykew."

²⁹ Ne migkahi si Hisus, "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka minsan hentew ne eg-engked te baley rin, me suled din, me atebey rin, iney wey amey rin, anak din, wey katantanaan din naa tenged te peg-ikul rin keddiey wey tenged te Meupiya ne Panugtulen,³⁰ egpakarawat te susuluhi ne baley, suled, atebey, iney, anak wey luluahi ne tane te seini ne timpu. Minsan egkababayaran sikandin piru egpakarawat din te umul ne ware egtamanan te eggiguma ne timpu.^{31 ††} Piru masulug ka mabantug ne kenad egmabantug, wey masulug ka kene ne mabantug ne egmabantug e."

Ka pegguhud ni Hisus te kamatayen din te igkatelu e ne timpu

(Mat. 20:17-19; Luk. 18:31-34)

³² Nataman, te diyad e ensi Hisus te deralanen peendiye te Hirusalim, miggun-a si Hisus kandin te eggipanew. Ne natanengan ka me hibateen din wey nenaaldek ka me etew ne migsinundul kandin ke nekey ka egkatamanan din diye. Ne dutu, impasuwey e man-e ni Hisus ka me hibateen wey innangenan din ke nekey ka egkeyitabu kandin.³³ Migkahi sikandin, "Pammineg kew! Eggendiye kid e te Hirusalim wey ig-behey e ka Anak te Etew diye te me pangulu te talagpanubad wey diye te talagpanulu te Balaud te Manama. Eggukuman dan sikandin ne eggimatayan ne egkataman igbehey e sikandin diye te kene ne me Huidyu.³⁴ Ne eglemetan dan sikandin, eg-ileban, eglampesan wey eggimatayan. Piru egkeuyag ded sikandin te igkatelu ne aldew."

Ka egbuyuen enni Santiyagu wey ni Huwan

(Mat. 20:20-28)

³⁵ Nataman, migparani diye te ki Hisus si Santiyagu wey si Huwan ne me anak ni Sibidiyu wey migkahi, "Ta-

‡† 10:31 Mat 20:16; Luk 13:30.

lagpanulu, due igkeupii ney ne egbuyuen diye te keykew."

³⁶ Ne mig-inse si Hisus, "Nekey-a ka igkeupii niyu ne egbuyuen kayi te keddi?"

³⁷ Ne migtabak sikandan, "Ke eghari kad e diye te mateles ne migharian nu, papinnuwa key ubag nikeykew diye te andang nu: ka sabeka diye te igkakawanan nu wey ka dangeb diye te igkahibang nu."

³⁸ † Ne migkahi si Hisus, "Ware kew nakataha ke nekey ka egbuyuen niyu. Egpekeinum kew naa te ubab te peg-antus ne eg-inuman ku? Egpakapabewutismu kew naa te bewutismu te peg-antus ne igbewutismu keddi?"

³⁹ Ne migtabak sikandan, "Uya, egpekeyimu key red."

Ne migkahian ni Hisus sikandan, "Malehet iya ne egpekeinum kew te ubab te peg-antus ne eg-inuman ku wey egpakapabewutismu te bewutismu te peg-antus ne igbewutismu keddi. ⁴⁰ Piru ka meytenged te egpapinnuwan diye te igkakawanan ku wey diye te igkahibang ku, ware katenged ku due, su duen e intahahe te Amey ku ne egpapinnuwan due."

⁴¹ Te pegkarineg dutu te sapulu ne me hibateen, nabelu e sikandan te duma ran ne ensi Santiyagu wey Huwan. ⁴² †† Sikan naa, imeparani sikandan ni Hisus wey migkahian, "Nakanengneng kew e te seeye se inisip ne me pangulu te kene ne me Huidiyu, impeuteng dan iya ka geem dan te pegmandu diye te me sakup dan. Ne seeye degma se dakel se katungdanan, igpapitew ran iya ka katenged dan diye te me sakup dan. ⁴³ ‡ Piru kene niyu sika himuwa. Ka minsan hentew due te kaniyu ne egkeupian ne egmabantug, keilangan ne egpeyimu sikandin ne suluhuanen niyu. ⁴⁴ Ka minsan hentew ne egkeupian ne egkeyimu ne labew kaniyu, keilangan ne egpeuripen sikandin te langun. ⁴⁵ Su minsan ka Anak te Eteu ware miggendini eyew egpamakayen, ke kene, eyew egpamakey wey egpeyimatem eyew te peglekat te masalig ne me etew puun te me sale dan."

Ka pegbawi ni Hisus te butud ne si Bartimyu

(Mat. 20:29-34; Luk. 18:35-43)

⁴⁶ Nataman, miggingume e ensi Hisus diye te lungsud te Hiriku. Hengkayi te eg-awe e sikandin wey ka me hibateen din te seeye ne lungsud duma te susuluhi ne me etew, due butud ne migpinpinuu diye te ilis te dalan ka egpamuyu ne enggaran ki Bartimyu ne anak ni Timyu. ⁴⁷ Te pegkarineg din ne seeye bes iya si Hisus ne matig-Nasarit, migpanguleyi e sikandin ne migkahi, "Hisus! Kabuhalan ni Dabid! Ikeyid-u a nikeykew!"

⁴⁸ Ne masulug ka migsapad kandin ne egpeen-engen e, piru nanasnasian de iya sikandin migpanamtaman migpanguleyi ne migkahi, "Kabuhalan ni Dabid! Ikeyid-u a nikeykew!"

⁴⁹ Ne migsanggal si Hisus wey migkahi, "Umawa niyu sikandin."

Ne in-umew ran e ka butud wey migkahian dan, "Nekal-nekal ka! Na, sasindeg kad e su in-umew ka nikandin."

⁵⁰ Ne indegpak e te butud ka ingkukuyumbu din ne migsasindeg e sikandin wey migparani ki Hisus.

⁵¹ Ne mig-insaan sikandin ni Hisus, "Nekey-a ka igkeupii nu ne eggimuwen ku due te keykew?"

Ne migtabak ka butud, "Talagpanulu, egkeupian a perem ne egpakakite e pad."

⁵² Ne migkahian sikandin ni Hisus, "Hipanew kad. Iyan nekeuli keykew ka pegpalintutuu nu."

Ne sauhune ne nakakite e sikandin wey migsinundul e ki Hisus te miggipanew.

Ka meupiya ne pegginguma ni Hisus diye te Hirusalim

(Mat. 21:1-11; Luk. 19:28-40; Huw. 12:12-19)

11 Te egpakarani-rani e sikandan te Hirusalim, egpalinggumaan e sikandan te Bitpahi wey Bitanya ne diye te Bubungan te Ulibu. Ne dutu, impewun-e e ni Hisus ka daruwa te me hibateen din ² wey migpanagtahaan te migkahi, "Hendiye kew seeye te kewun-aan ne bariyu. Te sikan kew pad iya egginguma, due egkakita niyu ne nati te asnu ne inniket diye ne ware pad neunturi. Hekari niyu naa seeye wey uyana niyu kayi. ³ Ne emun ke due egkahi kaniyu, 'Mania te egkuen niyu sika?' kahii niyu re, 'Ingkeilangan seini te Magbebaye wey mahaan din de iguli.' "

⁴ Sikan naa, nangipanew e ka daruwa ne hibateen wey te pegginguma ran diye te bariyu, nakita ran iya ka nati te asnu diye te dalan ne inniket diye te gumawan te sabeka ne baley. Ne miggekanan dan e seeye. ⁵ Ne due me etew ne nanasindeg diye ne mig-insekandan, "Hey, mania te eggekanan niyu sika?"

⁶ Ne intabak dan ka me etew sumale te ingkahi ni Hisus, seeye naa imbalahad e sikandan te me etew. ⁷ Nataman, in-uyan dan e diye te ki Hisus ka asnu wey innagpiyan dan te me kumbale dan, wey mig-untud e si Hisus. ⁸ Due masulug ne etew ne nambebelate te me kumbale dan diye te dalan, wey ka duma nanempug te me derewunen diye te me kamet wey intalagtag dan diye te dalan ne egbayaan ni Hisus. ⁹ †† Ne migmanguleyi ka migguna ki Hisus wey ka migsinundul ne miggenendue, "Egdayanen ka Manama! Egpanalanginan sikandin se imependini te Manama kanta! ¹⁰ Egpanalanginan ka egginguma ne egharian te apu ta ne si Dabid! Egdayanen ka Manama ne diye te dibabew te langit!"

¹¹ Pegginguma ni Hisus diye te Hirusalim, migseled sikandin diye te timplu wey intengtengan din ka langun. Nataman, miglihawang e sikandin puun su mahaan e seeye egkasagkup wey miggendiyad e te Bitanya duma te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din.

† 10:38 Luk 12:50. †† 10:42 Luk 22:25-26. ‡ 10:43 Mat 23:11; Mar 9:35; Luk 22:26.

†† 11:9 Sal 118:25-26.

Ka pegdilus ni Hisus te kayu ne iggira

(Mat. 21:18-19)

¹² Pegkapawe, migligkat e sikandan puun te Bitanya wey dutu miggutasan e si Hisus. ¹³ Ne due nakita rin diye te madmariyu ne kayu ne malapung se dewun ne enggaranan te iggira. Indugpu din ka kayu eyew egleuyen ke due behas. Te pegginguma rin diye, ware nakita rin ne behas su neelin de ne dewun tenged su kene pad seeye ne timpu te pegpamehas te seeye ne kayu. ¹⁴ Ne migkahiyen ni Hisus ka kayu, "Puun kuntee, warad etew ne egpakakeen pad man-e te behas nu!" Ne narineg seeye te me hibateen din.

Ka peggendiye ni Hisus te timplu

(Mat. 21:12-17; Luk. 19:45-48; Huw. 2:13-22)

¹⁵ Pegginguma ran diye te Hirusalim, migseled si Hisus diye te timplu wey impandeldel rin ka egmambebel wey egmanitinda. Impamalintuad din ka me lamisa te egmanaliyu te seleppi wey ka pinnuuwan te egmameligye te me seleppati. ¹⁶ Ne ware din tuhuti ne egbaye diye te timplu seeye se eg-uyan te minsan nekey. ¹⁷ † Ne impanulu din e ka me etew te migkahi, "Nasulat e diye te Kasulatan, 'Ka baley ku enggaranan te baley ne ampunan te langun ne nasud'; piru in-nimu niyud e seini ne helesanan te me takawen!"

¹⁸ Te pegkarineg dutu te pangulu te me talagpanubad wey te me talagpanulu te Balaud te Manama, migpammitew e sikandan te paahi eyew egkeyimatayan dan si Hisus. Piru naaldeh sikandan ki Hisus tenged su nana-naayan ka susuluhi ne etew te pegpanulu din.

¹⁹ Ne hengkayi te egsagkup e, mig-awe ensi Hisus diye te siyudad.

Ka panulu puun te pegdilus te kayu ne iggira

(Mat. 21:20-22)

²⁰ Te napawe e, nangipanew e sikandan wey naliharan dan ka kayu ne iggira wey nakita ran ne nahangu e, minsan ka me dalid. ²¹ Nasuman-suman ni Pidru ka neyitabu wey migkahiyen din e si Hisus, "Talagpanulu, pitawa nu ka kayu ne indilus nu, nahangu e!"

²² Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Keilangan ne due pegpalintutuu niyu te Manama. ²³ †† Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka minsan hentew ne egsuhu te sika ne bubungan 'Keenat ka wey egpakaregpa ka diye te dahat', ne ware pegduwa-ruwa diye te pusung din wey migpalintutuu ne egkatuman ka ingkahi rin, egkatuman iya seini. ²⁴ Purisu egnangenan ku sikaniyu te minsan nekey ne egbuyen niyu te Manama, palintutuuwi niyu ne narawat niyud, wey egkarawat niyu iya. ²⁵ ‡ Ke eg-ampu kew, pasayluwa niyu pa ke due nakasale kaniyu eyew ka Amey niyu ne diye te langit, egpasayluwen kew degma te me sale niyu." ††

† 11:17 Isa 56:7; Hir 7:11. †† 11:23 Mat 17:20; 1Kur 13:2. ‡ 11:25-26 Mat 6:14-15. †† Due me sinulat ne miglagkes te birsikulu 26 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: emun ke kene niyu egpasayluwen ka duma,

Ka peggubabe te katenged ni Hisus

(Mat. 21:23-27; Luk. 20:1-8)

²⁷ Nataman, nanlibed e man-e sikandan diye te Hirusalim. Ne taheed te miggiphianew si Hisus diye te seled te timplu, migparani kandin ka me pangulu te me talagpanubad wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama wey ka me igbuyag te me Huidiyu. ²⁸ Ne miginsaan dan si Hisus, "Nekey-a ka katenged nu te peggimu kayi? Hentew-a ka migbehey keykew te katenged te peggimu kayi?"

²⁹ Migtabak si Hisus kandan, "Due degma inse ku kaniyu, ne emun ke egkatabak niyu seini, egnangenan ku degma sikaniyu ke nekey ka katenged ku te peggimu kayi. ³⁰ Nangen a nikaniyu, hendei migpuun ka katenged ni Huwan te pegpamewutismu? Diye naa te Manama wey ke diye te me etew?"

³¹ Ne migpalalahey sikandan ne migkahi, "Emun ke egkahi ki, 'Diye migpuun te Manama,' kema ke egkahiyen ki nikandin, 'Na, mania te ware kew migpalintutuu ki Huwan?' ³² Piru kene ki egpakakahi, 'Diye migpuun te me etew.'" (Naaldeh sikandan te me etew su migpalintutuu sikandan langun ne malehet ne prupita si Huwan.) ³³ Purisu migtabak sikandan ki Hisus, "Ware key nakanengneng!"

Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Ke iling ma rue, kene ku degma egnangenan sikaniyu ke nekey ka katenged ku te peggimu kayi."

Ka panunggilingan meytenged te me talagtanggu te parasan

(Mat. 21:33-46; Luk. 20:9-19)

12 †† Nataman, migbunsud e man-e migpanulu si Hisus kandan pinaahi te me panunggilingan: "Due sabeka ne etew ne migpamula te me prutas ne enggaranan te paras wey inlingut din te alad. Miglungag sikandin te egluyangan te behas wey migbaleyley man-e te matikang ne bakalag ne eg-ugpaan te talagtameng. Pegkapenga, impatanggu rin e te me talagbasuk ka parasan wey miglapu e sikandin diye te mariyu ne inged. ² Te pegginguma te timpu te pegpamupu te me behas, migsuhu sikandin te sabeka ne uripen din eyew egpakuen te baad din te prutas diye te me talagtanggu. ³ Piru inderakep dan ka uripen wey inlelampesan, wey impeuli dan ne ware inuyanan. ⁴ Ne migsuhu e man-e ka kamuney te lein ne uripen, piru inlelampesan te me talagtanggu ka ulu te uripen wey impeyilawan dan. ⁵ Migsuhu e man-e ka kamuney te lein ne uripen wey inggimatayan dan ded sikandin. Ne masulug pad ka insuhu din, ne due duma kandan ne inlelampesan wey ka duma innimatayan. ⁶ Nataman, ka anak din naan de ne lukes ne pinalangge din ka nasame ne egkasuhu din. Ne impeendiye din en iya sikandin te migkahi, 'Egtahuren dan iya ka anak ku.' ⁷ Piru migpalalahey ka me talagtanggu, 'Sikan e ka anak te kamuney te parasan ne iyan egpakakamuney

kene degma egpasayluwen te Amey niyu ne diye te langit ka me sale niyu. (Pitawa niyu diye te Matiyu 6:15.) †† 12:1 Isa 5:1-2.

kayi. Kuwa kid e su eggimatayan ta sikandin eyew sikante e ka egpakakamuney kayi.'⁸ Ne inderakep dan e sikandin wey inggimatayan, wey inggehanuy ran e diye te lihawangan te parasan."

⁹ Mig-inse si Hisus te me etew, "Nekey naa ka eggimuwen te kamuney te parasan? Eggendiyaan din ka me talagtangu wey egpangimatayan din sikan-dan, wey egpasubalan din ka parasan te duma.¹⁰ † Ware kew bes nakasabut te imbasa niyu diye te Kasu-latan ne eggenendue,

'Ka batu ne insamsamilian te me talagbebaley, nasi neyimu ne batu ne pabunsuran.

¹¹ Himu seini te Magbebaye ne Manama, wey igkeinu-inu ta seini!"

¹² Egdakepen e perem si Hisus te me pangulu te me Hudiyu su nasabut dan ne sikandan ka innisuhate panunggilingan, piru naalde sikandan te me etew. Purisu in-engkeran dan e si Hisus wey nangipanew e sikandan.

Ka inse meytenged te pegbayad te buhis

(Mat. 22:15-22; Luk. 20:20-26)

¹³ Ne migsuhu ka me pangulu te me Hudiyu te me Parisiyu wey me sakup ni Hirudis eyew te pegsahilit ki Hisus pinaahi te peglalag din.¹⁴ Purisu nangendiye sikandan te ki Hisus wey mig-inse, "Talagpanulu, naka-nengneng key ne malehet ka inlalag nu, wey imbalahad nu ke nekey ka suman-suman te me etew meytenged te inlalag nu, tenged su ware nu tengtengi ke nekey ka kandan ne keugpe, ke kene, impanulu nu ka kamalehetan meytenged te igkeupii te Manama. Na, nangen key ke supak naa te Balaud ta ka pegbayad te buhis diye ki Sisar ne Impiradur, wey se kene? Keilangan naa ne egbayad key, wey se kene?"

¹⁵ Piru natahaan ni Hisus ne egpapitew-pitew re sikandan, sikan naa migkahiyang din sikandan, "Mania te eg-el-elehan a nikaniyu? Uyani a te seleppi su eg-pitawen ku."

¹⁶ Ne in-uyanan dan e sikandin te sabeka ne seleppi. Ne mig-inse si Hisus diye te kandan, "Hentew ne alung wey ngaran ka nakatahu kayi?"

Ne migtabak sikandan, "Ki Sisar ne Impiradur."

¹⁷ Ne migkahiyang din e sikandan, "Ke iling due, ibehy niyu diye te Impiradur ka kandin, wey ibehy niyu degma diye te Manama ka kandin."

Ne dutu, neinu-inu sikandan ki Hisus.

Ka inse meytenged te pegkeuyag

(Mat. 22:23-33; Luk. 20:27-40)

¹⁸ †† Ne due me Sadiusiyu ne migparani ki Hisus. Sikandan ka migkahi ne kenad egkeuyag ka me minatey. Ne mig-insaan dan si Hisus,¹⁹ ‡ "Talagpanulu, migsulat si Muwisis kanta te balaud ne emun ke due etew ne egpatey ka kakey rin ne ware pad nakaanak, keilangan ne egpamaluwen din ka ipag din eyew duen ded anak te kakey rin ne migpatey e.²⁰ Na, due pitu ne taltalaari ne neelin ne lukes. Nakaasawa ka panganey

wey migpatey ne ware nakaanak.²¹ Ne impamalu te inggiba ka ipag din, wey migpatey red degma ne ware nakaanak. Ne iling ded ka natamanan te igkatelu ne lukes.²² Naamin ka pitu ne taltalaari ne ware nakaanak. Te katammanan, migpatey e degma ka malitan.²³ Na, te aldew ne eg-uyahen e ka me minatey, hentew naa ka asawa rin ne malehet su naamin ma ka pitu ne nakaasawa kandin?"

²⁴ Ne migtabak si Hisus kandan, "Naseyyup kew su ware kew nakasabut te Kasulatan wey te geem te Manama.²⁵ Su emun ke egkeuyag e ka me minatey, kenad egmaas-asaweey sikandan su egpekeiling e sikandan te me panalihan diye te langit.²⁶ †† Na, meytenged te peg-uyag te me minatey, ware kew bes nakasabut te imbasa niyu ne insulat ni Muwisis meytenged te nalegleg ne sapinit ke hendei kahii sikandin te Manama, 'Sikeddiey ka Manama ni Abraham, ka Manama ni Isaak, wey ka Manama ni Hakub?'²⁷ Iyan igpasabut kayi ne kene ne Manama sikandin te me minatey, ke kene, Manama te neneuyag. Sikan naa ka amana kew iya naseyyup."

Ka suhu ne labew te langun

(Mat. 22:34-40; Luk. 10:25-28)

²⁸ Ne due sabeka ne talagpanulu te Balaud te Manama ne nakarineg engki Hisus te migpaap-apuley te me Sadiusiyu. Narineg din ne meupiya ka tabak ni Hisus kandan, purisu mig-insaan din sikandin, "Nekey ka suhu ne labew te langun?"

²⁹ †† Ne migtabak si Hisus, "Seini ka suhu ne labew te langun: 'Pammineg kew me kabuhalan ni Israil! Sab-sabeka re ka Manama ne Magbebaye ta wey warad duma.³⁰ Keilangan ne eggeyinawaan nu ka Magbebaye ne Manama nu ne egpuun te pusung nu, egpuun te gimukud nu, egpuun te suman-suman nu wey egpuun te keseg nu.'³¹ ††† Seini ka igkarangeb: 'Geyinawei nu ka duma nu iling te peggeyinawa nu te keykew ne pegkeetew.' Warad duma pad ne suhu ne labew pad kayi te daruwa."

³² ††† Ne migkahiyang sikandin te talagpanulu te Balaud te Manama, "Eleg sika Talagpanulu! Malehet ka ingkahi nu ne sabeka re ka Manama wey warad iya duma su sikandin de iya.³³ § Ne keilangan ne eggeyinawaan ta ka Manama ne egpuun te pusung ta, wey egpuun te suman-suman ta, wey egpuun te keseg ta. Ne keilangan ne eggeyinawaan ta ka duma ta iling te peggeyinawa ta te kanta ne pegkeetew. Meupiya pad ka pegtuman te seini ne me suhu du te pegtutung te ayam ne igpanubad wey duma pad ne igpanubad diye te Manama."

³⁴ §† Te pegkakita ni Hisus ne natuenan ka tabak te talagpanulu te Balaud te Manama, migkahiyang din e sikandin, "Mahaan kad e egkasakup te Migharian te Manama."

Ne puun dutu warad e egpaalag-alag ne eg-inse-inse kandin.

† 12:10 Sal 118:22-23. †† 12:18 Him 23:8. ‡ 12:19 Diy 25:5.

†† 12:26 Iks 3:6. ††† 12:29 Diy 6:4-5. †††† 12:31 Lib 19:18. †††† 12:32 Diy 4:35. § 12:33 Hus 6:6. §† 12:34 Luk 10:25-28.

Ka inse meytenged te Kristu

(Mat. 22:41-46; Luk. 20:41-44)

³⁵ Taheed te migpanulu si Hisus diye te timplu, mig-inse sikandin, "Mania te migkahi ka talagpanulu te Balaud te Manama ne ka Kristu kabuhalan kun ni Dabid?"

³⁶ † Si Dabid mismu ka migkahi pinaahi te Panisingan te Manama,

'Ka Manama migkahi diye te Magbebaye ku:

Pinnuu ka kayi te igkakawanan †† ku, taman te eggimuwen ku ne diekanan nu ka me kuntere nu.'

³⁷ Mismu ne si Dabid ka migngaran kandin te Magbebaye, purisu egmenuwen naa te Kristu ne egkeyimu ne kabuhalan ni Dabid?"

Ne nahale ka susuluhi ne etew ne migpamineg ki Hisus te migpanulu.

Ka pegpaney-paney ni Hisus meytenged te talagpanulu

(Mat. 23:1-36; Luk. 20:45-47)

³⁸ Te pegpanulu ni Hisus, migkahi sikandin, "Bantey kew te me talagpanulu te Balaud te Manama, su egkeupian sikandan ne egleug-leug ne egkukumbale te mallayat. Ne egkeupian sikandan ne egtahuren te me etew diye te me palingkiyan ³⁹ wey eg-alam te me mateles ne pinnuuwan diye te me simbaan te me Hudiyu wey te pinnuuwan te me talahuren diye te sahakeenan. ⁴⁰ Inlupihan dan ka me balu wey impangahew ran ka me kasangkapan dan minsan ka me baleyan, wey mallayat sikandan ne eg-ampu ka egpawitew-pitew re. Sikan naa ka subla pad ne masumpit ka legpad ne egkeumaan dan!"

Ka imbehey te balu diye te Manama

(Luk. 21:1-4)

⁴¹ Migpinnuu si Hisus diye te egkatangkaan te tahuanan te seleppi diye te timplu wey in-ipat din ka susuluhi ne etew ne nangulug te me seleppi dan. Ne masulug ka me meyaman ne mig-ulug te dakel ne seleppi.

⁴² Nataman, due migginguma ne balu ne egkaayu-ayu ne migparani wey mig-ulug te daddaruwa ne keddeku.

⁴³ Ne impeparani ni Hisus ka me hibateen din kandin wey migkahiyang, "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: sika se balu ne egkaayu-ayu, subla pad ne dakel ka inulug din du te langun ne mig-ulug diye te tahuanan.

⁴⁴ Su ka duma migbehey te subla naan de te seleppi dan, piru ka balu ne egkaayu-ayu, imbehey rin ka langun ne egkaresdesenan din te keuyahan."

Ka pegtagne ni Hisus te pegkahuhus te timplu

(Mat. 24:1-2; Luk. 21:5-6)

13 Te peglihawang ni Hisus te timplu, due sabeka ne hibateen din ne migkahi kandin, "Talagpanulu, pitawa nu ma sika se me batu ne amana ne derakel

† 12:36 Sal 110:1. †† Sumale te tulluwan te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

ne inggamit te peggimu te timplu! Amana ne mateles ka pegpasasindeg kayi!"

² Ne migkahiyang ni Hisus sikandin, "Nakita nu seini se dakel ne baleyan? Piru keureme, ware minsan sabeka ne batu ne egkasame diye te neunturan din, egkahebe iya ka langun."

Ka me samuk wey me kalasayan

(Mat. 24:3-14; Luk. 21:7-19)

³ Taheed te migpinnuu si Hisus diye te Bubungan te Ulibu ne egkatangkaan te timplu, migtuhtuhanan sikandin inse enni Pidru, Santiyagu, Huwan wey Andris. ⁴ Migkahi sikandan, "Nangeni key ke ken-u egkeyitabu seini, wey nekey-a ka palinneu ne egkatuman e seini se langun?"

⁵ Ne migtabak si Hisus kandan, "Bantey kew ne kene kew egkeuyan te kene ne malehet ne talagpanulu. ⁶ Su masulug ka eggendini ne egpeila ne sikandan kun ka Kristu, wey masulug ka egkeuyan dan. ⁷ Ne kene kew kaaldeke egpakarineg kew te egmabunbunuey due te marani niyu, wey te me guhuren meytenged te egmabunbunuey diye te mariyu. Su keilangan iya ne egkeyitabu sika, piru kene pad ne sika ka katamanan. ⁸ Egpakigkuntere ka sabeka ne nasud te lein ne nasud wey egpakigkuntere ka sabeka ne tribu te lein ne tribu. Egginguma ka me linug wey bitil te minsan hendei ne inged. Piru sika langun, bunsuranan pad te kasakitan iling te eglesutan ne egbaletikan.

⁹ ‡ "Purisu bantey kew su eg-uyanen kew nikandan diye te hukumanan wey egpanlampesan kew diye te seled te simbaan te me Hudiyu. Egpaatubangen kew diye te me gubirnadur wey te me Hari tenged keddiey eyew egpakapangguhud kew te Meupiyan ne Panugtulen diye te kandan. ¹⁰ Keilangan ne iggun-a igwali ka Meupiyan ne Panugtulen diye te langun ne me nasud te kene pad egginguma ka katamanan. ¹¹ Ne emun ke eg-uyanen kew e nikandan wey igbehey diye te hukumanan, kene kew kalaggey ke nekey ka eglalahan niyu. Ilalag niyu re ke nekey ka igpanulu kaniyu te Manama te sika ne timpu su kenad e ne sikaniyu pad ka eglalag, su ka Panisingan e te Manama. ¹² Due me etew ne iyan mismu egpeyimatey te me suled dan. Ne due me amey ne egpeyimatey te me anak dan, ne due degma me anak ne egkuntere te me amey wey iney ran wey egpeyimatey kandan. ¹³ †† Egdumutan kew te langun ne etew tenged keddiey. Piru seeye se egpabulus eg-ikuk keddiey taman te katamanan iyan egkaluwas."

Ka makaalat-halat ne talagdereet

(Mat. 24:15-28; Luk. 21:20-24)

¹⁴ †† Ne migpabulus si Hisus ne migkahi, "Ke egkiteen niyud ka makaalat-halat ne talagdereet ne lilinditi diye te tangkaan te Manama' ne diye egsasindeg te kene ne eleg kandin, (keilangan ne egsabuten seini te talagbasa), seeye se me etew ne diye te Hudiyu, keilangan

‡ 13:9 Mat 10:17-20; Luk 12:11-12. †† 13:13 Mat 10:22. †† 13:14 Dan 9:27; 11:31; 12:11.

ne eg-aput diye te me bubungan. ¹⁵ † Ne seeye se etew ne diye te atep te baley rin, †† keilangan ne kenad e eg-pamaneug eyew egkuwa te me kasangkapan din diye te seled. ¹⁶ Ne seeye se diye te kamet, keilangan ne kenad eg-uli eyew egkuwa te kumbale din. ¹⁷ Mekeyid-uhid-u te seeye ne me timpu ka egkengaberes wey ka egmasusu pad te me anak dan. ¹⁸ Ampu kew ne kene egkeyitabu sika te tingmaagsil. ¹⁹ ‡ Su egginguma te seeye ne timpu ka makabayad-bayad ne peg-antus ne ware pad neyitabu puun te peggimu te kalibutan taman kuntee, wey kenad e seini egkeyitabu pad mane. ²⁰ Emun ke ware pad hilepeti te Manama ka seeye ne timpu, egkahule iya egpamatey ka me etew. Piru tenged te me etew ne in-alam din, innilepetan din ka seeye ne timpu.

²¹ “Ne emun ke due egkahi kaniyu, ‘Pitew kew, kayi ka Kristu!’ wey ke ‘Pitew kew, diye sikandin!’ kene kew en iya palintutuu. ²² Su eglepew ka kene ne malehet ne me Kristu wey kene ne malehet ne me prupita. Eggimu sikandan te me palinneu wey me kein-inuwan eyew egkeuyan ka me etew, ke egkaayun, minsan seeye se in-alam te Manama. ²³ Purisu bantey kew su tapey kud sikaniyu panpanayi te langun-langun.

Ka peggunguma te Anak te Eteu

(Mat. 24:29-31; Luk. 21:25-28)

²⁴ †† “Emun ke egkapenge e ka me peg-antus te seeye ne timpu, egmarusilem e ka aldew wey kenad e eglayag ka bulan, ²⁵ †† wey egkengeulug e ka me bituen puun te langit wey egkawelwel ka me tahu diye te langit. ²⁶ ††† Ne egkataman, egkakita ran e ka Anak te Eteu ne eglepew diye te gapun дума te dakel ne geem wey katelesan. ²⁷ Ne igpeendiye din ka me panalihan din diye te langun ne inged kayi te ampew te tane eyew te peglibulung te keet-etawan ne in-alam din.

Ka katahaan puun te kayu ne iggira

(Mat. 24:32-35; Luk. 21:29-33)

²⁸ “Na, sumsumana niyu ka kayu ne iggira wey himuwa niyu ne panunggilingan. Emun ke egtunasan e ka me supgang din, sika ka palinneu ne mahaan e ka tingmeinit. ²⁹ Iling naan ded degma due, emun egkaki-ta niyud ne egkeyitabu e seini, egkatahaan niyud ne marani e sikandin, egpalinggumaan e. ³⁰ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: egkatuman e sika langun te kene pad egkengamatey ka me etew te kuntee ne timpu. ³¹ Egkaawe ka langit wey ka tane, piru ka keddi ne lag kene iya egkaawe.

Ware nataheyi ka aldew te peglibed din

(Mat. 24:36-44)

³² ††† “Piru ware minsan sabeka ne nakataha te aldew wey te uras ke ken-u seeye egkeyitabu, minsan ka me

† 13:15 Luk 17:31. †† Mapatag ka atep te me Hudiyu. ‡ 13:19 Dan 12:1; Imp 7:14. ††† 13:24 Isa 13:10; Huwil 2:10,31; 3:15; Imp 6:12; Isa 13:10; Isi 32:7. ††† 13:25 Isa 34:4; Imp 6:13; Huwil 2:10. †††† 13:26 Dan 7:13; Imp 1:7. ††††† 13:32 Mat 24:36.

panalihan diye te langit wey ka Anak, su iyan de nakataha ka Amey. ³³ Purisu bantey kew wey tanud-tanud kew su ware kew nakataha ke ken-u sika egkeyitabu. ³⁴ § Egpekeiling seini te etew ne eggipanew diye te mariyu ne inged. Te ware pad sikandin migligkat, egpamehayan din te me himu ka tagse uripen din, wey impanagtahaan din ka talagbantey te gumawan te keilangan ne egbantey. ³⁵ Sikan naa, bantey kew su ware kew nakataha ke ken-u eglibed ka kamuney te baley: ke egpangilumkilum naa, wey ke eglware naa te marusilem, wey ke eg-ukale naan e ka manuk, wey ke maselem naan e iya. ³⁶ Kema ke sauhune ne egginguma sikandin wey egkeumaan kew ne nan-lipereng. ³⁷ Ka ignangen ku kaniyu, ignangen ku degma diye te langun ne etew: bantey kew!”

Ka planu te peggimatey ki Hisus

(Mat. 26:1-5; Luk. 22:1-2; Huw. 11:45-53)

14 ^{§†} Ikaruween naan de ne Sahakeen e te Pegli-had te Panalihan wey te Paan ne Ware Patulin. Ne ka me pangulu te talagpanubad wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama, migpammitew sikandan te paahi ke egmenuwen ne egkarakep dan si Hisus te heles de eyew egkeyimatayan. ² Migkahi sikandan, “Kene ta eggimuwen seini te timpu te Sahakeen, su kema ke egkasamuk ka me etew.”

Ka peg-itis ki Hisus te peemut

(Mat. 26:6-13; Huw. 12:1-8)

³ §†† Te seeye ne timpu, diye ensi Hisus te Bitanya te baley ni Simun ne ibungen. Ne due malitan ne miggunguma ne mig-uyan te mahal ne peemut ne nardu ne diye itahu te alabastru. Te sasangan pad ne egkeen si Hisus, migparani ka malitan kandin wey impese din ka tahanan wey in-itisan din e ka ulu ni Hisus. ⁴ Piru due дума dutu ne nabelu wey migpalalahey sikandan ne migkahi, “Mania te migde-deetan sika se peemut? ⁵ Igbelegye din perem sika te subla te tatelu ne gatus (300) ne dinaryu ^{§†} wey igpamehey diye te egkengaayu-ayu ka halin.” Ne dutu, inderew-ey ran e ka malitan.

⁶ Piru migkahiyen sikandan ni Hisus, “Balahara niyu re due sikandin! Mania te ebganggawen niyu sikandin? Amana ne meupiya ka innimu rin kayi te keddi. ⁷ §†† Su ka egkengaayu-ayu, layun niyu mule egkaruma wey egpakabulig kew kandan te minsan ken-u ne igkeupii niyu. Piru sikeddi, kena a nikaniyu layun egkaruma. ⁸ Innimu rin ke nekey ka egkeyimu rin, wey in-itisan din ka lawa ku tahahe te pegsabal keddiey keureme. ⁹ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: minsan hendei igwali ka Meupiya ne Panugtulen kayi te intiru ne kalibutan, egkahuhud degma ka innimu rin kayi te keddi eyew egkasuman-suman sikandin.”

§ 13:34 Luk 12:36-38. §† 14:1 Iks 12:1-27. §†† 14:3 Luk 7:37-38. §††† Ka sabeka ne dinaryu eleg ne igsuul te sabeka ne aldew. §†††† 14:7 Diy 15:11.

Ka pegpakigsabut ni Hudas te peg-akal ki Hisus

(Mat. 26:14-16; Luk. 22:3-6)

¹⁰ Nataman, miggendiye te me pangulu te me talagpanubad si Hudas Iskaryuti ne sabeka te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen ni Hisus eyew eg-akalan din sikandin wey igbehey diye te kandan. ¹¹ Amana sikandan nahale te pegkarineg dan dutu, wey migsaaan dan si Hudas ne egbeheyan dan te seleppi. Purisu migpammitew sikandin te meupiya ne timpu ne egkaakalan din si Hisus.

Ka peg-andam te me hibateen ni Hisus te iglabung

(Mat. 26:17-19; Luk. 22:7-13)

¹² Ne miggungume e ka an-anayan ne aldew te Sahakeen te Paan ne Ware Patulin, ka aldew ne egpanubad te nati ne karniru eyew egkeenen te Sahakeen. Ne dutu mig-insaan si Hisus te me hibateen din, "Hendei key egpeendiya nikeykew eyew te peg-andam te egkeenen ta te Peglihad te Panalihan?"

¹³ Ne insuhu din ka daruwa te me hibateen din te migkahi, "Hendiye kew te siyudad wey due etew ne egkasinug-ung niyu diye ne egtiang te banga ka migpanakeru. Sinundula niyu naa sikandin ¹⁴ ke hendei eglasud wey kahii niyu ka mahinged, 'Eg-inse ka talagpanulu keykew, Hendei ka sinabeng ne egkeenan ku duma te me hibateen ku te Peglihad te Panalihan?'"

¹⁵ Ne igpakita rin kaniyu ka maluag ne sinabeng diye te dibabew ne kumplitu te me kasangkapan wey naandam e, wey dutun kew naa andam te iglabung ta."

¹⁶ Nataman, miggipanew e ka daruwa ne hibateen ne miggendiye te siyudad, wey nakita ran ka langun sumale te inalag ni Hisus kandan. Seeye naa in-andam dan e ka egkeenen para te Sahakeen te Peglihad te Panalihan.

Ka peglabung enni Hisus

(Mat. 26:20-30; Luk. 22:14-23; Huw. 13:21-30; 1 Kur. 11:23-25)

¹⁷ Ne hengkayi te nasagkup e, nangingume e ensi Hisus duma te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din. ¹⁸ † Te sasangan e sikandan ka egmangekeen, migkahi si Hisus diye te kandan, "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: due sabeka kaniyu kayi kuntee te migkeen ne eg-akal keddi." ¹⁹ Ne dutu nalaggew e sikandan wey migpasubsubaley mig-inse ki Hisus ne migkahi, "Kema ke sikeddi ka egkahiyen nu?"

²⁰ Migtabak si Hisus, "Sabeka kaniyu te sapulu wey daruwa (12) ne migsaaumul keddi migdallut te paan diye te yahung. ²¹ Egpatey ka Anak te Etew sumale te nasulat te Kasulatan, piru mekeyid-u-hid-u ka etew ne eg-akal kandin. Meupiya pad ke ware sikandin neetew!"

²² Te sasangan pad sikandan ne egmangekeen, migkuwa si Hisus te paan wey impasalamatan din ka Manama, wey impanepik-tepik din seini wey impame-

hey rin diye te me hibateen din te migkahi, "Kuwa kew kayi. Seini ka lawa ku."

²³ Nataman, migkuwe e man-e sikandin te senge ubab ne binu, ne impasalamatan din e ka Manama wey intaruwey rin diye te kandan, wey mig-inum e sikandan langun. ²⁴ †† Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Sika ka langesa ku ne igpatihis para te masulug ne me etew, wey iyan egpamalehet te kasabatan te Manama diye te keet-etawan din. ²⁵ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: kena ad e eg-abey eg-inum te seini ne inumen ne egpuun te paras taman te aldew ne eg-inum ad te iyam ne inumen diye te Migharian te Manama."

²⁶ Nataman, nangulahing e sikandan te pegdayan te Manama, wey nangendiyad e te Bubungan te Ulibu.

Ka pegtagne ni Hisus ne igpahunware din ni Pidru

(Mat. 26:31-35; Luk. 22:31-34; Huw. 13:36-38)

²⁷ ‡ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Eg-engked kew langun keddiey su nasulat diye te Kasulatan, 'Eggimatayan ku ka talagtameng te me karniru, wey egmemekegsuwey-suwey e ka me karniru.' ²⁸ †† Piru te pegkapenga te peg-uyag keddi, eggun-a ad kaniyu diye te Galiliya."

²⁹ Ne migkahiyen ni Pidru si Hisus, "Minsan eg-engkeran kad te langun, kena ad iya eg-engked keykew!"

³⁰ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Egnangenan ku sikeykew te malehet: te kene pad eg-ukale ka manuk te kararuwa te seini ne karusileman, katatelu ad nikeykew igpahunware."

³¹ Piru mabagget iya ne migpehet-pehet si Pidru ne migkahi, "Minsan pad eggimatayan a duma keykew, kene ku iya igpahunware sikeykew."

Ne iling ded degma dutu ka ingkahi te duma ne me hibateen.

Ka peg-ampu ni Hisus diye te Gitsimani

(Mat. 26:36-46; Luk. 22:39-46)

³² Nataman, nangendiyad e ensi Hisus te inged ne enggaran te Gitsimani wey migkahiyen din ka me hibateen din, "Kayi kew pa paminnuu taheed te eg-ampu e pad." ³³ Ne induma rin si Pidru, si Santiyagu wey si Huwan, ne dutu naheram din ka subla ne pegkalaggew wey migmemasakit ka geyinawa rin. ³⁴ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Amana ne sesakiti ka geyinawa ku ne hendue te egkapatey ad e. Kayi kew naan pa wey kene kew eglipereng."

³⁵ Ne migpabulus si Hisus diye te kewun-aan wey mig-usengul diye te tane. Mig-ampu sikandin ke egkaayun ne kene perem egginguma diye te kandin ka eg-antusen din. ³⁶ Migkahi sikandin, "Ame, egpekeyimu ka te langun. Angaya nu seini se ubab te peg-antus ne kayi te keddiey. Piru kene ne iyan egkatuman ka keddiey ne pegbuut, ke kene, ka keykew ne pegbuut."

³⁷ Nataman, miglibed e si Hisus diye te me hibateen din wey neumaan din sikandan ne nenewulep e. Ne

† 14:18 Sal 41:9.

†† 14:24 Iks 24:8; Hir 31:31-34. ‡ 14:27 Sak 13:7. †† 14:28 Mat 28:16.

migkahiyang din e si Pidru, "Etuwey Simun, newulep ke bes? Kene kew egpakaantus ne kene eglipereng duma keddi minsan senge uras de? ³⁸ Kene kew lipereng, wey ampu kew eyew kene kew egkatintal. Egkeupian perem ka panisingan piru mahuye ka lawa niyu."

³⁹ Ne mig-awe e man-e si Hisus wey mig-ampu te iling ded te in-ampu din te an-anayan. ⁴⁰ Te peglibed din, neumaan din ded man-e sikandan ne nenewulep su egmemakalipipereng en iya sikandan. Ne ware sikandan nakanengneng ke nekey ka igtabak dan ki Hisus.

⁴¹ Te igkatelu e ni Hisus te eglibed diye te me hibateen din, migkahiyang din e sikandan, "Ew, nenewulep kew bes pad wey nangimmeley? Eleg e sika! Miggingume e ka timpu ne igbehey e ka Anak te Eteu diye te me makasesale. ⁴² Bukal-bukal kew e su egmangipanew kid. Pitawa niyu, sikan e ka eg-eakal keddiey!"

Ka pegdakep ki Hisus

(Mat. 26:47-56; Luk. 22:47-53; Huw. 18:3-12)

⁴³ Te sasangan pad ne eglalag si Hisus, miggingume e si Hudas ka sabeka te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din. Masulug ne me etew ka migduma kandin ne nanguyan te me kumpulan wey me lampes. Insuhu sikandan te me pangulu te me talagpanubad, me talagpanulu te Balaud te Manama wey igbuyag te me Hudiyu. ⁴⁴ Ne seeye se talag-akal migbehey kandan te palinneu ne migkahi, "Ka etew ne eggarekan ku, sikan naa dakepa niyu. Uyana niyu sikandin wey ay-ayari niyu te egbantey."

⁴⁵ Te pegginguma ni Hudas, migleus e sikandin diye ki Hisus wey migkahi, "Talagpanulu!" Ne miggarekan din e sikandin. ⁴⁶ Ne inderakep dan e si Hisus wey impakamkamalan dan te eggen-gen. ⁴⁷ Piru due sabeka ne migsasindeg dutu ne miggulabut te kumpulan din wey intibbas din ka uripen te Labew ne Talagpanubad, wey natampad e ka talinga. ⁴⁸ Ne mig-inse si Hisus diye te kandan, "Takawen a? Mania te nanguyan kew te me kumpulan wey me lampes ka egdakep keddiey? ⁴⁹ † Tagse aldew duma a nikaniyu diye te timplu ka epanulu, ne wara a nikaniyu derakepa. Piru keilangan ne egkatuman ka nasulat diye te Kasulatan."

⁵⁰ Nataman, in-engkeran e sikandin te me hibateen din wey namallahuy e sikandan langun.

⁵¹ Ne due kakanan ne migsinsinundul ki Hisus ne ware migkukumbale su migkukuyumbu de te hinabel. Egderakepen dan e perem sikandin ⁵² piru iyan dan de nahen-gehan ka ingkukuyumbu din, ne nakapallahuy sikandin ne migpalawas naan de.

Ka peg-inse-inse ki Hisus te me Talaggukum

(Mat. 26:57-68; Luk. 22:54-55, 63-71; Huw. 18:13-14, 19-24)

⁵³ Nataman, in-uyan dan e si Hisus diye te baley te Labew ne Talagpanubad. Ne diye nanlibulung ka langun ne pangulu te talagpanubad, ka me igbuyag te me Hudiyu, wey ka me talagpanulu te Balaud te Mana-

† 14:49 Luk 19:47; 21:37.

ma. ⁵⁴ Ne migsinundul degma si Pidru ki Hisus ne migpadpariyu de taman diye te lama te Labew ne Talagpanubad. Ne diye sikandin migpinnuu duma te me talagtameng ka egginarang. ⁵⁵ Ne migpammitew ka me pangulu te me talagpanubad wey ka sakup te me Talaggukum te me Hudiyu te igbayung dan ki Hisus eyew egpeymatayan dan sikandin, piru ware nakitaran. ⁵⁶ Masulug ne me etew ka migpangguhud te ubat meytenged ki Hisus piru ware nenekeg-iling ka guhuren dan.

⁵⁷ Ne due duma ne migsasindeg wey migpangguhud te ubat meytenged ki Hisus ne migkahi, ⁵⁸ †† "Narineg ney sikandin ne migkahi, 'Egguhuseu ku seini se timplu ne innimu re te etew. Ne igpasasindeg ku red man-e seini seled te tatelu ne aldew ne kenad ne hinimuwan te etew.'" ⁵⁹ Piru minsan pad dutu, ware nenekeg-iling ka guhuren dan.

⁶⁰ Ne migsasindeg ka Labew ne Talagpanubad diye te tangkaan te langun ne etew wey mig-inse ki Hisus, "Na, ware igkatabak nu te me sumbung meytenged keykew?"

⁶¹ Piru migpeeneng-eneng de si Hisus wey ware migtabak. Ne mig-abayan e man-e sikandin insei te Labew ne Talagpanubad, "Sikekew naa iya ka Kristu ne Anak te Egdeyrayen ne Manama?"

⁶² ‡ Ne migtabak si Hisus, "Sikeddiey iya, wey egkibateen niyu kangkuwa ka Anak te Eteu ne egpinnuu diye te igkakawanan † te Maresen ne Manama. Ne egginguma sikandin ne egdumaan te gapun diye te langit."

⁶³ Te pegkarineg dutu te Labew ne Talagpanubad, inggisi din ka kumbale din wey migkahi, "Mania te egkeilangan ki pad ne egkuwa te me talagpamalehet ⁶⁴ † te narineg niyud ma ka pegbaley-baley rin te Manama? Na, nekey te suman-suman niyu?"

Ne dutu, mig-uuyunan dan langun ne eleg ne eggimatayan si Hisus.

⁶⁵ Nataman, in-iileban e te duma ne etew si Hisus wey imbagkesan dan ka mata rin wey impandabi ran e sikandin. Ne migkahi sikandan, "Ne la, antuki nu ke hentew-a ka migpasakit keykew?" Ne in-angey e si Hisus te me talagbantey wey impanagpi dan sikandin.

Ka pegpahunware ni Pidru meytenged ki Hisus

(Mat. 26:69-75; Luk. 22:56-62; Huw. 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Ne taheed te diye pad si Pidru te lama, due mighlad ne malitan ne sabeka te me suluhuanen te Labew ne Talagpanubad. ⁶⁷ Te pegkakita rin ki Pidru ne miginarang, immemetmetan din sikandin wey migkahiyang, "Hey, duma ka iya ni Hisus ne matig-Nasarit."

⁶⁸ Piru migpahunware si Pidru ne migkahi, "Wara a nakataha wey nakasabut ke nekey ka impanlalag nu." Ne miggendiyad sikandin te kasunguwan te alad. Ne dutu, due manuk ne mig-ukale. †††

†† 14:58 Huw 2:19. ‡ 14:62 Dan 7:13. †† Sumale te tulu-
uwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye
te igkakawanan te mabantug ne etew. †† 14:64 Lib 24:16. †††
Ka duma ne me sinulat ware miglagkes kayi su kene ne klaru diye te

⁶⁹ Te nakite e man-e si Pidru te suluhuanen ne malitan, migkahiyen din e ka me etew ne nanasindeg diye, "Duma ran iya ka sika ne etew."

⁷⁰ Piru migpahunware ded man-e si Pidru.

Ware de naluhey, migkahiyen e man-e si Pidru te me etew ne nanasindeg dutu, "Malehet iya ne duma ka nikandan su matig-Galiliya ke ma."

⁷¹ Piru migpahunlibet iya si Pidru ne migkahi, "Mengeyibet iya te pegkeetew ku, wara a iya nekeila te sika ne etew ne egkahiyen nu minsan pad egpatey a!"

⁷² Ne due-rue ne mig-ukale e man-e ka manuk wey nasuman-suman ni Pidru ka ingkahi ni Hisus kandin, "Te kene pad eg-ukale ka manuk te kararuwa, katatelu ad nikeykew igpahunware." Ne dutu, migpanaman-taman e migsinehew si Pidru.

Ka peg-uyan ki Hisus diye te ki Pilatu

(Mat. 27:1-2, 11-14; Luk. 23:1-5; Huw. 18:28-38)

15 Te pegkapawe e, miglibulung wey migmasab-sabutey ka me pangulu te me talagpanubad duma te me igbuyag te me Hudiyu, wey me talagpanulu te Balaud te Manama, wey ka langun ne sakup te me Talaggukum te me Hudiyu. Imbebaku dan e si Hisus wey in-uyan dan e diye te ki Gubirnadur Pilatu, wey imbehey ran e kandin. ² Ne mig-insaan sikandin ni Pilatu, "Sikeykew iya ka Hari te me Hudiyu?"

Migtabak si Hisus, "Iningkahi nud en iya."

³ Ne masulug ka imbebayung kandin te me pangulu te me talagpanubad. ⁴ Purisu mig-insaan e man-e sikandin ni Pilatu, "Ware igkatabak nu te masalig ne imbebayung dan keykew?"

⁵ Piru warad e migtabak si Hisus, sikan naa ka neinu-inu si Pilatu.

Ka peg-uuyun ki Hisus ne eggimatayan

(Mat. 27:15-26; Luk. 23:13-25; Huw. 18:39-19:16)

⁶ Nabatasan e ni Pilatu ne tagse Sahakeen te Peglihad te Panalihan, due eglekaan din ne pinirisu ne igkeupii te me etew. ⁷ Due enggaranan ki Barabas ne naprisu duma te me duma rin su nekeyimatey te timpu te pegribildi ran te gubirnu. ⁸ Ne amana ne masulug ka me etew ne migparani ki Pilatu wey mighangyu kandin ne eglekaan e ka pinirisu iling te nabatasan din e ne eggimuwen. ⁹ Ne mig-insaan sikandan ni Pilatu, "Egkeupian kew naa ne eglekaan ku ka Hari te me Hudiyu?" ¹⁰ Su nakataha si Pilatu ne neimma re ki Hisus ka me pangulu te talagpanubad, sikan naa ka indakep dan e si Hisus wey imbehey e diye te kandin. ¹¹ Piru intipu te me pangulu te me talagpanubad ka me etew ne si Barabas ka egpalekaan dan ki Pilatu, kene ne si Hisus. ¹² Ne mig-insaan e man-e ni Pilatu ka me etew, "Na, nekey naa ka eggimuwen ku kayi te etew ne egnangen niyu ne Hari te me Hudiyu?"

¹³ Ne migbalbalukan sikandan ka migkahi, "Ilansang nu sikandin te krus!"

malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: 'ne dutu, due manuk ne mig-ukale'.

¹⁴ Ne mig-insaan sikandan ni Pilatu, "Mania, nekey bes ka neyimu rin ne mareet?"

Piru nanasnasian de iya sikandan ka migmanguleyi ne migkahi, "Ilansang nu sikandin te krus!"

¹⁵ Ne tenged su egkeupian si Pilatu ne egpakapahale te me etew, impalekaan din e si Barabas, wey impalampesan din si Hisus wey imbehey rin e diye te me sundalu eyew iglansang te krus.

Ka pegbaley-baley te me sundalu ki Hisus

(Mat. 27:27-31; Huw. 19:2-3)

¹⁶ Nataman, in-uuyan e si Hisus te me sundalu diye te lama te palasyu te gubirnadur, wey impalibulung dan e ka langun ne duma ran ne me sundalu. ¹⁷ Ne insaluuban dan si Hisus te kumbale ne ubi se batek, wey miggimu sikandan te kuruna ne duhi wey impakuruna ran e kandin. ¹⁸ Nataman, imbaley-baley ran e sikandin te migkahi, "Egmabantug ka Hari te me Hudiyu!" ¹⁹ Ne inlelampesan dan e te tuked ka ulu ni Hisus wey in-iileban dan e sikandin, wey migpanimbuel e sikandan diye te tangkaan din. ²⁰ Pegkapenga ran te egbaley-baley kandin, inluung dan e ka kumbale ne ubi se batek wey inlibed dan ded ipasaluub ka tapey ne kumbale din. Nataman, in-uyan dan e sikandin diye te lihawangan te siyudad eyew iglansang te krus.

Ka peglansang ki Hisus te krus

(Mat. 27:32-44; Luk. 23:26-43; Huw. 19:17-27)

²¹ † Te sasangan e sikandan ne egmangipanew, due nasinug-ung dan ne matig-Sirini ne enggaranan ki Simun, ne amey enni Alihandru wey ni Rupu. Diye sikandin egpuun te sityu wey eggendiye te siyudad, ne impepehes dan sikandin patianga te krus ni Hisus.

²² Ne diye dan uyana si Hisus te inged ne enggaranan te Gulguta (Inged te Angkal ka igpasabut kayi). ²³ Ne egbebehayan dan e perem si Hisus te binu ne in-sewuhan te delemetan ne enggaranan te mira, piru ware migkuwa si Hisus. ²⁴ †† Nataman, inlansang dan e si Hisus te krus, wey imbaad-baad dan e ka kumbale din. Migpintut-pintut sikandan ke nekey ne baad te kumbale ni Hisus ka egkakuwa ran. ²⁵ Me alas nuwibi seeye te maselem ‡ te peglansang dan ki Hisus. ²⁶ Ne seini ka sumbung ne insulat diye te keretula te krus, "Ka Hari te me Hudiyu." ²⁷ Due degma daruwa ne takawen ne inlansang te krus duma ki Hisus. Ka sabeka diye te igkakawanan din wey ka dangeb diye te igkahibang din. ††

²⁹ †† Ne ka me etew ne egmanlihad dutu, egmanlengey-lengey ka egbaley-baley ki Hisus ne egkahi, "Ew, sikeykew bes iya ka egguhus te timplu wey igbalew-balew red igpes-ek seled te tatelu re ne aldew!"

† 15:21 Rum 16:13. †† 15:24 Sal 22:18. ‡ Te Grigu: igkatelu ne uras. †† Ka duma ne me sinulat miglagkes te birsikulu 28 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: ne natuman e ka nasulat diye te Kasulatan ne miggenendue, "In-isip sikandin ne sabeka ne mareet ne etew." †† 15:29 Sal 22:7; 109:25; Mar 14:58; Huw 2:19.

³⁰ Na, luwasa nu ka pegkeetew nu wey pamanewug ka due te krus!"

³¹ Ne migdali-di ded degma ki Hisus ka me pangulu te me talagpanubad дума te me talagpanulu te Bal-aud te Manama ne migkahi, "Inluwas din ka дума, piru kene sikandin egpakaluwas te pegkeetew rin!"

³² Egpitawen te naan iya ke egpakapamaneug te krus ka Kristu ne Hari te Israil, eyew egpakapalintutuu kid e kandin!"

Ne migdali-di ded degma ki Hisus ka me дума rin te inlansang te krus.

Ka pegkapatey ni Hisus

(Mat. 27:45-56; Luk. 23:44-49; Huw. 19:28-30)

³³ Ne hengkayi te meudtu e, migmarusilem e ka in-tiru ne nasud taman te alas tris te maapun. ^{††} Te alas tris e te maapun, migpanguleyi si Hisus te meemen ne miggenendue, "Ili, Ili, lima sabaktani?" Ka igpasabut kayi, "Manama, Manama, mania te in-engk-eran a nikeykew?"

³⁵ Te pegkarineg te дума ne me etew ne nanasindeg dutu, migkahi sikandan, "Pammineg kew, im-pangumew rin si Ilyas!" [‡] Ne due sabeka kandan ne migpallahuy ne mig-angey te egpekeiling te kutsun ^{‡†} wey in-eled din te maperes ne binu wey imbagkes din diye te geed eyew igpasupsup ki Hisus. Ne migkahi sikandin, "Duen kew pa, egpitawen te naan iya ke eggendini si Ilyas ka eg-angey kandin due te krus!"

³⁷ Ne migpanguleyi si Hisus te heemeni, ne dutu, nabigtawan e sikandin.

³⁸ [‡] Ne nahisi e ka kurtina diye te timplu puun te dibabew peendiye te diralem. ³⁹ Te pegkakita te kepitan te me sundalu ne diye migsasindeg te egkatangkaan ni Hisus ne nabigtawan e sikandin, migkahi e sikandin, "Malehet iya ne Anak te Manama ka seini ne etew!"

⁴⁰ ^{‡†} Ne due degma me malitan ne namipitew diye te bayew madmariyu. Dutu ensi Mariya Magdalina, si Mariya ne iney ni Santiyagu ne egkaari-hari wey ni Husi, wey dutu degma si Salumi. ⁴¹ Sikandan seeye se migsinundul wey migtangu ki Hisus te diye pad sikandin te Galiliya. Ne masulug pad man-e ne me malitan ka migduma kandin peendiye te Hirusalim.

Ka pegsabal ki Hisus

(Mat. 27:57-61; Luk. 23:50-56; Huw. 19:38-42)

⁴² Aldew seeye te Pegpangandam te Aldew te Peg-gimeley. Te egkasagkup e, ⁴³ miggendiye si Husi ne matig-Arimatiya ki Pilatu te ware pegkaaldeh wey im-buyu din ka lawa ni Hisus. Si Husi sabeka ne talahuren ne sakup te me Talaggukum te me Hudiyu, wey migte-tahad degma sikandin te Peghari te Manama.

⁴⁴ Neinu-inu si Pilatu te pegkarineg din ne migpatey e si Hisus, purisu impeumew rin ka kepitan te me sun-dalu wey mig-insaan din ke migpatey naan en iya si

Hisus. ⁴⁵ Te nanangenan e sikandin te kepitan ne male-het iya seeye, imbehey rin e ka lawa ni Hisus diye te ki Husi. ⁴⁶ Ne migbebeli si Husi te hinabel wey ingkuwa rin ka lawa ni Hisus diye te krus wey imbukusan din e. Ne insabal rin e ka lawa ni Hisus diye te inlungahan ne dalama. Nataman, miglilid e sikandin te dakel ne batu eyew iglekeb te gumawan te insabalan. ⁴⁷ Nakakita si Mariya Magdalina wey si Mariya ne iney ni Husi ke hendei isabal si Hisus.

Ka pegkeuyag ni Hisus

(Mat. 28:1-8; Luk. 24:1-12; Huw. 20:1-10)

16 Te miglihad e ka Aldew te Peggimeley, migbe-beli te peemut ensi Mariya Magdalina, si Mariya ne iney ni Santiyagu, wey si Salumi su eggendiyaan dan ka lawa ni Hisus eyew eg-itisan te peemut. ² Te maselem-selem te aldew te Duminggu, te migsile e ka aldew, nangendiyad e sikandan te insabalan. ³ Ne migmein-inseey e sikandan ke hentew-a ka egpakalilid te batu ne in-elet te gumawan te insabalan. ⁴ Peg-ginguma ran migtenggak sikandan, wey nakita ran ne nalilid e ka bubuyahen ne batu. ⁵ Te pegseled dan e dutu, due nakita ran ne kanakan ne migkukumbale te maangkag ne diye migpinnuu dapit te igkakawanan dan. Ne dutu, natingkemed sikandan.

⁶ Ne migkahian sikandan te kanakan, "Kene kew egkangilam! Nakataha a ne egpammitew kew ki Hisus ne matig-Nasarit ne inlansang te krus. Warad e sikandin kayi su neuyag e. Kema, pitawa niyu ka impa-ley-asan kandin. ⁷ ^{‡‡} Na, hendiyei niyu ka me hibateen ni Hisus wey guhuri niyu sikandan дума ki Pidru te miggun-e e sikandin kaniyu diye te Galiliya; ne diye niyu egkakita sikandin sumale te ingkahi rin kaniyu."

⁸ Sikan naa, nanlihawang e sikandan te insabalan ka namallahuy su amana sikandan neinu-inu wey nan-gelkel. Ne ware pad sikandan migpangguhud te min-san hentew tenged te pegkaaldeh dan.

Ka pegpakita ni Hisus ki Mariya Magdalina

(Mat. 28:9-10; Huw. 20:11-18)

⁹ [Te pegkeuyag ni Hisus te maselem-selem te Dum-inggu, diye sikandin an-anayan migpakita ki Mariya Magdalina, ka malitan ne in-alawan din te pitu ne busew. ¹⁰ Ne miggendiyaan e ni Mariya ka me hiba-teen ni Hisus ne migmaninehew wey migmanlungku, wey migpangguhuran din e. ¹¹ Piru ware sikandan migpalintutuu te pegkarineg dan ne neuyag e si Hisus wey nakita ni Mariya.

Ka pegpakita ni Hisus te daruwa ne hibateen din

(Luk. 24:13-35)

¹² Pegkapenga dutu, migpakite e man-e si Hisus te daruwa ne hibateen din taheed te egpeendiye sikan-dan te sityu, piru nabalbalawan ka ulaula rin dutu. ¹³ Ne nanlibed e sikandan ka migpangguhud te me du-ma ran, piru ware ded degma sikandan palintutuuwi.

† Te Grigu: meudtu, igkeen-em ne uras; alas tris, igkasiyam ne uras. †† 15:34 Sal 22:1. ‡ 15:36 Sal 69:21. ‡† Te Grigu: ispung-ha. ‡‡ 15:38 Iks 26:31-33. ‡‡† 15:40 Luk 8:2-3.

‡‡‡ 16:7 Mat 26:32; Mar 14:28. § Ware nakalagkes diye te malehet ne migpuunan ne sinulat ka Markus 16:9-20.

Ka pegpakita ni Hisus te me hibateen din

(Mat. 28:16-20; Luk. 24:36-49; Huw. 20:19-23; Him. 1:6-8)

¹⁴ Pegkapenga dutu, migpakite e man-e si Hisus te sapulu wey sabeka (11) ne hibateen din te sasangan sikandan ne egmangekeen. Indew-ey sikandan ni Hisus su ware pegpalintutuu ran wey me makehal ka me ulu ran, [†] su ware sikandan migpalintutuu te seeye se nakakita kandin te neuyag e. ¹⁵ ^{††} Nataman, migkahiyen din e sikandan, "Hendiyei niyu ka langun ne inged kayi te kalibutan wey iwali niyu ka Meupiya ne Panugtulen diye te langun ne etew. ¹⁶ Ka egpalintutuu wey egpabewutismu, egkaluwas, piru ka kene egpalintutuu, eglepparan. ¹⁷ Seini ka me palinneu te seeye se migmalintutuu keddi: egpakaalew sikandan te me busew pinaahi te ngaran ku, wey egpakalalag sikandan te me linalahan ne ware dan natueni. ¹⁸ Ke

[†] Te Grigu: makehal ka me pusung dan. ^{††} 16:15 Him 1:8.

egpakahen-gen sikandan te me uled wey ke egpekeinum te minsan nekey ne eggilu, kene sikandan egkamenue. Ne emun ke igtel-eb dan ka me belad dan te egmanderalu, egkengeulian sikandan."

Ka pegbatun ki Hisus

(Luk. 24:50-53; Him. 1:9-11)

¹⁹ [‡] Pegkapenga te Magbebaye ne si Hisus te miglalag kandan, imbatun e sikandin wey diye migpinuu te igkakawanan ^{‡†} te Manama. ²⁰ Nataman, nangipaneu e ka me hibateen din wey migwali sikandan te minsan hendei. Ne migbulihan sikandan te Magbebaye wey impamalehetan din ka lalag dan pinaahi te me kein-inuwan ne innimu ran.]

[‡] 16:19 Him 1:9-11. ^{‡†} Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

Lukas

Igpewun-a

Ka migsulat te seini ne baseen iyan si Lukas ne sabeka te me hibateen dengan ni Hisus. Sabeka sikandin ne talagbawi ne Grigu se linalahan wey migpangguhud sikandin meytenged te innimu te Magbebaya ne si Hisus. Amana degma sikandan ne talag-alukuy ki Pablu, wey migparumdumeey sikandan te peggendiye te lein-lein ne me inged eyew te pegpangguhud te lalag te Manama. Puun due, nakasulat pad man-e sikandin te lein ne baseen ne iyan ka "Ka me himu".

Ka seini ne baseen impeuyan ni Lukas diye te ki Tiyupilu ne egkahiyen te duma ne sabeka kun ne talahuren ne etew ne matig-Ruma. Diye migbunsud ka guhuren din te pegtagne te pegkeetew enni Huwan ne Talagbewutismu wey te Magbebaya ne si Hisus wey taman te imbatun e si Hisus. Ingguhud man-e ni Lukas ne si Hisus iyan ka Kristu ne insaad te Manama ne egluwas te me Hudiyu wey te langun ne kene ne me Hudiyu ne egpalintutuu kandin.

Seini ne baseen insulat ni Lukas, wey impeuyan din diye te ki Tiyupilu, sabeka ne talahuren ne etew diye te tribu te Grigu. Ne si Lukas man-e ka migsulat due te sika se .

Nahuhud man-e kayi te seini ne baseen ka me guhuren meytenged te hid-u ni Hisus te me etew ne egkaleigleig wey te me makasesale, ka pegpamawi din te egmanderalu wey te impanerepan te me busew, ka peg-uyag din te me minatey, wey ka pegpanulu din. Egkalibed-libed degma kayi ka meytenged te Panisingan te Manama, peg-ampu, pegpasaylu te me sale, pegbulig te me malitan te himu ni Hisus, wey pegtahahe te migmalintutuu para te peglibed te Magbebaya.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-4

Ka pegkeetew wey pegkabate ni Huwan ne Talagbewutismu wey ni Hisus 1:5-2:52

Ka himu ni Huwan ne Talagbewutismu 3:1-20

Ka pegpabewutismu wey ka pegtintal ki Hisus 3:21-4:13

Ka himu ni Hisus diye te Galiliya 4:14-9:50

Puun te Galiliya peendiye te Hirusalim 9:51-19:27

Ka katammanan ne simana diye te Hirusalim wey diye te marani te Hirusalim 19:28-23:56

Ka pegkeuyag, pegpakita, wey ka pegbatun te Magbebaya 24:1-53

Igpewun-a

1 Talahuren ne Tiyupilu. Masulug ka miggeram migsulat te guhuren ne neyitabu kayi te kanta meytenged ki Hisu Kristu. ²Ka insulat dan, iyan ka impangguhud kanta te seeye se nakakita kayi puun pad te bunsuranan wey iyan migpangguhud te lalag te Manama. ³Natantanuran ku degma sika langun minsan ka bunsuranan kayi. Sikan naa ka meupiya buwa degma ne eg-ay-ayaran ku sika te egsulat para keykew talahuren ne Tiyupilu, ⁴su eyew egkanengnengan nu iya ka kamalehetan te langun ne impanulu keykew.

Ka pegtagne te pegkeetew ni Huwan ne Talagbewutismu

⁵† Te timpu ne si Hirudis ka mighari te Hudiya, due sabeka ne talagpanubad ne egngaranan ki Sakariyas ne puun te kabuhalan ni Abyas ne talagpanubad. Ne due asawa rin ne egngaranan ki Ilisabit ne puun ded

† 1:5 1Kru 24:10.

degma te kabuhalan te me talagpanubad. ⁶Sikandan se alunggun, matareng diye te tangkaan te Manama wey mapahetpet ne migtuman te langun ne suhu wey Balaud te Manama. ⁷Ne ware anak dan su kene egpakaanak si Ilisabit, wey nabuyag e sikandan se alunggun.

⁸Ne migginguma ka aldew ne iyan egpamakey diye te timplu ka punduk enni Sakariyas te me talagpanubad. ⁹Ka batasan te me talagpanubad, egpintut-pintut sikandan ke nekey ka eggimuwen dan, wey si Sakariyas ka natinuru ne iyan egseled diye te timplu te Magbebaya ne Manama eyew egtutung te insinsu.

¹⁰Te uras ne intutung e ka insinsu, mig-ampu ka masulug ne etew diye te lihawangan te timplu. ¹¹Ne dutu, due panalihan te Magbebaya ne migpakita kandin ne diye migsasindeg te dapit te igkakawanan te altar ne egtutungan te insinsu. ¹²Natingkemed si Sakariyas te pegkakita rin te panalihan, wey naaldekan sikandin.

¹³Piru ingkahiyen sikandin te panalihan, "Kene ka egkaaldekan Sakariyas. Indineg te Manama ka peg-ampu nu, ne kuntee eg-anak te lukes ka asawa nu ne si Il-

isabit. Ne ngarani nu sikandin ki Huwan. ¹⁴ Egkahale-gale kew langun ke eglesut e sikandin, ¹⁵ † su egkeyimu sikandin ne mabantug diye te tangkaan te Magbebaye ne Manama. Ne keilangan ne kene sikandin eg-inum te binu wey ke egpekewubug ne eg-inumen, wey egkapenu sikandin te Panisingan te Manama minsan ke diye pad sikandin te getek te iney rin. ¹⁶ Ne igpalibed din ka masulug ne kabuhalan ni Israil diye te Magbebaye ne Manama ran. ¹⁷ †† Eggun-a sikandin te Magbebaye, wey egpakaangken sikandin te Panisingan te Manama wey geem ne egpekeiling te ki prupita Ilyas dengan. Egpeg-ulien din ka nenekeg-ehet ne me amey wey me anak, wey egpaliberen din diye te maheteng ne dalan ka masinupaken ne me etew. Puun due, egkaandam din ka me etew para te pegginguma te Magbebaye.”

¹⁸ Ne migkahiyen ni Sakariyas ka panalihan, “Egmenuwen ku te pegkanengneng ne malehet ka inalag nu? Su buyag ad ma seini wey buyag e degma ka asawa ku.”

¹⁹ ‡ Ne migtabak ka panalihan, “Sikeddi si Gabriil ka sinalihan te Manama. †† Impeendini a nikandin eyew te peglalag wey pegpanugtul keykew te seini ne meupiya ne panugtulen. ²⁰ Ne puun su ware ka migpalintutuu te ingkahi ku, egkeummew ka taman te aldew ne egkatuman e ka ingkahi ku keykew. Su egkatuman iya seeye te eleg ne timpu.

²¹ Ne dutu, migtetaharan te me etew si Sakariyas wey neinu-inu sikandan te naluhey sikandin diye te seled te timplu. ²² Te peglihawang din e, kenad sikandin egpikalalag wey migtingyasan din naan de sikandan. Puun due, nasabut dan ne due impakita kandin diye te seled te timplu. Ne neummew en iya sikandin.

²³ Te napenge e ka pegpamakey ni Sakariyas diye te timplu, mig-uli e sikandin. ²⁴ Te ware naluhey, naberes e ka asawa rin ne si Ilisabit wey mig-uugpe de iya sikandin seled te lalimma ne bulan. ²⁵ Ne migkahi si Ilisabit diye te geyinawa rin, “Kuntee neyid-u e ka Manama keddiey. In-awe din e ka hilew ku diye te tangkaan te me etew.”

Ka pegtagne te pegkeetew ni Hisus

²⁶ Te hen-em e ne bulan ka getek ni Ilisabit, insuhu te Manama ka panalihan ne si Gabriil diye te lungsud te Nasarit ne sakup te Galiliya. ²⁷ †† Egpeendiyaan din ka sabeka ne mengebay ne egngaranan ki Mariya ne egpangasaween te sabeka ne kanakan ne egngaranan ki Husi ne kabuhalan ni Hari Dabid. ²⁸ Ne miggendiyad ka panalihan te kandin wey migkahi, “Kahale ka, Mariya! Migpanalanganin ka te Magbebaye wey egdumaan ka nikandin!” ²⁹ Nalibeg amana si Mariya meytenged te narineg din wey impalelem din ke nekey ka kaluwasan dutu. ³⁰ Ne migkahiyen sikandin te panalihan, “Kene ka egkaalde, Mariya, su ingkeupii

† 1:15 Num 6:3. †† 1:17 Mal 4:5-6. ‡ 1:19 Dan 8:16; 9:21. †† Te Grigu: migsasindeg diye te tangkaan te Manama. †† 1:27 Mat 1:18.

ka te Manama. ³¹ ††† Egkaberes ka wey eg-anak te lukes, wey ngarani nu sikandin ki Hisus. ³² ††† Egkeyimu sikandin ne mabantug wey eg-umawen sikandin ne Anak te Amana ne Mabantug ne Manama. Ne egpaharien sikandin te Magbebaye ne Manama iling te kaapuan din ne si Hari Dabid. ³³ Ne egharian din ka me kabuhalan ni Hakub te ware egtamanan, ne ware katammanan te kandin ne peghari.”

³⁴ Ne mig-insaan ni Mariya ka panalihan, “Egmenuwen ku naa te eg-anak te mengebay e mem pad?”

³⁵ Ne migtabak ka panalihan, “Eggendini te keykew ka Panisingan te Manama wey egdalungan ka te geem din. Puun due, ka matulus ne bate ne ig-anak nu egnngaranan te Anak te Manama. ³⁶ Sumsumana nu ka suled nu ne si Ilisabit. Kahiyen ne kene din eg-anak. Piru kuntee egkasalayan e sikandin su hen-em e ne bulan ka getek din, minsan buyag e sikandin. ³⁷ § Su ka Manama egpekeyimu te langun.”

³⁸ Ne migkahi si Mariya, “Suluhuanen a te Manama. Egkeyitabu perem kayi te keddi ka inalag nu.” Ne migawe e ka panalihan te Manama.

Ka pegpanumbaley ni Mariya diye te ki Ilisabit

³⁹ Te peglihad te pila ne me aldew, migpanines si Mariya wey miglukut-lukut miggendiye te sabeka ne lungsud ne diye te me bubungan te Hudiya. ⁴⁰ Te pegginguma rin diye, migseled sikandin te baley enni Sakariyas wey migpangemusta ki Ilisabit. ⁴¹ Te pegkarineg ni Ilisabit te laheng ni Mariya, migweil ka bate diye te getek din. Ne dutu, napenu si Ilisabit te Panisingan te Manama, ⁴² ne miglalag te meemen, “Te langun ne me malitan sikeykew re ka migpanalanginan te Manama, wey migpanalanginan degma ka bate ne ingkaberes nu! ⁴³ Hentew e naan de iya se impanumbalayan te iney te Magbebaye ku? ⁴⁴ Su te pegkarineg ku te laheng nu, migweil te kahale ka bate kayi te getek ku. ⁴⁵ Keupianan te seeye se migpalintutuu ne due katamanan te impanengneng te Manama diye kandin.”

Ka ulahingen ni Mariya te pegdayan

⁴⁶ Ne migkahi si Mariya, “Egdayan a te Manama ⁴⁷ wey egkahale ka gimukud ku su ka Manama ka keddiey ne kaluwasan ⁴⁸ §† tenged te nakasuman-suman sikandin keddiey te suluhuanen din ne kene ne impurtanti! Ne puun kuntee ka langun ne etew egkahi te impanalanginan a, ⁴⁹ tenged te kein-inuwan ne innimu te maresen ne Manama kayi te keddiey. Matulus sikandin. ⁵⁰ Egkeyid-u sikandin te langun ne due pegkaalde diye te kandin,

††† 1:31 Mat 1:21. †††† 1:32 2Sam 7:12-13,16; Isa 9:7. § 1:37 Hin 18:14. §† 1:48 1Sam 1:11.

puun pad dengan wey minsan te keureme.
⁵¹ Migpakita sikandin te geem din
 wey imegsuwey-suwey rin ka me etew ne migpaam-
 bug te pegkeetew ran.

⁵² † In-awe din ka me Hari diye te katungdanan dan
 wey imparibabew rin ka me etew ne kene ne impur-
 tanti.

⁵³ Impeyibhibulung din te me meupiya ka im-
 panggutasan
 wey impaawe din ne ware me inuayan ka me meya-
 man.

⁵⁴ Ne migbulihan din ka me kabuhalan ni Israil ne su-
 luhuanen din,

wey nakasuman-suman sikandin te hid-u rin

⁵⁵ † ‡ diye te ki Abraham

wey te langun ne me kabuhalan din te ware egta-
 manan

sumale te insaad din diye te me kaapuan ta."

⁵⁶ Ne mig-ugpe si Mariya diye te ki Ilisabit seled te
 tatelu ne bulan. Nataman, mig-uli din e diye te kan-
 dan.

Ka pegkeetew ni Huwan ne Talagbewutismu

⁵⁷ Ne miggungume e ka timpu ne mig-anak e si Ilis-
 abit wey lukes ka anak din. ⁵⁸ Nakarineg ka me sumba-
 ley rin wey ka me karumaan din ne meupiya amana ka
 Manama diye te kandin ne nahale sikandan langun
 дума ki Ilisabit.

⁵⁹ † Te walu e ne aldew ka bate, migpanumbaley
 sikandan diye te ki Ilisabit eyew te pegtambung te
 pegtuli te bate. Ne enggaran dan e perem ki
 Sakariyas ka bate su igsangey ran e te ngaran te amey
 rin. ⁶⁰ Piru migkahi ka iney rin, "Kene! Huwan ka ign-
 garan kandin."

⁶¹ Ne migkahyan dan si Ilisabit, "Piru ware ma karu-
 maan nu ne migngaranan te iling due!" ⁶² Ne mig-
 ingyasan dan ka amey te bate ne mig-inse, "Nekey-a
 ka inggaran nu te bate?"

⁶³ Ne migbuyu si Sakariyas te egsulatan, ne neinu-
 inu sikandan su ka insulat ni Sakariyas, "Huwan ka
 ngaran te bate." ⁶⁴ Ne sauhune ne nakalalag e si
 Sakariyas wey indayan din ka Manama. ⁶⁵ Ne naalde-
 ka me sumbaley ran wey nekeempet te langun ne
 kabubunganan te Hudiya ka guhuren meyitenged te
 seeye ne neyitabu. ⁶⁶ Ka me etew ne nakarineg te se-
 eye ne guhuren, migsuman-suman wey migpein-in-
 seey ke nekey ka katamanan te seini ne bate su ka
 himenew wey geem te Manama migduma kandin.

Ka pegpanagne ni Sakariyas

⁶⁷ Si Sakariyas ne amey ni Huwan, napenu te Panisin-
 gan te Manama wey migpanagne ne migkahi,

⁶⁸ "Dayanen ta ka Magbebaye ne Manama te Israil!

Su miggendini sikandin eyew te peglekat te keet-
 etawan din.

† 1:52 Hub 5:11; 12:19. †† 1:55 Hin 17:7. ‡ 1:55 1Sam 2:1-10.

†† 1:59 Lib 12:3.

⁶⁹ Impeendini rin kayi te kanta ka maresen ne manlu-
 luwas,

ne kabuhalan te suluhuanen din ne si Dabid.

⁷⁰ Ne seini degma ka impahuhud din te matulus ne
 me prupita rin dengan.

⁷¹ Intetaha sikandin ne egluwas kanta ligkat te me
 kuntere ta

wey ligkat te karesen te me etew ne egdumut kanta.

⁷² Migkahi sikandin ne igkeyid-u rin ka me kaap-
 apuan ta

wey egtantanuran din ka matulus ne kasabutan din.

⁷³ Migpahunlibet sikandin diye te kaapuan ta ne si
 Abraham

⁷⁴ ne egluwasen ki ligkat te me kuntere ta

eyew egpakapamakey ki kandin te ware pegkaalde-
 dek.

⁷⁵ Ne egkeyimu ki ne matulus wey matareng

diye te tangkaan din taman te egkabigtus e ka geyi-
 nawa ta.

⁷⁶ † "Ne sikeykew se anak ku, enggaran ka te prupi-
 ta te Amana ne Mabantug ne Manama
 su eggun-a ka te Magbebaye eyew eg-andam te eg-
 bayaan din;

⁷⁷ wey te pegnangen te keet-etawan din ne
 egkaluwas sikandan

pinaahi te pegpasaylu te me sale dan.

⁷⁸ Su amana ne hiimenawen wey hiid-uwen ka Mana-
 ma.

Sikan naa ka due igpeuyan din ne egluwas kanta ne
 egpekeiling te aldew ne egsile diye te langit

⁷⁹ †† eyew egkalayahan seeye se diye te marusilem
 wey egkaalde-
 dek te kamatayen.

Igpanulud ki nikandin diye te dalan te keupianan."

⁸⁰ Ne intulin ka anak ni Sakariyas wey indakel ka kat-
 uenan din wey ka pegpalintutuu rin. Diye sikandin
 mig-ugpe te mammara ne inged taman te migbunsud
 e sikandin migpanulu te matig-Israil.

Ka pegkeetew ni Hisus

(Mat. 1:18-25)

2 Te seeye ne timpu, miggimu te balaud ka Impi-
 radur te Ruma ne si Agustu ne keilangan ne eg-
 palista ka langun ne sakup din. ² Seeye ka an-anayan
 ne pegsinsus te timpu ne si Siriniyu ka gubernadur te
 Sirya. ³ Puun due, nangendiye ka langun ne etew te
 inged te me kaapuan dan eyew te pegpalista.

⁴ Seeye naa, si Husi ne matig-Nasarit ne sakup te
 Galiliya, miggendiye sikandin te Bitlihim ne sakup te
 Hudiya, ka ugpaan ni Hari Dabid dengan su kabuhalan
 sikandin ni Dabid. ⁵ Migparumeey sikandan ki Mariya
 ne egpangasaween din ne egkaberes e te seeye ne
 timpu eyew egpalista. ⁶ Te diyad sikandan te Bitlihim,

⁷ Migganganayan sikandin te lukes, wey imbukusan
 din ka bate te manggad wey impeyibat din diye te
 sungguranaan diye te ugpaan te me ayam su warad
 egkeyirehaan dan.

‡ 1:76 Mal 3:1. †† 1:79 Isa 9:2.

Ka me talagtameng te karniru wey ka me panalihan

⁸ Ne marani te seeye ne inged, due me talagtameng ne migpalayud te me karniru ran wey migpulan migbantey te me ayam dan. ⁹ Te seeye ne karusileman, due migpakita kandan ne panalihan te Magbebaya wey nalayahan sikandan te layag te Magbebaya, wey naaldekan amana sikandan. ¹⁰ Piru migkahiyang sikandan te panalihan, "Kene kew kaaldekan, su seini a eyew te pegpangguhud kaniyu te meupiya ne panugtulen ne egpakapahale amana te langun ne keet-etawan. ¹¹ Su neetew kuntee diye te lungsud dengan ni Hari Dabid ka Manluluwas niyu, ka Kristu † ne Magbebaya. ¹² Seini ka palinneuwi niyu: egkakita niyu ka bate ne imbukusan te manggad wey impeyibat diye te sunggurangan te me ayam."

¹³ Ne dutu, sauhune ne due migpakita ne susuluhi ne me panalihan ne miglagpu kandin te migsaye te Manama ne migkahi, ¹⁴ "Dayanen ta ka Manama ne diye te langit, wey keupianan te me etew ne ingkahale din kayi te tane."

¹⁵ Te nanlibed e ka me panalihan diye te langit, migpanangnangeney e ka me talagtameng te me karniru ne migkahi, "Eggenidiye ki te Bitlihim su egpitawen ta seini se impanengneng te Manama kanta."

¹⁶ Seeye naa, miglukut-lukut sikandan nangipanew, wey nakita ran diye si Mariya wey si Husi wey ka bate ne impeyibat diye te sunggurangan te me ayam. ¹⁷ Ne dutu, impangguhud dan e ka impanengneng kandan te panalihan meytenged te bate. ¹⁸ Ne neinu-inu ka langun ne nakarineg te guhuren te me talagtameng te karniru kandan. ¹⁹ Intetahu seeye ni Mariya diye te geyinawa rin wey layun din palemlema. ²⁰ Ne nanlibed e ka me talagtameng te karniru ne migdayan wey migsaye te Manama tenged te langun ne narineg wey nakita ran, sumale te impanengneng te panalihan kandan.

Ka bate ingngaranan ki Hisus

²¹ †† Te walu e ne aldew ka bate, intulian e sikandin wey ingngaranan ki Hisus. Sika ka ngaran ne innangen te panalihan te ware pad ipangalalin ka bate.

Ka peghalad ki Hisus diye te timplu

²² Migginguma ka timpu ne miggendiye ensi Husi wey Mariya te Hirusalim eyew pegtuman te Balaud ni Muwisis meytenged te peglinis te malitan ne miglesutan. In-uyan dan degma ka bate ne si Hisus eyew ighalad diye te Manama, ²³ ‡ su seini ka nasulat diye te Balaud te Magbebaya ne Manama, "Ka langun ne me panganey ne lukes keilangan ne ighalad diye te Magbebaya ne Manama." ²⁴ †† Eyew egkalinisan ka miglesutan, egpanubad sikandan te daruwa ne tukmu, wey ke daruwa naa ne seleppati sumale te nasulat diye te Balaud te Magbebaya ne Manama.

† Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas. †† 2:21 Lib 12:3; Luk 1:31. ‡ 2:23 Iks 13:2,12. †† 2:24 Lib 12:6-8.

²⁵ Ne due etew diye te Hirusalim ne egngaranan ki Simyun ne egtetahad ne egpangabangan te Manama ka kabuhalan ni Israil. Matareng sikandin ne etew wey migpamakey te Manama, wey egduma layun kandin ka Panisingan te Manama ²⁶ ne iyan migpanengneng kandin te kene din pad egpatey te kene din pad egkakita ka Kristu ne igpeuyan te Magbebaya. ²⁷ Insuhu sikandin te Panisingan te Manama ne egpasel-eren diye te timplu. Te seeye ne timpu, in-uyan e te iney wey amey si Hisus diye eyew te pegtuman te insuhu te Balaud. ²⁸ Nakita ni Simyun ka bate wey insapipi rin, wey migsaye sikandin te Manama ne migkahi,

²⁹ "Kuntee Magbebaya ne amana ne maresen, egkaayan ad ne egpatey,

su nakapalene-lene e ka isip ku su natuman e ka inlalag nu.

³⁰ Su nakita kud iya ka impeuyan nu ne Manluluwas ³¹ ne intahahe nu ne igpakita te langun ne keet-etawan.

³² † Sika ka layag ne egpanulud te kene ne me Hudiyu peendiye te keykew, wey egbehey te kabantug te keet-etawan nu ne kabuhalan ni Israil."

³³ Neinu-inu ka amey wey iney te inlalag ni Simyun meytenged te bate. ³⁴ Ne impanalanginan sikandan ni Simyun wey ingkahiyang din si Mariya ne iney te bate, "Seini ne bate in-alam te Manama eyew pegpariralem wey pegparibabew te masulug ne me etew te Israil. Sikandin ka palinneu ligkat te Manama ne egdali-dian te me etew ³⁵ wey egkasakitan ka degma iling te egsundangen te kampilan ka pusung nu. Ne igpanengneng din ka neeles ne suman-suman te me etew."

³⁶ Due degma sabeka ne malitan ne prupita ne egngaranan ki Ana ne anak ni Panuwil ne kabuhalan ni Asir. Buyag e sikandin, wey migpalunglunguney sikandin te asawa rin te pitu re ne leg-un, ³⁷ wey nabalu e sikandin. Migwalu ne pulu wey hep-at (84) e ne leg-un sikandin, wey layun de sikandin eg-uugpe diye te timplu ka egsimba, egpuasa wey eg-ampu tagse maaldew wey marusilem. ³⁸ Ne dutu, migparani sikandin diye te engki Husi wey migpasalamat te Manama, wey miglalag sikandin meytenged te bate diye te langun ne egtetahad ne egluwasen te Manama ka Hirusalim. †††

Ka peg-uli dan diye te Nasarit

³⁹ ††† Te napengaan e enni Husi wey Mariya ka langun ne nasulat diye te Balaud te Magbebaya ne Manama, mig-uli e sikandan diye te lungsud dan ne sakup te Galiliya ne iyan ka Nasarit. ⁴⁰ Ne migtulin e ka bate wey manekal e ka lawa rin, wey dakel ka tahu te ulu rin, wey impanalanginan sikandin te Manama.

†† 2:32 Isa 42:6; 49:6; 52:10. ††† Iyan igpasabut te Hirusalim ka kabuhalan ni Israil. ††† 2:39 Mat 2:23.

Ka bate ne si Hisus diye te timplu

⁴¹ † Tagse leg-un ne eggendiye ka iney wey amey ni Hisus te Hirusalim ka egtambung te Sahakeen te Peglihad te Panalihan. ⁴² Te sapulu wey daruwe (12) e ne leg-un si Hisus, migtambung sikandan te sahakeen sumale te nabatasan dan. ⁴³ Te napenge e ka pegsaha-keen, nanguli e sikandan piru migpalunggehaat si Hisus diye te Hirusalim. Ware nanengnengi seeye te iney wey amey rin, ⁴⁴ su kahiyen dan ne migluyud sikandin te me etew. Te migsenge kaaldew e sikandan ka miggipanew, impammitew ran si Hisus diye te me karumaan dan wey te me alukuy ran, ⁴⁵ piru ware dan kitaa sikandin. Sikan naa ka miglibed sikandan diye te Hirusalim eyew te pegpammitew kandin. ⁴⁶ Te igkatelu e ne aldew, nakita ran e si Hisus diye te timplu ne migpinnuu duma te me talagpanulu te Balaud te Manama. Migpamineg sikandin wey mig-inse-inse kandan. ⁴⁷ Ka langun ne nakarineg kandin, neinu-inu sikandan te katuenan din wey te pegpanabak din. ⁴⁸ Neinu-inu ka iney rin wey ka amey rin te pegkakita ran kandin. Ne migkahiyen sikandin te iney rin, "Tatu, mania te innimu nu seini kayi te kanami? Neipeng key te amey nu te pegpammitew ney keykew." ⁴⁹ Ne intabak ni Hisus sikandan, "Mania te egpammitawen a nikaniyu? Ware kew bes nakanengneng te keilangan ne kayi a te baley te Amey ku?" ⁵⁰ Piru ware sikandan nakasabut te inalag din kandan. ⁵¹ Ne migdume e si Hisus kandan te mig-uli diye te Nasarit wey migparuma-ruma sikandin kandan. Seini se langun intetahu ni Mariya diye te geyinawa rin. ⁵² †† Ne migdakel pad ka kaalam ni Hisus wey migpabulus migtulun, wey ingkeupii sikandin te Manama wey te me etew.

Ka pegwali ni Huwan ne Talagbewutismu

(Mat. 3:1-12; Mar. 1:1-8; Huw. 1:19-28)

3 Te igkasapulu wey lalimma (15) ne leg-un te pegmandu ni Hari Tibiriyu, si Punsiyu Pilatu ka gubirnadur diye te Hudiya. Ne si Hirudis ka migmandu diye te Galiliya, wey ka kakey rin ne si Pilipi ka pangulu diye te Ituriya wey diye te Trakuniti. Ne si Lisanyas ka pangulu diye te Abilina, ² wey ensi Anas wey Kaypas ka me pangulu diye te timplu. Te seini ne timpu inalalahan te Manama ka anak ni Sakariyas ne si Huwan te diye din te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. ³ Ne miggendiye si Huwan te langun ne inged ne marani te weyig ne Hurdan ka migwali ne migkahi, "Inniyuhi niyu ka me sale niyu wey pabewutismu kew eyew egpasayluwen te Manama ka me sale niyu." ⁴ † Sumale te nasulat ni prupita Isayas ne eggenendue, "Due egpanguleyi diye te inged ne ware mahinged ne egkahi:

'Andama niyu ka dalan te Magbebaye.

Tul-ira niyu ka egbayaan din!

⁵ Buneli niyu ka langun ne migleb-eng-leb-eng,

Pataha niyu ka langun ne labuntud wey ka me bubungan,

Tul-ira niyu ka natiku-tiku ne dalan,
Ay-ayari niyu ka migpagpahendak ne dalan.

⁶ Eyew egkakita te langun ne etew ka kaluwasan ne egpuun diye te Manama!"

⁷ †† Ne due masulug ne etew ne nangendiye te ki Huwan eyew egpabewutismu kandin. Ingkahiyen ni Huwan sikandan, "Sikaniyu se me etew, iling kew te uled! Hentew ka miglalag kaniyu ne egpakaalihu kew te langet te Manama ne mahaan e egginguma?" ⁸ †† Ipakita niyu pinaahi te himu niyu ne mig-inniyuhan niyu e ka me sale niyu. Ne kene kew palalahey ne kabuhalan kew ni Abraham. Su egnangenan ku sikaniyu te egkaayun ne egpabaluyen te Manama ne me etew ka seini se me batu eyew eggimuwen ne kabuhalan ni Abraham. ⁹ ††† Andam e ka perekul te pegpeled te kayu ne kene egbebeh as te meupiya; egtempuhen, eggulayen ne igtemeg."

¹⁰ Mig-inse ka me etew ki Huwan, "Nekey naa ka eggimuwen ney?"

¹¹ Ne migtabak sikandin, "Ka etew ne due daruwa se kumbale keilangan ne igbehey rin ka sabeka diye te etew ne ware kumbale, wey ka etew ne due pegkeen keilangan ne egbehayan din seeye se etew ne ware egkakeen."

¹² ††† Due me etew ne talagsukut te buhis ne nangendiye eyew te pegpabewutismu wey in-insaan dan si Huwan, "Talagpanulu. Nekey-a ka eggimuwen ney?"

¹³ Migtabak si Huwan kandan, "Kene niyu pasubleyi ka insuhu kaniyu te balaud ne igpasukut."

¹⁴ Ne mig-inse degma ka me sundalu kandin, "Sikanami degma. Nekey-a ka eggimuwen ney?"

Ne migtabak si Huwan kandan, "Kene kew paneleppi te minsan hentew pinaahi te pehes, wey kene kew pangawang egpamayung. Keilangan ne egkabennalan kew e te igsuwildu kaniyu."

¹⁵ Puun dutu, migsalig e ka me etew ki Huwan wey migsuman-suman ne kema ke sikandin buwad ka Kristu. ¹⁶ Ne migkahiyen ni Huwan sikandan langun, "Egbewutismu a kaniyu pinaahi te weyig, piru due egginguma ne subla pad ne maresen keddiey. Minsan sikeddi, kena a ne likes ne eggekad te hiket te sandal din. Sikandin ka egbewutismu kaniyu te Panisingan te Manama wey te hapuy. ¹⁷ Ne egpekeiling sikandin te sabeka ne etew ne miggen-gen te niyu ne ig-etap te inggaani rin eyew ka ukaba ig-esa te behas. Ne eglimuren seeye se meupiya ne behas diye te lelapeng piru ka ukaba egsilaban te hapuy ne kene egkeebukan."

¹⁸ Ne nalein-lein ne me panunggilingan ka inggamit ni Huwan te migpanulu wey te migwali te Meupiya ne Panugtulen diye te me etew. ¹⁹ § Piru indew-ey ni Huwan si Gubirnadur Hirudis su in-ahew rin ma si Hirudiyas, ka asawa te suled din wey masulug pad ka neyimu rin ne mareet. ²⁰ Nekeyimu pad man-e si

† 2:41 Iks 12:1-27; Diy 16:1-8. †† 2:52 1Sam 2:26; Lal 3:4. ††† 3:4 Isa 40:3-5 (LXX).

†† 3:7 Mat 12:34; 23:33. ††† 3:8 Huw 8:33. †††† 3:9 Mat 7:19. †††† 3:12 Luk 7:29. § 3:19 Mat 14:3-4; Mar 6:17-18.

Hirudis te amana ne mareet ne iyan ka pegpapisu rin ki Huwan.

Ka pegbewutismu ki Hisus

(Mat. 3:13-17; Mar. 1:9-11)

²¹ Te nabewutismuwan e ka langun ne etew, imbewutismuwan e degma si Hisus. Te mig-ampu pad sikandin, nalukatan ka langit, ²² † wey miglene diye te kandin ka Panisingan te Manama ne egpekeiling te se-leppati. Ne due laheng diye te langit ne migkahi, "Sikeykew ka pinalangge ku ne Anak. Amana a nahale keykew."

Ka kaligkatan ni Hisus

(Mat. 1:1-17)

²³ Ne si Hisus migbunsud te himu rin te me tatelu e ne pulu (30) ka idad din. Ka suman-suman te me etew ne anak sikandin ni Husi ne anak ni Hili. ²⁴ Si Hili anak ni Matat ne anak ni Libi. Si Libi anak ni Milki ne anak ni Hana. Si Hana anak ni Husi ²⁵ ne anak ni Matat. Si Matat anak ni Amus ne anak ni Nahum. Si Nahum anak ni Isli ne anak ni Nagai. ²⁶ Si Nagai anak ni Maat ne anak ni Matat. Si Matat anak ni Simii ne anak ni Husik. Si Husik anak ni Huda ²⁷ ne anak ni Huwanan. Si Huwanan anak ni Risa ne anak ni Surubabil. Si Surubabil anak ni Salatiil ne anak ni Niri. ²⁸ Si Niri anak ni Milki ne anak ni Adi. Si Adi anak ni Kusam ne anak ni Ilmadam. Si Ilmadam anak ni Ir. ²⁹ Si Ir anak ni Huswi ne anak ni Iliisir. Si Iliisir anak ni Hurim ne anak ni Matat. Si Matat anak ni Libi. ³⁰ Si Libi anak ni Simyun ne anak ni Huda. Si Huda anak ni Husi ne anak ni Hunam. Si Hunam anak ni Ilyakim ³¹ ne anak ni Miliya. Si Miliya anak ni Mina ne anak ni Matata. Si Matata anak ni Natan ne anak ni Dabid. ³² Si Dabid anak ni Hisi ne anak ni Ubid. Si Ubid anak ni Buas ne anak ni Salmun. Si Salmun anak ni Nasun ³³ ne anak ni Aminadab. Si Aminadab anak ni Admin ne anak ni Arni. Si Arni anak ni Isrum ne anak ni Piris. Si Piris anak ni Huda ³⁴ ne anak ni Hakub. Si Hakub anak ni Isaak ne anak ni Abraham. Si Abraham anak ni Tira ne anak ni Nahur. ³⁵ Si Nahur anak ni Sirug ne anak ni Riyu. Si Riyu anak ni Pilig ne anak ni Ibir. Si Ibir anak ni Sala. ³⁶ Si Sala anak ni Kainan ne anak ni Arpaksad. Si Arpaksad anak ni Sim ne anak ni Nuwi. Si Nuwi anak ni Lamik ³⁷ ne anak ni Mitusila. Si Mitusila anak ni Inuk ne anak ni Harid. Si Harid anak ni Mahalalil ne anak ni Kainan. ³⁸ Si Kainan anak ni Inus ne anak ni Sit, wey si Sit anak ni Adan ne anak te Manama.

Ka pegtintal ni Meibulan ki Hisus

(Mat. 4:1-11; Mar. 1:12-13)

4 Napenu si Hisus te Panisingan te Manama wey mig-awe sikandin diye te Hurdan, wey in-uyan sikandin te Panisingan te Manama diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. ² Ne dutu tintala te ahalen te me busew seled te hep-at ne pulu (40) ne

aldew. Te seeye ne timpu ware migkeen si Hisus. Nataman, miggutasan e sikandin.

³ Ne migkahyan sikandin te ahalen te me busew, "Ke malehet kema ne anak ka te Manama, pabaluya nu ne paan seini se batu."

⁴ † Ne migtabak si Hisus, "Nasulat te Kasulatan ne migenendue, 'Kene egkeuyag ka etew te egkeelin de ne keenen.'"

⁵ Nataman, in-uyan e si Hisus te ahalen te me busew diye te ampew wey impapitew kandin ka langun ne me inged kayi te ampew te tane te sabeka re ne peg-pele-pele. ⁶ Ne migkahyan sikandin te ahalen te me busew, "Igebehey ku diye te keykew ka langun ne katenged wey ka langun ne karatuan. Su imbehey ked-di seini langun wey sikeddiey ka mateu ke hentew ka igkeupii ku ne egbehayan. ⁷ Egkakeykeu seini se langun ke egsimba ka keddiey."

⁸ ‡ Ne migtabak si Hisus, "Nasulat te Kasulatan ne migenendue, 'Simbaa nu ka Magbebaye ne Manama nu wey sikandin de pamakaya nu!'"

⁹ Ne in-uyan din e man-e si Hisus diye te Hirusalim wey diye itahu te kinaribabawan te timplu, wey migkahyan, "Ke anak ke ma te Manama, tinugpu ka seeye te diralem. ¹⁰ † Su nasulat te Kasulatan, 'Egsuhu ka Manama te me panalihan din te pegbantey keykew. ¹¹ Egtapayeen ka nikandan, eyew kene egpakabaras te batu ka paa nu.'"

¹² ‡ Ne migtabak si Hisus, "Ka Kasulatan migkahi, 'Kene nu tintala ka Magbebaye ne Manama nu.'"

¹³ Nataman, te neimpusan e sikandin tintala te ahalen te me busew te langun-langun de iya ne paahi, in-engkeran pad sikandin.

Ka pegbunsud ni Hisus te himu rin

(Mat. 4:12-17; Mar. 1:14-15)

¹⁴ Ne mig-uli e si Hisus diye te Galiliya ne due te kandin ka geem te Panisingan te Manama. Nekeempet te seeye ne inged ka pangguhuren meytenged kandin. ¹⁵ Migpanulu sikandin diye te me simbaan te me Hudiyu wey indayan sikandin te langun ne etew.

Ka peggubabe ki Hisus te matig-Nasarit

(Mat. 13:53-58; Mar. 6:1-6)

¹⁶ Ne miggendiye si Hisus te Nasarit ne migtulinan din. Te Aldew te Peggimeley, miggendiye sikandin te simbaan te me Hudiyu sumale te batasan din. Ne migsasindeg sikandin eyew te pegbasa te Kasulatan, ¹⁷ ne imbehayan sikandin te inlulun ne baseen ne sinulat ni prupita Isayas. Imbelat din seeye wey te pegkaki-ta rin te impamitew rin imbasa rin e,

¹⁸ †† "Kayi te keddiey ka Panisingan te Manama, su in-alam a nikandin eyew te pegwali te Meupiya ne Panugtulen diye te egkengaayu-ayu.

Insuhu a nikandin eyew te pegpangguhud te neneuripen meytenged te kaligwangan dan, wey pegbawi te me butud;

† 3:22 Hin 22:2; Sal 2:7; Isa 42:1; Mat 3:17; Mar 1:11; Luk 9:35.

†† 4:4 Diy 8:3. ‡ 4:8 Diy 6:13. †† 4:10 Sal 91:11-12. ‡† 4:12 Diy 6:16. ††† 4:18 Isa 61:1-2 (LXX).

wey pegpangabang te seeye se me indeeg-deeg,
¹⁹ wey pegpataha ne miggingume e ka timpu te Mag-
 bebaye ne Manama ne egluwasen din e ka me etew."

²⁰ Ne inlulun e ni Hisus ka baseen wey inlibed din
 diye te impiyalan wey migpinnuu e sikandin ka egpan-
 ulu. Migmemetmet kandin ka langun ne etew diye te
 seled te simbaan. ²¹ Ne migkahiyen din sikandan, "Na-
 tuman e kuntee ne aldew ka narineg niyu puun te Ka-
 sulatan." ²² Nakareyrey sikandan langun ki Hisus wey
 neinu-inu te me meupiya ne guhuren ne inlalag din.
 Migkahi sikandan, "Kene naa ne anak ni Husi seini?"

²³ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Migpalintutuu
 ad iya ne iglalag niyu perem keddiey ka panunggiling-
 gan ne eggenendue, 'Talagbawi, un-oneyi nu bawii ka
 lawa nu.' Ne iyan igpasabut due, 'Himuwa nu degma
 kayi te inged nu ka narineg ney ne innimu nu diye te
 Kafirnaum.'" ²⁴ † Ne migkahi si Hisus, "Egkahiyen ku
 sikaniyu te malehet: kene eg-ileen ka sabeka ne propi-
 ta diye te inged ne intulinen din. ²⁵ †† Sumsumana niyu
 dengan te timpu pad ni Ilyas ne miggulabung te tatelu
 ne leg-un wey liware, wey nabitil te masumpit ka me
 etew. Ne malehet ne masulug ka me balu kayi te Israil,
²⁶ ‡ piru ware ipeendiye si Ilyas te minsan hentew kan-
 dan su diye mule te balu ne matig-Saripta ne sakup te
 Sidun. ²⁷ †† Ne due masulug degma ne me ibungen
 kayi te Israil te timpu ni prupita Ilisyu, piru ware saba-
 ka kandan ne nabawian su si Naaman de iya ne matig-
 Siriya."

²⁸ Te pegkarineg dutu te langun ne diye te seled te
 simbaan te me Hudiyu, nalangetan amana sikandan.
²⁹ Ne dutu, nanasindeg e sikandan wey inggehanuy
 ran e si Hisus diye te lihawangan te lungsud peendiye
 te tikeba te bubungan ne impasasindehan dan te
 lungsud dan. Eg-uuluhen dan e perem si Hisus diye te
 tikeba, ³⁰ piru miggipanew sikandin diye te taliware te
 me etew ne migpariyu e.

Ka etew ne inserepan te busew

(Mar. 1:21-28)

³¹ Ne migtupang e si Hisus peendiye te Kafirnaum,
 sabeka ne siyudad diye te Galiliya. Migpanulu sikandin
 te me etew te Aldew te Peggimeley. ³² †† Neinu-inu ka
 me etew te kandin ne pegpanulu su due geem te
 kandin ne lalag. ³³ Ne diye te seled te simbaan te me
 Hudiyu, due etew ne migserepan te busew ne migbal-
 balukan ne migkahi, ³⁴ "Hisus ne matig-Nasarit! Nekey-
 a ka eggimuwen nu kayi te kanami? Iyan nu innendini
 ka egdereet kanami? Nekeila a keykew: sikeykew ka
 Matulus ne Impeuyan te Manama!"

³⁵ Piru insaparan ni Hisus ka busew, "Peeneng-eneng
 ka! Awe ka due te kandin!" Ne impabahed e te busew
 ka etew diye te tangkaan te me etew, wey mig-awe e
 ka busew ne ware namenu ka etew.

³⁶ Neinu-inu ka langun ne etew wey migpanangnan-
 geney ne migkahi, "Nekey buwa seini ne pegpanulu?
 Mania te due katenged wey geem te seini ne etew ne

egpaawe te busew?" ³⁷ Ne nekeempet ka guhuren
 meyitenged ki Hisus diye te langun ne me inged ne
 marani dutu.

Masulug ne me etew ne imbawian ni Hisus

(Mat. 8:14-17; Mar. 1:29-34)

³⁸ Ne mig-awe e si Hisus diye te simbaan te me
 Hudiyu wey miggendiyad e te baley ni Simun. Te seeye
 ne timpu, miglusungan te mangune-kune ka anuhang
 ni Simun ne malitan, wey innangenan dan e si Hisus
 ne egbawian sikandin. ³⁹ Seeye naa, migidugpu
 sikandin diye te miggibatan te malitan, wey impaawe
 din ka lusung. Ne due-rue ne neulian e ka malitan ne
 mig-eneu sikandin wey intanggu rin e sikandan.

⁴⁰ Te miglineb e ka aldew, mig-uyan te me etew diye
 te ki Hisus ka me alukuy ran ne egmanderalu te
 nalein-lein ne dalu. Ne dutu, in-atul e ni Hisus sikan-
 dan tel-ebi te belad din wey neulian sikandan langun.
⁴¹ Ne impalihawang din degma puun te masulug ne
 me etew ka me busew wey migmanguleyi ne migkahi,
 "Sikeykew ka Anak te Manama!"

Piru insaparan ni Hisus ka me busew wey ware din
 palalaha tenged su nakanengneng sikandan ne
 sikandin ka Kristu.

Ka pegwali ni Hisus diye te Hudiyu

(Mar. 1:35-39)

⁴² Te malayag e, mig-awe si Hisus diye te lungsud
 wey miggendiyad e te inged ne ware etew. Ne impam-
 mitew sikandin te me etew. Te nakita ran e sikandin,
 inggawiran dan perem sikandin ne kene pad eg-awe
 diye te kandan. ⁴³ Piru ingkahiyen din sikandan,
 "Keilangan ne igwali ku degma ka Meupiya ne Panug-
 tulen meyitenged te Peghari te Manama diye te duma
 ne me siyudad, su seini ka tuyu te Manama te peg-
 peendini rin keddi." ⁴⁴ Ne in-empet din te migwali ka
 me simbaan te me Hudiyu diye te Hudiyu.

Ka peg-umew ni Hisus te an-anayan ne me hibateen din

(Mat. 4:18-22; Mar. 1:16-20)

5 †† Due timpu ne migsasindeg si Hisus diye te ilis
 te lanew te Ginisarit ka egpanulu, wey
 egmekegsegseg e ka me etew diye te kandin ka eg-
 pammineg te lalag te Manama. ² Ne due daruwa ne
 balangey ne nakita ni Hisus diye te ilis te lanew ne
 mig-engkeran te me mangngengalap su egpanlu-lu
 sikandan te me biyale dan. ³ Ne dutu, mig-untud e si
 Hisus te sabeka ne balangey ne iyan kamuney si
 Simun. Inhangyu din si Simun ne bayew igtuu ka
 balangey peendiye te weyig, ne migpinnuu e sikandin
 wey migpanulu te me etew.

⁴ Te nekeimpus e sikandin ka migpanulu, migkahiyen
 din e si Simun, "Hendiye ka te maralem wey isawile
 niyu ka me biyale niyu eyew egpekeutel kew."

† 4:24 Huw 4:44. †† 4:25 1Har 17:1. ‡ 4:26 1Har 17:8-16.
 †† 4:27 2Har 5:1-14. †† 4:32 Mat 7:28-29.

††† 5:1 Mat 13:1-2; Mar 3:9-10; 4:1.

⁵ † Ne migtabak si Simun, “Talagpanulu, napawaan key ka migngengalap wey warad iya neutel ney. Piru puun su migkahi ke ma, igsawile ku ka me biyale ney.”
⁶ †† Ne intuman dan ka ingkahi ni Hisus wey amana ne dakel ka ngalap ne migsahad te biyale dan, wey hapit e egkengahisi ka me biyale dan. ⁷ Ne ingkamey ran ka me duma ran diye te dangeb ne balangey ne eg-peparaniyen kandan wey egpabulihen. Migparani kandan ka me duma ran wey innipenu dan te ngalap ka daruwa ne balangey, sikan naa ka egkahan-ganaran e sikandan egkatanled. ⁸ Te pegkakita ni Simun Pidru dutu, migpanimbuel sikandin diye te tangkaan ni Hisus ne migkahi, “Magbebaye, pariya ka keddiey su makasesala a ne etew.”

⁹ Nakahi rin sika su neinu-inu sikandin wey ka me duma rin te amana ne dakel ka neutel dan. ¹⁰ Neinu-inu degma ka me duma ni Simun ne ensi Santiyagu wey Huwan ne me anak ni Sibidiyu. Ne migkahiyen ni Hisus si Simun, “Kene ka kaalde. Puun kuntee, etew e ka eggingutelen nu.”

¹¹ Te nakapeilis dan e ka me balangey ran, mig-engkeran dan ka langun, wey mig-ikul ran e ki Hisus.

Ka pegbawi ni Hisus te ibungen

(Mat. 8:1-4; Mar. 1:40-45)

¹² Te diye pad si Hisus te sabeka ne siyudad, due sabeka ne etew ne ibungen. Te pegkakita rin ki Hisus, mig-usengul sikandin diye te tangkaan ni Hisus ne migpeyid-u-hid-u ne migkahi, “Magbebaye, ke egkeupian ka, egkabawian ‡ a nikeykew!”

¹³ Ne insamsam ni Hisus ka etew te migkahi, “Uya, igkeupii ku. Egkeulian kad!” Sahuneh neulian ka ibungen. ¹⁴ †† Ne migkahiyen ni Hisus ka etew, “Kene nu ipangguhud seini te minsan hentew. Ne hendiye kad te talagpanubad wey papitew ka kandin ne warad e ka dalu nu wey panubad ka sumale te insuhu ni Muwisis eyew te pegpamalehet te me etew ne neulian kad e.”

¹⁵ Piru nasi de iya nekeempet ka guhuren meytenged ki Hisus. Purisu masulug ka me etew ne nangendiye eyew te pegpamineg ki Hisus wey eyew egpabawi te me dalu ran. ¹⁶ Piru eggsabsabeka layun si Hisus ne eggendiye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan, wey eg-ampu.

Ka pegbawi ni Hisus te kene egkaweil se lawa

(Mat. 9:1-8; Mar. 2:1-12)

¹⁷ Sabeka ne aldew te migpanulu si Hisus, due me Parisiyu wey me talagpanulu te Balaud te Manama ne naminnuu dutu ne diye namuun te lein-lein ne me inged ne sakup te Galiliya, Hudiya wey Hirusalim. Ne imbehayan si Hisus te geem te Manama te pegpamawi te egmanderalu. ¹⁸ Due nanginguma ne me etew ne migyayung te etew ne kene egkaweil se lawa. Egseled perem sikandan te baley eyew igpakasabuk dan ka etew diye te tangkaan ni Hisus. ¹⁹ Piru ware

sikandan nakaseled diye te baley tenged su masulug ka me etew. Ne in-uyan dan e seeye se etew diye te atep wey inlelekat dan ka atep ne tisa wey intuntun dan e ka etew ne impeyibat diye te hibatanan din. † Ne diye dan ipalenged te taliware te me etew te tangkaan ni Hisus. ²⁰ Te pegkakita ni Hisus ne dakel ka pegpalintutuu ran, migkahiyen din e ka kene egkaweil se lawa, “Suled, impasaylu e ka me sale nu.”

²¹ Ne ka me talagpanulu te Balaud te Manama wey ka me Parisiyu nekeinse diye te geyinawa ran, “Hentew-a ne etew seini se egbaley-baley te Manama? Ware etew ne egpakapasaylu te me sale, su ka Manama re!”

²² Piru natahaan ni Hisus ka suman-suman dan ne migkahiyen din sikandan, “Mania te egsuman-suman kew te iling due? ²³ Hendei bes ka malemu: ka egkahi, ‘Impasaylu e ka me sale nu,’ wey ke egkahi, ‘Enew ka wey hipanew kad?’ ²⁴ Piru igpapitew ku kaniyu ne due katenged te Anak te Etew kayi te ampew te tane te pegpasaylu te me sale.” Ne migkahiyen din ka etew ne kene egkaweil se lawa, “Enew ka, wey uyana nu ka hibatanan nu wey uli kad e diye te kaniyu!”

²⁵ Ne saahuneh ne migsasindeg ka etew diye te tangkaan te me etew ne migsabilbil te hibatanan din. Ne mig-uli e sikandin ne migdayan te Manama.

²⁶ Nawangalan ka langun ne etew wey naalde degma sikandan, wey indayan dan ka Manama ne migkahi, “Kein-inuwan amana ka nakita ta kuntee!”

Ka peg-umew ni Hisus ki Libi

(Mat. 9:9-13; Mar. 2:13-17)

²⁷ Pegkapenga dutu, miggipanew e si Hisus wey due nakita rin ne talagsukut te buhis ne enggaranen ki Libi ne migpininnuu diye te upisina rin. Ne migkahiyen ni Hisus sikandin, “Ikul ka keddiey.” ²⁸ Ne migsasindeg si Libi wey mig-engkeran din e ka langun te mig-ikul ki Hisus.

²⁹ Nataman, migsahakeen si Libi te dakel diye te baley rin para ki Hisus. Due degma masulug ne me etew ne miglagpu kandan te migkeen wey me talagsukut te buhis iya ka duma kandan. ³⁰ ††† Due me Parisiyu wey me talagpanulu te Balaud te Manama ne migbahulbul diye te me hibateen ni Hisus. Ne mig-inse sikandan, “Mania te migpakiglagpu kew migkeen wey mig-inum due te me talagsukut te buhis wey te duma ne me makasesale?”

³¹ Ne migtabak si Hisus diye te kandan, “Ka me etew ne ware dalu, kene egkeilangan te talagbawi, ke kene, seeye de se egmanderalu. ³² Wara a miggendini eyew te peg-umew te me matareng, ke kene, te me makasesale eyew eg-inniyuhan dan ka me sale dan.”

Ka inse meytenged te pegpuasa

(Mat. 9:14-17; Mar. 2:18-22)

³³ Due me etew ne migkahi diye te ki Hisus, “Ka me hibateen ni Huwan malasi ne egpuasa wey eg-ampu, wey iling ded degma ka me hibateen te me Parisiyu.

† 5:5 Huw 21:3. †† 5:6 Huw 21:6. ‡ Te Grigu: eglinisan. (Diye te tuluwun te me Hudiyu, ka etew ne ibungen in-isip ne malindit.) ††† 5:14 Lib 14:1-32.

‡‡ Mapatag ka atep te me Hudiyu. ††† 5:30 Luk 15:1-2.

Piru ka me hibateen nu, migpabulus mule migkeen wey mig-inum."

³⁴ Ne migtabak si Hisus, "Egpapuaseen niyu naa ka mahaliyug te egpangasawa ke duma ran pad sikandin? Kene iya! ³⁵ Piru egginguma ka timpu ne egangayen e diye te kandan ka egpangasawa, ne egpuase e sikandan te seeye ne aldew."

³⁶ Ne migpangguhuran pad man-e sikandan ni Hisus te me panunggilingan, "Ware etew ne eggisi te iyam ne kumbale eyew igtupak din te tapey ne kumbale. Su ke eggimuwen din sika, egkareetan e ka iyam ne kumbale, wey kene man-e eggayul ka iyam ne igtupak diye te tapey ne kumbale ne egtupakan. ³⁷ Ne ware degma etew ne egtahu te iyam ne binu diye te tapey ne tahuanan ne laplap te mananap, su ke eggimuwen din sika, egbetu ka tahuanan wey egkeitis e ka binu ne egkareetan e degma ka tahuanan. ³⁸ Ka iyam ne binu keilangan ne diye igtahu te iyam ne tahuanan ne laplap. ³⁹ Ware etew ne egkeibeg pad eg-inum te iyam ne binu ke nalayam e sikandin te tapey ne binu, su suman-suman din ne meupiya pad iya ka tapey ne binu."

Ka inse meyitenged te Aldew te Peggimeley

(Mat. 12:1-8; Mar. 2:23-28)

6 [†] Te sabeka ne Aldew te Peggimeley, nangipanew ensi Hisus ne diye migbaye te impamulaan te trigu. Ne nangetu te me trigu ka me hibateen din ne ingkusu ran wey ingkeen dan e. ² Piru due me Parisiyu ne migkahi, "Hey, mania te miggimu kew te supak te Balaud te Aldew te Peggimeley?"

³ Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, "Ware kew bes nakasabut te imbasa niyu meyitenged te innimu ni Dabid te miggutasan sikandan te me duma rin? ⁴ ^{††} [‡] Migseled sikandin diye te baley te Manama wey migangey te paan ne inhalad e diye te Manama. Ne sumale te kanta ne Balaud, ka me talagpanubad de ka intuhutan ne egpakakeen dutu, piru migkeen si Dabid wey impamehayan din pad ka me duma rin." ⁵ Ne migkahiyen pad man-e ni Hisus sikandan, "Ka Anak te Eteu iyan ahalen te Aldew te Peggimeley."

Ka etew ne nakengkeng se belad

(Mat. 12:9-14; Mar. 3:1-6)

⁶ Te lein e man-e ne Aldew te Peggimeley, migseled si Hisus diye te simbaan te me Hudiyu ka egpanulu. Ne due etew diye ne nakengkeng se kawanan ne belad. ⁷ Due degma me talagpanulu te Balaud te Manama wey me Parisiyu ne eg-iipat ki Hisus ke egbawian din te Aldew te Peggimeley seeye se etew su eyew igkasumbung dan sikandin. ⁸ Piru nanengnengan ni Hisus ka suman-suman dan, wey migkahiyen din e ka etew ne nakengkeng se belad, "Sasindeg ka wey hendini ka te tangkaan." Ne migsasindeg ka etew wey miggendiye te tangkaan te langun. ⁹ Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, "Due inse ku kaniyu: Nekey bes ka intuhut te kanta ne Balaud ne eleg ne eggimuwen ta te

[†] 6:1 Diy 23:25. ^{††} 6:4 Lib 24:9. [‡] 6:4 1Sam 21:1-6.

Aldew te Peggimeley? Ka pegbulig naa wey ke pegdereet? Ka pegluwas naa wey ke peggimatey?"

¹⁰ Ne migpanil-ap-sil-ap din ka langun wey ingkahiyen din ka etew, "Ketenga nu ka belad nu." Ne ingketeng te etew ka belad din wey neulian e.

¹¹ Piru nalangetan amana sikandan ne migpalalahey ke nekey se eggimuwen dan diye te ki Hisus.

Ka peg-alam ni Hisus te 12 ne apustulis

(Mat. 10:1-4; Mar. 3:13-19)

¹² Te seeye ne timpu, migtakereg si Hisus diye te bubungan eyew te peg-ampu, wey napawaan sikandin ka mig-ampu te Manama. ¹³ Te maselem e, in-umew rin ka me hibateen din wey mig-alam sikandin te sapulu wey daruwa (12) kandan ne ingngaranan din te apustulis. ¹⁴ Seini ka impangalam din: si Simun ne migimmuan din ki Pidru wey si Andris ne suled din, si Santiyagu wey si Huwan, si Pilipi wey si Bartulumu, ¹⁵ si Matiyu wey si Tumas, si Santiyagu ne anak ni Alpiyu wey si Simun ne ribildi, ¹⁶ si Hudas ne anak ni Santiyagu, wey si Hudas Iskaryuti ne talag-eakal.

Ka pegpanulu wey pegpamawi ni Hisus

(Mat. 4:23-25)

¹⁷ Ne nanupang e ensi Hisus te me hibateen din diye te napu. Dutu due masulug ne me hibateen din wey susuluhi ne etew ne diye egpuun te intiru ne Hudiyu wey Hirusalim, wey te me inged ne sakup te siyudad te Tiru wey te Sidun ne maddani te dahat. ¹⁸ Miggendiye sikandan te ki Hisus eyew egpammineg kandin wey eyew egpabawi te me dalu ran. Impamawian din degma ka nanerepan te me busew. ¹⁹ Amana iya egkeupian ka langun ne etew ne egpakasamsam kandin, su due geem ne egpuun diye te kandin ne egpakabawi kandan langun.

Ka due keupianan wey ka egkeyid-uwan

(Mat. 5:1-12)

²⁰ Ne migtengteng si Hisus te me hibateen din ne migkahi:

"Keupianan niyu te egkengaayu-ayu, su egkasakup kew te Peghari te Manama.

²¹ "Keupianan niyu te eggutasan kuntee, su eggibulungen kew keureme.

"Keupianan niyu te egsinehew kuntee, su egngingisi kew keureme.

²² ^{††} "Keupianan niyu te egdumutan, egsamsamilian, egpeyilawan, wey egdereetan te me etew se ngaran tenged te Anak te Eteu. ²³ ^{††} Ne iling ded due ka innimu te me kabuybuyahan dan diye te me prupita. Purisu gale-gale kew wey letu kew te kahale ke eggimuwen dan sika due te kaniyu, su dakel ka dasag ne intahahe kaniyu diye te langit.

²⁴ "Piru mekeyid-u-hid-u kew kangkuwa se me meyanman,

su naheraman niyud ka meupiya ne peg-ugpe!

^{††} 6:22 1Pid 4:14. ^{††} 6:23 2Kru 36:16; Him 7:52.

²⁵ “Ne mekeyid-u-hid-u kew kangkuwa se nenabulung,

su eggutasan kew red keureme.

“Ne mekeyid-u-hid-u kew kangkuwa se egngingisi, su eglungku wey egsinehew kew red keureme.

²⁶ “Mekeyid-u-hid-u kew kangkuwa ke egdeyrayen kew te langun ne etew, su sika ka innimu te me kabuyubuyan dan diye te kene ne malehet ne me prupita.”

Ka peggeyinawa te kuntere

(Mat. 5:38-48; 7:12a)

²⁷ “Piru kuntee, egnangenan ku sikaniyu se migpamineg keddiey te geyinawei niyu ka me kuntere niyu wey himuwa niyu ka meupiya diye te seeye se egdumut kaniyu. ²⁸ Panalangini niyu ka me etew ne egdilus kaniyu wey panubtubari niyu ka me etew ne egdeegdeeg kaniyu. ²⁹ Ke due egtagpi te beneng niyu, ipatagpi niyu degma ka limang; ke due eg-ahew te dyakit niyu, ibehey niyu sika minsan ka kumbale niyu. ³⁰ Behayi niyu ka langun ne egbuyu, ne ke due eg-angey te kasangkapan niyu kene niyud gawia. ³¹ † Ke nekey ka igkeupii niyu ne eggimuwen te me etew diye te kaniyu, sika degma himuwa niyu diye te kandan.

³² “Kene kew pallateng ne due egkarawat niyu ne dasag ne egpuun te Manama ke iyan niyu re eggeyinawaan ka eggeyinawa degma kaniyu. Su minsan ka me makasesale, eggeyinawa ma te seeye se eggeyinawa kandan. ³³ Ne emun ke iyan niyu re eg-ay-ayaran ka meupiya degma kaniyu, nekey naa ka egkarawat niyu ne dasag ne egpuun te Manama? Su minsan ka me makasesale, eg-ay-ayaran dan ma ka me dumar. ³⁴ Ne emun ke iyan niyu re egpasambayen seeye se natahan niyu ne egpakabayad, nekey naa ka egkarawat niyu ne dasag ne egpuun te Manama? Minsan ka me makasesale egpasambayen ma te iling dan ne makasesale su mig-iman-iman sikandan ne egpakabayad iya sikandan te egsambayan dan. ³⁵ Geyinawei niyu iya ka me kuntere niyu wey himuwa niyu ka meupiya diye te kandan. Pasambaya niyu sikandan te ware peg-iman-iman ne egkaliwanan ded seeye. Ke iling due ka eggimuwen niyu, dakel ka dasag ne egkarawat niyu wey egkeyimu kew ne me anak te Amana ne Mabantug ne Manama. Su meupiya sikandin te seeye se kene egpasalamat wey te seeye se mareet. ³⁶ Keilangan ne hiid-uwun kew, iling te Amey niyu ne hiid-uwun.

Ka pegpanulu meyitenged te peggukum te duma

(Mat. 7:1-5)

³⁷ “Kene kew hukum te duma ne kene kew degma eggukuman te Manama. Kene kew kahi diye te duma ne keilangan ne egdusaan sikandan, ne kene kew degma egdusaan te Manama. Pasayluwa niyu sikandan ne egpasayluwen kew degma te Manama. ³⁸ Behey kew te duma ne egbehayan kew degma te Manama. Egkarawat niyu ka eleg ne seked, egdaseken, egkigkihuen, wey egpasublaan pad. Ka seked ne eggamiten

† 6:31 Mat 7:12.

niyu diye te duma, sikan ded degma ka seked ne eggamiten te Manama diye te kaniyu.”

³⁹ †† Ne migpangguhuran sikandan ni Hisus te seini ne panunggilingan, “Kene egpakakitkit ka sabeka ne butud te lein ne butud su egkengeulug iya sikandan diye te lungag. ⁴⁰ ‡ Ware hibateen ne labew te kandin ne talagpanulu piru ke napanulu e sikandin wey nabasbas e amana, egpekeiling sikandin te kandin ne talagpanulu.

⁴¹ “Mania te egtengteng ka te buleg te duma piru ware nu sahipaa ka buleg nu ne hendue karakel te terusu? ⁴² Egmenuwen nu te egkahi diye te duma nu, ‘Eg-aween ku ka buleg nu,’ ke ware nu degma nakita ka buleg nu ne hendue karakel te terusu. Egpapitew-pitew re! Hun-eyi nu pa te eg-awe ka buleg nu ne hendue karakel te terusu, eyew egpakameleg-meleg ka ne eg-awe te buleg te duma nu.

Ka kayu egkeila ka behas din

(Mat. 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ “Ka meupiya ne kayu kene egbebehas te mareet, ne ka mareet ne kayu kene egbebehas te meupiya. ⁴⁴ †† Ka tagse kayu egkeila pinaahi te behas din. Su ka buleynen, kene egbebehas te beyabas, ne ka sapinit, kene egbebehas te kapayas. ⁴⁵ †† Ka meupiya ne etew, eglalag te meupiya ligkat te meupiya ne pusung din. Ne ka mareet ne etew, eglalag te mareet ligkat te mareet ne pusung din. Su ke nekey ka diye te pusung te etew, iyan sika ka iglalag din.”

Ka daruwa ne etew ne migbebailey

(Mat. 7:24-27)

⁴⁶ “Mania te eg-umew kew keddi te ‘Magbebaye, Magbebaye,’ ne kene kew eggimu sumale te insuhu ku kaniyu? ⁴⁷ Igpakita ku kaniyu ka egkeilingan te minsan hentew ne egparani keddi wey egpamineg te keddi ne lalag wey egtuman kayi. ⁴⁸ Egpekeiling sikandin te etew ne migbebailey ne migkekali te maralem wey batu se pabunsuran. Te migdakel e ka weyig, imbaggiyuwan ka baley rin piru ware seeye namenu tenged su maresen ka pegkeyimu. ⁴⁹ Piru ka etew ne migpamineg te keddi ne lalag ne ware migtuman kayi, egpekeiling te etew ne migbebailey ne ware meupiya ne pabunsuran. Te migdakel e ka weyig, imbaggiyuwan ka baley rin wey due-rue ne napeled wey natamtamanan nahuhus.”

Ka pegbawi ni Hisus te suluhuanen te kepitan

(Mat. 8:5-13)

7 Te nakapenga si Hisus ne miglalag diye te me etew, miggendiyad sikandin te Kapirnaum. ² Dutu, due kepitan te me sundalu te Ruma ne migdaluan te uripen din ne inggeyinawaan din, wey egkabigtawan e. ³ Te pegkarineg te kepitan meyitenged ki Hisus, migsuhu sikandin te me igbuyag te me Hudiyu eyew eghangyu ki Hisus ne eggendiye te baley rin eyew eg-

†† 6:39 Mat 15:14. ‡ 6:40 Mat 10:24-25; Huw 13:16; 15:20.
†† 6:44 Mat 12:33. †† 6:45 Mat 12:34.

bawian ka uripen din. ⁴ Ne miggendiye sikandan te ki Hisus wey migpeyid-u-hid-u amana kandin ne migkahi, "Bulihi nu ubag seini ne etew ne likes ne egpangabangan. ⁵ Miggeyinawaan ki nikandin se me Hudiya wey migpasasindeg pad man-e sikandin te simbaan ta."

⁶ Sikan naa, migdume e si Hisus kandan. Te marani e sikandan te baley te kepitan, migsuhu ka kepitan te me alukuy rin te pegsinug-ung ki Hisus eyew te pegkahi kandin, "Magbebaye, kene kad e biyat-biyat su kena a ne likes ne egpepamaneyik keykew te baley ku. ⁷ Sika ka egpuunan ne wara ad iya migbul-ug migdani keykew. Piru ilalag nu re ne egkeulian iya ka suluhuanen ku. ⁸ Nakanengneng a kayi, uya su minsan degma sikeddi, due labew keddiey ne me upisyal wey due degma me sakup ku ne me sundalu. Ke egnangenan ku ka sabeka, 'Hendiye ka,' eggendiye iya sikandin. Ne emun ke egnangenan ku ka dangeb, 'Hendini ka,' eggendini iya sikandin. Ne emun ke egnangenan ku ka uripen ku, 'Himuwa nu seini,' eggimuwen din iya seeye."

⁹ Te pegkarineg ni Hisus dutu, neinu-inu sikandin wey migbalikid sikandin wey migkahi diye te keet-etawan ne migsinundul kandin, "Ware e pad nakakita te iling kayi karakel ne pegpalintutuu te etew, minsan kayi te Israil!"

¹⁰ Te nakalibed e diye te baley ka insuhu te kepitan, nakita ran ne neulian e ka uripen din.

Ka peg-uyag ni Hisus te anak te balu

¹¹ Te ware naluhey, miggendiye si Hisus te siyudad te Nain; migduma kandin ka me hibateen din wey ka susuluhi ne me etew. ¹² Te egpalinggumaan e sikan-dan te gumawan te siyudad, iyan degma peglihawang te me etew ne amana ne susuluhi ka eglebeng te minatey. Sabsabeka ne anak te balu ka migpatey. ¹³ Te pegkakita ni Hisus te balu, neyimenawan sikandin dutu wey migkahian din ka balu, "Kene ka sinehew."

¹⁴ Ne migdugpu si Hisus ne migsamsam te lungun wey migsanggal ka me etew ne migyeyayung kayi. Ne migkahi si Hisus, "Tatu, enew ka!" ¹⁵ Ne mig-enew e ka minatey wey miglalag e. Ne imbehey e ni Hisus seeye diye te iney rin. ¹⁶ Ne dutu, mig-umaan te liyas ka langun ne etew, wey insaye dan ka Manama. Migkahi sikandan, "Miggendiniyan ki te maresen ne prupita! Migtantanuran ded te Manama ka keet-etawan din!"

¹⁷ Nekeempet te intiru ne Hudiya wey diye te me duma pad ne inged ka guhuren wey panugtulen meytenged ki Hisus.

Ka me etew ne insuhu ni Huwan

(Mat. 11:2-19)

¹⁸ Ne impanugtulan si Huwan te me hibateen din meytenged te langun ne neyitabu. Puun due, migumew si Huwan te daruwa te me hibateen din ¹⁹ wey impeendiye din sikandan te Magbebaye eyew egpein-seen ke sikandin naan e iya ka egtetaharan dan wey ke egtetahad naan pad sikandin te lein.

²⁰ Te nekeume e sikandan diye te ki Hisus, migkahian dan e sikandin, "Impeendini key ni Huwan ne Talagbewutismu eyew te peg-inse keykew ke sikeykew naan e iya ka egtetaharan ney wey ke egtetahad key naan pad te lein?"

²¹ Te seeye ne timpu, due masulug ne me etew ne impamawian ni Hisus te nalein-lein ne me dalu ran wey te masumpit ne egmanggeramen dan. Impan-galew rin man-e ka me busew puun te migmanerepan wey masulug degma ka me butud ne impamawian din. ²² † Ne intabak din ka me sinuhuan ni Huwan, "Libed kew diye te ki Huwan wey guhuri niyu sikandin ke nekey ka nakita niyu wey narineg niyu. Guhuri niyu sikandin te ka me butud egmakakite e, ka me pungku egmekeyipanew e, ka me ibungen neneulian e, ka me bengel egmakarineg e, wey ka me minatey neneuyag e, wey ka egkengaayu-ayu, napangguhuran e te Me-upiya ne Panugtulen. ²³ Keupianan te seeye se ware migduwa-ruwa meytenged keddiey."

²⁴ Te nekeyipanew e seeye se sinuhuan ni Huwan, miglalag si Hisus diye te masulug ne me etew meytenged ki Huwan, "Te peggendiye niyu ki Huwan diye te inged ne ware mahinged, nekey-a ka in-iman-iman niyu ne egtengtengan? Etew naa ne egpekeiling te tibehew ne hendei re iya tapid egbanlaya te kalam-ag? ²⁵ Ke kene, nekey-a ka miggendiyaan niyu ne egtengtengan? Etew naa ne migsaluub te mahal ne kumbale? Sikandan se migsaluub te meupiya ne kumbale wey meupiya se peg-ugpe, mig-ugpe diye te me mateles ne ugpaan. ²⁶ Na, nekey naa iya ka in-iman-iman niyu ne egtengtengan te peggendiye niyu? Prupita naa? Uya, piru egnangenan ku sikaniyu te sub-la pad si Huwan te prupita, ²⁷ †† su sikandin ka nasulat te Kasulatan ne miggenendue, 'Igpewun-a ku keykew ka suluhuanen ku ne iyan eg-andam te dalan ne eg-bayaan nu.' " ²⁸ Ne migkahi pad man-e si Hisus, "Egnangenan ku sikaniyu te ware de due neetew kayi te ampew te tane ne subla pad ki Huwan, piru minsan hentew ne kene ne impurtanti diye te Migharian te Manama, subla pad iya ki Huwan."

²⁹ ‡ Pegkarineg dutu te me etew, mig-uyun sikandan langun minsan ka me talagsukut te buhis ne eleg ka Manama, su migpabewutismu ma sikandan ki Huwan. ³⁰ Piru ware mig-uyun ka me Parisiyu wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama te igkeupii te Manama kandan, wey ware sikandan migpabewutismu ki Huwan.

³¹ Ne migpabulus si Hisus ka migkahi, "Nekey buwa ka egpeilingan ku te me etew te kuntee ne timpu, wey ke nekey ka egkeilingan dan? ³² Egpekeiling sikandan te me bate ne naminnuu diye te palingkiyan ne eg-pangumew te duma ran ne egkahi, 'Migpamulendahan ney e sikaniyu piru ware kew migsesayew, mig-ulahingan ney e sikaniyu te peglungku piru ware kew migmaninehew!' ³³ Te peggendini ni Huwan ne Talagbewutismu, migpuasa sikandin wey ware mig-inum te

† 7:22 Isa 35:5-6; Isa 61:1. †† 7:27 Mal 3:1. ‡ 7:29 Mat 21:32; Luk 3:12.

binu, ne migkahi kew, 'Migserepan sikandin te busew!' ³⁴ Ne migginguma degma ka Anak te Eteu ne migkeen wey mig-inum te binu, ne migkahi kew degma, 'Pitawa niyu seini ne etew, bel-is wey taleinum, wey alukuy te me talagsukut te buhis wey te me makasesale.' ³⁵ Piru ka kamalehetan meytenged te kaalam te Manama, egkakita diye te mig-ikul kandin." †

Ka makasesale ne malitan ne impasaylu ni Hisus

³⁶ Due sabeka ne Parisiyu ne migginggat ki Hisus ne eglagpu egkeen kandin. Sikan naa ka miggendiye si Hisus te baley rin eyew egkeen. ³⁷ †† Te seeye ne siyudad, due sabeka ne malitan ne makasesale iya. Te pegkarineg din ne migkeen si Hisus diye te baley te Parisiyu, miggendiye sikandin ne mig-uyan te mahal ne peemut ne diye itahu te alabastru. ³⁸ Ne migsasindeg sikandin diye te peka ni Hisus dapit te paa. ‡ Migsinehew sikandin wey nasubid te luwe din ka paa ni Hisus wey impunasan din seeye te bulbul rin wey inggarekan din. Ne in-itsan din e te peemut ka paa ni Hisus. ³⁹ Te pegkakita dutu te Parisiyu ne migginggat ki Hisus, migkahi sikandin diye te geyinawa rin, "Ke malehet ne prupita seini ne etew, egkanengnengan din perem ke nekey ne malitan seini se migsamsam kandin, su makasesale seini ne malitan."

⁴⁰ Piru migkahian sikandin ni Hisus, "Simun, due iglalag ku keykew."

Ne migtabak si Simun, "Nekey-a ka iglalag nu keddi, Talagpanulu?"

⁴¹ Ne migkahi si Hisus, "Due daruwa ne etew ne nekeutang diye te talagpasambey te seleppi. Ka sabeka nekeutang te lalimma ne gatus (500) ne dinaryu ††, wey ka sabeka lalimma ne pulu (50). ⁴² Ne puun su neelin ne kene sikandan egpakabayad, sikan naa ka imbalahad e ka me utang dan te migpasambey kandin. Ne kuntee, hentew naa te daruwa ka dakel se geyinawa diye te talagpasambey te seleppi?"

⁴³ Ne migtabak si Simun, "Te keddi ne suman-suman, seeye se dakel se utang ne warad e pabayara."

Ne migkahi si Hisus, "Eleg iya ka tabak nu." ⁴⁴ Ne miglilingey si Hisus diye te malitan wey migkahi ki Simun, "Nakita nu seini se malitan? Te pegseled ku kayi te baley nu, wara a nikeykew behayi te weyig eyew iglu-lu ku te paa ku. Piru inlu-luan din mule ka paa ku te luwe din wey impunasan din te bulbul din. ⁴⁵ Wara a hareki nikeykew te peg-alumama nu keddiey, piru ganna re mule sikandin ka miggarek te paa ku bunsud pad te pegginguma ku kayi. ⁴⁶ Ware nu baluhuwi te lana ka ulu ku, piru imbaluhuan din mule te peemut ka paa ku. ⁴⁷ Purisu egnangenan ku sikeykew, impasaylu e kuntee ka dakel ne sale din su amana ne dakel ka geyinawa rin keddi. Piru ka etew ne impasaylu e ka deisek ne sale din, deisek de ka geyinawa rin keddi."

† Te Grigu: Piru impamalehetan ne eleg ka kaalam pinaahi te langun ne anak din. †† 7:37 Mat 26:7; Mar 14:3; Huw 12:3. ‡ Su migsuladlad si Hisus diye te bangku. †† Ka sabeka ne dinaryu, eleg ne igbayad te senge kaaldew ne pegbasuk te etew.

⁴⁸ Ne migkahian ni Hisus ka malitan, "Impasaylu e ka me sale nu."

⁴⁹ Ne seeye se me etew ne miglagpu kandin te migkeen, migkahi diye te geyinawa ran, "Hentew buwa seini ne etew ne egpasaylu te me sale?"

⁵⁰ Ne migkahian ni Hisus ka malitan, "Ka pegpalintu-tuu nu ka nakaluwas keykew. Uli ka ne meupiye e se geyinawa."

Ka me malitan ne migduma ki Hisus

8 Te ware naluhey, miggendiye si Hisus te me siyudad wey diye te me bariyu ne migwali te Meupiya ne Panugtulen meytenged te Peghari te Manama. Migduma kandin ka sapulu wey daruwa (12) ne me hibateen, ² †† wey ka me malitan degma ne impamawian din ka egmanderalu wey migserepan te me busew. Duma kandan si Mariya ne migserepan dengan te pitu ne busew, ³ si Huwana ne asawa ni Kusa ne upisyal ni Hari Hirudis, si Susana, wey masulug pad ka duma ran ne me malitan. Sikandan ka me malitan ne migbulig ki Hisus wey te me hibateen din pinaahi te me kasangkapan dan.

Ka panunggilingan meytenged te pegpamula

(Mat. 13:1-9; Mar. 4:1-9)

⁴ Due masulug ne me etew puun te nalein-lein ne me lungsud ne miggendiye te ki Hisus. Te nalibulung e sikandan, impangguhuran sikandan ni Hisus te seini ne panunggilingan,

⁵ "Due sabeka ne etew ne miggendiye te kamet eyew egpamula te beni din. Te pegpanawed din e te beni, due nakasawed diye te dalan. Nataman, nari-diekan e seeye te me etew wey impanuktuk e te me manuk-manuk. ⁶ Ne ka duma ne beni diye nakasawed te batuwen. Te pegtubu e, nahangu e seeye su mam-mara ka tane ne napamulaan. ⁷ Ka duma ne beni diye nakasawed te duhiyen. Ne nanubu ka me duhi duma te beni wey naselung e ka pinamula. ⁸ Ka duma ne beni, diye nakasawed te meupiya ne tane. Intubu seeye wey migbebehas te mahatus (100) ne lupi."

Ne migkahi pad man-e si Hisus, "Purisu, ke egkeupian kew ne egpakasabut, sumsumana niyu ay-ayari ke nekey ka narineg niyu! †††"

Ka kaluwasan te me panunggilingan

(Mat. 13:10-17; Mar. 4:10-12)

⁹ Ne mig-inse ka me hibateen ni Hisus ke nekey ka igpasabut te seini ne panunggilingan. ¹⁰ ††† Ne migtabak si Hisus, "Impatahe e diye te kaniyu ka inggeles meytenged te Peghari te Manama; piru diye te duma, impabaye seini pinaahi te me panunggilingan, eyew ke egtengteng sikandan, kene egpakakita, wey ke egpamineg sikandan, kene egpakasabut."

†† 8:2 Mat 27:55-56; Mar 15:40-41; Luk 23:49. ††† Te Grigu: Pammineg ka ke due talinga nu. ††† 8:10 Isa 6:9 (LXX).

Ka kaluwasan te panunggilingan meyitenged te pegpamula

(Mat. 13:18-23; Mar. 4:13-20)

¹¹ Ne seini ka kaluwasan te panunggilingan: ka beni iyan sika ka lalag te Manama. ¹² Ka beni ne nakasawed diye te dalan, iyan seeye se me etew ne nakarineg te lalag te Manama. Piru migginguma ka ahalen te me busew wey in-ahew rin e ka lalag te Manama diye te me pusung dan eyew kene sikandan egpalintutuu wey kene egkaluwas. ¹³ Ka beni ne nakasawed diye te batuwen, iyan seeye se me etew ne nakarineg te lalag te Manama wey migdawat kayi ne nahale. Piru ware seini nakareralid diye te pusung dan, su migpalintutuu sikandan te dagdahew re, wey nataman, mig-engked e sikandan te timpu ne miggingumaan te me pegtintal. ¹⁴ Ka beni ne nakasawed diye te duhiyen, iyan seeye se me etew ne nakarineg te lalag te Manama, piru ka pegkalaggew ran, ka me karatuan wey me kahalaan kayi te ampew te tane, iyan nekeumes kandan. Sikan naa, ware neyinuhi ka me behas dan. ¹⁵ Ka beni ne insawed diye te meupiya ne tane, iyan seeye se me etew ne nakarineg te lalag te Manama wey migdawat wey migtuman kayi. Intetahu dan seeye diye te malehet wey meupiya ne pusung dan, wey nataman, neyinuhan e ka me behas dan.

Ka panunggilingan meyitenged te sulu

(Mar. 4:21-25)

¹⁶ † “Ware egpareket te sulu ne egsuuban te gantangan wey ke diye naa te selib te lantawan. Ke kene, igpatawan-tawan iya igtahu eyew egpakakita te malayag ka me etew ne egseled te baley.

¹⁷ †† “Ka langun ne inggeles, egkanengnengan; wey ka langun ne imbunbunan, egkalekisan.

¹⁸ ‡ “Sikan naa, tantanuri niyu ke nekey ka egkarineg niyu su seeye se due katuenan, egtimulan pad piru seeye se deisek de se katuenan, eg-angayen pad iya minsan ka deisek ne in-isip din e ne kandin perem.”

Ka iney wey ka me suled ni Hisus

(Mat. 12:46-50; Mar. 3:31-35)

¹⁹ Nataman, miggendiyete te ki Hisus ka iney rin wey ka me suled din. Piru ware sikandan nakaparani diye te kandin tenged su masulug ka me etew. ²⁰ Ne due mignangen ki Hisus, “Diye te lihawangan ka iney nu wey ka me suled nu wey egkeupian sikandan ne egpakigkita keykew.”

²¹ Ne migkahiyani ni Hisus sikandan, “Iyan iney wey me suled ku seeye se egpamineg te lalag te Manama wey egtuman kayi.”

Ka pegsapad ni Hisus te kalamag wey bunlud

(Mat. 8:23-27; Mar. 4:35-41)

²² Sabeka ne aldew mig-untud si Hisus te balangey duma ka me hibateen din, ne migkahiyani din sikan-dan, “Eglapas ki diye te deyipag te lanew.” Seeye naa, migginganew e sikandan. ²³ Te ware pad sikandan nakatuhun diye te deyipag, nakalipereng si Hisus. Ware naluhey, due migginguma ne dakel ne kalamag ne nasul-uhan te weyig ka balangey ran wey hapit e egkapenu wey nakatahu sikandan te karereetan te seeye ne timpu. ²⁴ Ne migparani diye te ki Hisus ka me hibateen din wey impukew ran sikandin ne migkahi, “Ahalen! Ahalen! Egkalened kid e!”

Ne dutu, mig-enew si Hisus ne insaparan din ka kalamag wey ka dakel ne me bunlud ne egpeeneng-eneng e. Seeye naa, migmalinawen e sikandan wey warad e kalamag. ²⁵ Ne migkahiyani din ka me hibateen din, “Hendei naan e ka pegpalintutuu niyu?”

Piru neinu-inu sikandan wey naaldekan ne migpanangnangeney, “Hentew buwa seini ne etew ne migpeengked din ka kalamag wey ka me bunlud, ne migpalintutuu ka kalamag wey bunlud te lalag din?”

Ka pegbawi ni Hisus te etew ne inserepan te busew

(Mat. 8:28-34; Mar. 5:1-20)

²⁶ Migpabulus sikandan diye te inged ne Girasa ne egkatalipag te Galiliya. ²⁷ Te nakatuhun e sikandan diye te deyipag, miglegsad e si Hisus te balangey. Ne due etew ne migserepan te busew ne migsinug-ungkandin ne diye migpuun te siyudad. Seini ne etew, naluhey e ne migpalawas wey warad mig-ugpe diye te baley su diyad te me sulung ne sabalanan. ²⁸ Te pegkakita rin ki Hisus, migpanguleyi sikandin ne mig-usengul diye te tangkaan din wey migbalbalukan ne migkahi, “Hisus, Anak te Amana ne Mabantug ne Manama, kena a nikeykew banggawa †! Egpeyid-u-hid-u a keykew ne kena a legpari!” ²⁹ Inlalag din sika su insuhu ma ni Hisus ne egpalihawangan ka busew dutu te kandin. Kamasulug e sikandin umeyi te busew, wey minsan egbantayan sikandin ne imbaku te keddina ka belad wey ka paa rin, egpamugtusen din de seeye. Nataman, in-uyan e sikandin te busew diye te mam-mara ne inged ne kene egkeugpaan.

³⁰ Ne mig-inse si Hisus kandin, “Hentew-a ka ngaran nu?”

Ne migtabak sikandin, “Ka ngaran ku si Matangen,” su masulug ka me busew ne migserep diye te kandin. ³¹ Ne migpeyid-u-hid-u ka me busew diye te ki Hisus ne kene sikandan egpatinugpuen diye te bitu ne ware egtamanan.

³² Ne diye te bayew madmariyu, due masulug ne me babuy ne migpanuwal diye te masandig. Ne migpeyid-u-hid-u diye te ki Hisus ka me busew ne egpaserepen diye te me babuy. Nataman, in-uyunan e sikandan ni Hisus. ³³ Seeye se me busew migligwang diye te etew wey nanerep e diye te me babuy. Ne namallahuy e ka

† 8:16 Mat 5:15; Luk 11:33. †† 8:17 Mat 10:26; Luk 12:2. ‡ 8:18 Mat 25:29; Luk 19:26.

‡† Te Grigu: nekey ka tuyu nu keddi?

me babuy patupang diye te dalama peendiye te lanew wey nallened e.

³⁴ Nakakita te neyitabu seeye se me etew ne talagta-meng te babuy, ne namallahuy e sikandan diye te siyudad wey diye te me kamet ka migpangguhud.

³⁵ Nangendiye ka me etew eyew egleuy te neyitabu. Migparani sikandan ki Hisus wey nakita ran ne migpinuu diye te marani ni Hisus ka etew ne inserepan te me busew. Migkukumbale e sikandin wey maheteng e ka suman-suman din. Ne dutu, nenaaldek e sikandan.

³⁶ Sikandan se nakakita te neyitabu, migpanugtul ke immenu te pegbawi ka etew ne egbusawen. ³⁷ Nataman, ka langun ne etew ne nangugpe diye te me inged ne sakup te Girasa, mighangyu sikandan diye te ki Hisus ne eg-awe din dutu te inged dan su nenaaldek amana sikandan. Nataman, mig-untud si Hisus te balangey ne miglibed e. ³⁸ Migpeyid-u-hid-u diye te ki Hisus ka etew ne migligwangan te busew ne egduma kandin.

Piru migkahiyen din ka etew, ³⁹ "Uli kad e diye te kaniyu wey ipangguhud nu ka innimu te Manama due te keykew."

Ne miggipanew e ka etew wey inlingut din seeye ne siyudad ne migpangguhud te me etew meytenged te innimu ni Hisus diye te kandin.

Ka anak te pangulu wey ka eglangeseen.

(Mat. 9:18-26; Mar. 5:21-43)

⁴⁰ Nataman, nakalibed e si Hisus diye te deyipag te lanew, wey nahale ka me etew ne mig-elit-elit kandin su migtetahad sikandan langun kandin. ⁴¹ Ne dutu, due migginguma ne etew ne enggaranen ki Hayru. Sabeka sikandin ne pangulu te simbaan te me Hudiyu. Migpanimbuel sikandin diye te tangkaan ni Hisus ne migpeyid-u-hid-u kandin ne eggendiye te baley rin ⁴² su egkabigtawan e ka sabsabeka ne beyi-beyi ne anak din. Me sapulu wey daruwe (12) e ne leg-un ka beyi-beyi.

Te miggipanew e si Hisus, due masulug ne me etew ne egmekegsegseg e diye te kandin. ⁴³ Ne due malitan ne eglangeseen seled e te sapulu wey daruwa (12) ne leg-un. Naamin de due ka langun ne diye te kandin te pegpabawi te dalu rin piru ware sikandin neulii.

⁴⁴ Nataman, migpatalisek sikandin te masulug ne me etew ka migparani diye te peka ni Hisus wey insamsam din ka sidsid te kumbale ni Hisus. Due-rue migtigpek e ka langesa. ⁴⁵ Ne mig-inse si Hisus, "Hentew-a ka migsamsam keddi?"

Piru migware-ware ka langun ne etew. Ne dutu migkahi si Pidru, "Ahalen, amana ne masulug ka me etew ne nakaalingkus ne egmasegsehey e due te keykew."

⁴⁶ Piru migkahi si Hisus, "Due migsamsam keddiey su naheram ku ne due miglihawang ne geem ligkat kayi te keddiey." ⁴⁷ Te nakita te malitan ne nanengnengan sikandin, migparani sikandin ne migkelkel diye te ki Hisus wey mig-usengul diye te tangkaan din. Ne impangguhud din diye te tangkaan te langun ne etew ke

mania te migsamsam sikandin ki Hisus wey ke nekey ka paahi ne sauhune sikandin ne neulian. ⁴⁸ Ne migkahiyen ni Hisus sikandin, "Beyi, ka pegpalintutuu nu ka nekeuli keykew. Uli ka ne meupiy e se geyinawa."

⁴⁹ Te sasangan pad ne eglalag si Hisus, due etew ne migginguma ne diye egpuun te baley ni Hayru ne migkahi, "Migpatey e ka anak nu. Kene nud e banggawa ka talagpanulu."

⁵⁰ Piru te pegkarineg dutu ni Hisus migkahiyen din si Hayru, "Kene ka egkalaggew. Palintutuu ke re eyew egkeulian ka anak nu."

⁵¹ Te pegginguma ni Hisus diye te baley, ware intuhutan din ne egduma kandin te egseled angin e engki Pidru, Huwan, Santiyagu wey ka iney wey amey te bate. ⁵² Naninehew wey migmalumbibigtew ka langun ne etew tenged te bate ne migpatey. Piru migkahi si Hisus, "Kene kew egmandalawit. Ware migpatey ka beyi-beyi su nakalipereng de sikandin!"

⁵³ Piru migdali-dian de te me etew si Hisus su nakanengneng sikandan te napatey e ka bate. ⁵⁴ Ne migseled si Hisus wey miggen-genan din ka belad te bate te migkahi, "Beyi-beyi, enew ka!" ⁵⁵ Due-rue ne miglibed ka gimukud te bate wey mig-enew e sikandin. Ne migsuhu si Hisus ne egpakeenen ka bate. ⁵⁶ Amana ne neinu-inu ka iney wey amey te bate piru inteesan sikandan ni Hisus te kene igpangguhud te minsan hentew ka neyitabu.

Ka pegsuhu ni Hisus te 12 ne hibateen din

(Mat. 10:5-15; Mar. 6:7-13)

9 Due timpu ne in-umew ni Hisus ka sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din wey impamehayan din te geem wey katenged te pegpangalew te langun ne me busew wey pegpamawi te egpandalu. ² Ne impeyipanew rin sikandan eyew te pegpangguhud meytenged te Peghari te Manama wey egpamawi te egpandalu. ³ Ne migkahiyen din sikandan, "Kene kew uyan te minsan nekey te peggipanew niyu: kene kew uyan te tuked, kabil, keenen, seleppi, wey eg-ilisan niyu ne kumbale. ⁴ Minsan nekey ne baley ne egpamaneyikan niyu, diye kew re iya ugpe taman te eg-awe kew e man-e dutu ne inged; ⁵ † †† Ne minsan nekey ne baley ne kene egdawat kaniyu, engkeri niyu sika ne inged wey pelpela niyu ka alinepung diye te paa niyu isip palinneu ne ware sikandan ikahale te Manama."

⁶ Nataman, nangipanew e ka me hibateen ni Hisus wey nangendiye te lein-lein ne me inged ka migpangguhud te Meupiya ne Panugtulen wey migpamawi te nandalu.

Ka pegkalibeg ni Hirudis

(Mat. 14:1-12; Mar. 6:14-29)

⁷ † Si Hari Hirudis ne iyan migmandu te Galiliya, nakarineg meytenged te langun ne neyitabu. Ne alibeg amana sikandin su due me etew ne migkahi ne

† 9:5 Him 13:51. †† 9:5 Luk 10:4-11. ‡ 9:7 Mat 16:14; Mar 8:28; Luk 9:19.

neuyag kun si Huwan ne Talagbewutismu. ⁸ Migkahi man-e ka duma ne me etew ne miglibed kun si Ilyas. Ne migkahi pad man-e ka duma ne due sabeka ne prupita dengan ne neuyag kun kuntee. ⁹ Ne migkahi si Hirudis, "Impatempuhan kud e te ulu si Huwan. Hentew naa seini ne etew ne masulug se guhuren meytenged kandin ne egkarineg ku?" Ne dakel ka peg-iman-iman ni Hirudis ne egpakakita ki Hisus.

Ka pegpakeen ni Hisus te 5,000 ne etew

(Mat. 14:13-21; Mar. 6:30-44; Huw. 6:1-14)

¹⁰ Nataman, nanlibed e ka me hibateen ni Hisus wey impangguhuran dan sikandin te langun ne neyimu ran. Ne induma rin e sikandan wey miggendiye te sabeka ne lungsud ne enggaran te Bitsayda. ¹¹ Te pegkanengneng dutu te masulug ne me etew, migsin-undul e sikandan engki Hisus. Ne insagsahipe ni Hisus ka me etew wey impanugtulan din meytenged te Peghari te Manama wey impamawian din ka egmanderalu.

¹² Ne hengkayi te egliseb e ka aldew, migparani ki Hisus ka sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din ne migkahi, "Peendiyaa nu ka me etew te marani ne me bariyu wey me kamet eyew egpakapammitew sikandan te egkakeen wey egkeyirehaan dan su kayi ki pe ma te inged ne ware mahinged."

¹³ Piru migkahian din sikandan, "Sikaniyu ka egbehey kandan te egkakeen."

Ne migtabak sikandan, "Lalimma re ne paan wey daruwa ne ngalap te weyig ka kayi te kanta. Nekeg-menu naan de iya sika, angin e ke eggipanew key pad wey egbebeli te igpakeen kandan langun." ¹⁴ (Me lalimma ne libu (5,000) ka kasuluhan te me lukes dutu.)

Ne migkahian ni Hisus ka me hibateen din, "Papinnuwa niyu ka me etew wey palibulunga niyu te tiglalimma ne pulu (50) tagse punduk." ¹⁵ Intuman seeye te me hibateen ne impapinnu ran e ka langun. ¹⁶ Ne ingkuwa ni Hisus ka lalimma ne malisen ne paan wey ka daruwa ne malisen ne ngalap te weyig, ne migleng-ag sikandin diye te langit ne migpasalamat te Manama. Nataman, impanepik-tepik din e ka paan wey impamehey rin e diye te me hibateen din eyew igpepamehey diye te me etew. ¹⁷ Ne nangeen sikandan langun wey nenabulung-bulung, wey nakalimud pad sikandan te sapulu wey daruwa (12) ne liyang ne napenu te same dan.

Ka pegpataha ni Pidru meytenged ki Hisus

(Mat. 16:13-19; Mar. 8:27-29)

¹⁸ Due timpu ne mig-ampu si Hisus ne migsabsabeka, ne ka me hibateen din diye ded te marani. Ne mig-insaan din sikandan, "Hentew e kun naa sumale te me etew?"

¹⁹ † Ne migtabak sikandan, "Migkahi ka duma ne sikeykew kun si Huwan ne Talagbewutismu. Ka duma degma migkahi ne sikeykew kun si Ilyas, wey ka duma

migkahi ne sabeka ke kun te me prupita dengan ne neuyag ded."

²⁰ †† Ne mig-inse si Hisus kandan, "Piru ke sikaniyu ka eppalalahaen, hentew e naa iya?"

Ne migtabak si Pidru, "Sikeykew iya ka Kristu ne insaad te Manama."

Ka pegpangguhud ni Hisus te peg-antus wey kapatayan din

(Mat. 16:20-28; Mar. 8:30-9:1)

²¹ Piru migteesan sikandan ni Hisus wey impanpanayan ne kene igpepanugtul seini te minsan hentew. ²² Ne mig-abey sikandin ne migkahi, "Ka Anak te Etew keilangan ne amana eg-antus te masumpit ne igpeula-ula kandin wey egsamsamilian te me igbuyag te me Huidiyu wey me pangulu te me talagpanubad wey me talagpanulu te Balaud te Manama. Eggimatayan sikandin wey egkeuyag te igkatelu ne aldew."

²³ ‡ Ne migkahian din ka langun ne etew, "Ke hentew seeye se egkeupian ne eg-ikul keddiey, keilangan ne eg-engked te kandin ne igkeupii wey egtiang te kandin ne krus te tagse aldew wey eg-ikul keddiey. ²⁴ †† Su seeye se egkeupian ne egluwas te kandin ne umul, nasi egkawaraan kayi, piru seeye se egkawaraan te kandin ne umul tenged keddiey, egpakarawat te umul ne ware egtamanan. ²⁵ Nekey naa ka egkakuwa te etew ke egkaangkén din ka langun ne tahu kayi te ampew te tane piru egkaware ka umul din? Ware iya! ²⁶ †† Su emun ke igkeyilew a duma te lalag ku te minsan hentew, igkeyilew ku degma sikandin te timpu ne eggingume e ka Anak te Etew duma te katelesan din wey te Amey wey te matulus ne me panalihan. ²⁷ Egnanganan ku sikaniyu te malehet: due me etew ne kayi kuntee ne kene pad egpatey taman te kene dan pad egkakita ka Peghari te Manama."

Nabalbalawan ka ulaula ni Hisus

(Mat. 17:1-8; Mar. 9:2-8)

²⁸ Me walu e ne aldew ka miglihad puun te peglalag ni Hisus te seeye, induma rin si Pidru, si Huwan wey si Santiyagu wey migtakereg diye te bubungan eyew eg-ampu. ²⁹ Te mig-ampu e si Hisus, nabalbalawan ka ulaula rin wey miglayag te kaangkag ka kumbale din. ³⁰ Ne sauhune ne due daruwa ne etew ne migpakiglalag kandin. Sikandan ensi Muwisis wey Ilyas, ³¹ ka migpakita ne miglayag te katelesan, wey migpakiglalag sikandan ki Hisus meytenged te kamatayan din diye te Hirusalim ne mahaan e egkatuman. ³² Nakaliplipereng si Pidru wey ka me duma rin te seeye ne timpu. Te napukew e sikandan, nakita ran ka layag ni Hisus wey te daruwa ne etew ne migdangdang kandin. ³³ Te eg-awe e seeye se daruwa ne etew diye te tangkaan ni Hisus, migkahian sikandin ni Pidru, "Ahalen, meupiya te kayi key † kuntee. Eggimu key te tatelu ne leeb: sabeka ka keykew, sabeka ki

† 9:19 Mat 14:1-2; Mar 6:14-15; Luk 9:7-8.

†† 9:20 Huw 6:68-69. ‡ 9:23 Mat 10:38; Luk 14:27. ††† 9:24 Mat 10:39; Luk 17:33; Huw 12:25. †† key: wey ke ki.

Muwisis, wey sabeka ki Ilyas." (Nakahi rin sika su ware sikandin nakanengneng ke nekey ka iglalag din.)

³⁴ Te miglalag pad si Pidru, due gapun ne migdalung kandan ne nenaaldek ka me hibateen su nabunbunan e sikandan te gapun. ³⁵ † † Ne natagtaheed, due laheng ne egpuun due te gapun ne migkahi, "Iyan seini ka Anak ku ne in-alam ku. Pamineha niyu sikandin!"

³⁶ Te warad e laheng diye te gapun, si Hisus naan de ka nasame. Pegkapenga dutu, migpeeneng-eneng de ka me hibateen din wey ware sabeka kandan ne migpanugtul te minsan hentew meytenged te nakita ran.

Ka pegbawi ni Hisus te bate ne inserepan te busew
(Mat. 17:14-18; Mar. 9:14-27)

³⁷ Te seup ne aldew, nanupang e sikandan puun te bubungan. Ne due susuluhi ne me etew ne migsinugung ki Hisus. ³⁸ Ne due sabeka ne etew dutu ne migbalbalukan ne migkahi, "Talagpanulu! Pitawa nu pa ubag seini se lukes ne anak ku su sabsabeka pe man de iya. ³⁹ Eg-umaan sikandin te busew ne sauhune ne egpanguleyi sikandin wey egkelkelen ne egkataman egbubuke e ka be-be din. Amana sikandin egbaybayari wey kenad iya egpeuway-uwayan te masakit! ⁴⁰ Inhangyu ku ka me hibateen nu te pegalew te busew piru ware dan naalew."

⁴¹ Migkahi si Hisus, "Sikaniyu se me etew te kuntee ne timpu, ware pegpalintutuu niyu wey seyyup ka suman-suman niyu! Hendei bes taman ka pegdumapura ku kaniyu? Hendei bes taman ka peg-antus ku kaniyu? Uyana niyu ka bate kayi te keddi!"

⁴² Te pegparani te bate diye te ki Hisus, impabahed sikandin te busew diye te tane wey egbabuyen e sikandin. Piru in-alew ni Hisus ka busew ne imbawian din ka bate. Ne inlibed din e ka bate diye te amey rin. ⁴³ Ne nawangalan ka me etew te amana ne maresen ka Manama.

Ka peglalag e man-e ni Hisus te kamatayen din
(Mat. 17:22-23; Mar. 9:30-32)

Te neinu-inu pad ka me etew te langun ne innimu ni Hisus, migkahiyen din ka me hibateen din, ⁴⁴ "Tantanuri niyu seini se iglalag ku kaniyu: mahaan e igbehey ka Anak te Etew diye te me etew." ⁴⁵ Piru ware sikandan nakasabut te kaluwasan kayi. Inneles seini kandan eyew kene dan egpakasabut, wey nenaaldek sikandan ne eg-inse kandin meytenged kayi.

Hentew ka amana ne labew
(Mat. 18:1-5; Mar. 9:33-37)

⁴⁶ ‡ Te seeye ne timpu, migpaap-apuley ka me hibateen ke hentew ka labew kandan. ⁴⁷ Piru nakanengneng si Hisus te me suman-suman dan. Sikan naa, migkuwa sikandin te bate wey impasasindeg din diye te andang din. ⁴⁸ †† Ne migkahiyen din sikandan, "Ka

† 9:35 Isa 42:1; Mat 3:17; 12:18; Mar 1:11; Luk 3:22. †† 9:35 2Pid 1:17-18. ‡ 9:46 Luk 22:24. †† 9:48 Mat 10:40; Luk 10:16; Huw 13:20.

minsan hentew ne egdawat te seini ne bate tenged su mig-ikul rin keddi, egdawat keddiey. Ne ka minsan hentew ne egdawat keddiey, egdawat degma te migpeuyan keddiey. Su ka kene ne impurtanti kaniyu langun, iyan sikandin labew."

Ka kene egpakig-ehet kaniyu iyan egpalapig kaniyu
(Mar. 9:38-40)

⁴⁹ Migkahiyen sikandin ni Huwan, "Ahalen, nakakita key te etew ne migpangalew te me busew pinaahi te ngaran nu wey insaparan ney sikandin tenged su kene ta ne duma sikandin."

⁵⁰ Piru migkahi si Hisus, "Kene niyu sapari sikandin su ka kene egpakig-ehet kaniyu egpalapig kaniyu."

Ware dawata si Hisus te matig-Samarya

⁵¹ Te marani e ka aldew ne egbatunen e si Hisus diye te langit, nasabeka ka suman-suman din ne eggendiye din te Hirusalim. ⁵² Purisu due impewun-a rin ne me etew diye te sabeka ne bariyu te Samarya eyew te pegandam te egtuenan din. ⁵³ Piru ware sikandin dawata te me etew te seeye ne inged su diye nahud sikandin egpatangke te Hirusalim. ⁵⁴ †† Te pegkanengneng dutu te me hibateen din ne ensi Santiyagu wey Huwan, migkahiyen dan sikandin, "Magbebaye, egkeupian ke naa ne egbuyu key te hapuy puun te langit eyew egkasilaban sikandan?"

⁵⁵ Piru miglilingey si Hisus wey migsaparan din sikandan. ⁵⁶ Ne migpabulus sikandan ne miggipanew diye te lein ne inged.

Ka me etew ne eg-ikul perem ki Hisus
(Mat. 8:19-22)

⁵⁷ Te sasangan pad sikandan ne eggipanew, due sabeka ne etew ne migkahi diye te ki Hisus, "Eg-ikul a keykew minsan hendei ka eggendiye."

⁵⁸ Ne migtabak si Hisus kandin, "Due eggelesan te me laku wey due salag te me manuk-manuk te awawangan, piru ka Anak te Etew ware mule egkeyimmlayan."

⁵⁹ Ne migkahiyen din ka lein ne etew, "Ikul ka keddi." Piru migkahi seeye se etew, "Ahalen, eg-uli e pad su eglebeng e pad te amey ku."

⁶⁰ Piru intabak sikandin ni Hisus, "Balahad e ka me minatey ne eglebeng te kandan ne minatey. Piru sikeykew mule, hipanew ka wey ipangguhud nu ka meytenged te Peghari te Manama."

⁶¹ †† Duen pad man-e migkahi diye te ki Hisus, "Ahalen, eg-ikul a keykew, piru tuhuti e pa ne eg-uli su egpana-tahe e pad te pamilya ku."

⁶² Piru migtabak si Hisus kandin, "Minsan hentew ne egdaru ne layun eglilingey, kene ne likes ne egkasakup te Migharian te Manama."

‡ 9:54 2Har 1:9-16. †† 9:61 1Har 19:20.

Ka pegsuhu ni Hisus te 72 ne me etew

10 Te pegkapenga dutu, mig-alam ka Magbebaya te pitu ne pulu wey daruwa (72) pad ne me hibateen din. Impeendiye din sikandan ne naatag diye te me lungsud wey me inged ne eggendiyaan din. ^{2 †} Ne migkahiyen din sikandan, "Dakel ka eggaaniyen, piru deisek de ka talaggaani. Purisu ampu kew diye te Kamuney te eggaaniyen ne egpeuyan sikandin te me talaggaani diye te eggaaniyen. ^{3 ††} Hipanew kew! Igppeendiye ku sikaniyu ne egpekeiling te me nati te karniru diye te me etew ne egpekeiling te mabbulut ne me singgalung. ⁴ Kene kew uyan te kemuyut, kabil, wey sandal; kene kew sanggel eyew eg-elit-elit te minsan hentew diye te dalan.

⁵ Minsan nekey ne baley ne eglasuran niyu, seini ihun-a niyu te egkahi, 'Ka keupianan egkaangken niyu.' ⁶ Ne ke due mig-ugpe dutu ne likes ne egpakaangken te keupianan, egkaangken dan iya sika; piru ke kene dan ne likes, kene iya degma sikandan egpakaangken te keupianan. ^{7 †} Diye kew re iya ugpe te baley ne egpamaneyikan niyu wey kene kew eggalin-halin. Keen kew wey inum kew te igsendad dan kaniyu, su seeye se egtrabahu, eleg iya ne egbayaran. ⁸ Ke eggendiye kew te lein ne lungsud wey egdawaten kew nikandan, keen kew te igsendad dan kaniyu. ⁹ Bawii niyu ka egmanderalu te sika ne lungsud wey kahii niyu sikandan, 'Mahaan e egginguma kayi te kaniyu ka Peghari te Manama.' ^{10 ††} Piru ke egginguma kew diye te sabeka ne lungsud wey ke kene kew nikan dan egdawaten, hendiye kew te me dalan wey kahii niyu ka me etew, ^{11 ††} 'Minsan ka me alinepung te lungsud niyu ne migdekket kayi te paa ney, egpelpelen ney isip palinneu ne ware kew ikahale te Manama. Piru tantanuri niyu ne mahaan e egginguma ka Peghari te Manama.' ^{12 †††} Egnangenan ku sikaniyu, te Aldew te Peggukum, maagkap pad ka igleypad te Manama te matig-Suduma du te mahinged te sika ne lungsud."

Ka me etew ne ware mig-inniyug te sale dan

(Mat. 11:20-24)

^{13 †††} Migkahi sikandin, "Mekeyid-u-hid-u kew ka me matig-Kurasin! Mekeyid-u-hid-u kew ka me matig-Bitsayda, su emun ke diye pa perem te Tiru wey te Sidun himuwa ka me kein-inuwan ne innimu diye te kaniyu, naluhey ran de perem inniyuhi ka me sale dan ne migsaluub te saku wey migbubukbuk te abu diye te ulu ran. ¹⁴ Te Aldew te Peggukum, maagkap pad ka igleypad te Manama te matig-Tiru wey matig-Sidun du te igleypad kaniyu. ^{15 §} Ne sikaniyu se matig-Kapirnaum, kahiyen niyu buwa ne egpakaparibabew kew taman diye te langit? Kene, nasi kew igdegpak diye te inged te me gimukud ne enggaran te Hadis!"

† 10:2 Mat 9:37-38. †† 10:3 Mat 10:16. ‡ 10:7 1Kur 9:14; 1Tim 5:18. ††† 10:10 Him 13:51. ††† 10:11 Mat 10:7-14; Mar 6:8-11; Luk 9:3-5. †††† 10:12 Hin 19:24-28; Mat 11:24; Mat 10:15. ††††† 10:13 Isa 23:1-18; Isi 26:1-28:26; Huwil 3:4-8; Amu 1:9-10; Sak 9:2-4. § 10:15 Isa 14:13-15.

^{16 §†} Ne migkahiyen din ka me hibateen din, "Ka minsan hentew ne egpamineg kaniyu, egpamineg degma keddiey. Ne ka minsan hentew ne eg-angge-angge kaniyu, eg-angge-angge degma keddiey wey ka eg-angge-angge keddiey, eg-angge-angge degma te migpeuyan keddiey."

Ka peglibed te 72 ne hibateen

¹⁷ Nataman, nakalibed e ka pitu ne pulu wey daruwa (72) ne me hibateen ne nahale-gale wey migkahi diye te ki Hisus, "Magbebaya, minsan ka me busew migparuma-ruma kanami pinaahi te peggamit ney te keykew ne ngaran!"

¹⁸ Ne migtabak si Hisus kandan, "Nakita ku si Meibulan ne neulug puun diye te langit iling te kilat. ^{19 §††} Pammineg kew! Imbehayan ku sikaniyu te geem eyew egkaayun kew ne egdiek te me uled wey me salipitsipit wey te langun ne geem te kuntere niyu. Ne kene kew egkamenu. ²⁰ Piru kene kew egkahale tenged te migparuma-ruma ka me busew kaniyu, ke kene, iyan niyu ikahale su nakalista ka me ngaran niyu diye te langit."

Ka pegkahale ni Hisus

(Mat. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Te seeye ne timpu, imbehayan si Hisus te kahalaan te Panisingan te Manama ne migkahi si Hisus, "Ame, Manama te langit wey tane. Egpasalamatan ku sikeykew, su inneles nu seini puun te matagseb wey te utekan ne me etew wey impakita nu seini diye te me etew ne ware katuenan. ^{§†} Uya, Ame, natuman seini su iyan ma igkeupii nu.

^{22 §††} "Imbehey te Amey ku ka langun kayi te keddiey. Ne ware nekeila te Anak gawas te Amey, wey ware nekeila te Amey gawas te Anak wey seeye se igkeupii rin ne igpeila diye te Amey rin."

²³ Ne migtangke si Hisus diye te me hibateen wey migkahiyen din sikandan tugtuhesi, "Keupianan niyu te nakakita te nakita niyu! ²⁴ Su egnangenan ku sikaniyu te masulug ka me prupita wey me Hari ne egkeupian ne egpakakita te nakita niyu, piru ware sikandan nakakita. Egkeupian sikandan ne egdineg te narineg niyu, piru ware sikandan nakarineg."

Ka meupiya ne etew ne matig-Samarya

^{25 §†} Ne dutu, due sabeka ne talagpanulu te Balaud te Manama ne migsasindeg ne mig-eleg-eleg ki Hisus pinaahi te peg-inse, "Talagpanulu, nekey naa ka eggimuwen ku eyew egkaangken ku ka umul ne ware egtamanan?"

²⁶ Ne migtabak si Hisus kandin, "Nekey ma ka insulat diye te Balaud te Manama? Immenu nu ma seini te egسابوت?"

§† 10:16 Mat 10:40; Mar 9:37; Luk 9:48; Huw 13:20. §†† 10:19 Sal 91:13. §† Te Grigu: diye te me bate. §††† 10:22 Huw 3:35; Huw 10:15. §†††† 10:25 Mat 22:35-40; Mar 12:28-34.

²⁷ † Ne migtabak ka talagpanulu te Balaud te Manama, "Geyinawei nu ka Magbebaye ne Manama nu ne egpuun te pusung nu wey egpuun te gimukud nu wey egpuun te keseg nu wey egpuun te suman-suman nu. Ne geyinawei nu degma ka дума nu iling te peggeyinawa nu te pegkeetew nu."

²⁸ †† Ne migtabak si Hisus, "Eleg ka tabak nu. Himuwa nu sika eyew egkarawat nu ka umul ne ware egta-manan."

²⁹ Piru egkeupian sikandin ne eg-ileen ne eleg ka kandin, sikan naa ka mig-inse man-e sikandin ki Hisus, "Hentew naa ka дума ku?"

³⁰ Ne migtabak si Hisus, "Due sabeka ne etew ne migutupang te Hirusalim peendiye te Hiriku. Inggepasan sikandin te me tulisan diye te deralanen wey in-ahawan te inuyan dan, wey lagkes ka insalub din. Inggumian dan sikandin wey in-engkeran ne hapit e egpatey. ³¹ Na, due degma talagpanubad ne nakasalengan ne migutupang dutu. Te pegkakita rin te etew, mig-alihu sikandin te dalan wey miglihad de. ³² Natagtaheed duen e man-e miglihad dutu ne talagbulig te talagpanubad ne enggaranen te Libita. Pegkakita rin te etew, mig-alihu sikandin te dalan wey miglihad de. ³³ † Nataman, due sabeka ne etew ne matig-Samarya ne eglihad te seeye ne dalan. Pegkakita rin te etew, neyid-u amana sikandin ³⁴ wey indugpu din ka etew wey imbawian din. Mig-itisan din te lana wey binu ka pali wey migbagkesan din e. Nataman, impeuntud din ka etew te unturanan din ne ayam wey indulong din diye te baley ne eg-ad-aranan. Ne intangu rin sikandin diye. ³⁵ Te seup ne aldew, imbehayan din te daruwa ne dinaryu †† ne seleppi ka kamuney te baley wey migkahian, 'Tangguwa nu sikandin. Ne emun ke egpakatimul ke pad egpakahastu, egbayaran ku re sikeykew te peglibed ku kayi.' "

³⁶ Ne mig-inse si Hisus ne migkahi, "Na, te keykew ne suman-suman, hentew dutu te tatelu ka miggeyinawa te seeye se inggepasan te me tulisan?"

³⁷ Ne migtabak ka talagpanulu te Balaud te Manama, "Seeye se etew ne neyid-u kandin."

Ne migkahi si Hisus, "Hipanew ka wey himuwa nu ka iling te innimu rin."

Ka pegleuy ni Hisus engki Marta wey Mariya

³⁸ †† Te migpabulus si Hisus ne miggipanew дума ka me hibateen din, migginguma sikandan diye te sabeka ne bariyu. Ne due sabeka ne malitan ne enggaranen ki Marta ne mig-elit-elit kandin diye te baley rin. ³⁹ Due suled din ne enggaranen ki Mariya ne migpinnuu diye te egkasikuwayan te Magbebaye ne si Hisus ka egpamineg te impanulu din. ⁴⁰ Piru si Marta, egkatabikes e mule ka eg-andam te igsendad din engki Hisus. Sikan naa ka migparani sikandin ki Hisus wey migkahi, "Magbebaye, mania te ware nu sagmana ka suled ku ne migbalahad keddi ne egkatabikes te

† 10:27 Diy 6:5; Lib 19:18. †† 10:28 Lib 18:5. † 10:33 2Kru 28:15. †† Ka sabeka ne dinaryu, eleg ne igbayad te senge kaaldew ne pegbasuk te etew. †† 10:38 Huw 11:1.

peg-andam te egkakeen? Kema, banasali nu sikandin ne egbulig keddiedy."

⁴¹ Ne migtabak ka Magbebaye kandin, "He Marta! Masulug amana igkalanu nu wey igkalaggew nu Marta. ⁴² Ne sabeka re perem ka egkeilanganen, wey seini iya ka in-alam ni Mariya. Meupiya seini wey kene egkaangey diye te kandin."

Ka pegpanulu ni Hisus meytenged te peg-ampu

(Mat. 6:9-13; 7:7-11)

11 Te seeye ne timpu, mig-ampu si Hisus diye te sabeka ne inged. Te pegkapenga rin te peg-ampu, due migkahi ne sabeka ne hibateen din, "Magbebaye, panulua key nikeykew te peg-ampu, iling ki Huwan te migpanulu te kandin ne me hibateen.

² Ne migtabak si Hisus kandan, "Henduena niyu kayi te eg-ampu:

'Amey:

Egdayanen ka matulus ne ngaran nu; Eghari ka kayi te kanami.

³ Ibehey nu kanami ka egkeilanganen ney te tagse aldew ne egkeenen

⁴ wey pasayluwa key te me sale ney, su egpasaylu key degma te nakasale kanami.

Ne kene key ipabaye nikeykew diye te pegtintal.' "

⁵ Ne migkahian ni Hisus ka me hibateen din, "Panunggiling ke due alukuy nu, wey eggendiye ka te baley rin te eglware te marusalem wey egkahi kandin, 'Suled, pasambaye e pa te tatelu ne timman ne paan, ⁶ su due alukuy ku ne sikan pad iya migginguma wey ware igpakapakeen ku kandin.' ⁷ Ne egtabak sikandin diye te seled, 'Kene ad nikeykew banggawa su inlekeban kud e ka gumawan wey nangibat key e se talta-laanak. Sikan naa ka kene ad egpekeenew eyew egbehayan ka te egkakeen.' ⁸ Na, engnangenan ku sikaniyu, minsan kene sikandin eg-enew wey egbehey keykew te egkakeen minsan alukuy kew, piru eg-enew sikandin wey egbehey keykew te ingkeilangan nu pun su kene ka egkeyilew ne eglasi-lasi ne egbuyu.

⁹ Purisu engnangenan ku sikaniyu te buyu kew ne egbehayan kew; pammitew kew ne egpakakita kew; panektek kew ne eglukatan kew. ¹⁰ Su seeye se egbuyu, egbehayan; wey seeye se egpammitew, egpakakita; wey seeye se egpanektek, eglukatan. ¹¹ Sikaniyu se me amey, ke egbuyu ka anak niyu te ngalap, nasi niyu naa sikandin egbehayan te uled? ¹² Ne ke egbuyu sikandin te atelug, egbehayan niyu naa sikandin te salipitsipit? Kene iya! ¹³ Ne sikaniyu, minsan makasesale kew, egkateu kew red ne egbehey te meupiya diye te me anak niyu. Ne ka Amey niyu ne diye te langit, subla pad ne egbehey te Panisingan din diye te egbuyu kandin!"

Ka pegbayung ki Hisus ne migserepan te busew

(Mat. 12:22-30; Mar. 3:20-27)

¹⁴ Ne due timpu ne mig-alew si Hisus te busew ne ummew ne migserep te etew. Te nakalihawang e ka busew, nakalalag e ka etew wey neinu-inu ka me etew.

¹⁵ † Piru due me etew ne migkahi, “Si Meibulan †† ne pangulu te me busew ka migbehey kandin te geem te pegpangalew te me busew.”

¹⁶ ‡ Ka дума migbuyu sikandan ki Hisus ne egpap-itawen te kein-inuwan ne egpuun te langit eyew te peg-eleg-eleg kandin. ¹⁷ Piru natahaan ni Hisus ka me suman-suman dan, purisu migkahiyen din sikandan, “Ka sabeka ne inged ne egmeun-unayey egmeeg-ehetey ka me etew, egkahuhus iya ka sika ne inged. Ne ka taltalaanak ne egmeeg-ehetey, egmekegsuwey. ¹⁸ Ne emun ke eg-unayen ded ni Meibulan te eg-ehet ka me saku din, egmenuwen dan naan e te eg-pasasindeg ka inged dan? Su migkahi kew ne migpangalew a te me busew tenged su imbahayan a ni Meibulan te geem. ¹⁹ Ne emun ke iyan ku pa inggamit ka geem ni Meibulan te pegpangalew te me busew, hentew naa ka migbehey te geem te me hibateen niyu ne egpangalew degma te me busew? Purisu ka me hibateen niyu ka mismu ne migpamalehet ne seyyup kew iya. ²⁰ Na, puun su migpangalew ku ka me busew pinaahi te geem te Manama ††, migpeila seini ne miggingume e diye te kaniyu ka Peghari te Manama.

²¹ “Ke due sabeka ne etew ne manekal, ne kumplitu te panganiban te pegbantey te baley rin, kene egkeubalan ka me kasangkapan din. ²² Piru ke eglusuran sikandin te manmanekal pad kandin ne etew, egkatalu iya sikandin. Egpanguen e ka insalsalian din ne me panganiban, wey egba-baaren e ka me kasangkapan din.

²³ † “Ka kene egpalapig keddiey, egkuntere keddiey; ka kene egbulig keddiey te pegpalibulung, egpeg-suwey naa.”

Ka peglibed te busew

(Mat. 12:43-45)

²⁴ Ne migpabulus si Hisus ka miglalag, “Ne emun ke eglihawang e diye te etew ka busew, egleug-leug sikandin diye te mammara ne me inged eyew egpamitew te egkeyimelayan din. Ke kene sikandin egpakakita, egkahi sikandin, ‘Eglibed e red diye te tapey ne inserepan ku.’ ²⁵ Seeye naa, ke eglibed din wey ke egkakita rin ne malinis e ka geyinawa te etew wey me-upiye e ka pegkapanines dutu, ²⁶ egligwang sikandin ne eg-uyan te pitu pad man-e ne me busew ne subla pad ne maddeet kandin, ne egseled sikandan wey egugpe dutu. Te katammanan, egkanasnasian pad egmareet ka seeye ne etew.”

Ka malehet ne keupianan

²⁷ Te nakapenge e si Hisus ka miglalag, due sabeka ne malitan diye te taliware te me etew ne migpanguleyi diye te kandin ne migkahi, “Keupianan te seeye se malitan ne mig-anak wey migpasusu keykew!”

²⁸ Piru migtabak si Hisus, “Keupianan te seeye se egpamineg te lalag te Manama wey egtuman kayi.”

† 11:15 Mat 9:34; 10:25. †† Te Grigu: Biilsibul. (Egkakita degma diye te birsikulu 18.) ‡ 11:16 Mat 12:38; 16:1; Mar 8:11. †† Te Grigu: kemel te Manama. †† 11:23 Mar 9:40.

Ka egbuyu ki Hisus te kein-inuwan

(Mat. 12:38-42)

²⁹ †† Te egkatimtimulan e ka kasulug te me etew ne nakaalingkus ki Hisus, migkahi sikandin, “Amana ne mareet ka me etew te kuntee ne timpu! Migbuyu sikandan te kein-inuwan piru ware igpakita kandan gawas te kein-inuwan ne neyitabu ki Hunas. ³⁰ †† Iling ki Hunas ne neyimu ne palinneu te me etew diye te Ninibi, ka Anak te Etew degma, iyan egkeyimu ne palinneu te me etew te kuntee ne timpu. ³¹ § Te Aldew te Peggukum, egsasindeg ka Rayna te Iggakawanan ne Balabahan dapit te Igsile дума te me etew te kuntee ne timpu wey egsenditan din sikandan su amana ne mariyu ka impuunan din te miggipanew eyew te pegpamineg te maralem ne katuenan ni Hari Sulumun. Ne kuntee, kayid e ka labew pad ki Sulumun. ³² †† Te Aldew te Peggukum, egpangenew degma ka me matig-Ninibi дума te me etew te kuntee ne timpu wey egsenditan dan sikandan. Su mig-inniyug sikandan te me sale dan te pegkarineg dan te wali ni Hunas. Ne kuntee, kayid e ka labew pad ki Hunas.”

Ka mata sulu te lawa

(Mat. 5:15; 6:22-23)

³³ †† Ne migpabulus pad si Hisus ka migkahi, “Ware egpareket te sulu ne iggeles wey egsuban naa te gantangan, ke kene, igpatawan-tawan din iya igtahu eyew egkalayahan seeye se egseled te baley. ³⁴ Ka mata nu, sulu te lawa nu. Ke malayag ka pegtengteng nu, malayag degma ka intiru ne lawa nu; piru ke marusilem ka pegtengteng nu, marusilem degma ka intiru ne lawa nu. ³⁵ Purisu ayad-ayad ka su kema ke ka layag ne egkahiyen nu ne due te keykew, marusilem bes. ³⁶ Ke napenu te layag ka intiru ne lawa nu wey ke ware baad te lawa nu ne marusilem, eglayag iya ka intiru ne lawa nu iling te sulu ne nakateng-ew due te keykew.”

Ka pegpaney-paney ni Hisus meytenged te me pangulu te me Hudiyu

(Mat. 23:1-36; Mar. 12:38-40)

³⁷ Te nakapenge e si Hisus ne miglalag, due sabeka ne Parisiyu ne migginggat kandin te egkeen. Seeye naa, migdume e si Hisus wey miglagpu migkeen дума kandin. ³⁸ Neinu-inu ka Parisiyu te nakakita ki Hisus ne migkeen ne ware migpanlu-lu te belad din. ³⁹ Puun due, migkahi ka Magbebaye diye te kandin, “Sikaniyu se me Parisiyu, miglinisan niyu ka lawa te pakawan wey pinggan, piru malindit ka diye te seled. Iling kew naa degma rue su napenu te halamlam wey te langun ne mareet ka diralem niyu. ⁴⁰ Sikaniyu se egkengeungel! Innimu te Manama ka dapit te ligwang wey iling ded man-e ka dapit te seled. ⁴¹ Purisu ibehey niyu te

††† 11:29 Mat 16:4; Mar 8:12. ††† 11:30 Hun 3:4. § 11:31 1Har 10:1-10; 2Kru 9:1-12. §† 11:32 Hun 3:5. §†† 11:33 Mat 5:15; Mar 4:21; Luk 8:16. §† Su sumale te batasan te me Hudiyu, egpanlu-lu sikandan te me belad dan te kene pad egkeen.

egkengaayu-ayu ka tahu te me pakawan wey me pinggan niyu, wey egmalinis ka langun diye te kaniyu.

⁴² † “Mekeyid-u-hid-u kew kangkuwa me Parisiyu! Migbehey kew diye te Manama te igkasapulu ne baad te me leggu niyu iling te hirbabuwina wey kaningag wey me дума pad ne me leggu, piru imbalahad niyu ka katareng wey peggeyinawa te Manama. Keilangan ne egbehey kew te igkasapulu ne baad, piru kene niyu balahara ka дума ne panulu.

⁴³ “Mekeyid-u-hid-u kew me Parisiyu! Su eg-alam kew te me mateles ne pinnuwan diye te me simbaan te me Hudiyu, wey egkeupian kew ne egtahuren te me etew diye te me palingkian. ⁴⁴ Mekeyid-u-hid-u kew! Iling kew te me lebeng ne ware tuus ne ware de nangenngi te me etew ne nariekan dan bes e.”

⁴⁵ Ne due sabeka ne talagpanulu te Balaud te Manama ne migkahi kandin, “Talagpanulu, te peglag nu te iling due, impeyilawan key degma nikeykew!”

⁴⁶ Ne migtabak si Hisus, “Mekeyid-u-hid-u kew degma se me talagpanulu te Balaud te Manama! Impatiang niyu ka me etew te me dinulan ne bebehati ne egtiangen, piru sikaniyu mismu kenad iya egbulig minsan deisek de te pegtiang kayi. ⁴⁷ Mekeyid-u-hid-u kew iya! Migpangimu kew te lebenganan te me prupita ne impangimatayan te me kaapuan niyu. ⁴⁸ Sikan naa, sikaniyu mismu ka migpamalehet wey mig-uyun te innimu te kaapuan niyu, su sikandan ka miggimatey te me prupita wey sikaniyu ka miggimu te sabalanan dan. ⁴⁹ Tenged kayi, migkahi ka matagseb ne Manama, ‘Egpeuyan ku sikandan te me prupita wey me suluhanen; wey eggimatayan dan ka дума wey ka дума egbaybayan dan.’ ⁵⁰ Purisu, egleparan ka me etew te kuntee ne timpu tenged te peggimatey ran te langun ne me prupita puun pad dengan te peggimu te kalibutan, ⁵¹ †† puun te peggimatey ki Abil peendiye te ki Sakariyas ne innimatayan diye te elat-elat te altar wey te timplu. Uya, egnangenan ku sikaniyu, egleparan ka me etew te kuntee ne timpu meytenged te langun ne me prupita ne impangimatayan.

⁵² “Mekeyid-u-hid-u kew ka me talagpanulu te Balaud te Manama! Inggeles niyu ka yabi ne iyan perem egpakalukat te gumawan te baley te katuenan; piru sikaniyu mismu, kene kew egseled wey imbalabahan niyu seeye se egseled!”

⁵³ Te peg-awe ni Hisus diye, amana sikandin dew-aya te me talagpanulu te Balaud te Manama wey te me Parisiyu. Ne miglasasiyan dan sikandin te eg-inse te masulug ne me inse, ⁵⁴ su eggeraman dan sikandin te egsahilut pinaahi te peglag din eyew egkarakep dan sikandin ke egkaseyyup din.

Ka pegpaney-paney meytenged te pegpapitew-pitew
(Mat. 10:26-27)

12 † Te seeye ne timpu, due me etew ne miglibulung diye te ki Hisus wey egmemekegdi-diekey e sikandan su amana ran ne susuluhi. Ne migkahiyan

† 11:42 Lib 27:30. †† 11:51 Hin 4:8; 2Kru 24:20-21. ‡ 12:1 Mat 16:6; Mar 8:15.

hun-eyi ni Hisus ka me hibateen din, “Bantey kew ne kene egkaalinan te igpatulin te paan te me Parisiyu ne iyan ka pegpapitew-pitew. ² †† Su ke nekey ka imbunbunan, egkalekisan, wey ka langun ne inneles, egkangenngan. ³ Purisu minsan nekey ne ingguhud niyu diye te marusilem, igkahuhud diye te malayag. Ne minsan nekey ne innaas-naas niyu diye te inlekeban ne sinabeng, igkawangal-wangal diye te langun. ††

Ka eleg ne igkaalde
(Mat. 10:28-31)

⁴ Ne migpabulus si Hisus ne migpanulu, “Egnangenan ku sikaniyu me alukuy ku, kene kew kaalde te seeye se egpekeyimatey te lawa niyu wey te pegkeimpus due warad e lein ne egkeyimu ran kaniyu. ⁵ Piru egnangenan ku sikaniyu ke hentew ka eleg ne igkaalde. Iyan niyu ikaalde ka Manama ne egpekeyimatey te lawa wey due geem te pegdegpak te gimukud diye te linew ne hapuy. Uya, egnangenan ku sikaniyu te kaaldeki niyu sikandin.

⁶ “Ka lalimma ne mallilintek ne maya ne igbelegye de te baratu, piru ware sabeka kandan ne egkalingawan te Manama. ⁷ Ne sikaniyu, minsan ka me bulbul te ulu niyu naseel rin ma langun. Purisu, kene kew kaalde, su subla kew pad ne labew du te me maya.”

Ka peg-angken ki Kristu
(Mat. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Egnangenan ku sikaniyu te ka minsan hentew ne eg-angken keddied diye te tangkaan te me etew, sikeddi ne Anak te Etew, eg-angken degma kandin diye te tangkaan te me panalihan te Manama; ⁹ Piru minsan hentew ne egpahunware meytenged keddied diye te tangkaan te me etew, igpahunware ku degma diye te tangkaan te me panalihan te Manama.

¹⁰ †† “Minsan hentew ne eglemet te Anak te Etew, egkapasaylu red, piru ka minsan hentew ne egbaleybaley te Panisingan te Manama, kene iya egkapasaylu.

¹¹ †† “Ne emun ke eg-uyanen kew diye te me simbaan te me Hudiyu wey diye te tangkaan te me gubirnadur wey diye naa te me pangulu, kene kew kalaggey ke egmenuwen niyu te pegpangatarengan wey ke nekey ka iglalag niyu ¹² su egpanuluen kew te Panisingan te Manama te sika ne timpu ke nekey ka eleg ne iglalag niyu.”

Ka panunggilingan meytenged te meyman ne kene egtulik

¹³ Nataman, due sabeka ne etew diye te kasuluhan ne migkahi diye te ki Hisus, “Talagpanulu, kahii nu pa ubag ka suled ku ne egbaaran a te karatuan ne ingaat te amey ney.”

¹⁴ Ne intabak din sikandin, “Usi, hentew-a ka migbehey keddi te katenged ne talaggukum niyu wey ke talagbaad te karatuan niyu?” ¹⁵ Ne migkahiyan din ka me

†† 12:2 Mar 4:22; Luk 8:17. †† Te Grigu: igkawangal-wangal diye te me atep. ††† 12:10 Mat 12:32; Mar 3:29. ††† 12:11 Mat 10:19-20; Mar 13:11; Luk 21:14-15.

etew, "Tanud-tanud kew wey bantey kew te pegkaalamlamen te minsan nekey, su ka malehet ne umul te etew ware diye te katubung din wey karakel te karatuan."

¹⁶ Ne migpangguhud si Hisus te seini ne panung-gilingan diye te kandan: "Due sabeka ne meyaman ne due tane din wey amana ne dakel ka nahaani rin te me pinamula rin. ¹⁷ Ne kahi rin diye te suman-suman din, 'Nekey buwa ka eggimuwen ku te warad e egkatahuan ku te nahaani ku?' ¹⁸ Uya bes, seini ka eggimuwen ku. Egguhusen ku ka me lalapeng ku wey eggimu a te dakel ne me lalapeng wey diye ku igtahu ka langun ne nahaani ku wey me kasangkapan ku.' ¹⁹ Ne migkahi man-e sikandin, 'Matubung ad. Nakalimud ad te dakel ne ingkeilangan ku te minsan pila pad ne leg-un. Eg-peelay-helay e naan de, egkeen, eg-inum wey eggale-gale.' ²⁰ Piru migkahi ka Manama diye te kandin, 'Egke-ungel! Te seini ne karusileman, egkuen kud ka umul nu. Ne hentew naan e ka egpakakamuney te langun ne inlimud nu?'"

²¹ "Sika degma ka egkatamanan te etew ne eglilimud te karatuan para kandin de iya piru egkaayu-ayu diye te suman-suman te Manama."

Ka pegsalig diye te Manama

(Mat. 6:25-34)

²² Ne migkahiyen ni Hisus ka me hibateen din, "Purisu egnangenan ku sikaniyu te kene kew kalaggew meytenged te umul niyu, ke nekey ka egkakeen niyu. Kene kew kalaggew te lawa niyu, ke nekey ka igsaluub niyu. ²³ Su ka umul impurtanti pad du te egkeenen, ne ka lawa impurtanti pad du te igsaluub. ²⁴ Tengtengi niyu ka me uwak, ware me pinamula ran wey eggaaniyen dan wey ware lalapeng dan, piru impa-keen sikandan te Manama. Ne sikaniyu, labew kew pad iya te me manuk-manuk. ²⁵ Na, hentew ma kaniyu ka egpakapamalayate te umul rin pinaahi te pegkalaggew rin? Ware iya! ²⁶ Purisu, ke kene kew eg-pakasumpul te umul niyu minsan deisek de, mania te egkalaggew kew pad te duma ne keilangan niyu? ²⁷ † Sumsumana niyu ka me bulak ke immenu ran te egdakel. Ware sikandan miggimu wey migpaneyi te igsaluub dan. Piru egnangenan ku sikaniyu te minsan si Sulumun, ka amane e ne meyaman wey mabantug, ware ma kumbale din ne iling kateles te seeye ne me bulak. ²⁸ Ke impamatelesan te Manama ka me bulak ne neuyag pad kuntee, ne egsilaban ded te seup ne aldew, iyan kew naan pa kene pakumbalei nikandin? Amana ne deisek ka pegpalintutuu niyu!

²⁹ "Kene kew kalaggew egdahayun ke nekey ka egkeenen niyu wey eg-inumen niyu. ³⁰ Su sika ka igsaluub te me etew ne ware pegpalintutuu wey pegsalig te Manama. Piru nakanengneng e ka Amey niyu te egkeilanganen niyu seeye. ³¹ Purisu, paharia niyu pa ka Manama diye te geyinawa niyu wey igbehey rin ka langun ne ingkeilangan niyu.

Ka karatuan diye te langit

(Mat. 6:19-21)

³² "Kene kew kaaldekan minsan pila-pila kew re iya, su nahale ka Amey niyu te pegbehey kaniyu te me panalangin te peghari din. ³³ Ibelegye niyu ka me kasangkapan niyu wey ipamehey niyu ka halin diye te egkaayu-ayu. Puun due, egpakakuwa kew te puntil ne kene egkareetan ne eglimuran niyu te karatuan diye te langit. Kenad sika egkasalinan wey egkareetan su ware takawen diye ne egpakarani wey aney ne eg-pakaketket. ³⁴ Su ke hendei ka karatuan niyu, diye degma ka geyinawa niyu.

Ka matanud-tanud ne suluhuanen

³⁵ †† "Pangandam ‡ kew layun wey pareket kew te su-lu, ³⁶ †† iling te me suluhuanen ne migtetahad te ahale dan ke ken-u eg-uli ka miggendiye te kasal. Te peg-uli din e, egpanektek sikandin wey sahuane ne egkalukatan dan ka gumawan. ³⁷ Keupianan te seeye se me suluhuanen ne nakita te ahale dan ne ware miglipereng te pegginguma rin. Egnangenan ku sikaniyu te malehet: eg-ilis ka ahale wey egpapinpin-nuwen din diye te keenanen ka me suluhuanen din wey egsendaran din sikandan. ³⁸ Keupianan iya te seeye se migtetahad te peg-uli te ahale dan minsan te eglware e te marusilem wey ke eg-ukale naan e ka manuk. ³⁹ †† Tantanuri niyu seini: emun ke nakaneng-neng ka kamuney te baley ke nekey ne uras eglepew ka takawen, egbantayan din iya ka baley rin eyew kene egpakaseled ka takawen. ⁴⁰ Ne sikaniyu degma, keilangan ne eg-andam kew su egginguma ka Anak te Etew te timpu ne ware niyu pallatenga."

Ka meupiya ne suluhuanen wey ka lamu

(Mat. 24:45-51)

⁴¹ Ne migkahi si Pidru, "Magbebaye, sikanami naan de ka imparineg nu te sika ne panunggilingan wey ke para te langun?"

⁴² Ne migtabak ka Magbebaye, "Hentew-a ka suluhuanen ne matinumanen wey matageb? Panung-gilingan, ke imbehayan te ahale ka suluhuanen din te katenged te pegmandu te me duma rin ne me suluhuanen, eyew egpakeen kandan te eleg ne timpu, ⁴³ keupianan din ke nasapenan sikandin ne miggimu te peg-uli te ahale din. ⁴⁴ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: sikandin e ka egpeuyanen te ahale din te langun ne karatuan din. ⁴⁵ Piru ke mareet ka suluhuanen, egsuman-suman sikandin ne mananey pad eg-uli ka ahale din, wey dutu egbunsud e egpanlampes te me duma rin ne me lukes wey malitan ne me suluhuanen, wey egpanaman-taman egkeen wey egpewubug-hubug. ⁴⁶ Ne eg-uli ka ahale din te sabeka ne aldew ne ware din pallatenga, wey te uras ne ware din na-

† 12:27 1Har 10:4-7; 2Kru 9:3-6.

†† 12:35 Mat 25:1-13. ‡ Te Grigu: egtaberan ka liwaraan. †† 12:36 Mar 13:34-36. †† 12:39 Mat 24:43-44.

nengnengi, wey egdusaan † sikandin te ahalen wey ig-palemung te me etew ne kene ne matinumanen.

⁴⁷ "Ka uripen ne nakanengneng te igkeupii te ahalen din, piru ware migtanud-tanud wey ware migtuman dutu, egpanlampesan egpatamtamani. ⁴⁸ Piru ka suluhuanen ne ware nakanengneng te igkeupii te ahalen din, wey egpekeyimu te eleg ne egkalampesan sikandin, eglampesan iya sikandin piru deisek de. Su minsan hentew ne imbehayan te dakel, eg-im-imaan degma te dakel; wey ka insalihan te dakel, eg-im-imaan degma te subla ne dakel.

Si Hisus ka paligkatan te pegbaad-baad

(Mat. 10:34-36)

⁴⁹ "Miggendini a su eyew te pegsilab kayi te ampew te tane; wey meupiya pad perem ke egkalegleg e. ⁵⁰ †† Piru keilangan ne eg-antus e pad te igpaneem-neem keddi, ‡ wey egmemasakit kuntee ka geyinawa ku taman te egkatuman e sika. ⁵¹ Kahiyen niyu buwa ne iyan ku innendini ka eg-uyan te keupianan kayi te ampew te tane? Kene ne sika, su pegbaad-baad ka in-uyan ku. ⁵² Puun kuntee egkabaad-baad e ka talta-laanak. Emun ke lalimma sikandan, ka tatelu egkuntere te daruwa wey ka daruwa egkuntere te tatelu. ⁵³ †† Egpekegkuntere ka amey te anak din ne me lukes, wey ka iney egpekegkuntere te me anak din ne me malitan. Ne egpekegkuntere degma ka anuhang ne malitan te me ambey ran."

Ka pegsabut te kaluwasan te timpu

(Mat. 16:2-3)

⁵⁴ Migkahi man-e si Hisus diye te me etew, "Ke egkakita niyu ka egpaddusilem diye te iglineb, ma-haan kew egkahi, 'Eg-uran seini te kene egkaluhey,' wey eg-uran iya. ⁵⁵ Ne emun ke nanengnengan niyu ne diye migpuun ka kalamag te igkakawanan ne balabahan dapit te igsile, egkahi kew, 'Egmeinit naa kuntee,' wey egmeinit iya. ⁵⁶ Sikaniyu se egmapitew-pitew re, egpakasabut kew te me palinneu diye te langit, piru kene kew egpakasabut te me palinneu te Manama kuntee!

Ka pegpeul-uliey te migpeeg-ehetey

(Mat. 5:25-26)

⁵⁷ "Mania te kene kew egpakasuman-suman ke nekey ka eleg ne eggimuwen niyu? ⁵⁸ Ke due egbayung keykew wey igsumbung kad nikandin, pakannekal ka ne egkewusey kew te diye kew pad te dalan, su kema ke igpeendiye kad e nikandin te huwis, ne igpeendiye kad e man-e te pulis, ne egkataman ne igpapisu kad e. ⁵⁹ Egnangenan ku sikeykew te kene ka iya egpakalihawang ke kene nu egkaamin te egbayad ka multa nu."

Engkeri niyu ka sale eyew kene kew egkapatey

13 Te seeye ne timpu, due me etew diye ne mignangen ki Hisus meytenged te me matig-Galiliya ne inggimatayan ni Pilatu taheed te migpanubad sikandan te Manama. ² Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, "Ne puun su inggimatayan sikandan te iling due ne paahi, kahiyen niyu buwa ne subla pad sikandan ne makasesale du te дума ne matig-Galiliya? ³ Kene! Piru egnangenan ku sikaniyu te emun ke kene niyu eg-inniyuhan ka me sale niyu, sikaniyu langun, egpatey red degma iling kandan. ⁴ Sumsamana niyu ka sapulu wey walu (18) ne me etew ne nalundusan te matikang ne baley diye te Siluam wey nammatey e. Kahiyen niyu buwa ne subla pad sikandan ne mareet du te дума ne matig-Hirusalim? ⁵ Kene! Piru egnangenan ku sikaniyu te emun ke kene niyu eg-inniyuhan ka me sale niyu, sikaniyu langun, egpatey red degma iling kandan."

Ka panunggilingan meytenged te kayu ne ware migbehas

⁶ Nataman, migpangguhud si Hisus kandan te seini ne panunggilingan: "Due sabeka ne etew ne migpamula te kayu ne enggaran te iggira. Inleuy rin seini eyew egpitawen ke duen e behas, piru ware nakita rin. ⁷ Seeye naa, migkahiyen din ka impatameng din te pinamulaan, 'Tatelu e kuntee ne leg-un ka pegleuy-leuy ku te seini ne kayu eyew egpitawen ke duen naan e behas, piru warad iya nakita ku ne behas. Pelera nud e su egdaat-daat de te kalambehan te tane.' ⁸ Piru migtabak ka talagtameng, 'Balahara nu pa ahalen, minsan te seini naan de ne leg-un su eglingkusen ku pad te egkali ka lebut din wey eg-ebunuwan ku. ⁹ Emun ke egbebehas e seini te seup ne leg-un, ne me-upiye iya, piru ke kene, egpeleren e mule.' "

Ka peku ne imbawian ni Hisus

¹⁰ Te sabeka ne Aldew te Peggimeley, migpanulu si Hisus diye te simbaan te me Hudiyu. ¹¹ Ne due sabeka ne malitan diye ne migserepan te busew wey migderalu seled te sapulu wey walu (18) ne leg-un. Napeku e sikandin wey kenad e egkatul-id ka egsasindeg. ¹² Te pegkakita ni Hisus te malitan, in-umew rin sikandin wey ingkahiyen, "Mengeatebey, neulian kad e te dalu nu!" ¹³ Ne intel-eban ni Hisus te belad din ka malitan wey due-rue ne nakasasindeg sikandin, wey indayan din e ka Manama.

¹⁴ †† Ne nabelu ka pangulu te simbaan te me Hudiyu su migpamawi si Hisus te Aldew te Peggimeley. Ne migkahi ka pangulu diye te me etew, "Due hen-em ne aldew te peggimu. Hendini kew te minsan nekey ne aldew ke egkeupian kew ne egkeulian, piru kene te Aldew te Peggimeley!"

¹⁵ Ne migtabak ka Magbebeye kandin, "Sikaniyu se egpapitew-pitew re! Te Aldew te Peggimeley, warad iya

† Te Grigu: egtadtaren. †† 12:50 Mar 10:38. ‡ Te Grigu: bewutismu ne igbewutismu. †† 12:53 Mik 7:6.

‡† 13:14 Iks 20:9-10; Diy 5:13-14.

minsabeka kaniyu kayi ne kene eggekad te me ayam din diye te intagkesan din wey eg-uyan te seeye eyew egpeinum. ¹⁶ Na, seini se kabuhalan ni Abraham, impaantus sikandin ni Meibulan seled te sapulu wey walu (18) ne leg-un. Mania te kene egkaayun ne egbawian sikandin te Aldew te Peggimeley?" ¹⁷ Puun te seeye ne lalag ni Hisus, neyilawan ka langun ne egkuntere kandin, wey nahale mule ka me etew tenged te kein-inuwan ne immangimu rin.

Ka panunggilingan meytenged te behas ne mallilintek (Mat. 13:31-32; Mar. 4:30-32)

¹⁸ Migkahi si Hisus, "Mamenua ka Peghari te Manama? Nekey-a ka egkeilingan kayi? ¹⁹ Egpekeiling seini te beni te mustasa ne mallilintek ne impamula te etew diye te kamet din. Migtubu seeye wey migmalayat e ne nekeiling e te kayu wey migsesalahan e te me manuk-manuk ka me sugpang din."

Ka panunggilingan meytenged te igpatulin te paan (Mat 13:33)

²⁰ Mig-inse e man-e si Hisus, "Nekey-a ka egpeilingan ku te Peghari te Manama? ²¹ Egpekeiling seini te igpatulin te paan ne in-angey te sabeka ne malitan wey in-sewug din te harina ne eglware te saku, taman te migtulin ka langun ne innimu rin."

Ka malig-et ne gumawan (Mat. 7:13-14, 21-23)

²² Ne miggendiye si Hisus te Hirusalim wey sasangan degma sikandin ne egpanulu diye te me lungsud wey me bariyu ne egkalaharan din. ²³ Due sabeka ne etew ne mig-inse kandin, "Ahalen, deisek bu re ka egkaluwas?"

Ne migtabak si Hisus, ²⁴ "Pakannekal kew te egseled te malig-et ne gumawan, su egnangenan ku sikaniyu te masulug ka eg-eleg-eleg piru kene egpakaseled. ²⁵ Su egkataman ne eglekeban e te mahinged ka gumawan, wey diye kew naan de te lihawangan egsasasindeg wey egpanektek ne egkahi, 'Ahalen, lukati key nikeykew!' Ne egtabak sikandin, 'Wara a nakanengneng ke hendei kew egpuun!' ²⁶ Ne egtabak kew e, 'Sikanami iya ka duma nu te migkeen wey miginum. Ne migpanulu ke pad iya man-e diye te inged ney.' ²⁷ † Piru egtabak e man-e sikandin, 'Wara a nakanengneng ke hendei kew egpuun. Pariyu kew keddi, sikaniyu se mareet ne me etew.' ²⁸ † † Ke egkiteen niyud ensi Abraham, si Isaak wey si Hakub, wey ka langun ne me prupita diye te Migharian te Manama, egmandalawit kew wey egmegkiheth te ngipen niyu su diye kew re mule te lihawangan. ²⁹ Due masulug ne me etew ne diye egpuun te igsile wey te iglineb wey puun diye te igkahibang ne balabahan wey te igkakawanan ne balabahan dapit te igsile ne eglagpu egkeen diye te Migharian te Manama. ³⁰ † † Pammineg

† 13:27 Sal 6:8. †† 13:28 Mat 22:13; 25:30. † 13:28 Mat 8:11-12. †† 13:30 Mat 19:30; 20:16; Mar 10:31.

kew, due namewuri kuntee ne egpekewun-a, wey due nekewun-a kuntee ne egkamewuri."

Ka geyinawa ni Hisus te Hirusalim (Mat. 23:37-39)

³¹ Te seeye ne timpu, due me Parisiyu ne miggendiye te ki Hisus wey migkahi, "Keilangan ne eg-awe kad kayi su egpeymatayan ka ni Hirudis."

³² Ne migtabak si Hisus kandan, "Hipanew kew wey kahii niyu sika se egpekeiling te laku te egpangalew e pad te me busew wey egpamawi a te egmanderalu taman kaaselem. Ne ikaruwa, egkeimpusan kud ka himu ku. ³³ Piru keilangan ne egpabulus a eggipanew kuntee, kaaselem wey ikaruwa su kene egkaayun ne diye eggimatayan te duma inged ka sabeka ne prupita, su diye de iya te Hirusalim.

³⁴ "E sikaniyu se matig-Hirusalim ne migpangimatey te me prupita wey migpandegpak te seeye se impeen-due te kaniyu. Kamasalig ad e perem eglilubung kaniyu, iling te sabeka ne inayan ne migpangalupkup te me piyak din, piru ware kew neupii. ³⁵ † † Na, eg-engkeran e ka siyudad † † niyu. Ne egnangenan ku sikaniyu, kene kew e egpakakita keddiey man-e taman te egkahi kew e, 'Egdayanen sikandin se impeendini te Magbebaye ne Manama † † kanta.'"

Due migbawian ni Hisus

14 Te sabeka ne Aldew te Peggimeley, miggendiye si Hisus te baley te sabeka ne pangulu te me Parisiyu eyew te pegkeen, wey in-ipat sikandin ay-ayari te me etew. ² Ne due etew diye te egkatangkaan din ne migpanlebag ka intiru ne lawa rin. ³ Mig-inse si Hisus te me talagpanulu te Balaud te Manama wey me Parisiyu, "Intuhut naan ded te Balaud ka pegpamawi te Aldew te Peggimeley?"

⁴ Piru ware sikandan migtabak. Ne inggen-genan ni Hisus ka etew wey imbawian din wey impeyipaneu rin e. ⁵ † Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, "Ke due anak niyu wey ke ayam naa ne neulug diye te belun te Aldew te Peggimeley, kene niyu naa egdagdahawan te egkuwa?"

⁶ Piru ware sikandan nakatabak meytenged dutu.

Ka pegpariralem wey pegparibabew

⁷ Nasahinda ni Hisus ne due me mahaliyug ne mig-alam te pinnuuwan te me talahuren, purisu migpang-guhud sikandin kandan te seini ne paney-paney: ⁸ † "Ke due egginggat keykew te sahakeen te kasal, kene ka pinnuu diye te pinnuuwan te talahuren ne me etew su hanew nu ke duen pad etew ne labew keykew. ⁹ Ne egdani-rani keykew seeye se migginggat kaniyu te daruwa wey egkahi, 'Sikandin ka egpapinnuwan ku kayi.' Ne egkeyilawan kad e mule wey diye ke naan de egkapinnuu te nakaledled ne pinnuuwan. ¹⁰ Ke due

† † 13:35 Sal 118:26. † † † Te Grigu: baley. † † † Te Grigu: sikandin se eggendini te ngaran te Magbebaye. † 14:5 Mat 12:11. † † 14:8 Lal 25:6-7.

egginggat keykew, meupiya pad ke diye ka te nakaledled ne pinnuwan eyew egdani-rani ka migginggat keykew ne egkahi, 'Suled, halin ka kayi te meupiya ne egpinnuwan.' Ligkat due, egkarayan ka diye te tangkaan te langun ne etew. ¹¹ † Su ka minsan hentew ne eparibabew te pegkeetew rin, igpariralem, ne minsan hentew ne epariralem te pegkeetew rin, igparibabew."

¹² Ne migkahiyen ni Hisus ka migginggat kandin, "Ke eggilutu ka, kene nu iyan hinggata ka me alukuy nu wey me suled nu wey me karumaan nu wey me sumbaley nu ne meyaman su egpakasuli sikandan egginggat keykew, ne puun due egkasulian kad te miggimu nu kandan. ¹³ Ke eggilutu ka, iyan nu hinggata ka egkaayu-ayu wey ka me pungku wey ka me napiangan wey ka me butud. ¹⁴ Ne keupianan nu su kene sikandan egpakasuli keykew. Iyan e egsuli keykew ka Manama te timpu ne egkeuyag ka me etew ne matareng."

Ka panunggilingan meytenged te dakel ne peggilutu (Mat. 22:1-10)

¹⁵ Te pegkarineg dutu te sabeka ne duma ran te egkekeen, migkahiyen din e si Hisus, "Keupianan te seeye se etew ne egpakakeen diye te Migharian te Manama!"

¹⁶ Ne migpangguhuran sikandin ni Hisus, "Due etew ne miggilutu te dakel ne egkeenen wey masalig ka me etew ne ingginggat din. ¹⁷ Te miggingume e ka uras ne egsahakeen e, insuhu din e ka suluhuanen din eyew egnanganan seeye se impangginggat din te naandan e ka langun. ¹⁸ Ka tagse sabeka kandan, mig-ealiddanan ne kene egpekeendiye. Migkahi ka an-anayan, 'Kene ke re keenendueni su nakabeli a te tane wey keilangan ne egleuyen ku seini.' ¹⁹ Ne migkahi ka igkarangeb, 'Kene ke re keenendueni su nakabeli a te sapulu ne baka ne eggendiyaan ku naa su eg-el-elehan ku igdaru.' ²⁰ Migkahi ka igkatelu, 'Iyam a nakaasawa sikan naa ka kena a egkaayun ne eggendiye.' ²¹ Seeye naa, miglibed e ka suluhuanen wey impangguhuran din e ka ahalen din. Nabelu-belu ka ahalen meytenged dutu wey migkahiyen din ka suluhuanen din, 'Hendiye ka dagdahew te kelesadda wey me dalan, wey dumaa nu kayi ka me etew ne egkaayu-ayu, me pungku, me butud wey ka nenapiangan.' ²² Te ware naluhey, migkahi ka suluhuanen, 'Ahalen, natuman e ka insuhu nu, piru ware napenu ka keenanan.' ²³ Ne migkahi ka ahalen din, 'Hendiye ke pa man-e te me dalan wey diye te ligwang te siyudad wey pehesa nu ka me etew ne eggendini eyew egkapenu seini se baley ku. ²⁴ Egnanganan ku sikaniyu te ware minsan sabeka te seeye se hun-a ne inngingat ku ne egpakaheram te sahakeen ku! "

Ka keilangan eyew egkeyimu ne hibateen (Mat. 10:37-38)

²⁵ Due masulug ne me etew ne migduma ki Hisus te miggipanew. Ne miglilingey sikandin wey migkahiyen din sikandan, ²⁶ †† "Minsan hentew ne eggendini te

† 14:11 Mat 23:12; Luk 18:14. †† 14:26 Mat 10:37.

keddiey, ne kene din pad eg-engkeran ka igkatiglingey rin diye te amey rin wey iney rin wey asawa rin wey me anak din wey me suled din, wey kene din eg-engkeran ka kandin mismu ne igkeupii, kene egkaayun ne egkeyimu ne hibateen ku. ²⁷ ‡ Ne minsan hentew ne kene egtiang te kandin ne krus wey kene eg-ikul keddiey, kene egkeyimu ne hibateen ku. ²⁸ ‡ Ke due sabeka kaniyu ne egsuman-suman egpes-ek te matikang ne baley, eggun-aan din pad iya te egsuman-suman ke pi-la ka egkahastu rin wey ke egpekeeleg naa ka seleppi din taman te egkeimpusan ka baley. ²⁹ Su emun ke kene din eggimuwen sika, kema ke tibbal re egkapesekan ne kenad egkeimpusan, wey eglemetan e nasi sikandin te egpakakita dutu. ³⁰ Egkahi sikandan, 'Et, egpaalag-alag ubag seini ne etew egbebaley ne kene bes egpekeimpus!' ³¹ Ne iling ded degma ke due sabeka ne Hari ne due sapulu ne libu (10,000) se sundalu rin ne egpakigbunu te lein ne Hari ne due daruwa ne pulu ne libu (20,000) se sundalu. Eggun-aan din pad iya te egsuman-suman ke egpakaatu naa sikandan ne egpakigsukub te Hari ne due daruwa ne pulu ne libu (20,000) se sundalu. ³² Ke suman-suman din ne kene sikandin egpakaatu, meupiya ne egsuhu sikandin te me etew rin te pegnangen te kuntere din taheed te diye pad te mariyu ne egpewusayey naan de sikandan. ³³ Iling naan ded due, sumsumana niyu pa ke egpekeikul kew naa keddiey. Su minsan hentew ne kene egpekeengked te langun ne diye te kandin, kene egkeyimu ne hibateen ku.

Ka asin ne warad karuan (Mat. 5:13; Mar. 9:50)

³⁴ "Meupiya ka asin, piru ke egkaawaan e ka asin te nanam din, egmenuwen pad te pegpalibed te nanam din? ³⁵ Warad karuan due wey kenad egkahamit diye te tane wey ke ig-ebunu naa, sikan naa ka igdegpak e. Purisu, ke egkeupian kew ne egpakasabut, sumsumana niyu ay-ayari ke nekey ka narineg niyu! ‡‡

Ka karniru ne natarin (Mat. 18:12-14)

¹⁵ ‡‡ Due sabeka ne timpu ne masulug ka me talagsukut te buhis wey me makasesale ne miggendiye te ki Hisus eyew te pegpamineg kandin. ² Migbahulbul ka me Parisiyu wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama. Migkahi sikandan, "Ka seini ne etew mig-al-alumama te me makasesale wey miglagpu kandan te egkeen!" ³ Puun due, impangguhuran din sikandan te seini ne panunggilingan:

⁴ "Panunggiling ke due sabeka kaniyu ne due mahatus (100) ne karniru ne natarinan te sabeka, nekey-a ka eggimuwen din? Eg-engkeran din iya ka siyam ne pulu wey siyam (99) diye te egpanabtaban, wey eg-

‡ 14:27 Mat 10:38; 16:24; Mar 8:34; Luk 9:23. †† Iyan kaluwasan kayi ne minsan hentew ne kene egpakaantus te keyirapan wey minsan te kamatayen, ne eg-ikul ki Hisus, kene egkeyimu ne hibateen din. ‡‡ Te Grigu: Pammineg ka ke due talinga nu. ‡‡‡ 15:1 Luk 5:29-30.

pammitawen din ka natarin ne karniru taman te egkakita rin. ⁵ Ke egkakita rin e seini, egkahale iya sikandin wey egtiangen din e ⁶ te eg-uli. Pegginguma rin diye te baley, egpanginggaten din e ka me alukuy rin wey ka me sumbaley rin te egkahi, 'Eggale-gale ki su nakita kud e ka natarin ne ayam ku.' ⁷ Iling naan ded degma due, egnangenan ku sikaniyu te subla pad ka kahalaan diye te langit tenged te sabeka ne makasesale ne eg-inniyug te sale din, du te siyam ne pulu wey siyam (99) ne me matareng ne kene egkeilangan ne eg-inniyug te sale.

Ka seleppi ne natarin

⁸ "Panunggiling ke due malitan ne due sapulu din ne pelata ne mahal wey natarinan te sabeka, nekey naa ka eggimuwen din? Egpaket iya sikandin te sulu wey egpanlimas te baley rin, ne egpaay-ayaran din seeye te egpammitew taman te egkakita rin. ⁹ Ne emun ke egkakita rin e seini, eg-umawen din ka me alukuy rin wey me sumbaley rin te egkahi, 'Eggale-gale ki su nakita kud e ka natarin ne seleppi ku!' ¹⁰ Iling naan ded degma due, egnangenan ku sikaniyu te igkahale te me panalihan te Manama ka sabeka ne makasesale ne eg-inniyug te sale din."

Ka anak ne hendue te natarin

¹¹ Ne migpabulus si Hisus migkahi, "Due sabeka ne etew ne due anak ne daruwa ne neelin ne lukes. ¹² Sabeka ne aldew, migkahi ka hari diye te amey, 'Ame, behayi ad e te keddiey ne baad te karatuan ta.' Ne imbaad e te amey ka karatuan din diye te daruwa ne anak din. ¹³ Peglihat te pila ne aldew, imbelegye te hari ka kandin ne baad wey miggipanew sikandin diye te mariyu ne inged. Ne diye din us-usala ka seleppi din te ware karuan ne me himu. ¹⁴ Te naamin din e te miggastu ka seleppi din, due migginguma ne mampit ne bitil te seeye ne inged wey amana sikandin neilui te langun. ¹⁵ Sikan naa, migweil-weil sikandin wey migtrabahu e diye te sabeka ne mahinged dutu wey impeendiye sikandin te unayan eyew egpatanguwen te me babuy. ¹⁶ Ne puun su eggutasan e amana sikandin, egkeupian e perem sikandin ne egkeen te igsunggud te babuy, su ware minsan sabeka ne migbehey kandin te egkakeen. ¹⁷ Te katamanan, nakamaan-maan e sikandin te neyimu rin wey migkahi, 'Egkabayanan ka me suluhuanen te amey ku te egkakeen, piru egkapatey ad mule seini te gutas! ¹⁸ Meupiya pad ke eg-awa a kayi wey eglited a diye te amey ku wey egkahian ku sikandin, "Ame, nakasala a te Manama wey due te keykew. ¹⁹ Kena ad likes ne enggaran e pad nikeykew ne anak nu. Isipe e naan de nikeykew ne sabeka ne suluhuanen nu." ²⁰ Ne miggipanew e sikandin wey miggendiyad te amey rin. "Piru te diye pad sikandin te mariyu, nakakite e ka amey ran kandin. Neyid-u ka amey te anak din wey migpallahuy ka migsinug-ung kandin wey migkep-kepan din wey miggarekan din ka anak din. ²¹ Ne

migkahi ka anak, 'Ame, nakasala a te Manama wey diye te keykew. Kena ad likes ne enggaran e pad nikeykew te anak nu.' ²² Piru migpangumew ka amey te me uripen din ne migkahi sikandin, 'Hendini kew! Uyana niyu kayi ka subla ne meupiya ne hinabel wey saluubi niyu sikandin wey saluubi niyu man-e te sising wey sepatusi niyu sikandin. ²³ Ne kua niyu ka malam-beg ne nati te baka wey himatayi niyu su egsahakeen ki. ²⁴ Su seini se anak ku ne napatay e, neuyag ded; natarin sikandin ne nakite e.' Ne migbunsud e sikan-dan miggale-gale.

²⁵ "Te seeye ne timpu, diye te kamet ka kakey ne anak, wey eg-uli e degma. Te nakarani-rani e sikandin te baley ran, nakarineg sikandin te due eg-ulahing wey egsesayew. ²⁶ Ne dutu, in-umew rin ka sabeka te me suluhuanen wey mig-insaan, 'Nekey-a ka eggimuwen niyu due?' ²⁷ Ne migtabak ka suluhuanen, 'Mig-uli ka hari nu wey ware ded sikandin namenu sikan naa, impeyimatayan te amey nu ka malam-beg ne nati te baka.' ²⁸ Nalangetan ka kakey wey kene egkeupian ne egseled te baley. Sikan naa ka miglihawang ka amey wey inlimlimuan din ka anak din. ²⁹ Piru migtabak sikandin te amey rin, 'Kema Ame, sumsumana nu ke pila ne tuig ne migtrabahu a keykew iling te uripen, wey wara ad iya mig-apul te insuhu nu. Piru wara ad iya nikeykew behayi minsan nati naan de te kaming eyew eggale-gale a дума te me alukuy ku. ³⁰ Piru te peg-uli mule te anak nu ne migdaat-daad te karatuan nu дума te me malitan ne egmamelegye te lawa, impeyimatayan nu pad sikandin te malam-beg ne nati te baka.' ³¹ Ne migtabak ka amey, 'Tatu, layun ku дума sikeykew, wey keykew degma ka langun ne keddiey. ³² Ne keilangan ne egsahakeen ki wey eggale-gale ki su ka hari nu ne kahiyen ku ne napatay e, neuyag bes ded; natarin sikandin ne nakite e.'"

Ka panunggilingan meytenged te limbungen ne sinalihan

16 Ne migpangguhuran e ni Hisus ka me hibateen din, "Due sabeka ne meyaman ne due sinalihan din. Due migsumbung diye te kandin ne migdaat-daatan kun te sinalihan din ka me karatuan din. ² Ne in-umew rin ka sinalihan din wey migkahian, 'Nekey-a ka narineg ku meytenged keykew? Behayi a te malehet ne guhuren meytenged te impeuyan ku keykew ne karatuan, su kene kud egsalihan sikeykew.' ³ Ne migkahi ka sinalihan diye te isip din, 'Egpaaween ad e te ahalen ku. Nekey buwad e se eggimuwen ku? Kene egkaayun ne egkekali a su kena a ne manekal wey egkeyilew a degma ne egpamuyu. ⁴ E, uya, seini bes ka eggimuwen ku su eyew ke egpaaween ad e te ahalen ku, duen ded me etew ne egpepamaneyik keddi diye te me baley ran.' ⁵ Ne impeumew rin ka langun ne nekeutang te ahalen din. Mig-insaan din ka hun-a, 'Pila ka utang nu diye te ahalen ku?' ⁶ Ne migtabak sikandin, 'Mahatus (100) ne lata ne lana.' Ne migkahi ka sinalihan, 'Seini red ka kentiddad. Dagdahew ka pinnu wey lalimma ne pulu (50) de isulat nu.' ⁷ Ne

mig-insaan din man-e ka ikarangeb, 'Ne sikeykew, pi-laa ka utang nu?' Ne migtabak sikandin, 'Sabeka ne libu (1,000) ne saku ne trigu.' Ne migkahi ka sinalihan, 'Walu ne gatus (800) de isulat nu.'⁸ Indeyrey te ahalen ka limbungen ne sinalihan su egkateu ne egpaney-paney meytenged te keuyahan din. Su ka kalibutanen ne me etew, subla pad ne egkateu ne egpeup-upianey te me iling dan ded du te me etew ne diye te malayag."

⁹ Ne migpabulus si Hisus migkahi, "Kuntee egnanganan ku sikaniyu te gamita niyu ka me karatuan niyu kayi te inged eyew due me alukuy niyu, su eyew ke egkaamin e seini, egdawaten kew red nikandan diye te ugpaan ne ware egtamanan.¹⁰ Minsan hentew ne egkasalihan te deisek, egkasalihan degma te dakel; wey minsan hentew ne eglilimbung te deisek, eglilimbung degma te dakel.¹¹ Ne emun ke kene kew egkasalihan te karatuan kayi te ampew te tane, hentew naa degma ka egسالig kaniyu te malehet ne karatuan diye te langit?¹² Ke kene kew egkasalihan te kasangkapan te duma, hentew naa ka egbehey kaniyu te kasangkapan ne kaniyud e?

¹³ † "Ware etew ne egkeyimu ne uripen te daruwa ne ahalen, su egdumutan din ka sabeka ne ka dangeb eggeyinawaan din. Egdapihan din ka sabeka wey ka dangeb eglemetan din. Ne iling naan ded due, kene egkaayun ne egpeuripen kew te daruwa, te Manama wey te seleppi."

Ka duma ne me pangguhuren ni Hisus

(Mat 11:12-13; Mar. 10:11-12)

¹⁴ Narineg seeye langun te me Parisiyu wey migdalian dan si Hisus su iyan dan indakelan ka seleppi.

¹⁵ Ne migkahian ni Hisus sikandan, "Egpapitew-pitew kew re diye te me etew ne meupiya kew, piru nakanengneng ka Manama te pusung niyu. Su ka amana igkatalasi te me etew, amana igkeepes te Manama.

¹⁶ †† "Ka Balaud te Manama wey ka sinulat te me prupita, in-ikul taman de te timpu ni Huwan ne Talagbewutismu. Pegkapenga dutu, inwali e ka Meupiya ne Panugtulen meytenged te Peghari te Manama, wey migpakannekal ka tagse etew te pegseled kayi.¹⁷ ‡ Piru malemu pad ne egkaawe ka langit wey ka tane, du te egkeyimu ne ware karuan ka deisek ne baad te Balaud te Manama.

¹⁸ †† "Minsan hentew ne eg-engked te asawa rin wey egbalew-balew eg-asawa, egpakapanlibug e. Ne ka lukes ne eg-asawa te malitan ne in-engkeran, egpakapanlibug degma.

Ka meyaman wey si Lasaru

¹⁹ "Due sabeka ne meyaman ne migsaluub te kumbale ne ubi se batek wey mahal, wey egshakeen sikandin te mangune-kune te tagse aldew.²⁰ Due degma egkaayu-ayu ne egngaranan ki Lasaru ne neempet te kehang ka lawa rin. In-uyan sikandin diye te gu-

† 16:13 Mat 6:24. †† 16:16 Mat 11:12-13. ‡ 16:17 Mat 5:18. †† 16:18 Mat 5:32; 1Kur 7:10-11.

mawan te baley te meyaman,²¹ su egkeupian ubag sikandin ne egpakakeen te egkengeulug ne mummu puun te lamisa te meyaman. Migparaniyan sikandin te me asu wey impandilaan ka me kehang din.²² Te katanaman, migpatey si Lasaru wey in-uyan sikandin te me panalihan te Manama diye te kakiliran ni Abraham. Migpatey degma ka meyaman wey inlebeng.²³ Imbay-bayaran sikandin diye te inged te me gimukud ne egngaranan te Hadis, wey migleng-ag sikandin wey nakita rin si Abraham diye te mariyu wey si Lasaru diye te kakiliran din.²⁴ Ne migpanguleyi ka meyaman ne migkahi, 'Apu Abraham! Ikeyid-u a nikeykew wey suhua nu si Lasaru ne igtinduk din ka kemel rin te weyig wey egpatihisan ka dile ku eyew egmaagsil ubag, su mangune-kune ka peg-antus ku te keinit te seini se hapuy!' ²⁵ Piru migtabak si Abraham, 'Mengeanak, sumsumana nu te diye ke pad te ampew te tane ne narawat nu ka langun ne me meupiya, piru si Lasaru mareet mule se natamtamanan. Piru kuntee nahale e sikandin kayi, wey sikeykew eg-antus ka due.²⁶ Ne igkarangeb, due seini se eletanan ta ne maralem, eyew ka etew kayi kene egpekeendue wey ka etew due kene egpekeendini.' ²⁷ Ne migtabak ka meyaman, 'Apu, ke iling due, ehangyu a keykew ne ipeendiye nu pa ubag si Lasaru te ugpaan te amey ku,²⁸ su duen pad suled ku ne lalimma ne neelin ne lukes. Peendiyaa nu sikandin eyew egkapanpanayan sikandan wey eyew kene egpekeendini kayi te inged ne mangune-kune se pegbayad-bayad.' ²⁹ Piru migtabak si Abraham, 'Mani naa su diye ded ka sinulat ni Muwisis wey te me prupita. Sikandan e ka mateu ne egpamineg dutu.³⁰ Ne migtabak ka meyaman, 'Piru apu Abraham, kene pad ne eleg sika. Piru ke due perem egkeuyag ne eggendiye te kandan, eg-inniyuhan dan iya ka me sale dan.' ³¹ Piru migkahi si Abraham, 'Emun ke kene sikandan egpamineg te sinulat ni Muwisis wey te me prupita, kene ded iya man-e sikandan egkeuyan minsan pad due migpatey ne egkeuyag.' "

Ka sale

(Mat 18:6-7, 21-22; Mar. 9:42)

17 Ne ingkahian ni Hisus ka me hibateen din, "Ka etew eggingumaan iya te me pegtintal, piru mekeyid-u-hid-u ka etew ne egpuunan kayi.² Meupiya pad ke eggiketan ka lieg din te dakel ne galingan ne batu wey igdepak diye te dahat, du te sikandin ka egpuunan ne egpakasale ka sabeka te seini se me bate.³ † Sikan naa, tanud-tanud kew!

"Ke egpakasale ka duma nu, sapari nu sikandin; wey ke eg-inniyug te sale, pasayluwa nu.⁴ Ke kapapitu sikandin egpakasale keykew te sabeka ne aldew, wey kapapitu degma sikandin eglibed wey egbuyu te pasaylu diye te keykew, keilangan ne egpasayluwen nu sikandin."

‡ 17:3 Mat 18:15.

Ka pegpalintutuu

⁵ Ne migkahi ka me apustulis diye te kandin, "Magbebaye, timuli nu ka pegpalintutuu ney." ⁶ Ne migtabak ka Magbebaye, "Ke due pegpalintutuu niyu minsan iling kareisek te behas te mustasa, egpakasuhu kew te seini ne kayu, 'Kabarut ka wey halin ka diye te dahat!' wey egpalintutuu iya seini kaniyu."

Ka himu te suluhuanen

⁷ "Panunggiling ke due sabeka kaniyu ne due suluhuanen ne migdaru wey ke migtangu te me ayam. Ke sikan pad iya sikandin egginguma puun te kamet, egkahiyen nu naa sikandin, 'Hendini kad wey keen kad?' ⁸ Kene iya! Ke kene, nasi nu sikandin egkahii, 'Andami a te iglabung ku, wey sendari a. Ke egpakapenga ad, human ke pa keen.' ⁹ Egpasalamatan nu naa ka suluhuanen nu puun su migpalintutuu sikandin te insuhu nu? Kene iya! ¹⁰ Ne iling kew red degma, ke egkapangaan niyud e ka langun ne insuhu kaniyu, kahi kew, 'Me suluhuanen key re, wey innimu ney re ke nekey ka impeyimu kanami.'"

Ka pegbawi ni Hisus te sapulu ne ibungen

¹¹ Te sasangan pad ne eggipanew si Hisus peendiye te Hirusalim, miglihad sikandin te eletanan te Samarya wey Galiliya. ¹² Te egpalinggumaan e sikandin te sabeka ne bariyu, due migsinug-ung kandin ne sapulu ne ibungen. Diye de sikandan nanasindeg te madmariyu ¹³ wey migpanguleyi sikandan, "Hisus ne Magbebaye! Ikeyid-u key nikeykew!"

¹⁴ † Pegkakita ni Hisus kandan, migkahiyen din sikandan, "Hendiye kew te me talagpanubad wey papitew kew kandan." Te nangipanew e sikandan, neneulian dan e diye te deralanen. ¹⁵ Pegkakita te sabeka kandan ne neulian e sikandin, miglibed e sikandin wey migpanguleyi ka migdayan te Manama. ¹⁶ Migpanim-buel sikandin diye te tangkaan ni Hisus wey migpasalamat kandin. Matig-Samarya ka seeye ne etew. ¹⁷ Ne migkahi si Hisus, "Sapulu niyu ma te neulian; hendei naan e ka siyam? ¹⁸ Mania te ware sikanandan miglibed eyew egpasalamat te Manama, ne iyan de iya seini se kene ne mahinged kayi?" ¹⁹ Ne migkahiyen ni Hisus sikandin, "Sasindeg ka wey hipanew kad e. Iyan nekeuli keykew ka pegpalintutuu nu."

Ka Peghari te Manama

(Mat. 24:23-28, 37-41)

²⁰ Due me Parisiyu ne mig-inse ki Hisus ke ken-ug egginguma ka Peghari te Manama. Migtabak sikandin kandan, "Ware palinneu ne iyan tuus te pegginguma te Peghari te Manama. ²¹ Ware egpakakahi, 'Pitew kew, sein ded!' wey ke 'Seeye ded!' Su ka Peghari te Manama duen e te kaniyu."

† 17:14 Lib 14:1-32.

²² Ne migkahiyen din ka me hibateen din, "Egginguma ka timpu keureme ne egkeupian kew ne egtengteng te Anak te Etew minsan senge ka aldew re perem, piru kene kew egpakakita kayi. ²³ Due me etew ne egkahi kaniyu, 'Pitew kew, diye sikandin!' wey ke 'Kayi sikandin!' Piru kene kew hendiye wey ikul kandan. ²⁴ Su ka peglibed te Anak te Etew egpekeiling te kilat ne eggeteb ne egpakatulis ka layag diye te langit. ²⁵ Piru hun-a te langun, keilangan ne eg-antus sikandin wey egsamsamilian te me etew te kuntee ne timpu. ²⁶ †† Su ka pegginguma te Anak te Etew egpekeiling te neyitabu te timpu ni Nuwi. ²⁷ ‡ Migpabulus ka me etew ne nangekeen wey nangiinum wey migmaas-asaweey taman te aldew ne migseled e ensi Nuwi diye te arka. Nataman, migsipuk e ka weyig wey nalened ka langun ne etew. ²⁸ †† Egpekeiling ded degma te timpu ni Lut. Ka langun ne etew migpabulus nangekeen wey nangiinum, wey nambebeli wey nambelegye, migmammula wey nambebaley. ²⁹ Te aldew ne mig-awe e si Lut te Suduma, mig-uranan seeye te hapuy wey te me batu ne egkalegleg ne egngaranan te asupri ne miggule te langun ne me etew. ³⁰ Iling degma due ka egkeyitabu te aldew ne egpakite e ka Anak te Etew.

³¹ †† "Te seeye ne timpu, seeye se etew ne diye te atep te baley rin, ††† keilangan ne kenad e egpamaneug eyew egkuwa te me kasangkapan din diye te seled. Ne seeye degma se diye te kamet, keilangan ne kenad e eg-uli. ³² ††† Tantanuri niyu ka neyitabu te asawa ni Lut! ³³ ††† Seeye se egkeupian ne egluwas te kandin ne umul, nasi egkawaraan kayi, piru seeye se egkawaraan te kandin ne umul, egpakarawat te umul ne ware egtamanan. ³⁴ Te seeye ne karusileman, due daruwa ne etew ne migpewulirey ka miggibat; eg-angayen ka sabeka wey eggaaten ka dangeb. ³⁵ Ke due daruwa ne malitan ne eggehaling; eg-angayen ka sabeka wey eggaaten ka dangeb. †††"

³⁷ Ne mig-inse ka me hibateen din, "Magbebaye, hendei sika egkeyitabu?"

Ne migtabak sikandin, "Ke hendei ka lawa ne napatey, diye degma eglibulung ka me banug."

Ka panunggilingan meytenged te balu wey huwis

18 Ne migpangguhuran ni Hisus ka me hibateen din te sabeka ne panunggilingan eyew te pegpanulu kandan ne keilangan ne layun eg-ampu wey kene egkapelaan. ² Ne migkahi si Hisus, "Diye te sabeka ne siyudad, due sabeka ne huwis ne kene egkaaldeh te Manama wey kene egtahud te minsan hentew ne etew. ³ Te seeye ne siyudad, due degma balu ne malitan ne layun eglibed-libed eggendiye te

†† 17:26 Hin 6:5-8. ‡ 17:27 Hin 7:6-24. †† 17:28 Hin 18:20-19:25. ††† 17:31 Mat 24:17-18; Mar 13:15-16. †††† Mapatag ka atep te me Hudiyu. †††† 17:32 Hin 19:26. † Ka asawa ni Lut neyimu ne sungkaleg ne asin. (Hin. 19:26) ††† 17:33 Mat 10:39; 16:25; Mar 8:35; Luk 9:24; Huw 12:25. †††† Due me sinulat ne inlagkes ka birsikulu 36 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Ke due etew ne daruwa diye te kamet; eg-angayen ka sabeka wey eggaaten ka dangeb.

huwis eyew te pegpepangabang te kandin ne kasu. Migkahi ka balu, 'Pangabangi a nikeykew su due me kuntere ku!' ⁴ Te an-anayan migkene-kene ne egpangabang ka huwis, piru te katamanan nakakahi sikandin diye te geyinawa rin, 'Minsan kena a egkaaldek te Manama wey te me minsan hentew, ⁵ piru tenged su layun eglibed-libed ka balu kayi te keddi, egpangabangan kud e. Su kema ke egkeupul ad tenged te peglibed-libed din.' "

⁶ Ne migkahi ka Magbebaye ne si Hisus, "Sum-sumana niyu ka inlag te huwis minsan kene din ne matareng. ⁷ Na, kene naa degma egpangabangan te Manama ka me etew ne in-alam din ne migpanganey te aldew wey marusilem? Eglamu-lamu naa ka Manama ne egpangabang kandan? ⁸ Egnangenan ku sikaniyu, egdagdahawan din te egpangabang sikandan. Piru te peglibed te Anak te Etew, duen bu red egkakita rin ne me etew kayi te ampew te tane ne due pegpalintutu?"

Ka panunggilingan meytenged te Parisiyu wey talagsukut te buhis

⁹ Due me etew ne migsusuman-suman ne matareng en iya sikandan, wey migdew-ey te duma. Ne puun due, migpangguhuran sikandan ni Hisus te seini ne panunggilingan. ¹⁰ "Due daruwa ne etew ne miggendiye te timplu eyew te peg-ampu. Ka sabeka Parisiyu wey ka dangeb talagsukut te buhis. ¹¹ Ne migsasindeg ka Parisiyu ne mig-ampu te kandin, 'Migpasalamat a keykew Manama ne kena a ne iling te duma ne leheren, limbungen, wey egpanlibug. Migpasalamat a ne kena a man-e ne iling te sika se talagsukut te buhis. ¹² Ne egpuasa a man-e te daruwa ne aldew tagse simana, wey egbehey a te igkasapulu te langun ne egkaseleppi ku. ¹³ Piru ka talagsukut te buhis diye de migsasindeg te mariyu wey ware sikandin migleng-ag diye te langit. Piru impandabi rin de mule ka kumeng din tenged te pegkalaggew wey migkahi, 'Manama, ikeyid-u a nikeykew se makas-esale!' ¹⁴ † Na, egnangenan ku sikaniyu te sikandin ka in-isip te Manama ne matareng te peg-uli din, kene ne seeye se Parisiyu. Su ka minsan hentew ne egparibabew te pegkeetew rin, igpariralem, piru minsan hentew ne egpariralem te pegkeetew rin, igparibabew."

Ka pegpanalangin ni Hisus te me bate

(Mat. 19:13-15; Mar. 10:13-16)

¹⁵ Due me etew ne mig-uyan te me anak dan diye te ki Hisus eyew igpasamsam kandin. Pegkakita dutu te me hibateen, insaparan dan sikandan. ¹⁶ Piru impeparani ni Hisus ka me bate wey migkahiyen din ka me hibateen din, "Balahara niyu re due ka me bate ne egparani keddiye wey kene niyu sikandan sapari, su nasakup te Migharian te Manama ka me bate ne iling kayi. ¹⁷ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: emun ke kene niyu egdawaten ka Peghari te Manama iling te

† 18:14 Mat 23:12; Luk 14:11.

pegdawat te me bate, kene kew iya egpakalagkes dutu.

Ka meyaman ne etew

(Mat. 19:16-30; Mar. 10:17-31)

¹⁸ Mig-inse ka sabeka ne pangulu te me Hudiyu diye te ki Hisus, "Meupiya ne talagpanulu, nekey-a ka eggimuwen ku eyew egkarawat ku ka umul ne ware egtamanan?"

¹⁹ Ne migtabak si Hisus kandin, "Mania te ingngaranan a nikeykew te meupiya? Sabeka re ka meupiya, ka Manama. ²⁰ † Nakanengneng kad e te me suhu: 'Kene ka panlibug, kene ka himatey, kene ka panakew, kene ka pamalehet te ubat, wey tahura nu ka amey nu wey iney nu.' "

²¹ Migtabak ka etew, "Intantanuran kud sika langun ligkat te pegkabatei ku."

²² Te pegkarineg ni Hisus kayi, migkahiyen din ka etew, "Sabeka naan de ka ware nu pad neyimu. Ibelegye nu ka langun ne karatuan nu, wey ipamehey nu ka halin diye te egkengaayu-ayu eyew due karatuan nu diye te langit. Ne egkataman, libed ka kayi wey ikul ka keddi." ²³ Piru te pegkarineg dutu te etew, miglungku sikandin su subla ne meyaman sikandin.

²⁴ Ne migtengtengan ni Hisus ka etew ne miglungku wey migkahi, "Amana ne malised te me meyaman ka pegseled te Migharian te Manama! ²⁵ Malemu pad ka pegserep te ayam ne kamilyu diye te lungag te simat du te pegseled te meyaman diye te Migharian te Manama."

²⁶ Ne mig-inse seeye se nakarineg dutu, "Hentew besnaan de ka egkaluwas?"

²⁷ Ne migtabak si Hisus, "Ka kene egkeyimu te etew, egkeyimu te Manama."

²⁸ Ne migkahi si Pidru, "Na, sikanami seini, mig-engkeran ney ka langun ne kanami eyew te peg-ikul keykew."

²⁹ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka minsan hentew ne eg-engked te baley rin, wey ke asawa rin, me suled din naa, wey ke amey wey iney rin, me anak din naa tenged te Peghari te Manama, ³⁰ egpakaangken te subla pad te seini ne timpu. Te egginguma ne timpu, egpakarawat sikandin te umul ne ware egtamanan."

Ka pegguhud ni Hisus te kamatayen din te igkatelu ne timpu

(Mat. 20:17-19; Mar. 10:32-34)

³¹ Impasuwey ni Hisus te me etew ka sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din wey migkahiyen din, "Pammineg kew! Eggendiye kid e te Hirusalim ne egkatuman e ka langun ne insulat te me prupita meytenged te Anak te Etew. ³² Ne igbehey sikandin diye te kene ne me Hudiyu, wey eglemetan sikandin wey egpeyilawan, wey eg-il-ileban sikandin. ³³ Eglam-

†† 18:20 Iks 20:14; Diy 5:18; Iks 20:13; Diy 5:17; Iks 20:15; Diy 5:19; Iks 20:16; Diy 5:20; Iks 20:12; Diy 5:16.

pesan sikandin wey eggimatayan, piru egkeuyag sikandin te igkatelu ne aldew."

³⁴ Piru ware nakasabut ka me hibateen te igpasabut dutu, su inneles kandan ka kaluwasan te inlalag din.

Ka pegbawi ni Hisus te butud

(Mat. 20:29-34; Mar. 10:46-52)

³⁵ Te nakarani-rani e si Hisus diye te inged ne Hiriku, due sabeka ne butud ne migpinnuu diye te ilis te dalan ka egpamuyu. ³⁶ Te nakarineg sikandin te due masulug ne etew ne eglihad, mig-inse sikandin, "Nekey-a ka rue?"

³⁷ Migkahi ka me etew diye te kandin, "Eglihad si Hisus ne matig-Nasarit."

³⁸ Seeye naa, migpanguleyi sikandin ne migkahi, "E Hisus! Kabuhalan ni Dabid! Ikeyid-u a nikeykew!"

³⁹ Ne insaparan sikandin te me etew ne miggun-a ne egpeen-enengen e, piru nanasnasian de iya sikandin migpanaman-taman migpanguleyi ne migkahi, "Kabuhalan ni Dabid! Ikeyid-u a nikeykew!"

⁴⁰ Migsanggal si Hisus wey insuhu ne eg-uyanen ka butud diye te kandin. Te nakarani-rani e ka butud, mig-insaan e sikandin ni Hisus, ⁴¹ "Nekey-a ka igkeupii nu ne eggimuwen ku due te keykew?"

Migtabak sikandin, "Magbebaye, egkeupian a perem ne egpakakite e pad."

⁴² Ne migkahiyan sikandin ni Hisus, "Egpakakita kad e! Iyan nekeuli keykew ka pegpalintutuu nu."

⁴³ Ne sauhune ne nakakite e sikandin wey migsin-undul e ki Hisus, wey indayan din ka Manama. Ka langun ne etew ne nakakita dutu, migdayan degma sikandan te Manama.

Si Hisus wey si Sakiyu

19 Ne migpabulus si Hisus diye te inged ne Hiriku wey eglihad de. ² Ne diye, due sabeka ne meyan ne enggaran ki Sakiyu, ne pangulu te talagsukut te buhis ³ ne egkeupian ne egpitem ki Hisus. Piru ware sikandin nakakita kandin su masulug amana ka me etew wey malibutut sikandin. ⁴ Seeye naa, migpalahuy sikandin ka miggun-a wey migpamaneyik te kayu ne enggaran te sikumuru eyew egpakakita sikandin ki Hisus su diye iya sikandin egbaye. ⁵ Te nakalenged e si Hisus dutu, migleng-ag sikandin wey migkahi, "Sakiyu, mahaan ka rue! Pamaneug ka su keilangan ne diya a kuntee eggunguma te baley nu."

⁶ Migdagdahew migpamaneug si Sakiyu wey migalumama ki Hisus ne nahale-gale.

⁷ Pegkakita dutu te me etew, migbahulbul sikandan langun ne migkahi, "Etuwey, iyan din mule egpanumbalayan ka etew ne makasesale!"

⁸ Ne migsasindeg si Sakiyu wey migkahi, "Magbebaye, pammineg ka! Igbehey ku ka baad te karatuan ku diye te me etew ne egkaayu-ayu, wey ke due nalimbungan ku, eg-ulian ku sikandin te hep-at ne lupi."

⁹ Ne migkahiyan sikandin ni Hisus, "Seini ne aldawa miggingumaan te kaluwasan ka seini ne baley, su kabuhalan ka degma ni Abraham. ¹⁰ † Su iyan innendini

te Anak te Etey eyew te pegpammitew wey pegluwas te natarin."

Ka panunggilingan te tatelu ne suluhuanen

(Mat. 25:14-30)

¹¹ Nataman, migpangguhuran ni Hisus te panunggilingan ka me etew ne egkalihet pad ne egpammineg kandin, su egpalinggumaan e sikandan te Hirusalim wey nangenan te me etew ne mahaan e eggunguma ka Peghari te Manama. ¹² Sikan naa ka migkahi si Hisus, "Due sabeka ne talahuren ne etew ne miggipanew te mariyu ne inged eyew egdawat te katenged te peghari diye te inged din, wey eg-uli ded sikandin.

¹³ Te ware pad sikandin migligkat, impeumew rin ka sapulu ne suluhuanen din wey ka tagse sabeka impamehayan din te seleppi ne bulawan wey migkahiyan din sikandan, 'Paanaka niyu seini te kene e pad eg-uli.' ¹⁴ Piru igkeepes-epes sikandin te me etew te seeye ne inged. Seeye naa, migsuhu sikandan te egpasinundulen kandin diye te innendiyaan din wey egpakahiyan te kene sikandan egkeupian ne eghari sikandin kandan.

¹⁵ "Piru neyimu iya sikandin ne Hari, ne nataman, mig-uli ded iya sikandin wey impeumew rin e ka me suluhuanen ne impamehayan din te seleppi, eyew egkanengnengan din ke pila ka anak te seleppi din diye te kandan. ¹⁶ Ka an-anayan miggendiye wey migkahi, 'Ahalen, mig-anak te sapulu ne lupi ka seleppi ne imbehey nu keddi.' ¹⁷ Ne migkahi ka Hari, 'E, meupiya. Meupiya ka ne suluhuanen. Tenged su egkasalihan ka te dereisek de, egbehayan ku sikeykew te katenged ne egmandu te sapulu ne siyudad.'

¹⁸ Migginguma degma ka igkarangeb ne suluhuanen wey migkahi, 'Ahalen, mig-anak te lalimma ne lupi ka seleppi ne imbehey nu keddi.' ¹⁹ Ne migkahi ka ahalen diye te kandin, 'Puun due, egbehayan ku sikeykew te katenged ne egmandu te lalimma ne siyudad.'

²⁰ Migginguma degma ka igkatelu ne suluhuanen wey migkahi, 'Ahalen, seini red ka seleppi nu ne imbehey nu keddi. Imbugsung ku seini te manggad, ²¹ su naaldeka a keykew puun su mabulut ka amana. Egkuwa ka te kene ne keykew wey eggaani ka te ware nu ibubul.' ²² Ne migkahi ka ahalen diye te kandin, 'Mareet ka ne suluhuanen! Iyan ku red iggukum keykew ke nekey ka inlalag nu. Nakanengneng ke bes te mabulut a wey migkuwa a te kene ne keddi wey miggaani a te ware ku ipamula. ²³ Na, mani naa te ware nu itahu diye te bangku ka seleppi ku eyew te peg-uli ku egkaangey ku red seini duma te anak kayi? ²⁴ Ne migkahiyan din ka me etew ne nanasindeg diye, 'Kua niyu ka seleppi due te kandin wey ibehey niyu diye te nakaseleppi te sapulu ne lupi.' ²⁵ Piru migkahiyan dan sikandin, 'Ahalen, duen man-e seleppi din ne sapulu!' ²⁶ † Ne migtabak sikandin, 'Egnangenan ku sikaniyu te seeye se due kandin, egtimulan pad. Piru seeye se ware kandin, eg-angayen minsan ka deisek ubag ne in-isip din ne kandin perem. ²⁷ ‡ Piru meyitenged te me kun-

† 19:10 Mat 18:11. †† 19:26 Mat 13:12; Mar 4:25; Luk 8:18.

tere ku ne kene egkeupian ne eghari a kandan, uyana niyu sikandan wey pangimatayi niyu kayi te tangkaan ku!"

Ka meupiya ne pegginguma ni Hisus diye te Hirusalim (Mat. 21:1-11; Mar. 11:1-11; Huw. 12:12-19)

²⁸ Te nekeimpus e si Hisus ka migpangguhud, migpabulus sikandin migpatakereg peendiye te Hirusalim, wey miggun-a sikandin kandan. ²⁹ Te egpal-inggumaan sikandan te inged ne Bitpahi wey te Bitanya ne diye te Bubungan te Ulibu, impewun-e e ni Hisus ka daruwa te me hibateen din ³⁰ wey migpanag-tahaan din, "Hendiye kew seeye te kewun-aan ne bariyu. Te egpekeuma kew e, due egkakita niyu ne nati te asnu ne inniket ne ware pad neunturi te minsan hentew. Hekari niyu naa seeye wey uyana niyu kayi.

³¹ Ne emun ke due eg-inse kaniyu, 'Mania te eggekaran niyu sika?' kahii niyu re, 'Ingkeilangan seini te Magbebaye!'"

³² Sikan naa, nangipanew e ka insuhu wey natuman iya ka langun ne innangen ni Hisus kandan. ³³ Te egkalihet pad sikandan ne eggekad te nati te asnu, mig-insaan sikandan te kamuney, "Hey, mania te eggekaran niyu sika?"

³⁴ Ne migtabak sikandan, "Ingkeilangan seini te Magbebaye." ³⁵ Ne in-uyan dan e seeye diye te ki Hisus, wey innagpiyan dan te me kumbale dan, wey impeuntud e si Hisus. ³⁶ Te mig-untud e si Hisus, imbelatan te me etew te me kumbale dan ka dalan ne egbayaan din.

³⁷ Te egpatupang e sikandin te Bubungan te Ulibu ne marani e te Hirusalim, nahale-gale ka langun ne hibateen din wey migdayan te Manama ne migmanguleyi tenged te langun ne me kein-inuwan ne nakita ran. ³⁸ † Migkahi sikandan, "Egdayanen ka Hari ne impeendini te Magbebaye ne Manama kanta! Keupianan diye te langit wey egdayanen ka Manama!"

³⁹ Due me Parisiyu ne nakasewug diye te masulug ne me etew ne migkahi, "Talagpanulu, sapari nu ka me hibateen nu!"

⁴⁰ Ne migtabak si Hisus diye te kandan, "Egnangenan ku sikaniyu ne meyi egpeeneng-eneng sikandan, iyan e mule egbalbalukan ka me batu."

Ka pegsinehew ni Hisus tenged te Hirusalim

⁴¹ Te egpalinggumaan e si Hisus te Hirusalim wey te nakita rin e seini, migsinehew e sikandin ⁴² ne migkahi, "Me matig-Hirusalim, meupiya pad perem ke naneng-nengan niyud kuntee ke nekey ka egpakabehey kaniyu te keupianan! Piru, ware pad napuwasan ka isip niyu. ⁴³ Egginguma ka aldew keureme ne egbalabahan kew wey eglingutan te me kuntere niyu, wey eg-as-aseken kew nikandan te eglusud. ⁴⁴ Egguhusen dan ka siyudad niyu wey egguleen kew nikandan. Ne warad iya minsan sabeka naan de ne batu ne egkasame diye te

neunturan kayi, su ware niyu ilaa ka timpu te pegluwas perem te Manama kaniyu."

Ka peggendiye ni Hisus te timplu (Mat. 21:12-17; Mar. 11:15-19; Huw. 2:13-22)

⁴⁵ Pegginguma ran diye te Hirusalim, migseled si Hisus te timplu wey impandeldel rin ka egmanitinda ⁴⁶ †† wey migkahiyen sikandan, "Nasulat e diye te Kasulatan, 'Ka baley ku enggaran te baley ne ampunan', piru innimu niyud e seini ne helesanan te me takawen!"

⁴⁷ ‡ Tagse aldew migpanulu si Hisus diye te timplu. Ka me pangulu te me talagpanubad, ka me talagpanulu te Balaud te Manama, wey ka me pangulu te me etew, migpammitew te paahi te peggimatey kandin. ⁴⁸ Piru kene sikandan egpakasellat te eggimuwen dan, su ka langun ne me etew, amana ne neupian ne egpamineg te inlalag ni Hisus.

Ka peggubabe meytenged te katenged ni Hisus (Mat. 21:23-27; Mar. 11:27-33)

20 Sabeka ne aldew taheed te migpanulu si Hisus te me etew wey migwali te Meupiya ne Panugtulen diye te timplu, migparani kandin ka me pangulu te me talagpanubad wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama wey ka me igbuyag te me Huidiyu ² wey migkahi, "Nangeni key ke nekey ka katenged nu te peggimu kayi? Hentew-a ka migbehey keykew te katenged te peggimu kayi?"

³ Ne migtabak si Hisus kandan, "Due degma inse ku kaniyu. Nangeni a ⁴ ke hendei migpuun ka katenged ni Huwan te pegpamewutismu? Diye naa te Manama wey ke diye te me etew?"

⁵ Ne migpalalahey sikandan ne migkahi, "Emun ke egkahi ki, 'Diye migpuun te Manama', kema ke egkahiyen ki nikandin, 'Na, mania te ware kew migpalintutuu ki Huwan?' ⁶ Piru ke egkahi ki, 'Diye migpuun te me etew', ne egbatuwen ki te me etew su migpalintutuu iya sikandan ne prupita si Huwan." ⁷ Purisu migtabak sikandan ki Hisus, "Ware key nakanengneng ke hendei migpuun."

⁸ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Ke iling ma rue, kene ku degma egnangenan sikaniyu ke nekey ka katenged ku te peggimu kayi."

Ka panunggilingan meytenged te talagtanggu te parasan

(Mat. 21:33-46; Mar. 12:1-12)

⁹ †† Ne migpangguhuran ni Hisus ka me etew te seini ne panunggilingan: "Due sabeka ne etew ne migpamula te me prutas ne enggaran te paras wey migpatanggu rin e te me talagbasuk. Ne miglapu e sikandin diye te mariyu ne inged te naluhey ne timpu.

¹⁰ Te pegginguma te timpu te pegpamupu te me behas, migsuhu sikandin te sabeka ne uripen din eyew egpakuen te baad din te prutas diye te me talagtang-

‡ 19:27 Mat 25:14-30. † 19:38 Sal 118:26.

†† 19:46 Isa 56:7; Hir 7:11. ‡ 19:47 Luk 21:37. †† 20:9 Isa 5:1.

gu. Piru inlelampesan te me talangtunggu ka uripen wey impeuli dan ne ware inuyanan. ¹¹ Ne migsuhu e man-e ka kamuney te lein ne uripen, piru inlelampesan ded te me talagtunggu wey impeyilawan dan, wey impeuli ne ware inuyanan. ¹² Ne migsuhu man-e sikandin te igkatelu ne uripen din. Inggumian ka uripen wey inggehanuy diye te lihawangan te parasan. ¹³ Migkahi e ka kamuney te parasan, 'Nekey buwad ka eggimuwen ku? E uya, igpeendiye ku ka pinalangge ku ne anak ne lukes, su kema ke egtahuren dan sikandin.' ¹⁴ Piru te pegkakita te me talagtunggu te anak din, migpalalahey e sikandan, 'Sikan e ka anak te kamuney te parasan ne iyan egpakakamuney kayi. Eggimatayan ta sikandin eyew sikante e ka egpakakamuney kayi.' ¹⁵ Ne inggehanuy ran e sikandin diye te lihawangan te parasan wey inggimatayan dan e."

Mig-inse si Hisus, "Nekey naa ka eggimuwen te kamuney te parasan diye te me talagtunggu?"

¹⁶ Eggendiyaan din ka me talagtunggu wey egpangimatayan din sikandan, wey egpasubalan din ka parasan te duma."

Te pegkarineg dutu te me etew, migkahi sikandan, "Suwang-suwang!"

¹⁷ † Piru migtengtengan ni Hisus sikandan wey migkahi, "Nekey naa ka kaluwasan te seini ne insulat: 'Ka batu ne insamsamilian te me talagbebaley, nasi neyimu ne batu ne pabunsuran.'

¹⁸ Ka langun ne egkeulug ne egdeeg te seeye ne batu, egkallepuan, piru ka egkeuluhan te seeye ne batu, egkallupet iya."

Ka inse meyitenged te pegbayad te buhis

(Mat. 22:15-22; Mar. 12:13-17)

¹⁹ Te seeye ne timpu, egdakepen e perem si Hisus te me talagpanulu te Balaud te Manama wey te me pangulu te me talagpanubad, su nasabut dan ne sikandan ka innisuhat din te panunggilingan. Piru naaldek sikandan te me etew. ²⁰ Seeye naa, migtantanuran naan de sikandin wey impeendiyaan te me etew ne egpeiipaten. Egpeuubaten sikandan me meupiya se tuyu dan wey egpepammitawen te seyyup te impanlalag din, su eyew igkasumbung dan sikandin diye te gubirnadur wey egpewukuman. ²¹ Ne mig-inse ki Hisus seeye se me talag-iipat, "Talagpanulu, nakaneng-neng key ne malehet ka ingkahi nu wey impanulu. Nakaneng-neng key ne ware impalapihan nu, ke kene, impanulu nu ka kamalehetan meyitenged te igkeupii te Manama te me etew. ²² Na, nangen key ke supak naa te Balaud ta ka pegbayad te buhis diye ki Sisar ne Impiradur, wey se kene?"

²³ Piru natahaan ni Hisus ne egsahiluten de sikandin, sikan naa ka migkahiyen din sikandan, ²⁴ "Papitawa a nikaniyu te seleppi. Hentew ne alung wey ngaran ka nakatahu kayi?"

²⁵ Migtabak sikandan, "Ki Sisar ne Impiradur."

Ne migkahi si Hisus, "Ke iling due, ibehey niyu diye te Impiradur ka kandin, wey ibehey niyu degma diye te Manama ka kandin."

²⁶ Ne ware iya sikandan nakasahilut kandin diye te tangkaan te me etew. Ne migpeeneng-eneng naan de sikandan, su neinu-inu sikandan te tabak ni Hisus.

Ka inse meyitenged te pegkeuyag

(Mat. 22:23-33; Mar. 12:18-27)

²⁷ † Ne due me etew ne me Sadusiyu ne migparani ki Hisus. Sikandan ka migkahi ne kenad egkeuyag ka me minatey. Ne mig-insaan dan si Hisus, ²⁸ ‡ "Talagpanulu, migsulat si Muwisis kanta te balaud ne emun ke due etew ne egpatey ka kakey rin ne ware pad nakaanak, keilangan ne egpamaluwen din ka ipag din eyew duen ded anak te kakey rin ne migpatey e.' ²⁹ Na, due pitu ne taltalaari ne neelin ne lukes. Nakaasawa ka panganey wey migpatey ne ware nakaanak. ³⁰ Ne impamalu te inggiba ka ipag din, ³¹ wey migpatey red degma ne ware nakaanak. Ne iling ded ka natamanan te igkatelu ne lukes. Naamin ka pitu ne taltalaari ne ware nakaanak. ³² Te katamanan, migpatey e degma ka malitan. ³³ Na, te aldew ne eg-uyahen e ka me minatey, hentew naa ka asawa rin ne malehet su naamin ma ka pitu ne nakaasawa kandin?"

³⁴ Ne intabak sikandan ni Hisus, "Egmaas-asaweey ka me etew te seini ne timpu, ³⁵ piru seeye se in-isip te Manama ne likes ne eg-uyahen wey eg-uyahen diye te langit, kenad e egmaas-asaweey sikandan. ³⁶ Kenad sikandan egpatey su egpekeiling e sikandan te me panalihan te Manama. Me anak e sikandan te Manama su in-uyag e sikandan. ³⁷ † Na, meyitenged te pegkeuyag te me minatey, minsan si Muwisis migpamalehet kayi. Migsulat sikandin meyitenged te nalegleg ne sapinit ke hendei migkahi ka Magbebaya ne Manama ne sikandin 'ka Manama ni Abraham, ka Manama ni Isaak, wey ka Manama ni Hakub.' ³⁸ Iyan igpasabut kayi ne kene ne Manama sikandin te me minatey, ke kene, Manama te neneuyag. Su ka langun ne etew manekal red diye te kandin ne isip."

³⁹ Due me talagpanulu te Balaud te Manama ne migkahi, "Meupiya ka tabak nu, Talagpanulu!" ⁴⁰ Ne warad e egpaalag-alag ne eg-inse-inse kandin.

Ka inse meyitenged te Kristu

(Mat. 22:41-46; Mar. 12:35-37)

⁴¹ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Mania te migkahi sikandan ne ka Kristu kabuhalan kun ni Dabid? ⁴² † Su minsan si Dabid, migsulat sikandin diye te Libru te me Salmu,

'Ka Manama migkahi diye te Magbebaya ku: Pinnuu ka kayi te igkakawanan ††† ku,

⁴³ taman te eggimuwen ku ne diekanan nu ka me kuntere nu.'

†† 20:27 Him 23:8. ‡ 20:28 Diy 25:5. †† 20:37 Iks 3:6. ††† 20:42 Sal 110:1. ††† Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

⁴⁴ Purisu ke ingngaranan ni Dabid ka Kristu ne 'Magbe-baye', egmenuwen naa te Kristu ne egkeyimu ne kabuhalan ni Dabid?"

Ka paney-paney ni Hisus meyitenged te me talagpanulu wey te me Parisiyu
(Mat. 23:1-36; Mar. 12:38-40)

⁴⁵ Taheed te migpammineg ka langun ne etew ki Hisus, migkahian din ka me hibateen din, ⁴⁶ "Bantey kew te me talagpanulu te Balaud te Manama, su egkeupian sikandan ne egleug-leug ne egkukumbale te malayat. Ne egkeupian sikandan ne egtahuren te me etew diye te me palingkiyan wey eg-alam te me mateles ne pinnuuwan diye te me simbaan te me Hudiyu wey te pinnuuwan te me talahuren diye te saha-keenan. ⁴⁷ Inlupihan dan ka me balu wey impangahew ran ka me kasangkapan dan minsan ka me baley ran, wey mallayat sikandan ne eg-ampu ka egpawitew-pitew re. Sikan naa ka subla pad ne masumpit ka leg-pad ne egkeumaan dan!"

Ka imbehey te balu diye te Manama
(Mar. 12:41-44)

21 Taheed te egpipitew si Hisus, nakita rin ka me meyaman ne mig-ulug te me seleppi dan diye te tahuanan diye te timplu. ² Ne due degma nakita rin ne balu ne egkaayu-ayu ne mig-ulug te daddaruwa ne keddeku. ³ Ne migkahi si Hisus, "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: sika se balu ne egkaayu-ayu, subla pad ne dakel ka in-ulug din du te langun ne mig-ulug. ⁴ Su ka duma migbehey te subla naan de te seleppi dan, piru ka balu ne egkaayu-ayu, imbehey rin ka langun diye te kandin."

Ka pegtagne ni Hisus te pegkahuhus te timplu
(Mat. 24:1-2; Mar. 13:1-2)

⁵ Due me etew diye ne migpalalahey meyitenged te timplu ke mamenu keupiya ne egtengtangan ne migdayan-dayanan te mateles ne me batu wey me kasangkapan ne indasag te me etew diye te Manama. Ne migkahi si Hisus, ⁶ "Egginguma ka timpu keureme ne seini se langun ne nakita niyu, ware minsan sabeka ne batu ne egkasame diye te neunturan din, egkahebe iya ka langun."

Ka me samuk wey me kalasayan
(Mat. 24:3-14; Mar. 13:3-13)

⁷ Ne mig-inse sikandan, "Talagpanulu, ken-u seini egkeyitabu? Nekey-a ka palinneu ke mahaan e seini egkeyitabu?"

⁸ Ne migtabak si Hisus, "Bantey kew ne kene kew egkeuyan te kene ne malehet ne talagpanulu su masulug ka eggendini ne egpeila ne sikandan kun ka Kristu, wey egkahi ne miggingume e ka timpu. Piru kene kew ikul kandan. ⁹ Kene kew kaaldeke egpakarineg kew te egmabunbunuey wey egkengasamuk, su keilangan ne egkeyitabu pad sika hun-a,

piru ware sika migpasabut ne mahaan e ka katammanan te inged."

¹⁰ Migpabulus sikandin ne migkahi diye te kandan, "Egpakigkuntere ka sabeka ne nasud te lein ne nasud wey egpakigkuntere ka sabeka ne tribu te lein ne tribu. ¹¹ Egginguma ka mangune-kune ne me linug, bitil, wey me dalu ne kene egkabawian diye te minsan hendei ne inged. Ne due man-e makaalat-halat wey kein-inuwan ne me palinneu puun diye te langit.

¹² "Piru te kene pad egkeyitabu sika, egpandakepen kew, egbayayaran, egprisuwen, wey eg-uyanen kew diye te simbaan te me Hudiyu eyew eggukuman. Ne egpaatubangen kew diye te me Hari wey te me gubir-nadur tenged keddiey. ¹³ Ne sikan en iya ka timpu ne egpakapangguhud kew kandan te Meupiya ne Panugtulen. ¹⁴ † Sikan naa, tapey niyud sabekaa ka sumansuman niyu ne kene egkalaggey ke egmenuwen niyu te egpanabak, ¹⁵ su egpanulu ku sikaniyu te iglalag niyu wey egbehayan kew te kaalam eyew kene egpakatabak wey ke egpakaapul ka me kuntere niyu. ¹⁶ Igsumbung kew minsan te me amey wey iney niyu, wey te me hari wey me kakey niyu, wey te me suled wey me alukuy niyu. Ne ka duma kaniyu, eggimatayan dan iya. ¹⁷ Egdumutan kew te langun ne etew tenged keddiey. ¹⁸ Piru kene kew egbalaharen te Manama su minsan sabeka ne bulbul te ulu niyu kene egkatarin. ¹⁹ Ne pinaahi te peg-antus niyu, egpakarawat kew te umul ne ware egtamanan.

Impataha ni Hisus ka pegkareeti te Hirusalim
(Mat. 24:15-21; Mar. 13:14-19)

²⁰ "Ke egkakita niyu ka Hirusalim ne eglikesan te me sundalu, egkanengnengan niyu ne egdereetan e seini te kene egkaluhey. ²¹ Ne seeye se me etew ne diye te Hudiyu, keilangan ne eg-apat diye te me bubungan, wey seeye se diye te siyudad keilangan ne eg-awe diye. Ne seeye se diye te me unayan, keilangan ne kene eggendiye te siyudad ²² †† su seeye ne me timpu igpaneem-neem te Manama ka langet din eyew egkatuman ka langun ne nasulat diye te Kasulatan. ²³ Mekeyid-u-hid-u te seeye ne me timpu ka egkengaberes wey ka egmasusu pad te me anak dan. Su eggingume e ka masumpit ne peg-antus te seini ne inged wey egkaneem-neem te seini ne keet-etawan ka langet te Manama. ²⁴ Egpangimatayan sikandan pinaahi te kampilan, wey egpanguripenen sikandan diye te langun ne inged. Ne seini se Hirusalim, egahawen te kene ne me Hudiyu wey egmanduan dan taman te egkapenge e ka ingkerew te Manama kandan."

Ka pegginguma te Anak te Etew
(Mat. 24:29-31; Mar. 13:24-27)

²⁵ ‡ "Due keureme me palinneu diye te aldew, bulan wey me bituen. Ne ka me etew te langun ne nasud, egkabantalan wey egkabenga-benga te lehes te dakel

† 21:14 Luk 12:11-12. †† 21:22 Hus 9:7. ‡ 21:25 Isa 13:10; Isi 32:7; Huwil 2:31; Imp 6:12-13.

ne me bunlud te dahat. ²⁶ Egkengalepu ka me etew te kaaldekan dan ka egkapanseb ke nekey ka egkeyitabu kayi te ampew te tane. Su egkawelwel ka me tahu diye te langit. ²⁷ † Ne egkataman, egkakita ran e ka Anak te Eteu ne eglepew diye te gapun duma te geem din wey dakel ne katelesan. ²⁸ Ke egbunsud e seini egkeyitabu, nekal-nekal kew wey leng-ag kew su mahaan e ka kaluwasan niyu.”

Ka katahaan puun te kayu ne iggira

(Mat. 24:32-35; Mar. 13:28-31)

²⁹ Ne migpangguhuran sikandan ni Hisus te seini ne panunggilingan, “Na, pitawa niyu ka kayu ne iggira wey ka duma ne me kayu. ³⁰ Emun ke egkakita niyud ne egderewun e, egkatahaan niyu ne mahaan e ka tingmeinit. ³¹ Iling naan ded degma due, emun egkakita niyud ne egkeyitabu e seini, egkatahaan niyud ne mahaan e ka Peghari te Manama.

³² “Egnangenan ku sikaniyu te malehet: egkatuman e sika langun te kene pad egkengamatey ka me etew te kuntee ne timpu. ³³ Egkaawe ka langit wey ka tane piru ka keddi ne lalag, kene iya egkaawe.

Keilangan ne egtanud-tanud

³⁴ “Sikan naa, tanud-tanud kew ne kene egparuyunduyun te egkasublaan ne pegdees wey pegpewubughubug, wey te pegkalaggew meytenged te peg-ugpe niyu, su kema ke egkatigkew kew te seeye ne aldew wey egpekeiling kew te nabaled. ³⁵ Su egtigkew seini egginguma te langun ne etew ne mig-ugpe kayi te ampew te tane. ³⁶ Purisu tanud-tanud kew layun wey ampu kew eyew egmanekal kew ne eg-antus te langun ne egkeyitabu, wey eyew egpakaatubang kew te Anak te Eteu.”

³⁷ † Tagse aldew, egpanulu si Hisus diye te timplu, piru te pegkamarusilem eg-awe sikandin wey diye eggirehe te Bubungan te Ulibu. ³⁸ Te maselem-selem, eggendiyaan sikandin te me etew diye te timplu eyew egpamineg kandin.

Ka planu te peggimatey ki Hisus

(Mat. 26:1-5; Mar. 14:1-2; Huw. 11:45-53)

22 † Te seeye ne timpu, mahaan e ka Sahakeen te Paan ne Ware Patulin ne migngaranan man-e te Sahakeen te Peglihad te Panalihan. ² Ne ka me pangulu te me talagpanubad wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama, migpammitew sikandan te paahi ke egmenuwen ne egkeyimatayan dan si Hisus, su naaldekan sikandan te me etew.

Ka pegpakigsabut ni Hudas te peg-akal ki Hisus

(Mat. 26:14-16; Mar. 14:10-11)

³ Nataman, migserepan ni Meibulan si Hudas ne engngaranan ki Iskaryuti ne sabeka te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen ni Hisus. ⁴ Ne miggipanew

sikandin wey migpakigkita te pangulu te me talagpanubad wey te me pangulu te talagbantey te timplu. Migpasabutey sikandan ke egmenuwen din te pegbehey ki Hisus diye te kandan. ⁵ Amana sikandan nahale wey migsaraan dan sikandin ne egbehayan te seleppi. ⁶ Ne mig-uyun si Hudas wey migpamuhawang ne egpasayuwan din eg-akali si Hisus ke ware ka masulug ne me etew.

Ka peg-andam te me hibateen ni Hisus te iglabung

(Mat. 26:17-25; Mar. 14:12-21; Huw. 13:21-30)

⁷ Ne miggigume e ka aldew te Sahakeen te Paan ne Ware Patulin ne iyan pegpanubad te nati ne karniru eyew egkeenen te Sahakeen. ⁸ Ne migkahyan ni Hisus si Pidru wey si Huwan, “Hipanew kew wey andama niyu ka iglabung ta te Peglihad te Panalihan.”

⁹ Ne mig-insaan dan si Hisus, “Hendei nu igkeupii ne eg-andamen ney seini?” ¹⁰ Ne migkahyan din sikan-dan, “Pamineg kew. Te egginguma kew e diye te siyudad, due etew ne egkasinug-ung niyu ne egtiang te banga ka migpanakeru. Sinundula niyu naa sikandin wey lasud kew diye te baley ne eglasuran din, ¹¹ wey kahii niyu ka mahinged, ‘Eg-inse ka talagpanulu keykew: Hendei ka sinabeng ne egkeenan ku duma te me hibateen ku te Peglihad te Panalihan?’ ¹² Ne igpakita rin kaniyu ka maluag ne sinabeng diye te dibabew ne kumplitu te me kasangkapan, wey dutun kew naa andam te iglabung ta.” ¹³ Nataman, miggipanew ka daruwa wey nakita ran ka langun ne sumale te inalag ni Hisus kandan. Seeye naa, in-andam dan e ka egkeenen para te Sahakeen te Peglihad te Panalihan.

Ka iglabung te Magbebaye

(Mat. 26:26-30; Mar. 14:22-26; 1 Kur. 11:23-25)

¹⁴ Ne hengkayi te tinglabung e, migpinnuu si Hisus duma te me apustulis din eyew egkeen e. ¹⁵ Ne migkahyan din sikandan, “Amana ad iya egkeupian ne eglagpu kaniyu egsahakeen te Peglihad te Panalihan te kene e pad eg-antus! ¹⁶ Su egnangenan ku sikaniyu te kena ad eg-abey egkeen kayi taman te egkatuman e ka malehet ne kaluwasan te seini ne Sahakeen diye te Migharian te Manama.”

¹⁷ Ne migkuwa si Hisus te senge ubab ne binu wey migpasalamatan din ka Manama, wey migkahi diye te me hibateen din, “Kua niyu seini wey pasamsameey kew. ¹⁸ Su egnangenan ku sikaniyu ne ligkat kuntee kena ad e eg-abey eg-inum te seini ne inumen ne egpuun te paras taman te eggingume e ka Peghari te Manama.”

¹⁹ Ne migkuwa sikandin te paan wey migpasalamatan din ka Manama, wey impanepik-tepik din seini wey impamehey rin diye te me hibateen din te migkahi, “Seini ka lawa ku ne imbehey kaniyu. Himuwa niyu seini eyew te pegsuman-suman keddiey.” ²⁰ † Pegkapenga dutu, migkuwe e man-e sikandin te ubab wey migkahi, “Seini se senge ubab ne inumen, iyan ka langesa ku ne igpatihis para kaniyu wey iyan egpa-

† 21:27 Dan 7:13; Imp 1:7. †† 21:37 Luk 19:47. † 22:1 Iks 12:1-27.

†† 22:20 Hir 31:31-34.

malehet te iyam ne kasabutan te Manama diye te keet-etawan din.

²¹ † "Piru pammineg kew. Duma ta kuntee kayi te migkeen ka etew ne eg-akal keddiey. ²² Egpatey ka Anak te Etew sumale te intahahaan iya kandin, piru mekeyid-u-hid-u ka etew ne eg-akal kandin!"

²³ Ne dutu, migpein-inseey sikandan ke hentew buwa kandan ka eg-akal kandin.

Ka pegpaap-apuley te me hibateen ni Hisus

²⁴ †† Ne migpaap-apuley ka me hibateen ni Hisus ke hentew dapit kandan ka labew. ²⁵ Sikan naa, migkahiyen sikandan ni Hisus, "Ka me Hari te kene ne Hudiyu, impeuteng dan iya ka geem dan diye te me sakup dan, wey egkeupian sikandan se me pangulu ne enggaranen te 'egsandihan te me etew.' ²⁶ † †† Piru kene niyu sika himuwa. Ka minsan hentew kaniyu ne iyan mabantug, keilangan ne eg-iling te kinaariyan, wey ka pangulu keilangan ne egpeyimu ne suluhuanen. ²⁷ †† Hentew ma ka labew, seeye se migsendaran wey ke seeye migsendad? Seeye iya se insendaran. Piru seini a kuntee duma kaniyu ne migtanggu kaniyu.

²⁸ "Mig-unung kew keddiey te me peg-eleg-eleg ne nabayaan ku. ²⁹ Sikan naa, eggimuwen ku degma diye te kaniyu ka innimu te Amey ku kayi te keddi. Egbe-hayan ku sikaniyu te katenged te peghari, ³⁰ ††† eyew egpakaalagpu kew egkeen wey eg-inum diye te keddi ne lamisa diye te egharian ku. Ne eyew egpakapinnuu kew man-e diye te me trunu eyew te peggukum te sapulu wey daruwa (12) ne tribu te Israil."

Ka pegtagne ni Hisus ne igpahunware din ni Pidru

(Mat. 26:31-35; Mar. 14:27-31; Huw. 13:36-38)

³¹ Ne migkahiyen ni Hisus si Simun, "He Simun, pammineg ka! Bantey ka su migtuhutan si Meibulan te peggeram kaniyu langun ne iling te etew ne eg-palayap te trigu. ³² Piru mig-ampuan ku sikeykew Simun, eyew kene egkaawe ka pegpalintutuu nu. Ne emun ke eglibed kad man-e egpalintutuu keddiey, keilangan ne eggeheteen nu ka pegpalintutuu te me suled nu."

³³ Migtabak si Pidru, "Magbebaye, andam ad e ne eg-unung keykew minsan egprisuwen wey eggimatayan."

³⁴ Ne migtabak si Hisus, "Egnangenan ku sikeykew Pidru, te kene pad eg-ukale ka manuk kuntee ne marusilem, katatelu ad nikeykew igpahunware."

Sening, puntil wey kampilan

³⁵ ††† Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Nakulangan kew naa te impeendiye ku sikaniyu dengan ne ware in-uyan ne me sening, puntil, wey sandal?"

Ne migtabak sikandan, "Ware."

³⁶ Ne migkahi si Hisus, "Piru kuntee, seeye se due sening wey puntil, keilangan ne eg-uyanen din. Seeye

† 22:21 Sal 41:9. †† 22:24 Mat 18:1; Mar 9:34; Luk 9:46. ‡ 22:26 Mat 23:11; Mar 9:35. †† 22:26 Mat 20:25-27; Mar 10:42-44. †† 22:27 Huw 13:12-15. ††† 22:30 Mat 19:28. ††† 22:35 Mat 10:9-10; Mar 6:8-9; Luk 9:3; 10:4.

se ware kampilan, keilangan ne igbelegye din ka binekad din wey egbeli te kampilan. ³⁷ § Su egnangenan ku sikaniyu ne keilangan egkatuman ka diye te Kasulatan meyitenged keddiey ne eggenendue, 'In-isip sikandin ne sabeka ne mareet ne etew.' Ne kuntee, egkatuman en iya ka nasulat meyitenged keddiey."

³⁸ Migkahi ka me hibateen din, "Tew ka, Magbebaye. Duen e daruwa ne kampilan kayi."

Ne migtabak si Hisus, "Eleg e sika!"

Ka peg-ampu ni Hisus diye te Gitsimani

(Mat. 26:36-46; Mar. 14:32-42)

³⁹ Ne mig-awe e si Hisus wey miggendiyad te Bubungan te Ulibu iling te nabatasan din. Ne migduma kandin ka me hibateen din. ⁴⁰ Te pegginguma ran diye, migkahi si Hisus, "Ampu kew eyew kene kew egkatintal."

⁴¹ Ne migpariyu sikandin kandan te eleg de ne egkeumaan te egdegpak, wey migpanimbuel sikandin eyew eg-ampu. ⁴² Ne migkahi sikandin, "Ame, ke egtuhut ka, kene nud ipabulus ka igpaantus ^{§†} nu keddi, piru kene ne iyan egkatuman ka keddiey ne pegbuut, ke kene, ka keykew ne pegbuut." ⁴³ [Ne due panalihan te Manama ne egpuun diye te langit ne miglepew eyew te pegbehey kandin te kanekal. ⁴⁴ Ne puun su amana ne masakit ka geyinawa rin, nanasnasian pad iya ne migmapahetpet ka peg-ampu din, wey miglimusengan sikandin iling te langesa ne migtihis diye te tane.] ^{§††}

⁴⁵ Te nakapenge e sikandin ka mig-ampu, miglibed e sikandin diye te me hibateen din wey neumaan din sikandan ne nenewulep e su migmahuye puun te subla ne peglungku. ⁴⁶ Ne ingkahiyen sikandan ni Hisus, "Mania te miglipereng kew? Enew kew wey ampu kew eyew kene kew egkatintal."

Ka pegdakep ki Hisus

(Mat. 26:47-56; Mar. 14:43-50; Huw. 18:3-11)

⁴⁷ Te sasangan pad ne eglalag si Hisus, nangingume e ka masulug ne me etew ne induma ni Hudas ne sabeka te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din. Miggun-a sikandin kandan wey migparani ki Hisus eyew eggarek kandin. ⁴⁸ Piru migkahi si Hisus, "Hudas, eg-akalan nu bes ka Anak te Etew pinaahi te harek?" ⁴⁹ Te pegkakita te me duma ni Hisus ne egshap e sikandin, migkahi sikandan, "Magbebaye, igpanibas ney naan e seini se me kampilan ney?" ⁵⁰ Ne due sabeka kandan dutu ne intibbas din ka uripen te Labew ne Talagpanubad, wey natamped ka igkakawanan ne talinga te uripen.

⁵¹ Piru migkahi si Hisus, "Eleg e sika!" Ne insamsam ni Hisus ka talinga te uripen wey neulian e.

⁵² Nataman, migkahiyen ni Hisus ka me pangulu te me talagpanubad, ka me pangulu te talagbantey te timplu, wey ka me igbuyag te me Hudiyu ne migduma

§ 22:37 Isa 53:12. §† Te Grigu: ubab. §†† Due tapey ne me sinulat ne ware miglagkes te birsikulu 43 wey 44, sikan naa ka kene buwa perem keilangan ne iglagkes seini kayi.

te pegdakep kandin, "Takawen a? Mania te nanguyan kew te me kampilan wey me lampes ka egdakep ked-diey? ⁵³ † Tagse aldew duma a kaniyu diye te timplu, ne wara a nikaniyu derakepa. Piru seinid iya ka timpu ne imbehey kaniyu, ka timpu ne due katenged ni Meibulan." ††

Ka pegpahunware ni Pidru meytenged ki Hisus

(Mat. 26:57-58, 69-75; Mar. 14:53-54, 66-72; Huw. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Ne indakep dan si Hisus wey in-uyan dan diye te baley te Labew ne Talagpanubad. Ne migsundul degma si Pidru ne migpadpariyu de. ⁵⁵ Ne migtetemeg ka me etew diye te taliware te lama wey naminnuu sikandan ka egginarang. Ne migdugpu degma si Pidru kandan wey migpinnuu. ⁵⁶ Due suluhuanen ne malitan ne nakakita ki Pidru te migpinnuu diye te lenged te hapuy. Immemetmetan din si Pidru wey migkahi, "Sika ne etew, duma degma nikandin!"

⁵⁷ Piru migpahunware si Pidru ne migkahi, "Beyi, ware e ma mule nekeila kandin!"

⁵⁸ Te ware naluhey, duen e man-e lukes ne nakakita kandin wey migkahi, "Hey, duma ka iya degma nikan-dan!" Piru migtabak si Pidru, "Usi, kena a ne duma nikandan!"

⁵⁹ Me sabeka ne uras ka miglihad, duen e man-e lein ne lukes ne migkahi, "Malehet iya ne duma rin ka seini ne etew su matig-Galiliya ma degma sikandin!"

⁶⁰ Piru migtabak si Pidru, "Ti! Wara a nakanengneng te impanlalag nu!"

Te sasangan pad sikandin ne eglalag, due-rue ne mig-ukale ka manuk. ⁶¹ Miglilingey ka Magbebaye wey migtengteng diye te ki Pidru, wey nasuman-suman din ke nekey ka inalag te Magbebaye kandin, "Te kene pad eg-ukale ka manuk kuntee ne marusilem, katatelu ad nikeykew igpahunware." ⁶² Te sikan de, migli-hawang e si Pidru wey migpanaman-taman migsine-hew.

Ka pegbayad-bayad ki Hisus

(Mat. 26:67-68; Mar. 14:65)

⁶³ Ne imbaley-baley wey inlampesan si Hisus te me etew ne migbantey kandin. ⁶⁴ Imbagkesan dan ka mata rin wey mig-insaan, "Ne la, antuki nu ke hentew-a ka migpasakit keykew?" ⁶⁵ Ne masukug pad ka impanlalag dan te pegbaley-baley kandin.

Ka peg-inse-inse ki Hisus te me pangulu te me Hudiyu

(Mat. 26:59-66; Mar. 14:55-64; Huw. 18:19-24)

⁶⁶ Te pegkapawe e, miglibulung ka me igbuyag te me Hudiyu ne iyan ka me pangulu te me talagpanubad, wey me talagpanulu te Balaud te Manama. Ne in-uyan dan e si Hisus diye te tangkaan dan. ⁶⁷ Ne migkahi sikandan, "Nangeni key ke sikeykew naa ka Kristu."

Ne migtabak si Hisus, "Ke egnangenan ku sikaniyu, kene kew egpalintutuu keddiey, ⁶⁸ wey ke eg-insaan ku sikaniyu, kene kew egtabak. ⁶⁹ Piru puun kuntee, ka

† 22:53 Luk 19:47; 21:37. †† Te Grigu: marusilem.

Anak te Etew egpinnuu diye te igkakawanan † te mare-sen ne Manama."

⁷⁰ Ne mig-inse sikandan langun, "Sikeykew naa iya ka Anak te Manama?"

Ne migtabak sikandin, "Malehet iya ka ingkahi niyu."

⁷¹ Ne dutu migkahi sikandan, "Mania te egkeilangan ki pad ne egkuwa te egpamalehet? Sikante en iya ka nakarineg te inalag din."

Ka peg-uyan ki Hisus diye te ki Pilatu

(Mat. 27:1-2, 11-14; Mar. 15:1-5; Huw. 18:28-38)

23 Nataman, migsasindeg sikandan langun wey in-uyan dan si Hisus diye te tangkaan ni Pilatu ² wey insumbung dan sikandin. Ne migkahi sikandan, "Nasapenan ney seini ne etew ne inlaag din ka me etew wey mignangenan din sikandan ne kene egpabayaren te buhis diye te Impiradur. Migkahi rin pad man-e te sikandin kun ka Kristu, ka sabeka ne Hari."

³ Ne mig-insaan sikandin ni Pilatu, "Sikeykew iya ka Hari te me Hudiyu?"

Migtabak si Hisus, "Inkahi nud en iya."

⁴ Nataman, migkahiyan ni Pilatu seeye se me pangulu te me talagpanubad wey ka masukug ne etew, "Ware nakita ku ne sale te seini ne etew."

⁵ Piru migpanaman-taman sikandan mig-apul ne migkahi, "Sikandin ka puunan te samuk te me etew diye te intiru ne Hudiya tenged te kandin ne pegpanulu. Diye sikandin migbunsud te Galiliya taman te miggingume e kayi."

Ka pegtangke ni Hisus ki Hirudis

⁶ Te pegkarineg dutu ni Pilatu, mig-inse sikandin ke matig-Galiliya naa si Hisus. ⁷ Te natahaan din e ne diye migligkat si Hisus te inged ne immanduan ni Hirudis, impeendiye din e sikandin ki Hirudis, su diye degma si Hirudis te Hirusalim te seeye ne timpu. ⁸ Ne nahale amana si Hirudis te nakita rin si Hisus su nakarineg ma sikandin meytenged kandin, wey naluhey e ne eg-iman-iman ne egpakakita te kein-inuwan ne eggimuwen ni Hisus. ⁹ Ne mig-in-insaan ni Hirudis si Hisus, piru ware sikandin migtabak. ¹⁰ Nanasindeg degma diye ka me pangulu te me talagpanubad wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama wey egbebayingan dan patamtami si Hisus. ¹¹ Ne indeeg-deeg sikandin wey imbaley-baley ni Hirudis duma te me sundalu rin. Insaluuban dan sikandin te mateles ne kumbale wey impalibed dan diye te ki Pilatu. ¹² Seeye ne aldawa nekeg-alukuy e si Hirudis wey si Pilatu, su dengan talagkuntere ma sikandan.

Ka peg-uyun ki Hisus ne eggimatayan

(Mat. 27:15-26; Mar. 15:6-15; Huw. 18:39-19:16)

¹³ Nataman, impeumew ni Pilatu ka me pangulu te me talagpanubad, ka me igbuyag te me Hudiyu, wey ka me etew, ¹⁴ ne inalalahan din sikandan, "In-uyan niyu

‡ Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

seini ne etew kayi te keddiey wey migkahi kew ne in-laag din ka me etew. Ne in-insaan ku sikandin diye te tangkaan niyu piru ware nakita ku ne mareet ne neyimu rin sumale te insumbung niyu keddiey. ¹⁵ Ne minsan si Hirudis, ware nakita rin ne sale te seini ne etew, wey impalibed din e kayi te kanta. Ne ware iya neyimu rin ne mareet ne eleg ne eglegparan te kamatayen. ¹⁶ Sikan naa, egpalampesan ku re seini ne egkataman eglekaan ded.” †

¹⁸ Piru migmanguleyi ka masulug ne me etew, “Hi-matayi nu sikandin! Si Barabas ka lekei nu!” ¹⁹ (Naprisu si Barabas su migribildi diye te Hirusalim wey nakapatey te etew.)

²⁰ Iyan igkeupii ni Pilatu ne eglekaan si Hisus, sikan naa ka miglalahan din abayi ka me etew. ²¹ Piru migtabak sikandan ne migbalbalukan, “Ilansang nu sikandin te krus! Ilansang nu sikandin!”

²² Ne igkatatelu e ni Pilatu te egkahi kandan, “Mania, nekey bes ka neyimu rin ne mareet? Ware sale ne nakita ku ne eleg sikandin eglegparan te kamatayen. Egpalampesan ku re sikandin wey egpalekaan e.”

²³ Piru migpabulus sikandan ne migpanguleyi ne migkahi, “Ilansang nu sikandin te krus!” Ne iyan tamani se nahambaan sikandin te me etew. ²⁴ Ne miguyun si Pilatu te igkeupii te me etew, ²⁵ wey impalekaan din e ka imbuyu dan ne naprisu tenged su migribildi te gubirnu wey nakapatey te etew. Piru imbehey rin mule si Hisus diye te kandan eyew egkeyimuran kandin ka langun ne igkeupii ran.

Ka peglansang ki Hisus te krus

(Mat. 27:32-44; Mar. 15:21-32; Huw. 19:17-27)

²⁶ Te in-uyan dan e si Hisus, due nasinug-ung dan ne matig-Sirini ne enggaranan ki Simun ne diye egpuun te sityu wey eggendiye te siyudad. Indakep dan sikandin wey impatiang te krus ne impasinundul ran ki Hisus.

²⁷ Masulug amana ne etew ka migsinundul ki Hisus wey due me malitan ne migmandalawit wey migmalumbibigtew tenged kandin. ²⁸ Nataman, miglilingey si Hisus diye te me malitan ne migkahi, “Sikaniyu se matig-Hirusalim ne me malitan, kena a nikaniyu sinehawi. Iyan niyu sinehawi ka pegkeetew niyu wey ka me anak niyu. ²⁹ Su egginguma ka aldew ne egkahi ka me etew, ‘Keupianan te seeye se me malitan ne ware mig-anak wey ware migpangalalin wey ware impasusu ne bate!’ ³⁰ †† Te sika ne timpu egkahi ka me etew diye te me bubungan, ‘Kengalunew kew kayi te kanami!’ wey egkahi degma diye te me labuntud, ‘Bunbuni key!’ ³¹ Emun ke innimu ran seini diye te etew ne ware sale, wey naan pa iya kene ne subla ne mareet ka eggimuwen dan diye te due sale. ‡”

† Due me sinulat ne inlagkes ka birsikulu 17 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Tagse Sahakeen te Peglihad te Panalihan, nabatasan te Gubirnadur ne due egkaprisu ne eglekaan din te seeye ne timpu. †† 23:30 Hus 10:8; Imp 6:16. ‡ Te Grigu: Ke innimu ran seini diye te meyilew ne kayu, nekey naa ka egtamanan ke nahangu e seini?

³² Duen pad man-e daruwa ne mareet ne me etew ne in-uyan dan eyew eggimatayan дума ki Hisus. ³³ Te nekeume e sikandan diye te inged ne enggaranan te Angkal, inlansang dan e si Hisus wey ka mareet ne me etew, ka sabeka diye te igkakawanan din wey ka sabeka diye te igkahibang din. ³⁴ †† Ne migkahi si Hisus, “Ame, pasayluwa nu sikandan su ware dan nakaneng-neng ke nekey ka eggimuwen dan.”

Nataman, migpintut-pintut sikandan ke hentew kandan ka egpakakamuney te me kumbale ni Hisus. ³⁵ †† Nanasindeg ka me etew ne migtengteng, taheed te migdali-di ki Hisus ka me igbuyag te me Hudiyu ne migkahi, “Inluwas din ka дума, igpaluwas degma kandin ka pegkeetew rin ke malehet ne sikandin ka Kristu ne in-alam te Manama!”

³⁶ Migdali-dian man-e sikandin te me sundalu, wey migparani sikandan wey intaruwayan sikandin te maperes ne binu. ³⁷ Ne migkahi sikandan, “Ke sikeykew ka Hari te me Hudiyu, luwasa nu ka pegkeetew nu!”

³⁸ Ne seini ka insulat diye te keretula te krus, “Seini ka Hari te me Hudiyu.”

³⁹ Ka sabeka ne mareet ne etew ne inlansang дума ki Hisus, migbaley-baley degma kandin ne migkahi, “Sikeykew ma iya ka Kristu? Luwasa nu ka pegkeetew nu wey ilagkes key!”

⁴⁰ Piru insaparan sikandin te дума rin ne migkahi, “Ware ke naa naaldeke te Manama? Nekeg-iling de ka legpad ta, ⁴¹ piru sikanta se daruwa, likes ki iya ne eglegparan tenged te hinimuwan ta. Piru sikandin, ware mule mareet ne neyimu rin.” ⁴² Ne migkahiyen din si Hisus, “Hisus, sumsumana a nikeykew te timpu te eghari kad e.”

⁴³ Ne migtabak si Hisus, “Egnangenan ku sikeykew te malehet: kuntee ne aldew дума ki diye te ugpaan te Manama.”

Ka pegkapatey ni Hisus

(Mat. 27:45-56; Mar. 15:33-4; Huw. 19:28-30)

⁴⁴ Ne hengkayi te meudtu e, mig-engked ka aldew ne miglayag wey migmarusalem ka intiru ne nasud taman te alas tris te maapun; ††⁴⁵ †† wey nabindas ka kurtina diye te timplu wey nabaad te daruwa. ⁴⁶ § Ne migpanguleyi si Hisus te meemen ne migkahi, “Ame. Igbehey ku diye te keykew ne me belad ka panisingan ku!” Nataman sikandin se miglalag, nabigtawan e.

⁴⁷ Te pegkakita te kepitan te me sundalu te neyitabu, indayan din ka Manama te migkahi, “Malehet iya ne matareng seini ne etew!”

⁴⁸ Ne ka langun ne etew ne miglibulung ne egmamipitew, nakakita te neyitabu wey nanguli sikandan ne migmandabi te me kumeng dan tenged te pegkalaggew ran. ⁴⁹ §† Ka langun ne nekeila ki Hisus дума te me malitan ne migsinundul kandin puun te

†† 23:34 Sal 22:18. †† 23:35 Sal 22:7. ††† Te Grigu: ka meudtu, igkeem-em ne uras; alas tris te maapun, igkasiyam ne uras. ††† 23:45 Iks 26:31-33. § 23:46 Sal 31:5. §† 23:49 Luk 8:2-3.

Galiliya, diye de sikandan migsasindeg te madmariyu ne migtengteng te neyitabu ki Hisus.

Ka pegsabal ki Hisus

(Mat. 27:57-61; Mar. 15:42-47; Huw. 19:38-42)

⁵⁰ Due etew ne egngaranan ki Husi ne matig-Ari-matiya, sabeka ne lungsud te me Hudiyu. Meupiya sikandin wey matareng ne etew ne egtetahad te Peghari te Manama. Minsan sabeka sikandin ne sakup te Talaggukum te me Hudiyu, piru ware sikandin migparuma-ruma te innimu ran diye te ki Hisus.

⁵² Miggendiye sikandin ki Pilatu wey imbuyu din ka lawa ni Hisus. ⁵³ Ne in-angey rin ka lawa ni Hisus diye te krus wey imbukusan din te hinabel wey intahu din diye te inlungahan ne dalama ne ware pad nasabali.

⁵⁴ Aldew seeye te Pegpangandam su mahaan e egginguma ka Aldew te Peggimeley.

⁵⁵ Ka me malitan ne migsinundul ki Hisus ligkat te Galiliya, migduma ki Husi wey nakita ran ka insabalan wey ke immenu te egtahu ka lawa ni Hisus. ⁵⁶ † Nataman, mig-uli e sikandan wey in-andam dan e ka me peemut wey ka lana ne igbaluhu te lawa ni Hisus.

Seeye ne aldawa, Aldew te Peggimeley sumale te Balaud te me Hudiyu wey miggimeley e sikandan.

Ka pegkeuyag ni Hisus

(Mat. 28:1-10; Mar. 16:1-8; Huw. 20:1-10)

24 Te maselem-selem te aldew te Duminggu, miggendiye ka me malitan te inlungahan ne dalama ne insabalan ki Hisus. Mig-uyan sikandan te peemut ne in-andam dan para te minatey. ² Pegginguma ran, nakita ran ne nalilid e ka batu ne in-elet dutu te gumawan te insabalan. ³ Ne migseled e sikandan, piru ware dan nakita ka lawa ni Hisus ⁴ wey amana sikandan ne nalibeg. Ne dutu, due daruwa ne lukes ne miglepew ne nangukumbale te masil-ew wey diye migsasindeg te lenged dan. ⁵ Nenaaldek ka me malitan wey nangunduk naan de. Ne migkahi ka daruwa ne lukes, "Mania te kayi niyu egpamitawa te inged te me minatey ka neuyag e? ⁶ †† Warad sikandin kayi su neuyag din e. Sumsamana niyu ka inlalag din kaniyu te diye pad sikandin te Galiliya ne miggenendue, ⁷ "Keilangan ne igbehey ka Anak te Etey diye te me makasesale wey iglansang te krus, piru egkeuyag ded sikandin te igkatelu ne aldew.' "

⁸ Ne nasuman-suman te me malitan ka inlalag ni Hisus. ⁹ Ne nanguli e sikandan wey impangguhuran dan e te langun ka sapulu wey sabeka (11) ne hibateen ni Hisus wey ka me duma ran. ¹⁰ Ka me malitan ne migpangguhud te me apustulis iyan ensi Mariya Magdalina, si Huwana, si Mariya ne iney ni Santiyagu, wey ka me malitan ne duma ran. ¹¹ Piru kahiyen te me hibateen ne ware karuan te guhuren dan, sikan naa ka ware sikandan migpalintutuu. ¹² Piru migsasindeg si Pidru wey migpallahuy peendiye te insabalan ki Hisus. Migpepeku sikandin eyew egseilang diye te seled, wey

† 23:56 Iks 20:10; Diy 5:14. †† 24:6 Mat 16:21; 17:22-23; 20:18-19; Mar 8:31; 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33.

iyen din naan de nakita ka hinabel ne imbukus te minatey. Nataman, mig-uli sikandin ne neinu-inu meytenged te neyitabu.

Ka pegpakita ni Hisus te me etew ne egpeendiye te

Immaus

(Mar. 16:12-13)

¹³ Te seeye ded ne aldew, due daruwa ne etew ne miggipanew peendiye te Immaus ne me sapulu wey sabeka (11) ne kilumitru ka kariyu puun te Hirusalim.

¹⁴ Taheed te eggipanew sikandan, migpalalahey sikandan meytenged te langun ne neyitabu. ¹⁵ Te egkalihet sikandan ne egpalalahey, migparani si Hisus kandan wey migluyud kandan te eggipanew. ¹⁶ Piru ware sikandan nekeila kandin su hendue te imbunbunan ka mata ran. ¹⁷ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Nekey-a ka igkewengete niyu taheed te egmangipanew kew?"

Mig-engked sikandan ka eggipanew ne nalanu. ¹⁸ Ka sabeka ne egngaranan ki Kliyupas mig-inse diye te ki Hisus, "Sikeykew naan de ka mahaliyug diye te Hirusalim ne ware nakanengneng te neyitabu te nanlihad ne me aldew?"

¹⁹ Mig-inse si Hisus, "Nekey-a ka neyitabu?"

Migtabak sikandan, "Ka meytenged ki Hisus ne matig-Nasarit. Sabeka sikandin ne maresen ne prupita diye te tangkaan te Manama wey diye te langun ne etew, su due geem te pegpanulu din wey te me himu rin. ²⁰ Insumbung sikandin te me pangulu te me talagpanubad ta wey te me igbuyag te me Hudiyu eyew eggukuman te kamatayen, wey inlansang dan e sikandin te krus. ²¹ Migpallateng key perem ne sikandin ka eglekat te me kabuhalan ni Israil! Piru natateluwan e mule kuntee seeye se neyitabu. ²² Ne due duma ney ne me malitan ne nakapeinu-inu kana-mi. Migselem-selem sikandan miggendiye te migsabalan ki Hisus, ²³ piru ware dan nakita ka lawa ni Hisus diye. Ne miglibed sikandan ne migpangguhud ne nakakita kun sikandan te me panalihan te Manama ne migkahi te neuyag e sikandin. ²⁴ Ne due me duma ney ne miggendiye te insabalan, wey iling ded te ingkahi te me malitan ka nakita ran. Piru ware sikandan nakakita ki Hisus."

²⁵ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Egkeungel kew iya! Mananey kew egpalintutuu te langun ne inlalag te me prupita! ²⁶ Su keilangan ka Kristu ne eg-antus pad te seini se neyitabu human sikandin egmabantug." ²⁷ Ne impasabut ni Hisus diye te kandan ka langun ne ingkahi te Kasulatan meytenged kandin, bunsud te sinulat ni Muwisit taman te sinulat te me prupita.

²⁸ Seeye ne timpu, marani e sikandan te inged ne eggendiyaan dan, ne si Hisus hendue te egpabulus pad, ²⁹ piru impepheetan dan sikandin hawiri ne ingkahiyen, "Aran ke pa kayi te kanami su miglineb e ka aldew wey mahaan e egkasagkup." Nataman, migdume e si Hisus kandan. ³⁰ Te diyad e sikandin te lamisa duma kandan, mig-angey sikandin te paan wey impasalamatan din. Ne impanepik-tepik din e seini wey impamehey rin e diye te kandan. ³¹ Sahuhune ne

iling te napuwasan ka mata ran wey neilaan dan e si Hisus, piru sahuhone ne nalaag sikandin diye te tangkaan dan. ³² Ne migpanangnangeney sikandan ne migkahi, "Sikan bes iya ka iling te due hapuy ne miglegleg kayi te pusung ta te impasabut din ka Kasulatan te diye ki pad te dalan."

³³ Due-rue ne migsasindeg sikandan wey miglibed diye te Hirusalim. Ne nakita ran diye ka sapulu wey sabeka (11) ne me hibateen wey ka duma pad ne me etew ne nalibulung ³⁴ ne migkahi, "Malehet iya ne neuyag ka Magbebaye! Migpakita sikandin ki Simun!"

³⁵ Ne impangguhud degma te daruwa ne etew ka neyitabu diye te dalan, wey ka pegkeila ran te Magbebaye te pegtepek-tepek din e te paan.

Ka pegpakita ni Hisus te me hibateen din

(Mat. 28:16-20; Mar. 16:14-18; Huw. 20:19-23; Him. 1:6-8)

³⁶ Te sasangan pad sikandan egmalalahey, sahuhone ne miglepew ka Magbebaye wey migsasindeg diye te taliware dan ne migkahi, "Ka keupianan egduma kaniyu."

³⁷ Natingkemed sikandan wey nenaaldek, su kahiyan dan ne saping ka nakita ran. ³⁸ Piru migkahiyan din sikandan, "Mania te egkalaggeew kew? Mania te egduwa-ruwa kew? ³⁹ Tengtengi niyu seini se me belad ku wey me paa ku. Sikeddi iya seini. Samsama a wey pitawa a. Ka saping, ware sapu wey ware tul-an piru sikeddiey kuntee ne nakita niyu, due sapu wey due me tul-an."

⁴⁰ Pegkapenga rin te eglalag, impapitew rin kandan ka belad din wey ka paa rin. ⁴¹ Ne puun su nahale-gale sikandan wey amana ne neinu-inu, hendue te kene sikandan egpakapalintutuu te nakita ran. Seeye naa, mig-insaan sikandan ni Hisus, "Due egkakeen niyu

kayi?" ⁴² Ne imbehayan dan sikandin te sabeka ne getad te tinuug te ngalap te weyig. ⁴³ Inguwa ni Hisus seeye wey ingkeen din e diye te tangkaan dan.

⁴⁴ Ne migkahiyan din sikandan, "Seini ka ingkahi ku kaniyu te dume e pad kaniyu, ne keilangan ne egkatuman ka langun ne nasulat te Balaud ni Muwisis wey te me prupita wey diye te me Salmu meyitenged keddiey."

⁴⁵ Nataman, imbulihan ni Hisus ne egkapuwasan ka me suman-suman dan eyew egpakasabut te Kasulatan. ⁴⁶ Ne migkahiyan din sikandan, "Nasulat diye te Kasulatan ne ka Kristu keilangan ne eg-antus wey egpatey, wey egkeuyag ded sikandin te igkatatelu ne aldew. ⁴⁷ Keilangan ne igpangguhud diye te langun ne nasud, bunsud kayi te Hirusalim, ne tenged kandin, egkapasaylu ka eg-inniyug te me sale dan. ⁴⁸ Ne sikaniyu ka me talagpamalehet te seini se langun. ⁴⁹ † Ne igpeuyan ku kaniyu ka insaad te Amey ku. Piru keilangan ne uugpe kew pa diye te Hirusalim taman te egkaleneban kew e te geem ne egpuun diye te langit."

Ka pegbatun ki Hisus diye te langit

(Mar. 16:19-20; Him. 1:9-11)

⁵⁰ †† Nataman, in-uyan ni Hisus sikandan diye te lihawangan te siyudad taman te Bitanya. Te diyad sikandan, ingkayew rin e ka belad din wey impanalanganin din sikandan. ⁵¹ Te egkalihet sikandin ne egpanalanganin kandan, egkahan-ganaran e degma sikandin egkabatun diye te langit. ⁵² Ne indayan dan sikandin, wey miglibed e sikandan diye te Hirusalim ne amana nahale-gale. ⁵³ Ne layun de sikandan diye te timplu eyew te pegpasalamat te Manama.

† 24:49 Him 1:4. †† 24:50 Him 1:9-11.

Huwan

Igpewun-a

Ka migsulat te seini ne baseen iyan si Huwan ne sabeka te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen ni Hisus. Sikandin ka hibateen ne miggeyinawaan amana ni Hisus, wey suled din si Santiyagu ne hibateen ded degma ni Hisus. Te ware pad neyimu ne me hibateen ensi Huwan ki Santiyagu, mangngengalap pad sikandan diye te lanew te Galiliya дума te amey ran ne si Sibidiyu. Te neyimu e sikandan ne me hibateen, layun sikandan egdumdumaa ni Hisus te me hipanawan din. Ka pegduma-ruma ni Huwan ki Hisus, sabeka ne pamalehet ne malehet iya ka nasulat te seini ne baseen.

Ka guhuren ni Huwan, diye migbunsud te pegpanengneng din ke nekey ka Lalag te Manama, ne neyimu e ne etew wey mig-ugpe e kayi te ampew te tane дума kanta. Nataman, nahuhud din e man-e ka meyitenged ki Huwan ne Talagbewutismu ne miggun-a miggendini ki Hisus eyew te peg-andam te keet-etawan te peggingu-ma ni Hisus.

Diye te kapitulu daruwa (2) peendiye te kapitulu sapulu wey daruwa (12) ka nalein-lein ne me kein-inuwan ne innimu ni Hisus ne migpeila ne sikandin iya ka Kristu ne insaad te Manama ne egluwas te me Hudiyu, wey te langun ne kene ne me Hudiyu ne egpalintutuu wey egsalig kandin. Egkatahaan ta kayi ne due me etew ne migpalintutuu wey migsalig kandin wey neyimu ne me hibateen din, wey due degma miggubabe kandin. Diye te kapitulu sapulu wey tatelu (13) peendiye te kapitulu sapulu wey pitu (17), nasulat ka amana ne meupiya ne pegpaalukuyey enni Hisus te me hibateen din te ware pad dakepa sikandin. Impanpanayan din sikandan lalahi wey baggeta su natahaan din e ne mahaan e ka timpu ne iglansang e sikandin te krus.

Diye te katammanan ne me kapitulu, nahuhud ka pegdakep ki Hisus wey ka peggukum kandin, ka peglansang kandin diye te krus, ka pegkeuyag din, wey ka pegpakita rin te me hibateen din.

Impaay-ayaran degma ni Huwan te egpanengneng ne egkarawat ta ka dasag ne umul ne ware egtamanan pinaahi te pegpalintutuu wey pegsalig ta ki Hisu Kristu. Sikandin de ka dalan, ka kamalehetan, wey ka umul.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-18

Si Huwan ne Talagbewutismu wey ka an-anayan ne me hibateen ni Hisus 1:19-51

Ka immangimu ni Hisus ne nakita te keet-etawan 2:1-12:50

Ka katammanan ne simana diye te Hirusalim wey diye te marani te Hirusalim 13:1-19:42

Ka pegkeuyag wey ka pegpakita te Magbebaye 20:1-31

Ka pegpakita ni Hisus te me hibateen din diye te Galiliya 21:1-25

Ka Lalag ne egbehey te umul

1 Te ware pad neyimu ne minsan nekey, duen e ka egnanganan te Lalag. Ka Lalag дума te Manama, wey iyan iya ka Manama. ² Puun te an-anayan, ka Lalag dume e te Manama. ³ Neyimu ka langun pinaahi te Lalag, wey ware minsan sabeka ne neyimu ne kene ne pinaahi kandin. ⁴ Ne ka Lalag, iyan egpuunan te umul ne iyan miglayag te suman-suman te me etew. ⁵ Nakateng-ew te marusilem ka kalayag, wey ware sei-ni nareeg te marusilem.

⁶ † Na, due etew ne insuhu te Manama ne egnanganan ki Huwan. ⁷ Migpamalehet sikandin diye te me etew meyitenged te kalayag, su eyew egpakapalintutuu ka langun pinaahi te pegpamalehet din. ⁸ Ne kene ne si Huwan ka kalayag, piru miggendini sikandin eyew egpamalehet meyitenged kayi. ⁹ Ne sei-

ni se malehet ne kalayag, iyan ka miggendini te kalibutan ne egteng-ew te langun ne etew.

¹⁰ Ne miggendini sikandin te kalibutan, ne minsan neyimu ka kalibutan pinaahi kandin, piru ware mig-ila kandin ka nangugpe kayi. ¹¹ Miggendini sikandin te kandin ne inged, piru ka kandin ne keet-etawan ware migdawat kandin. ¹² Piru minsan hentew-a ne migdawat wey migpalintutuu kandin, imbehayan din te katenged ne egkeyimu ne anak te Manama. ¹³ Ware sikandan neyimu ne me anak te Manama pinaahi te pegpewulirey te alunggun wey te pegbuut naa te etew, ke kene, pinaahi te pegbuut te Manama.

¹⁴ Ne ka Lalag, neyimu ne etew wey miglemung mig-ugpe kanta. Amana sikandin ne meupiya wey hiid-uwun, wey malehet ka inalag din. Nakita ney ka katelesan din, ka katelesan isip sabsabeka ne Anak te Manama ne Amey.

¹⁵ Ne migpamalehet si Huwan meyitenged kandin, wey migpanguleyi ka migkahi, "Sikandin ka ingkahi ku

† 1:6 Mat 3:1; Mar 1:4; Luk 3:1-2.

ne egpakinundul keddi. Ne labew sikandin keddiey, su duen e sikandin te ware e pad miglesut."

¹⁶ Ne puun te dakel ne keupiya wey keyid-u rin, ware tamanan te pegpanalangin din kanta. ¹⁷ Ka Balaud imbehey te Manama kanta pinaahi ki Muwisis, piru pinaahi ki Hisu Kristu ne miggunguma ka keupiya wey keyid-u, wey ka kamalehetan. ¹⁸ Ware minsan sabeka ne nakakita te Manama. Piru ka Anak te Manama ne layun duma te Amey rin, sikandin ka migpeila te Manama kanta.

Ka guhuren ni Huwan ne Talagbewutismu

(Mat. 3:1-12; Mar. 1:1-8; Luk. 3:1-18)

¹⁹ Due me talagpanubad wey me Libita † ne insuhu te me pangulu te Hudiyu te Hirusalim ne egpeendiyen ki Huwan su egpeinseen. Ne migkahi sikandan ka miginse, "Hentew kaa?"

²⁰ Ne ware miggeeles si Huwan su migpangguhud sikandin te malehet ne migkahi, "Kene ne sikeddi ka Kristu." ††

²¹ ‡ Ne mig-inse e man-e sikandan kandin, "Hentew ke naan iya? Si Ilyas ka?"

Ne migtabak si Huwan, "Kena a ne si Ilyas."

Ne mig-inse e man-e sikandan, "Kema ke sikeykew ka Prupita ne egtetaharan ney?"

Ne migtabak e man-e si Huwan, "Kene ne sikeddiey."

²² Seeye naa, migkahi sikandan, "Na, panugtuli key ke hentew kaa, su eyew due igkatabak ney te migsuhu kanami. Nekey-a ka igkalalag nu meytenged te pegkeetew nu?"

²³ †† Ne migtabak si Huwan, "Sikeddiey ka egkahiyen ni prupita Isayas ne eggenendue:

'Due egpanguleyi diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan ne egkahi,

Tul-ira niyu ka dalan te Magbebaye!'"

²⁴ Ne iyan migsuhu te seeye ne me etew ka me Parisiyu. ²⁵ Ne mig-insaan dan e man-e si Huwan, "Ne mania te egpamewutismu ka te kene ke bes ne Kristu wey ke si Ilyas naa, wey ke ka Prupita?"

²⁶ Ne migtabak si Huwan, "Egpamewutismu e re te weyig, piru due duma niyu kayi kuntee ne ware niyu neileyi. ²⁷ Egpakinundul sikandin keddiey, piru kena a ne likes ne eggekad te hiket te sandal din."

²⁸ Neyitabu seini diye te Bitanya, diye te deyipag te weyig ne enggaran te Hurdan ne egpamewutismuwan ni Huwan.

Ka migbayad te sale te me etew

²⁹ Te seup ne aldew, nakita ni Huwan si Hisus ne eggendiye te kandin. Ne dutu, migkahi e si Huwan, "Pamineg kew, kayid e ka Nati ne Karniru te Manama ne eg-awe te me sale te me etew kayi te ampew te tane! ³⁰ Sikandin ka egkahiyen ku ne egpakinundul keddiey piru labew keddiey, su duen e sikandin te ware e pad ilesut. ³¹ Minsan sikeddi dengan, ware a

† Ka me Libita ka talagbulig te talagpanubad. †† Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas. ‡ 1:21 Mal 4:5; Diy 18:15, 18. †† 1:23 Isa 40:3 (LXX).

nekeila ke hentew-a sikandin. Piru miggendini a ka egpamewutismu pinaahi te weyig su eyew egkeila sikandin te me kabuhalan ni Israil.

³² "Egpamalehet a ne nakita ku ka Panisingan te Manama ne miglene diye te kandin iling te seleppati puun diye te langit, wey migpalunggehaat seini diye te kandin. ³³ Dengan, ware e pad nekeila ke hentew-a sikandin, piru ka Manama ne migsuhu keddi te egpamewutismu pinaahi te weyig, tapey e migkahi keddi, 'Ka etew ne egkakita nu ne eglanaan te Panisingan wey egpalunggehaat seini diye te kandin, sikandin naa ka egpamewutismu pinaahi te Panisingan.' ³⁴ Ne nakita kud en iya sika kuntee, sikan naa ka egpamalehet a te sikandin iya ka Anak te Manama."

Ka an-anayan ne me hibateen ni Hisus

³⁵ Te seup ne aldew, diyad e man-e si Huwan duma te daruwa ne hibateen din. ³⁶ Ne nakita ni Huwan si Hisus ka eglihat, wey migkahi sikandin, "Seinid e ka Nati ne Karniru te Manama!"

³⁷ Ne seeye se daruwa ne hibateen din nakarineg te ingkahi rin wey migsinundul e sikandan ki Hisus. ³⁸ Te peglilingey ni Hisus, nakita rin sikandan ka egsinundul kandin. Ne mig-insaan din e sikandan, "Nekey-a ka egpammitawen niyu?"

Ne migtabak sikandan, "Rabi, hendei kaa mig-ugpe?" (Ka kaluwasan te Rabi, Talagpanulu.)

³⁹ Ne migkahi si Hisus, "Kema, duma kew keddi eyew egkiteen niyu." Purisu migdume e sikandan wey nakita ran e ka in-ugpaan din, wey migpalunggehaat sikandan duma kandin su me alas kuwatu † e seeye te maapun.

⁴⁰ Si Andris ne suled ni Simun Pidru ka sabeka te seeye se daruwa ne nakarineg te ingkahi ni Huwan wey ka migsinundul ki Hisus. ⁴¹ Migweil-weil si Andris, impammitew rin ka suled din ne si Simun Pidru wey ingkahiyen, "Nakita ney e ka Misiyas." (Ka kaluwasan te Misiyas, Kristu. ††) ⁴² Ne induma rin e si Simun diye te ki Hisus.

Te pegginguma ran diye te ki Hisus, migmemet-metan sikandin ni Hisus wey migkahiyen, "Sikeykew si Simun ne anak ni Huwan. Piru puun kuntee, egn-garanan kad e ki Sipas." (Ka Sipas iling ded ka kaluwasan te Pidru ne iyan igpasabut se, "batu.")

Ka peg-umew ni Hisus engki Pilipi ki Natanail

⁴³ Te seup ne aldew, nakasuman-suman si Hisus ne eggendiye te Galiliya. Ne nalambag din si Pilipi diye wey migkahiyen din, "Ikul ka keddiey." ⁴⁴ (Si Pilipi, matig-Bitsayda. Ne diye degma te sikan siyudad nangugpe ensi Andris wey Pidru.) ⁴⁵ Nataman, nakita ni Pilipi si Natanail wey migkahiyen din, "Nakita ney e ka etew ne nasulat diye te Balaud ni Muwisis wey nasulat ded degma te me prupita. Sikandin bes si Hisus ne matig-Nasarit ne anak ni Husi."

†† Te Grigu: mahaan e ka igkasapulu ne uras. ††† Ka igpasabut te Kristu, ka insaad ne Manluluwas.

⁴⁶ Ne mig-insaan sikandin ni Natanail, "Duen bes ded meupiya ne etew ne matig-Nasarit?"

Ne migtabak si Pilipi, "Kema, egparumeey ki eyew egkakita nu."

⁴⁷ Te pegkakita ni Hisus te egparani e si Natanail diye te kandin, migkahi e sikandin, "Te, seinid e ka malehet ne kabuhalan ni Israil, wey kene mule sikandin egpanlimbung."

⁴⁸ Ne mig-inse si Natanail, "Immenu nu te eg-ila keddiey?"

Ne migtabak si Hisus, "Te ware ke pad umawa ni Pilipi, nakita kud e sikeykew diye te lebut te kayu ne enggaranan te iggira."

⁴⁹ Ne migkahi si Natanail, "Talagpanulu, sikeykew bes iya ka Anak te Manama! Sikeykew bes iya ka Hari te Israil!"

⁵⁰ Ne migtabak si Hisus, "Kema ke migpalintutuu ke re puun te ingkahi ku ne nakita ku sikeykew diye te lebut te kayu? Subla pad kangkuwa due ka egkakita nu." ⁵¹ † Ne migkahiyen ni Hisus sikandan langun, "Eg-nangenan ku sikaniyu te malehet: egkakita niyu ka langit ne egkalukatan wey ka me panalihan te Manama ne egpamaneug wey egpamaneyik diye te Anak te Etew."

Ka kasal diye te Kana

2 Te peglihad e te daruwa ne aldew, due kasal diye te lungsud te Kana ne sakup te Galiliya. Ne migtambung ka iney ni Hisus, ² wey inninggat degma ensi Hisus duma te me hibateen din. ³ Te naamin e ka eg-inumen ne binu, migkahiyen e si Hisus te iney rin, "Naaminan e sikandan te binu."

⁴ Ne migtabak si Hisus, "Ine, kena a banasali su ware pad migginguma ka keddi ne timpu."

⁵ Nataman, migkahiyen e te iney ni Hisus ka me suluhanen, "Himuwa niyu ka minsan nekey ne igsohu din kaniyu."

⁶ Ne due tuluuwan te me Hudiyu meyitenged te pegayad-ayad pegpanlu-lu. Sikan naa ka due hen-em diye ne banga ne batu ne egkatahuan ka tagse sabeka te daruwa ne pulu (20) peendiye te tatelu ne pulu (30) ne gelun ne weyig. ⁷ Ne migkahiyen ni Hisus ka me suluhanen, "Hipenua niyu te weyig ka hen-em ne banga." Ne migpipenu dan en iya seeye. ⁸ Nataman, migkahiyen e man-e sikandan ni Hisus, "Na, sakug kew naan e due te weyig wey uyana niyu diye te migpangulu te seini ne sahakeen." Ne intuman dan iya seeye. ⁹ Ne miggeraman e degma te migpangulu te kasal ka weyig ne neyimu ne binu, piru ware sikandin nakanengneng ke hendei migpuun ka binu. (Piru nakanengneng e ka me suluhanen ne migsakug te weyig.) Seeye naa, impeumew rin e ka egpangasawa ¹⁰ wey migkahiyen, "Nabatasan te kasuluhan ne iyan iggun-a igsendad ka subla ne mananam ne binu ne igpeinum te me mahaliyug. Ne emun ke dakel e ka egkeinum dan, henduen pad ka kene amana ne me-

upiya ne binu. Piru sikeykew mule, kunteen nud e ipalihawang ka subla ne mananam ne binu!"

¹¹ Sika ka an-anayan ne innimu ni Hisus ne kein-inuwan diye te Kana ne sakup te Galiliya. Impakita rin ka karesen din, wey migpalintutuu kandin wey migsalig ka me hibateen din.

¹² †† Te pegkapenga rutu, migtupang e si Hisus peendiye te Kapirnaum duma te iney rin, me suled din, wey me hibateen din, wey migpalunggehaat sikandan diye te me pila ne aldew.

Ka peggendiye ni Hisus te timplu

(Mat. 21:12-13; Mar. 11:15-17; Luk. 19:45-46)

¹³ ‡ Te seeye ne timpu, mahaan e ka sahakeen te me Hudiyu ne enggaranan te Sahakeen te Peglihad te Panalihan te Manama, †† purisu miggendiye si Hisus te Hirusalim. ¹⁴ Ne diye te timplu, nakita rin ka egmamel-egye te me baka, me karniru, wey me seleppati. Nakita rin man-e diye ka egmanaliyu te seleppi ne naminnuu te me lamisa ran. ¹⁵ Ne puun dutu, miggimu si Hisus te lubid ne igpanlampes din, wey impangalew rin ka me ayam ne me karniru wey me baka, wey impalihawang din diye te timplu. Ne insabulak din ka me seleppi te egmanaliyu te seleppi wey impamalintuad din ka me lamisa. ¹⁶ Ne migkahiyen din ka egmamelegye te seleppati, "Awaa niyu sika kayi! Kene niyu himuwa ne palingkiyan ka baley te Amey ku." ¹⁷ ††† Ne dutu, nasuman-suman e te me hibateen din ka nasulat diye te Kasulatan ne miggenendue, "Ka subla ne peggeyina nawa ku te baley nu ka egpakapanulud keddi diye te kamatayen."

¹⁸ Ne puun te miggimu rin, mig-insaan sikandin te me pangulu te me Hudiyu te migkahi, "Nekey-a ne kein-inuwan ka igkapapitew nu kanami ne due katenged nu te peggimu te iling kayi?"

¹⁹ ††† Ne migtabak si Hisus, "Guhusa niyu seini se timplu, ne seled te tatelu ne aldew, igpes-ek ku red mane."

²⁰ Ne migkahi sikandan, "Miggingumaan te hep-at ne pulu wey hen-em (46) ne leg-un ka pegbebaley kayi, ne kuntee, igpes-ek nu re seled te tatelu ne aldew?"

²¹ Piru ka timplu ne egkahiyen ni Hisus, sika se lawa rin. ²² Purisu te timpu ne in-uyag e sikandin, nasuman-suman te me hibateen din ka inlalag din. Ne migpalintutuu e sikandan te nasulat te Kasulatan wey te inlalag ni Hisus meyitenged te lawa rin.

Nanengnengan ni Hisus ka suman-suman te me etew

²³ Ne diye te Hirusalim te timpu te Sahakeen te Peglihad te Panalihan te Manama, masalig ne me etew ka migpalintutuu wey migsalig ki Hisus ††† puun te pegkakita ran te me kein-inuwan ne neyimu rin. ²⁴ Piru ware mule migsalig si Hisus kandan su nanengnengan din ka langun ne etew. ²⁵ Ne kenad ne keilangan ne

†† 2:12 Mat 4:13. ‡ 2:13 Iks 12:1-27. †† Pitawa niyu diye lis-taan te me lalag ne diye egkakita te peka te libru. ††† 2:17 Sal 69:9. †††† 2:19 Mat 26:61; 27:40; Mar 14:58; 15:29. ††††† Te Grigu: Migpalintutuu wey ke migsalig te ngaran din.

† 1:51 Hin 28:12.

egpanugtulan pad sikandin meyitenged te me etew su nakanengneng e sikandin ke nekey ka diye te pusung dan.

Ka pegpahuhurey enni Hisus wey Nikudimu

3 Ne due sabeka ne etew ne egngaranan ki Nikudimu. Sabeka sikandin ne pangulu te me Hudiyu wey sakup te punduk te me Parisiyu. ² Sabeka ne marusilem, miggendiye sikandin te ki Hisus wey migkahi, "Talagpanulu, nakanengneng key ne talagpanulu ka ne impeendini te Manama, su ware egpekeyimu te me kein-inuwan iling te neyimu nu ke ware ka Manama diye te kandin."

³ Ne migtabak si Hisus, "Egnangenan ku sikeykew te malehet: ware etew ne egkasakup te Peghari te Manama ke kene sikandin ig-abey iglesut."

⁴ Ne mig-inse si Nikudimu, "Egmenuwen naan pad te igpalesut ka etew ke buyag e? Kenad egkaayun ne eglibed pad sikandin egseled diye te getek te iney rin eyew igpalesut e man-e."

⁵ Ne migtabak si Hisus, "Egnangenan ku sikeykew te malehet: ware etew ne egpakaseled te Migharian te Manama ke kene sikandin ig-anak pinaahi te weyig wey te Panisingan te Manama. ⁶ Su ka ig-anak te etew, etew re degma, piru ka ig-anak te Panisingan te Manama, ispirituwanen degma. ⁷ Purisu, kene ka keinu-inu ne migkahian ku sikeykew te keilangan ne ig-abey ka iglesut. ⁸ Iling te kalamag ne minsan hendei egpabaye, egkarineg ta ka dahing kayi piru kene ta egkanengnengan ke hendei migpuun wey ke hendei egpabulus. Iling ded degma due ka langun ne ig-anak te Panisingan te Manama."

⁹ Ne mig-inse si Nikudimu, "Egmenuwen naa seini?"

¹⁰ Ne migtabak si Hisus, "Ware ke bes nakanengneng kayi te mabantug ke ma perem ne talagpanulu kayi te Israil? ¹¹ Egnangenan ku sikeykew te malehet: ke nekey ka nanengnengan ney wey nakita, sikan ded ka egpamalehetan ney. Piru ware kew migpalintutuu te guhuren ney. ¹² Ke ware kew migpalintutuu te igpangguhud ku kaniyu meyitenged te kayi te kalibutan, wey kew naan pa iya egpalintutuu ke iyan ku igpangguhud ka meyitenged te diye te langit. ¹³ Ne ware pad etew ne nekeendiye te langit, angin e te seeye se migpama-neug puun te langit, ne iyan ka Anak te Etew.

¹⁴ † "Ne iling te pegkayew ni Muwisis te putew ne uled te diye sikandan te mammara ne inged ne kene egkeugpaan, iling naan ded degma ka Anak te Etew ne keilangan ne egkayawen ¹⁵ eyew ka langun ne egpalintutuu wey egسالig kandin, egpakaangken te umul ne ware egtamanan. ¹⁶ Su miggeyinawaan amana te Manama ka me etew kayi te ampew te tane, sikan naa ka imbehey rin ka sabsabeka ne Anak din su eyew ka langun ne egpalintutuu wey egسالig kandin, kene egpatey, ke kene, egpakaangken te umul ne ware egtamanan. ¹⁷ Su ware ipeendini te Manama ka Anak din kayi te ampew te tane eyew te peggukum te me etew, ke kene, te pegluwas kandan.

¹⁸ "Purisu ka minsan hentew ne egpalintutuu wey egسالig kandin, kene eggukuman ne eglegparan, piru ka minsan hentew ne kene egpalintutuu kandin, tapey e newukuman su ware sikandin migpalintutuu te sabsabeka ne Anak te Manama. ¹⁹ Iling kayi ka peggukum: ka kalayag, nekeendinid e te kalibutan piru ware geyinawei te me etew, ke kene, iyan dan miggeyinawaan ka marusilem su mareet ka eggimuwen dan. ²⁰ Su ka langun ne eggimu te mareet, kene egkeupian te malayag wey kene degma ne egparani te malayag su egkaaldeq ne egkatahaan ka mareet ne eggimuwen dan. ²¹ Piru seeye se etew ne mig-ikul te kamalehetan, egparani te malayag su eyew egkatahaan ne iyan egpuunan te meupiya ne neyimu rin ka Manama."

Si Hisus wey si Huwan ne Talagbewutismu

²² Te pegkapenga dutu, miggendiyad e te prubinsya te Hudiya ensi Hisus duma te me hibateen din. Ne migpalunggehaat sikandan diye, wey migpamewutismu sikandin. ²³ Ne si Huwan, migpamewutismu degma diye te Inun ne marani te Salim, su dakel ka weyig diye. Migpamewutismuwan din ka me etew ne nangendiye te kandin. ²⁴ †† (Te seeye ne timpu, ware pad naprisu si Huwan.) ²⁵ Ne dutu, migpakig-apul ka me hibateen ni Huwan te sabeka ne Hudiyu meyitenged te tuluuwen dan ne peglinis.

²⁶ Nangendiye sikandan te ki Huwan ne migkahi, "Talagpanulu, nasuman-suman nu pad seeye se etew ne duma nu dengan diye te deyipag te weyig ne Hurdan, ne impeila nu te me etew? Migpamewutismu man e degma sikandin kuntee wey nangendiyad e te kandin ka langun ne etew!"

²⁷ Ne migtabak si Huwan, "Ware egkeyimu te etew, angin e ke igbehey seini kandin te Manama. ²⁸ ‡ Sikaniyu mismu ka egpakapamalehet te migkahi ku ne kene ne sikeddiey ka Kristu, ke kene, impewun-e e re kandin ipeendini te Manama. ²⁹ Iling te egkasalen: ka egpangasawa, iyan iya egpakakamuney te egpangasaween. Ka alukuy te egpangasawa ne egtetahad kandin, egkahale ke egkarineg din e ka laheng te egpangasawa. Ne egpekeiling e naa degma te alukuy te egpangasawa, ne amana a nahale kuntee. ³⁰ Su keilangan ne egpakaparibabew sikandin, ne sikeddi, egpakapariralem."

Sikandin ka migpuun diye te langit

³¹ Sikandin se migpuun diye te langit iyan labew te langun. Ka migpuun kayi te ampew te tane, malebud de wey iyan de iya egkahuhud ka kayi re te ampew te tane. Piru, sikandin se migpuun diye te langit ka labew te langun. ³² Ne iyan din impamalehetan ka egkakita rin wey ka egkarineg din, piru ware egpalintutuu te igpangguhud din. ³³ Piru seeye se egpalintutuu te iglalag din, migpamalehet ne malehet ka inlalag te Manama. ³⁴ Su ka insuhu te Manama, egpangguhud te lalag te Manama su ware tamanan te Panisingan ne

† 3:14 Num 21:9.

†† 3:24 Mat 14:3; Mar 6:17; Luk 3:19-20. ‡ 3:28 Huw 1:20.

imbehey te Manama diye te kandin. ³⁵ † Amana geyinawei te Amey ka Anak din, ne ka langun imbehey rin diye te kandin. ³⁶ Ne minsan hentew ne egpalintutuu wey egسالig te Anak din, egpakaangken te umul ne ware egtamanan. Piru ka kene egpalintutuu wey egسالig te Anak din, kene egpakaangken te umul ne ware egtamanan, ne nasi kene egkaawe ka langet te Manama kandin.

Ka pegpakiglalag ni Hisus te malitan ne matig-Samarya

4 Ne nakarineg ka me Parisiyu te iyan e masalig ka neyimu ne hibateen wey nabewutismuwan ni Hisus du te ki Huwan. ² (Piru ka malehet, kene ne si Hisus iya ka migpamewutismu su ka me hibateen din de.) ³ Te pegkanengneng ni Hisus te narineg seeye te me Parisiyu, mig-awe e sikandan diye te Hudiya wey miglibed e diye te Galiliya. ⁴ Ne due inged ne egn-garanan te Samarya ne egkalaharan dan te eggendiye te Galiliya.

⁵ † Pegginguma ran te Samarya, due lungsud diye ne enggaran te Sikar ne marani te tane ne imbehey ni Hakub te anak din ne si Husi. ⁶ Ne due belun dutu ne impakali dengan ni Hakub. Ne diye migpinuu si Hisus te ilis te belun su nabeley sikandin ka miggipaneew. Me meudtu en iya seeye.

⁷ Ne dutu, nangendiye te lungsud ka me hibateen din ka egbebeli te egkakeen dan. Te iyug de te me hibateen din, due malitan ne matig-Samarya ne miglepew eyew epanakeru. Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Peinume e pa." ⁸ (Te seeye ne timpu, nangendiye te siyudad ka me hibateen din su egbebeli te egkakeen.)

⁹ ‡ Ne migtabak ka malitan, "Mania te egbuyan a nikeykew te weyig te Hudiya ke ma, wey sikeddi, matig-Samarya a ne malitan?" (Nakakahi ka malitan te iling due su kenad iya eg-elit-elit ka me Hudiya te me matig-Samarya.)

¹⁰ Ne migtabak si Hisus, "Ke nanengnengan nu pa perem ke nekey ka igkabehey te Manama, wey ke hentew seini se migbuyu keykew te weyig, sikeykew en iya perem ka egbuyu keddi wey egbehayan ku sikeykew te weyig ne egpakabehey te umul."

¹¹ Ne migkahi ka malitan, "Ahalen, ware timbe nu, wey maralem degma seini se belun. Hendei ke naa egey te weyig ne egpakabehey te umul?" ¹² Impakali re te kaapuan ta ne si Hakub ka seini ne belun wey kayi re iya degma sikandin mig-inum duma te me anak din wey te me ayam din. Mania, labew ke bes te kaapuan ta ne si Hakub?"

¹³ Ne migtabak si Hisus, "Minsan hentew ne eg-inum te seini ne weyig, egkammaraan ded man-e; ¹⁴ piru ka egpekeinum te weyig ne igbehey ku kandin, kenad egkammaraan. Su ka weyig ne igbehey ku kandin, egpekeiling te sebseb diye te lawa rin ne kene

egkeetiyen ne egpakabehey te umul ne ware egtamanan."

¹⁵ Ne migkahi ka malitan, "Ahalen, behayi a te sika ne weyig su eyew kena ad egkammaraan, wey eyew kena ad degma eggendini ka egsakeru."

¹⁶ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Hendiyei nu ka asawa nu wey dumaa nu kayi."

¹⁷ Ne migtabak ka malitan, "Ware asawa ku."

Ne migtabak si Hisus, "Malehet ka ingkahi nu ne ware asawa nu. ¹⁸ Su kalalimma kad nakaasawa wey ka iglukes nu kuntee, kene ne malehet ne asawa nu. Sikan naa ka malehet ka ingkahi nu."

¹⁹ Ne migkahi ka malitan, "Ahalen, pegsuman ku ne prupita ka. ²⁰ Ka me kaapuan ney, kayi migsimba te Manama te seini ne bubungan. Piru sikaniyu se me Hudiya, migkahi kew te diye de te Hirusalim eleg ne egsimba te Manama."

²¹ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Pamineg ka inayen. Egginguma ka timpu ne kene kew e kayi te bubungan wey ke diye naa te Hirusalim egsimba te Amey ne Manama. ²² Sikaniyu se matig-Samarya, ware kew nekeila te egsimbeen niyu, piru sikanami se me Hudiya, nekeila key mule te egsimbeen ney su kayi ma te me Hudiya egpuun ka kaluwasan. ²³ Piru egginguma ka timpu, ka seinid en iya kuntee, ne ka malehet ne egsimba, egsimba te Manama pinaahi te panisingan wey te kamalehetan. Ne iling iya due ka igkeupii te Manama ne egsimba kandin. ²⁴ Ka Manama, panisingan sikandin. Purisu ka egsimba kandin, keilangan ne egsimba pinaahi te panisingan wey te kamalehetan."

²⁵ Ne migkahi ka malitan, "Nakanengneng a te eggendini ka Misiyas ne enggaran te Kristu. Emun ke eggingume e sikandin, igpasabut din kanta ka langun."

²⁶ Ne migtabak si Hisus, "Sikeddi seini se migpakiglalag keykew, sikan en iya ka egkahiyen nu."

²⁷ Ne dutu, nakalibed e degma ka me hibateen ni Hisus. Ne neinu-inu sikandan te nakita ran sikandin ne migpakiglalag te malitan. Piru ware sabeka kandan ne egpekeinse te malitan ke nekey ka igkeupii rin, wey ware degma egpekeinse ki Hisus ke mania te migpakiglalag sikandin te malitan.

²⁸ Seeye naa, mig-engkeran e te malitan ka banga din te miglibed diye te lungsud wey migkahiyen din ka me etew, ²⁹ "Kema, mahaan kew, wey tengtengi niyu ka etew ne migpanugtul keddi te langun ne neyimu ku. Sikandin buwad ka Kristu?" ³⁰ Ne nangawe ka me etew diye te lungsud wey nangendiye te ki Hisus.

³¹ Taheed te egpalinggumaan pad ka me etew, imbanasalan si Hisus te me hibateen din ne migkahi, "Tallaganulu, keen ke pa."

³² Piru migkahi si Hisus, "Due egkakeen ku ne ware niyu nanengnengi."

³³ Seeye naa, migme-inseeye ka me hibateen din ne migkahi, "Duen buwa migdulung kandin te egkakeen?"

† 3:35 Mat 11:27; Luk 10:22. †† 4:5 Hin 33:19; Huswi 24:32.

‡ 4:9 Ist 4:1-5; Nih 4:1-2.

³⁴ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Ka egkakeen ku, iyan sika se pegtuman te igkeupii te migsuhu ked-diey, wey te peg-impus te himu ne impeyimu keddi. ³⁵ Due epad niyu ne eggenendue, 'Eggingumaan pad te hep-at ne bulan human ka tinggaani.' Piru egnangenan ku sikaniyu, tinggaani e kuntee. Pitawa niyu ka me pinamula diye te me kamet ne neyinuhan e wey eleg e ne eggaaniyen! ³⁶ Ka eggaani, egbayaran sikandin, wey seeye se egkahaani, eglimuren wey egbehayan te umul ne ware egtamanan. Purisu, egkahale seeye se migpamula duma te seeye se miggaani. ³⁷ Malehet iya ka eparen ne eggenendue, 'Lein ne etew ka egpamula wey lein ne etew ka eggaani.' ³⁸ Impeyipaneu ku sikaniyu eyew eggaani te ware niyu ikalasey te pegpamula. Nalasey ka me duma piru meupiya kew su sikaniyu ka nasunged puun te kandan ne himu."

³⁹ Masalig ka matig-Samarya ne migpalintutuu ki Hisus puun te migpanugtulan sikandan te malitan te nangenangan ni Hisus ka langun ne neyimu rin. ⁴⁰ Te pegginguma te me matig-Samarya diye te ki Hisus, inhangyu dan sikandin ke egkaayun ne eggirehe pad sikandin diye te kandan. Purisu, miggirehe pad iya si Hisus diye seled te daruwa ne aldew.

⁴¹ Ne migmasalig pad man-e ka migpalintutuu kandin tenged te pegpanulu din. ⁴² Ne migkahiyen te me etew ka malitan, "Kuntee, migpalintutuu key e kandin, kene ne puun de te impangguhud nu kanami, ke kene, puun te sikanami en iya ka nakarineg kandin. Ne natahaan ney e ne sikandin bes iya ka Manluluwas te me etew kayi te ampew te tane."

Ka pegbawi ni Hisus te anak te upisyal

⁴³ Te nararuan e ensi Hisus diye, mig-awe e sikandan dutu wey miggendiyad e te Galiliya. ⁴⁴ † (Ne si Hisus mismu ka migkahi ne kene egtahuren ka prupita diye te inged ne intulinan din.) ⁴⁵ †† Te pegginguma rin diye te Galiliya, meupiya ka pegsagsahipe kandin te me etew. Su nekeendiye ma sikandan te Hirusalim te timpu te Sahakeen te Peglihad te Panalihan te Manama wey nakakita degma sikandan langun te immangimu ni Hisus diye.

⁴⁶ ‡ Ne miglibed e man-e si Hisus diye te Kana ne sakup te Galiliya, ka inged ne miggimuwan din te binu puun te weyig. Ne dutu, due sabeka ne upisyal te gubirnu ne migdaluan te anak din ne lukes diye te Kapirnaum. ⁴⁷ Te pegkarineg din ne miglibed si Hisus diye te Galiliya puun te Hudiya, migdagdahew sikandin miggendiye te ki Hisus ne migpeyid-u-hid-u kandin ne eggendiye te Kapirnaum eyew egbawian ka anak din ne egkabigtawan e. ⁴⁸ Migkahiyen sikandin ni Hisus, "Wey kew re egpalintutuu keddi ke egpakakita kew te me palinneu wey me kein-inuwan ne himu."

⁴⁹ Piru migtabak ka upisyal, "Ahalen, duma ke pa ubag keddi te kene pad egkabigtawan ka anak ku."

⁵⁰ Ne migtabak si Hisus kandin, "Uli kad e su egkeulian e ka anak nu."

Migpalintutuu ka upisyal te inlag ni Hisus diye te kandin, ne sikan de ne mig-uli sikandin. ⁵¹ Te egpatiralan pad sikandin, insinug-ung e sikandin te me suluhuanen din wey migpangguhuran, "Manekal e ka anak nu."

⁵² Ne mig-inse sikandin ke nekey ne uras ne migkabaluan ka anak din. Ne migtabak ka me suluhuanen, "Inlibuwanan e sikandin gabii te me ala una † te maapun." ⁵³ Ne nasuman-suman te upisyal ne seeye iyan urasa ka pegkahi ni Hisus te egkeulian e ka anak din. Purisu, migpalintutuu sikandan langun se taltalaan ki Hisus.

⁵⁴ Sika ka igkarangeb ne kein-inuwan ne innimu ni Hisus te pegginguma rin diye te Galiliya puun te Hudiya.

Ka pegbawi ni Hisus te etew ne diye te lanew

5 Te pegkapenga dutu, miggendiyad e man-e si Hisus te Hirusalim eyew te pegtambung te saha-keen te me Hudiya. ² Ne diye te Hirusalim, due gumawan ne bayaan te me karniru. Ne due lanew ne marani te seeye ne gumawan ne ingngaranan te me Hudiya te Bitsata. Due lalimma ne helunganan ne nakaalingkus te lanew ³ ne impangibatan te susuluhi ne egmanderalu, me butud, me pungku, wey kene egkengaweil se lawa ne me etew. †† Ne due sabeka ne etew diye ne tatelu ne pulu wey walu (38) e ne leg-un ka migderalu. ⁶ Nakita ni Hisus ka etew ne miggibat diye wey nanengnengan din e degma ka kaluhey te pegderalu rin. Seeye naa, mig-insaan din e ka etew, "Egkeupian ka ne egkeulian?"

⁷ Ne migtabak ka egderalu, "Ahalen, egkeupian a perem piru ware etew ne egpaseneb keddi due te weyig ke egkalihew e sika te panalihan, su emun ke egpeenduen ad e te weyig, duen e egpekewun-a ked-diey."

⁸ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Enew ka, wey uyana nu ka hibatanan nu wey hipaneu kad." ⁹ Sahuhune ne neulian ka etew te dalu rin, wey insabil-bil din e ka hibatanan din wey miggipaneu e.

Neyitabu seeye te Aldew te Peggimeley. ¹⁰ †† Purisu migkahiyen te me pangulu te me Hudiya ka lukes ne neulian, "Mania te mig-uyan ka te hibatanan nu te Aldew kuntee te Peggimeley? Supak seini te Balaud ta."

¹¹ Ne migtabak ka etew, "Ka migbawi keddi ka migsuhu ne igpeuyan ka hibatanan ku wey egpeyipanawen a."

¹² Seeye naa, mig-insaan dan ka etew ke hentew ka migsuhu kandin te peg-uyan te hibatanan din wey te pegpeyipanew kandin.

† 4:44 Mat 13:57; Mar 6:4; Luk 4:24. †† 4:45 Huw 2:23. ‡ 4:46 Huw 2:1-11.

†† Te Grigu: Igkapitu ne uras. ‡ Due me sinulat ne inlagkes ka birsikulu 4 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggendue: Egtetahad sikandan ke egkalihew ka weyig su due timpu ne egpamaneug ka panalihan te Manama eyew eglilihew. Ka egpekewun-a egpakaseneb te weyig ne miglihew te panalihan, egkeulian te minsan nekey ne dalu rin. ††† 5:10 Nih 13:19; Hir 17:21.

¹³ Piru ware neileyi te etew ke hentew ka migbawi kandin, su nakasewug-sewug man-e si Hisus te susu-luhi ne me etew.

¹⁴ Nataman, nakite e man-e ni Hisus diye te timplu ka etew ne imbawian din wey migkahiyen din, "Tengtengi nu naa te neulian kad en iya. Kene kad himu te sale su kema ke subla pad ne mareet ka egkeyitabu keykew."

¹⁵ Nataman, mig-awe e ka etew ne migpangguhud te me pangulu te me Hudiyu ne si Hisus bes ka migbawi kandin. ¹⁶ Ne puun dutu, migbunsuran e te me pangulu te me Hudiyu si Hisus te egbayad-bayad tenged su migpamawi sikandin te Aldew te Peggimeley. ¹⁷ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Kene eg-engked ka Amey ku ne eggimu, sikan naa ka kena a degma eg-engked."

¹⁸ Puun te ingkahi ni Hisus, nanasnasian de iya nalelehet ka me pangulu te me Hudiyu ne eggimatey kandin, su kene ne iyan de egpuunan ka pegsupak din te Balaud meytenged te Aldew te Peggimeley, ke kene, migkahi pad man-e sikandin te ka Manama iyan iya ka Amey rin. Iyan kaluwasan due ne nekeiling sikandin te Manama.

Ka geem te Anak te Manama

¹⁹ Purisu migkahi si Hisus diye te kandan, "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ware egkeyimu te Anak ke sikandin de. Eggimu re sikandin ke nekey ka nakita rin ne eggimuwen te Amey rin. Ke nekey ka eggimuwen te Amey, iling ded degma ka eggimuwen te Anak.

²⁰ Miggeyinawaan amana te Amey ka Anak din wey impakita rin kandin ka langun ne eggimuwen din. Igpakita rin pad man-e diye te Anak din ka subla pad kayi ne me kein-inuwan, ne sika ka egpakapeinu-inu kaniyu.

²¹ Eg-uyahen te Amey ka me minatey wey egbehayan te umul, ne egbehey red degma ka Anak te umul te seeye se igkeupii rin ne eg-uyahen. ²² Kene eggukum ka Amey te minsan hentew, su imbehey rin diye te Anak din ka katenged te peggukum, ²³ su eyew egtahud ka langun te Anak iling te pegtahud dan te Amey. Purisu, ka kene egtahud te Anak, kene degma egtahud te Amey ne migsuhu kandin.

²⁴ "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka egpamineg te iglalag ku wey egpalintutuu te migsuhu keddiey, due umul ne ware egtamanan. Kenad sikandin eggukuman ne eglegparan tenged su nakabaye e sikandin puun te kamatayen peendiye te umul. ²⁵ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: egginguma ka timpu, ne ka seinid en iya kuntee, ne egdineg ka me minatey te laheng te Anak te Manama, ne seeye se egpakarineg, egkeuyag. ²⁶ Ka Amey ka egpakabehey te umul, ne iling ded degma ka Anak din su imbehayan din te katenged te pegbehey te umul. ²⁷ Migbehayan din man-e ka Anak te katenged te peggukum, tenged su Anak ma sikandin te Etew. ²⁸ Kene kew keinu-inu kayi su egginguma ka timpu ne egpakarineg te laheng din ka langun ne me minatey diye te lebenganan, ²⁹ † wey egmanlihawang sikandan. Ka seeye se meupiya

† 5:29 Dan 12:2.

se neyimu, eg-uyahen wey egbehayan te umul ne ware egtamanan. Ka seeye se mareet se neyimu, eg-uyahen ded degma piru eggukuman ne eglegparan."

Ka migpamalehet meytenged ki Hisus

³⁰ Mig-abey pad man-e migkahi si Hisus, "Ware egkeyimu ku ke sikeddiey re. Su minsan eggukum a, piru iyan ku eg-ikulen ka iglalag te Manama keddi. Purisu matareng ka peggukum ku su kene e ma eggimu te igkeupii ku, ke kene, seeye de se igkeupii te migsuhu keddiey.

³¹ "Emun ke sikeddiey re ka egpamalehet meytenged te pegkeetew ku, kene seini egkapalintutuuwan. ³² Piru due duma ne migpamalehet meytenged keddiey, wey nakanengneng a ne malehet ka ingkahi rin meytenged keddi. ³³ †† Due insuhu niyu diye te ki Huwan eyew te peg-inse-inse kandin, wey migpangguhud sikandin te malehet meytenged keddi. ³⁴ Kena a egkeilangan te pegpamalehet te me etew meytenged keddiey, piru miglalag ku re sika eyew egpalintutuu kew wey egkaluwas kew. ³⁵ Nekeiling si Huwan te impareketan ne sulu ne miglayag. Ne ingkahale niyu ka peglayag din minsan te malepet de ne timpu. ³⁶ Piru due egpamalehet meytenged keddiey ne subla pad te pegpamalehet ni Huwan. Su ka im-mangimu ku ne igmeyimu iya te Amey ku keddiey, iyan sika ka migpamalehet te impeendini a iya te Amey ku. ³⁷ † Ne ka Amey ne migpeendini keddiey iyan iya migpamalehet meytenged keddi. Piru ware kew en iya nakakita te ulaula rin wey ke nakarineg naa te laheng din, ³⁸ wey warad iya nakapamula te pusung niyu ka lalag din, su ware kew migpalintutuu keddi te impeendini rin. ³⁹ In-ugsi-ugsi niyu ka Kasulatan su kahiyen niyu ne sika ka paahi ne egpakaangken kew te umul ne ware egtamanan. Ne ka Kasulatan, migpamalehet iya meytenged keddiey ⁴⁰ piru ware kew red iya man-e migparani keddiey eyew egpakaangken te umul ne ware egtamanan.

⁴¹ "Kena a egparayan-dayan te me etew. ⁴² Piru neilaan ku mule sikaniyu wey nanengnengan ku ne ware diye te pusung niyu ka geyinawa te Manama. ⁴³ Miggendini a ka mig-uyan te katenged te Amey ku, piru ware a nikaniyu dawata. Ne ke due lein ne eggendini te kandin de ne katenged, iyan niyu nasi egdawat-en. ⁴⁴ Egmenuwen niyu te pegpalintutuu ke iyan niyu re igkeupii ne egmekegdayan kew, piru egbalaharen niyu ka pegdayan ne egpuun te sabsabeka ne Manama. ⁴⁵ Piru kene kew egsuman-suman ne sikeddi ka egsumbung kaniyu diye te Amey ku. Si Muwisis iya ne migpallatengan niyu ka egsumbung kaniyu. ⁴⁶ Ke malehet ne migpalintutuu kew ki Muwisis, egpalintutuu kew perem degma keddiey su sikandin iya ka migsulat meytenged keddi. ⁴⁷ Piru tenged su kene kew egpalintutuu te insulat din, sikan naa ka kene kew degma egpalintutuu te iglalag ku kaniyu."

†† 5:33 Huw 1:19-27; 3:27-30. † 5:37 Mat 3:17; Mar 1:11; Luk 3:22.

Ka pegpakeen ni Hisus te 5,000 ne me etew

(Mat. 14:13-21; Mar. 6:30-44; Luk. 9:10-17)

6 Pegkapenga dutu, miglapas e man-e ensi Hisus diye te Lanew te Galiliya ne egngaranan degma te Lanew te Tibiryas. ² Amana ne masalig ne me etew ka migsinsinundul engki Hisus su nakakita sikandan te me kein-inuwan ne innimu rin te pegpamawi din te egmanderalu. ³ Ne migpatakereg e ensi Hisus duma te me hibateen din diye te bubungan wey diye migpin-pinnuu. ⁴ Te seeye ne timpu, mahaan e man-e ka Saha-keen te Peglihad te Panalihan te Manama. ⁵ Te pegtengteng ni Hisus, nakita rin ka susuluhi ne me etew ne egpeendiye te kandan. Ne migkahiyen din si Pilipi, "Hendei ki egpakabebeli te egkakeen ne igpakeen ta te seini ne me etew?" ⁶ (Inlalag din sika eyew te peg-eleg-eleg ki Pilipi, kunaleg te tapey e sikandin nakanengneng ke nekey ka eggimuwen din.)

⁷ Ne migtabak si Pilipi, "Minsan pad ke egbebeli ki te paan ne bali te daruwa ne gatus (200) ne dinaryu, † wey egdereiseken te re te pegpamehey, kene de egka-keenan ka seini ne me etew."

⁸ Ne migkahiyen sikandin te sabeka te me hibateen din ne egngaranan ki Andris ne suled ni Simun Pidru, ⁹ "Due lukes-lukes kayi ne due paan ne lalimma ne malisen wey daruwa ne ngalap te weyig. Piru nekegmenu naan de iya sika te iling kayi ne kasuluhan?"

¹⁰ Ne migkahi si Hisus, "Ne papinnuwa niyu ka me etew." Purisu immapinnuu ran e ka me etew diye te me hila munen, su dakel ka me hila munen dutu. Lalimma ne libu (5,000) ka kasuluhan te me lukes de.

¹¹ Nataman, ingkuwa ni Hisus ka me paan wey migpasalamat pad sikandin te Manama hendue ipamehey diye te me etew ne namminnuu. Ne iling ded ka ngalap, impanalad din ded degma diye te me etew, wey nangeen sikandan taman te igkeupii ran.

¹² Te nabulung-bulung e sikandan langun, migkahiyen e ni Hisus ka me hibateen din, "Limura niyu ka nasame su egkaraat." ¹³ Seeye naa, impanlimud dan e ka nasame puun te lalimma ne paan, wey nakapenu te sapulu wey daruwa (12) ne liyang ka nasame.

¹⁴ Te pegkakita te me etew te kein-inuwan ne innimu ni Hisus, migkahi sikandan, "Seinid en iya ka Prupita ne nasulat diye te Kasulatan ne eggendini te ampew te tane!" ¹⁵ Ne tapey e nakanengneng si Hisus ne egpehesen sikandin te me etew eyew eggimuwen dan ne Hari, seeye naa ka mig-awe sikandin diye wey miglibed migtakereg diye te bubungan ne migsab-sabeka.

Ka peggipanew ni Hisus diye te kulit te weyig

(Mat. 14:22-33; Mar. 6:45-52)

¹⁶ Ne hengkayi se egpangilumkilum e, nanupang e ka me hibateen din diye te lanew ¹⁷ wey nanguntud te balangey ka eglapas diye te Kapirnaum. Ne nasagkup de due, ware pad nakasundul si Hisus kandan.

† Ka sabeka ne dinaryu, eleg ne igbayad te etew ne egtrabahu te senge kaaldew.

¹⁸ Taheed te eglapas e sikandan, migpangalamag te kekesehi wey migdakel e ka me bunlud. ¹⁹ Te me lalimma e wey ke hen-em e ne kilumitru ka imbaye dan te pegpamegsey, nakita ran si Hisus ka miggipanew diye te weyig ne egpeendiye te unturanaan dan, wey ne-naaldek sikandan. ²⁰ Piru migkahiyen sikandan ni Hisus, "Kene kew kaalde su sikeddiey seini." ²¹ Ne dutu, igkeupii ran ne eg-untud si Hisus te balangey, wey sauhune ne nakatuhun sikandan diye te eggendiyaan dan.

Ka pegpammitew te me etew ki Hisus

²² Te seup ne aldew, ka me etew ne migpalunggehaat pad diye te deyipag te linew nakamaan-maan te nangawe e ka me hibateen ni Hisus ne nanguntud te sabsabeka ne balangey diye. Nanengnengan dan man-e ne ware migduma si Hisus te me hibateen din su sikandan de ka nangipanew. ²³ Ne dutu, due me balangey puun te Tibiryas ne nanginguma diye te marani te nangeenan dan te paan te napasalamatan e seeye te Magbebaye. ²⁴ Purisu te pegkanengneng dan ne ware bes e si Hisus diye wey ka me hibateen din, nanguntud e sikandan te me balangey wey nangendiyad te Kapirnaum ka egpammitew ki Hisus.

Ka keenen ne egpakabehey te umul

²⁵ Pegginguma te me etew diye te deyipag te lanew, nakita ran si Hisus wey mig-insaan dan, "Talagpanulu, ken-u ke bes pad kayi?"

²⁶ Ne migtabak si Hisus, "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: kene ne iyan niyu igpammitew keddi su nakakita kew te me kein-inuwan ne neyimu ku, ke kene, puun de su impakeen ku sikaniyu te paan wey nenabulung kew. ²⁷ Kene kew pakannekal ne eggimu para te keenen ne eglihad de, ke kene, te keenen ne egpakabehey te umul ne ware egtamanan. Ne ka Anak te Etew iyan egbehey kaniyu kayi su sikandin ka imbehayan te Amey ne Manama te katenged te pegbehey kayi."

²⁸ Puun due, mig-inse sikandan kandin, "Nekey naa ka eleg ne eggimuwen ney eyew egkatuman ney ka igpeyimu te Manama?"

²⁹ Ne migtabak si Hisus, "Seini ka igkeupii te Manama ne eggimuwen niyu: palintutuu wey salig kew te insuhu din."

³⁰ Ne migtabak sikandan, "Nekey naa ne kein-inuwan ka igkapapitew nu kanami eyew egkapalintutuu key keykew? Nekey ka eggimuwen nu? ³¹ †† Ka me kaap-apan ney dengan, nangeen te mana te diye pad sikandan te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. Su sumale te nasulat te Kasulatan, 'Imbehayan din sikandan te keenen ne diye egpuun te langit.' "

³² Ne migkahi si Hisus, "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: kene ne si Muwisis ka migbehey kaniyu te egkeenen ne egpuun diye te langit, su ka Amey ku. Ne sikandin ded man-e ka egbehey kaniyu te malehet ne

†† 6:31 Iks 16:4,15; Sal 78:24.

keenen ne egpuun diye te langit. ³³ Su ka keenen ne igbehey te Manama, iyan sika se egpamaneug puun te langit wey egbehey te umul te me etew kayi te ampew te tane."

³⁴ Ne migkahiyen dan si Hisus, "Ahalen, behayi key ma layun te sika ne keenen."

³⁵ Ne migkahiyen ni Hisus sikandan, "Sikeddiey ka keenen ne egbehey te umul. Ka egparani keddi kenad iya eggutasan, wey ka egpalintutuu wey egسالig keddi, kenad egkammaraan. ³⁶ Piru iling te nakahi kud e kaniyu ne minsan nakita ad nikaniyu, kene kew red iya man-e egpalintutuu. ³⁷ Ka langun ne etew ne igbehey te Amey ku keddi, egparani keddiey. Ne ka egparani keddi, kene ku egdeldelen. ³⁸ Su wara a migpamaneug puun te langit eyew te pegtuman te keddi ne igkeupii, ke kene, eyew te pegtuman te igkeupii te Amey ku ne migsuhu keddiey. ³⁹ Ne seini ka igkeupii te migsuhu keddiey: egtantanuran ku ka imbehey rin keddi ne kene egkatarinan te minsan sabeka, piru eg-uyahen ku sikandan te katammanan ne aldew. ⁴⁰ Su seini ka igkeupii te Amey ku: ka langun ne egpammitew wey egpalintutuu wey egسالig te Anak, egpakaangken te umul ne ware egtamanan wey eg-uyahen ku sikandan te katammanan ne aldew."

⁴¹ Seeye naa, migsalew-salew e ka me Hudiyu meytenged kandin tenged te ingkahi rin ne sikandin ka keenen ne diye egpuun te langit. ⁴² Migkahi sikandan, "Si Hisus ma sika ne anak ni Husi. Nakataha ki ke hentew-a ka amey wey ka iney rin, ne mania te egkahi sikandin te diye din egpuun te langit?"

⁴³ Ne migtabak si Hisus, "Kene kew e pasalsalawey. ⁴⁴ Ware egpakaparani keddi ke kene egpeparaniyen te Amey ne migsuhu keddi. Ne seeye se egparani keddi, eg-uyahen ku red te katammanan ne aldew. ⁴⁵ † Due insulat te me prupita ne eggenendue, 'Egpanuluen sikandan langun te Manama.' Purisu, ka langun ne egpamineg te Amey wey egdawat te iglalag din, egparani keddiey. ⁴⁶ Ne ware seini migpasabut ne due etew ne nakakita te Amey, su ware iya nakakita kandin angin e keddi te diye migpuun te Manama. ⁴⁷ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka egpalintutuu wey egسالig keddi, due umul ne ware egtamanan. ⁴⁸ Sikeddi ka keenen ne egbehey te umul. ⁴⁹ Ka me kaap-apan niyu, nangeen te mana te diye pad sikandan te mammara ne inged ne kene egkeugpaan, piru nam-matey man ded sikandan. ⁵⁰ Piru lein ka seini se keenen ne migpamaneug puun te langit. Minsan hentew ne egkeen kayi, kenad e egpatey. ⁵¹ Sikeddiey ka manekal ne keenen ne migpamaneug puun te langit. Minsan hentew ne egkeen te seini ne keenen, egkeuyag te ware egtamanan. Ne iyan keenen ka lawa ku ne igbehey ku eyew egpakaangken te umul ne ware egtamanan ka me etew kayi te ampew te tane."

⁵² Ne dutu, nenekeg-apul ka me Hudiyu diye. Ne migkahi sikandan, "Egmenuwen te seini ne etew te pegbehey te lawa rin eyew igpakeen kanta?"

⁵³ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: emun ke kene kew egkeen te lawa te Anak te Etew, wey kene eg-inum te kandin ne langesa, kene kew egpakaangken te umul. ⁵⁴ Piru ka minsan hentew ne egkeen te keddi ne lawa, wey eg-inum te keddi ne langesa, due umul ne ware egta-manan, wey eg-uyahen ku te katammanan ne aldew. ⁵⁵ Su ka lawa ku, iyan sika ka malehet ne keenen, ne ka langesa ku, iyan sika ka malehet ne inumen. ⁵⁶ Ka minsan hentew ne egkeen te keddi ne lawa wey eg-inum te keddi ne langesa, eg-uugpe sikandin kayi te keddiey wey eg-ugpa a degma diye te kandin. ⁵⁷ Ka manekal ne Amey ka migsuhu keddi, wey neuyag a tenged kandin. Ne iling naan ded degma due, ka egkeen keddiey, egkeuyag tenged keddi. ⁵⁸ Ne iyan iya seini ka keenen ne egpuun diye te langit, kene ne iling seini te keenen ne mana ne ingkeen te me kaap-apan niyu, su nam-matey red sikandan. Su ka egkeen te seini ne keenen, egkeuyag te ware egtamanan."

⁵⁹ Inlalag seeye ni Hisus te pegpanulu din diye te simbaan te me Hudiyu diye te Kapirnaum.

Ka lalag ne egpakabehey te umul

⁶⁰ Masalig ne me hibateen din ka nakarineg kayi wey nakakahi, "Malised seini se impanulu din. Hentew-a ka egpekeuyun kayi?"

⁶¹ Ne minsan ware migpanugtul ki Hisus, piru nanengnengan din ne migsalew-salew ka me hibateen din meytenged te impanulu din. Sikan naa ka migkahiyen din sikandan, "Neenenduenan kew te ingkahi ku? ⁶² Emun ke iling due, wey naan pa iya ke egkiteen niyud ka Anak te Etew ne egbatunen igpal-ibed diye te impuunan din. ⁶³ Ka egbehey te umul iyan ka Panisingan te Manama wey kene seini egkeyimu te etew. Ka inlalag ku kaniyu, diye egpuun te Panisingan te Manama wey egpakabehey te umul. ⁶⁴ Piru due du-ma niyu kayi ne kene egpalintutuu keddi." (Inkahi seini ni Hisus su tapey rin e nanengnengi ke hentew ka kene egpalintutuu wey ke hentew degma ka eg-akal kandin.) ⁶⁵ Ne migpabulus sikandin migkahi, "Sika ka egpuunan ne migkahiyen ku sikaniyu te ware egpakaparani keddi, angin e te igpeparani keddi te Amey."

⁶⁶ Ne puun dutu, masalig ka me hibateen din ne mig-engked wey warad migduma kandin.

⁶⁷ Ne migkahiyen ni Hisus ka sapulu wey daruwa (12) ne hibateen din, "Ne sikaniyu, eg-engkeran e naa degma nikaniyu?"

⁶⁸ †† Migtabak si Simun Pidru kandin, "Magbebaye, hentew naa ka egkeendiyaan ney? Sikeykew re ka due lalag ne egpakabehey te umul ne ware egtamanan. ⁶⁹ Migpalintutuu key keykew wey nanengnengan ney ne sikeykew iya ka Matulus ne in-alam te Manama."

⁷⁰ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Sikeddiey iya ka mig-alam kaniyu te sapulu wey daruwa (12). Piru ahalen te me busew ka sabeka kaniyu." ⁷¹ Si Hudas ne anak ni Simun Iskaryuti ka egkahiyen ni Hisus, su min-

† 6:45 Isa 54:13.

†† 6:68 Mat 16:16; Mar 8:29; Luk 9:20.

san sabeka sikandin te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen, sikandin iya ka eg-akal ki Hisus.

Ka peggubabe te me suled ni Hisus kandin

7 Pegkapenga dutu, migleug-leug si Hisus diye te Galiliya. Kene sikandin egleug-leug diye te Hudiya, su egbentaanan sikandin te eggimatey te me Hudiya. ² † Te seeye ne timpu, mahaan e ka sahakeen te me Hudiya ne enggaran te Sahakeen te me Balungbalung, ³ wey migkahiyen si Hisus te me suled din, “Awe ka kayi wey hendiye ka te Hudiya su eyew egpakakita ka me hibateen nu te me kein-inuwan ne eggimuwen nu. ⁴ Su ware etew ne eggeles te eggimuwen din ke egkeupian sikandin ne egpabantug. Ne puun su eggimu ke ma te iling due, panengnenga nu nasi ka me etew kayi te ampew te tane meytenged keykew!” ⁵ (Nalalag sika te me suled ni Hisus su minsan sikandan, ware migpalintutuu wey migsalig kandin.)

⁶ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Kene pad eleg keddi kuntee ne eggendiye, piru egkaayun kew mule te minsan ken-u. ⁷ Kene egkaayun ne egdumutan kew te me etew kayi te ampew te tane, piru egdumutan a mule nikandan su impamalehetan ku ne mareet ka hinimuwan dan. ⁸ Hendiye kew e te sahakeen. Kene e pad eggendiye su kene pad ne eleg ka timpu ne eggimuwen ku ka eleg ne eggimuwen ku.” ⁹ Sika ka inalag din kandan wey migpalunggehaat pad sikandin diye te Galiliya.

Ka Sahakeen te me Balungbalung

¹⁰ Te nangipanew e ka me suled ni Hisus peendiye te sahakeen, migsinundul e degma si Hisus piru ware migpeeyang-heyang. ¹¹ Ne impammitew sikandin te me pangulu te me Hudiya diye te sahakeen wey nanginse sikandan ke hendeid e sikandin.

¹² Te seeye ne kalibulungan, masalig ka egmana-naasey meytenged kandin. Ka duma migkahi, “Me-upiya sikandin ne etew.” Piru ka duma migkahi degma, “Kene ne malehet sika, su eg-akalan din de ka me etew.” ¹³ Piru ware sabeka kandan ne egpakawangal-wangal meytenged kandin su egkaaldeh sikandan te me pangulu te me Hudiya.

¹⁴ Te mahaan e egpekegliware ka sahakeen, miggendiye si Hisus te timplu wey migpanulu. ¹⁵ Ne dutu, neinu-inu ka me pangulu te me Hudiya wey migkahi, “Immenu rin buwa te pegkateu te ware ma sikandin nekeiskuyla?”

¹⁶ Seeye naa, intabak sikandan ni Hisus, “Ka pegpanulu ku, kene egpuun kayi te keddiey, ke kene, diye egpuun te Manama ne migsuhu keddi. ¹⁷ Minsan hentew ne egkeupian ne eggimu te igkeupii te Manama, egpakanengneng ke diye naa egpuun te Manama ka pegpanulu ku wey ke kayi re egpuun te keddiey. ¹⁸ Ka etew ne eglalag puun te kandin de ne suman-suman, egpabantug te pegkeetew rin. Piru ka etew ne iyan ig-

pabantug ka migsuhu kandin, egkapalintutuuwan wey kene ne ubaten. ¹⁹ Imbehayan kew ni Muwisis te Balaud te Manama, menu ma iya? Piru ware minsan sabeka kaniyu ne migtuman te Balaud, su emun ke migtuman kew pa perem, kena a nikaniyu eggimatayan.”

²⁰ Ne migtabak ka me etew, “Migserepan kad te busew! Hentew ma ka egkeupian ne eggimatey keykew?”

²¹ Ne migtabak si Hisus, “Duen de innimu ku te Aldew te Peggimeley wey neinu-inu kew e langun ²² † minsan nekeg-iling ki re iya. Su due impanulu ni Muwisis kaniyu ne pegtuli te me anak niyu (minsan kene ne diye egbunsud sika te ki Muwisis su diye te kaap-apan din), ne innimu niyu sika minsan ke Aldew te Peggimeley. ²³ ‡ Ke egtulien niyu ka sabeka ne bate te Aldew te Peggimeley eyew te pegtuman te Balaud ni Muwisis, ne mania te nabelu kew keddi te imbawian ku ka sabeka ne etew te Aldew te Peggimeley? ²⁴ Kene niyu hukumi ka etew pinaahi te egkakita niyu ne hinimuwan din, ke kene, hukumi niyu sikandin pinaahi te eleg ne gantangan wey palabian.”

Ka peg-agseb ne Kristu si Hisus

²⁵ Ne due me matig-Hirusalim ne migkahi, “Hendue te seini ma iya ne etew ka egbentaanan dan te eggimatey? ²⁶ Na, pitawa niyud te egpanulu man e mule sikandin kayi te kasuluhan, wey ware igkaapul te me pangulu ta kandin! Kema buwa ke nakanengneng e sikandan te sikandin ka Kristu? ²⁷ Piru nakanengneng ki ke hendei migpuun ka seini ne etew. Ne ka Kristu mule ke egginguma, ware egpakanengneng ke hendei sikandin egpuun.”

²⁸ Seeye naa, migbalbalukan si Hisus te pegpanulu din diye te timplu ne migkahi, “Malehet naan iya ne nekeila kew keddi wey nakanengneng kew ke hendei a egpuun? Ka malehet, wara a mig-oney-oney miggendi-ni, ke kene, impeendini e re. Egkasalihan sikandin se migsuhu keddi, wey ware kew nekeila kandin. ²⁹ Piru nekeila a mule kandin, su diye a migpuun te kandin wey sikandin ka migsuhu keddi.”

³⁰ Ne puun due, egdakepen dan e perem sikandin, piru ware egpakaaku tenged su ware pad miggingu-ma ka kandin ne timpu. ³¹ Piru masalig ka me etew diye ne migpalintutuu wey migsalig kandin. Migkahi sikandan, “Emun ke egginguma ka Kristu, kene buwa sikandin egpekeyimu te kein-inuwan ne subla pad te neyimu te seini ne etew!”

Ka me sundalu ne insuhu eyew pegdakep ki Hisus

³² Nakarineg ka me Parisiyu te igmegna-naasey te me etew meytenged ki Hisus, purisu sikandan wey ka me pangulu te me talagpanubad, migsuhu te me talagbantey te timplu ne egparakepen ki Hisus. ³³ Ne migkahi si Hisus, “Kene naan de egkaluhey ka timpu ne egmekegduma ki, egkataman, eglibed ad man-e diye te migsuhu keddi. ³⁴ Egpanmitawen a nikaniyu

† 7:2 Lib 23:34; Diy 16:13.

†† 7:22 Lib 12:3; Hin 17:10. ‡ 7:23 Huw 5:9.

piru kena ad nikaniyu egkakita su ka eggendiyaan ku, kene niyu egkeendiyaan."

³⁵ Ne migmein-inseey ka me pangulu te me Hudiyu ne miggenendue, "Hendei bes sikandin eggendiye mania te kene ta sikandin egkakita? Eggendiye buwa sikandin te me siyudad te me Grigu ne nangubpaan te me karumaan ta ne me Hudiyu eyew diyad e man-egpanulu?" ³⁶ Su migkahi sikandin, 'Egpammitawen a nikaniyu piru kena ad nikaniyu egkakita,' wey, 'Kene kew egpekeendiye te eggendiyaan ku.' Na, nekey buwa ka igpasabut din due?"

Ka sebseb ne egpakabehey te umul

³⁷ † Ne migginguma ka katammanan ne aldew te sa-hakeen ne iyan ka amana ne impurtanti ne aldew. Te seeye ne aldew, migsasindeg si Hisus ne migbal-balukan, "Hentew seeye se nammaraan, parani kew keddi wey inum kew." ³⁸ †† Su sumale te nasulat diye te Kasulatan, 'Ka minsan hentew ne egpalintutuu wey egsalig keddi, egtulayas te pusung din ka weyig ne egpakabehey te umul.' " ³⁹ Iyan igpasabut ni Hisus kayi ne seeye se egpalintutuu wey egsalig kandin, egpakarawat te Panisingan te Manama. Su ware pad ibehey ka Panisingan te Manama te seeye ne timpu, tenged su ware pad sikandin imbantug te Manama pinaahi te pegbatun kandin.

Ka pegkabaad te me etew

⁴⁰ Masalig ne me etew te seeye ne kalibulungan ka nakarineg te ingkahi rin wey nakakahi, "Malehet iya ne sikandin ka Prupita ne egtetaharan ta!"

⁴¹ Ne migkahi degma ka дума, "Sikandin iya ka Kristu!"

Piru due degma дума ne migkahi, "Kene ne diye te Galiliya egpuun ka Kristu!" ⁴² † Su nasulat diye te Kasulatan ne ka Kristu diye egpuun te kabuhalan ni Dabid, wey diye eglesut te Bitlihim ne ugpaan ni Dabid." ⁴³ Seeye naa, nabaad ka me etew meytenged te suman-suman dan ki Hisus. ⁴⁴ Egkeupian ka дума ne egdakepen dan e perem sikandin, piru ware egpakaaku ne egdakep kandin.

Ka peggubabe te me pangulu ki Hisus

⁴⁵ Nataman, miglibed e ka me talagbantey te timplu diye te me pangulu te talagpanubad wey te me Parisiyu. Ne mig-insaan sikandan, "Mania te ware niyu uyana sikandin kayi?"

⁴⁶ Ne migtabak ka me talagbantey, "Ware de due etew ne nekeiling kandin ke eglalag!"

⁴⁷ Ne mig-insaan sikandan te me Parisiyu, "Ew, naakalan kew bes e degma nikandin?" ⁴⁸ Duen naan e natahaan niyu ne me pangulu te me Hudiyu wey ke Parisiyu naa ne migpalintutuu e kandin? ⁴⁹ Seeye se me etew ne nalibulung, ware nakataha te Balaud ni Muwisis, purisu indilus sikandan te Manama!"

† 7:37 Lib 23:36. †† 7:38 Isi 47:1; Sak 14:8. ‡ 7:42 2Sam 7:12; Mik 5:2.

⁵⁰ † Ne due sabeka ne Parisiyu ne si Nikudimu, ne migpakigkite e dengan ki Hisus ne migkahi kandan, ⁵¹ "Sumale te kanta ne Balaud, kene ki egpekewukum ne nakasale ka sabeka ne etew te kene te pad egkewusey wey egkanengnengan ka neyimu rin."

⁵² Ne migtabak sikandan, "Egpekeiling ka degma te matig-Galiliya! Kema, ug-ugsiya nu ka Kasulatan wey egkanengnengan nu ne ware prupita ne egpuun te Galiliya." ⁵³ [Nataman, nanguli e sikandan langun. ††

Ka malitan ne nasapenan ne nalibuhan

8 Ne si Hisus mule, miggendiye sikandin te Bubungan te Ulibu. ² Te pegkapawe, migselem-selem e man-e si Hisus miggendiye te timplu. Ne miglingutan sikandin te masalig ne me etew wey migpinnuu sikandin ka migpanulu kandan. ³ Ne ka me talagpanulu te Balaud te Manama wey ka me Parisiyu, mig-uyan te malitan ne nasapenan dan ne nalibuhan wey impasasindeg dan diye te tangkaan te me etew. ⁴ Ne migkahiyen dan si Hisus, "Talagpanulu, nasapenan ka seini ne malitan ne nalibuhan. ⁵ †† Ne sumale te Balaud ni Muwisis, eleg sikandin ne egbatuwen taman te egpatey. Na, nekey ka igkalalag nu?" ⁶ Inlalag dan seeye eyew te pegsahilut ki Hisus eyew igpakasumbung dan sikandin. Piru migweil-weil si Hisus, mig-usengul sikandin wey migsusulat te kemel rin diye te tane. ⁷ Migpabulus sikandan ka eg-inse kandin, ne dutu, migsasindeg si Hisus ka migkahi, "Ke hentew kayi te kaniyu ka ware nakasale, sikandin ka eggun-a egbatu kandin." ⁸ Ne mig-usengul e man-e si Hisus ka migsusulat diye te tane. ⁹ Te pegkarineg dan te inlalag ni Hisus, masihpanew e sikandan, ne iyan miggun-a ka me buyag. Nataman, si Hisus naan de ka nasame wey ka malitan ne migsasindeg diye. ¹⁰ Ne migsasindeg si Hisus wey migkahiyen din ka malitan, "Beyi, hendei naan e sikandan? Ware bes sabeka ne miggukum keykew?"

¹¹ Ne migtabak ka malitan, "Ware, ahalen."

Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Kene ku degma eggukuman sikeykew. Hipanew kad wey kene kad himu te sale."]

Si Hisus ka kalayag te kalibutan

¹² †† Ne migkahiyen e man-e ni Hisus ka me etew, "Sikeddiey ka kalayag te kalibutan. Ka eg-ikul keddi, egpakaangken te kalayag te umul wey kenad egpekeyipanew diye te marusilem."

¹³ § Ne migkahiyen sikandin te me Parisiyu, "Sikeykew red ka eg-uney-uney egpamalehet meytenged keykew, sikan naa ka kene ka egkapalintutuuwan."

¹⁴ Ne migtabak si Hisus, "Minsan ke eg-uney-uney a egpamalehet meytenged keddiey, malehet iya ka eglalahen ku, su nakanengneng a ke hendei a migpuun wey hendei a eggendiye. Piru ware kew nataha ke

†† 7:50 Huw 3:1-2. †† Ka дума ne me sinulat ware miglagkes te 7:53 peendiye te 8:11, sikan naa ka kene ne klaru ke iglagkes naa degma seini kayi. ††† 8:5 Lib 20:10; Diy 22:22-24. ††† 8:12 Mat 5:14; Huw 9:5. § 8:13 Huw 5:31.

hendei a migpuun wey ke hendei a eggendiye. ¹⁵ Ka peggukum niyu puun de te suman-suman niyu, piru sikeddiye mule, wara a miggukum te minsan hentew. ¹⁶ Piru ke eggukum e ma, eleg mule ka peggukum ku su kene ne sikeddi de ka eggukum, ke kene, daruwa ney te Amey ne migpeendini keddi. ¹⁷ † Nasulat diye te Balaud niyu ne emun ke egpekeg-iling ka guhuren te daruwa ne talagpamalehet, malehet naa ka guhuren dan. ¹⁸ Mig-une-une-une a migpamalehet meyitenged keddiye, wey migpamalehet degma meyitenged keddi ka Amey ne migsuhu keddi.”

¹⁹ Ne mig-inse sikandan, “Hendei ka amey nu?”

Ne migtabak si Hisus, “Ware kew nekeila kanami te Amey ku. Emun perem ke nekeila kew keddi, nekeila kew perem degma te Amey ku.”

²⁰ Inlalag ni Hisus sika langun te pegpanulu din diye te lenged te intahuan te tahanan te seleppi diye te timplu. Piru ware migdakep kandin puun su ware pad migginguma ka kandin ne timpu.

Kene kew egpekeendiye te eggendiyaan ku

²¹ Nataman, migkahiyen e man-e sikandan ni Hisus, “Eggipanew a, wey egpammitawen a nikaniyu, piru egkammatey kew re due ne makasesale ded. Ne kene kew egpekeendiye te eggendiyaan ku.”

²² Purisu migkahi ka me pangulu te me Hudiyu, “Kene ki kun egpekeendiye te eggendiyaan din. Iyan buwa igpasabut due ne egluhe sikandin?”

²³ Ne migtabak si Hisus, “Sikaniyu, kayi kew migpuun te tane, piru sikeddi, diya a migpuun te langit. Kayi kew ne mahinged te kalibutan, piru kena a mule ne mahinged kayi. ²⁴ Ingkahiyen kud sikaniyu ne egkammatey kew re due ne makasesale ded. Su emun ke kene kew egpalintutuu ne sikeddi iya ka egnangenen ku, egkammatey kew re due ne makasesale ded.”

²⁵ Ne mig-insaan dan sikandin, “Hentew ke bes iya?”

Ne migtabak si Hisus, “Sikeddi iya seeye se impangguhud kud e kaniyu puun pad dengan. ²⁶ Dakel ka igpakalalag ku wey ka igpekewukum ku kaniyu. Piru iyan ku re iglalag te me etew kayi te ampew te tane ka egkarineg ku ne egpuun diye te migpeendini keddi, su egkasalihan sikandin.”

²⁷ Ware sikandan nakasabut te ka Amey bes e ne Manama ka egkahiyen din. ²⁸ Seeye naa, migkahiyen sikandan ni Hisus, “Te timpu ne egkayawen † niyud ka Anak te Etew, egkanengnengan niyud e ne sikeddi iya seeye se egnangenen ku. Egkanengnengan niyud man-e ne wara a mig-une-une-une miggimu te egkasuman-suman ku, ke kene, iyan ku re inlalag ka impanulu keddi te Amey ku. ²⁹ Ne sikandin se migpeendini keddi, migduma keddiye. Wara a nikandin balahara ne migsabsabeka, su layun ku ma himuwa ka egpakapahale kandin.”

³⁰ Masalig ka migpalintutuu ki Hisus te pegkarineg dan te inlalag din.

Ka kamalehetan ka egbehey te kaligwangan

³¹ Nataman, migkahiyen ni Hisus ka me Hudiyu ne migpalintutuu wey migsalig kandin, “Emun ke egpabulus kew eg-ikul te pegpanulu ku, malehet naa iya ne me hibateen ku sikaniyu. ³² Egkanengnengan niyu ka kamalehetan, ne ka kamalehetan ka egbehey kaniyu te kaligwangan.”

³³ ‡ Ne migtabak sikandan, “Me kabuhalan key ni Abraham wey ware key re due neuripen te minsan hentew. Ne mania te migkahi ka te egbehayan key te kaligwangan?”

³⁴ Ne migtabak si Hisus kandan, “Egnangenen ku sikaniyu te malehet: minsan hentew ne eggimu te sale, uripen te sale. ³⁵ Ne ka uripen, egkaayun ne egaween te pamilya, piru ka anak, kene mule egkaayun ne egaween. ³⁶ Purisu emun ke egbehayan kew te Anak te kaligwangan, egpakaligwang kew iya!

³⁷ Nakataha a te me kabuhalan kew iya ni Abraham, piru egbentaanan a nikaniyu te eggimatey su kene niyu egkarawat ka igpanulu ku kaniyu. ³⁸ Iyan ku re igpangguhud ka impapitew keddi te Amey ku, piru sikaniyu, iyan niyu eggimuwen ka narineg niyu puun te amey niyu.”

³⁹ Ne migtabak sikandan, “Si Abraham ka amey ney.”

Ne migtabak si Hisus, “Ke malehet ne kabuhalan kew ni Abraham, iling ded perem ka eggimuwen niyu te in-nimu rin. ⁴⁰ Piru nasi mule ne egbentaanan a nikaniyu te eggimatey minsan migpangguhud e re te kamalehetan ne narineg ku puun te Manama. Ne warad iya nekeyimu si Abraham te iling kayi! ⁴¹ Ka eggimuwen niyu, iling ded te eggimuwen te amey niyu.”

Ne migtabak sikandan, “Kene key ne me anak te dalan. Sabeka re ka Amey ney, ka Manama re iya.”

⁴² Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, “Ke malehet ne ka Manama ka amey niyu, eggeyinawaan a perem nikaniyu, su diya a migligkat kandin te peggendini ku. Wara a mig-une-une-une re due miggendini, ke kene, impeendini e re nikandin. ⁴³ Iyan puunan ne kene kew egpakasabut te iglalag ku, su egkeepes kew ne egpamineg te iglalag ku. ⁴⁴ Iyan niyu amey ka ahalen te me busew, ne iyan niyu igkeupii te eggimu ka igkeupii rin. Mangimatey sikandin puun pad te bunsuranan, wey ware sikandin migpalapig te kamalehetan su ware kamalehetan diye te kandin. Emun ke eg-uubat sikandin, mig-ikul naan de sikandin te batasan din, tenged su ubaten sikandin wey sikandin ka puunan te langun ne ubat. ⁴⁵ Ne iyan ku mule igpangguhud kaniyu ka kamalehetan, sikan naa ka kene kew egpalintutuu keddi. ⁴⁶ Hentew ma kaniyu ka egpakapamalehet ne nakasala a? Ware iya! Ne mania te kene kew egpalintutuu keddi te kamalehetan ma ka igpangguhud ku? ⁴⁷ Seeye se kandin te Manama, egpalintutuu te lalag te Manama. Piru sikaniyu, kene kew ne kandin te Manama, sikan naa ka kene kew egpalintutuu te lalag din.”

† 8:17 Diy 19:15. †† Ka igpasabut te egkayawen, ka iglansang e sikandin te krus.

‡ 8:33 Mat 3:9; Luk 3:8.

Si Hisus wey si Abraham

⁴⁸ Ne migtabak ka me pangulu te me Hudiyu diye te ki Hisus, "Malehet bes ka inlalag ney ne matig-Samarya ka wey migserapan te busew."

⁴⁹ Ne migtabak si Hisus, "Wara a serepi te busew. Imbantug ku re ka Amey ku, piru impeyilawan a mule nikaniyu. ⁵⁰ Wara a migparayan-dayan te keddi ne pegkeetew. Due ka Amey ne iyan egkeupian ne egkarayan a te me etew, wey sikandin ka eggukum ne malehet.

⁵¹ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka minsan hentew ne egtuman te iglalag ku, kenad iya egpatey."

⁵² Ne migkahiyen sikandin te me pangulu te me Hudiyu, "Kuntee, nanengnengan ney e ne malehet iya ne migserepan ka te busew! Migpatey e si Abraham wey ka me prupita, piru kuntee, egkahi ka te minsan hentew ne egtuman te iglalag nu, kenad iya egpatey.

⁵³ Mania, labew ke bes pad ubag te apu ney ne si Abraham ne migpatey e? Nammatey e degma ka me prupita. Na, hentew ke naa iya ubag?"

⁵⁴ Ne migtabak si Hisus, "Emun ke egparayan-dayan e re, ware karuan te pegparayan-dayan ku. Piru ka Amey ku ne egkahiyen niyu ne Manama niyu, iyan egdayan keddi. ⁵⁵ Ware kew nekeila kandin, piru nekeila a mule kandin. Su emun ke egkahi a te ware a nekeila kandin, egpekeiling ad e kaniyu te ubaten. Piru nekeila a iya kandin wey egtumanen ku ka lalag din. ⁵⁶ Nahalegale ka apu niyu ne si Abraham ne egkakita rin e ka aldew ne eggendini a. Ne nakita rin e iya seini wey nahalegale sikandin."

⁵⁷ Ne migkahiyen sikandin te me pangulu te me Hudiyu, "Ware ke pad miglalamma ne pulu (50) ne legun. Ne immenu nu naa ubag te pegkakita ki Abraham?"

⁵⁸ Ne migtabak si Hisus, "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: duen ad e te ware pad miglesut si Abraham."

⁵⁹ Ne puun dutu, migpamurut e sikandan te me batu su egbatuwen dan e si Hisus, piru miggeles sikandin wey migawe e diye te timplu.

Ka pegbawi ni Hisus te butud

9 Taheed te egghipanew si Hisus, due nakita rin ne etew ne nabatud puun te peglesut din. ² Ne mig-insaan sikandin te me hibateen din, "Talagpanulu, sale din naa wey ke sale te amey wey iney rin ka egpuunan ne nabatud sikandin puun te peglesut din?"

³ Ne migtabak si Hisus, "Nabatud sikandin, kene ne puun te sale din wey ke sale naa te amey wey iney rin. Neyitabu ka iling kayi su eyew egkakita te me etew ka geem te Manama pinaahi kandin. ⁴ Keilangan ne eggimuwen ta ka me himu te migsuhu keddi taheed te maaldew pad, su egginguma ka marusilem ne warad egpekeyimu. ⁵† Ne taheed te kayi e pad te ampew te tane, sikeddiey ka egpakaalayag te langun ne etew."

⁶ Te pegkapenga rin te eglalag, mig-ileb sikandin diye te tane wey inluyang din ka in-ileban din. Nataman, impulitan din ka mata te etew ⁷ wey migkahiyen din, "Hendiye ka te lanew te Silui wey pandep-ug ka diye." (Insuhu ka kaluwasan te Silui.) Purisu migpanew e ka etew wey migpandep-ug, ne egpakakite e sikandin te peglibed din.

⁸ Ka me sumbaley rin wey ka me etew ne nakakita kandin te egpampamuyu pad, nekeinse sikandan ne eggenendue, "Hendue te seini ka etew ne egpinpinuu ne egpampamuyu?"

⁹ Due duma ne migkahi, "Uya, sika iya." Piru due duma ne migkahi, "Kene ne sika. Egpekegsahid de ka ulaula ran."

Ne migkahi seeye se etew, "Sikeddi iya ne."

¹⁰ Ne mig-insaan dan sikandin, "Mania te egpakakita kad e?"

¹¹ Ne migtabak sikandin, "Migluluyang te tane ka etew ne enggaranen ki Hisus, wey impulit din e te mata ku. Ne insuhu ad nikandin ne egpeendiyeen te lanew te Silui wey egpepandep-uhen. Purisu miggendiya a degma wey migpandep-ug, ne nataman, nakakita ad."

¹² Ne mig-inse e man-e sikandan, "Hendeid e sikandin?"

Ne migtabak ka etew, "Wara a nakataha."

Ka peg-inse-inse te me Parisiyu te imbawian ne etew

¹³ Nataman, mig-uyan dan e diye te me Parisiyu ka etew ne nabatud dengan. ¹⁴ Aldew seeye te Peggimelley te inluyang ni Hisus ka tane wey imbawian din ka butud. ¹⁵ Nataman, mig-insaan e man-e te me Parisiyu ka etew ke mania te nakakita rin e. Ne migkahi ka etew diye te kandan, "Impulitan din te inluyang ne tane ka mata ku, ne nataman, migpandep-ug a wey nakakita ad."

¹⁶ Ne migkahi ka duma ne me Parisiyu, "Kene ne diye te Manama egpuun ka seini ne etew su ware migtuman te Balaud te Aldew te Peggimeley."

Piru due degma duma ne migkahi, "Egmenuwen ma te makasesale te peggimu te iling kayi ne kein-inuwan?" Seeye naa, nabaad sikandan.

¹⁷ Purisu mig-abayan e man-e insei te me Parisiyu ka etew, "Nekey-a ka igkalalag nu meytenged kandin, su egkahiyen nu ne imbawian din ka mata nu?"

Ne migtabak ka etew, "Sabeka sikandin ne prupita."

¹⁸ Piru ware migpalintutuu ka me pangulu te Hudiyu ne butud sikandin dengan ne egpakakite e kuntee. Ne puun due, impeumew ran ka amey wey iney rin.

¹⁹ Mig-insaan nikandan ka amey wey iney te etew, "Anak niyu iya seini se egkahiyen niyu ne nakapaney nabatud? Ne mania te egpakakite e sikandin kuntee?"

²⁰ Ne migtabak ka amey wey iney te etew, "Malehet iya ne anak ney sikandin, wey malehet degma ne nakapaney sikandin nabatud. ²¹ Piru ware key nakataha ke mania te nakakite e sikandin wey ke hentew ka migbawi kandin. Insei niyu sikandin su dakel e wey egkateu e ne egtabak." ²² Seeye ka nakahi ran puun su

† 9:5 Mat 5:14; Huw 8:12.

naaldek sikandan te me pangulu te me Hudiyu. Su neuyunan e nahud te me Hudiyu ne emun ke due eg-angken ne si Hisus iya ka Kristu, kenad e eg-ileen ne sakup pad te simbaan te me Hudiyu. ²³ Sika ka egpuunan te nakakahi ka amey wey iney rin, "Insei niyu sikandin su dakel e!"

²⁴ Nataman, impeumew ran e man-e ka etew ne nabutud dengan wey mig-insaan, "Pahunlibet ka te Manama ne egpangguhud ka te malehet, su nakanengneng key ne makasesale ka etew ne migbawi keykew."

²⁵ Ne migtabak ka etew, "Ware a nakataha ke makasesale naa sikandin wey ke kene. Iyan ku re natahaan ne butud a dengan, ne kuntee egpakakita ad."

²⁶ Ne mig-inse e man-e sikandan kandin, "Nekey ka innimu rin diye te keykew? Immenu rin e te egbawi ka mata nu?"

²⁷ Migtabak sikandin, "Impangguhuran kud e sikaniyu piru ware kew migpalintutuu. Ne mania te egkeupian kew pad man-e ne egpamineg kayi? Egkeupian kew degma ne egkeyimu ne me hibateen din?"

²⁸ Miglanglangitan dan sikandin wey migkahian, "Sikeykew re iya ka hibateen din! Piru sikanami, me hibateen key ni Muwisis. ²⁹ Nakanengneng key te migpakiglalag ka Manama ki Muwisis, piru meytenged te sika ne etew, minsan se egpuunan ne ware ney en iya nataheyi ke hendei!"

³⁰ Ne migtabak ka etew, "Etuwey, amana seini! Imbawian din mule ka mata ku, ne migkahi kew te ware kew nakataha ke hendei sikandin migpuun! ³¹ Nakataha ki ne kene egpaminehen te Manama ka me makasesale. Piru seeye se egtahud wey egtuman te pegbuut te Manama, egpaminehen din mule. ³² Pupun te peggimu te kalibutan, ware de due egkabantug ne egpakabawi te mata te etew ne nakapaney nabutud. ³³ Ke kene egpuun diye te Manama ka seini ne etew, ware egkeyimu rin."

³⁴ Ne migtabak sikandan, "Makasesale ka puun te peglesut nu, ne kuntee, iyan key re ubag egpanuluen nikeykew?" Ne puun dutu, impaawe e sikandin diye te simbaan te me Hudiyu.

Ka ispirituwanen ne pegkabutud

³⁵ Nakarineg si Hisus te impaawe e seeye se etew diye te simbaan te me Hudiyu. Te nakita rin e ka etew, migkahian din e, "Egpalintutuu ka wey egسالig te Anak te Etew?"

³⁶ Ne migtabak ka etew, "Magbebaye, nangen a ke hentew sikandin su eyew egpakapalintutuu wey eg-pakasalig a kandin!"

³⁷ Ne migkahian sikandin ni Hisus, "Nakakita kad e kandin wey sikandin iya ka migpakiglalag keykew kuntee."

³⁸ Ne migkahi ka etew, "Egpalintutuu a Magbebaye." Ne migpanimbuel sikandin ka migsimba ki Hisus.

³⁹ Migkahi si Hisus, "Miggendini a te ampew te tane eyew te peggukum te me etew. Ne eyew seeye se me

butud te kamalehetan egpakakita, wey seeye se egpakakita kayi, egkabutud."

⁴⁰ Due me Parisiyu diye te lenged din ne nakarineg te inlalag din. Ne mig-insaan dan sikandin, "Me butud key bes degma seini?"

⁴¹ Ne migtabak si Hisus, "Emun ke butud kew perem te kamalehetan, ware perem sale niyu. Piru puun su migkahi kew te egpakakita kew kayi, migpasabut naa sika te ware pad naawe ka sale niyu."

Ka malehet ne talagtameng te karniru

10 "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka etew ne kene egbaye diye te gumawan te pegseled din diye te kulungan te karniru, wey ke egpamanekey de sikandin diye te duma ne egbayaan, egpekeiling sikandin te takawen wey ke tulisan. ² Piru ka etew ne egbaye diye te gumawan, iyan sika ka talagtameng te me karniru. ³ Eglukatan sikandin te talagbantey te gumawan, wey egkeilaan te me karniru ka laheng din te egpangumew kandan. Egpanumawen din ka ngaran te tagse sabeka kandan wey igpanulud din diye te lihawangan. ⁴ Ne emun ke igkapalihawang din e sikanandan langun, eggun-a sikandin te me karniru, wey egsinundul sikandan kandin su neilaan dan ka laheng din. ⁵ Kene egsinundul sikandan te lein ne etew su nasi egpamallahuy puun su ware nekeila te laheng din."

⁶ Impanguhuran sikandan ni Hisus te seini ne pannunggilingan piru ware dan nakasabut ke nekey ka igpasabut din.

Si Hisus ka meupiya ne talagtameng

⁷ Seeye naa, migkahi e man-e si Hisus, "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: sikeddiey ka gumawan te me karniru. ⁸ Ka langun ne miggun-a keddi te miggendini, me takawen wey me tulisan sikandan. Piru ware migpamineg kandan ka me karniru. ⁹ Sikeddiey ka gumawan. Minsan hentew ne egseled ne egbaye keddiey, egkaluwas. Egpekeiling sikandin te karniru ne egseled wey eglihawang ne due egkakita ne panabtaban. ¹⁰ Piru ka takawen, eggendini re eyew egpanakew, eggimatey, wey egdereet. Ne miggendini a mule eyew egbehey te umul ne warad egpammitawen pad.

¹¹ "Sikeddiey ka meupiya ne talagtameng te karniru. Ka meupiya ne talagtameng, andam ne egpeyimatey para te me karniru. ¹² Kene sikandin egpekeiling te eg-bayaran de ne talagtameng te me karniru ne egpalahuy ke egpakakita te bubuluti ne singgalung ne egpeendiye te kandan. Eg-engkeran din ka me karniru wey egpamueren e te singgalung ka me karniru wey egmekegsuwey-suwey e sikandan. ¹³ Egallahuy sikandin su imbayaran man de wey ware de diye te kandin ke nekey ka egtamanan te me karniru. ¹⁴ Sikeddiey ka meupiya ne talagtameng te karniru. Nekeila a te me karniru ku wey nekeila degma sikandan keddi ¹⁵ † iling te pegkeila te Amey ku keddi wey te pegkeila

† 10:15 Mat 11:27; Luk 10:22.

ku degma kandin. Andam a ne egpeyimatey para kandan. ¹⁶ Due дума ne me karniru ku ne ware kayi te sei ni ne kulungan. Keilangan ne eg-uyanen ku degma sikandan kayi. Egpamineg sikandan te laheng ku wey egkeyimu sikandan ne sabeka ne punduk wey sabeka degma ka egtameng kandan.

¹⁷ "Miggeyinawaan a te Amey puun su egpeyimatey a para kandan, wey egkeuyag e red man-e. ¹⁸ Ware egpekeyimatey keddi ke kene ne keddi ne pegbuut. Piru sikeddiey en iya ka eg-une-une-une egbehey te umul ku, su due katenged ku te pegbehey kayi wey te peggawi man-e kayi. Ne sei ni iya ka insuhu keddi te Amey ku."

¹⁹ Ne puun te inalag din, nabaad e man-e ka me Hudiyu. ²⁰ Masalig kandan ka migkahi, "Migserepan sikandin te busew! Egbusawen e sikandin! Ne mania te egpamineg kew pad kandin?"

²¹ Piru migkahi ka дума, "Ka etew ne egserepan te busew, kene egpakaalag te iling kayi! Egmenuwen-a te migserepan te busew te pegbawi te mata te butud?"

Ka pegsamsamili te me Hudiyu ki Hisus

²² Miggingume e ka timpu te Sahakeen te Peghalad te Timplu diye te Hirusalim. Ne tingmaagsil te seeye ne timpu. ²³ Miggipanew si Hisus diye te Likansu ni Sulumun diye te timplu, ²⁴ wey miglibulung ka me pangulu te me Hudiyu diye te kandin ne migkahi, "Ken-u nu ma igpalene-lene ka geyinawa ney? Nangeni key e nikeykew ke sikeykew naan iya ka Kristu?"

²⁵ Ne migtabak si Hisus, "Mignangenan kud e sikaniyu piru ware kew migpalintutuu keddi. Ka me kein-inuwan ne eggimuwen ku pinaahi te ngaran te Amey ku, ka egpamalehet meytenged keddi. ²⁶ Piru kene kew egpalintutuu puun su kene kew ne дума te me karniru ku. ²⁷ Ka keddi ne me karniru, egpekeila te laheng ku, wey neilaan ku degma sikandan, sikan naa ka egsinundul sikandan keddi. ²⁸ Egbehayan ku sikandan te umul ne ware egtamanan wey kenad e sikandan egpatey. Ne ware sabeka ne egpakaahew kandan kayi te keddi. ²⁹ Su imbehey sikandan keddi te Amey ku ne iyan labew te langun. Ne ware minsan hentew ne egpakaahew kandan puun te pegtanggu te Amey. ³⁰ Ne sikeddi wey ka Amey, sabeka re."

³¹ Pegkarineg dutu te me pangulu te me Hudiyu, migpamurut e sikandan te me batu eyew igdepak kandin. ³² Piru migkahiyen sikandan ni Hisus, "Masalig ka impapitew ku kaniyu ne meupiya ne me himu ne impeyimu keddi te Amey. Ne hendei naa rue ka igbatuwa niyu keddi?"

³³ † Ne migtabak ka me pangulu te me Hudiyu, "Kene ney sikeykew egbatuwen puun te meupiya ne me himu, ke kene, puun te pegbaley-baley nu te Manama! Etew ke re piru egpeiling ka te Manama!"

³⁴ †† Ne migtabak si Hisus, "Nasulat diye te Balaud niyu ne migkahi ka Manama, 'Me manama kew.'

³⁵ Nakanengneng ki ne layun malehet ka nasulat diye te Kasulatan. Ne emun ke ingngaranan te Manama ne me manama seeye se me etew ne imbehayan din te

lalag din, ³⁶ ne mania te egkahi kew te imbaley-baley ku ka Manama te pegkahi ku te sikeddi ka Anak te Manama? Sikandin ka mig-alam keddiey wey impeendini a kayi te kalibutan. ³⁷ Purisu, kena a palintutuuwa ke ware ku himuwa ka igmeyimu keddi te Amey ku.

³⁸ Piru ke eggimu a kayi, palintutuuwa niyu ka me himu ku minsan kene kew palintutuu keddi eyew egkatahaan niyu ne ka Amey, kayi te keddiey wey sikeddi, diye degma te Amey."

³⁹ Egdakepen dan e man-e perem si Hisus piru naka-pallahuy sikandin kandan.

⁴⁰ ‡ Nataman, miglapas e man-e si Hisus diye te weyig te Hurdan ne migpamewutismuwan dengan ni Huwan, wey diye pad sikandin mig-uugpe. ⁴¹ Masalig ka me etew ne miggendiye te kandin wey migkahi, "Si Huwan, ware nekeyimu te me kein-inuwan, piru malehet langun ka inalag din meytenged te sei ni ne etew." ⁴² Seeye naa, masalig ka me etew ne migpalintutuu kandin.

Ka pegpatey ni Lasaru

11 †† Due etew ne migderalu ne egngaranan ki Lasaru. Diye sikandin mig-ugpe te Bitanya дума te me atebey rin ne si Mariya wey si Marta. ² †† (Sikan ded ne Mariya ka eg-itis te peemut te paa te Magbebaye wey egpunasan din ded te bulbul din. Ne maama rin iya si Lasaru ka migderalu.) ³ Purisu migpanahaan te talaatebey ka Magbebaye ne si Hisus te migderalu si Lasaru ka amana ne alukuy rin.

⁴ Te pegkarineg ni Hisus dutu, migkahi sikandin, "Kene ne kapatayan ka egpangkusan te dalu ni Lasaru. Neyitabu sei ni eyew egkareyrey ka Manama tenged te geem din. Ne eyew degma egkarayan ka Anak te Manama pinaahi kayi."

⁵ Miggeyinawaan ni Hisus ensi Marta, Mariya wey si Lasaru. ⁶ Piru te pegkarineg din te migderalu si Lasaru, mig-uugpe pad si Hisus te daruwa ne aldew diye te inged ne neugpaan din. ⁷ Nataman, migkahiyen din ka me hibateen din, "Eglibed ki diye te Hudiyu."

⁸ Ne migtabak ka me hibateen din, "Talagpanulu, ware pad iya naluhey ne egbebatuwen ka perem te me Hudiyu diye, ne kuntee, eglibed kad e man-e diye?"

⁹ Ne migtabak si Hisus, "Due sapulu wey daruwa (12) ne uras te aldew ne egkaapunan. Purisu ke eggipanew ka etew te maaldew pad, kene sikandin egkasaligkat su malayag mem pad. ¹⁰ Piru ke eggipanew sikandin te marusilem e, egkasaligkat sikandin su marusilem ma."

¹¹ Te pegkapenga rin te miglalag kayi, migpabulus e man-e sikandin ka eglalag, "Newulep ka alukuy ta ne si Lasaru, ne eggendiyaan ku sikandin eyew egpukawen ku."

¹² Ne migtabak ka me hibateen din, "Magbebaye, ke newulep sikandin, egkeulian ded sikandin."

¹³ Ka igpasabut ni Hisus ne migpatey e si Lasaru, piru kahiyen te me hibateen din ne maheteng de ne newulep. ¹⁴ Purisu impaay-ayaran e sikandan kahii ni Hisus, "Migpatey e si Lasaru, ¹⁵ piru amana a nahale te

† 10:33 Lib 24:16. †† 10:34 Sal 82:6.

‡ 10:40 Huw 1:28. †† 11:1 Luk 10:38-39. †† 11:2 Huw 12:3.

wara a diye te impatayan para te keupianan niyu, su egkatimtimulan ka pegpalintutuu niyu tenged te egkakita niyu. Na, eggendiyaan tad sikandin."

¹⁶ Ne si Tumas ne mig-imuan ki 'Seping', migkahiyen din ka duma rin ne me hibateen, "Egduma ki kandin eyew egpakalagkes ki kandin te eggimatayan."

Si Hisus ka egbehey te umul

¹⁷ Te pegginguma ni Hisus, nahuhuran e sikandin ne neep-atan e si Lasaru ka insabal. ¹⁸ Me tatelu ne kilu-mitru ka kariyu te Bitanya puun te Hirusalim. ¹⁹ Ne masalig ka matig-Hirusalim ne me Hudiyu ne migpanumbaley diye te engki Marta wey ki Mariya eyew egliwang kandan te namatayan te maama ran.

²⁰ Te pegkanengneng ni Marta ne egpalinggumaan e si Hisus, miglihawang sikandin ka egsinug-ung kandin, piru si Mariya, migpalunggehaat de diye te baley. ²¹ Te nekegsinug-ung e sikandan, migkahiyen din e si Hisus, "Magbebaye, emun ke kayi ke pa perem, ware ded perem migpatey ka maama ku! ²² Piru nakataha a te minsan kuntee, igbehey te Manama keykew ka minsan nekey ne egbuyuen nu diye te kandin."

²³ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Egkeuyag ded ka maama nu."

²⁴ Migtabak sikandin, "Nakanengneng a ne egkeuyag sikandin te katammanan ne aldew ke eg-uyahen e ka nammatey e."

²⁵ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Sikeddiey ka eg-uyag te nammatey e wey egbehey te umul. Minsan hentew ne egpalintutuu wey egsalig keddi, egkeuyag ded minsan egpatey sikandin. ²⁶ Ne minsan hentew ne eg-ugpe ne egpalintutuu wey egsalig keddi, kenad e egpatey. Migpalintutuu ke naa kayi?"

²⁷ Ne migtabak sikandin, "Uya, Magbebaye. Egpalintutuu a ne sikeykew ka Kristu, ka Anak te Manama ne insaad ne eggendini te ampew te tane."

Ka pegsinehew ni Hisus

²⁸ Pegkapenga ni Marta te miglalag, miglibed e sikandin wey in-umew rin si Mariya wey migkahiyen, "Duen e ka Talagpanulu wey impammitew ka nikandin." ²⁹ Te pegkarineg ni Mariya, migdagdahew sikandin migsasindeg wey miglihawang ka egsinug-ung ki Hisus. ³⁰ (Te seeye ne timpu, ware pad migginguma si Hisus te lungsud, su diye pad sikandin te inged ne nasinug-ungan ni Marta.) ³¹ Ka me Hudiyu ne diye te baley enni Mariya ne egliwang kandin, insin-undul dan sikandin te nakita ran ne migdagdahew migsasindeg wey miglihawang. Kahiyen dan ne eggendiye de sikandin te insabalan wey diye egsinehew.

³² Te pegginguma ni Mariya diye te ki Hisus, mig-usengul sikandin diye te tangkaan din wey migkahi, "Magbebaye, emun ke kayi ke pa perem, ware ded perem migpatey ka maama ku!"

³³ Te pegkakita ni Hisus ne migsinehew si Mariya wey ka me Hudiyu ne migduma kandin, migmasakit ka

geyinawa rin wey nabantalan amana sikandin. ³⁴ Ne mig-insaan din sikandan, "Hendei niyu sikandin isabal?"

Ne migtabak sikandan, "Magbebaye, kema hengkayi ka wey tengtengi nu."

³⁵ Ne dutu migsinehew e si Hisus. ³⁶ Seeye naa, migkahi ka me Hudiyu, "Pitew kew, amana rin geyinawe si Lasaru!"

³⁷ Piru due duma ne migkahi, "Imbawian din ka mata te butud, ne mania te ware din nabalabahi ka pegpatey ni Lasaru?"

Ka peg-uyag ni Hisus ki Lasaru

³⁸ Ne dutu, naamanaan e man-e nabantali si Hisus wey miggendiye sikandin te insabalan ki Lasaru ne sabeka ne sulung ne mig-eletan te batu ka gumawan.

³⁹ Ne migsuhu si Hisus ne igpaawe ka batu.

Ne migkahi si Marta ne atebey te migpatey, "Magbebaye, mangareg e sikandin kuntee su neep-atan e sikandin ka insabal!"

⁴⁰ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Migkahiyen kud e sikeykew te egkakita nu ka karesen te Manama ke egpalintutuu ka." ⁴¹ Seeye naa, in-awe dan e ka batu.

Ne migleng-ag si Hisus diye te langit wey migkahi, "Ame, migpasalamat a keykew su indineg a nikeykew. ⁴² Nakanengneng a ne egdinehen a layun nikeykew, piru inlalag ku seini puun te me etew ne seini kuntee, eyew egpalintutuu sikandan ne sikeykew ka migsuhu keddi." ⁴³ Pegkapenga rin ka miglalag kayi, migpanguleyi sikandin ka migkahi, "Lasaru, lihawang ka kayi!"

⁴⁴ Nataman, miglihawang e ka minatey ne nakedked pad ka paa wey me belad te hinabel wey nabukusan pad ka ulaula te manggad. Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Awaa niyu ka nakabedbed kandin wey peyippanawa niyu sikandin!"

Ka planu te peggimatey ki Hisus

(Mat. 26:1-5; Mar. 14:1-2; Luk. 22:1-2)

⁴⁵ Seeye se me Hudiyu ne migpanumbaley engki Mariya, masulug kandan ka migpalintutuu wey migsalig ki Hisus te pegkakita ran te innimu rin. ⁴⁶ Piru due degma duma ne miggendiye te me Parisiyu ne migpangguhud kandan meytenged te innimu ni Hisus. ⁴⁷ Purisu inlibulung te me pangulu te me talagpanubad wey te me Parisiyu ka langun ne sakup te Talaggukum te me Hudiyu. Ne migkahi sikandan, "Nekey buwa ka eggimuwen ta te seini ne etew ne eggimu te masalig ne me kein-inuwan? ⁴⁸ Emun ke egparumdumaan ta sikandin ne egpabulus te eggimuwen din, egpalintutuu wey egsalig e ka langun kandin. Ne egkamatan, eggendinid e ka matig-Ruma wey egguhusen dan e ka timplu wey ka nasud ta!"

⁴⁹ Piru si Kaypas ne iyan Labew ne Talagpanubad te seeye leg-un, migkahi diye te me duma rin, "Ew, ware bes me aperu niyu? ⁵⁰ Ware kew bes nakanengneng ne meupiya pad ke sabeka re ne etew ka egpatey para te masulug ne me etew du te intiru ne nasud ka egkareetan?" ⁵¹ Kene ne puun te kandin ne suman-suman se-

eye se inlalag din, ke kene, isip Labew ne Talagpanubad te seeye ne leg-un, intagne din ne keilangan ne egpatey si Hisus para te me Hudiyu. ^{†52} Ne kene de man-e ne para kandan, ke kene, eyew degma egkalibulung wey egkasabeka ka me anak te Manama ne nekegsuwey-suwey te minsan hendei.

⁵³ Puun dutu ne aldew, migplanu e ka me pangulu te me Hudiyu ke egmenuwen dan te peggimatey ki Hisus. ⁵⁴ Ne seeye naa, warad e migpeeyang-heyang miggiphianew si Hisus diye te Hudiya, wey miggendiyad nasi te sabeka ne lungsud ne egn-garanan te Ipraim ne marani te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. Ne diye din pad mig-uugpe duma te me hibateen din.

⁵⁵ Te seeye ne timpu, mahaan e man-e ka Sahakeen te Peglihad te Panalihan te Manama. Masalig ka me etew puun te me bariyu ne migtakereg diye te Hirusalim eyew te pegtuman te tuluuwen dan ne peglinis te kene pad egginguma ka sahakeen. ⁵⁶ Ne impammitew ran si Hisus te eglibulung e sikandan diye te timplu. Migmein-inseey sikandan ne egkahi, "Te kaniyu ne suman-suman, egtambung bu red sikandin te sahakeen?" ⁵⁷ Kunaleg te tapey bes e migsuhu ka me pangulu te talagpanubad wey ka me Parisiyu te emun ke due egpakataha ke hendei si Hisus, keilangan ne egpangguhuran sikandan eyew egkarakep dan sikandin.

Ka peg-itis ki Hisus te peemut

(Mat. 26:6-13; Mar. 14:3-9)

12 Te igkeen-em naan de ne aldew ka Sahakeen te Peglihad te Panalihan te Manama, miggendiye si Hisus te Bitanya ne mig-ugpaan ni Lasaru te in-uyag din ka napatey. ² Miggilutuan dan sikandin te iglabung, wey si Marta ka migpangenat te keenen. Ne miglagpu mule si Lasaru ki Hisus te egkeen diye te lamisa. ³ ^{††} Nataman, migkuwa si Mariya te liware te litru ne peemut ne mahal ne nardu, wey mig-itisan din ka paa ni Hisus, wey impunasan din man-e te bulbul din. Ne migsekel de iya te baley ka keemut te peemut. ⁴ Piru migkahi si Hudan Iskaryuti ne sabeka te me hibateen ni Hisus ne iyan ka eg-eakal kandin, ⁵ "Mania te ware ibelegye seini se peemut te tatelu ne gatus (300) ne dinaryu, [‡] ne ka halin, igpamehey e diye te egkengaayu-ayu?" ⁶ Inlalag din seini, kene ne puun su neyidu sikandin te egkaayu-ayu, ke kene, puun su takawen sikandin. Sikandin nahud ka egpeuy-uyanen te puntil ne tahanan te seleppi, wey nalayam sikandin ne egkuwa te seleppi diye te puntil.

⁷ Piru migkahi si Hisus, "Balahara nu re due sikandin, wey kene nu balabahi ne igtahahe seini te aldew te pegsabal keddi. ⁸ ^{††} Su ka egkengaayu-ayu, layun niyu mule egkaruma, piru sikeddi, kena a nikaniyu layun egkaruma."

† Te Grigu: nasud. †† 12:3 Luk 7:37-38. ‡ Ka tatelu ne gatus (300) ne dinaryu, eleg ne igsuwildu te sabeka ne etew te sabeka ne leg-un. †† 12:8 Diy 15:11.

Ka planu te peggimatey ki Lasaru

⁹ Due masalig ne me Hudiyu ne miggendiye te ki Hisus te pegkarineg dan te diye sikandin te Bitanya. Miggendiye sikandan, kene ne tenged de ki Hisus, ke kene, eyew egpitew degma ki Lasaru te in-uyag din ka migpatey. ¹⁰ Seeeye naa, imbentaanan e degma te me pangulu te talagpanubad ne eggimatayan dan si Lasaru, ¹¹ su tenged kandin, masalig ka me Hudiyu ne nangawe diye kandan wey migpalintutuu wey migsalig e ki Hisus.

Ka meupiya ne pegginguma ni Hisus diye te Hirusalim

(Mat. 21:1-11; Mar. 11:1-11; Luk. 19:28-40)

¹² Te seup ne aldew, nakarineg ka masalig ne etew ne migtambung te Sahakeen te Peglihad te Panalihan te Manama te eglepew si Hisus diye te Hirusalim. ¹³ ^{‡‡} Purisu nanguwa sikandan te pakew te palmira wey insinug-ung dan sikandin wey migbalbalukan ne eggenendue, "Egdayanen ka Manama! Egpanalanganin sikandin se impeendini te Manama kanta. Egpanalanganin ka Hari te Israil!"

¹⁴ Nakakita si Hisus te nati te asnu wey migpangudde sikandin kayi. Ne natuman ka nasulat diye te Kasulatan,

¹⁵ ^{‡‡‡} "Kene kew kaalde me matig-Hirusalim! ^{‡‡‡}

Egginguma ka Hari niyu, ne eg-untud te nati te asnu."

¹⁶ Te seeye ne timpu, ware pad nakasabut dutu ka me hibateen din, piru te imbatun e sikandin, henduen pad nikandan nasuman-suman ne seeye se innimu te me etew diye te kandin, seeye bes iya ka nasulat diye te Kasulatan.

¹⁷ Ka me etew ne nakaruma ki Hisus te pegpangumew rin wey peg-uyag ki Lasaru diye te sulung, iyan migpabulus ne migpangguhud ke nekey ka ney-itabu. ¹⁸ Ne seeye ka puunan ne masalig ka egsinug-ung kandin tenged su nakarineg sikandan te seeye ne kein-inuwan ne innimu rin. ¹⁹ Ne migmalalahaey ka me Parisiyu ne eggenendue, "Tengtengi niyu naa, ware iya egkeyimu ta! Pitew kew, migsinundul e kandin ka langun ne etew!"

Ka pegpammitew ki Hisus te me Grigu

²⁰ Due duma ne me Grigu ne miggendiye te Hirusalim eyew te pegsimba te Manama te timpu te sahakeen. ²¹ Ne migparani sikandan ki Pilipi ne matig-Bitsayda ne sakup te Galiliya, wey migkahian dan sikandin, "Ahalen, egkeupian key ne egpakigkita ki Hisus."

²² Mignangenan ni Pilipi si Andris, wey migparumeey sikandan se daruwa ka miggendiye ki Hisus eyew egnangen kandin. ²³ Ne migtabak si Hisus, "Miggingume e kuntee ka timpu ne egmabantug ka Anak te Etew.

²⁴ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka sabeka ne

‡‡ 12:13 Sal 118:25-26. ‡‡† 12:15 Sak 9:9. ‡‡‡ Te Grigu: anak ne malitan te Sijun.

beni te trigu ne kene iglebeng te tane, egkeyimu ne sabeka re iya ne beni. Piru ke iglebeng wey egpatey, egtubu seeye wey egbebehas te masalig. ²⁵ † Seeye se amana eggeyinawa te kandin ne umul, nasi egkawarei kayi, piru seeye se kene egkannuhun te kandin ne umul, egpakaangkun te umul ne ware egtamanan. ²⁶ Minsan hentew ne egpamakey keddi, keilangan ne eg-ikul keddi eyew ke hendei a, diye degma ka suluhanen ku. Ka etew ne egpamakey keddi, eggimuwen ne mabantug te Amey ku."

Ka pegpaney-paney ni Hisus meytenged te kapatayan din

²⁷ Ne migkahi pad man-e si Hisus, "Due igkabantali ku seini. Nekey buwa ka iglalag ku? Egkahiyan ku buwa ka Amey ku te kene e re egpabaybayan? Kene, su sika iya ka innendini ku, ka eg-antus te me keyirapan te seini ne timpu." ²⁸ Ne migkahiyan din ka Amey rin, "Ame, ipakita nu ka karesen nu eyew egmabantug ka ngaran nu!"

Ne due laheng ne diye egpuun te langit ne migkahi, "Impakita kud e ka karesen ku, piru igpakita ku pad man-e seini."

²⁹ Ka me etew ne nanasindeg diye, nakarineg te laheng wey migkahi sikandan, "Migluluhung!"

Ne due degma duma ne migkahi, "Due panalihan ne migpakiglalag kandin!"

³⁰ Piru migkahiyan sikandan ni Hisus, "Imparineg kaniyu ka seeye ne laheng, kene ne sikeddi ka imparineg dutu. ³¹ Seinid iya ka timpu ne eggukuman e ka me etew kayi te ampew te tane. Seinid iya ka timpu ne egdeldelen e si Meibulan †† ne iyan migmandu kuntee kayi te ampew te tane. ³² Due timpu keureme ne egkayawen ad puun te tane, ‡ wey egpeparaniyen ku ka langun ne etew kayi te keddiey." ³³ (Inlalag din seini eyew te pegpasabut kandan ke nekey ne klasi te kapatayan ka egpangkusan din.)

³⁴ †† Ne migtabak kandin ka me etew, "Sumale te Balaud ta, kene egpatey ka Kristu. Ne mania te migkahi ka te ka Anak te Etew keilangan ne egkayawen? Hentew bes seini se Anak te Etew?"

³⁵ Ne migtabak si Hisus, "Kene naan de egkaluhey ka malayag ne egpakigduma kaniyu. Purisu, hipanew kew taheed te malayag pad eyew kene kew egkeyingumaan te marusilem. Su ka eggipanew te marusilem, kene egpakanengneng ke hendei sikandin egpabulus. ³⁶ Purisu palintutuuwa niyu wey salihi niyu ka malayag taheed te duen pad seini te kaniyu, eyew egkeyimu kew ne keet-etawan te kalayag."

Ka peggubabe te me Hudiyu

Te pegkapenga rin dutu te miglalag, miggipanew e sikandin wey miggeles kandan. ³⁷ Minsan masalig e ka me kein-inuwan ne neyimu rin diye te tangkaan dan,

† 12:25 Mat 10:39; 16:25; Mar 8:35; Luk 9:24; 17:33. †† Te Grigu: talagmandu. ‡ Ka igpasabut te egkayawen, ka pegpasasindeg e te krus ne inlansangan kandin wey ka pegbatun kandin. †† 12:34 Sal 110:4; Isa 9:7; Isi 37:25; Dan 7:14.

piru ware pad iya man-e sikandan migpalintutuu wey migsalig kandin. ³⁸ Seini ka migpamalehet te ingkahi ni prupita Isayas ne eggenendue:

"Magbebaye ne Manama, hentew buwad iya ka migpalintutuu te guhuren ney?"

Ne hentew buwad iya ka mig-ila te karesen ne impapitew nu?"

³⁹ Sikan naa iya ka ware sikandan migpalintutuu su migkahi pad si Isayas:

⁴⁰ "Imbutud sikandan te Manama, wey impakehal rin ka me ulu ran, ‡

su kema ke egpakakita sikandan wey egpakasabut, wey eglibed e sikandin kandan eyew egpabawi."

⁴¹ Inlalag seeye ni prupita Isayas su nakita rin ka karesen ni Hisus wey migpangguhud sikandin meytenged kandin.

⁴² Ne minsan pad due, masalig ka me pangulu te me Hudiyu ne migpalintutuu wey migsalig ki Hisus. Piru tenged te me Parisiyu, ware sikandan migpeila eyew kene dan egpaaween diye te simbaan te me Hudiyu.

⁴³ Su iyan dan in-awes ka pegdayan te me etew, du te pegdayan te Manama.

Ka lalag ni Hisus ka eggukum

⁴⁴ Nataman, migbalbalukan si Hisus ka miglalag ne eggenendue, "Ka egpalintutuu wey egsalig keddiey, kene de ne sikeddi ka egpalintutuuwan wey egsalihan din, ke kene, minsan degma ka migsuhu keddiey. ⁴⁵ Ka nakakita keddi, nakakita degma te migsuhu keddi.

⁴⁶ Miggendini a kayi te ampew te tane isip kalayag, su eyew minsan hentew ne egpalintutuu wey egsalig keddi, kene egkahaat diye te marusilem. ⁴⁷ Ke due egpakarineg te iglalag ku wey kene egtuman kayi, kene ku sikandin eggukuman. Su wara a miggendini te ampew te tane eyew te peggukum, ke kene, eyew te pegluwas te me etew. ⁴⁸ Seeye se egsamsamili keddi wey eggubabe te iglalag ku, seini iya se igpangguhud ku ka eggukum kandin te katammanan ne aldew! ⁴⁹ Su wara a mig-uney-uney migpangguhud te keddi de ne guhuren, ke kene, ka igpepangguhud te Amey ne migpeendini keddiey ka iglalag ku wey igpangguhud ku. ⁵⁰ Ne nakanengneng a ne ka suhu din, egpabehey te umul ne ware egtamanan. Purisu, ka inlalag ku, impalalag naa sika keddiey te Amey."

Ka pegpanlu-lu ni Hisus te paa te me hibateen din

13 Te ware pad migginguma ka aldew te Sahakeen te Peglihad te Panalihan te Manama, tapey e nataheyi ni Hisus ne miggingume e ka timpu ne egawe e sikandin kayi te ampew te tane wey eglibed e diye te Amey. Miggeyinawaan din amana seeye se migpamakey kandin kayi te ampew te tane, wey igpapatw rin ka geyinawa rin taman te katamanan.

² Te peglabung e enni Hisus te me hibateen din, impasuman-suman e ni Meibulan si Hudas ne anak ni Simun Iskaryuti meytenged te peg-akal ki Hisus. ³ Na-

‡ Te Grigu: Makehal ka me pusung dan.

nengnengan ni Hisus ne due katenged din te minsan nekey, su imbehey seini te Amey diye te kandin. Ne nengnengan din man-e ne diye din egpuun te Manama wey eglibed din ded man-e diye te kandin. ⁴ Seeye naa, migsasindeg sikandin diye te keenanan wey migluluung te ingkukuyumbu din wey miglilibed te tualya. ⁵ Ne mig-itsan din te weyig ka pelenggana wey impanlu-luan din ka me paa te me hibateen din wey impamunasan din man-e te tualya ne inlilibed din. ⁶ Te neumaan din e si Simun Pidru, migkahi e si Simun, "Magbebaye, eglu-luan nu ka paa ku?"

⁷ Ne migtabak si Hisus, "Kuntee, kene nu pad egkasabut ka eggimuwen ku, piru wey nud e seini egkasabut."

⁸ Ne migkahi si Pidru, "Kena ad iya egpalu-lu keykew te paa ku te minsan ken-u!"

Piru migtabak si Hisus, "Ke kene ka egpalu-lu te paa nu, kene kud e ne hibateen sikeykew!"

⁹ Ne migkahi si Pidru, "Ke iling ma rue Magbebaye, kene de ne paa lu-lui nu su ilagkes nud degma ka ulu ku wey ka belad ku!"

¹⁰ Piru migkahi si Hisus, "Ka nakapamanihus e, malinis e wey kenad ne keilangan ne egpanlu-lu pad. Paa rin naan de ka eglu-luan. Sikaniyu langun, malinis e, angin e te sabeka ne duma niyu." ¹¹ (Tapey e ne nengnengan ni Hisus ke hentew ka eg-akal kandin, purisu migkahi sikandin, "Sikaniyu langun, malinis e, angin te sabeka ne duma niyu.")

¹² † Te pegkapenga rin te miglu-lu te me paa ran, insaluub din e man-e ka ingkukuyumbu din wey miglibed diye te keenanan. Nataman, mig-insaan din e sikandan, "Nakasabut kew red te innimu ku kaniyu?"

¹³ Migngaranan a nikaniyu te Talagpanulu wey Magbebaye, wey eleg iya sika, su malehet iya ne sikan a iya.

¹⁴ Ne emun ke migpanlu-luan ku ka me paa niyu te Magbebaye wey Talagpanulu e ma perem nikaniyu, eleg de iya ne egmalu-luey kew degma te me paa niyu.

¹⁵ Innimu ku sika isip panunggilingan eyew eg-ilingan niyu ka innimu ku kaniyu. ¹⁶ †† Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ware uripen ne labew te kandin ne ahalen, ne ware degma insuhu ne labew te migsuhu kandin.

¹⁷ Ne kuntee te nakataha kew e te kamalehetan, egpanalanginan kew ke eggimuwen niyu seini!

¹⁸ † "Kene ne sikaniyu langun ka egkahiyen ku ne egpanalanginan, su nekeila a te in-alam ku. Piru keilangan ne egkatuman ka nasulat te Kasulatan ne eggenendue, 'Ka etew ne migpakigtuhen keddi, iyan egkuntere keddi.' ¹⁹ Eganpanayan kud sikaniyu eglalahan meytenged kayi te ware pad seini neyitabu eyew ke egkeyitabu e seini, egkapalintutuu kew ne 'Sikeddi iya sikandin.' ²⁰ †† Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka minsan hentew ne egdawat te me etew ne migsuhu ku, egdawat degma keddiey, ne ka egdawat keddi, egdawat degma te migsuhu keddi."

Ka hibateen ni Hisus ne eg-akal kandin

(Mat. 26:20-25; Mar. 14:17-21; Luk. 22:21-23)

²¹ Te pegkapenga ni Hisus dutu te peglalag, migmasakit ka geyinawa rin wey migkahi, "Egnangenan ku sikaniyu te malehet: due sabeka kaniyu ne eg-akal keddi."

²² Migmatengtengeny ka me hibateen din ne nalibeg ke hentew kandan ka egkahiyen din. ²³ Ka sabeka te me hibateen ni Hisus ne inggeyinawaan din, diye miglumpang te lenged din. ²⁴ Ne migtingyasan ni Simun Pidru seeye ne hibateen ne egpeinseen ki Hisus ke hentew kandan ka egkahiyen din.

²⁵ Purisu mig-ensig sikandin diye te ki Hisus wey miginse, "Magbebaye, hentew bes sikandin?"

²⁶ Ne migtabak si Hisus, "Ke hentew seeye se egbehayan ku te paan ne igdallut ku, seeye naa ka eg-akal keddi." Ne dutu, migkuwa sikandin te paan wey indallut din wey imbehey rin ki Hudas ne anak ni Simun Iskaryuti. ²⁷ Te narawat e ni Hudas ka paan, migserep e si Meibulan diye te kandin. Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Mahaan ka! Himuwa nu ke nekey ka eggimuwen nu." ²⁸ Ne ware minsan sabeka diye te keenanan ne nakasabut ke mania te inalag seeye ni Hisus diye te ki Hudas. ²⁹ Kahiyen te duma ne me hibateen ne insuhu de sikandin ni Hisus eyew egpabeliyen te ingkeilangan dan te sahakeen, wey ke due igpabehey ni Hisus diye te egkaayu-ayu, su iyan ma tiguyan si Hudas te puntul ne tahanan te seleppi.

³⁰ Te nakeen e ni Hudas ka paan, migdagdahew sikandin miglihawang. Ne marusilem en iya seeye.

Ka iyam ne suhu

³¹ Te nekeyipanew e si Hudas, migkahi e si Hisus, "Kuntee, egmabantug e ka Anak te Etey, ne egmabantug degma ka Manama pinaahi kandin. ³² Ne emun ke egmabantug ka Manama pinaahi kandin, igpabantug degma sikandin te Manama. Ne due-rue ne eggimuwen seini te Manama. ³³ † Me anak ku, kenad e egkaluhey ne egpakaruma a kaniyu. Egpammitew kew keddi piru kene niyu egkeendiyaan ka eggendiyaan ku. Ne sikan ded ka inalag ku te me pangulu te me Hudiyu. ³⁴ †† Egbehayan ku sikaniyu te iyam ne suhu: paheyinaweey kew. Ke immenu ku sikaniyu te eggeyinawa, iling naan ded degma rue ka pegpaheyinaweey niyu. ³⁵ Emun ke egpaheyinaweey kew, egpakataha ka langun ne etew te sikaniyu ka me hibateen ku."

Ka pegtagne ni Hisus ne igpahunware din ni Pidru

(Mat. 26:31-35; Mar. 14:27-31; Luk. 22:31-34)

³⁶ Ne mig-inse si Pidru kandin, "Magbebaye, hendei bes ka eggendiyaan nu?"

Ne migtabak si Hisus, "Kuntee, kene ke pad egpakaruma keddi te eggendiyaan ku, piru egpakasundul ke red keureme."

† 13:12 Luk 22:27. †† 13:16 Mat 10:24; Luk 6:40; Huw 15:20.
‡ 13:18 Sal 41:9. †† 13:20 Mat 10:40; Mar 9:37; Luk 9:48; 10:16.

‡‡ 13:33 Huw 7:34. ††† 13:34 Huw 15:12,17; 1Huw 3:23; 2Huw 5.

³⁷ Mig-inse si Pidru, "Magbebaye, mania te kena a egpakaruma keykew kuntee? Andam a ne egpeymatey para keykew!"

³⁸ Ne migtabak si Hisus, "Andam ke naan en iya ne egpeymatey para keddi? Egnangenan ku sikeykew te malehet: te kene pad eg-ukale ka manuk, katatelu ad nikeykew igpahunware."

Si Hisus ka dalan peendiye te Amey

14 Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Kene kew kalaggew. Palintutuu kew wey salig kew te Manama wey kayi te keddiey. ² Diye te baley te Amey ku, due masalig ne sinabeng. Eggendiye a ka eg-andam te eg-ugpaan niyu. Ke kene ne malehet seini, kene ku perem egnangenan sikaniyu kayi. ³ Ne emun ke diye ad e wey egpakaandam ad te eg-ugpaan niyu, eglibed a wey eg-angayen ku sikaniyu su eyew ke hendei a, diye kew degma. ⁴ Nakatulitu kew e te egbayaan peendiye te eggendiyaan ku."

⁵ Piru migkahiyen sikandin ni Tumas, "Magbebaye, ware key nakanengneng ke hendei ka eggendiye, purisu egmenuwen ney naa te egtulitu te dalan te eggendiyaan nu?"

⁶ Ne migtabak si Hisus, "Sikeddi ka dalan, ka kamalehetan, wey ka umul. Ware egpekeendiye te Amey ke kene egbaye keddiey. ⁷ Ke nekeila kew e keddi, nekeila kew e degma te Amey ku. Ne puun kuntee, nekeila kew e kandin wey nakakita kew e kandin."

⁸ Ne migkahiyen sikandin ni Pilipi, "Magbebaye, ipapitew nu kanami ka Amey, ne eleg e sika kanami."

⁹ Ne migtabak si Hisus, "Naluhey ad e ka migpakigduma kaniyu, ne ware ke bes pad nekeila keddi Pilipi? Ka nakakita keddi, nakakita degma te Amey. Purisu mania te nakakahi ke pad te igpapitew ku kaniyu ka Amey? ¹⁰ Pilipi, ware ka migpalintutuu ne duen a te Amey, ne ka Amey kayi te keddiey? Ka me lalag ne imangguhud ku kaniyu, kene ne kayi te keddi egpuun. Ka Amey ne kayi te keddiey ka egpuunan te langun ne eggimuwen ku. ¹¹ Palintutuu kew keddi ne duen a te Amey, ne ka Amey kayi te keddiey. Ke kene kew egpalintutuu te inalag ku, palintutuu kew naan de keddi tenged te me kein-inuwan ne innimu ku. ¹² Egnangenan ku sikaniyu te malehet: ka egpalintutuu keddi, eggimu degma te miggimu ku wey labew pad kayi ka eggimuwen din, su eggendiya ad e te Amey. ¹³ Ne eggimuwen ku ka minsan nekey ne egbuyen niyu pinaahi te keddi ne ngaran, eyew egmabantug ka Amey pinaahi te Anak. ¹⁴ Minsan nekey ka egbuyen niyu keddi pinaahi te keddiey ne ngaran, eggimuwen ku iya seini."

Ka Panisingan te Manama ne insaad ni Hisus

¹⁵ Ne migpabulus si Hisus ka migkahi, "Ke miggeyinawaan a nikaniyu, tumana niyu ka me suhu ku. ¹⁶ Ne egbuyen a te Amey wey egbehayan kew nikandin te lein ne Talagpangabang ne egduma kaniyu taman te kamanan. ¹⁷ Egnanganan seini te Panisingan te Manama,

wey egpanulu kaniyu te kamalehetan. Ka me etew kayi te ampew te tane, kene egpakarawat kandin su kene dan egkakita wey ware dan nekeila kandin. Piru nekeila kew kandin su egduma-ruma sikandin kaniyu wey eg-ugpe due te kaniyu.

¹⁸ "Ne kene ku sikaniyu eg-engkeran wey egkabalahad e, su egliberan ku sikaniyu. ¹⁹ Te kene egkaluhey, kena ad egkakita te me etew kayi te ampew te tane, piru egpakakita kew mule keddi. Ne tenged su neuyag e ma, egkeuyag kew red degma. ²⁰ Pegginguma te sika ne aldew, egkanengnengan niyu ne duen a te Amey ku, ne sikaniyu, kayi kew te keddiey, wey duen a degma te kaniyu.

²¹ "Ka egdawat te me suhu ku wey egtuman kayi, sika ka miggeyinawa keddi. Ne minsan hentew ne eggeyinawa keddi, eggeyinawaan te Amey ku. Ne eggeyinawaan ku degma ka sika ne etew wey igpeila ku kandin ke hentew a iya."

²² Ne mig-insaan sikandin ni Hudas (kene ne si Hudas Iskaryuti), "Magbebaye, mania te kayi ka te kanami egpeila ke hentew ka? Mania te kene ne diye te langun ne etew?"

²³ Ne migtabak si Hisus, "Ka eggeyinawa keddi, egtuman te iglalag ku. Ne eggeyinawaan sikandin te Amey ku, wey eggendiye key se talaanak te kandin wey eg-ugpe diye te kandin. ²⁴ Piru ka ware miggeyinawa keddi, kene egtuman te iglalag ku. Ne ka lalag ne narineg niyu, kene ne keddiey, ke kene, kandin te Amey ne migsuhu keddi.

²⁵ "Miglalahan ku sikaniyu kayi taheed te dume e pad kaniyu. ²⁶ Piru igpasubal te Amey ka Talagpangabang ne ka Panisingan te Manama. Igpeuyan din seini pinaahi te keddi ne ngaran, wey egpanuluen kew nikandin te langun-langun wey igpasuman-suman din kaniyu ka langun ne inalag ku kaniyu.

²⁷ "Kene kew keipeng wey kaaldeku su ka keupianan iggaat ku kaniyu. Ka keddi ne keupianan mismu ka igbehey ku kaniyu, ne kene ne iling te keupianan ne igbehey te kalibutan. ²⁸ Mignangenan kud sikaniyu te eggipanew a, piru eglibed e red kayi te kaniyu. Ke miggeyinawaan a nikaniyu, egkahale kew perem ne egpekeendiya a te Amey ne labew pad keddiey. ²⁹ Impanpanayan kud sikaniyu te eglalag kayi te kene pad seini egkeyitabu, eyew ke egkeyitabu e seini, egkapalintutuu kew pad amana. ³⁰ Kena ad egkaluhey ka egpakiglalag kaniyu su egpalinggumaan e si Meibulan ne talagmandu kayi te ampew te tane. Kene egdari ka geem din keddiey, ³¹ piru keilangan ne egpakanengneng ka me etew kayi te ampew te tane ne miggeyinawaan ku ka Amey, purisu eggimuwen ku ka langun ne insuhu din keddi.

"Ne, kuwa kid. Eggipanew kid."

Si Hisus ka malehet ne lawa te paras

15 Ne migkahi si Hisus, "Sikeddiey ka malehet ne lawa te paras, ne ka Amey ku ka talagtanggu. ² Ne ka me sugpang ku ne kene egbebehas, egtempuhen din. Ne ka sugpang ne egpamehas, egpanam-

peran din eyew egmalinis wey egpamehas pad te masalig. ³ Ne sikaniyu, nalinisan kew e pinaahi te lalag ne impanugtul ku kaniyu. ⁴ Ne palunggehaat kew keddiey, ne epgalunggehaat a degma kaniyu. Ka sugpang, kene seini egbebehas ke sikandin de, su keilangan ne nakasugpat ded iya te lawa. Ne iling naan ded due, kene kew egpakabebehas ke kene kew epgalunggehaat keddiey.

⁵ “Sikeddiey ka lawa te paras, ne sikaniyu ka me sugpang. Seeye se epgalunggehaat keddiey, wey diya a degma te kandin, iyan egpakabebehas te masalig, su ware egkeyimu niyu ke wara a. ⁶ Ka etew ne egsuwey keddi, egpekeiling te sugpang ne egkatempug wey igdegpak. Ne egkahangu e seeye wey egpamuruten e wey egsilaban e. ⁷ Emun ke epgalunggehaat kew keddiey, wey due degma te kaniyu ka lalag ku, egpak-abuy kew te minsan nekey ne igkeupii niyu, wey igbehey seini kaniyu. ⁸ Egkarayan ka Amey ku te me etew pinaahi te pegpamehas niyu te masalig, wey egkamalehetan dan ne me hibateen ku sikaniyu. ⁹ Inggeyinawaan ku sikaniyu iling te peggeyinawa te Amey ku keddiey. Ne palunggehaat kew te keddi ne geyinawa. ¹⁰ Ke egtumanen niyu ka me suhu ku, egkapalunggehaat kew te keddi ne geyinawa, iling te pegtuman ku te me suhu te Amey ku wey nakapalunggehaat a te kandin ne geyinawa.

¹¹ “Inlalag ku seini kaniyu eyew egkahale kew degma iling keddi, wey eyew egkahale-gale kew amana. ¹² † Ne seini ka suhu ku kaniyu: peggeyinaweey kew iling te peggeyinawa ku kaniyu. ¹³ Warad egpekeiling te dakel ne geyinawa te etew ne egpeyimatey para te me alukuy rin. ¹⁴ Me alukuy ku sikaniyu ke eggimuwen niyu ka igsuhu ku kaniyu. ¹⁵ Ne kene kud e sikaniyu enggaran te me uripen, su ka uripen, kene egpakataha te eggimuwen te ahalen din. Alukuy e ka inggaran ku kaniyu, su ke nekey ka narineg ku puun te Amey ku, sikan ded degma ka innangen ku kaniyu. ¹⁶ Kene ne sikaniyu ka mig-alam keddi, ke kene, sikeddi ka mig-alam kaniyu. Ne in-alam ku sikaniyu eyew epgangipanew wey egpamehas te masalig ne behas ne kene egkatebas. Ne puun due, minsan nekey ne egbuyen niyu te Amey pinaahi te keddi ne ngaran, igbehey rin kaniyu. ¹⁷ Seini ka igsuhu ku kaniyu: peggeyinaweey kew.

Ka egdumut te me etew te me hibateen

¹⁸ “Ke egdumutan kew te me etew kayi te ampew te tane, sumsumana niyu ne sikeddiey ka an-anayan ne indumutan dan. ¹⁹ Ke iyan niyu eg-ikulen ka me etew kayi te ampew te tane, eggeyinawaan kew nikandan. Piru indumutan kew nikandan tenged su kene kew nikandan ne дума, ke kene, in-alam ku sikaniyu puun kandan. ²⁰ †† Tantanuri niyu ka inlalag ku kaniyu: ‘Ware uripen ne labew te kandin ne ahalen!’ Ne emun ke imbaybayaran a nikandan, egbaybayaran kew degma nikandan! Ke intuman dan ka inlalag ku, egtuman

† 15:12 Huw 13:34; 15:17; 1Huw 3:23; 2Huw 5. †† 15:20 Mat 10:24; Luk 6:40; Huw 13:16.

degma sikandan te iglalag niyu. ²¹ Piru eggimuwen dan seini langun diye te kaniyu tenged keddiey, su ware sikandan nekeila te migsuhu keddiey. ²² Ware perem sale dan ke wara a miggendini wey migpakiglalag kandan, piru kuntee, kenad e sikandan egpakapanalakaye ne ware sale dan. ²³ Ka egdumut keddi, egdumut degma te Amey ku. ²⁴ Ware perem sale dan ke ware ku himuwa diye te kandan ka me kein-inuwan ne ware pad neyimu te minsan hentew, piru kuntee, nakakite e sikandan te neyimu ku, piru egdumutan key pad iya man-e nikandan te Amey ku. ²⁵ ‡ Piru keilangan ne egkeyitabu seini eyew egkatuman ka nasulat diye te kandan ne Balaud ne eggenendue, ‘Indumutan a nikandan minsan ware eleg ne egpuunan.’

²⁶ “Eggendini ka Talagpangabang ne iyan ka Panisingan ne diye egpuun te Amey, wey egpanulu kaniyu te kamalehetan. Ne epgamalehet sikandin meyitenged keddi. ²⁷ Ne keilangan degma ne epgamalehet kew meyitenged keddi su nenekegduma kid e puun pad te an-anayan.

16 “Egpanpanayan kud sikaniyu te eglalag kayi eyew kene kew egkatigkew wey eg-engked epgalintutuu keddiey. ² Egdeldelen kew nikandan te me simbaan dan, wey egginguma ka timpu ne seeye se eggimatey kaniyu epgalintutuu ne igkeupii te Manama ka eggimuwen din. ³ Eggimuwen dan sika kaniyu su ware sikandan nekeila kanami te Amey. ⁴ Piru impanpanayan kud sikaniyu meyitenged kayi eyew te pegginguma te timpu ne eggimuwen dan e seini diye te kaniyu, egkasuman-suman niyu ka inlalag ku.

Ka himu te Panisingan te Manama

“Ware ku ilalag seini te an-anayan su dume e mem pad kaniyu. ⁵ Piru kuntee, eglibed ad e diye te migsuhu keddi, ne warad iya minsan sabeka kaniyu ne mig-inse ke hendei a eggendiye. ⁶ Ne kuntee te ingkahian kud sikaniyu, nalaggew kew e amana. ⁷ Piru egnangenan ku sikaniyu te malehet: epgakameupiya kaniyu ne eg-awa a kayi su emun ke kene, kene eggendini te kaniyu ka Talagpangabang. Piru ke eg-awa ad, igpasubal kud seini kayi te kaniyu. ⁸ Te pegginguma rin e kayi te ampew te tane, egpataheen din e ka me etew te makasesale sikandan, wey igpataha rin ne matareng a, wey ka Amey ka eggukum kandan. ⁹ Egpataheen din sikandan te makasesale dan, su ware dan migpalintutuu wey migsalig keddiey. ¹⁰ Ne egpataheen din sikandan ne matareng a, su eggendiye a te Amey wey kene kew e epgakakita keddiey. ¹¹ Ne egpataheen din sikandan ne ka Manama ka eggukum, su newukuman e si Meibulan ne iyan migmandu kayi te ampew te tane.

¹² “Masulug pad perem ka iglalag ku kaniyu, piru egkeyirapan kew te pegsabot kayi kuntee. ¹³ Piru te pegginguma te Panisingan ne egpanulu te kamalehetan, egpanuluen kew nikandin te langun ne kamalehetan. Kene eglalag sikandin te kandin de ne pegbuut,

‡ 15:25 Sal 35:19; 69:4.

ke kene, egpanugtulan kew nikandin te egkarineg din wey egnangenan kew nikandin ke nekey ka egkey-itabu te mewuri ne aldew. ¹⁴ Egpabantuhen a nikandin su ka iglalag ku, sika ka iglalag din kaniyu. ¹⁵ Ka langun ne kandin te Amey ku, keddied degma, purisu nakahi kud e ne egkuen te Panisingan te Manama ke nekey ka keddi, wey igpangguhud din kaniyu.

Ka kahalaan wey pegkalaggew

¹⁶ "Kene egkaluhey ne kena ad egkakita nikaniyu, wey kene degma egkaluhey, egkiteiten ad e man-e nikaniyu."

¹⁷ Due me hibateen ne migme-in-seey, "Nekey-a ka igpasabut din te ingkahi rin kanta ne kene egkaluhey ne kene tad e egkakita sikandin wey kene de degma egkaluhey ne egkiteiten tad e man-e sikandin? Ne migkahi pad man-e sikandin te eggendiye kun sikandin te Amey. ¹⁸ "Nekey buwa mule ka igpasabut din te 'Kene egkaluhey'? Ware tad iya seini nasabut."

¹⁹ Nakanengneng si Hisus ne egkeupian sikandan ne eg-inse kandin, purisu migkahiyan din sikandan, "Egmeg-in-inseey kew meytenged te ingkahi ku ne kene egkaluhey ne kena ad egkakita nikaniyu, ne kene degma egkaluhey ne egkiteiten ad e man-e nikaniyu?"

²⁰ Egnangenan ku sikaniyu te malehet: egshinehew kew wey egpandalawit, piru egkahale mule ka me etew. Piru ka pegkalaggew niyu egkaliwanan sika te kahalaan. ²¹ Iling te sabeka ne malitan ne egbaletikan, egkalaggew sikandin su miggingume e ka timpu ne egkalasey rin e. Piru te peglesut e te bate, egkalingew e sikandin te pegkalasey rin, su egkahale e sikandin te neetew e ka anak din kayi te ampew te tane. ²² Iling ded degma ka egkeyitabu kaniyu: kuntee, egkalaggew kew, piru egpakigkite e red kaniyu man-e wey egkahale kew red kangkuwa. Ne ware egpakaahew kaniyu te kahale niyu.

²³ "Te pegginguma te sika ne aldew, kenad ne keilangan ne eg-inse kew pad keddi te minsan nekey. Egnangenan ku sikaniyu te malehet: minsan nekey ne egbuyen niyu diye te Amey pinaahi te keddi ne ngaran, igbehey rin sika kaniyu. ²⁴ Ne taman kuntee, ware kew pad nakabuyu kandin te minsan nekey pinaahi te keddi ne ngaran. Buyu kew eyew egpakarawat kew, ne eyew egkahale-gale kew pad.

Natalu ni Hisus ka kalibutan

²⁵ "Inlalag ku seini kaniyu pinaahi te me panunggilingan. Piru egginguma ka timpu ne kena ad eglalag te me panunggilingan, ke kene, igpaayad-ayad kud igpasabut kaniyu ka meytenged te Amey. ²⁶ Te peggingume e te sika ne aldew, eg-une-une kew e egbuyu te Amey pinaahi te keddi ne ngaran. Kenad e ne sikeddi pad ka egbuyu diye te Amey para kaniyu, ²⁷ su ka Amey mismu ka miggeyinawa kaniyu. Inggeyinawaan kew nikandin su inggeyinawaan e ma nikaniyu wey migpalintutuu kew ne diya a migpuun te Manama. ²⁸ Diya a migpuun te Amey wey miggendini a

te ampew te tane, ne kuntee, eg-awa ad kayi te ampew te tane wey eglibed a diye te Amey."

²⁹ Ne migkahiyan sikandin te me hibateen din, "Te, impaayad-ayad nud e te eglalag ka guhuren nu wey kenad e ne pinaahi te panunggilingan. ³⁰ Nakanengneng key e kuntee ne nakataha ka te langun. Su ke due eg-inse keykew, tapey nud e nanengnengi ke nekey ka ig-inse keykew. Sikan naa ka migpalintutuu key e ne diye ka migpuun te Manama."

³¹ Ne migtabak si Hisus diye te kandan, "Migpalintutuu kew e kuntee? ³² Piru egginguma ka timpu, ne kuntee miggingume en iya, ne egmemekegsuwey-suwey kew ka egpanguli, wey eg-engkeran ad nikaniyu. Piru kena a egpakasabsabeka su due ka Amey ne duma ku. ³³ Inlalag ku seini kaniyu eyew due keupianan niyu pinaahi te pegsabeka niyu keddied. Egpaantusen kew kayi te kalibutan, piru pakannekal kew su natalu kud e seini!"

Ka peg-ampu ni Hisus te me hibateen din

17 Te nakapenge e si Hisus ka miglalag kayi, migleng-ag e sikandin diye te langit wey migkahi, "Ame, miggingume e ka timpu. Ipabantug nud ka Anak nu eyew egbantuhen ka degma te Anak. ² Su imbehayan nu sikandin te katenged ne egmandu te langun ne etew eyew egkabehayan din te umul ne ware egtamanan ka langun ne imbehey nu kandin. ³ Seini ka umul ne ware egtamanan: ne ka me etew eg-ila keykew te sikeykew re ka sabsabeka ne malehet ne Manama, wey eg-ila degma ki Hisu Kristu te insuhu nu. ⁴ Impabantug ku sikeykew kayi te ampew te tane tenged su napengaan kud ka impeyimu nu keddi. ⁵ Purisu kuntee Ame, ipabantug a due te tangkaan nu. Ibehey nu keddi ka kabantug ne keddied dengan te timpu ne dume e pad keykew, ka timpu ne ware nu pad himuwa ka kalibutan.

⁶ "Impeila kud sikeykew diye te me etew ne imbehey nu keddied ne impangangey nu puun te kalibutan. Sikandan, keykew dengan, ne imbehey nud keddi, wey intuman dan ka me suhu nu. ⁷ Ne kuntee, nakanengneng e sikandan te ka langun ne imbehey nu keddi, diye egpuun te keykew. ⁸ Ke nekey ka impanulu nu keddi, sikan ded degma ka impanulu ku kandan wey indawat dan seini. Nanengnengan dan man-e ne malehet ne diya a migpuun te keykew, wey migpalintutuu sikandan ne sikeykew ka migsuhu keddi.

⁹ "Eg-ampu e pad kandan. Ne kene ne langun ne etew kayi te ampew te tane ka eg-ampuan ku, ke kene, seeye de se me etew ne imbehey nu keddi tenged su keykew sikandan. ¹⁰ Ka langun ne keddied, keykew, ne ka langun ne keykew, keddied degma. Ne impabantug a nikandan. ¹¹ Ne kuntee, eggenduen ad e te keykew. Kena ad e kayi te ampew te tane, piru sikandan, kayi pad. Matulus ne Amey, bantayi nu sikandan pinaahi te geem te ngaran nu ne imbehey nu degma keddi, eyew egkasabeka sikandan langun iling kanta te sabeka re! ¹² † Taheed te dume e pad kandan, imbantayan ku

† 17:12 Sal 41:9; Huw 13:18.

sikandan pinaahi te geem te ngaran nu ne imbehey nu keddi. Imbantayan ku sikandan ne ware minsan sabeka kandan ne nalaag angin e te seeye se egkalaag iya eyew egkatuman ka Kasulatan. ¹³ Ne kuntee, eggen-duen ad te keykew, ne seini inlalag kud e kandan taheed te kayi e pad te ampew te tane eyew egkahale-gale degma sikandan iling keddiey. ¹⁴ Impanengneng kud e kandan ka lalag nu wey indumutan e sikandan te me etew kayi te ampew te tane, su iling e sikandan keddi te kenad ne дума te me etew kayi te ampew te tane. ¹⁵ Kena a eg-ampu ne egkuen nud e sikandan kayi te kalibutan, ke kene, bantayi nu re sikandan pu-un ki Meibulan. ¹⁶ Iling degma sikandan keddiey te kenad e ne дума pad te me etew kayi te ampew te tane. ¹⁷ Matulusa nu sikandan pinaahi te kamalehetan; ne sika iya se lalag nu ka kamalehetan. ¹⁸ Insuhu ku sikandan diye te me etew iling te pegpeendini nu keddi te ampew te tane. ¹⁹ Igbehey ku keykew ka keddi ne lawa para kandan, eyew sikandan, egpakabehey iya degma te umul ran diye te keykew.

²⁰ "Kene ne sikandan de se imbehey nu keddi ka mig-ampuan ku, ke kene, seeye degma se egpalintutuu wey egsalig keddi pinaahi te pegpanulu dan. ²¹ Mig-ampu a ne egkasabeka perem sikandan langun. Ame, egkasabeka perem sikandan kayi te kanta, iling keykew te kayi te keddiey wey sikeddi ne due degma te keykew. Egkasabeka perem sikandan eyew egpalintutuu ka langun ne etew kayi te ampew te tane ne sikeykew ka migsuhu keddi! ²² Imbehayan ku sikandan te kabantug ne iling te kabantug ne imbehey nu keddi, eyew egkasabeka sikandan iling kanta te sabeka re. ²³ Sikeddiey, diye te kandan, ne sikeykew kayi te keddi eyew egkasabeka iya sikandan. Ne puun dutu, egpakanengneng ka langun ne etew kayi te ampew te tane te sikeykew ka migsuhu keddi, wey eyew egkatahaan dan ne inggeyinawaan nu sikandan iling te peggeyinawa nu keddiey.

²⁴ "Ame, egkeupian a ne sikandan se imbehey nu keddiey, egpakaruma degma keddi ke hendei a, eyew egpakakita sikandan te karesen ku ne imbehey nu keddi, su inggeyinawaan e ma nikeykew minsan ware pad himuwa ka kalibutan! ²⁵ Amey ne matareng, ware nekeila keykew ka me etew kayi te ampew te tane, piru nekeila a mule keykew. Ne seini se me дума ku, nakataha sikandan ne sikeykew ka migsuhu keddi. ²⁶ Impeila ku sikeykew diye te kandan wey egpabulusan ku seini te egpeila eyew egkarawat dan degma ka geyinawa ne iling te geyinawa nu keddi, wey eg-ugpa a degma diye te kandan."

Ka pegdakep ki Hisus

(Mat. 26:47-56; Mar. 14:43-50; Luk. 22:47-53)

18 Te nakapenge e si Hisus ka mig-ampu, miggi-panew e sikandin дума te me hibateen din wey miglapas te beuhan ne enggaranan te Kidrun. Ne due pamulaan te seeye ne inged wey miggendiye sikandan te seeye ne pamulaan. ² Ne si Hudas ne mig-akal ki Hisus, nakatulitu dutu, su malasi sikandan eglibulung

te seeye ne inged. ³ Purisu miggendiye si Hudas te pamulaan ne migduruma te me sundalu wey ka дума ne me talagbantey te timplu ne insuhu te me pangulu te talagpanubad wey te me Parisiyu. Nanguyan sikandan te me ganse wey me sulu wey me panganiban. ⁴ Nakanengneng si Hisus ke nekey ka egkeyitabu kandin, purisu insinug-ung din sikandan ne migkahi, "Hentew-a ka egpammitawen niyu?"

⁵ Ne migtabak sikandan, "Si Hisus ne matig-Nasarit." Ne migkahi si Hisus, "Sikeddi iya."

Ne si Hudas ka mig-eakal kandin, diye iya degma.

⁶ Te pegkahi ni Hisus te sikandin iya ka egpammitawen dan, mig-issues sikandan wey nenapeled diye te tane.

⁷ Mig-abayan e man-e insei sikandan ni Hisus ke hentew-a ka egpammitawen dan.

Ne migtabak sikandan, "Si Hisus ne matig-Nasarit."

⁸ Ne migkahi si Hisus, "Migkahiyan kud e sikaniyu te sikeddi iya si Hisus. Ne emun ke sikeddi ka egpammitawen niyu, peyipanawa niyu re seini se me дума ku." ⁹ (Inlalag seini ni Hisus su eyew egkatuman ka ingkahi rin ne eggenendue, "Ame, ware minsan sabeka kandan te imbehey nu keddi ne egkalaag.")

¹⁰ Ne si Simun Pidru due kampilan din. Inggulabut din seini wey intibbas din e ka uripen te Labew ne Talagpanubad, ne natamped e ka kawanan ne talinga te uripen. Enggaranan ki Malku ka uripen. ¹¹ † Ne migkahiyan ni Hisus si Pidru, "Ilipi nu ka kampilan nu. Kahiyan nu ne kene ku eg-inumen ka tahu te ubab ne imbehey keddi te Amey ku †?"

Ka peg-uyan ki Hisus diye ki Anas

¹² Nataman, inderakep e si Hisus wey imbebaku e te me sundalu дума te kepitan dan, wey te me Hudiyu ne talagbantey te timplu. ¹³ Miggun-aan dan pad uyana sikandin diye te ki Anas ne anuhang ni Kaypas ne iyan Labew ne Talagpanubad te seeye ne timpu. ¹⁴ ‡ Ne si Kaypas iya ka migtabag te me pangulu te me Hudiyu ne meupiya pad ke sabeka re ne etew ka egpatey para te me etew.

Ka pegpahunware ni Pidru meytenged ki Hisus

(Mat. 26:59-66; Mar. 14:55-64; Luk. 22:66-71)

¹⁵ Migsinundul ki Hisus si Simun Pidru wey ka sabeka ne hibateen. Ne ka seeye ne hibateen, neilaan te pangulu te talagpanubad diye te timplu, purisu nakaseled sikandin дума ki Hisus diye te lama te baley te pangulu te talagpanubad. ¹⁶ Piru diye de migpalunggehaat si Pidru te lihawangan ne marani te gumawan te alad. Nataman, miglibed e man-e miglihawang ka se sabeka ne hibateen ne neilaan te pangulu te talagpanubad wey migpakiglalag te malitan ne migtetameng te gumawan. Nataman, impaseled din e si Pidru. ¹⁷ Ne migkahiyan si Pidru te malitan ne diye te gumawan, "Kema ke sabeka ka ne hibateen te sika ne etew?"

Ne migtabak si Pidru, "Kene ne!"

† 18:11 Mat 26:39; Mar 14:36; Luk 22:42. †† Iyan igpasabut ni Hisus te tahu te ubab ka peg-antus din. ‡ 18:14 Huw 11:49-50.

¹⁸ Maagsil te seeye ne timpu purisu migtetemeg ka me uripen wey ka me talagbantey, ne mig-alungut sikandan ka migmanasindeg ne egginarang. Ne migsasindeg degma si Pidru wey migdangdang kandan ka egginarang.

Ka peg-inse-inse te Labew ne Talagpanubad ki Hisus
(Mat. 26:59-66; Mar. 14:69-72; Luk. 22:58-62)

¹⁹ Ne dutu, mig-insaan e te Labew ne Talagpanubad si Hisus meytenged te me hibateen din wey te pegpanulu din. ²⁰ Ne migtabak si Hisus, "Kene ne heles ka pegpanulu ku te me etew su diya a migpanulu te me simbaan wey diye te timplu ne libulunganan te langun ne Hudiyu. Ware impanulu ku te heles de. ²¹ Mania te iyan a eg-insaan nikaniyu? Insei niyu ka nakarineg keddiey su nakataha sikandan te inlalag ku."

²² Te peglalag ni Hisus kayi, intagpi sikandin te sabeka ne talagbantey ne diye te lenged din, wey migkahiyen sikandin, "Mania te eg-ilingen nu due te egtabak ka Labew ne Talagpanubad?"

²³ Ne migtabak si Hisus, "Emun ke nakalalag e ma te kene ne eleg, tew ki la ipawangal-wangal nud kuntee kayi. Piru ke eleg ma ka inlalag ku, mania te intagpi a nikeykew?"

²⁴ Nataman, impeuyan e ni Anas si Hisus ne nabaku de due diye te ki Kaypas ne Labew ne Talagpanubad.

Ka igkarangeb ne pegpahunware ni Pidru meytenged ki Hisus

(Mat. 26:71-75; Mar. 14:69-72; Luk. 22:58-62)

²⁵ Te seeye ne timpu, migsasindeg pad si Pidru ka egginarang, wey mig-insaan sikandin te me etew, "Kene ka ne sabeka ne hibateen te sika ne etew?"

Piru migpahunware si Pidru ne migkahi, "Kene ne!"

²⁶ Nataman, due sabeka ne uripen te Labew ne Talagpanubad ne karumaan te etew ne intibbas ni Pidru se talinga. Ne migkahi sikandin, "Hendue te sikeykew ma iya seeye se nakita ku ne duma rin diye te pamulaan?"

²⁷ Ne dutu, migpahunware e man-e si Pidru, ne due-rue ne mig-ukale ka manuk.

Ka peg-uyan ki Hisus diye te ki Pilatu

(Mat. 26:71-75; Mar. 14:69-72; Luk. 22:58-62)

²⁸ Nataman in-uyan dan e man-e si Hisus puun te baley ni Kaypas peendiye te palasyu te gubernadur te pegkamaselem e. Ne ware migseled diye te palasyu ka me Hudiyu su egpakasupak sikandan te tuluuwen dan, su emun ke egseled sikandan te baley te kene ne Hudiyu, eg-isipen sikandan ne malindit wey kene egpakakeen te iglabung te Sahakeen te Peglihad te Panalihan te Manama. ²⁹ Purisu, iyan e miglihawang si Pilatu wey mig-inse kandan, "Nekey-a ka igsumbung niyu meytenged te seini ne etew?"

³⁰ Ne migtabak sikandan, "Kene ney perem eg-uyanen kayi te keykew ka seini ne etew ke ware nakasale."

³¹ Ne migkahiyen sikandan ni Pilatu, "Kua niyu red sikandin wey sikaniyu e ka eggukum kandin sumale te kaniyu ne balaud."

Ne migtabak ka me pangulu te me Hudiyu, "Piru ware katenged ney te me Hudiyu ne eggimatey te minsan hentew." ³² † (Neyitabu seini eyew egkatuman ka ingguhud ni Hisus ke nekey ne klasi te kapatayan ka egpangkusan din.)

³³ Nataman, miglibed e man-e migseled si Pilatu diye te palasyu wey in-umew rin si Hisus wey mig-insaan, "Sikeykew iya ka Hari te me Hudiyu?"

³⁴ Ne migtabak si Hisus, "Keykew naa iya sika ne inse, wey ke ingguhuran ke re te duma meytenged keddi?"

³⁵ Ne migtabak si Pilatu, "Mania, kahiyen nu buwa ne Hudiyu a? Iyan mig-uyan keykew kayi te keddi ka duma nu ne me Hudiyu wey ka me pangulu te talagpanubad. Nekey-a ka neyimu nu?"

³⁶ Ne migtabak si Hisus, "Ka peghari ku, kene ne kayi te kalibutan. Su emun ke kayi pa seini te kalibutan, egpakig-ehet e perem ka me etew ku eyew kena a egkarakep te me pangulu te me Hudiyu. Piru kene iya ne kayi te kalibutan ka peghari ku!"

³⁷ Ne puun due, mig-inse e man-e si Pilatu diye te kandin, "Hari ka iya?"

Ne migtabak si Hisus, "Ingkahi nud en iya ne Hari a. Neetew a wey miggendini te ampew te tane para te sabeka ne katuyuan ne pegpamalehet te kamalehetan. Ka langun ne diye te kamalehetan, egpamineg keddiey."

³⁸ Ne mig-inse e man-e si Pilatu diye te kandin, "Nekey-a ka kamalehetan?"

Ka peg-uyun te peggimatey ki Hisus

(Mat. 27:15-31; Mar. 15:6-20; Luk. 23:13-25)

Nataman, miglihawang e man-e si Pilatu wey migkahi diye te me Hudiyu, "Ware nakita ku ne sale te seini ne etew. ³⁹ Piru nabatasan niyu ne due sabeka ne pinirisu ne eglekaan ku te tagse Sahakeen te Peglihad te Panalihan te Manama. Na, igkeupii niyu naa ne eglekaan ku ka Hari te me Hudiyu?"

⁴⁰ Ne migbalbalukan sikandan ka migtabak, "Kene ne sikandin! Si Barabas ka igkeupii ney!" (Si Barabas, sabeka ne ribildi.)

19 Nataman, impakuwa ni Pilatu si Hisus wey impalampesan. ² Ne miggimu ka me sundalu te kuru ne duhi wey impakuruna ran ki Hisus. Impakukuyumbu dan man-e sikandin te kumbale ne ubi se batek, ³ wey migpasubsubaley sikandan ka egparani kandin ne migkahi, "Egmabantug ka Hari te me Hudiyu!" wey impanagpi dan sikandin.

⁴ Ne miglihawang e man-e si Pilatu wey migkahi diye te me etew, "Kuntee, eg-uyanen kud sikandin kayi te kaniyu eyew egpakanengneng kew te ware nakita ku ne sale din." ⁵ Ne dutu, miglihawang e si Hisus ne migkukuruna te duhi wey ingkukuyumbu te kumbale ne ubi se batek. Ne migkahi si Pilatu diye te kandan, "Pitawa niyu! Seinid e sikandin!"

† 18:32 Huw 3:14; 12:32.

⁶ Te pegkakita kandin te me pangulu te talagpanubad wey te me talagbantey, migbalbalukan sikan-dan ka migkahi, "Ilansang nu sikandin te krus! Ilansang nu sikandin!"

Ne migkahian sikandan ni Pilatu, "Ke iling ma rue, sikaniyu ka egkuwa kandin wey eglansang te krus, su ware mule nakita ku ne sale din."

⁷ Ne migtabak sikandan, "Due kanami ne balaud, ne sumale te sika ne balaud, eleg sikandin ne eggimatayan su migkahi sikandin te Anak din kun te Manama."

⁸ Te pegkarineg ni Pilatu dutu, nasi de iya man-e sikandin naalde. ⁹ Purisu, miglibed e man-e migseled sikandin diye te palasyu wey mig-inse ki Hisus, "Hendei ke bes iya migpuun?"

Piru ware migtabak si Hisus. ¹⁰ Purisu migkahian sikandin ni Pilatu, "Mania te kene ka egtabak keddi? Ware ke buwa nakataha te due katenged ku te pegpaleke keykew wey te pegpalansang degma keykew te krus?"

¹¹ Ne migtabak si Hisus, "Egkeyimu nu re sika keddi tenged su sika ne katenged, imbehey te Manama keykew. Purisu iyan dakel se sale te etew ne migbehey keddi diye te keykew."

¹² Te pegkarineg ni Pilatu kayi, migpakannekal sikandin ne eglekaan perem si Hisus. Piru migbalbalukan ka me pangulu te me Hudiyu, "Emun ke eglekaan nu sikandin, kene ke naa ne alukuy te Impiradur! Su ka minsan hentew ne egpaari-Hari, kuntere te Impiradur!"

¹³ Te pegkarineg dutu ni Pilatu, mig-uyan din e si Hisus diye te lihawangan wey migpinuu sikandin diye te pinnuwan te talaggukum diye te plasa ne migngaran, "Plasa ne Neelin ne Batu." (Enggaran seini te me Hibrwanen te "Gabata.") ¹⁴ Ne seeye, mahaan e egkeudtu wey dispiras e te Sahakeen te Peglihad te Panalihan te Manama. Ne migkahi e si Pilatu diye te me Hudiyu, "Seinid e ka Hari niyu!"

¹⁵ Piru migbalbalukan sikandan ka migtabak, "Himatayi nu sikandin! Himatayi nu! Ilansang nu sikandin te krus!"

Ne mig-insaan sikandan ni Pilatu, "Iyan niyu igkeupii ne iglansang ku te krus ka Hari niyu?"

Ne migtabak ka me pangulu te me talagpanubad ne migkahi, "Ware Hari ney, ka Impiradur de!"

¹⁶ Seeye naa, imbehey e ni Pilatu si Hisus diye te kandan eyew iglansang te krus.

Ka peglansang ki Hisus te krus

(Mat. 27:32-44; Mar. 15:21-32; Luk. 23:26-43)

Purisu in-uyan dan e si Hisus, ¹⁷ wey miglihawang sikandan te siyudad. Ne impatiang dan sikandin te krus, wey in-uyan dan sikandin diye te inged ne egngaran te "Angkal." (Enggaran seini te me Hibrwanen te "Gulguta.") ¹⁸ Ne diye dan e ilansang sikandin te krus. Ne due degma daruwa ne etew ne inlansang duma kandin. Ka sabeka diye te igkahibang din, ka dangeb diye te igkakawanan din. ¹⁹ Ne

migsusulat si Pilatu te keretula ne impatahu diye te krus ni Hisus. Seini ka nasulat: "Si Hisus ne matig-Nasarit, ka Hari te me Hudiyu." ²⁰ Ne masalig ka me Hudiyu ne nakabasa dutu su marani re te siyudad ka inged ne miglansangan ki Hisus. Ne nasulat pad iya man-e seeye te Hibrwanen, te Latin, wey te Grigu ne me linalahan. ²¹ Ne migkahian si Pilatu te me pangulu te talagpanubad te me Hudiyu, "Kene ne 'Hari te me Hudiyu' ka isulat nu, ke kene, 'Migkahi ka seini ne etew te sikandin kun ka Hari te me Hudiyu.'"

²² Piru migtabak si Pilatu, "Ka nasulat kud, kene kud e egliwanan."

²³ Te nakapenge e ka me sundalu te eglansang ki Hisus te krus, ingkuwa ran e ka me kumbale din wey imbaad dan te hep-at eyew due baad te tagse sundalu. Ne ingkuwa ran e man-e ka malayat ne kumbale ni Hisus, piru ware mule teyi dutu. ²⁴† Ne migmanangnangeney ka me sundalu, "Kene te re eggisien seini, ke kene, egpintut-pintut ki re ke hentew ka egpakakamuney kayi." Neyitabu seini su eyew egkatuman ka nasulat te Kasulatan ne migkahi,

"Imbaad-baad dan ka me kumbale ku, wey migpapihpintutey ke hentew ka egpakakuwa te kumbale ku ne malayat."

Ne sika iya ka innimu te me sundalu.

²⁵ Ne diye migsasindeg te marani te krus ni Hisus ka iney rin wey ka atebey te iney rin, wey si Mariya ne asawa ni Kliyupas, wey si Mariya Magdalina. ²⁶ Te pegkakita ni Hisus te iney rin wey te inggeyinawaan din ne hibateen din ne migsasindeg dutu te marani rin, migkahian din e ka iney rin, "Ine, sikandin e anaka nu."

²⁷ Ne migkahian din e man-e seeye se hibateen, "Sikandin e inaya nu." Ne puun de dutu, indume e te seeye ne hibateen si Mariya wey impalemung din e diye te kandan.

Ka pegkapatey ni Hisus

(Mat. 27:45-56; Mar. 15:33-41; Luk. 23:44-49)

²⁸†† Nanengnengan ni Hisus ne napenge e ka langun, wey migkahi sikandin, "Nammaraan a," eyew egkatuman ka Kasulatan.

²⁹ Ne due yahung diye ne napenu te maperes ne binu. Seeye naa, in-eled dan dutu ka egpekeiling te kutsun wey intagkes dan diye te sugpang te isupu wey impasupsup dan ki Hisus. ³⁰ Te nakaheram e si Hisus te binu, migkahi e sikandin, "Napenge e." Nataman, mig-unduk sikandin wey nabigtawan e.

Ka pegpilak te kilid ni Hisus

³¹ Aldew seeye te pegpangandam te Peggimeley. Ne kene egkeupian ka me pangulu te me Hudiyu ne egka-haat diye te krus ka me lawa te me minatey tenged su ka seup ne aldew, Aldew e te Peggimeley ne amana ne impurtanti diye te me Hudiyu. Purisu mighangyu sikandan ki Pilatu ke egkaayun ne egpanggepuen ka

† 19:24 Sal 22:18. †† 19:28 Sal 69:21; 22:15.

me paa te me etew ne inlansang te krus eyew mahaan egpatey wey eg-aween e. ³² Purisu nangendiye ka me sundalu wey impanggepu dan ka me paa te daruwa ne etew ne inlansang duma ki Hisus. ³³ Piru te pegginguma ran diye te ki Hisus, nakita ran ne migpatey e sikandin, purisu ware dan e gepua ka paa rin. ³⁴ Piru ka sabeka te me sundalu, impilak din te deldeg din ka kakiliran ni Hisus, wey due-rue ne migthhis ka langesa wey weyig. ³⁵ (Malehet seini ne neyitabu su due nakakita kayi, wey migpamalehetan din seini. Naka-nengneng sikandin te malehet ka guhuren din, wey ingguhud din seini eyew egpalintutuu kew degma.) ³⁶ † Neyitabu seini su eyew egkatuman ka nasulat diye te Kasulatan ne eggenendue, "Ware minsan sabeka ne tul-an din ne egkahepu." ³⁷ †† Ne duen pad man-e nasulat diye te Kasulatan ne eggenendue, "Egtengtengan dan ka etew ne impilak dan."

Ka pegsabal ki Hisus

(Mat. 27:57-61; Mar. 15:42-47; Luk. 23:50-56)

³⁸ Te pegkapenga kayi, imbuyu e ni Husi ne matig-Arimatiya ka lawa ni Hisus diye te ki Pilatu. (Si Husi, sabeka ne hibateen ni Hisus piru te heles de su egkaaldeh sikandin te me pangulu te me Hudiyu.) Ne intuhutan ni Pilatu si Husi, purisu miggendiye sikandin wey ingkuwa rin e ka lawa ni Hisus. ³⁹ ‡ Migduma degma kandin si Nikudimu, ka migpakigkita ki Hisus te sabeka ne marusilem. Mig-uyan sikandin te peemut ne me lalimma ne pulu (50) ne kilu ne migsewuhan te mira wey aluyi. ⁴⁰ Nataman, migkuwa ran e te daruwa ka lawa ni Hisus wey imbukusan dan te hinabel ne migtahuan te peemut. Seini ka batasan te me Hudiyu ke eglebeng te minatey. ⁴¹ Ne due sabeka ne pamulaan ne diye te miglansangan ki Hisus, wey due iyam pad ne sabalanan ne ware pad nasabali. ⁴² Ne puun su Aldew e seeye te Pegpangandam te Peggimeley te me Hudiyu, wey marani re degma ka sabalanan, diye dan e isabal ka lawa ni Hisus.

Ka insabalan ne warad tahu

(Mat. 28:1-8; Mar. 16:1-8; Luk. 24:1-12)

20 Te sikan pad egkaliwaswas te aldew te Duminggu, miggendiye si Mariya Magdalena te inlungahan ne dalama ne insabalan ki Hisus. Te pegtengteng din, nalilid e ka batu ne in-elet dutu te gumawan te insabalan. ² Seeye naa, migpallahuy sikandin peendiye engki Simun Pidru wey te seeye se hibateen ne miggeyinawaan ni Hisus. Ne migkahiyen din sikandan, "Inguwa ran e ka Magbebaye diye te insabalan, ne ware key nakataha ke hendei ran e sikandin itahu."

³ Purisu miggendiye te insabalan si Pidru wey ka sabeka ne hibateen. ⁴ Namallahuy sikandan se daruwa, piru meiyal ne egpallahuy ka duma ni Pidru, purisu iyan nekewun-a diye te insabalan. ⁵ Te pegginguma rin diye, mig-unduk sikandin ka egseilang wey nakita rin ka hinabel, piru ware sikandin migseled.

† 19:36 Iks 12:46; Num 9:12; Sal 34:20. †† 19:37 Sak 12:10; Imp 1:7. ‡ 19:39 Huw 3:1-2.

⁶ Ne miggingume e degma si Simun Pidru ka migsin-undul kandin, piru migleus sikandin migseled diye te insabalan. Ne nakita rin dutu ka me hinabel, ⁷ wey ka manggad ne imbukusan te ulu ni Hisus. Nalupi e seini wey nakasuwey te me hinabel. ⁸ Ne migseled e degma ka sabeka ne hibateen ne nekewun-a ne migginguma diye te insabalan, wey nakakita degma sikandin dutu wey migpalintutuu ne neuyag e si Hisus. ⁹ (Nakapalintutuu e sikandan minsan ware dan pad nasabut ka nasulat te Kasulatan ne egkeuyag si Hisus.) ¹⁰ Nataman, mig-uli e ka daruwa ne hibateen.

Ka pegpakita ni Hisus ki Mariya Magdalena

(Mat. 28:9-10; Mar. 16:9-11)

¹¹ Si Mariya mule, migsasindeg sikandin diye te lihawangan te insabalan ka egsinsinehew. Te egkalihet sikandin ne egsinehew, mig-unduk sikandin ka egseilang diye te insabalan. ¹² Ne due nakita rin dutu ne daruwa ne panalihan te Manama ne migkukumbale te maangkag ne diye migpinnuu te migtahuan te lawa ni Hisus. Ka sabeka diye migpinnuu lenged te keulunanan din wey ka dangeb diye lenged te kasikuwayan. ¹³ Ne mig-insaan dan sikandin, "Mengeatebey, mania te egsinehew ka?"

Ne migtabak si Mariya, "Uya, su ingkuwa ran e ka lawa te Magbebaye ku, wey wara a nakataha ke hendei ran e sikandin itahu!"

¹⁴ Te pegkapenga rin te miglalag, migbalikid e sikandin wey nakita rin si Hisus ka migsasindeg, piru ware sikandin nekeila ne si Hisus bes seeye. ¹⁵ Ne mig-insaan sikandin ni Hisus, "Mengeatebey, mania te egsinehew ka? Hentew bes ka egpammitawen nu?"

Kahiyen ni Mariya ne talagtanggu seeye te me pinamula diye, purisu migkahiyen din, "Emun ke sikeykew ka migkuwa kandin, nangen a ke hendei nu sikandin itahu su egkuen ku."

¹⁶ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Mariya!"

Ne migtangke si Mariya diye te ki Hisus ne migkahiyen te Hibruwanen ne linalahan, "Rabuni!" (ka igpasabut, "Talagpanulu.")

¹⁷ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Kene ka engen keddi su ware e pad nabatun diye te Amey. Piru hendiyei nu ka me suled ku wey panugtuli nu sikan dan te eggendiya ad te dibabew diye te Amey ku ne Amey niyu red, wey Manama ku ne Manama niyu red degma."

¹⁸ Purisu miggendiyaan e ni Mariya Magdalena ka me hibateen wey impanugtulan din sikandan te nakita rin ka Magbebaye. Ne ingguhuran din man-e sikandan te inalag ni Hisus diye te kandin.

Ka pegpakita ni Hisus te me hibateen din

(Mat. 28:16-20; Mar. 16:14-18; Luk. 24:36-49)

¹⁹ Te pegkamarusilem e te seeye ne Duminggu, miglibulung ka me hibateen diye te sinabeng wey migsiraduan dan ka me gumawan su naaldeh sikan dan te me pangulu te me Hudiyu. Nataman, miglepew e si Hisus wey migsasindeg diye te taliware dan wey

migkahi, "Ka keupianan egduma kaniyu." ²⁰ Te pegkapenga rin te eglalag, impapitew rin e kandan ka me belad din wey ka kakiliran din. Ne nahale-gale ka me hibateen te nakakita sikandan te Magbebaye. ²¹ Ne migkahiyen e man-e sikandan ni Hisus, "Ka keupianan egduma kaniyu. Insuhu a te Amey kayi, ne egsuhuen ku degma sikaniyu." ²² Ne inniyupan din e sikandan wey migkahiyen, "Dawata niyu ka Panisingan te Manama. ²³ † Emun ke egpasayluwen niyu ka minsan hentew te me sale dan, impasaylu e sikandan. Piru ke kene niyu egpasayluwen, ware sikandan pasayluwa."

Ka pegduwa-ruwa ni Tumas

²⁴ Te pegginguma ni Hisus, ware diye si Tumas ne enggaranen ki Seping, ka sabeka te sapulu wey daruwa (12) ne hibateen. ²⁵ Purisu migpangguhuran naan de sikandin te дума ne me hibateen te nakita ran ka Magbebaye.

Piru migkahiyen sikandan ni Tumas, "Angin e ke egkakita ku ka naye te lansang diye te belad din wey egkatuyuk ku te kemel ku ka imbaye te lansang, wey ke egkasamsam ku ka pali diye te kakiliran din, human e naa epgalintutuu."

²⁶ Te egsenge simane e ka miglihad, miglibulung e man-e ka me hibateen diye te sinabeng, ne dutu, дума ran e si Tumas. Nasiraduan ka me gumawan piru miglepew e man-e si Hisus wey migsasindeg diye te taliware dan ne migkahi, "Ka keupianan egduma kaniyu." ²⁷ Ne ingkahiyen din si Tumas, "Hendini ka, tengtengi nu ka me belad ku wey tiyuka nu. Samsama nu degma ka pali kayi te kakiliran ku. Kene kad duwaruwa, ke kene, palintutuu kad nasi."

²⁸ Ne migkahiyen sikandin ni Tumas, "Magbebaye ku wey Manama ku!"

²⁹ Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Migpalintutuu ke naan e su nakakita kad e keddi? Egpanalanginan seeye se epgalintutuu minsan ware nakakita keddi!"

Ka katuyuan te pegsulat te seini ne baseen

³⁰ Masalig pad ka me kein-inuwan ne innimu ni Hisus ne napamalehetan te me hibateen ne ware nasulat te seini ne baseen. ³¹ Piru ka nasulat kayi insulat eyew egpakalintutuu kew ne si Hisus ka Kristu ne Anak te Manama. Ne eyew pinaahi te epgalintutuu niyu, egpakaangkew te umul ne ware egtamanan tenged te pegsabeka niyu kandin. ††

Ka pegpakita ni Hisus te pitu ne hibateen din

21 Te peglihad te pila ne aldew, migpakite e man-e si Hisus te me hibateen din diye te Lanew te Tibiryas. Iling kayi ka pegpakita rin. ² Nalibulung ensi Simun Pidru, si Tumas ne enggaranen ki Seping, si Natanail ne matig-Kana ne sakup te Galiliya, wey ka me anak ni Sibidiyu, wey duen pad daruwa ne hiba-

teen. ³ ‡ Ne nataman, migkahiyen ni Simun Pidru ka me дума rin, "Egngengalap a."

Ne migkahi sikandan, "Egduma key keykew." Purisu nangendiyad e sikandan wey nanguntud e te balangey. Piru warad iya neutel ran te seeye ne marusilem.

⁴ Te pegsile e te aldew, migsasindeg si Hisus diye te ilis te lanew, piru ware sikandan nekeila te sikandin bes seeye. ⁵ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Me suled, ware neutel niyu?"

Ne migtabak sikandan, "Ware da!"

⁶ †† Ne migkahiyen din sikandan, "Tantug niyu ka biyale niyu diye te egkakawanan te balangey ne epgpekeutel kew e." Purisu in-antug dan e ka biyale dan diye te igkakawanan te balangey. Ne dutu, kene dan e egkeelehan te egganuy ka biyale dan puun su dakel amana ka migsahad.

⁷ Ne migkahiyen si Pidru te hibateen ne miggeyinawaan ni Hisus, "Ka Magbebaye ma mule sika!" Te pegkarineg ni Simun Pidru ne ka Magbebaye bes seeye, insaluub din e ka kumbale ne inluung din wey miglumbuk e ka eggakap. ⁸ Ka дума ne me hibateen mule, nanguntud ded sikandan te balangey ka migpeilis te lanew ne migganuy te biyale ne napenu te ngalap. Kene de amana ne mariyu sikandan te ilis te lanew su me siyam de ne pulu (90) ne mitrus ka kariyuan. ⁹ Te nakahakap e sikandan, due nakita ran ne nalimud ne baha ne due intuug ne me ngalap, wey due degma paan. ¹⁰ Ne migkahiyen sikandan ni Hisus, "Uyan kew kayi te дума ne ngalap ne neutel niyu."

¹¹ Purisu mig-untud e man-e si Simun Pidru te balangey wey migganuy rin e diye te ilis te lanew ka biyale ne napenu te derakel ne ngalap ne 153 ne timman. Piru minsan dakel amana ka neutel ran, ware ded nahisi ka biyale. ¹² Nataman, migkahiyen e ni Hisus sikandan, "Apas kew e wey keen kew." Ne ware minsan sabeka ne hibateen ne migpatagal eg-inse ke hentew sikandin su nekeila man e sikandan te sikandin ka Magbebaye. ¹³ Ne dutu, migparani e si Hisus wey ingkuwa rin ka paan ne imbehey rin kandan. Ne ingkuwa rin degma ka ngalap ne imbehey rin man-e kandan.

¹⁴ Ne seeye ka igkatatelu ne pegpakita ni Hisus diye te me hibateen din puun te pegkeuyag din.

Si Hisus wey si Pidru

¹⁵ Te nakapenge e sikandan ka miglem-ag, mig-insaan e ni Hisus si Simun Pidru, "Simun ne anak ni Huwan, miggeyinawaan e red nikeykew subla pad te дума kayi?"

Ne migtabak si Pidru, "Uya Magbebaye, nakaneng-neng ka te miggeyinawaan ku sikeykew."

Ne migkahiyen sikandin ni Hisus, "Tanguwa nu ka me nati ne karniru ku." ¹⁶ Nataman, mig-insaan e man-e sikandin ni Hisus, "Simun ne anak ni Huwan, miggeyinawaan e red nikeykew?"

† 20:23 Mat 16:19; 18:18. †† Te Grigu: te kandin ne ngaran.

‡ 21:3 Luk 5:5. †† 21:6 Luk 5:6.

Ne migtabak si Pidru, "Uya Magbebaye, nakaneng-neng ka te miggeyinawaan ku sikeykew."

Ne migkahiyang sikandin ni Hisus, "Tangguwa nu ka me karniru ku." ¹⁷ Ne mig-insaan e man-e sikandin ni Hisus te igkatatelu e, "Simun ne anak ni Huwan, miggeyinawaan e red nikeykew?"

Ne dutu, neenenduanan e si Pidru su katatelu e sikandin insei ni Hisus ke miggeyinawaan din naa iya. Ne migtabak si Pidru, "Magbebaye, nakaneng-neng ka te langun. Nakaneng-neng ka te miggeyinawaan ku sikeykew."

Ne migkahiyang sikandin ni Hisus, "Tangguwa nu ka me karniru ku. ¹⁸ Egnanganan ku sikeykew te malehet: te bate ke pad, sikeykew re ka eg-oney-oney egkukumbale wey egpekeendiye ka te minsan hendei ne igkeupii nu te eggendiye. Piru ke egkabuyag kad e, egkayawen nu naan de ka me belad nu wey lein e ka egsaluub keykew wey eg-uyanen ka diye te inged ne kene nu igkeupii te eggendiye." ¹⁹ (Te peglalag ni Hisus kayi, impaneng-neng din ke nekey ne paahi ka egpatey ni Pidru eyew egpakareyrey sikandin te Manama.) Nataman, migkahiyang sikandin ni Hisus, "Ikul ka keddi."

²⁰ † Te peglilingey ni Pidru, nakita rin ne migsinundul kandan ka hibateen ne miggeyinawaan ni Hisus.

Sikandin seeye se amana ne marani ki Hisus te peglabung dan wey ka mig-inse te Magbebaye ke hente-wa ka eg-akal kandin. ²¹ Te pegkakita ni Pidru kandin, mig-inse e sikandin diye te ki Hisus, "Magbebaye, nekey ma degma ka egkeyingumaan te seini ne etew?"

²² Ne migtabak si Hisus, "Emun ke igkeupii ku ne kene sikandin egpatey taman te peglibed ku, nekey ma ka labet nu? Ikul ke re keddi!"

²³ Purisu nekeempet ka guhuren diye te migmalintu-tuu ki Hisus ne kene egpatey ka seeye ne hibateen. Piru ware migkahi si Hisus ne ka seeye ne hibateen, kene egpatey, ke kene, migkahi re sikandin, "Emun ke igkeupii ku ne kene egpatey sikandin taman te peglibed ku, nekey ma ka labet nu?"

²⁴ Ne sikandin iya ka hibateen ne migpamalehet ne malehet ka langun, wey sikandin iya ka migsusulat kayi. Ne nakaneng-neng key te malehet ka ingkahi rin.

Ka katammanan

²⁵ Masalig pad amana ka neyimu ni Hisus ne emun ke ig-amin igsulat, kene buwa eg-eleg kayi te ampew te tane ka me libru ne egkasulatan.

† 21:20 Huw 13:25.

Me Himu

Igpewun-a

, sumpul ded te . Ka amana ne impurtanti ne tuyu te seini ne baseen, ka pegpangguhud ke immenu te an-anayan ne me etew te peg-ikul ki Hisus dengan. Ka Panisingan te Magbebaye ka migbulig kandan te pegpanugtul te Meupiya ne Panugtulen meytenged kandin “diye te Hirusalim, diye te intiru ne inged te Hudiya, wey diye te Samarya, wey te minsan hendei ne inged kayi te ampew te tane” (1:8). Seini ka guhuren te me himu te me Kristuwanen ne migbunsud diye te me Hudiyu ne migpabulus taman te neyimu e ne impalintutuuwan kayi te intiru ne kalibutan. Su ka pegpalintutuu ki Hisus, iyan katumanan te rilihiyun te me Hudiyu.

Ka seini ne baseen, nabaad te tatelu ne baad, ne seini egpekeiling te tatelu ne inged ne inwalian te Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Kristu: (1) Nabunsuran ka me himu te me Kristuwanen diye te Hirusalim te nabatun e si Hisus diye te langit; (2) Ne seini nekeempet man-e diye te Hudiya; wey (3) diye pad man-e te Mдитiranyu taman te Ruma.

Kayi degma nasulat ka sika se himu te Panisingan te Manama ne migginguma te me Kristuwanen diye te Hirusalim te aldew te Pintikustis. Nakabulig sika wey nakabehey te kanekal te me etew wey te me pangulu te migmalintutuu dengan ne ingguhud te seini ne baseen.

Ka nasulat te seini ne baseen

Ka pegpangandam te pegpamalehet 1:1-26

a. Ka katammanan ne suhu ni Hisus wey ka saad din 1:1-14

b. Ka pegliwan ki Hudas 1:15-26

Ka pegpamalehet diye te Hirusalim 2:1-8:3

Ka pegpamalehet diye te Hudiya wey diye te Samarya 8:4-12:25

Ka neyimu ni Pablu 13:1-28:31

a. Ka an-anayan ne peggipanew ni Pablu 13:1-14:28

b. Ka kalibulungan diye te Hirusalim 15:1-35

c. Ka igkarangeb ne peggipanew ni Pablu 15:36-18:22

d. Ka igkatelu ne peggipanew ni Pablu 18:23-21:16

e. Naprisu si Pablu diye te Hirusalim, diye te Sisarya, wey diye te Ruma 21:17-28:31

1 † Miggeyinawaan ku ne Tiyupilu, ka an-anayan ne baseen ne insulat ku, nahuhud kud e ka langun ne innimu ni Hisus wey ka impanulu din puun te pegbunsud te himu rin ² taman te aldew ne imbatun e sikandin diye te langit. Te ware pad sikandin batuna, impanpanayan din panulua pinaahi te Panisingan te Manama seeye se in-alam din ne eggimuwen ne me apustulis. ³ Ne puun te pegpatey rin, kamasalig pad sikandin migpakita kandan seled te hep-at ne pulu (40) ne aldew eyew te pegpamalehet ne neuyag e man-e sikandin. Nakita ran pad sikandin wey migpakiglalag pad kandan meytenged te Peghari te Manama. ⁴ †† Taheed te duma ran pad si Hisus, impanagtahaan din pad sikandan te miggenendue, “Kene kew pa awe kayi te Hirusalim su tahari niyu pa ka igdasag ne insaad te Amey ku sumale te ingkahi ku kaniyu. ⁵ ‡ Su si Huwan, migpamewutismu te weyig, piru pila naan de ne aldew puun kuntee ne egbewutismuwan kew e te Panisingan te Manama.”

Ka pegbatun ki Hisus diye te langit

⁶ Purisu, te nalibulung e sikandan, mig-insaan dan e si Hisus, “Magbebaye, egtuhut ke naa kuntee ne sikanami se me Hudiyu ka egmandu man-e kayi te nasud te Israil?”

⁷ Ne migtabak si Hisus kandan, “Ware kew tuhuti ne egpakataha meytenged te me timpu wey me aldew ne tapey e itahahe te Amey ku, su kandin de sika ne katenged. ⁸ †† Piru egpakarawat kew te geem ke eglene due te kaniyu ka Panisingan te Manama. Ne sikaniyu ka talagpamalehet ku diye te Hirusalim, te intiru ne inged te Hudiya wey te Samarya, wey te minsan hendei kayi te ampew te tane.” ⁹ †† Te nekeimpus e sikandin ka miglalag, imbatun e sikandin diye te langit taheed te namipitew sikandan kandin. Nataman, ware dan e nakita sikandin su nabunbunan e te gapun.

¹⁰ Te sasangan pad sikandan ne egtetengteng diye te langit te pegbatun ki Hisus, sauhune ne due daruwa

† 1:1 Luk 1:1-4. †† 1:4 Luk 24:49. ‡ 1:5 Mat 3:11; Mar 1:8; Luk 3:16; Huw 1:33.

†† 1:8 Mat 28:19; Mar 16:15; Luk 24:47-48. †† 1:9 Mar 16:19; Luk 24:50-51.

ne etew ne migsasindeg diye te lenged dan ne maangkag se me kumbale. ¹¹ Ne migkahi sikandan, "Matig-Galiliya, mania te egsesasindeg kew pad kayi ne egleng-ag diye te langit? Si Hisus se imbatun diye te langit, eglibed ded kayi te iling ded due ne paahi te pegbatun kandin."

Ka pegliwan ki Hudas

¹² Nataman, nanlibed e ka me apustulis diye te Hirusalim puun diye te Bubungan te Ulibu, me sabeka ne kilumitru ka kariyuan puun te siyudad te Hirusalim. ¹³ † Peglibed dan e diye te Hirusalim, naneled e sikandan diye te sinabeng ne hirehaanan dan ne diye te dibabew. Sikandan ensi Pidru, si Huwan, si Santiyagu, si Andris, si Pilipi, si Tumas, si Bartulumi, si Matiyu, si Santiyagu ne anak ni Alpiyu, si Simun ne ribildi, wey si Hudas ne anak ni Santiyagu. ¹⁴ Layun sikandan miglibulung ka egsabeka eg-ampu duma te me malitan, wey ki Mariya ne iney ni Hisus wey te me suled ni Hisus ne me lukes.

¹⁵ Te seeye ne timpu, migsasindeg si Pidru diye te taliware dan, me sabeka ne gatus wey daruwa ne pulu (120) sikandan langun, wey migkahi sikandin, ¹⁶ "Me suled, keilangan ne egkatuman ka diye te Kasulatan ne ingkahi te Panisingan pinaahi ki Dabid. Meyitenged seini ki Hudas, ka migpanulu te me etew ne migdakep ki Hisus. ¹⁷ Sabeka sikandin ne sakup te punduk ta dengan su in-alam ma eyew egbulig te himu ta."

¹⁸ †† (Ka seleppi ne imbayad te mareet ne himu rin, imbeli e te kamet ne neuluhan din ne nekewun-a se ulu, ne migbetu ka getek din, wey nabukayat e ka bituka rin. ¹⁹ Ka langun ne matig-Hirusalim nakanengneng kayi, purisu ingngaranan dan te Akildama te kandan ne linalahan ka seeye ne kamet ne ke sikanta pa, "Ka Tane ne Imbayaran te Langesa.")

²⁰ ‡ "Su nasulat diye te baseen ne Salmu ne miggenendue,

'Eg-engkeran e perem ka ugpaan din, wey warad e perem eg-ugpe dutu.'

Nasulat ded man-e ne miggenendue,

'Due perem igliwan te katungdanan din.'

²¹ "Purisu, keilangan ne eg-alam ki te me etew ne nakaruma-rume e kanta puun pad te duma te pad ka Magbebaye ne si Hisus. ²² † Ka puun pad iya te pegpamewutismu ni Huwan taman te pegbatun e ki Hisus. Su keilangan ne egpakapamalehet sikandin duma kanta meyitenged te pegkeuyag ni Hisus."

²³ Ne nakaalam sikandan te daruwa ne me lukes: si Husi ne engngaranan ded ki Barsabas (ne engngaranan ded man-e ki Gustus), wey si Matiyas. ²⁴ Nataman, mig-ampu e sikandan, kahi ran, "Magbebaye, nakanengneng ka te pusung te langun ne etew. Purisu Magbebaye, ipapitew nu ke hentew kayi te daruwa ka in-alam nu ²⁵ ne egkeyimu ne apustulis liwan ki Hudas, su mig-engkeran din ka sika ne himu wey miggendiye te

† 1:13 Mat 10:2-4; Mar 3:16-19; Luk 6:14-16. †† 1:18 Mat 27:3-8. ‡ 1:20 Sal 69:25; Sal 109:8. ††† 1:22 Mat 3:16; Mar 1:9; Luk 3:21; Mar 16:19; Luk 24:51.

inged ne eleg kandin." ²⁶ Ne dutu, migpintut-pintut e sikandan, wey si Matiyas ka naalam dan ne igtimul kandan te apustulis ne sapulu wey sabeka (11).

Ka pegginguma te Panisingan te Manama

² † Peggingume e te aldew ne engngaranan te Pin-tikustis, miglibulung e sikandan langun diye te sabeka ne baley. ² Ne sauhune ne due dahing ne diye egpuun te langit ne egpekeiling te makeseg ne kalam-ag wey nekeempet e te baley ne inlibulungan dan. ³ Ne nakakita sikandan te hendue te me dile te hapuy ne miglatun te tagse sabeka kandan. ⁴ Ne dutu, napenu e sikandan langun te Panisingan te Manama wey nakalalag e te nakalkalasi ne me linalahan sumale te igpalalag kandan te Panisingan.

⁵ Ne due mig-ugpe diye te Hirusalim ne me Hudiyu ne amana egtuman te Balaud, ne egpuun te langun ne nasud kayi te ampew te tane. ⁶ Pegkarineg dan te kahulub, nalibulung e ka masalig ne etew. Ne neinu-inu sikandan langun su ka tagse sabeka kandan nakarineg te due egpakalalag te kandin ne linalahan. ⁷ Neinu-inu sikandan ne migkahi, "Matig-Galiliya ma mule seini se egmangasak! ⁸ Mani buwa te eg-pakalalag sikandan te linalahan te tagse sabeka kanta? ⁹ Su ka kayi te kanta, due matig-Partiya, matig-Midiya, matig-Ilam, matig-Misuputamyia, matig-Hudiyu, matig-Kapadusya, matig-Puntu, matig-Asya, ¹⁰ matig-Prigya, matig-Pampilya, matig-Ihptu, wey ka diye lenged te Libya ne marani te Sirini. Ka duma kanta matig-Ruma, ¹¹ me Hudiyu, wey ka kene ne me Hudiyu ne neuyan te pegpalintutuu te me Hudiyu. Ne duen pad man-e matig-Krita wey matig-Arabya, ne sikanta langun, egpakarineg kandan te eglalag te kanta ne me linalahan meyitenged te kein-inuwan ne himu te Manama." ¹² Neinu-inu ka langun wey nabenga-benga, ne migmein-insee e sikandan ne miggenendue, "Nekey buwa seini?" ¹³ Ne due duma ne egbaley-baley ne eggenendue, "Etuwey, nenewubug e sikandan!"

Ka pegwali ni Pidru

¹⁴ Ne dutu, migsasindeg e si Pidru duma te sapulu wey sabeka (11) ne me apustulis wey migkahi te meemen, "Karumaan ku ne me Hudiyu, wey sikaniyu langun se mig-ugpe kayi te Hirusalim, igpasabut ku seini kaniyu ne pammineg kew naa ayad-ayad te iglalag ku. ¹⁵ Ka seini ne me etew, ware newubug sumale te insuman-suman niyu. Kene egkengewubug ka me etew te alas nuwibi pad te maselem. ¹⁶ Seinid en iya ka ingkahi ni prupita Huwil,

¹⁷ ††† Migkahi ka Manama, 'Seini ka eggimuwen ku te katammanan ne timpu: igbehey ku te langun ne etew ka Panisingan ku. Ne ka anak niyu ne me lukes wey me malitan, egpangguhud e te igpanengneng te Manama kandan, ne ka me kanakan niyu, egmakakite e te igpakita te Manama, ne ka me buyag e ne me lukes,

†† 2:1 Lib 23:15-21; Diy 16:9-11. ††† 2:17 Huwil 2:28-32 (LXX).

egmakataheinep. ¹⁸ Uya, minsan ka me uripen ku ne me lukes wey me malitan, egbehayan ku te keddiey ne Panisingan te seeye ne timpu, wey egpangguhud e sikandan te igpanengneng te Manama. ¹⁹ Eggimu a te me kein-inuwan sika te aw-awangan wey kayi te tane: ne due me langesa, me hapuy, wey amana ne dakel ne ebel, ²⁰ egpaddusilem ka aldew, ne ka bulan egmalalab iling te langesa te kene pad egginguma ka amana ne mateles ne aldew te peglibed te Magbebaya. ²¹ Ne seeye se egpangananey te Magbebaya, egkaluwas.'

²² "Matig-Israil, pammineg kew! Si Hisus ne matig-Nasarit, ka etew ne impamalehetan te Manama kayi te kanta pinaahi te me kein-inuwan wey me palinneu ne innimu rin pinaahi kandin, sumale te natahaan niyud e. ²³ † Sikaniyu mismu ka nakataha su kayi ma neyitabu te kaniyu. Ne sumale te pegbuut te Manama wey te daan ne planu rin ne natahaan din ne egkatuman, im-behey rin si Hisus kayi te kaniyu, wey impeyimatayan niyu sikandin te me makasesale te pegpalansang kandin diye te krus. ²⁴ †† Piru in-uyag sikandin te Manama wey inluwas puun te geem te kamatayen, su kene egkaayun ne egkaprisu sikandin te kamatayen. ²⁵ ‡ Su migkahi si Dabid meytenged kandin,

'Layun ku egkakita kayi te tangkaan ku ka Magbebaya, su kayi sikandin te igkakawanan ku. Purisu ware egpakawelwel te pegpalintutuu ku. ²⁶ Ne puun due, egkahale ka pusung ku wey due kahale te peglag ku. Ne minsan egkapatey a piru due egkapallateng ku ²⁷ su kene nu ma eg-engkeran ka gimukud ku diye te inged te me gimukud ne enggaran te Hadis, kene nu igtuhut ne egkamewu ka lawa te maruma-ruma ne suluhuanen nu. ²⁸ Impapitew nu keddi ka bayaan peendiye te umul, ne amana a nahale-gale tenged te pegduma nu keddiey!'

²⁹ "Me suled, iglalag ku kaniyu ig-ayad-ayad ka meytenged ki Dabid ne kaupuan ta. Migpatey sikandin wey inlebeng, ne ka inlebengan kandin, kayi pad minsan kuntee. ³⁰ †† Ne puun su prupita sikandin, nakataha sikandin ne migsaad ka Manama kandin ne due sabeka ne kabuhalan din ne eggimuwen ne Hari. ³¹ Tapey e nakanengneng si Dabid ke nekey ka eggimuwen te Manama, purisu miglalag e sikandin meytenged te peg-uyag ki Kristu, ††

'Ware din engkeri diye te inged te me gimukud ne enggaran te Hadis, ne ka lawa rin ware namewu.'

³² Ne in-uyag te Manama ka sika ne Hisus, ne sikanami langun ka egpamalehet kayi. ³³ Imbatun sikandin diye te kakawanan ††† ne belad te Manama wey nakarawat sikandin te Panisingan ne insaad kandin te Amey. Ne ka seini ne Panisingan ka impalene kayi te kanami ne nakita niyud en iya kuntee wey narineg niyud e ka geem din. ³⁴ ††† Su si Dabid, ware mismu nekeendiye te langit, piru migkahi sikandin,

† 2:23 Mat 27:35; Mar 15:24; Luk 23:33; Huw 19:18. †† 2:24 Mat 28:5-6; Mar 16:6; Luk 24:5. ‡ 2:25 Sal 16:8-11 (LXX). ††† 2:30 Sal 132:11; 2Sam 7:12-13. †† Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas. ††† Sumale te tulluwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew. ††† 2:34 Sal 110:1.

'Ka Manama migkahi diye te Magbebaya ku: Pinnuu ka kayi te igkakawanan ku, ³⁵ taman te eggimuwen ku ne diekanan nu ka me kuntere nu.'

³⁶ "Purisu ka langun ne etew kayi te Israil keilangan ne egpakanengneng amana te ka seini ne Hisus ne in-lansang niyu te krus, innimu te Manama ne Magbebaya wey Kristu!"

³⁷ Te pegkarineg dutu te me etew, amana nekegsendit sikandan wey migkahi diye te ki Pidru wey diye te duma ne me apustulis, "Me suled, nekey ma ka eggimuwen ney?"

³⁸ Ne migtabak si Pidru, "Inniyuhi niyu ka me sale niyu wey pabewutismu kew ka tagse sabeka te ngaran ni Hisu Kristu eyew egkapasaylu ka me sale niyu, wey egkarawat niyu ka dasag te Manama ne sika se Panisingan din. ³⁹ Su ka saad te Manama, para iya kaniyu wey te me anak niyu, wey te langun ne diyad te maddiyu—ka langun ne eg-umawen te Magbebaya ne Manama ta."

⁴⁰ Masalig pad ka inlalag ni Pidru te pegpamalehet wey pegbanasal kandin, "Luwasa niyu ka pegkeetew niyu te peglepad ne igpeuma te seini se maddeet ne me etew!" ⁴¹ Ne seeye se migdawat te inlalag ni Pidru, migpabewutismu e. Me 3,000 ka nakatimul kandin ne migpalintutuu. ⁴² Ne migpabulus sikandan ka egpamineg te pegpanulu te me apustulis, ka egsabeka langun, wey ka egkeen wey eg-ampu.

Ka peg-ugpe te me migpalintutuu

⁴³ Masalig ka me kein-inuwan wey me palinneu ne neyimu te me apustulis, purisu masalig ka me etew ne naaldek duma te pegtahud. ⁴⁴ § Ne ka langun ne migmalintutuu, migpabulus ka eglbulung wey insaamulan dan ka langun ne kasangkapan dan. ⁴⁵ Ne impameligye dan ka me karatuan dan wey ka duma pad ne me kasangkapan dan, wey in-atul ran ipamehey ka halin diye te tagse sabeka sumale te keilangan din. ⁴⁶ Migpabulus sikandan tagse aldew ka eglbulung diye te timplu, wey egsabeka sikandan ka egkeen diye te me baley ran duma te pegkahale wey te mapariralemen ne pusung. ⁴⁷ Migpabulus sikandan ka migdayan te Manama, wey ingkeupii sikandan te langun ne etew. Ne tagse aldew, intimulan sikandan te Magbebaya te seeye se egkengaluwas.

Ka pegbawi te pungku

3 Due sabeka ne aldew ne miggendiye si Pidru ki Huwan te timplu te me alas tris en iya te maapun su sika ka uras te peg-ampu. ² Diye te gumawan ne enggaran te "Mateles ne Gumawan," due sabeka ne etew ne napungku puun te peglesut din. Ne tagse aldew, igdurulung sikandin diye te gumawan te timplu eyew egpakilimus te me etew ne egseled. ³ Te pegkaki-ta rin engki Pidru wey ki Huwan te egseled te timplu, migbuyu e sikandin te limus. ⁴ Intetengtengan sikandin enni Pidru ki Huwan, ne migkahi e si Pidru,

§ 2:44 Him 4:32-35.

“Tengtengi key!”⁵ Ne migtengteng ka pungku diye te kandan ne migtetahad ke egbehayan te limus.⁶ Piru migkahi si Pidru, “Ware iya mule seleppi ku, piru egbehayan ku sikeykew te kayi te keddi: te ngaran ni Hisu Kristu ne matig-Nasarit, hipanew ka!”⁷ Ne dutu, inggen-genan din ka kamanan ne belad te pungku wey imbulihan te egpasasindeg. Ne due-rue ne migmanekal ka me paa wey lelungan te pungku.⁸ Ne migletu sikandin te pegsasindeg din wey miggipanew e. Nataman, migdume e sikandin engki Pidru te migseled diye te timpu ne miggiphinanew wey migletu-letu ka migdayan te Manama.⁹ Nakakita ka langun ne etew kandin te miggiphinanew ne migdayan te Manama.¹⁰ Te neilaan dan e ne sikandin bes ka egpampamuyu ne egpininnuu diye te gumawan te timpulu ne egngaranan te “Mateles ne Gumawan,” amana neinu-inu sikandan te neyitabu diye te kandin.

Ka pegwali ni Pidru diye te timpulu

¹¹ Te ware pad migleke engki Pidru ki Huwan ka neulian ne pungku, neinu-inu ka langun ne etew wey namallahuy peendiye te kandan diye te likansu ne egngaranan te Likansu ni Sulumun.¹² Te pegkakita ni Pidru te me etew, ingkahian din e sikandan, “Matig-Israil, mania te neneinu-inu kew kayi wey amana key nikaniyu tengtengi? Kahiye niyu buwa ne puun te geem ney ne nakapeyipanew key te seini ne etew, wey ke puun naa te amana key egtuman te Balaud?”¹³ † Ka Manama ni Abraham, ni Isaak, ni Hakub, wey te me kabuybuyahan ta, ka migbehey te kabantug te suluhuanen din ne si Hisus. Sika ne Hisus ka imbehey niyu diye te me pangulu wey ka indeeg-deeg niyu diye te tangkaan ni Pilatu, minsan egpalekaan din ded perem.¹⁴ †† Matulus wey matareng sikandin piru ware niyu dawata. Nasi niyu re iya hangyua si Pilatu ne iyan eglekaan ka nekeyimatey te etew.¹⁵ Miggimatayan niyu ka kamuney te umul, piru in-uyag sikandin te Manama, wey sikanami iya ka egpakamemalehet kayi.¹⁶ Ka ngaran ni Hisus wey ka pegpalintutuu kandin ka nakabehey te kanekal te seini se etew ne nakita niyu wey neila. Ka pegpalintutuu ki Hisus ka nekeuli kandin sumale te nakita niyu.

¹⁷ “Ne kuntee me suled, nakataha a ne sikaniyu wey ka me pangulu niyu ka miggimu kayi diye ki Hisus, ware kew nakataha ke hentew sikandin.¹⁸ Piru tapey e ipanengneng te Manama ka peg-antus te Kristu ‡ pinaahi te me prupita. Ne intuman iya te Manama seini te iling kayi ne paahi.¹⁹ Purisu inniyuhi niyu ka me sale niyu wey libed kew e diye te Manama eyew egpasayluwen ka me sale niyu²⁰ wey eyew egginguma due te kaniyu ka kanekal te pegpalintutuu ne egpuun te Manama. Ne egkataman, igpeuyan din e si Hisus, ka Kristu ne in-alam din para kaniyu.²¹ Piru keilangan ne diye pad iya sikandin te langit taman te egbalbalawan e te Manama ka langun, sumale te insaad din dengan

† 3:13 Iks 3:15. †† 3:14 Mat 27:15-23; Mar 15:6-14; Luk 23:13-23; Huw 19:12-15. ‡ Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manuluwas.

pinaahi te matulus ne me prupita rin.²² † Su migkahi si Muwisis, ‘Egpeuyan ka Magbebaye ne Manama niyu te prupita ne kabuhalan niyu red iling te pegpeuyan din keddiey. Keilangan ne egtumanen niyu ka langun ne iglalag din.²³ †† Ka kene egtuman te iglalag te seeye ne prupita, egpaaween ligkat te keet-etawan te Manama wey egpangimatayan.’²⁴ Iling ded due ka inlalag te me prupita puun pad ki Samwil wey minsan seeye se nakasinundul e kandin. Migpangguhud sikandan langun meytenged te seini ne timpu.²⁵ ††† Ka me saad te Manama ne impangguhud te me prupita, para iya kaniyu. Ne sikaniyu, nakalagkes te kasabutan ne in-nimu te Manama ne imbehey te me kabuybuyahan niyu, su due inlalag din diye te ki Abraham, ‘Pinaahi te kabuhalan nu, egpanalanganin ku ka langun ne etew kayi te ampew te tane.’²⁶ Purisu, in-alam te Manama ka suluhuanen din wey sikaniyu ka an-anayan ne imppeuyan eyew te pegbulig kaniyu pinaahi te pegpein-nyug kaniyu te mareet ne hinimuwan niyu.”

Ka pegtangke enni Pidru ki Huwan te me talaggukum

4 Te sasangan pad ensi Pidru ki Huwan ne eglalag diye te me etew, due migdugpu kandan ne me talagpanubad wey ka pangulu te talagtameng te timpulu, wey me Sadusiyu.² Ingkabelu dan ka daruwa ne apustulis tenged su migpanulu sikandan te me etew wey migpamalehet ne neuyag ded si Hisus.^{†††} Ne puun dutu, indakep dan e sikandan wey imprisu ran te sabeka ne karusileman, su marusilem man-e seeye.⁴ Piru masalig ka migpalintutuu te pegkarineg dan te wali, wey miggiguma te me lalimma ne libu (5,000) ka kasuluhan te me lukes ne migpalintutuu.

⁵ Pegkapawe, miglibulung diye te Hirusalim ka me pangulu wey ka me igbuyag te me Huidiyu, wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama,⁶ duma te Labew ne Talagpanubad ne si Anas, wey si Kaypas, si Huwan, si Alihandru, wey ka karumaan te Labew ne Talagpanubad.⁷ Te nakaatubang e kandan ka me apustulis, mig-insaan dan e, “Nekey-a ne geem wey ngaran ka inggamit niyu?”

⁸ Ne si Pidru se napenu te Panisingan te Manama, migtabak kandan, “Me pangulu te keet-etawan wey me igbuyag.⁹ Ke eg-insaan key kuntee meytenged te meupiya ne himu ne neyimu diye te pungku, wey ke nekey ne paahi ne neulian sikandin,¹⁰ eleg iya ne egkanengnengan niyu langun wey te langun ne keet-etawan te Israil, ne ka seini ne etew se migsasindeg kayi te tangkaan niyu, neulian pinaahi te geem te ngaran ni Hisu Kristu ne matig-Nasarit—seeye se in-lansang niyu te krus ne in-uyag man-e te Manama.¹¹ † Si Hisus ka nakahi diye te Kasulatan,

‘Ka batu ne insamsamilian niyud e te talagbebaley, neyimu ne subla ne keilanganen ne batu.’

¹² Ka kaluwasan, diye de egkakita te kandin, su warad e duma ne ngaran kayi te ampew te tane ne imbehey

†† 3:22 Diy 18:15,18 (LXX). †† 3:23 Diy 18:19. ††† 3:25 Hin 22:18. ††† Ka me Sadusiyu, kene egpalintutuu ne egkeuyag ka etew ne impatey e. § 4:11 Sal 118:22.

te Manama te keet-etawan ne egpakaluwas kanta, ke kene, si Hisus de.”

¹³ Te pegkakita ran te kabulut enni Pidru ki Huwan, neinu-inu sikandan tenged su nanengnengan dan ne ware sikandan nenekeiskuyla wey egkaleig-leig de. Nanengnengan dan man-e ne migduma-ruma pad sikandan dengan ki Hisus. ¹⁴ Piru warad e igkalalag dan su nakita ran ma ka etew ne neulian e ne migsasindeg duma engki Pidru ki Huwan. ¹⁵ Ne dutu egpuun, impalihawang dan e ensi Pidru ki Huwan diye te libulunganan te Me Talaggukum te me Hudiyu wey migmein-insee, ¹⁶ “Nekey naan e ka eggimuwen ta te seini ne me etew? Su ka langun ne mig-ugpe kayi te Hirusalim, nakanengneng meytenged te seini se mampit ne kein-inuwan wey kene ki egpakaapul kayi. ¹⁷ Ne eyew kene amana egpekeempet ka seini se kein-inuwan diye te keet-etawan, egkenaan tad sikandan ne eglalag meytenged te ngaran ni Hisus diye te min-san hentew.” ¹⁸ Purisu impeumew ran e man-e ka daruwa ne apustulis wey ingkenaan en iya ne egpepanugtulen wey egpepanuluen te ngaran ni Hisus.

¹⁹ Piru migtabak ensi Pidru ki Huwan, “Na, hukum niyu ke hendei ka malehet diye te tangkaan te Manama: ka peg-ikul naa te suhu niyu wey ke suhu naa te Manama? ²⁰ Su kene key egpakasanggel ka egpanugtul te nakita ney wey narineg ney.” ²¹ Pegkapenga dutu, amana pad sikandan panpanayi te me pangulu, nataman, inlekaan e sikandan su ware ma nakita ran ne malehet ne katarengan ne eleg sikandan ne egleparan, su seeye se me etew, migdayan ma te Manama puun te seeye ne neula-ula. ²² Seeye se etew ne neulian, suble e te keep-atan se idad.

Ka peg-ampu te migmalintutuu

²³ Te nalekaan e ensi Pidru ki Huwan, miggendiyaan dan e ka me alukuy ran wey impangguhuran dan e meytenged te ingkahi kandan te pangulu te talagpanubad wey me igbuyag te me Hudiyu. ²⁴ † Te pegkarineg dan dutu, mig-ampu e sikandan langun diye te Manama. Migkahi sikandan, “Magbebaye ne Manama ne talagmandu, sikeykew ka miggimu te langit, te tane, te dahat, wey te langun ne nakatahu kayi te inged! ²⁵ †† Ne pinaahi te Panisingan nu, impalalag nu ka kaapuan ney ne si Dabid, ka suluhuanen nu. Migkahi sikandin,

‘Mania te egkabelu ka kene ne me Hudiyu? Ne mania te migplanu ka me keet-etawan te ware karuan?

²⁶ Mig-andam ka me Hari kayi te ampew te tane, wey miglibulung ka me pangulu su egpakigkuntere te Magbebaye ne Manama wey te in-alam din ne iyan ka Kristu.’ ‡

²⁷ †† Kunaleg te si Hirudis, si Punsiyu Pilatu, nasabeke e kayi te seini ne siyudad duma te kene ne me Hudiyu wey te keet-etawan te Israil ne egpakigkuntere ki Hisus, ka matulus ne suluhuanen nu ne innimu nu ne

† 4:24 Iks 20:11; Nih 9:6; Sal 146:6. †† 4:25 Sal 2:1-2 (LXX). ‡ Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas. †† 4:27 Luk 23:7-11; Mat 27:1-2; Mar 15:1; Luk 23:1; Huw 18:28-29.

Kristu. ²⁸ Ne nasi dan e himuwa ka tapey nud e planuwa ne egkeyitabu sumale te pegbuut nu. ²⁹ Ne kuntee Magbebaye, tengtengi nu seini se peglelalis dan. Behayi key se me uripen nu te kabulut te pegpangguhud te keykew ne lalag. ³⁰ Ipapitew nu ka geem nu te pegbawi, wey ituhut nu ne egkeyimu perem ka me kein-inuwan wey me palinneu pinaahi te matulus ne ngaran te suluhuanen nu ne si Hisus.”

³¹ Te nakapenge e sikandan ka mig-ampu, nawelwel ka inlibulungan dan. Ne sikandan langun, napenu te Panisingan te Manama wey migwali te lalag te Manama te ware pegkaalde.

Insaamulan te migmalintutuu ka me kasangkapan dan

³² † Nasabeka ka me suman-suman wey me pusung te me migmalintutuu. Ne ware sabeka ne egkahi te sikandin de ka kamuney te sika ne kasangkapan, ke kene, egsaamulan dan ka langun ne diye te kandan.

³³ Ne dakel ka geem te me apustulis te pegpamalehet te peg-uyag te Magbebaye ne si Hisus, wey amana sikandan langun bulihi te Manama. ³⁴ Ne ware sabeka kandan ne nakulangan. Seeye se due me kamet wey me baley, impamelegye dan e ³⁵ ne ka halin, imbehey ran diye te me apustulis, ne ka me apustulis e ka egtalad-talad te tagse sabeka kandan sumale te keilangan dan.

³⁶ Ne iling naa due ka innimu ni Husi, sabeka sikandin ne Libita ne matig-Sipri ne ingngaranan te me apustulis ki Birnabi (ke sikanta pa, “Ka Talagbagget”), ³⁷ migbelegye sikandin te kamet din wey ka halin, imbehey rin diye te me apustulis.

Si Ananias wey si Sapira

5 Ne due alunggun ne migbelegye te me karatuan dan, si Ananias ka lukes, ne si Sapira ka malitan. ² Piru in-angayan ni Ananias ka halin, ne ka asawa rin nakanengneng dutu, ne iyan naan de imbehey diye te me apustulis ka nasame. ³ Ne migkahian sikandin ni Pidru, “Ananias, mania te migpaakal ka ki Meibulan wey mig-uubat ka te Panisingan te Manama te pegangey nu te baad te seleppi ne halin te tane nu? ⁴ Te ware nu pad ibelegye seeye, keykew pad iya, wey te nakabelegye e, keykew red man-e ka halin. Na, mania te migsuman-suman ka ne eggimu te iling kayi? Su kene ne me etew ka in-ubatan nu, ke kene, ka Manama!” ⁵ Te pegkarineg ni Ananias dutu, napeled e sikandin wey namatey. Ne migdugpu ka me kankan, bukusi ran ka lawa ni Ananias wey indulung dan e diye te lihawangan wey inlebeg. Naalde ka langun ne nakarineg te seeye ne neyitabu.

⁷ Peglihad te tatelu ne uras, migseled e degma ka asawa ni Ananias, piru ware sikandin nakataha ke nekey ka neyitabu. ⁸ Ne migkahian sikandin ni Pidru, “Nangeni a ke seini re iya ka halin te tane ne imbelegye niyu?”

‡‡ 4:32 Him 2:44-45.

Ne migtabak ka malitan, "Uya, sikan de iya."

⁹ Piru migkahiyen sikandin ni Pidru, "Mania te nekegsabut kew ka alunggun ne eg-eleg-eleg eg-uu-bat te Panisingan te Manama? Kuntée, duen e te gumawan ka me kanakan ne miglebeng te asawa nu. Ne sikandan ded degma ka eglebeng keykew!" ¹⁰ Ne due-rue ne napeled si Sapira diye te tangkaan ni Pidru wey migpatey. Pegseled te me kanakan, nakita ran ne migpatey e ka malitan, ne in-uyan dan e diye te li-hawangan wey inlebeng diye lenged te asawa rin. ¹¹ Amana naaldekan ka langun ne punduk te migmalintuu wey ka langun ne nakarineg te sika ne neyitabu.

Ka me kein-inuwan

¹² Masalig ka me palinneu wey me kein-inuwan ne neyimu te me apustulis diye te me etew. Ne ka langun ne migmalintuu, layun eglibulung diye te likansu ne enggaranan te Likansu ni Sulumun. ¹³ Ne ware minsan sabeka ne mig-apil kandan su naaldekan, piru amana tahura sikandan te me etew. ¹⁴ Piru nasi migmasalig ka nakatimul kandan ne migpalintuu te Magbe-baye—lukes ma wey malitan. ¹⁵ Ne puun te himu te me apustulis, impanguyan e ka egmanderalu diye te deralanen. Diye imeyibat te me hibatanan wey diye te me ikam su egpaalew-alew sikandan ke egkaralungan ni Pidru ke eglihad. ¹⁶ Ne due degma nanginguma ne me etew puun te lungsud ne marani te Hirusalim. Nanguyan sikandan te nanderalu wey te nanerepan te busew, wey neneulian sikandan langun.

Ka pegbayad-bayad te me apustulis

¹⁷ Piru amana neimma te me apustulis ka Labew ne Talagpanubad te timplu wey ka langun ne me duma rin ne sakup te me Sadusiyu. ¹⁸ Purisu indakep dan ka me apustulis wey imprisu. ¹⁹ Piru te seeye ne karusileman, inlukatan te panalihan te Magbebaye ka gumawan te prisuwan, wey impalihawang ka me apustulis wey migkahiyen, ²⁰ "Pangendiye kew te timplu wey panugtuli niyu ka me etew diye meytenged te seini se iyam ne umul." ²¹ Ne intuman seeye te me apustulis, ne hengkayi te egkaliwaswas e, migseled e sikandan diye te timplu wey migpanulu.

Nataman, impeumew e te Labew ne Talagpanubad wey te me duma rin ka me Talaggukum te me Hudiyu eyew egkalibulung sikandan langun ka me upisyal te me Hudiyu. Ne due degma insuhu dan ne eggendiye te prisuwan eyew te egpeg-angey te me apustulis wey eg-uyanen diye te tangkaan dan. ²² Piru te peggendiye te me pulis te prisuwan, warad e ka me apustulis. Purisu nanlibed e ka me pulis diye te Labew ne Talagpanubad te me Hudiyu wey migkahi, ²³ "Te pegginguma ney diye te prisuwan, nakita ney ne amana ne maresen ka peglekeb, ne ka me talagtameng, diye ded te gumawan ka egtetameng. Piru te peglukat ney e te gumawan, warad e diye te seled ka me pinirisul!"

²⁴ Pegkarineg dutu te kepitan te talagtameng te timplu, wey te me pangulu te me talagpanubad, nalibeg e

sikandan ke nekey ka neyitabu te me apustulis. ²⁵ Ne due etew ne migseled ne migkahi, "Diyad e te timplu ka impamirisu niyu, wey migpanulu e te me etew."

²⁶ Ne puun dutu, miggendiyaan e te kepitan te talagtameng te timplu wey te me pulis ka me apustulis wey indakep dan e man-e. Ware sikandan miggamit te keseg su egkaaldekan sikandan ke egbatuwen te me etew.

²⁷ Ne in-uyan dan e ka me apustulis diye te tangkaan te me Talaggukum eyew eg-insaan. Kahi te Labew ne Talagpanubad, ²⁸ † "Migkenaan ney e sikaniyu ne kenad egpepanuluen meytenged te sika ne ngaran, piru nasi de iya nekeempet te intiru ne Hirusalim ka pegpanulu niyu, ne sikanami pe ma ka indakeselan niyu te kamatayen din!" ²⁹ Ne migtabak ensi Pidru wey ka me duma rin ne me apustulis, "Keilangan ne ka Manama re ka egpalintuuwan ta, kene ne me etew. ³⁰ Ka Manama te kabuybuyahan ta ka mig-uyag ki Hisus te innimatayan niyu pinaahi te peglansang kandin te krus.

³¹ Imbatun sikandin te Manama diye te igkakawanan †† din eyew egkeyimu ne Pangulu wey Manluluwas, wey eyew te pegbehey te timpu diye te me matig-Israil te peg-inniyug te me sale dan eyew egkapasaylu.

³² Sikanami ka talagpamalehet due wey ka Panisingan degma ne indasag te Manama te seeye se egpalintuu kandin."

³³ Pegkarineg dan dutu, amana sikandan nabelu wey egkeupian ne egpangimatayan ka me apustulis. ³⁴ Piru migsasindeg diye te tangkaan dan ka duma ran ne enggaranan ki Gamaliil; sabeka sikandin ne talagpanulu te Balaud te Manama wey intahud te me etew.

Migsuhu sikandin ne egpalihawangen pad te dagdahew re ka me apustulis. ³⁵ Nataman, migkahiyen din e ka me pangulu te Hudiyu, "Kabuhalan ni Israil, bantey kew ke nekey ka eggimuwen niyu te seini ne me etew.

³⁶ Nakasuman-suman kew pad ki Tudas? Mig-angken sikandin ne mabantug, ne due me hep-at ne gatus (400) ne me etew ka neuyan din. Piru innimatayan sikandin wey nallaag-laag e ka me hibateen din, ne nataman, warad e nakapabulus ka pegpanulu din.

³⁷ Timpu te sinsus, si Hudas e man-e ne matig-Galiliya ka miggingat te me etew ne eg-ikul kandin, piru innimatayan ded sikandin wey nenekegsuwey-suwey e man-e ka me hibateen din. ³⁸ Ne ka seini se prublima kuntée, kene niyu re due hilabeti sikandan wey balahara niyu re due, su emun ke himu re seini te etew wey ke planu re seini te etew, egkaawe ded te kene egkaluhey. ³⁹ Piru ke kandin sika te Manama, kene niyu iya sikandan egkatalu. Ne kema ke iyan niyu pad egkakuntere ka Manama."

Ne migpalintuu te tambag ni Gamaliil ka me pangulu. ⁴⁰ Ne impalasud dan e man-e ka me apustulis wey impalampesan dan wey ingkenaan en iya ne egpanugtul te meytenged te ngaran ni Hisus. Ne nataman, inlekaan e sikandan. ⁴¹ Nataman, nanlihawang e ka me apustulis puun te tangkaan te me Talaggukum,

† 5:28 Mat 27:25. †† Sumale te tulluwan te me Hudiyu, ka tahahren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

wey nahale-gale sikandan su in-isip sikandan te Manama ne likes te me peg-antus te keyilawan tenged te ngaran ni Hisus. ⁴² Ne tagse aldew, migpabulus sikandan ka egpanugtul wey egpanulu te Meupiya ne Panugtulen meyitenged ki Hisus isip Kristu. Diye dan sika eggimuwa te timplu wey te me kabalbalayan.

Ka pitu ne talagbulig

6 Na, te seeye ne timpu te egkatimtimulan e ka me hibateen, neepes ka me Hudiyu ne Grigu se linalahan te seeye se me Hudiyu ne mahinged dutu, tenged su ware nabehayi ka me balu ran te tagse aldew ne keilangan dan. ² Ne puun dutu, inlibulung te sapulu wey daruwa (12) ne apustulis ka langun ne me hibateen wey ingkahiyen, "Kene ne meupiya ne egkalahad ney ka pegwali te lalag te Manama puun te pegtanggung te me etew ne due keilangan. ³ Purisu me suled, alam kew te pitu ne etew ne meupiya se batasan wey napenu te Panisingan te Manama wey te katuenan, su sikandan ka egbehayan ney te katenged te peg-uyan due. ⁴ Ne sikanami, eggamiten ney ka timpu ney te peg-ampu wey te pegwali."

⁵ Ne sikandan langun neupian te planu te me apustulis. Ne due egpuun ne in-alam dan ensi Istiban ne napenu te Panisingan te Manama wey te pegpalintuu, wey si Pilipi, si Purukuru, si Nikanur, si Timun, si Parminas, wey si Nikulas ne matig-Antiyukiya ne kene ne Hudiyu ne neuyan te tuluuwen te me Hudiyu.

⁶ Nataman, in-uyan e sikandan diye te me apustulis. Ne dutu, in-ampuan e sikandan te me apustulis wey intel-eban te me belad.

⁷ Purisu, nakapabulus nekeempet ka lalag te Manama. Ne ka me hibateen diye te Hirusalim, hutuk pad migmasalig. Ne masalig degma ka me talagpanubad diye te timplu ne mig-ikul e te kamalehetan.

Ka pegdakep ki Istiban

⁸ Ne si Istiban, sabeka ne etew ne imbulihan te Manama wey imbehayan te geem. Nekeyimu sikandin te me kein-inuwan wey te me palinneu diye te tangkaan te me etew. ⁹ Due дума ne me etew ne kene egpalintuu kandin wey egpakig-ehet. Ka дума kandan matig-Sirini wey matig-Alihandriya ne sakup te simbaan te me Hudiyu ne enggaranen te "Me Etew Ne Inlekaan Puun te Pegkeuripen." Ne ka me дума, me matig-Silisya wey Asya. ¹⁰ Ware sikandan nakaapul ki Istiban su imbehayan ma sikandin te katuenan te Panisingan te Manama. ¹¹ Purisu migpamayad e sikandan te me etew ne egpabayungen kandin ne eggenendue, "Nakarineg key kandin te migbaley-baley ki Muwisus wey te Manama!" ¹² Sikan naa, nasamuk e ka me etew, me igbuyag dan, wey ka me talagpanulu te Balaud te Manama. Purisu impamitew ran e si Istiban wey inderakep dan e wey in-uyan e diye te me Talaggukum te me Hudiyu. ¹³ Nataman, impaatubang dan e ka me etew ne egpeubaten wey egpakahiyen, "Ka seini ne etew, kene eg-engked ka egdereet te matulus ne tim-

plu wey te Balaud ni Muwisus. ¹⁴ Narineg ney sikandin ne si Hisus kun ne matig-Nasarit ka egguhus te timplu wey egbalbalawan din ka tulumanen ne inggaat ni Muwisus kanta!" ¹⁵ Ka langun ne me Talaggukum te me Hudiyu, migmemetmet ki Istiban, ne nakita ran ne nekeiling e te ulaula te panalihan te Manama ka kandin ne ulaula.

Ka inlalag ni Istiban

7 Ne mig-insaan si Istiban te Labew ne Talagpanubad diye te timplu, "Malehet seini se imbayung dan?"

²† Ne migtabak si Istiban, "Me suled ku wey me anggam ku! Pammineg kew keddiey! Ka Manama ne subla ne mabantug wey maresen, migpakita te kaa-puan ta ne si Abraham te diye pad sikandin mig-ugpe te Misuputamy, te ware pad sikandin mig-ugpe diye te Haran. ³ Migkahi ka Manama diye te kandin, 'Engkeri nu ka inged nu wey ka me karumaan nu, wey hendiye ka te inged ne igpawitew ku keykew.' ⁴†† Ne puun dutu, mig-awe e si Abraham diye te Kaldiya wey diyad e mig-ugpe te Haran. Pegpatey te amey rin, impaalin e man-e sikandin te Manama te seini ne inged ne in-ugpaan niyu kuntee. ⁵‡ Ware sikandin behayi te Manama te tane kayi, minsan eleg de ubag ne egkariekan din. Piru insaaran sikandin te Manama ne igbehey kandin ka seeye ne tane wey egkakan din e wey te me kabuhalan din. Te seeye ne timpu, ware pad anak ni Abraham. ⁶†† Seini ka ingkahi te Manama diye te kandin, 'Ka me kabuhalan nu, diye eg-ugpe te lein ne nasud wey egkeuripen sikandan diye, wey egpaantusen sikandan seled te hep-at ne gatus (400) ne legun. ⁷‡† Piru eglegparan ku ka nasud ne eg-uripen kandan, ne egkataman egmangawe e sikandan te seeye ne inged wey egsimba keddiey kayi te seini ne inged.' ⁸††† Ne migbehey ka Manama te kasabatan diye ki Abraham pinaahi te pegtuli isip palinneu. Ne puun dutu, intulian din e ka anak din ne si Isaak te nawaluwan pad ka miglesut. Nakapabulus ka sika ne eggimuwen te peglesut ni Hakub te anak ni Isaak, wey diye te sapulu wey daruwa (12) ne me anak ni Hakub ne sika se mabantug ne me kaapuan ta.

⁹††† "Ne ka mabantug ne me kaapuan ta ne me anak ni Hakub, neimma te hari ran ne si Husi, purisu imbel-egye dan e eyew eg-uripenen diye te Ihiptu. Piru indumaan sikandin te Manama, ¹⁰§ wey inluwas puun te langun ne me keyirapan din. Te timpu ne mig-atubang si Husi te Hari te Ihiptu, inlapihan sikandin te Manama wey imbehayan te katuenan. Ne puun due, innimu sikandin te Hari ne pangulu te nasud wey te pamilya te Hari. ¹¹§† Nataman, due migginguma ne bitil diye te intiru ne Ihiptu wey diye te Kanaan. Amana neyirapi ka me etew wey warad egkakeen te me kabuybuyahan

† 7:2 Hin 12:1. †† 7:4 Hin 11:31; Hin 12:4. ‡ 7:5 Hin 12:7; 13:15; 15:18; 17:8. †† 7:6 Hin 15:13-14. ‡† 7:7 Iks 3:12. ††† 7:8 Hin 17:10-14; Hin 21:2-4; Hin 25:26; Hin 29:31-35:18. †††† 7:9 Hin 37:11; Hin 37:28; Hin 39:2,21. § 7:10 Hin 41:39-41. §† 7:11 Hin 42:1-2.

ta. ¹² Pegkarineg ni Hakub ne due egkakeen diye te Ihiptu, impeendiye din e ka me kabuybuyahan ta. Seeye ka an-anayan ne peggendiye dan. ¹³ † Te igkarangeb e ne peggendiye dan te Ihiptu, henduen pad ipeila ni Husi ka pegkeetew rin diye te me suled din. Ne dutu, neilaan e te Hari te Ihiptu ka pamilya ni Husi. ¹⁴ †† Ne puun due, impeuyanan ni Husi si Hakub, ka amey rin, te lalag ne diye egpeugpaa te Ihiptu duma te me suled din. Me pitu ne pulu wey lalimma (75) sikandan langun. ¹⁵ ‡ Purisu nangendiyad e ensi Hakub te Ihiptu wey diyad e migpatey sikandin wey ka me kabuybuyahan ta. ¹⁶ †† Diye ded uyana ka me lawa ran te Sikim wey diye ilebeng te lebenganan ne imbeli ni Abraham diye te me anak ni Hamur.”

¹⁷ †† Ne migpabulus si Istiban ka migkahi, “Ne hengkayi te mahaan e egtumana te Manama ka insaad din ki Abraham, hutuk pad ne migmasalig ka keet-etawan ta diye te Ihiptu. ¹⁸ Ne due nakasubal ne Hari diye te Ihiptu ne ware nekeila ki Husi. ¹⁹ ††† Inlimbungan din ka keet-etawan ta wey indeeg-deeg ka me kabuybuyahan ta su impehes sikandan ne egpalihawangen te baley ka me anak dan ne dereisek pad eyew egpamatey. ²⁰ ††† Te seeye ne timpu, neetew si Muwisis ka ingkatelesi te Manama. Me tatelu ne bulan sikandin ka natanggu diye te kandan ne ugpaan. ²¹ § Ne hengkayi te in-engkeran e sikandin diye te lihawangan, ingkuwe e sikandin te anak te Hari te Ihiptu ne malitan wey in-anak-anak e. ²² Napanulu si Muwisis te langun ne katuenan te me Ihiptuhanen, wey neyimu sikandin ne mabantug pinaahi te peglalag din wey te himu rin.

²³ §† “Te hep-at ne pulu (40) ka idad ni Muwisis, nakasuman-suman sikandin ne egpanumbaley diye te me karumaan din ne me kabuhalan ni Israil. ²⁴ Te pegkaki ta rin ne due sabeka kandan ne inlampesan te Ihiptuhanen, migpangabangan din e, ne migsulian din ka Ihiptuhanen wey innimatayan din e. ²⁵ (Kahiyen ni Muwisis ne egpakasabut ka me karumaan din ne eggamiten sikandin te Manama te pegluwas kandan, piru ware bes sikandan nakasabut.) ²⁶ Te igkarangeb ne aldew, due nakita rin ne daruwa ne etew ne me kabuhalan ni Israil ne migpeehetey, wey mig-el-elehan din sikandan te eggusey. Migkahi sikandin, ‘Me suled ku, mania te egpeunayey kew egpeehetey se taha-suled de?’ ²⁷ Piru sika se etew ne miglampes te duma rin, ingkeyis din si Muwisis te migkahi, ‘Hentew-a ka inimu keykew ne pangulu wey talaggukum kanami?’ ²⁸ Eggimatayan a nikeykew iling te peggimatey nu te Ihiptuhanen gabii?’ ²⁹ §†† Pegkarineg dutu ni Muwisis, migpallahuy e sikandin peendiye te inged ne Midiyan. Ne diyad sikandin mig-ugpe wey diyad e sikandin nakaasawa wey nakaanak te daruwa ne lukes.

³⁰ §† “Te peglihat te hep-at ne pulu (40) ne leg-un, due panalihan ne migpakita ki Muwisis diye te sapinit

ne egkalegleg. Diye seeye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan ne diye seeye te Bubungan te Sinay. ³¹ Neinu-inu si Muwisis te pegkakita rin dutu, purisu migdani-rani e sikandin diye te sapinit ka egtengteng ke nekey seeye. Piru nakarineg sikandin te laheng te Magbebaye ne Manama ne miggenendue, ³² ‘Siked-diey ka Manama te me kabuybuyahan nu, ka Manama ni Abraham, ni Isaak, wey ni Hakub.’ Ne dutu migkelkel e si Muwisis wey naalde ne egpitew. ³³ Ne migkahiyen sikandin te Magbebaye ne Manama, ‘Lu-unga nu ka sandal nu su matulus ka tane ne insesasin-dehan nu. ³⁴ Nakita ku iya ne amana egkabaybayari ka keet-etawan ku diye te Ihiptu wey narineg ku ka pegpangananey ran. Ne migpamaneug ad e kayi eyew te pegluwas kandan. Purisu, hendini ke naa su igpeuyan ku sikeykew diye te Ihiptu.’

³⁵ §†† “Seini ka Muwisis ne insamsamilian te me kabuhalan ni Israil te miggenendue, ‘Hentew-a ka migtuhut ne sikeykew ka egkeyimu ne pangulu wey talaggukum kanami?’ Si Muwisis ka impeuyan te Manama ne egkeyimu ne pangulu wey manluluwas, wey imbulihan sikandin te panalihan ne nakita rin diye te sapinit ne nalegleg. ³⁶ §† Sikandin ka migpangulu kandan te mig-awe diye te Ihiptu, wey due me kein-inuwan wey me palinneu ne innimu rin diye te Ihiptu wey diye te Malalab ne Dahat. Miggimu man-e sikandin te iling due seled te hep-at ne pulu (40) ne leg-un diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. ³⁷ §† Sika ne Muwisis ka migkahi diye te kabuhalan ni Israil, ‘Egpeuyanan kew te Manama te prupita iling te pegpeuyan din keddi. Ne sabeka sikandin ne kabuhalan niyu.’ ³⁸ §†† Si Muwisis ka migduma te me kabuhalan ni Israil ne nalibulung diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. Diye sikandin duma te kabuybuyahan ta wey te panalihan ne migpakiglalag kandin diye te Bubungan te Sinay, seeye se nakarawat sikandin te lalag te Manama ne igpabehey kanta.”

³⁹ “Piru nekewukum ka me kabuybuyahan ta ne kene egtuman kandin, purisu imbalahad dan sikandin wey egkeupian e perem sikandan ne eglibed diye te Ihiptu. ⁴⁰ §†† Seeye naa, migkahiyen dan si Aarun, ‘Himuwi key nikeykew te me diyus-diyus ne iyan eggun-a kanta su ware ki nakataha ke nekey-e ka neyitabu diye te ki Muwisis ne in-uyan kanta ligkat te Ihiptu.’ ⁴¹ §†† Ne puun dutu, miggimu e sikandan te diyus-diyus ne egpekeiling te nati te baka. Ne impanubaran nikandan seeye wey migsahakeen sikandan te pegpeila ne nahale sikandan te innimu ran. ⁴² §† Piru in-engkeran sikandan te Manama wey imbalahad sikandan ne egsimba te me bituen diye te langit, sumale te insulat te baseen te me prupita,

‘Me kabuhalan ni Israil, sikeddi ka impanubaran niyu wey ka inhalaran niyu seled te hep-at ne pulu (40) ne leg-un diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan?’ ⁴³ Kene! In-uyan niyu ka balungbalung te diyus-

† 7:13 Hin 45:1; Hin 45:16. †† 7:14 Hin 45:9-10,17-18; Hin 46:27 (LXX). ‡ 7:15 Hin 46:1-7; Hin 49:33. †† 7:16 Hin 23:3-16; 33:19; 50:7-13; Huswi 24:32. †† 7:17 Iks 1:7-8. ††† 7:19 Iks 1:10-11; Iks 1:22. ††† 7:20 Iks 2:2. § 7:21 Iks 2:3-10. §† 7:23 Iks 2:11-15. §†† 7:29 Iks 18:3-4. §† 7:30 Iks 3:1-10.

§†† 7:35 Iks 2:14. §† 7:36 Iks 7:3; Iks 14:21; Num 14:33. §† 7:37 Diy 18:15,18. §†† 7:38 Iks 19:1-20:17; Diy 5:1-33. §†† 7:40 Iks 32:1. §†† 7:41 Iks 32:2-6. 18 7:42 Amu 5:25-27 (LXX).

diyus ne si Muluk, wey ka inetew-etew ne bituen te diyus-diyus niyu ne si Ripan. Innimu niyu sika se me diyus-diyus eyew egsimbeen. Purisu egpaaween ku sikaniyu peendiye te mariyu ne inged ne eglihad pad te Babilunya.'

⁴⁴ † "Diye te mammara ne inged ne kene egkeug-paan, due balungbalung te me kabuybuyahan ta ne palinneu te due diye te kandan ka Manama. Innimu ni Muwisis seini se balungbalung sumale te impakita kandin te Manama ne egpeilingan. ⁴⁵ †† Nataman, te si Huswi e ka migpangulu te me kabuybuyahan ta te peg-ahew ran te me nasud ne impaawe te Manama, ka me kabuybuyahan tad e degma ka mig-uyan te sika ne balungbalung. Ne duen pad ka balungbalung taman te miggingume e si Dabid. ⁴⁶ ‡ Ne ingkeupii te Manama si Dabid, wey mighangyu sikandin te Manama ne egpes-ek te ugpaan para te Manama ni Hakub. ⁴⁷ †† Piru si Sulumun ka nakapapes-ek te ugpaan para te Manama.

⁴⁸ "Piru ka Amana ne Mabantug ne Manama, kene eg-ugpe te ugpaan ne impes-ek te etew, su sumale te ingkahi te me prupita,

⁴⁹ †† 'Migkahi ka Magbebaye ne Manama, Ka langit ka pinnuuwanan ku, wey tane ka diekanan ku.

Nekey ne klasi te ugpaan ne eggimuwen niyu para keddiey?

Wey ke hendei naa ka himelayanan ku? ⁵⁰ Sikeddiey ka miggimu kayi langun!

⁵¹ ††† "Amana ne makehal ka me ulu niyu wey ka me pusung niyu, wey kene kew egpamineg te lalag te Manama! Ne nekeiling kew te me kabuybuyahan niyu! Ne layun kew eg-apul te Panisingan te Manama!

⁵² Ware prupita ne ware baybayari te me kabuybuyahan niyu. Innimatayan dan seeye se migpaney-paney migpataha meytenged te pegginguma te Suluhuanen ne Matareng, sika se inliputan niyu wey innimatayan.

⁵³ Sikaniyu ka nakarawat te Balaud ne imbehey te me panalihan, piru ware niyu seini tumana!"

Ka pegbebatu ki Istiban

⁵⁴ Pegkarineg dutu te me pangulu te me Hudiyu, amana sikandan nabelu ki Istiban wey nakapangngahat te pegkabelu dan. ⁵⁵ Piru si Istiban ne napenu te Panisingan te Manama, migleng-ag sikandin te langit wey nakita rin ka katelesan te Manama wey nakita rin degma si Hisus ne migsasindeg diye te igkakawanan ††† te Manama. ⁵⁶ Ne migkahi sikandin, "Pitew kew! Nakita ku ka langit ne nalukatan e, ne ka Anak te Etew diye migsasindeg te igkakawanan te Manama!"

⁵⁷ Piru migpanguleyi sikandan ne migsesagpeng te talinga ran, wey miglegse sikandan ka migpallahuy ne egsumeung kandin. ⁵⁸ Ne inggehanuy e sikandin diye te lihawangan te siyudad wey imbebatu e. Ne inggaat

† 7:44 Iks 25:9,40. †† 7:45 San 3:14-17. ‡ 7:46 2Sam 7:1-16; 1Kru 17:1-14. †† 7:47 1Har 6:1-38; 2Kru 3:1-17. †† 7:49 Isa 66:1-2. ††† 7:51 Isa 63:10. ††† Sumale te tulluwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

te me talagpamalehet meytenged ki Istiban ka me kumbale dan diye te lukes ne kene pad amana ne mayansan ne si Saulu. ⁵⁹ Taheed te egbebatuwan dan si Istiban, mig-ampu e sikandin ne miggenendue, "Magbebaye ne si Hisus, dawata nu ka panisingan ku!" ⁶⁰ Ne migpanimbuel sikandin wey migbalbalukan ne migkahi, "Magbebaye, kene nu sikandan pakasalaa te innimu ran!" Pegkapenga rin te miglalag dutu, nabigtawan e sikandin.

8 Ne mig-uyunan ni Saulu ka peggimatey ki Istiban.

Imbaybayan ni Saulu ka migmalintutuu

Te seeye ne aldew, migbunsud e ka masumpit ne pegbayad-bayad te migmalintutuu ki Hisus diye te Hirusalim. Ne sikandan langun, angin e te me apus-tulis, nenekegsuway-suway e diye te me prubinsya diye te Hudiya wey te Samarya. ² Ne due me lukes ne migpamakey te Manama ne miglebeng ki Istiban, wey migpalumbibigtew sikandan te pegkalange dan te pegpatey rin.

³ † Piru si Saulu, impakannekal sikandin ka egdereet te me etew ne migpalintutuu. Ne tagse baley, eggendiyaan din wey migpanganuy rin ka egpalintutuu ne me lukes wey me malitan, wey impamirisu rin e.

Ka peggendiye ni Pilipi te Samarya

⁴ Ne seeye se nenekegsuway-suway ne migmalintutuu, migwali e te lalag te Manama te minsan hendei ne egkeendiyaan dan. ⁵ Ne si Pilipi, miggendiye te sabeka ne siyudad diye te Samarya wey migwali te me etew meytenged te Kristu. ⁶ Pegkarineg te sesalihi ne etew te inlalag ni Pilipi, wey te pegkakita ran te me kein-inuwan ne innimu rin, mig-ayad-ayad e sikandan migpamineg kandin. ⁷ Masalig ne me etew ka nanerepan te busew ne neneulian wey migmanguleyi ka me busew te meemen. Ne masalig degma seeye se kene egkaweil se lawa wey me pungku ne neneulian e. ⁸ Purisu nahale amana ka me etew diye te Samarya.

⁹ Te seeye ne siyudad, due etew ne enggaranan ki Simun ne miggimu te salamangka, wey nakapeinu-inu seeye te matig-Samarya. Migpegasal man-e sikandin ne mabantug kun. ¹⁰ Ne ka langun ne etew te seeye ne siyudad, datu ma wey se kene, migpamineg iya kandin. Migkahi sikandan, "Sikandin ka geem te Manama ne enggaranan te 'Ka Dakel ne Geem.'" ¹¹ Migpamineg sikandan kandin tenged su naluhey re ne nakapeinu-inu kandan ka salamangka rin. ¹² Piru te migpalintutuu e sikandan te wali ni Pilipi meytenged te Meupiya ne Panugtulen te Peghari te Manama wey te ngaran ni Hisu Kristu, imbewutismuwan e sikandan, lukes ma wey malitan. ¹³ Ne minsan si Simun, migpalintutuu e degma. Ne hengkayi te nabewutismuwan e sikandin, migduma-rume e sikandin ki Pilipi. Nawanganal sikandin te me kein-inuwan wey me palinneu ne neyimu ni Pilipi.

§ 8:3 Him 22:4-5; 26:9-11.

¹⁴ Te pegkarineg te me apustulis diye te Hirusalim ne migdawat e te lalag te Manama ka matig-Samarya, impeuyan dan e ensi Pidru ki Huwan diye te kandan. ¹⁵ Te pegginguma ran, mig-ampuan dan e ka me migpalintutuu ne egpakarawat te Panisingan te Manama. ¹⁶ Su ka Panisingan te Manama, ware pad ipeyinguma diye te minsan sabeka kandan; nabewutismuwan de sikandan te ngaran te Magbebaya ne si Hisus. ¹⁷ Nataman, migtel-eban e sikandan enni Pidru ki Huwan, ne dutu, narawat dan e ka Panisingan te Manama.

¹⁸ Te pegkakita ni Simun ne nakarawat ka me etew te Panisingan pinaahi te pegtel-eb te belad dan, migbehayan din e perem sikandan te seleppi ¹⁹ te migkahi, "Behayi a degma nikaniyu te sika ne geem eyew egpakarawat te Panisingan te Manama ka langun ne egtel-eban ku te belad ku." ²⁰ Piru migkahiyen sikandin ni Pidru, "Egkareetan ka perem дума te seleppi nu tenged su kahiyen nu ne egkabeli nu ka dasag te Manama. ²¹ Ware apil nu wey ware labet nu te seini ne himu su kene ne meupiya ka pusung nu diye te tangkaan te Manama. ²² Purisu inniyuhi nu seini se mareet ne suman-suman nu wey ampu ka ne egpasayluwen ka te Magbebaya tenged te pegsuman-suman nu te iling due. ²³ Su nakataha a ne amana ke re neimma kanami wey neuripen ka te sale."

²⁴ Ne migkahiyen ni Simun si Pidru wey si Huwan, "Tampu a nikaniyu te Magbebaya eyew kene egkatuman ka inlalag niyu keddiey."

²⁵ Te pegkapenga enni Pidru ki Huwan te pegpamalehet meytenged te ki Hisus wey te pegwali te lalag te Magbebaya, miglibed e sikandan diye te Hirusalim. Ne migwali sikandan te Meupiya ne Panugtulen diye te masalig ne me inged diye te Samarya.

Si Pilipi wey ka upisyal ne matig-Itiyupiya

²⁶ Nataman, migkahiyen si Pilipi te panalihan te Magbebaya, "Hendiye ka te igkakawanan ne balabahan dapit te igsile, diye te dalan peendiye te Hirusalim wey Gasa." Ka seeye ne dalan, warad e bayei. ²⁷ Purisu miggipanew e si Pilipi te seeye ne timpu. Ne due degma sabeka ne sinalihan ne upisyal ne matig-Itiyupiya ne eg-uli diye te kandan. Sabeka sikandin ne kinepun ne lukes wey talaggen-gen te seleppi ni Kandasi ne rayna te Itiyupiya. Miggendiye sikandin te Hirusalim eyew egsimba te Manama. Te seeye ne aldew, mig-uli e sikandin ne mig-untud te kerumata, ne due baseen ne insulat ni Prupita Isayas ne imbasa rin taheed te mig-untud din. ²⁹ Ne migkahiyen si Pilipi te Panisingan te Manama, "Hendiye ka wey andangi nu ka kerumata." ³⁰ Purisu migpallahuy si Pilipi peendiye te kandin wey narineg din ka upisyal ne migbasa te sinulat ni Prupita Isayas. Ne mig-insaan sikandin ni Pilipi, "Nasabut nu red ka imbasa nu?"

³¹ Ne migtabak ka upisyal, "Egmenuwen ku te egsabut ke ware egpanulu keddiey?" Ne impeuntut din e si Pilipi te kerumata wey migpinnuu andang kandin. ³² † Seini ka baseen te Kasulatan ne imbasa rin:

† 8:32 Isa 53:7-8 (LXX).

"Iling sikandin te karniru ne in-uyan eyew eggilangen. Ne iling man-e sikandin te nati te karniru ne egpeeneng-eneng ke eg-alutan, ware sikandin miglalag te minsan sabeka re ne lalag. ³³ Impeyilawan sikandin wey ware nabehayi te meupiya ne hukum, ne ware egpakapanugtul meytenged te me kabuhalan din su malepet de ka peg-ugpe din kayi te ampew te tane."

³⁴ Ne mig-inse ki Pilipi ka upisyal, "Nangeni e kun ubag ke hentew-a ka egguhuren din kayi, ka kandin naa mismu ne lawa wey ke lein?" ³⁵ Purisu impangguhuran e sikandin ni Pilipi te Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Hisus, ne migbunsud te seini ne baad te Kasulatan. ³⁶ Ne diye te hipanawan dan, due neyingumaan dan ne weyig, ne migkahi e ka upisyal, "Pitew ka, due weyig seini. Mania te kena a nikeykew egbewutismuwan?" ††

³⁸ Purisu impasanggal nikandin ka kerumata wey migpamaneug e sikandan se daruwa. Ne migdugpu sikandan diye te weyig wey migbewutismuwan e ni Pilipi ka upisyal. ³⁹ Te peggakap dan e te weyig, insalukagmit e si Pilipi te Panisingan te Magbebaya, ne warad e nakita sikandin te upisyal, piru migpabulus ka upisyal ne miggipanew ne nahale-gale. ⁴⁰ Te naalimukawan e si Pilipi, diye bes e sikandin te Asutu, ne migpabulus e man-e sikandin ka egwali te Meupiya ne Panugtulen diye te langun ne lungsud taman te pegginguma rin diye te Sisarya.

Ka pegpalintutuu ni Saulu

(Him. 22:6-16; 26:12-18)

9 Te seeye ne timpu, migpabulus si Saulu ka eglelalis ne egpangimatey te me hibateen te Magbebaya. Purisu miggendiye sikandin te Labew ne Talagpanubad ² eyew egbuy te me sulat ne eg-uyanen din diye te me simbaan te me Hudiyu diye te Damasku. Iyan din igbuyu te sulat su eyew due katenged din te pegpandakep ke due egkakita rin ne eg-ikul te Magbebaya wey eg-uyanen din te eglibed diye te Hirusalim, lukes ma wey ke malitan.

³ Te peggendiye din te Damasku, wey te marani e sikandin te siyudad, sahuhune ne due malayag ne egligkat te langit ne nakaalingkus kandin. ⁴ Nataman, napeled e sikandin, ne due laheng ne narineg din ne migkahi, "Saulu, Saulu. Mania te migbayayaran a nikeykew?"

⁵ Ne mig-inse sikandin, "Hentew ke ma, Magbebaya?"

Ne migkahi ka laheng, "Sikeddi si Hisus ka imbayayaran nu. ⁶ Ne enew kad wey hipanew kad peendiye te siyudad wey diye kad e egnangeni ke nekey ka eggimuwen nu."

⁷ Ne ka me etew ne дума ni Saulu te hipanawan, ne nakasasindeg de ne natanengan. Nakarineg sikandan te laheng piru ware etew ne nakita ran. ⁸ Ne dutu mig-

†† *Due me sinulat ne inlagkes ka birsikulu 37 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini: Ne migtabak si Pilipi, "Ew, egkaayun ne egbewutismuwan ka ke egpuun te pusung nu ka pegpalintutuu nu." Ne migtabak ka upisyal, "Ew, uya su migpalintutuu ad e ne Anak te Manama si Hisu Kristu."*

enew e si Saulu, peggimelat din, kenad e egpakakita sikandin. Purisu ingkitkit naan de sikandin te me du-ma rin peendiye te Damasku. ⁹ Tatelu ne aldew ne kene sikandin egpakakita, wey ware degma migkeen wey mig-inum.

¹⁰ Ne diye te Damasku, due sabeka ne hibateen ni Hisus ne egngaranan ki Ananiyas. Ne hendue te impataheinep sikandin te Magbebaya ne migkahyan, "Ananiyas."

Ne migtabak si Ananiyas, "Seini e red, Magbebaya."

¹¹ Ne migkahyan sikandin te Magbebaya, "Hipanew ka peendiye te dalan ne egngaranan te 'Matul-id ne Dalan,' wey pamitawa nu diye te baley ni Hudas ka sabeka ne etew ne egngaranan ki Saulu ne matig-Tarsu. Eg-ampu sikandin ¹² wey diye te impakita kandin te Manama, due nakita rin ne sabeka ne etew ne egngaranan ki Ananiyas ne migseled wey migtel-eb kandin te me belad din su eyew egpakakite e man-e sikandin."

¹³ Ne migtabak si Ananiyas, "Magbebaya, masalig ka nakahuhud keddiey meytenged te sika ne etew, ne subla kun ne mareet ka eggimuwen din te keet-etawan nu diye te Hirusalim. ¹⁴ Ne kuntee, kayid e sikandin te Damasku ne imbehayan te katenged te me pangulu te talagpanubad te pegdakep te langun ne egpamakey keykew."

¹⁵ Piru migkahyan sikandin te Magbebaya, "Hendiye nu su in-alam ku sikandin eyew te pegpataha te keddi ne ngaran diye te me kene ne me Hudiye wey diye te me Hari wey diye te me kabuhalan ni Israil. ¹⁶ Ne igpapitew ku kandin ka langun ne eg-antusen din tenged keddiey."

¹⁷ Purisu miggendiyaan e ni Ananiyas si Saulu te baley wey migtel-eban din te me belad din te migkahi, "Suled, ka Magbebaya ne si Hisus ne migpakita keykew te peggendini nu ka migpeuyan keddiey su eyew egpakakita kad e man-e wey egkapenu te Panisingan te Manama." ¹⁸ Sahuhune ne due neneulug diye te mata ni Saulu ne hendue te me engil, ne dutu, nakakite e man-e sikandin. Ne mig-enew sikandin wey migpabewutismu e. ¹⁹ Te nakakeen e sikandin, miglibed e man-e ka kanekal din.

Ka pegwali ni Saulu diye te Damasku

Ne mig-ugpe pad si Saulu diye te Damasku seled te pila ne aldew дума te me hibateen ni Hisus. ²⁰ Due-rue miggendiye sikandin te me simbaan te me Hudiye eyew te pegpanugtul ne si Hisus ka Anak te Manama.

²¹ Neinu-inu ka langun ne nakarineg kandin wey migmein-inseey ne migkahi, "Henduen ma te seini ka diye te Hirusalim ne egbayad-bayad te seeye se egpamakey ki Hisus. Ne kema ke iyan din de iggendini ka egpandakep te eg-uyanen din diye te me pangulu te talagpanubad?"

²² Piru migmasumpit ka pegwali ni Saulu wey amana nakasuhat te migpammineg kandin. Ne ware nakaapul ka me Hudiye diye te Damasku puun te pegpa-malehet ni Saulu ne si Hisus ka Kristu.

²³ † Te peglihat te masalig ne me aldew, migplanu ka me pangulu te me Hudiye te peggimatey ki Saulu.

²⁴ Piru nakarineg si Saulu ke nekey ka planu ran ne eggimuwen. Aldew wey marusilem ka peg-eatang dan diye te gumawan te siyudad eyew te peggimatey ki Saulu. ²⁵ Piru te sabeka ne marusilem, intahu si Saulu te me hibateen diye te bukag wey intutuntun diye te bintana te alad te siyudad ne matikang wey makepal.

Ka peggendiye ni Saulu te Hirusalim

²⁶ Ne puun dutu, miggendiyaan e si Saulu te Hirusalim wey migduma-rume e perem sikandin te me hibateen ni Hisus dutu. Piru naalde kandin ka langun su ware sikandan migpalintutuu ne sabeka e degma sikandin ne hibateen. ²⁷ Piru imbulihan e sikandin ni Birnabi wey in-uyan diye te me apustulis. Nataman, impang-guhuran e sikandan ni Birnabi ke immenu te Magbebaya te migpakita wey migpakiglalag ki Saulu diye te dalan peendiye te Damasku, wey ke immenu rin te pegwali te ngaran ni Hisus diye te Damasku te ware pegkaalde. ²⁸ Purisu nakarume e si Saulu kandan wey in-empet dan ka Hirusalim te pegwali te ngaran te Magbebaya ne si Hisus te ware pegkaalde. ²⁹ Ne nekeglalag wey nenekeg-apul sikandan te me Hudiye ne Grigu se linalahan piru migpammitew sikandan te paahi ne egkeyimatayan sikandin. ³⁰ Te pegkaneng-nengi te me suled ne migpalintutuu, in-uyan dan e si Saulu diye te Sisarya wey impeendiye te Tarsu.

³¹ Purisu ka migmalintutuu diye te intiru ne Hudiya, Galiliya, wey diye te Samarya, nalig-en e wey warad e samuk. Ne migmasalig pad sikandan tenged su due pegkaalde dan te Magbebaya wey imbagget sikandan te Panisingan te Manama.

Ka pegbawi ni Pidru ki Iniyas

³² Nekey naa te si Pidru, miggiphipanew sikandin te minsan hendei, nataman, miggendiye sikandin te keet-etawan te Manama diye te lungsud te Lida. ³³ Ne diye din nakita ka pungku ne lukes ne egngaranan ki Iniyas, ne ware nekeenew seled te walu ne leg-un.

³⁴ Ne migkahyan sikandin ni Pidru, "Iniyas, egbawian ka ni Hisu Kristu, purisu enew ka wey paninesa nud ka miggibatan nu." Ne due-rue ne mig-enew si Iniyas.

³⁵ Ne ka langun ne etew ne mig-ugpe diye te Lida wey diye te Sarun, nakakita kandin wey migpalintutuu e te Magbebaya.

Ka pegkeuyag ni Pidru ki Tabita

³⁶ Ne diye te Hupi, due malitan ne migpalintutuu ne egngaranan ki Tabita. †† Ne layun sikandin eggimu te meupiya wey egbulig te egkaayu-ayu. ³⁷ Te seeye ne timpu, migderalu sikandin wey migpatey. Ne ka lawa rin, miglu-luan dan wey impaley-as dan diye te sin-abeng ne diye te dibabew. ³⁸ Ne ka Hupi, bayew re marani te inged ne Lida. Te pegkarineg te me hibateen diye te Hupi ne diye si Pidru te Lida, migsuhu e sikan-

† 9:23 2Kur 11:32-33. †† Te Grigu: Durkas, ke sikanta pa, usa.

dan te daruwa ne lukes wey impanagtahaan ne egpeendiyeen egparagdahawa si Pidru te Hupi. ³⁹ Purisu migdume e si Pidru kandan. Te pegginguma ran, impanulud e si Pidru diye te sinabeng ne diye te dibabew. Ne dutu, miglingutan e si Pidru te langun ne me malitan ne balu ne egmaninehew wey impapitew ran kandin ka me kumbale wey ka me dyakit ne in-nimu ni Durkas te neuyag pad sikandin. ⁴⁰ Nataman, impalihawang e sikandan langun ni Pidru, ne dutu, migpanimbuel sikandin wey mig-ampu diye te Manama. Ne nataman, migtangkaan din e ka minatey te migkahi, "Tabita, enew ka." Ne miggimelat e si Tabita, pegkakita rin ki Pidru, henduen pad ne migpinnuu sikandin. ⁴¹ Miggen-geenan ni Pidru ka belad te malitan wey impasasindeg din. Nataman, in-umew rin e ka migmalintutuu wey ka me balu, wey impakita rin e kandan si Durkas ne neuyag e. ⁴² Nekeempet te intiru ne Hupi ka guhuren meytenged kandin wey masulug ka me etew ne migpalintutuu te Magbebaye. ⁴³ Ne mig-uugpe pad si Pidru diye te Hupi seled te me pila ne aldew diye te ki Simun ne talagderampil te laplap te ngalap.

Si Pidru wey si Kurnilyu

10 Due lukes ne enggaranan ki Kurnilyu ne diye mig-ugpe te siyudad te Sisarya. Sabeka sikandin ne kepitane te Rumanhun ne me sundalu ne enggaranan te "Punduk te Italyanu." ² Migpamakey sikandin te Manama wey migsimba te Manama duma te langun ne pamilya rin. Dakel ka nabulig din diye te me etew ne egkaayu-ayu, wey layun eg-ampu sikandin diye te Manama. ³ Sabeka ne maapun te me alas tris e, hendue te impataheinep sikandin te Manama. Nakita rin ka sabeka ne panalihan te Manama ne migparani kandin wey migkahi, "Kurnilyu!"

⁴ Migmemetmet sikandin te panalihan duma te pegkaaldekan ne mig-inse, "Nekey-a, Ahalen?"

Ne migkahi ka panalihan, "Indawat e te Manama ka peg-ampu nu wey ka pegbulig nu diye te egkaayu-ayu, wey ware ka nikandin nalingawi. ⁵ Ne kuntee, suhu ka te me lukes ne egpeendiyeen te Hupi ne egpaangayen te lukes ne enggaranan ki Simun Pidru. ⁶ Diye sikandin miglemung ki Simun ne talagderampil te laplap te ngalap, marani te dahat ka baley rin." ⁷ Te peg-awe e te panalihan ne miglalag kandin, migpangumew e si Kurnilyu te daruwa ne suluhuanen din wey sabeka ne sundalu ne sinalihan din ne migpamakey degma te Manama. ⁸ Ne dutu, impangguhuran din e sikandan te innangen kandin te panalihan te Manama. Nataman, impeendiye din e ka tatelu ne etew diye te Hupi.

⁹ Te seup ne aldew, te sasangan e sikandan ne miggipanew, wey te marani e sikandan diye te siyudad, migpamaneyik si Pidru diye te atep eyew eg-ampu, meudtu en iya seeye. ¹⁰ Ne dutu, miggutasan e si Pidru wey egkeupian e ne egkeen. Taheed te nanusubba pad te egkeenen, hendue te impataheinep sikandin te Manama. ¹¹ Nakita rin ne nalukatan ka langit wey due intuntun kayi te tane ne egpekeiling te dakel ne mang-

gad ne miggiketan ka tagse pikungan. ¹² Iyan tahu dutu ka langun ne klasi te me ngalap ne egmangipanew wey egmanlayang wey egmandul-ug. ¹³ Ne due laheng ne migkahi kandin, "Pidru, enew ka wey gilang ke naa wey keen ka!"

¹⁴ Piru migtabak si Pidru, "Kena a Magbebaye, su ware e pad nakakeen te minsan nekey ne in-isip ney te me Hudiyu ne malindit wey ke mareet naa. †"

¹⁵ Ne migkahi man-e ka laheng, "Kene nu sumsumana ne malindit ka minsan nekey ne inlinisan e te Manama." ¹⁶ Neyitabu seini te katatelu, ne nataman, miglibed ded diye te langit ka intuntun.

¹⁷ Ne taheed te migsusuman-suman pad si Pidru ke nekey ka kaluwasan te impakita kandin, mig-inse e ka me etew ne insuhu ni Kurnilyu ke hendei lenged ka baley ni Simun. Diyad e sikandan te egkatangkaan te gumawan. ¹⁸ Ne migpangumew sikandan ka mig-inse ke miglemung naa dutu si Simun ne enggaranan ded degma ki Pidru.

¹⁹ Te seeye ne timpu, migpabulus pad si Pidru ka egsusuman-suman te impakita kandin. Ne migkahiyan sikandin te Panisingan te Manama ne miggenendue, "Due tatelu ne etew ne egpammitew keykew. ²⁰ Ne enew ka wey pamaneug ka wey kene ka duwa-ruwa ka egduma kandan su sikeddiey ka migpeendini kandan." ²¹ Purisu, migpamaneug e si Pidru wey migkahi diye te me etew, "Sikeddiey ka egpamitawen niyu. Ne mania te miggendini kew?"

²² Ne migtabak sikandan, "Impeendini key ni Kurnilyu ne kepitane te me sundalu. Matareng sikandin ne etew wey migpamakey degma te Manama, wey amana tahura te langun ne me Hudiyu. Insuhu sikandin te matulus ne panalihan te Manama ne egpeyinggaten keykew te eggendiye te baley rin eyew egpakarineg sikandin te iglalag nu." ²³ Nataman, impalasud e ni Pidru ka me etew wey diyad sikandan peyirehaa te seeye ne karusileman.

Pegkapawe, migparumeey e sikandan duma man-e te migmalintutuu ne diye egpuun te Hupi. ²⁴ Te seup e man-e ne aldew, henduen pad ne nekeuma sikandan diye te Sisarya. Ne migtetahad e kandan ensi Kurnilyu duma te me pamilya rin wey me alukuy rin ne impanginggat din. ²⁵ Ne hengkayi te eglasud e perem si Pidru, migsinug-ung de sikandin ni Kurnilyu ne mig-usengul diye te tangkaan din ka egsimba kandin. ²⁶ Piru impasasindeg sikandin ni Pidru wey migkahiyan, "Sasindeg ka. Etew e re degma." ²⁷ Ne miglasud e si Pidru ka migpahuhurey ka Kurnilyu. Ne iyan din nakita ka masalig ne etew ne nalibulung diye te seled. ²⁸ Ne migkahiyan sikandan ni Pidru, "Nakanengneng kew e ne sikanami se me Hudiyu, ingkenaan ne egduma-ru-ma wey ke egpanumbaley te kene ne me Hudiyu. Piru impapitew a te Manama te keilangan ne kene ku egsumsumanen ne malindit wey ke mareet ka minsan hentew. ²⁹ Purisu te pegpaangey niyu keddi, wara a

† Su ka me Hudiyu, kene egkeen te me babuy, me ekang, me kasili, wey duma pad su eg-ikul te suhu te Manama ne egkakita diye te Libitiku kapitulu 11.

mig-apul. Ne eg-insa a kaniyu, mania te impeendini a nikaniyu?"

³⁰ Ne migkahi si Kurnilyu, "Te iling kayi ne uras, te me alas tris te maapun te seeye se neep-atan, mig-ampu a diye te seled te baley ku. Sahuhune ne due sabeka ne lukes ne migkukumbale te egpakasilang ne migsasindeg kayi te tangkaan ku ³¹ wey migkahi, 'Kurnilyu, narineg te Manama ka peg-ampu nu wey nakita rin ka pegbulig nu diye te egkaayu-ayu. ³² Ipaangey nu diye te Hupi si Simun Pidru, diye sikandin miglemung ki Simun ne talagderampil te laplap te ngalap ne diye te marani te dahat.' ³³ Purisu impaangey ku sikeykew paragdahawi wey salamat te miggendini ka. Ne kuntee, seini key langun te tangkaan te Manama ka egpamineg te langun ne igpalalag keykew te Magbebaye."

Ka lalag ni Pidru

³⁴ † Ne migkahi si Pidru, "Kuntee nanengnengan kud e ne ware bes iya indapihan te Manama. ³⁵ Ka etew ne due pegkaaldek te Manama wey matareng ka eggimuwen, egdawaten sikandin te Manama minsan ke nekey ka tribu rin. ³⁶ Nakataha kew e te guhuren ne impeuyan din kayi te me kabuhalan ni Israil, ne migpanugtul te Meupiya ne Panugtulen ne egpekeguli ka meupiya ne geyinawa ta kandin pinaahi ki Hisu Kristu, ka Magbebaye te langun ne etew. ³⁷ Nakataha kew e man-e te neyitabu diye te intiru ne prubinsya te Hudiya, ne migbunsud diye te Galiliya te pegkapenga ni Huwan te migwali meytenged te bewutismu. ³⁸ Ne nakataha kew e man-e meytenged ki Hisus ne matig-Nasarit ne in-alam te Manama wey imbehayan te Panisingan din wey geem. Ne puun su migdumaan sikandin te Manama, miggiphianew sikandin ne miggimu te meupiya wey migpamawi te langun ne etew ne migbaybayan te ahalen te me busew. ³⁹ Ne sikanami ka egpamalehet te langun ne neyimu rin diye te siyudad te Hirusalim wey diye te duma ne lungsud te me Hudiya. Innimatayan dan sikandin pinaahi te peglansang kandin te krus. ⁴⁰ Piru in-uyag sikandin te Manama te igkatelu ne aldew wey migpakita pad sikandin kanami. ⁴¹ Ware migpakita sikandin te langun ne etew, ke kene, kayi re te kanami te in-alam te Manama ne talagpamalehet. Te neuyag e sikandin, nenekegduma key pad iya ka migkeen wey mig-inum. ⁴² Insuhu key nikandin te pegwali te Meupiya ne Panugtulen diye te me etew, wey te pegpamalehet ne sikandin iya ka in-alam te Manama te peggukum te neuyag pad wey te nammatey e. ⁴³ Si Hisu Kristu ka ingguhud te langun ne me prupita ne ka minsan henteu ne egpalintutuu kandin, egkapasaylu se me sale pinaahi te ngaran din."

Ka peglene te Panisingan diye te kene ne me Hudiyu

⁴⁴ Te sasangan pad ne eglalag si Pidru, miglene ka Panisingan te Manama diye te langun ne migpam-

mineg te wali. ⁴⁵ Neinu-inu ka migmalintutuu ne me Hudiyu ne migduma ki Pidru puun te Hupi te migbehayan degma te Manama te Panisingan ka kene ne me Hudiyu. ⁴⁶ Su nakarineg sikandan te kene ne me Hudiyu ne eglalag te nalein-lein ne me linalahan wey migdayan te karesen te Manama. Ne dutu, migkahi e si Pidru, ⁴⁷ "Minsan kene sikandan ne me Hudiyu, piru nakarawat te Panisingan iling te pegkarawat ta degma. Purisu, kene ne meupiya ke egbalabahan sikandan ka egpabewutismu te weyig." ⁴⁸ Nataman, insuhudin e sikandan ne egpabewutismu te ngaran ni Hisu Kristu. Pegkapenga dutu, inhangyu dan e si Pidru ne diye pad egpeugpaa te kandan seled te me pila ne aldew.

Ka pegpanengneng ni Pidru diye te punduk te migmalintutuu te Hirusalim

11 Na, ka me apustulis wey ka me suled ne migmalintutuu diye te Hudiya, nakarineg ne nakarawat e degma te lalag te Manama ka kene ne me Hudiyu. ² Purisu te peglibed ni Pidru diye te Hirusalim, inlemetan e sikandin te punduk te me Hudiyu ne migpalintutuu ki Hisus piru mig-uyun ne ka kene ne Hudiyu, keilangan ne egtulian henduen pad ig-apil kandan. ³ Ne migkahiyan dan si Pidru, "Mania te migpanumbaley ka te kene ne me Hudiyu ne ware natulii, wey migpakigtuhun kandan te egkeen?"

⁴ Purisu impangguhuran e sikandan ni Pidru puun te pegbunsud ⁵ ne miggenendue, "Te timpu ne mig-ampu a te diye e pad te siyudad te Hupi, hendue te impataheinep a te Manama. Nakakita a te hendue te dakel ne manggad ne intuntun puun te langit ne miggiketan ka tagse pikungan, ne diye te lenged ku migsanggal. ⁶ Migmelmelehan ku ay-ayari ka tahu dutu, ne iyan ku nakita ka me ayam, ka me mahintalunan ne mananap, ka me ngalap ne egdul-ug, wey ka me manuk-manuk ne eglayang diye te aw-awangan.

⁷ Nataman, due laheng ne narineg ku ne migkahi keddi, 'Pidru, enew ka wey gilang ke naa wey keen ka!'

⁸ Piru migtabak a, 'Kena a Magbebaye, su ware e re due nakakeen te in-isip ney te me Hudiyu ne malindit wey ke mareet naa.' ⁹ Ne migkahi e man-e ka laheng ne diye egpuun te langit, 'Kene nu sumsumana ne malindit pad ka miglinisan e te Manama.' ¹⁰ Katatelu seini neyitabu. Nataman, miglibed e man-e diye te langit.

¹¹ Te seeye iya ne timpu, due tatelu ne etew puun te Sisarya ne migginguma diye te baley ne in-ugpaan ney ne egpaangayen keddi. ¹² Ne migkahiyan a te Panisingan te Manama ne egparumeen kandan te ware pegduwa-ruwa. Ne due degma seini se hen-em ne migmalintutuu ne migduma keddi peendiye te Sisarya, wey migseled key langun te baley ni Kurnilyu. ¹³ Ne dutu, migpangguhuran key e ni Kurnilyu te pegkakita rin te panalihan te Manama ne migsasindeg diye te seled te baley rin ne migkahi, 'Suhu ka te egpeendiyeen te Hupi ne egpaangayen te etew ne egngaranan ki Simun Pidru. ¹⁴ Due pangguhuren din ne egpakaluwas keykew duma te langun ne sakup te pamilya nu.' ¹⁵ Ne

† 10:34 Diy 10:17.

hengkayi te migbunsud ad ka eglalag, miglene e ka Panisingan te Manama diye te kandan ne egpekeiling te peglene degma kanta te an-anayan. ¹⁶ Ne puun dutu, nasuman-suman kud ka ingkahi te Magbebaye, 'Si Huwan, migpamewutismu te weyig, piru sikaniyu, egbewutismuwan te Panisingan te Manama.' ¹⁷ Purisu seeye se neyitabu, migpamalehet ne ka imbehey te Manama kanta te me Hudiyu te timpu ne migpalintutuu ki te Magbebaye ne si Hisu Kristu, imbehey e degma diye te kene ne me Hudiyu. Ke seini ka igkeupii te Manama, hentew e ma ka eg-apul kandin!"

¹⁸ Te pegkarineg dutu te migmalintutuu ne me Hudiyu, migpeeneng-eneng e sikandan. Ne indayan dan e ka Manama te miggenendue, "Ke iling ma due, imbehey bes e degma diye te kene ne me Hudiyu ka timpu te peg-inniyug te me sale, su eyew eg-pakaangken sikandan te umul ne ware egtamanan."

Ka migpalintutuu diye te Antiyukiya

¹⁹ Puun te pegpatey ni Istiban, nenekegsuwey-suwey e ka migmalintutuu tenged te pegbayad-bayad kandan. Ka duma, nekeendiye te Piniya, te Sipri, wey diye te Antiyukiya, ne impangguhud dan ka Meupiya ne Panugtulen diye de te me Hudiyu. ²⁰ Piru due duma ne matig-Sipri wey matig-Sirini ne migpalintutuu ki Hisus ne miggendiye degma te Antiyukiya, ne migpangguhud te Meupiya ne Panugtulen meytenged te Magbebaye ne Hisus diye te kene ne me Hudiyu. ²¹ Ne due geem te Magbebaye diye te kandan wey puun dutu, masalig amana ka migpalintutuu wey migsalig te Magbebaye.

²² Ne seini se neyitabu, narineg te me punduk te migmalintutuu diye te Hirusalim. Purisu impeendiye dan e si Birnabi te Antiyukiya. ²³ Te pegginguma rin diye, nahale sikandin te nakita rin ne ingkeyid-u te Manama ka me etew diye. Ne imbagget din sikandan ne eg-ikul te Magbebaye puun te pusung dan wey kene eg-engked ne egسالig kandin. ²⁴ Meupiya ne etew si Birnabi, napenu sikandin te Panisingan te Manama wey manekal ka pegpalintutuu rin. Ne amana ne masalig ne etew ka migpalintutuu te Magbebaye.

²⁵ Nataman, miggendiyad e si Birnabi te Tarsu ka eg-pammitew ki Saulu. ²⁶ Ne hengkayi te nakita rin e si Saulu, induma rin e diye te Antiyukiya. Ne migdumamura sikandan te me punduk te migmalintutuu diye seled te senge leg-un, wey masalig ne etew ka napanulu dan. Ka me hibateen diye te Antiyukiya ka an-anayan ne migngaranan te Kristuwanan.

²⁷ Te seeye ne timpu, due me prupita ne migpangendiye te Antiyukiya ne diye egpuun te Hirusalim. ²⁸ Ne due sabeka kandan ne engngaranan ki Agabu ne migsasindeg, ne pinaahi te geem te Panisingan te Manama, migpangguhud sikandin te impanengneng te Manama ne due dakel ne gutas ne egginguma te intiru ne kalibutan. Neyitabu seini te timpu ne si Klawdiyu ka Impiradur diye te Ruma. ²⁹ Ne puun dutu, nenekegsabut ka me hibateen ne ka tagse sabeka kandan egpeuyan sumale te egkeyimu ran ne igbulig

te me duma ran ne migpalintutuu ki Hisus diye te Hudiya. ³⁰ Ne innimu ran seeye, ne nataman, impeuyan dan e engki Birnabi ki Saulu eyew igbehey diye te me igbuyag te migmalintutuu.

Ka pegbayad-bayad man-e te migmalintutuu

12 Te seeye ne me timpu, migbunsud e si Hari Hirudis † ka egbayad-bayad te duma ne me punduk te migmalintutuu. ² Ne ka suled ni Huwan ne si Santiyagu, impeyimatayan ni Hirudis pinaahi te kampilan. ³ Te nakita ni Hirudis ne nahale ka me pangulu te me Hudiyu te innimu rin, imparakep din e degma si Pidru. Neyitabu seini te timpu te Sahakeen te Paan ne ware Patulin. ⁴ Ne dutu, indakep dan e si Pidru wey impaprisu. Impatamengan dan te hep-at ne punduk ne me sundalu ne tighep-at-hep-at ka tagse punduk. Isip ni Hirudis ne diye eggusaya ka kasu ni Pidru te tangkaan te me etew pegkapenga te Sahakeen te Paan ne ware Patulin. ⁵ Purisu diye de iya itahu si Pidru te prisuwan. Piru migpakannekal mig-ampu ki Pidru ka me punduk te migmalintutuu.

Ka pegpalihawang te panalihan ki Pidru

⁶ Te seeye ne karusileman te igpalihawang e sikandin ni Hirudis te pegkapawe, newulep sikandin ne impataliwaraan te daruwa ne me sundalu, wey imbaku pad te daruwa ne keddina. Ne duen pad man-e migtameng diye te gumawan te prisuwan. ⁷ Sahuhune ne due migsasindeg ne panalihan te Magbebaye wey nalayahan ka prisuwan. Nataman, impukew e te panalihan si Pidru ne inwelwel se pamanayan te migkahi, "Enew ka rue! Mahaan ka!" Ne sauhune ne neekad ka me keddina diye te belad ni Pidru. ⁸ Ne migkahi e ka panalihan, "Sisinturun kad wey sesandal kad." Ne intuman iya degma ni Pidru. Ne migkahi e man-e ka panalihan, "Kukuyumbu ka wey sinundul ka keddi." ⁹ Ne migsinundul e degma sikandin te panalihan ne eglihawang diye te prisuwan. Ne ware nakataha si Pidru ke malehet naa ka neyitabu su kahiyen din ne taheinep din de seeye. ¹⁰ Ne ka seeye se an-anayan ne talagtameng, inliharan dan de wey ka igkarangeb degma. Pegginguma ran diye te putew ne gumawan ne egkatangkaan te siyudad, nalukatan de due te kandin ka seeye ne gumawan. Purisu nakalihawang e sikandan. Ne hengkayi se nakalihad e sikandan te sabeka ne kelesadda, sauhune ne mig-awe ka panalihan.

¹¹ Ne henduen pad ne naalimukawan si Pidru, ne migkahi sikandin, "Kunteen ku pad nataheyi ne malehet bes iya ne migpeuyan ka Magbebaye te panalihan din eyew te pegluwas keddi puun ki Hirudis wey diye te langun ne planu te me pangulu te Hudiyu ne eggimuwen dan perem."

¹² Te naalimukawan e si Pidru, miggendiyad e sikandin te baley ni Mariya ne iney ni Huwan Markus.

† Hari Hirudis: ka an-anayan ne Hirudis Agripa ne talagmandu te intiru ne Israil.

Ne masalig ne me etew ka nalibulung diye te kandan ne mig-ampu. ¹³ Ne migpanektek si Pidru diye te gumawan. Ne due suluhuanen ne egngaran ki Ruda ne eglulukat perem te gumawan. ¹⁴ Pegkeileyi rin te laheng ni Pidru, nalingawan din e te eglukat ka gumawan tenged te kahale din, wey migpallahuy e sikandin ka mignangen te diyad e te lihawangan si Pidru. ¹⁵ Ne migkahiyen dan si Ruda, "Egkeungel kad!" Piru egkansasian si Ruda ka egmemalehet, purisu migkahi e sikandan, "Panalihan buwa ni Pidru ka due."

¹⁶ Ne si Pidru degma, egkalihet e ne egpanektek. Ne hengkayi te miglukatan dan e ka gumawan, nawangalan sikandan te pegkakita ran ki Pidru. ¹⁷ Piru migtingyasan sikandan ni Pidru te singkalahen, kene kew lalag. Ne dutu, migpangguhuran e sikandan ni Pidru ke immenu sikandin te pegpalihawang te Magbebaya diye te prisuwan. Ne migkahi si Pidru, "Guhuri niyu degma si Santiyagu wey ka дума ne me suled ta meytenged kayi." Ne nataman, mig-awe e sikandin wey miggendiyad te lein ne inged.

¹⁸ Te seeye ne maselem, nasamuk e ka me talagtameng te prisuwan su ware sikandan nakataha ke nekey ka neyitabu ki Pidru. ¹⁹ Ne puun dutu, migsuhu si Hirudis ne igpepammitew si Pidru, piru ware dan nakita. Purisu impeinsaan e ka me talagtameng, ne nataman, impeymatayan din e.

Nataman, mig-awe e si Hirudis te Hudiya ne miggendiyad te Sisarya, ne diye sikandin mig-ugpe te bayew naluhey.

Ka pegpatey ni Hirudis

²⁰ Na, si Hari Hirudis, amana nabelu te matig-Tiru wey te matig-Sidun. Purisu, nasabeka ka me etew ne egpakighusey te Hari, piru ka an-anayan ne innimu ran, in-alukuy pad nikandan si Blastu eyew egbulig kandan su iyan sikandin sinalihan te palasyu te Hari. Nataman, imparaniyan dan ka Hari te migpakighusey, tenged su ka me lungsud dan, diye de egkuwa te egkakeen te kandin ne nasud.

²¹ Te pegginguma te aldew ne egpakigkite e si Hari Hirudis te matig-Tiru wey te matig-Sidun, migsaluub sikandin te kumbale din te pegkahari wey migpinnuu diye te trunu rin. Nataman, miglalag e sikandin diye te me etew. ²² Ne migbalbalukan ka me etew ne migkahi, "Kenad ne etew ka miglalag su maname e." ²³ Due-rue ne miglegparan te panalihan te Magbebaya si Hirudis su ware din tahura ka Manama. Nataman, mig-uleran e sikandin wey migpatey.

²⁴ Piru nakapabulus nekeempet ka lalag te Manama wey masalig ka nakapalintutuu.

²⁵ Ne ensi Birnabi wey si Saulu, mig-uli e sikandan puun te Hirusalim su neimpusan dan e ka impeyimu kandan, wey induma ran si Huwan Markus.

In-alam te Panisingan ensi Birnabi wey si Saulu

13 Seini ka me talagpanulu diye te punduk te migmalintutuu te Antiyukiya: si Birnabi, si Simun

ne eg-imuan te Nigru, si Lusyu ne matig-Sirini, si Manain ne diye migtulun te engki Gubirnadur Hirudis, wey si Saulu. ² Due sabeka ne aldew ne taheed te migsimba sikandan te Magbebaya wey migpuasa, migkahiyen sikandan te Panisingan te Manama, "Ilein niyu ensi Birnabi ki Saulu su eyew egpekeyimu sikandan te igpeyimu ku kandan." ³ Ne migpuasa wey mig-ampu sikandan, wey migtel-eban dan e ensi Birnabi ki Saulu te me belad dan. Nataman, impeyipaneu ran e sikandan.

Ka pegwali enni Birnabi ki Saulu diye te Sipri

⁴ Purisu nangipaneu e ensi Birnabi ki Saulu ka insuhu te Panisingan te Manama peendiye te Siliusya. Ne puun dutu, nanguntud e sikandan te barku peendiye te Sipri ne pulu te dahat. ⁵ Te pegginguma ran diye te siyudad te Salamis, impangguhuran dan e man-e ka lalag te Manama diye te me simbaan te me Hudiyu. Ne si Huwan Markus ka egbulig-bulig te eggimuwen dan.

⁶ In-empet dan ka pulu te dahat te miggendiyad taman te nekeuma sikandan diye te Pampus. Ne diye dan nalambag ka salamangkuru ne si Bar-Hisus. Hudiyu sikandin ne mig-angken ne prupita kun te Manama, piru kene ne malehet. ⁷ Alukuy sikandin ni Sirgiyu Paulu te matagseb ne etew wey gubirnadur te seeye ne pulu. Impeumew ni Sirgiyu ensi Birnabi ki Saulu su egkeupian sikandin ne egpamineg te lalag te Manama. ⁸ Piru migbalabahan sikandan ni Ilimas ne salamangkuru (si Ilimas ka ngaran ni Bar-Hisus te linalahan te Grigu), su iyan din igkeupii ne kene egpakapalintutuu ka gubirnadur. ⁹ Ne si Saulu ne egngaran degma ki Pablu ne napenu te Panisingan te Manama, immemetmetan din te egtetengteng ka salamangkuru ¹⁰ te migkahi, "Anak ka ni Meibulan! Kuntere ka te langun ne matareng. Layun kad egpanlimbung wey eg-uubat, wey ka kamalehetan ne egpuun te Magbebaya, layun nu eggimuwa ne ubat. ¹¹ Ne kuntee, egleparan ka te Magbebaya, bayew egkaluhey ne kene ka egpakakita te kalayag te aldew."

Ne sauhune ne migmarusilem ka pegtengteng ni Ilimas, wey nakapanamsam naan de sikandin ka egpammitew te egkitkit kandin. ¹² Nakapalintutuu e ka gubirnadur te pegkakita rin te neyitabu, wey nawangalan sikandin te pegpanulu meytenged te Magbebaya.

Ka pegginguma enni Pablu diye te Pisidiya

¹³ Nataman, nanguntud e te barku ensi Pablu puun te Pampus peendiye te siyudad te Pirga ne sakup te Pampilya. Ne si Huwan Markus, migsuway e mule kandan ne miglibed diye te Hirusalim. ¹⁴ Puun te Pirga, nangendiyad e sikandan te Antiyukiya ne sakup te prubinsya te Pisidiya. Pegginguma te Aldew te Peggimeley, naneled e sikandan diye te simbaan te me Hudiyu wey naminnuu e diye. ¹⁵ Te nakapenge e ka migbasa te Balaud ni Muwisis wey te sinulat te me

prupita, impasuhuan e te me upisyal te simbaan te Hudiyu ensi Pablu te miggenendue, "Me suled, ke due igkalalag niyu ne egpakabagget te me etew, egkaayun ne egkalalag kew."

¹⁶ Ne migsasindeg si Pablu ne migtingyas pinaahi te belad din diye te kandan ne migkahi, "Kabuhalan ni Israil, wey sikaniyu se kene ne me Hudiyu ne due pegkaaldek te Manama: pammineg kew keddi! ¹⁷ Ka Manama te kabuhalan ni Israil ka mig-alam te kaap-apan ta, wey ka migpeyibuhal kandan wey migpanalangin kandan te diye pad sikandan te Ihiptu. Ne pinaahi te karesen din, impaawe din sikandan diye te Ihiptu. ¹⁸ Ne seled te hep-at ne pulu (40) ne leg-un, naantus te Manama ka pegsukul ran kandin diye te mampara ne inged ne kene egkeugpaan. ¹⁹ Ne due impareetan din ne pitu ne nasud diye te Kanaan, wey iyan din e impakamamuney te seeye ne tane ka keet-etawan din ²⁰ seled te me 450 ne leg-un.

"Te pegkeimpus dutu, migbehayan din e sikandan te talaggukum taman te timpu ni prupita Samwil. ²¹ Nataman, migbuyu e man-e sikandan te Hari, ne imbehayan sikandan te Manama ki Saulu ne anak ni Kis ne kabuhalan ni Binhamin eyew iyan eghari diye te kandan seled te hep-at ne pulu (40) ne leg-un. ²² Ne hengkayi te impaawe e sikandin te Manama, si Dabid e man-e ka innimu te Manama ne Hari dan. Seini ka ingkahi te Manama meytenged kandin, 'Nakita ku ne si Dabid ne anak ni Hisi, egkapahale keddiey. Egtumannen din ka langun ne igpeyimu ku kandin.' ²³ Ka kabuhalan ni Dabid ne egngaranan ki Hisus, ka in-alam te Manama eyew te pegluwas te me kabuhalan ni Israil sumale te insaad din. ²⁴ Te ware pad migbunsud si Hisus te himu rin, tapey e migwali si Huwan diye te langun ne kabuhalan ni Israil meytenged te peg-in-niyug te sale wey te pegpabewutismu. ²⁵ Ne hengkayi te mahaan e egkapenga ka himu ni Huwan, mig-insaan din e ka me etew, 'Diye te suman-suman niyu, hentew e buwa? Su kene ne sikeddiey ka egtetaharan niyu. Piru due egpakasinundul keddi, ne minsan se peggekad te sandal din, kena a ne likes.'

²⁶ "Me suled ku, sikaniyu se me kabuhalan ni Abraham wey sikaniyu degma se me duma ne due pegkaaldek te Manama, sikanta ka impeuyanan te seini se guhuren meytenged te kaluwasan! ²⁷ Su ka matig-Hirusalim, wey ka me pangulu ran, ware nekeila ne si Hisus ka Manluluwas. Ware man-e sikandan nakasabut te inalag te me prupita ne egbaseen dan te tagse Aldew te Peggimeley. Piru sikandan de iya ka nakapatuman te ingkahi te me prupita te pegpeyimatey ran ki Hisus. ²⁸ Ne minsan ware malehet ne katarengan ne nakita ran eyew egkeyimatayan dan si Hisus, piru imbuyu dan iya ki Pilatu ne egpeyimatayan si Hisus. ²⁹ Te natuman e nikandan ka langun ne nasulat te Kasulatan meytenged kandin, ingkuwa ran e ka lawa ni Hisus diye te krus wey inluglug dan e sikandin diye te inlungahan ne dalama. ³⁰ Piru in-uyag sikandin te Manama puun te kamatayen. ³¹ Ne migpakita pad sikandin te masalig ne aldew diye te me etew ne

migduma-ruma kandin dengan puun te Galiliya peendiye te Hirusalim. Ne sikandan kuntee ka talagpa-malehet te me kabuhalan ni Israil meytenged kandin.

³² Ne miggendini key kuntee eyew te pegpangguhud kaniyu te Meupiya ne Panugtulen ne ka insaad te Manama diye te me kabuybuyahan ta, ³³ intuman din kayi te kanta te me kabuhalan dan pinaahi te peg-uyag ki Hisus. Seini ka nasulat te igkarangeb ne Salmu ne miggenendue:

'Anak ku sikeykew;

Ne kuntee, igpanengneng ku ne amey ad e nikeykew.'

³⁴ Tapey e migsaad ka Manama ne eg-uyahen din si Hisus ne kene egkamewu se lawa. Migkahi sikandin, 'Igbehey ku keykew ka matulus wey malehet ne panalangin ne insaad ku ki Dabid.'

³⁵ Ne sumale degma te nasulat diye te lein ne baad te Salmu ne miggenendue,

'Kene nu ituhut ne egkamewu ka lawa te matulus ne suluhuanen nu.'

³⁶ Te natuman e ni Dabid ka impeyimu te Manama kandin te kandin ne timpu, migpatey e sikandin wey diye ilebeng te kakikiran te lebeng te kaapan din. Ne ka lawa rin, namewu e. ³⁷ Piru seeye se in-uyag te Manama, ware namewu. ³⁸ Purisu me suled ku, igpangguhud ney kaniyu ne pinaahi ki Hisus, egkapasaylu te Manama ka me sale ta. ³⁹ Ka minsan hentew ne egpalintutuu kandin, eg-isipen te Manama ne matareng. Ne sika, kene niyu egkeyimu pinaahi te pegtuman te Balaud ni Muwisis. ⁴⁰ Purisu tanud-tanud kew eyew kene egkeyitabu diye te kaniyu ka inalag te me prupita ne miggenendue,

⁴¹ 'Pitew kew, sikaniyu se me lemeten! Egkeinu-inu kew, ne egkataman, egpatey kew.

Te kaniyu ne timpu, due eggimuwun ku ne kene kew egkapalintutuu minsan ke due egpasabut kaniyu.' "

⁴² Te peglihawang enni Pablu ki Birnabi diye te simbaan, inninggat sikandan te me etew ne egpaliberen te seup ne Aldew te Peggimeley eyew te egpanulu kandan. ⁴³ Te nakalihawang e ka me etew, masalig ka me Hudiyu wey ka kene ne me Hudiyu ne neuyan te pegpalintutuu te me Hudiyu, ne migsinundul engki Pablu wey ki Birnabi. Ne dutu, miglalahan sikandan te me apustulis wey imbagget ne keilangan ne egpabulus sikandan ka egsalig te keupiya wey keyid-u te Manama.

⁴⁴ Te seup ne Aldew te Peggimeley, hapit e egkaamin ka me etew diye te siyudad ka miglibulung eyew te pegpammineg te lalag te Magbebaye. ⁴⁵ Te pegkakita te pangulu te me Hudiyu ne amana masalig ka me etew, neimme e sikandan wey in-apul ran e ka inalag ni Pablu, wey inlemetan dan e sikandin. ⁴⁶ Piru nasi de iya ne migmabulut ne eglalag ensi Pablu ki Birnabi ne migkahi, "Keilangan iya ne sikaniyu ka miggun-aan pangguhuri te lalag te Manama. Piru tenged su ware niyu ma sahipaa, ne seini migpeila ne kene kew ne likes ne egbehayan te umul ne ware egtamanan. Purisu, puun kuntee, eggendiye key e te kene ne me Hudiyu. ⁴⁷ Su seini ka insuhu te Magbebaye kanami:

'Intahu ku sikeykew ne kalayag para te kene ne me Hudiyu,

Eyew pinaahi keykew, egginguma ka kaluwasan minsan diye te katamanan te kalibutan.' "

⁴⁸ Ne nahale-gale ka kene ne me Hudiyu te narineg dan seeye, ne migkahi sikandan, "Mateles amana ka lalag te Magbebaye." Ne migpalintutuu e seeye se naalam para te umul ne ware egtamanan.

⁴⁹ Ne ka lalag te Magbebaye, nekeempet te seeye ne inged. ⁵⁰ Piru intipu te me Hudiyu ka me pangulu te seeye ne siyudad дума te talahuren ne me malitan ne migpamakey te Manama, ne eyew egpakigkuntere e engki Pablu ki Birnabi, ne nataman, impepaawe e sikandan te seeye ne inged. ⁵¹ Impelpel enni Pablu ki Birnabi ka alinepung diye te paa ran, isip palinneu ne ware ikahale te Manama ka me mahinged dutu. Nataman, miggendiyad e sikandan te Ikuniyu. ⁵² Ne amana ne nahale ka me hibateen diye te Antiyukiya wey napenu degma sikandan te Panisingan te Manama.

Diye te Ikuniyu ensi Pablu wey si Birnabi

14 Diye te Ikuniyu, nangendiye ensi Pablu ki Birnabi te simbaan te me Hudiyu ne migwali te amana egpakasuhat. Ne puun te wali ran, amana ne masalig ka me Hudiyu wey ka kene ne me Hudiyu ne migpalintutuu ki Hisus. ² Piru intipu te me Hudiyu ne ware migpalintutuu seeye se kene ne me Hudiyu eyew egkabelu degma sikandan te me suled ne migmalintutuu. ³ Ne naluhey pad mig-ugpe ensi Pablu wey si Birnabi dutu ka egwali te ware pegkaalde meytenged te Magbebaye. Impamalehetan te Magbebaye ka impanulu dan meytenged te keupiya wey keyid-u rin pinaahi te pegbehey rin kandan te geem te peggimu te me kein-inuwan wey te me palinneu. ⁴ Piru nabaad ka me etew diye te siyudad su ka дума diye miglapig te me Hudiyu, ne ka дума degma diye migdapig te me apustulis.

⁵ Migplanu ka me Hudiyu wey ka kene ne me Hudiyu дума te me pangulu ran ne egpasakitan dan ka me apustulis wey egbebatuwen dan. ⁶ Piru nanengnengan te me apustulis ka planu ran, purisu migpallahuy e sikandan diye te siyudad te Listra wey Dirbi, ne sakup te Likaunya, wey diye te nakaalingkus ne me inged. ⁷ Ne diye, migwali man-e sikandan te Meupiya ne Panugtulen.

Diye te Listra wey te Dirbi

⁸ Due lukes ne pungku ne diye mig-ugpe te Listra. Ne kene egpekeyipanew sikandin puun te pegkeetew rin. ⁹ Migpamineg sikandin ki Pablu te miglalag. Ne migmemetmetan sikandin ni Pablu, wey nakita ni Pablu ne egpalintutuu sikandin ne egkeulian. ¹⁰ Purisu migkahiyen sikandin ni Pablu te meemen, "Tigkew ka sasindeg!" Ne migtigkan-tigkan migsasindeg ka etew wey miggiphianew. ¹¹ Te pegkakita te masulug ne me etew te innimu ni Pablu, migbalbalukan e sikandan te kandan ne linalahan ne Likaunyahen, "Migpamaneug

kayi te kanta ka me manama ne impeiling te ulaula te etew!" ¹² Ne ingngengaranan e sikandan te me ngaran te me manama ran. Iyan ingngaran ki Birnabi si Siyus, ne si Hirmis ka ki Pablu su sikandin ma ka tigwali. ¹³ Ka timplu te manama ran ne si Siyus, marani re diye te lihawangan te siyudad. Purisu, ka pari ni Siyus, mig-uyan te me turu ne baka wey me bulak diye te gumawan te siyudad su egkeupian sikandin дума te me etew ne egpanubad diye te me apustulis.

¹⁴ Te pegkanengnengi enni Pablu ki Birnabi te iling due ka eggimuwen dan, inggisi dan e ka me kumbale dan te pegkalaggew, wey migpallahuy sikandan diye te taliware te me etew ne migbalbalukan ne migkahi, ¹⁵ "Me suled, mania te eggimu kew te iling kayi? Sikanami seini, etew re degma iling kaniyu! Miggendini key kayi ka egpangguhud te Meupiya ne Panugtulen su eyew eg-inniyuhan niyud ka ware karuan ne me himu niyu. Parani kew te manekal ne Manama ne iyan miggimu te langit wey te tane, te dahat, wey te langun ne nakatahu kayi. ¹⁶ Dengan ne timpu, in-tuhutan te Manama ka langun ne etew ne eggimu te igkeupii ran. ¹⁷ Piru migpeila pad ka Manama diye te me etew pinaahi te meupiya ne himu rin. Migbehayan kew nikandin te uran wey te egkahaani te eleg ne timpu; migbehayan kew degma nikandin te egkakeen wey migbehayan kew te kahale." ¹⁸ Piru minsan inlalahan e sikandan te me apustulis, kene iya perem eg-engked ka me etew ne eggilang te me baka ne igpanubad diye te kandan.

¹⁹ Ne due me Hudiyu ne nanginguma puun diye te Antiyukiya ne sakup te Pisidiya. Ne ka дума diye egpuun te Ikuniyu. Miglalahan nikandan ka me etew taman te migpalintutuu e kandan. Puun dutu, imbatu ran e si Pablu wey ingganuy diye te lihawangan te siyudad su kahiyen dan ne migpatey e sikandin. ²⁰ Piru te inlibulungan e sikandin te egmalintutuu ki Hisus, mig-enuw e sikandin wey miglibed ded diye te siyudad. Te pegkapawe, miggendiyad e sikandan ki Birnabi te Dirbi.

Ka peglibed diye te Antiyukiya ne sakup te Siriya

²¹ Ne migwali te Meupiya ne Panugtulen ensi Pablu wey si Birnabi diye te Dirbi, wey masalig ka migpalintutuu ki Hisus. Nataman, miglibed e man-e sikandan diye te Listra, diye te Ikuniyu, wey diye degma te Antiyukiya ne sakup te Pisidiya. ²² Inlig-en dan ka migmalintutuu wey imbagget ne egpabulus ne eg-ikul te kamalehetan. Impanulu dan pad man-e sikandan te migenendue, "Keilangan ne masalig ka me keyirapan ne egkabayaan ta eyew egpakaseled ki te Migharian te Manama." ²³ Si Pablu wey si Birnabi ka mig-alam te eggimuwen ne igbuyag te tagse punduk te migmalintutuu. Mig-ampuan dan wey migpuasaan dan ka naalam dan, nataman imbehey ran e diye te Magbebaye ne insalihan dan.

²⁴ Ne diye migbaya sikandan te Pisidiya, nataman, nangendiyad e sikandan te Pampilya. ²⁵ Ne inwali ran ka lalag te Magbebaye diye te Pirga, nataman,

miggendiyad e sikandan te Atalya. ²⁶ Ne puun dutu, mig-untud e man-e sikandan te barku ne eglibed diye te Antiyukiya, ka inged ne migligkatan dan. Su dengan, mig-ampuan sikandan te migmalintutuu diye te Antiyukiya ne egbulihan sikandan te Manama te eggimuwen dan, ne kuntee, napenga ran e.

²⁷ Te pegginguma ran diye, impalibulung dan ka punduk te migmalintutuu wey impangguhuran dan te langun ne innimu te Manama pinaahi kandan, wey ka paahi te Manama ne nakapalintutuu degma ka kene ne me Hudiyu. ²⁸ Ne naluhey pad sikandan ka mig-ugpe diye duma te me hibateen.

Ka kalibulungan diye te Hirusalim

15 Due me etew ne miggindinguma diye te Antiyukiya ne diye egpuun te Hudiya ne migpanulu te me suled ne migmalintutuu. Migkahi sikandan, "Kene kew egkaluwas ke kene kew egpatuli sumale te insuhu te Balaud ni Muwisis." ² Amana migsupak ensi Pablu ki Birnabi meytenged kayi, purisu neuyunan ne si Pablu ki Birnabi wey ka duma ne migmalintutuu diye te Antiyukiya ka egpeendiyeen te Hirusalim eyew egpakigkita te me apustulis wey te me pangulu diye meytenged te seini ne prublima.

³ Purisu impeyipanew e sikandan te seeye se punduk te migmalintutuu. Te pegbaye dan diye te prubinsya te Pinisiya wey te Samarya, impangguhuran dan e sikandan meytenged te kene ne me Hudiyu ne migpalintutuu e te Manama. Ne seeye, amana nakapahale te me suled te pegpalintutuu diye.

⁴ Te pegginguma enni Pablu diye te Hirusalim, insagsahipe sikandan te migmalintutuu diye, te me apustulis, wey te me igbuyag te simbaan. Migpangguhuran dan sikandan te langun ne innimu te Manama pinaahi kandan. ⁵ Piru due migmalintutuu ne sakup te Parisiyu ne migsasindeg ne migkahi, "Keilangan ne egtulian ka kene ne me Hudiyu wey egpatumanen te Balaud ni Muwisis."

⁶ Ne miglibulung ka me apustulis wey ka me igbuyag te migmalintutuu eyew te peggusey dutu. ⁷ Te nakapenge e sikandan ka migpaapuley te malmalay, migsasindeg e si Pidru ka migkahi, "Me suled, nanengengan niyud ne in-alam a te Manama dengan kayi te kaniyu eyew te pegpanulu te Meupiya ne Panugtulen diye te kene ne me Hudiyu eyew egpakarineg degma sikandan wey egpakapalintutuu. ⁸ Ka Manama ne nakataha te suman-suman te me etew, ka migpakita ne indawat din degma ka kene ne me Hudiyu tenged su imbehayan din sikandan te Panisingan din iling te pegbehey rin dengan kanta. ⁹ Nekeg-iling de ka pegtengteng te Manama kanta te me Hudiyu wey diye te kandan te kene ne me Hudiyu; miglinisan din ka me pusung dan su migpalintutuu ma sikandan. ¹⁰ Ne kuntee, mania te eg-el-elehan niyu ka Manama pinaahi te pegpatiang niyu te mabehat te migmalintutuu? Su minsan sikanta wey ka me kaapuan ta, ware nekeleg due! ¹¹ Piru migpalintutuu ki mule ne naluwas ki pinaahi te keupiya wey keyid-u kanta te Magbebaye ne

si Hisu Kristu, ne iling naan ded degma ka kene ne me Hudiyu."

¹² Ne migpeeneng-eneng ka langun ne nanlibulung dutu te pegpangguhud enni Pablu ki Birnabi meytenged te me palinneu wey ke kein-inuwan ne innimu te Manama diye te kene ne me Hudiyu pinaahi kandan. ¹³ Te nakapenge e sikandan ka migpangguhud, migkahi e degma si Santiyagu, "Me suled ku, pammineha a! ¹⁴ Nahuhud e ni Simun ka an-anayan ne pegpapitew te Manama te hid-u rin diye te kene ne me Hudiyu pinaahi te peg-alam din te me etew ne egpuun diye te kandan ne neyimu ne kandin ne keet-etawan. ¹⁵ Ne seini iya ka inalag te me prupita dengan, su sumale te ingkahi te Kasulatan ne migenendue:

¹⁶ 'Pegkapenga kayi, eglibed a, wey egbalbalawan ku te egpes-ek ka nahuhus e ne baley ni Dabid.

Egbalbalawan ku man-e te egpes-ek wey igpasasindeg,

¹⁷ eyew ka duma ne me etew, egpammitew te Magbebaye,

wey ka langun ne kene ne me Hudiyu ne in-umew ku, egkeyimu ne keet-etawan ku.

¹⁸ Seini iya ka ingkahi ku ne naluhey ku re ipataha, kahi te Magbebaye."

¹⁹ Ne migpabulus si Santiyagu ka migkahi, "Ka keddiey mule, sika se kene ne me Hudiyu ne migpalintutuu te Manama, kene tad egpabehatan. ²⁰ Meupiya pad ke egsulatan ta sikandan ne kene egpakeenen te keenen ne impanubad e diye te me diyus-diyus, wey kene degma egpeyibhilabetey ka kene ne alunggun. Kene man-e egpakeenen te langesa wey te ngalap ne neehet. ²¹ Su puun pad dengan, egbaseen e ka Balaud ni Muwisis diye te me simbaan te tagse Aldew te Peggimeley, ne ka lalag din inwali e diye te tagse siyudad."

Ka surat para te kene ne me Hudiyu

²² Nataman, nenekegsabut ka me apustulis, ka me igbuyag dan, wey ka langun ne migmalintutuu ne eg-alam te etew diye te kandan ne igpeendiye te Antiyukiya duma engki Pablu wey ki Birnabi. Ne iyan dan naalam ensi Hudas ne eg-anggaan ki Barsabas wey si Silas. Seini se daruwa, amana tahura te me suled te pegpalintutuu. ²³ "Sikanami se me apustulis wey me igbuyag te migmalintutuu, migpangemusta key kaniyu te me suled ney ne kene ne me Hudiyu diye te Antiyukiya, diye te Sirya, wey diye te Silisia. ²⁴ Nakarineg key te due me etew ne kayi egpuun te kanami ne miggendue te kaniyu wey migpanulu te nakasamuk kaniyu wey nakalibeg kaniyu. Piru ware ney suhua sikandan ne egpeenduenen eyew egpanulu te iling due. ²⁵ Purisu miglibulung key wey nenekegsabut ne eg-alam te me etew ne igpeuyan diye te kaniyu, ne imparuma ney engki Birnabi wey ki Pablu te inggeynawaan ta ne me suled ta. ²⁶ Amana mig-antus ensi Birnabi ki Pablu ka egpamakey te kanta ne Magbebaye ne si Hisu Kristu, minsan ke eggimatayan perem sikandan. ²⁷ Purisu, igpeuyan ney due te kaniyu ensi

Hudas ki Silas eyew sikandan mismu ka egpangguhud kaniyu te tahu te seini ne sulat. ²⁸ Nenekegsabut key дума te bulig te Panisingan te Manama ne kene kew egpeyibehatan angin e te seini ne me balaud: ²⁹ Kene kew keen te inhalad e diye te me diyus-diyus, wey kene kew keen te langesa, wey te ngalap ne neehet, wey kene kew peyibhilabetey ka kene ne alunggun. Meupiya ke egpakapariyu kew te iling kayi. Kayi re taman.”

³⁰ Nataman, nangipanew e ka me etew ne im-peendiye dan. Te pegginguma ran diye te Antiyukiya, inlibulung dan ka migmalintutuu wey imbehey ran e ka sulat. ³¹ Nabagget wey nahale ka matig-Antiyukiya te pegbasa ran te seeye ne sulat.

³² Si Hudas wey si Silas, me prupita sikandan. Ne imbagget dan wey inlig-en ka me suled te pegpalintutuu. ³³ Pegkapenga te pila ne me aldew te peg-ugpe dan diye, impepaligkat e sikandan te me suled te pegpalintutuu te migkahi, “Ayad-ayad kew ma.” Nataman miglibed e sikandan diye te migpeuyan kandan. †

³⁵ Ne mig-ugpe pad te naluhey-luhey ensi Pablu ki Birnabi diye te Antiyukiya. Ne migpanulu sikandan дума te masalig ne etew wey migwali te lalag te Magbebaye.

Nekegsuwey si Pablu ki Birnabi

³⁶ Te peglihad te pila ne aldew, migkahiyen e ni Pablu si Birnabi, “Kuwa kad su egliberan ta wey egpanumbalayan ta ka me suled ta te pegpalintutuu diye te tagse siyudad ne nawaliyan ta te lalag te Magbebaye wey egnengnengan ta ke nekey e sikandan.” ³⁷ Ne igkeupii ni Birnabi ne egdumeen din si Huwan Markus. ³⁸ Piru kene eg-uyun si Pablu ne egdumeen si Huwan Markus su dengan te дума ran pad sikandin te himu, mig-engkeran sikandan ni Huwan Markus diye te Pampilya. ³⁹ Ne puun dutu, nekeg-apul amana ensi Pablu ki Birnabi wey nataman, nekegsuwey e sikandan. Ne indume e ni Birnabi si Markus te mig-untud te barku peendiye te Sipri. ⁴⁰ Piru si Silas mule ka in-alam ni Pablu. Nataman, in-ampuan e sikandan te me suled te pegpalintutuu eyew egkabulihan sikandan te Magbebaye, nataman miggipanew e sikandan. ⁴¹ Diye migbaye ensi Pablu te Siriya wey te Silisyay wey inlig-en din ka migmalintutuu diye.

Ka pegduma ni Timutiya ki Pablu wey ki Silas

16 Migpabulus ensi Pablu ka miggipanew peendiye te Dirbi wey diye te Listra. Ne due hibateen diye ne enggaranan ki Timutiya; Hibruwanen ka iney rin ne migpalintutuu degma, piru Grigu ka amey rin. ² Indayan sikandin te me suled te pegpalintutuu diye te Listra wey diye te Ikuniyu. ³ Egkeupian si Pablu ne egdumeen din si Timutiya, purisu intuli din. Innimu rin seini su nakataha ka langun ne me Hudiyu ne mig-ugpe diye, ne Grigu ka amey ni Timutiya. ⁴ Diye

† Due me sinulat ne inlagkes ka birsikulu 34 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Piru si Silas, impalunggehaat pad mule.

te me siyudad ne nangendiyaan dan, impasabut dan te migmalintutuu ka me balaud ne nasabekaan te me apustulis wey me igbuyag diye te Hirusalim ne igpatuman te migmalintutuu. ⁵ Purisu nalig-en ka pegpalintutuu te seeye se punduk te migmalintutuu wey tagse aldew ne egkatimulan ka kasuluhan dan.

Ka taheinep ni Pablu diye te Truwas

⁶ Nataman, miggendiyad e man-e sikandan te me inged ne sakup te Prigya wey te Galasya su ware sikandan tuhuti te Panisingan te Manama ne eggendiye te prubinsya te Asya ka egwali. ⁷ Te pegginguma ran diye te eletanan te inged ne enggaranan te Misya, eggendiyad e perem sikandan te prubinsya te Bitinya, piru ware tuhuti sikandan te Panisingan ni Hisus. ⁸ Purisu migbaye naan de sikandan diye te prubinsya te Misya wey migpatupang e diye te siyudad te Truwas. ⁹ Te seeye ne marusilem, hendue te impataheinep si Pablu te Manama, ne due sabeka ne lukes ne matig-Masidunya ne migsasindeg ne mighangyu kandin ne miggenendue, “Hendini ke pa te Masidunya wey bulihi key!” ¹⁰ Ne puun te impakita ki Pablu, due-rue ne migpangandam key ka eggendiye te Masidunya, su nakataha key ne in-alam key te Manama eyew te pegwali te Meupiya ne Panugtulen diye te kandan.

Ka pegpalintutuu ni Lidya diye te Pilipus

¹¹ Ne puun te Truwas, mig-untud key e man-e te barku ne migleus diye te Samutrasya. Te seup ne aldew, diye key e te Niyapulis. ¹² Ne puun dutu, miggendiye key e man-e te Pilipus, ka kinarakelan ne siyudad te an-anayan ne distritu te Masidunya ne sakup ded degma te Ruma. Ne diye key pad mig-ugpe seled te pila ne me aldew. ¹³ Te Aldew te Peggimeley, nanlihawang key diye te siyudad wey nangendiye key te ilis te weyig, su isip ney ne due inged diye ne ampuanan. Ne naminnuu key seini wey migpakiglalag te me malitan ne miglibulung iya diye. ¹⁴ Si Lidya ne matig-Tiyatira ka дума te seeye se migpamineg kanami. Talagpamelegye sikandin te me manggad ne ubi se batek. Migpamakey sikandin te Manama wey inlukatan te Magbebaye ka pusung din eyew egdawaten ka inwali ni Pablu. ¹⁵ Nataman, migpabewutismu e sikandin дума te langun ne mig-ugpe diye te kandan. Ne iningat key e nikandin te miggenendue, “Emun ke in-isip a nikaniyu ne malehet ka pegpalintutuu ku te Magbebaye, diye kew ubag girehe te baley ku.” Ne impehes key nikandin.

Ka pegkaprisu enni Pablu wey ni Silas

¹⁶ Sabeka ne aldew te peggendiye ney te inged ne ampuanan, due sabeka ne uripen ne mengebay ne migsinug-ung kanami ne migserepan te mareet ne panisingan. Ne iyan din himu ka egpanagne ke nekey ka egginguma. Ne tenged te pegpanagne din, nakaseleppi amana ka me ahalen din. ¹⁷ Ne migsinundul sikandin kanami ki Pablu ka egpanguleyi ne eggenen-

due, "Ka seini ne me etew, uripen te Amana ne Mare-sen ne Manama! Egpanuluken kew nikandan ke egmenuwen te egkaluwas." ¹⁸ Ne tagse aldew, seeye ka eggimuwen din taman te napelaan e si Pablu. Purisu miglilingey sikandin ka migkahi diye te mareet ne panisingan, "Te ngaran ni Hisu Kristu, awe ka due te kandin!" Te sikan de, miglihawang e ka mareet ne panisingan.

¹⁹ Pegkanengnengi te ahalen te mengebay ne kenad e egpakaseleppi sikandan, indakep dan e ensi Pablu ki Silas, wey ingganuy ran diye te tangkaan te me upisyal diye te palingki. ²⁰ Ne hengkayi te in-uyan e sikandan diye te me talaggukum ne Rumanhun, migkahi ka mig-uyan kandan, "Ka seini ne me etew, me Hudiyu ne mig-uyan te kasamuk kayi te kanta ne inged. ²¹ Egpanulu sikandan te pegbebatasan ne supak te kanta ne balaud. Sikanta, me Rumanhun ki, ne ingkene kanta ka pegdawat wey peg-ikul te kandan ne me pegbebatasan!" ²² Ne migsabeka ka me etew ne egpakig-ehet engki Pablu ki Silas. Ne migsuhu ka me pangulu ne igpahisi ka kumbale enni Pablu ki Silas wey egpalampesan sikandan. ²³ Te pegkapenga lelampesi sikandan te masumpit, henduen pad prisuwa duma te pegpaney-paney ne egpaay-ayaran sikandan egpatamengi. ²⁴ Purisu impaseled sikandan te talagtameng diye te kinaledleran e te prisuwan ne intipil te kayu ka me paa ran.

²⁵ Ne hengkayi te egliware e te marusilem, mig-ampu wey mig-ulahing ensi Pablu ki Silas te pegdayan te Manama. Ne ka me duma ran te me pinirisu, migpamineg de kandan. ²⁶ Ne dutu, sauhune ne miglilinug te makeseg wey nawelwel ka prisuwan, ne sikan de nallukatan ka me gumawan te prisuwan wey ne-napekas e ka me keddina te langun ne me pinirisu. ²⁷ Nekeyimata ka talagtameng te prisuwan wey te pegkakita rin ne nallukatan e ka me gumawan, kahiyen din ne nakalihawang e ka me pinirisu. Purisu inggulabut din e ka kumpulan din su egluhe e sikandin. ²⁸ Piru migpanguleyi si Pablu ka migkahi, "Kene ka luhe! Seini key red langun te seled!"

²⁹ Ne dutu, migpakuwa te sulu ka talagtameng wey migdagdahew sikandin migseled wey migpanimbuel diye te tangkaan enni Pablu ki Silas ne migkelkel.

³⁰ Nataman, induma rin e ensi Pablu diye te lihawang wey mig-insaan din e ne miggenendue, "Nekey ka eggimuwen ku eyew egkaluwas a?"

³¹ Ne migtabak sikandan, "Palintutuu ka wey salig ka te Magbebaya ne si Hisu eyew egkaluwas ka wey ka me pamilya nu." ³² Nataman, migwaliyan dan e sikandin te lalag te Manama duma te langun ne diye te baley rin. ³³ Te seeye ne uras te karusileman, miglu-luan te talagtameng ka me pali dan wey te seeye ne timpu, migpabewutismu sikandin duma te pamilya rin.

³⁴ Te pegkapenga dutu, in-uyan din e ensi Pablu diye te baley rin wey impakeen. Nahale amana ka talagtameng duma te pamilya rin te duen e pegpalintutuu rin diye te Manama.

³⁵ Te pegkapawe, insuhu te me talaggukum ka me pulis ne egpalekaan e ensi Pablu.

³⁶ Ne impangguhuran e sikandan te talagtameng te prisuwan te egpalekaan e sikandan te me talaggukum, wey egpalalihawang e sikandan ne malinawen.

³⁷ Piru migkahiyen ni Pablu ka me upisyal te pulis, "Sikanami, narihistru key ma diye te Ruma, ne migpalampesan key te me talaggukum diye te tangkaan te me etew minsan ware nakita ran ne sale ney, wey impaprisu key pad man e. Ne kuntee, iggeles de nikandan ka pegpalihawang kanami? Kene egkaayun! Keilangan ne sikandan mismu ka me upisyal ne Rumanhun ka eggengkayi ne egpalihawang kanami!"

³⁸ Ne ingguhud e seeye te me pulis diye te me talaggukum, purisu naalde e sikandan te pegkarineg dan ne narihistru bes ensi Pablu diye te Ruma. ³⁹ Purisu nangendiye sikandan ne migbuyu te pasaylu engki Pablu. Nataman, impanulud dan e sikandan diye te lihawang te prisuwan wey mighangyu kandan ne egawe e te seeye ne siyudad. ⁴⁰ Te peglihawang e enni Pablu wey ni Silas diye te prisuwan, miggendiyad e sikandan te baley ni Lidya. Ne diye dan nallambag ka me suled te pegpalintutuu wey imbagget dan sikandan. Ne nataman, miggipanew e man-e ensi Pablu ki Silas.

Diye te Tisalunika

17 Ne diye migbaya sikandan te Ampipulis wey diye te Apulunya taman te Tisalunika. Ne diye te Tisalunika, due simbaan te me Hudiyu. ² Sumale te nabatasan din, migseled e man-e si Pablu diye te simbaan. Seled te tatelu e ne Aldew te Peggimeley, migwali sikandin te me etew ne iyan din inggamit ka diye te Kasulatan. ³ Impasabut din sikandan meytenged te Kasulatan wey impamalehet din ne ka Kristu, keilangan ne eg-antus wey eg-uyahen puun te kamatayen. Migkahi sikandin, "Ka seini ne Hisu ne igwali ku kaniyu, iyan sika ka Kristu." ⁴ Ne due me Hudiyu ne neuyan dutu wey mig-apil e te punduk enni Pablu ki Silas. Ne due mig-apil ne masalig ne me Grigu ne migpamakey e te Manama wey due degma me talahuren ne me malitan.

⁵ Piru, neimma ka me Hudiyu, purisu miglibulung sikandan te me etew ne mareet se batasan. Ne hengkayi se masalig e ka inlibulung dan, migbunsuran dan e te egsamuk ka siyudad. Inlusuran dan ka baley ni Hasun su ka tuyu dan ne eg-uyanen dan ensi Pablu wey si Silas diye te tangkaan te me etew. ⁶ Ne tenged su ware dan nakita ensi Pablu, si Hasun e mule duma te seeye se nasapenan dan ne me suled te pegpalintutuu ka ingganuy ran peendiye te me pangulu te siyudad. Ne migbalbalukan sikandan ka miggenendue, "Seini ne me etew ka miggimu te kasamuk te minsan hendei ne egkeendiyaan dan! Ne kuntee, kayid e sikandan te siyudad ta. ⁷ Ne diye sikandan ipeugpe ni Hasun te baley rin. Migsupak sikandan langun te bal-

aud te Impiradur su migkahi sikandan te due lein ne Hari ne migngaranan ki Hisus." ⁸ Te pegkarineg dutu te me etew wey te me pangulu te siyudad, nasamuk e sikandan. ⁹ Te ware pad lekei te me pangulu ensi Hasun wey ka duma rin, impabayad pad sikandan ne hendue lekei.

Diye te Biryia

¹⁰ Te seeye de ne karusileman, due-rue ne impeyipaneu te me suled te pegpalintutuu ensi Pablu ki Silas peendiye te Biryia. Pegginguma ran diye, miggendiye sikandan te simbaan te me Hudiyu. ¹¹ Ne ka me etew diye, mewumel pad ka me suman-suman dan du te me etew diye te Tisalunika. Amana egkeupian sikandan ne egpamineg te igpanulu ni Pablu. Ne tagse aldew, egbaseen dan ka Kasulatan eyew egnengneng ke malehet naa ka impanlalag ni Pablu. ¹² Masalig diye te kandan ka migpalintutuu, wey minsan ka me lukes ne kene ne me Hudiyu wey ka me talahuren ne me malitan, migpalintutuu e degma. ¹³ Piru te pegkarineg te me Hudiyu diye te Tisalunika ne migwaliyan e degma ni Pablu te lalag te Manama ka Biryia, miggendiyaan dan e sikandan wey intipu ran ka masulug ne me etew diye ne egpeyimuwen te samuk. ¹⁴ Te sikan de, impeendiyad e te me suled te pegpalintutuu si Pablu te ilis te dahat. Piru migpalunggehaat de mule ensi Silas ki Timutiya diye te Biryia. ¹⁵ Seeye se me etew ne migpanulud ki Pablu, migduma pad kandin taman diye te siyudad te Atinas ne henduen pad ne miglibed diye te Biryia. Migpanaha si Pablu kandan ne mahaan de egpasundula ensi Silas ki Timutiya.

Diye te Atinas

¹⁶ Ne taheed te egtetahad si Pablu ki Silas wey ki Timutiya diye te Atinas, nakita rin diye te siyudad ne amana ne masalig ka diyus-diyus, ne puun dutu, amana sikandin nalaggew. ¹⁷ Purisu, diye te simbaan te me Hudiyu, migpakig-apul sikandin te me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu ne egpamakey e te Manama, wey te me etew ne egpamaye-baye diye te palingki te tagse aldew. ¹⁸ Due degma me talagpanulu ne me Ipikiryu wey me Istuyku ne migpakig-apul kandin. Migkahi ka duma kandan, "Nekey-a ka igpasabut te seini se ubag kun matageb?"

Ne kahi te duma, "Hendue te egwali sikandin meytenged te me manama te lein ne inged." Nalalag dan seeye tenged su migwali si Pablu meytenged ki Hisus wey te peg-uyag te me minatey. ¹⁹ Ne puun dutu, mig-uyan dan e si Pablu diye te libulunganan te me pangulu ne engngaranan te Ariyupagu. Ne migkahi sikandan, "Egkeupian key ne egpakanengneng te iyam ne pegpanulu ne impangguhud nu!" ²⁰ Su lein ka impanulu nu wey iyam pad seini kayi te kanami, purisu egkeupian key ne egpakanengneng ke nekey ka kaluwasan kayi." ²¹ Su ka langun ne mahinged te Atinas wey ka me duma ne mig-ugpe diye, amana egkeu-

pian ne egmekeglalag-lalag wey egmamineg te me iyam ne guhuren.

²² Nataman, migsasindeg e si Pablu diye te katangkaan te kunsiyal te Ariyupagu ne migkahi, "Me matig-Atinas! Nakita ku ne amana kew migpalintutuu te me manama. ²³ Su te peghiphipaneu ku kayi te siyudad niyu wey te pegtengteng ku te egsimbaan niyu, nakakita a te altar ne migsulatan te seini ne lalag, 'Para te Manama ne ware neila.' Ka sika se insimba niyu ne ware niyu neileyi ka igpeila ku kuntee kaniyu. ²⁴ Ka Manama ne miggimu te kalibutan wey te langun ne nakatahu kayi, iyan sika ka Magbebaye ne Manama te langit wey te tane, ne ware mig-ugpe sikandin diye te timplu ne innimu re te etew. ²⁵ Kene degma sikandin egkeilangan te minsan nekey ne egpuun te himu te etew, su sikandin ma mismu ka migbehey te umul diye te etew wey te geyinawa ta wey te langun-langun de iya. ²⁶ Puun te sabeka ne lukes, innimu rin ka langun ne klasi te etew, wey impeugpe din te langun ne inged kayi te ampew te tane. Sikandin mismu ka mig-alam te timpu te peglesut wey pegpatey ran, wey ka mig-alam ke hendei taman ka egkeugpaan dan. ²⁷ Innimu te Manama sika su eyew egpammitew kandin ka me etew wey eg-alew-alew ne egpakasamsam kandin wey egpakakita. Piru ka malehet, kene ne mariyu ka Manama kanta. ²⁸ Su

'Neuyag ki, egpakaweil ki, wey neetew ki tenged kandin.'

Iling te ingkahi te duma niyu ne talagbalak,

'Me anak ki red nikandin!'

²⁹ Ne puun su me anak ki te Manama, kene ta egsumsumanen ne iling ka Manama te me larawan ne bulawan wey te pelata wey ke batu naa ne innimu pinaahi te katuenan te etew. ³⁰ Dengan, te ware pad nakanengneng ka me etew te Manama, imbalahad din ka eggimuwen dan ne migsimba te me diyus-diyus, piru kuntee, egsohu ka Manama te langun ne etew te minsan hendei ne inged te keilangan ne eg-inniyug te me sale dan. ³¹ Su mig-alam sikandin te aldew ne eggukuman din ka intiru ne kalibutan te matareng ne paahi, ne seini pinaahi te sabeka ne etew ne in-alam din. Impamalehetan din seini diye te langun ne etew pinaahi te peg-uyag kandin."

³² Te pegkarineg dan te inalag ni Pablu meytenged te peg-uyag te minatey, due duma ne miglemet kandin, piru due me duma ne migkahi, "Egkeupian key man-e ne egpamineg keykew meytenged kayi te lein ne timpu." ³³ Nataman, mig-awe e man-e si Pablu diye te kalibulungan. ³⁴ Pila ne me etew ka mig-apil te punduk din wey migpalintutuu e. Ne iyan dan duma ka engngaranan ki Diyunisyu ne sakup te kunsiyal te Ariyupagu, wey si Damaris ne sabeka ne malitan wey duen pad duma.

Diye si Pablu te Kurintu

18 Te pegkapenga dutu, mig-awe e man-e si Pablu diye te Atinas wey miggendiyaad e te Kurintu.

² Ne diye din nalambag si Akilu, sabeka ne Hudiyu ne

neetew diye te inged ne egngaranan te Puntu. Iyam pad sikandin migginguma puun te Italya duma te asawa rin ne si Prisila. Nakaawe sikandan puun te mandu ni Impiradur Klawdiyu ne egpaaween diye te Ruma ka langun ne me Hudiyu. Ne migpanumbaley si Pablu diye te kandan, ³ wey tenged su nekeg-iling ka himu ran ne talaggimu te balungbalung, miglemung e sikandin kandan wey miggimu duma kandan. ⁴ Tagse Aldew te Peggimeley, diye si Pablu te simbaan te me Hudiyu ka egpakig-apul te me Hudiyu wey te me Grigu su igkeupii rin ne egpalintutuu sikandan.

⁵ Te pegginguma enni Silas ki Timutiya puun te Masidunya, ware lein ne eggimuwen ni Pablu gawas te pegwali te lalag te Manama. Migpangguhud sikandin diye te me Hudiyu ne si Hisus, iyan sika ka Kristu. ⁶ Piru insupak dan si Pablu wey inlemetan. Purisu impelpel rin ka alinepung diye te kumbale din te migkahi, "Ke kene kew egkaluwas, kaniyud e sika ne seyyup! Ware labet ku rue. Ne puun kuntee, eggendiye ad e te kene ne me Hudiyu." ⁷ Purisu mig-awe e sikandin diye wey diyad e miglemung te kene ne Hudiyu ne egngaranan ki Titu Hustu ne migpamakey degma te Manama. Lenged te simbaan te me Hudiyu ka baley rin. ⁸ Ne si Krispu, ka pangulu te simbaan te me Hudiyu, migpalintutuu te Magbebaya duma te pamilya rin, wey masalig pad ne matig-Kurintu ne nakarineg te lalag te Manama ne migpalintutuu wey migpabewutismu e.

⁹ Due sabeka ne marusilem ne hendue te impataheinep si Pablu te Magbebaya wey migkahiyon, "Kene ka kaalde, pabulus ka wali. Kene ka peeneng-eneng, ¹⁰ su egdumaan ku sikeykew. Ware egpakarereet keykew su masalig ka me etew te seini ne siyudad ne migpalintutuu keddi." ¹¹ Purisu mig-uugpe pad si Pablu diye seled te sabeka ne leg-un wey liware wey impanulu din pad ka me etew te lalag te Manama.

¹² Piru te si Galiyu e ka gubirnadur diye te Akaya, miglibulung e ka me Hudiyu wey indakep dan e si Pablu wey in-uyan dan diye te ki Galiyu eyew igsumbung. ¹³ Migkahi sikandan, "Ka seini ne etew, egpamehes te me etew egpasimba te egpakasupak te balaud!"

¹⁴ Ne hengkayi te eglalag e perem si Pablu, migkahi e si Galiyu diye te me Hudiyu, "Emun ke dakel perem ka sale din wey ke amana naa ne mareet ka eggimuwen din, egkaantus ku perem ka egpamineg kaniyu me Hudiyu. ¹⁵ Piru puun su meytenged ma seini te me lalag, te me ngaran, wey te balaud niyu, sikaniyu misumu ka eggusey kayi. Kena a eggusey te iling kayi!"

¹⁶ Nataman, impalihawang din e sikandan diye te hukumanan. ¹⁷ Ne dutu, indakep dan e si Sustinis ne pangulu te simbaan te me Hudiyu wey inlampesan dan diye te tangkaan te hukumanan, piru imbalahad ni Galiyu.

Ka peglibed ni Pablu diye te Antiyukiya

¹⁸ Naluhey pad si Pablu ka migpalunggehaat diye te Kurintu duma te me suled te pegpalintutuu. Nataman, miggipanew e sikandin wey mig-untud te barku duma

engki Prisila wey ki Akilu peendiye te Siriya. Te ware pad sikandin migligkat, migpeupew pad sikandin diye te Sinkriya tenged su due impanaad din. ¹⁹ Te pegginguma ran diye te Ipisu, inggaat din de ka alunggun ne si Prisila wey si Akilu. Nataman, miggendiye sikandin te simbaan te me Hudiyu ka migpakig-apul te me Hudiyu. ²⁰ Mighangyu ka me etew ne diye pad perem sikandin eg-ugpe te bayew egkaluhey, piru ware migsuhut sikandin. ²¹ Piru te pegligkat din e, migkahiyon din pad sikandan, "Emun ke igtuhut te Manama, eglibed e red kayi." Nataman, mig-untud e sikandin te barku puun te Ipisu.

²² Te pegginguma rin diye te Sisarya, migleus e sikandin diye te Hirusalim wey impangemusta rin ka migmalintutuu diye. Ne nataman, miggendiyad e man-e sikandin te Antiyukiya. ²³ Te ware de naluhey, migligkat e man-e sikandin wey diye migbaya te me prubinsya te Galasya wey Prigya wey inlig-en din ka langun ne migmalintutuu ki Hisus diye.

Diye si Apulus te Ipisu wey te Kurintu

²⁴ Due sabeka ne Hudiyu ne egngaranan ki Apulus ne matig-Alihandriya ne miggendiye te Ipisu. Meupiya amana sikandin ne eglalag-lalag wey masalig ka natuenan din meytenged te Kasulatan. ²⁵ Tapey e sikandin napanulu meytenged te Magbebaya. Ne amana sikandin mabagget-bagget ne egpangguhud wey eleg ka igpanulu din meytenged te Magbebaya ne si Hisus. Piru ke meytenged te bewutismu, iyan din de natuenan ka bewutismu ne impanulu ni Huwan. ²⁶ Ware naalde sikandin ne egpanulu diye te simbaan te me Hudiyu. Te pegkarineg enni Prisila ki Akilu te pegpanulu ni Apulus, ingginggat dan e sikandin ne egpeendiyeen te baley ran, ne dutu, impasabut dan pad sikandin te duma ne pamaahi te Manama ne ware din pad natueni. ²⁷ Te timpu ne nakaplanu si Apulus ne eggendiye te Akaya, ka migmalintutuu diye te Ipisu ka migbulig kandin. Ne insulatan dan ka me suled te pegpalintutuu diye te Akaya eyew egdawaten sikandin. Pegginguma rin diye, dakel amana ka ingkabilig din te seeye se neyimu ne migmalintutuu tenged te keupiya wey keyid-u te Manama ne impapitew kandan. ²⁸ Amana ne malig-en ka katarengan din puun te Kasulatan te si Hisus iya ka Kristu. Ne ware neyimu te me Hudiyu ne egpakig-apul kandin diye te taliware te me etew.

Diye si Pablu te Ipisu

19 Te diye pad si Apulus te Kurintu, migbayaan ni Pablu ka me inged ne sakup te prubinsya taman te migginguma sikandin diye te Ipisu. Ne due me hiba-teen ne nalambag din diye, ² ne mig-insaan din e, "Nakarawat kew e te Panisingan te Manama te timpu te migpalintutuu e?"

Ne migtabak sikandan, "Ware, su ware ma kalintahaan ney te duen bes Panisingan te Manama."

³ Ne mig-insaan e man-e sikandan ni Pablu, "Nekey bes ne bewutismu ka nabayaan niyu?"

Ne migtabak sikandan, "Ka bewutismu ni Huwan."

⁴ Ne nataman, migkahi e man-e si Pablu, "Ka bewutismu ni Huwan, para re te seeye se eg-inniyug te sale. Impanulu e ni Huwan ka kabuhalan ni Israil te keilangan ne egpalintutuu sikandan wey egsalig te seeye se egpakasinundul kandin ne si Hisus."

⁵ Te pegkarineg dan kayi, sikan de ne imbewutismuwan sikandan te ngaran te Magbebaye ne si Hisus. ⁶ Ne hengkayi se migtel-eban e sikandan te belad ni Pablu, miglene e diye te kandan ka Panisingan te Manama. Ne puun dutu, nakalalag e sikandan te lein ne me linalahan, wey migpangguhud e te impangneng te Manama sikandan. ⁷ Me sapulu dan wey daruwa (12) langun ne etew.

⁸ Ne migseled si Pablu diye te simbaan te me Hudiyu, wey migwali sikandin te ware pegkaalde seled te tatelu ne bulan. Migpakig-apul man-e sikandin wey migpakannekal ne egpasabut kandan meytenged te Peghari te Manama. ⁹ Piru due duma ne makehal se me pusung ne ware migpalintutuu. Ne diye te taliware te me etew, indereetan dan ka pamaahi te Manama. Purisu mig-engkeran sikandan ni Pablu wey induma rin ka me hibateen, ne tagse aldew, egpakig-apul sikandin diye te iskuylaan ni Tiranu. ¹⁰ Iling kayi ka innimu rin seled te daruwa ne leg-un, purisu ka langun ne mig-ugpe diye te prubinsya te Asya, Hudiyu ma wey se kene, nakarineg iya te lalag te Magbebaye.

Ka me anak ni Iskiba

¹¹ Masalig ka innimu te Manama ne subla ne me kein-inuwan pinaahi ki Pablu. ¹² Ne minsan ka me panyu wey ka me manggad ne inggamit din, in-uayan diye te egmanderalu wey nekeuli seeye kandan, wey nanlihawang degma ka me busew. ¹³ Ne due me Hudiyu ne migmanleleug ne egmangalew te me busew diye te migpanerepan. Miggeraman dan te eggamit ka ngaran te Magbebaye ne si Hisus eyew egpangalew te me busew. Migkahi sikandan, "Te ngaran ni Hisus ne inwali ni Pablu, awe kew rue!" ¹⁴ Due nanginguma kayi ne pitu ne me lukes ne anak ni Iskiba te pangulu te talagpanubad te me Hudiyu.

¹⁵ Piru migkahiyen sikandan te busew, "Nekeila a ki Hisus wey ki Pablu, piru hentew kew ma?"

¹⁶ Nataman, insukeung e sikandan te seeye se migserepan te busew wey impasakitan sikandan langun. Ne migpallahuy e sikandan te seeye ne baley ne warad me kukumbaleen su naggisi e, wey napalian e sikandan. ¹⁷ Ne ka seini se neyitabu, nanengnengan e te langun ne me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu ne mig-ugpe diye te Ipisu, wey naaldekan sikandan. Ne dutu, narayan dan ka ngaran te Magbebaye ne si Hisus. ¹⁸ Masalig degma ka nanginguma ne migmalintutuu, ne mig-angken sikandan wey migpangguhud te mareet ne himu ran. ¹⁹ Masalig degma seeye se me salamangkiru ne nanguyan te me libru ran wey intutung

dan e diye te tangkaan te langun ne etew. Ne inseel ran seeye wey minilyun † ka kentiddad te me libru.

²⁰ Ne puun dutu, nekeempet pad ka lalag te Magbebaye wey masalig pad ka migpalintutuu.

Ka kasamuk diye te Ipisu

²¹ Pegkapenga te seeye se neyitabu, nakaplanu si Pablu ne diye egbaye te Masidunya wey Akaya ne egleus diye te Hirusalim. Migkahi sikandin, "Puun diye, eggendiye e pad degma te Ruma." ²² Ka daruwa ne migbulig-bulig kandin ne si Timutiya wey si Irastu, impewun-a rin e diye te Masidunya, ne sikandin, diye pad mule naluhey-luhey te prubinsya te Asya.

²³ Te seeye ne timpu, due dakel ne samuk diye te Ipisu puun te pegpanulu meytenged te Magbebaye ne si Hisus. ²⁴ Su due sabeka ne talaggimu te minsan nekey ne egpuun te pelata ne egngaranan ki Dimitriyu. Sikandin ka talaggimu te dereisek ne timplu ne innimu puun te pelata ne iling te timplu ni Artimis ne manama ran. Puun dutu, nakaseleppi sikandin te dakel duma te me trabahanti rin. ²⁵ Purisu inlibulung din ka me trabahanti duma te seeye se iling dan te himu wey migkahiyen, "Me suled, nakataha kew e ne kayi re iya egpuun te trabahu ta ka karatuan ta.

²⁶ Egkakita niyu wey egkarineg niyu ka innimu te seini ne etew ne egngaranan ki Pablu. Migkahi sikandin ne ka me manama ne innimu te etew, kene ne malehet ne manama. Masalig e ka neuyan din kayi te Ipisu wey hapit iya ne intiru ne prubinsya te Asya. ²⁷ Nakataha te karereetan seini se eggimuwen ta, ne kene ne sikan de, egkeyimu e ne ware karuan te timplu te egban-tuhen ne diyusa ne egngaranan ki Artimis, wey kenad e eg-ileen ka diyusa ta ne insimba kayi te Asya wey te intiru ne kalibutan!"

²⁸ Te pegkarineg dutu te me etew, amana sikandan nabelu wey migmanguleyi ne eggenendue, "Maresen si Artimis te Ipisu!" ²⁹ Ne seeye se kasamuk, nekeempet e te intiru ne siyudad. Ne migderakep dan e ensi Gayu ki Aristarku ne duma ni Pablu ne matig-Masidunya. Ne migpamallahuy e sikandan langun wey inggehanuy ka daruwa peendiye te libulungan te me etew diye te siyudad. ³⁰ Egkeupian perem si Pablu ne eggendiye te tangkaan te me etew piru migbalabahan sikandin te seeye se egmalintutuu. ³¹ Ne due me alukuy ni Pablu ne me upisyal diye te prubinsya te Asya, ne migpeuyan degma sikandan te hangyu diye ki Pablu ne kene egpeendiyeen te kalibulungan. ³² Te seeye ne timpu, amane e nasamuk ka me etew.

Migbalbalukan ka duma te lein ne guhuren wey ka duma, migbalbalukan te lein man-e ne guhuren. Ka kasuluhan kandan, ware nakataha ke mania te nalibulung sikandan diye. ³³ Kahiyen te duma ne etew ne si Alihandru ka nakasale su mania te sikandin ka intutuu te me Hudiyu diye te tangkaan te keet-etawan. Nataman, migtingyas si Alihandru wey migpakannekal ne egpasabut te me etew. ³⁴ Piru te pegkeila ran ne Hudiyu

† Te Grigu: lalimma ne pulu ne libu (50,000) ne timman ne pelata.

bes sikandin, migbalbalukan e man-e sikandan langun seled te me daruwa ne uras ka egkahi, "Maresen si Artimis te Ipisu!"

³⁵ Te katammanan, iyan e nakapapeeneng-eneng te me etew ka sikritari diye te siyudad. Migkahi sikandin, "Me matig-Ipisu! Nakataha ka langun ne ka matig-Ipisu iyan talagtameng te timplu te maresen ne diyusa ne si Artimis wey te matulus ne batu ne neulug puun te langit. ³⁶ Ne ware egpakaapul kayi, purisu peeneng-eneng kew re wey kene kew gaan-gaan himu su kema ke egpekegsendit kew. ³⁷ Ne ka seini ne me etew, in-uyan niyu minsan ware sikandan migpanakew kayi te me timplu wey ware dan balbalaya ka kanta ne diyusa. ³⁸ Ke duen ma igsumbung enni Dimitriyu wey te me trabahanti rin, due aldew te pegsusumbung wey due degma me pangulu; ne egkaayun ne diye egmegsum-sumbungey sikandan. ³⁹ Piru ke duen pad problima niyu, keilangan ne diye niyu husaya te kalibulungan te nalayaman ta ne paahi. ⁴⁰ Su kema ke iyan kid egbayungan ne egpuunan te kasamuk ne neyitabu kuntee, ne ware eleg ne katarengan ta ne igkabehey meytenged kayi." ⁴¹ Te pegkapenga te sikritari te siyudad te miglalag dutu, impeuli din e ka me etew ne inlibulung.

Ka peggendiye ni Pablu te Masidunya wey te Akaya

20 Pegkapenga te samuk, impeumew e ni Pablu ka migmalintutuu wey imbagget din sikandan. Nataman, migpanaha-tahe e sikandin kandan wey miggendiyad e te Masidunya. ² Masulug ne inged ka imbayaan din diye te Masidunya wey imbagget din ka migmalintutuu pinaahi te pegwali rin kandan. Ne nataman, miggungume e sikandin diye te Akaya, ³ ne diye pad sikandin mig-ugpe seled te tatelu ne bulan. Te nakapangandam e sikandin ka eg-untud te barku peendiye te Siriya, henduen din pad nataheyi ka planu te me Hudiyu te peggimatey kandin. Purisu nakasuman-suman sikandin ne diye ded egbaye te Masidunya. ⁴ Ne migduma kandin si Supatir ne anak ni Piru ne matig-Biryu, wey ka matig-Tisalunika ne si Aristarku wey si Sigundu, si Gayu ne matig-Dirbi, si Timutiya, wey ensi Tikiku wey si Trupimu ne matig-Asya. ⁵ Ne miggun-e e sikandan kanami wey diyad migtetahad te Truwas. ⁶ Pegkapenga te sahakeen te Paan ne ware Patulin, miglapas key e te dahat puun te Pilipus. Peglihat te lalimma ne aldew, henduen key pad ne nekeuma diye te Truwas wey migsimanaan key pad diye.

Ka katammanan ne pegpanumbaley ni Pablu diye te Truwas

⁷ Te Sebadu te marusilem, miglibulung key langun eyew te pegkeen te impameri ne paan. Ne migwaliyan ni Pablu ka me etew taman te egliware e te marusilem, su eggipaneu e sikandin te pegkapawe. ⁸ Masalig ka sulu diye te sinabeng ne miglibulungan ney diye te dibabew. ⁹ Te seeye ne timpu, due kanakan

ne enggaranan ki Iyutiku ne diye migpinnuu te bintana. Taheed te egwali si Pablu, egtuytuyungen e sikandin taman te natulenusan e newulep. Nataman, neulug e sikandin diye te tane puun te igkatelu ne andana te baley. Te pegkuwa te me etew kandin, migpatey e sikandin. ¹⁰ Piru migpamaneug si Pablu wey migsalumpaangan din si Iyutiku te migleheng. Ne migkahi sikandin, "Kene kew kalaggew su neuyag e sikandin!" ¹¹ Nataman, miglibed e si Pablu diye te dibabew wey migpameri-peri rin e ka paan wey migkeen key e. Ne napawaan sikandin ka migpakiglalag te me etew, nataman, miggipaneu e sikandin. ¹² Ne in-uyan e te me etew si Iyutiku diye te baley rin ne neuyag ded, wey henduen pad nakapalene-lene ka geyinawa ran.

Ka peglapas puun te Truwas peendiye te Militu

¹³ Miggun-a key e mig-untud te barku peendiye te Asun, su sika ka taha-taha ni Pablu ne egpatulan e sikandin diye su miggipaneu re sikandin. ¹⁴ Ne hengkayi te nenekegkita key e diye te Asun, impeuntud ney e sikandin, wey migpabulus key e diye te Mitilin. ¹⁵ Te seup ne aldew, miggunguma key e man-e diye te Kiyu puun te Mitilin. Te peglihat te sabeka ne aldew, henduen key pad ne miggunguma diye te Samu. Ne seup e man-e ne aldew, nekeyinguma key e diye te Militu. ¹⁶ Nakasuman-suman si Pablu ne eglihat de diye te Ipisu su eyew kene sikandin egkatalehen diye te Asya; su egkaana-ana sikandin eyew egpekeyinguma perem sikandin diye te Hirusalim te Aldew te Pinitikustis.

Ka pegpanaha-taha ni Pablu diye te Ipisu

¹⁷ Te diye pad si Pablu te Militu, ingginggat din ka me igbuyag te migmalintutuu diye te Ipisu ne egpeendiyeeen kandin. ¹⁸ Te pegginguma ran, migkahiyen e sikandan ni Pablu, "Natahaan niyu ka langun ne innimu ku taheed te dume e pad kaniyu, puun te an-anayan ne aldew te pegginguma ku kayi te prubinsya te Asya. ¹⁹ Migpamakey a te Magbebaye duma te pegpariralem wey pegthihis te me luwe ku. Masalig ka in-antus ku tenged te mareet ne planu te me Hudiyu keddiey. ²⁰ Nakataha kew ne wara a migkehe ka miglalag due te kaniyu te langun-langun de iya ne egpakabulig kaniyu. Impanulu ku sikaniyu diye te kasuluhan wey diye degma te me baley niyu. ²¹ Impanpanayan kud ka me Hudiyu wey ka kene ne me Hudiyu te keilangan ne eglibed sikandan diye te Manama ne eg-inniyug te me sale wey egpalintutuu te Magbebaye ta ne si Hisus. ²² Ne kuntee, eggendiya a te Hirusalim tenged su seini ka insuhu keddi te Panisingan te Manama. Ne wara a nakataha ke nekey-a ka egkeyingumaan ku diye. ²³ Iyan ku re natahaan ne minsan hendei ne siyudad ka eggendiyaan ku, impanpanayan ad e te Panisingan te Manama ne ka prisuwan wey ka me keyirapan ka eggungumaan ku keureme. ²⁴ Piru imbalahad kud ka keddi ne umul basta egkeimpusan ku re ka himu ne

imbehey keddi te Magbebaye ne si Hisus ne iyan sika se pegwali te Meupiya ne Panugtulen meyitenged te geyinawa wey te keupiya wey keyid-u te Manama.

²⁵ "Ne kuntee, nakataha a ne sikaniyu langun se nabayaan ku te pegwali meyitenged te Peghari te Manama, kenad e egpakakita pad keddiey. ²⁶ Purisu seini ne aldew, eglalahan ku sikaniyu te emun ke hente w kaniyu seeye se kene egkaluwas, kena a senditi. ²⁷ Su ware a neepes ne egpanengneng kaniyu meyitenged te langun ne katuyuan te Manama. ²⁸ Tananuri niyu ka pegkeetew niyu wey ka langun ne migpalintutuu ne insalig kaniyu te Panisingan te Manama. Tangguwa niyu degma ka me etew te Manama ne inluwas din pinaahi te pegpatey te kandin mismu ne anak. ²⁹ Nakanengneng a te emun ke eg-engkeran kud e sikaniyu, eggendiniyan kew e te me etew ne eg-pekeiling te mabulut ne me mananap ne eg-apil kaniyu eyew egdereetan ka punduk niyu. ³⁰ Egginguma ka timpu ne due me etew ne egpanulu te ubat, wey diye sikandan egpuun te punduk niyu, ne epeg-suwey te migmalintutuu eyew diye eg-ikul kandan. ³¹ Purisu bantey kew wey sumsumana niyu ne seled te tatelu ne leg-un, wara a mig-engked ka egpanulu te tagse sabeka kaniyu. Innimu ku sika aldew wey marusilem duma te hid-u ku kaniyu.

³² "Ne kuntee, me suled, igsalig ku sikaniyu diye te Manama wey diye te lalag din ne iyan sika se keupiya wey keyid-u rin ne egpakalig-en te pegpalintutuu niyu wey egpakabehey kaniyu te keupianan ne intahahe din te langun ne immatulus din. ³³ Wara a neimma te me seleppi, me bulawan, me kumbale te minsan hente w. ³⁴ Sikaniyu mismu ka nakataha te migtrabahu a eyew due egkahastu ku para te keilangan ku wey te me duma ku. ³⁵ Impakita ku kaniyu ka paahi ne egpak-abulig ki te magguye: pinaahi te pegpakannekal te langun ne me himu, duma te pegpasuman-suman te ingkahi te Magbebaye ne si Hisus, 'Meupiya pad ka eg-behey du te egdawat!'"

³⁶ Te pegkapenga ni Pablu te miglalag, migpanim-buel e sikandan langun wey mig-ampu e sikandin.

³⁷ Migsinehew sikandan langun ne migleheng ki Pablu wey miggarek te pegpanaha-taha. ³⁸ Nalaggew sikandan tenged te ingkahi ni Pablu ne kenad e egmekegkita pad sikandan. Nataman, impanulud dan e si Pablu diye te barku ne eg-unturan din.

Ka peggendiye ni Pablu te Hirusalim

21 Ne migpanataha-taha key e kandan, nataman, mig-untud key e te barku ne miglapas peendiye te pulu te dahat ne enggaranan te Kus. Te seup ne aldew, nekeyinguma key e diye te Rudas. Ne puun dutu, migpabulus key e diye te inged ne enggaranan te Patara. ² Ne diye te Patara, due barku ne eggendiye te Pinisiya, purisu nanguntud key e man-e. ³ Ne hengkayi te egkakita ney e ka Sipri, migpakawanan key e peendiye te Sirya. Ne diye key e migdunggu te siyudad ne Tiru su due igtemew ne indulan te barku. ⁴ Pegkaki-ney diye te migmalintutuu, diye key pad mig-ugpe

te kandan seled te senge simana. Ne pinaahi te geem te Panisingan, migkahayan dan si Pablu te kene eg-peendiyeen te Hirusalim. ⁵ Te napenge e ka peg-uugpe ney diye te kandan, migpabulus key e man-e ka miglapas. Naamin-amin sikandan langun ka migpanulud kanami diye te lihawangan te siyudad minsan ka me asawa wey ka me anak dan. Nataman, migpanim-buel key langun diye te ilis te dahat wey mig-ampu.

⁶ Nataman, mig-untud key e te barku pegkapenga ney te pegpanaha-taha, wey nanguli e degma sikandan.

⁷ Ne migpabulus key te peggipanew ney puun te Tiru peendiye te Tulimayda. Pegginguma ney diye, nekegkita key e man-e te me suled te pegpalintutuu, wey migsengekaaldew key pad diye. ⁸ Te seup ne aldew, miggipanew key e man-e peendiye te Sisarya. Te pegginguma ney diye, miggendiye key te baley ni Pilipi ne talagpangguhud te Meupiya ne Panugtulen wey diye key miggirehe. Sabeka si Pilipi te seeye se pitu ne me etew ne in-alam diye te Hirusalim eyew te pegpamehey te egkeenen diye te me balu. ⁹ Ne hep-at ka anak din ne me mengebay ne migpanagne. ¹⁰ Te peglihad te pila ne me aldew taheed te diye key pad, due migginguma ne prupita ne enggaranan ki Agabu ne diye egpuun te Hudiya. ¹¹ Ne migparani sikandin kanami wey ingkuwa rin ka tabed ni Pablu wey imbaku din ka kandin mismu ne paa wey belad. Nataman, migkahi e sikandin, "Sumale te Panisingan te Manama: iling ded degma kayi ka eggimuwen te me Hudiya diye te Hirusalim te kamuney te seini ne tabed, wey ig-behey sikandin diye te kene ne me Hudiya."

¹² Te pegkarineg ney dutu, sikanami duma te me mahinged, inhangyu ney si Pablu ne kene egpeendiyeen te Hirusalim. ¹³ Piru migtabak si Pablu, "Mania te egmaninehew kew wey impalaggew a nikaniyu? Andam ad e, ne kene de te pegpabaku diye te Hirusalim, ke kene, minsan te pegpeyimatey degma para te Magbebaye ne si Hisus."

¹⁴ Ne ware ney iya nabalabahi sikandin purisu migkahi key naan de, "Ka pegbuut te Magbebaye ka egkatuman."

¹⁵ Te pegkapenga dutu, impanines ney e ka me kasangkapan ney wey nangipanew key e peendiye te Hirusalim. ¹⁶ Due me pila ne hibateen ne matig-Sisarya ne migduma kanami, wey impanulud key nikandan diye te baley ni Manasan ne iyan ney egtungepan. Matig-Sipri si Manasan wey sabeka sikandin te seeye se me an-anayan ne migpalintutuu te Magbebaye.

Ka pegpanumbaley ni Pablu diye te ki Santiyagu

¹⁷ Te pegginguma ney diye te Hirusalim, nahale amana ne migsahipe kanami ka me suled te pegpalintutuu. ¹⁸ Te seup ne aldew, migduma si Pablu kanami te migpanumbaley diye te ki Santiyagu; ne nanggendiye degma ka langun ne me igbuyag te migmalintutuu. ¹⁹ Impangemusta sikandan ni Pablu wey migpangguhuran te langun ne innimu te Manama diye te kene ne me Hudiya pinaahi kandin. ²⁰ Te pegkarineg dan dutu, migsaye e sikandan langun te

Manama. Nataman, migkahiyen dan e si Pablu, "Tengtengi nu suled, ke pila ne libu ka me Hudiyu ne migpalintutuu wey sikandan langun, mig-ikul te Balaud ni Muwisis. ²¹ Nahuhuran sikandan te sikeykew kun ka egpanulu te me Hudiyu ne diye mig-ugpe te me inged te kene ne me Hudiyu ne kenad ne keilangan ne egtuman sikandan te Balaud ni Muwisis. Migkahi ke kun te kenad e igpatuli kandan ka me anak dan wey kenad egtuman te дума pad ne me batasan te me Hudiyu. ²² Na, nekey buwa ka eggimuwen ta? Su egkatahaan iya nikandan ne migginguma kad e. ²³ E, meupiya buwa ne himuwa nu ke nekey ka iglalag ney keykew: due hep-at ne me lukes kayi ne migpanaad te Manama. ²⁴ Duma ka kandan wey apil ka te eggimuwen dan te tuluuwen ne peglinis, wey bayari nu ka egkahastu ran su eyew egpakapeupew e sikan-dan. Te seini ne paahi, egkanengnengan te langun ne kene ne malehet ka narineg dan meytenged keykew, tenged su egkakita ran ma ne egtuman ka degma te Balaud ni Muwisis. ²⁵ Piru meytenged te kene ne me Hudiyu ne migpalintutuu, duen e impeuyan ney ne sulat meytenged te neuyunan ney ne kene egkeen te minsan nekey ne impanubad e diye te me diyus-diyus, wey te minsan nekey ne langesa, wey te minsan nekey ne ngalap ne neehet, wey kene degma egpeyibhilibetey ka kene ne alunggun."

²⁶ Te seup ne aldew, in-uyan e ni Pablu ka hep-at ne lukes wey mig-apil sikandin kandan te peglinis. Nataman, miggendiyad e si Pablu te timplu ka migpaneng-neng ke ken-u egkapenga ka peglinis dan, ne pegkapenga due, egpakahalad e ka tagse sabeka kandan.

Ka pegdakep ki Pablu diye te seled te timplu

²⁷ Ne hengkayi te hapit e egkapenga ka pitu ne aldew, due me Hudiyu ne matig-Asya ne nakakita ki Pablu diye te timplu. Ne dutu egpuun, intipu ran e ka me etew diye wey indakep dan e si Pablu. ²⁸ Ne migbalbalukan sikandan langun, "Me kabuhalan ni Israil! Bulihi key! Seini ka etew ne eggendiye te langun ne inged ne egpanulu te me etew te ware kun pulus te keet-etawan te Israil, wey te Balaud ni Muwisis, wey te seini ne timplu. Ne kuntee, mig-uyan sikandin kayi te timplu te kene ne me Hudiyu ne nakamalindit te seini se matulus ne timplu. ²⁹ Nalalag dan seeye su nakita ran ma si Trupimu ne matig-Ipisu ne nakaruma ki Pablu diye te Hirusalim, ne kahiyen dan ne in-uyan ni Pablu diye te timplu.

³⁰ Nekeempet ka kasamuk diye te intiru ne siyudad wey migmamallahuy ka langun ne etew, wey indakep dan e si Pablu wey inggehanuy diye te lihawangan te timplu. Ne sikan de, migelekeban dan e ka me gumawan te timplu. ³¹ Ne hengkayi te eggimatayan dan e perem si Pablu, nakarineg ka kumandir te me sundalu te Ruma ne nasamuk ka me etew te intiru ne Hirusalim. ³² Due-rue ne migkuwa sikandin te me kepitan wey me sundalu wey migdagdahew miggendiye te me etew. Te pegkakita te me etew kandin ne migdu-

maan te me sundalu, henduen pad ne migpeeneng-eneng sikandan ka eglampes ki Pablu. ³³ Impanianyan te kumandir si Pablu wey indakep din e, wey impabaku din te daruwa ne keddina. Nataman, mig-inse e sikandin ne miggenendue, "Hentew ma ne etew seini? Nekey-a ka neyimu rin?" ³⁴ Migbalbalukan ka me etew piru lein-lein ka tabak dan. Ne puun su kene din egkatahaan ke nekey ka neyitabu tenged su nasamuk e ka me etew, migsuhu e sikandin ne igpeuyan si Pablu diye te kampu ran. ³⁵ Te diyad e sikandan te ha-heran, napehes ka me sundalu ne eggenat ki Pablu tenged te kabulut te me etew ³⁶ ne migsundul kandan wey migmanguleyi ne eggenendue, "Himatayi niyu sikandin!"

Ka pegpangatarengan ni Pablu

³⁷ Ne hengkayi te igseled dan e perem si Pablu diye te kampu, migkahiyen din e ka kumandir, "Due perem iglalag ku keykew."

Ne migtabak ka kumandir, "Mania, egpakalalag ke bes te Grigu? ³⁸ Kene bes ne sikeykew seeye se Ihip-tuhanen ne ware pad naluhey ne migribildi te gubirnu wey mig-uyan te me hep-at ne libu (4,000) ne me etew ne neelin ne due me panganiban diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan!"

³⁹ Ne migtabak si Pablu, "Sabeka a ne Hudiyu wey neetew a diye te Tarsu; narihistru a te seeye se dakel ne siyudad ne sakup te prubinsya te Silisya. Ke egkaayun, palalaha e pa te me etew."

⁴⁰ Migtuhutan sikandin te kumandir, purisu migsasindeg si Pablu diye te haهران wey migtingyasan din ka me etew ne egpeen-enengen. Ne hengkayi se migpeeneng-eneng e sikandan, miglalag e si Pablu diye te kandan te Hibruwanen ne linalahan,

22 "Me suled ku wey me anggama ku. Pamineha a ka egpangatarengan kayi te tangkaan niyu!" ² Te pegkarineg dan ne miglalag sikandin te linalahan ne Hibruwanen, subla pad ne migmeeneng-eneng sikan-dan, ne migpabulus si Pablu ka migkahi,

³ "Sabeka a ne Hudiyu ne neetew diye te Tarsu ne sakup te prubinsya te Silisya, piru kayi a migtulun te Hirusalim. Kayi ad mig-iskuyla ne si Gamaliil iya ka migpanulu keddi. Napanulu a naay-ayari meytenged te Balaud te me kabuybuyahan ta wey manekal a ne migpamakey te Manama iling degma kaniyu langun te kayi kuntee. ⁴ Imbaybayaran ku ka me etew ne mig-ikul te seini ne Dalan taman te kamatayen dan. Impan-dakep ku ka me malitan wey me lukes wey imprisu ku. ⁵ Ne ka Labew ne Talagpanubad wey ka langun ne igbuyag te me Hudiyu ka egpakapamalehet ne malehet ka inlalag ku. Nakarawat a te me sulat † ne diye egpuun te kandan para te me karumaan ta ne me Hudiyu diye te Damasku. Purisu miggendiya a eyew te pegpandakep te seeye ne me etew wey te pegbaku kandan te keddina eyew eg-uyanen kayi te Hirusalim wey eglegparan.

† Ka seeye ne me sulat, migbehey te katenged te pegpandakep te me etew ne migmalintutuu ki Hisus.

Ka pegpangguhud ni Pablu meyitenged te pegpalintu-tuu rin

(Him. 9:1-19; 26:12-18)

⁶“Hengkayi te meudtu e te egpakarani-rani ad e te Damasku, sauhune ne due masil-ew ne layag ne diye egpuun te langit ne nakaalingkus keddi. ⁷Napeled a diye te tane wey due narineg ku ne laheng ne miggenendue, ‘Saulu, Saulu! Mania te egbaybayaran a nikeykew?’ ⁸Ne mig-inse a, ‘Hentew ke bes Magbebabe?’ Ne migtabak sikandin, ‘Sikeddiey si Hisus ne matig-Nasarit ka egbaybayaran nu.’ ⁹Ne ka me duma ku, nakakita te layag piru ware nakarineg te laheng ne migpakiglalag keddi. ¹⁰Nataman, mig-inse ad man-e, ‘Magbebabe, nekey ma ka eggimuwen ku?’ Ne migkahi sikandin, ‘Sasindeg ka wey hendiye ka te Damasku, ne diye kad egpanugtuli te langun ne igpeyimu ku keykew.’ ¹¹Ne dutu, wara ad nakakita tenged te masil-ew ne layag, purisu ingkikitkit e naan de te me duma ku peendiye te Damasku.

¹²“Ne due sabeka ne etew ne enggaranan ki Ananias ne manekal ne egpamakey te Manama wey amana ne matinumanen te Balaud ta wey amana tahura te langun ne me Hudiyu ne mig-ugpe diye te Damasku. ¹³Miggendiye sikandin te keddi ne diye migsasindeg te kakiliran ku ne migkahi, ‘Suled Saulu, egpakakita kad e!’ Ne sikan de nakakita ad e wey nakita kud e sikandin. ¹⁴Ne migkahi sikandin, ‘In-alam ka te Manama te me kabuybuyahan ta eyew egkanengnengan nu ka igkeupii rin wey eyew egkakita nu ka Suluhuanen din ne matareng ne si Hisus wey egpakarineg ka te kandin mismu ne laheng. ¹⁵Su egkeyimu ka ne talagpamalehet meyitenged kandin diye te langun ne me etew meyitenged te nakita nu wey narineg nu. ¹⁶Na, nekey-a ka egtaharan nu? Enew kad wey pabewutismu kad, wey pangananey kad e kandin wey egkupasaylu e ka me sale nu.’

Ka suhu ki Pablu te pegwali diye te kene ne Hudiyu

¹⁷“Nataman, miglibed ad diye te Hirusalim, ne taheed te mig-ampu a diye te timplu, hendue te impataheinep a te Manama ¹⁸ne nakita ku ka Magbebabe, ne migkahi keddiey, ‘Mahaan ka, awe ka te mahaan kayi te Hirusalim, su ka me etew kayi, kene egdawat te igpangguhud nu meyitenged keddi.’ ¹⁹Ne migkahiyan ku sikandin, ‘Magbebabe, nakataha sikan dan ne iyan ku innendiye te me simbaan ka migpandakep wey migpanlampes te migpalintutuu keykew. ²⁰Te peggimatey ki Istiban te talagpamalehet meyitenged keykew, sabeka a iya ne migtuhut ne eggimatayan sikandin, wey sikeddi pad iya ka migtameng te me kumbale te miggimatey kandin.’ ²¹Piru migtabak ka Magbebabe keddi, ‘Hipanew kad, su egpeendiyeen ku sikeykew te mariyu ne inged, diye te kene ne me Hudiyu.’”

²²Kayi re taman ka me etew ne migpamineg kandin, wey migbalbalukan e sikandan ka miggenendue, “Himatayi niyu sikandin! Kenad e ne eleg ne

egkeuyag pad sikandin!” ²³Ne migpabulus sikandan ka egmanguleyi ne egwelewes te me kumbale dan wey migsabulak te me alinepung diye te aw-awangan.

²⁴Ne puun dutu, migsuhu e ka kumandir ne Rumanhun te me sundalu rin te igpeuyan si Pablu diye te kampu wey egpalampesan kandan eyew egkanengnengan dan ke mania te egpanguleyian sikandin te me Hudiyu te iling dutu. ²⁵Ne hengkayi te imbaku e sikandin eyew eglampesan e, mig-inse e si Pablu te kepitan te sundalu ne migsasindeg diye, kahi rin, “Nekeikul red te balaud seini se peglampes te etew ne narihistru diye te Ruma, te ware pad nakita ne due sale din?”

²⁶Te pegkarineg dutu te kepitan, miggendiye e sikandin te kumandir ne migkahi, “Nekey ma seini se eggimuwen nu? Ka seini ne etew, narihistru bes diye te Ruma.”

²⁷Purisu miggendiye ka kumandir te ki Pablu wey mig-inse, “Nangeni a, narihistru ka iya diye te Ruma?” Ne migtabak si Pablu, “Uya iya.”

²⁸Ne migkahi ka kumandir, “Dakel ka nahastu ku eyew egkarihistru e re diye te Ruma.”

Ne migtabak si Pablu ne migkahi, “Piru sikeddi mule, puun te peg-anak keddi, narihistru ad diye te Ruma.”

²⁹Purisu, seeye se egmanginse-inse perem ki Pablu, nangisues e. Naalde degma ka kumandir te pegkanengnengi rin ne narihistru bes diye te Ruma si Pablu ka impabaku din te keddina.

Diye si Pablu te hukumanan te me Hudiyu

³⁰Ne seeye se kumandir, egkeupian ne egpakataha ke nekey iya ka sumbung te me Hudiyu meyitenged ki Pablu. Purisu te seup ne aldew, impeekaran din e te keddina si Pablu wey inlibulung din ka me pangulu te talagpanubad te timplu wey ka me Talaggukum te me Hudiyu. Nataman, in-uyan din e si Pablu wey impaatubang e kandan.

23 Ne migmemetmetan ni Pablu ka me Talaggukum te migkahi, “Me suled, puun dengan taman kuntee, malinis ka kunsinsya ku meyitenged te keddiey ne pegkeetew diye te tangkaan te Manama.”

²Ne ka Labew ne Talagpanubad ne si Ananias, migsuhu te me etew ne migsasindeg diye te marani ni Pablu te igpatagpi ka be-be din. ³Ne migkahi si Pablu, “Egtagpien ka te Manama—sikeykew, egpekeiling ka te mareet ne alabat ne impintalan de te maangkag! Migpininnuu ka due eyew te peggukum keddiey sumale te Balaud, piru insupak nu ka Balaud te pegsuhu nu kandan te pegtagpi keddiey!”

⁴Ne migkahi ka me etew ne diye te marani ni Pablu, “Inlemetan nu ka Labew ne Talagpanubad te Manama!”

⁵Ne migtabak si Pablu, “Me suled, wara a nakanengneng te sikandin bes ka Labew ne Talagpanubad. Su migkahi ka Kasulatan, ‘Kene kew lalag te mareet diye te pangulu te keet-etawan nu.’”

⁶Piru te pegkakita ni Pablu ne due me Sadusiyu ne nalibulung dutu, wey due degma me Parisiyu, migkahi

sikandin te meemen, "Me suled, sabeka a ne Parisiyu wey anak e pad man-e te Parisiyu. Impaatubang a kayi puun su egpalintutuu a ne eg-uyahen ka me minatey!"

⁷ Te nalalag de iya seeye ni Pablu, nenekeg-apul e ka me Sadusiyu wey ke me Parisiyu. Ne puun dutu, nabaad e ka me etew. ⁸ Su egkahi ka me Sadusiyu te ka me minatey kun, kenad e eg-uyahen, wey ware panalihan wey panisingan, piru ka me Parisiyu, egpalintutuu te langun. ⁹ Nasi e ne migmeemen ka me kuleyian, ne due me talagpanulu te Balaud te Manama ne sakup te me Parisiyu ne migsasindeg ka mig-apul wey migkahi, "Ware nakita ney ne mareet ne innimu te seini ne etew! Kema ke due migpakiglalag kandin ne panisingan wey ke panalihan!"

¹⁰ Ne suble e ne migmasumpit ka apulanan purisu naalde e ka kumandir ke egbinbintengen dan e si Pablu. Ne puun dutu, impepamaneug din ka me sundalu ne egpaangayen ki Pablu pariyu kandan wey igpeuyan diye te kampu.

¹¹ Te seeye ne marusilem, miglepew ka Magbebaye diye te lenged ni Pablu wey migkahi, "Pakannekal ka! Migpamalehet ka keddiey kayi te Hirusalim, ne keilangan ne iling ded degma ka eggimuwen nu diye te Ruma."

Ka planu te peggimatey ki Pablu

¹² Te pegkapawe, due me Hudiyu ne miglibulung ne migpasabutey. Migpahunlibet sikandan te Manama ne kene egkeen wey eg-inum ke kene dan egkeyimatayan si Pablu. ¹³ Subla sikandan te hep-at ne pulu (40) ka migpasabutey. ¹⁴ Nataman, nangendiyad sikandan te me pangulu te talagpanubad wey te me igbuyag dan ne migkahi, "Amana key e migpanaad ne kene egkeen ke kene ney egkeyimatayan si Pablu. ¹⁵ Ne sikaniyu naa, duma te me Talaggukum te me Hudiyu, ka egpataha te kumandir te Ruma ne igpeuyan kayi te kaniyu si Pablu, ne ubag kun egkeupian kew ne egpakanengneng amana meytenged kandin. Ne egkamatan, eggimatayan ney sikandin te kene pad egpekeyinguma kayi."

¹⁶ Piru nakarineg te seeye ne planu ka kanakan ne anak te atebey ni Pablu; purisu miggendiyaan din te kampu si Pablu wey migpangguhuran din dutu.

¹⁷ Nataman, impeumew ni Pablu ka sabeka ne kepitan te me sundalu wey migkahiyen, "Uyana nu seini se kanakan diye te kumandir su due iglalag din kandin."

¹⁸ Ne purisu in-uyan e sikandin te kepitan diye te kumandir. Ne migkahi ka kepitan, "Impeumew a ni Pablu ne pinirisu wey mighangyu ne eg-uyanen ku seini se kanakan kayi su duen kun iglalag keykew."

¹⁹ Miggen-genan te kumandir ka belad te kanakan wey in-uyan din diye te madmariyu te me etew wey mig-insaan din, "Nekey bes ka iglalag nu keddi?"

²⁰ Ne migtabak ka kanakan ne migkahi, "Nenekegsabut ka me pangulu te me Hudiyu ne eghangyu keykew ne igpeuyan nu si Pablu kaaselem peendiye te kalibulungan dan su ka tuyu ne ubag kun egkeupian sikandan ne egpakataha te duma pad man-

e meytenged kandin. ²¹ Piru kene ka palintutuu kandan su due subla te hep-at ne pulu (40) ne me etew ne egtetahad wey eg-eatang kandin diye te dalan.

Migpahunlibet sikandan ne kene egkeen wey eg-inum ke kene dan egkeyimatayan si Pablu. Andam e sikandan wey egtetahad naan de ke ken-u nu egpeyipanawa."

²² Ne migkahi ka kumandir diye te kandin, "Kene ka panugtul te minsan hentew te migpangguhuran a nikeykew." Ne dutu, impeyipanew rin e ka kanakan.

Ka pegpeuyan ki Pablu diye ki Gubirnadur Piliks

²³ Nataman, impeumew e te kumandir ka daruwa te me kepitan din wey migkahiyen, "Andam kew te daruwa ne gatus (200) ne me sundalu su igpeendiye ku sikaniyu te lungsud te Sisarya kangkuwa te me alas alas nuwibi te marusilem, duma te pitu ne pulu (70) ne egmangudde wey daruwa ne gatus (200) ne egpanguyan te kalawit. ²⁴ Andam kew man-e te me kudde ne egpeunturan ki Pablu wey bantayi niyu ne ware egkeyitabu diye te kandin taman te egpekeyinguma diye te ki Gubirnadur Piliks." ²⁵ Ne migsusulat ka kumandir te seini:

²⁶ "Amana ne talahuren ne Gubirnadur Piliks, sikeddiey si Klawdiyu Lisiyas ne migpangemusta keykew.

²⁷ Ka seini ne etew, indakep te me Hudiyu wey eggimatayan dan e perem. Piru nanengnengan ku ne narihistru bes sikandin diye te Ruma, purisu inluwas ku sikandin duma te me sundalu ku. ²⁸ Neupian a ne egpakataha ke mania te insumbung dan sikandin, ne puun due, indulung ku sikandin diye Talaggukum te me Hudiyu. ²⁹ Nataman, nanengnengan ku ne ware mareet ne neyimu rin ne eleg ne eggimatayan wey ke egprisuwen naa sikandin. Ka sumbung kandin, meytenged de te kandan mismu ne balaud. ³⁰ Purisu te pegkanengnengi ku ne egplanuwan bes sikandin eggimatayi te me Hudiyu, impeendini kud e sikandin keykew. Ne insuhu ku ka migsusumbung kandin ne kayid e te keykew igpepamaneyik ka sumbung dan."

³¹ Purisu, in-uyan e si Pablu te me sundalu sumale te insuhu kandan. Te seeye ne marusilem, ingkuwa ran si Pablu wey in-uyan dan taman diye te Antipatris. ³² Te pegkapawe, miglibed e diye te kampu seeye se me sundalu ne nangipanew re, ne iyan naan de migduma ki Pablu seeye se nangukudde. ³³ Te pegginguma ran diye te Sisarya, imbehey ran e ka surat diye te Gubirnadur, wey si Pablu, imbehey ran e degma kandin.

³⁴ Te pegkapenga te Gubirnadur te migbasa te surat, mig-insaan din e si Pablu ke hendei ne prubinsya sikandin migpuun. Te pegkanengnengi rin ne matig-Silisyas bes si Pablu, ³⁵ migkahi e sikandin, "Wey kud e eggukumi ka kasu nu ke eggingume e ka migsusumbung keykew." Ne migpabantayan din e si Pablu diye te tapey ne palasyu ni Hirudis.

Ka sumbung te me Hudiyu meytenged ki Pablu

24 Te peglihat te lalimma ne aldew, miggendiye te Sisarya si Ananiyas ne Labew ne Talagpanubad duma te duma ne igbuyag te me Hudiyu wey sabeka ne ebugadu ne enggaranen ki Tirtulu. Ne miggendiye sikandan te ki Gubirnadur Piliks wey impangguhud dan e ka igsumbung dan meytenged ki Pablu. ² Ne dutu, impeumew ran e si Pablu, ne hengkayi te duen e sikandin, migbunsud e si Tirtulu ka migsumbung meytenged ki Pablu ne miggenendue,

“Amana ne talahuren ne Gubirnadur. Tenged te meupiya ka pegmandu nu te nasud ney, nakabehey seini te keupianan kanami seled te malayat ne timpu, wey masulug ka meupiya ne neyimu nu te kanami ne nasud. ³ Ne minsan hendei key, wey ke minsan ken-u ne timpu, egkahale key e kayi wey amana key egpasalamat keykew. ⁴ Na, kene ku igkeupii ne egdaat-daat te keykew ne timpu, purisu ehangyu a ne pammineha nu seini se malepet de ne igpangguhud ney. ⁵ Nakita ney ne ka seini ne etew mahaan de egpekeyimu te mareet, wey nasamuk din ka me Hudiyu te langun ne me inged, wey sabeka sikandin ne pangulu te punduk ne enggaranen te Nasarinu. ⁶ Ne minsan ka timpu, mig-el-elehan din pad te egbaley-baley, piru indakep ney sikandin. ¹⁸ Ne emun ke eg-in-insaan nu seini ne etew, duen nu egkanengnengi ka langun ne insumbung ney meytenged kandin.” ⁹ Ne ka me Hudiyu ne migtabung iya dutu, migpamalehet e degma ne malehet iya ka inlalag ni Tirtulu.

Ka pegtabak ni Pablu te sumbung meytenged kandin

¹⁰ Nataman, migtingyasan e te Gubirnadur si Pablu ne eagalalahaen e degma. Ne migkahi si Pablu, “Nakanengneng a ne naluhey e ne timpu ne sikeykew ka talaggukum te seini ne nasud. Purisu ingkahale ku ka pegpangatarengan kayi te tangkaan nu. ¹¹ Ne ke eg-ug-ugsiyen nu, ware pad neyingumei kuntee te sapulu wey daruwa (12) ne aldew ka peggendiye ku te Hirusalim eyew te pegsimba. ¹² Ne kene egpakapamalehet ka me Hudiyu ne migpakig-apul a te minsan hentew diye te timpu, wey ke intipu ku naa ka me etew diye te simbaan wey ke diye naa te siyudad. ¹³ Ne kene egpakapamalehet sikandan keykew te insumbung dan kuntee meytenged keddi. ¹⁴ Piru seini re ka eg-angkenen ku diye te tangkaan nu: ne egpamakey a te Manama te me kabuybuyahan ney pinaahi te pegikul te Dalan ne egkahiyen te seini ne me etew ne seyyup. Egpalintutuu a degma te langun ne nasulat te Balaud ni Muwisis wey te me baseen ne insulat te me prupita. ¹⁵ Ne migpallateng a degma iling kandan te migsusumbung keddiey ne eg-uyahen te Manama ka

† Due me sinulat ne inlagkes ka birsikulu 7 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Eggukuman ney e perem sikandin sumale te kanami ne balaud piru miggunguma si Lisiyas ne kumandir wey impehes key nikandin paangaya ki Pablu. Nataman, migsuhu si Lisiyas ka seeye se migsusumbung ki Pablu, keilangan ne eggendini te keykew.

langun ne me minatey, matareng ma wey se kene. ¹⁶ Purisu layun ku egpakannekali ne malinis ka kunsinsya ku diye te Manama wey diye te me etew.

¹⁷ “Te peglihat te me pila ne leg-un ne nakariyu-diyu a te Hirusalim, nakalibed a diye ka migdulung te seleppi ne igkabung te me duma ne Hudiyu wey eyew mane te pegpanubad te Manama diye te timpu. ¹⁸ Ne diya a nikandan neyingumei, ka mighalad diye te timpu te pegkapenga ku te peggimu te tuluuwen ney te pegpamanihus. Ne ware me etew ne nalibulung duma keddiey wey ware kasamuk ne neyitabu. ¹⁹ Piru due me Hudiyu diye ne matig-prubinsya te Asya ne sikandan perem ka eleg ne egpepamaneyik kayi te keykew te sumbung ke duen ma igkasumbung dan meytenged keddiey. ²⁰ Wey ke palalaha nu seini se me etew ke nekey ka nakita ran ne neyimu ku ne sale te peg-atubang ku diye te me Talaggukum ney, ²¹ gawas te inlalag ku te meemen te timpu te peg-atubang ku kandan, ‘Insumbung a nikariyu kuntee tenged su migpalintutuu a ne eg-uyahen ka me minatey.’”

²² Ne puun su amana nakataha si Piliks meytenged te Dalan te kaluwasan, impeen-enengan din e si Pablu te eg-ugsi-ugsi. Ne migkahi si Piliks diye te kandan, “Wey kud e eggukumi ka insumbung niyu ke eggungume e si Kumandir Lisiyas.” ²³ Nataman, insuhu din e ka kepitan te sundalu ne egpabantayan si Pablu, piru egbehayan ded te deisek ne kaligwangan wey egtuhutan ded ka me alukuy rin ne egbehey te keilangan din.

Ka peg-atubang ni Pablu ki Piliks wey ki Durusila

²⁴ Peglihat te me pila ne aldew, miggungume e si Piliks duma te asawa rin ne si Durusila, sabeka ne Hudiyu. Nataman, impeumew rin e si Pablu wey migpamineg si Piliks te peglalag ni Pablu meytenged te pegpalintutuu rin ki Kristu Hisus. ²⁵ Piru te pegpangguhud ni Pablu meytenged te pegkamatareng, te pegtigkel te pegkeetew, wey meytenged te Aldew te Peggukum ne eggunguma, naalde e si Piliks ne migkahi, “Hipanew kad e wey igpeumew ku re sikeykew ke due kaayunan ku.” ²⁶ Ne iyan din perem igkeupii ne egbehey kandin te seleppi si Pablu, purisu kamasalig din ipeumew si Pablu eyew egpakiglalag kandin.

²⁷ Peglihat te daruwa ne leg-un, naliwanan si Piliks ki Pursiyu Pistu te pegkagubirnadur. Ne puun su egkeupian si Piliks ne egkeupian kandin ka me Hudiyu, imbalahad din si Pablu diye te prisuwan.

Ka pegduput ni Pablu diye te Impiradur

25 Te natateluwan e si Pistu ka miggunguma diye te prubinsya, miggendiyad e sikandin te Hirusalim puun te Sisarya. ² Ne dutu, impanugtul e te me pangulu te talagpanubad wey te me pangulu te me Hudiyu ka sumbung dan meytenged ki Pablu. Imbanasalan dan si Pistu ³ ne emun ke egkeupian sikandin ne egpahale te me etew, egpeendiyeen din si

Pablu te Hirusalim, su migplanuwan dan e ne eg-atan-gan dan te eggimatey diye te deralanen. ⁴ Piru migkahi si Pistu, "Diye prisuwa si Pablu te Sisarya, ne kene egkaluhey, eglibed ad e diye. ⁵ Purisu parumaa niyu keddi ka me pangulu niyu wey pepamaneyiki niyu sikandin te sumbung ke duen ma neyimu rin ne ma-reet."

⁶ Miggingumaan te walu wey ke sapulu ne aldew si Pistu diye te kandan ne henduen pad miggendiye te Sisarya. Te seup ne aldew, migpinnuu e sikandin diye te hukumanan, ne migsuhu sikandin ne egpaatubangen kandin si Pablu. ⁷ Te pegginguma ni Pablu, miglingutan sikandin te me Hudiyu ne diye egpuun te Hirusalim wey migpepamaneyik te mabeat ne sumbung meytenged kandin ne ware dan napamaleheti. ⁸ Ne migpangatarengan si Pablu ka migkahi, "Ware neyimu ku ne supak te Balaud te me Hudiyu, wey te timplu, wey te Impiradur te Ruma."

⁹ Ne tenged su iyan igkeupii ni Pistu ne egpahale te me Hudiyu, mig-insaan din e si Pablu te miggenendue, "Egkeupian ka ne eggendiye te Hirusalim eyew diye kud eggukumi ka kasu nu?"

¹⁰ Ne migtabak si Pablu, "Kayi e ma migsasindeg te hukumanan te Impiradur, keilangan ne kayi a degma eggusaya. Nakanengneng ka ne ware iya neyimu ku ne sale diye te me Hudiyu. ¹¹ Ke nakasupak e ma te Balaud wey ke nekeyimu te minsan nekey ne eleg ne iglegpad keddi te kamatayen, kena a ehangyu ne kena a eglegparan. Piru ke ware kamalehetan te me sumbung dan meytenged keddi, ware minsan hentew ne due katenged ne egbehey keddi diye te kandan. Migparani ad kuntee te Impiradur."

¹² Te nakapenga si Pistu ka migpakiglalag te me talagtambag kandin, migkahi e sikandin, "Migparani ke bes e te Impiradur, ne eg-uyanen kad en iya diye te kandin."

Diye si Pablu te tangkaan ni Agripa

¹³ Te peglihat e te me pila ne aldew, nanginguma en-si Hari Agripa † wey si Birinis diye te Sisarya ka egsagsahipe ki Pistu. ¹⁴ Te napilaan e sikandan ka migugpe diye, migpanugtulan e ni Pistu ka Hari meytenged te kasu ni Pablu te migkahi, "Due pinirisu kayi ne ware lekei ni Piliks. ¹⁵ Te peggendiye ku te Hirusalim, migpepamaneyik te sumbung ka me pangulu te me talagpanubad wey ka me igbuyag te me Hudiyu meytenged kandin, wey inhangyu a nikandan ne egpalegparan sikandin. ¹⁶ Piru migkahiyen ku sikandan te kene ne batasan te matig-Ruma ne eglegpad te minsan hentew ne kene egpakaatubang te migsumbung kandin, wey te ware pad nabehayi te timpu ne egtabak te insumbung meytenged kandin. ¹⁷ Purisu te pegginguma ran kayi, wara a migluhey-luhey, su te seup ne aldew, migpinnuu a diye te hukumanan wey impeumew ku ka seini ne etew. ¹⁸ Ne hangkayi te miglalag e ka migsusumbung kandin,

† Hari Agripa: ka igkarangeb ne Hirudis Agripa. Sikandin ka anak ni Hari Agripa ne egkakita diye te 12:1.

kahiyen ku ne egpepamaneyik sikandan te mabeat ne sumbung meytenged kandin piru ware bes. ¹⁹ Ne iyan dan bes de igsumbung ka meytenged te kandan ne tuluuwen wey meytenged te sabeka ne etew ne migpatey e ne enggaran ki Hisus ne neuyag kun kahi ni Pablu. ²⁰ Ne wara a nakataha ke nekey ka eggimuwen ku te seini ne kasu, purisu mig-insa a ki Pablu ke igkeupii rin naa ne eggendiye te Hirusalim eyew diye ku eggukumi. ²¹ Piru migkahi si Pablu te igparani rin e te Impiradur ka kasu rin eyew iyan e eggukum. Purisu impabantayan ku sikandin taman te igpakapeuyan ku sikandin diye te Impiradur."

²² Ne migkahi si Agripa diye te ki Pistu, "Egkeupian a ne egpamineg te seini ne etew."

Ne kahi ni Pistu, "Egpakapamineg ka kandin kaaselem."

²³ Pegkapawe, miggendiye te hukumanan si Agripa ki Birinis ne egkakita se katelesan dan. Ne migseled sikandan diye te libulunganan ne migdumaan te me pangulu te me sundalu wey te me pangulu te siyudad. Nataman, migsuhu si Pistu ne igpaatubang si Pablu.

²⁴ Ne migkahi si Pistu, "Hari Agripa, wey te langun ne kayi kuntee, seini ka etew ne insumbung keddiey te langun ne me Hudiyu kayi te Sisarya wey diye te Hirusalim. Migmanguleyi sikandan ne eleg sikandin ne eggimatayan. ²⁵ Piru sumale te nakita ku, ware neyimu rin ne eleg ne eglegparan te kamatayen. Ne puun su migparani ma sikandin te Impiradur, migplanu a ne igpeuyan ku sikandin diye te Impiradur. ²⁶ Ne puun su ware ma igkasulat ku diye te Impiradur ne malehet meytenged kandin, impaatubang kud sikandin kuntee kaniyu, labi e keykew Hari Agripa, eyew duen e igkasulat ku pegkapenga te pegnengneng te kasu rin. ²⁷ Su kene ne meupiya ka egpeuyan te pinirisu diye te Impiradur ke ware kamalehetan te sumbung meytenged kandin."

Ka pegpangatarengan ni Pablu

26 Ne migkahi si Agripa diye te ki Pablu, "Migtuhutan ka te pegpangatarengan." Ne migtingyas si Pablu te belad din wey migkahi sikandin,

² "Hari Agripa, mig-isip ku ne impanalanginan a iya tenged su kuntee ne aldew egpakapangatarengan a kayi te tangkaan nu meytenged te langun ne me sumbung keddiey te me pangulu te me Hudiyu, ³ tenged su amana ka egkateu te langun ne batasan wey te igmekeg-apul te me Hudiyu. Purisu ehangyu a keykew ne kene ka kapeleyi ne egpamineg te iglalag ku kuntee keykew.

⁴ "Nanengnengan te langun ne me Hudiyu ka keddiey ne pegkeetew puun te pegkabatei ku diye te keddiey ne nasud wey diye degma te Hirusalim. ⁵ Ne emun ke eglalag de perem sikandan te malehet, naluhey e sikandan nakanengneng wey sikandan misumu perem ka egpakapamalehet ne mig-ikul a te tuluuwen te me Parisiyu ne amana egtuman te Balaud te me Hudiyu. ⁶ Ne kuntee, seini ad ka eggukuman tenged su migpallateng a te saad te Manama diye te

me kaapuan ney. ⁷ Sika ne saad ka impallateng te me kabuhalan te sapulu wey daruwa (12) ne kaapuan ney taheed te migsimba sikandan te Manama aldew wey marusilem. Ne tenged te seini ne pegpallateng, Hari Agripa, insusumbung a te me Hudiyu! ⁸ Ne sikaniyu se me Hudiyu, mania te kene kew egpakapalintutuu ne eg-uyahen te Manama ka me minatey?

⁹ "Nekani, sikeddi mismu ka migsusuman-suman ne keilangan ne eggimuwen ku ka langun ne egkeyimu ku eyew te peg-ehet te ngaran ni Hisus ne matig-Nasarit. ¹⁰ Ne seini ka innimu ku dengan diye te Hirusalim. Migbehayan a te katenged te me pangulu te talagpanubad te pegpamirisu te migmalintutuu. Ne mig-uyun a man-e ne eggukuman sikandan te kamatayen. ¹¹ Kamasalig a miggendiye te me simbaan te me Hudiyu ka egpammitew kandan, ne egbayad-bayad wey egpehes ne egpeengked kandan te pegpalintutuu ran. Tenged te subla ka kabelu ku kandan, nekeyingume e pad diye te mariyu ne siyudad eyew te pegbayad-bayad kandan."

Impangguhud ni Pablu ka pegkeila rin te Magbebaye

¹² Ne migpabulus si Pablu ka miglalag, "Sika ka puunan ne miggendiya a te Damasku ne mig-uyan te katenged wey te me suhu te me pangulu te talagpanubad. ¹³ Meudtu en iya seeye, Hari Agripa, taheed te miggipanew a, nakakita a te malayag ne egpuun te langit ne masil-ew pad amana te aldew ne miglayag keddiey wey te me duma ku. ¹⁴ Pegkapeled ney langun diye te tane, due narineg ku ne laheng te Hibruwanen ne linalahan ne miggenendue, 'Saulu, Saulu! Mania te migbayayaran a nikeykew? Sikeykew re ka egkasakitani kayi te innimu nu. Egpekeiling ka te baka ne egsipe ke egtinduken te kayu.' ¹⁵ Ne mig-insa a kandin, 'Hentew kaa Magbebaye?' Ne migtabak ka Magbebaye ne migkahi, 'Sikeddi si Hisus ne imbayayaran nu. ¹⁶ Ne enew ka wey sasindeg ka, su migpakita a keykew eyew eggimuwen ku sikeykew ne suluhuanen ku. Ipangguhud nu diye te duma ka ingkita nu kayi te keddi kuntee, wey ka igpakita ku pad keykew te mewuri ne aldew. ¹⁷ Egluwasen ku sikeykew puun te me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu, ne sikandan ka egpeendiyaan ku keykew. ¹⁸ Sikeykew ka egpeyimelat te me mata ran wey ka egpeinniyug kandan puun te marusilem peendiye te malayag, wey puun te geem ni Meibulan peendiye te Manama, eyew pinaahi te pegpalintutuu ran keddi, egkapasaylu ka me sale dan wey egpakalagkes sikandan te me etew ne immatulus e te Manama.'"

Ka pegpangguhud ni Pablu te himu rin

¹⁹ Ne migpabulus e man-e si Pablu ka miglalag, "Purusu, Hari Agripa, wara a migsupak te impakita keddi ne egpuun te langit. ²⁰ Te an-anayan, diya a migwali te Damasku, nataman diye te Hirusalim wey te intiru ne nasud te Hudiya wey diye te kene ne me Hudiyu. Migwali a te keilangan ne eg-inniyug sikandan te sale

dan wey egpalintutuu te Manama, wey igpakita ran pinaahi te himu ran ne malehet ka peg-inniyug dan te sale dan. ²¹ Ne tenged kayi, inderakep a te me Hudiyu diye te timplu wey eggimatayan ad e perem nikandan, ²² piru taman kuntee ne aldew, imbulihan a te Manama. Purisu seini a ka egpamalehet te langun ne etew, mabantug ma wey se kene. Ka inlalag ku, sikan ded iya se inlalag dengan te me prupita wey ni Muwisis ne egkeyitabu: ²³ ne keilangan ne eg-antus wey egpatey ka Kristu, wey sikandin ka an-anayan ne egkeuyag puun te me minatey eyew te pegpangguhud te kalayag te kaluwasan diye te me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu."

²⁴ Te sasangan pad ne egpangatarengan si Pablu, migbalbalukan e si Pistu ne migkahi, "Egbusawen kad Pablu! Egbusawen kad puun te subla ne katuenan nu!"

²⁵ Ne migtabak si Pablu, "Talahuren ne Pistu, kena a egbusawen! Malehet wey maheteng ka inlalag ku.

²⁶ Hari Agripa, migpakiglalag a keykew te ware pegkaaldeked tenged su nakataha ke ma meytenged kayi. Nakataha a te nanengnengan nud seini se langun, tenged su ware iheles seini se neyitabu. ²⁷ Hari Agripa, egpalintutuu ka te me prupita? Nakataha a ne migpalintutuu ka iya!"

²⁸ Ne migkahian ni Agripa si Pablu, "Egsuman-suman ke buwa ne mahaan e re nikeykew egkeuyan te pegka-Kristuwanen."

²⁹ Ne migkahi si Pablu, "Mahaan ma wey se mananey, ka peg-ampu ku te Manama ne kene de ne sikeykew, ke kene, sikaniyu langun se migpamineg kuntee keddiey ne egpekeiling keddi—gawas te pegkapisu ku.

³⁰ Nataman, nanasindeg e ka Hari, ka Gubirnadur, si Birinis wey ka langun ne naminnuu duma kandan.

³¹ Ne hengkayi te nanlihawang e sikandan, migpalalahay e sikandan ne miggenendue, "Ka sika ne etew, kene ne eleg ne eggimatayan wey ke egprisuwen naa." ³² Ne migkahi si Agripa diye te ki Pistu, "Ke ware de perem migduput diye te Impiradur ka sika ne etew, egkaayun e perem ne eglekaan."

Ka peglapas ni Pablu te dahat peendiye te Ruma

27 Ne hengkayi te nekegsabut e sikandan ne egpeunturen key e te barku peendiye te Italya, imbehey ran e si Pablu duma te duma ne me pinirisu diye ki Hulyu ne sabeka ne kepitan te sundalu. Innggaran ka seini ne me sundalu te "Batalyun te Impiradur." ² Nataman, mig-untud key e te barku ne egpuun te Adramitu ne mahaan en iya egligkat te seeye ne timpu peendiye te me tuhunanen te prubinsya te Asya. Ne migduma kanami si Aristarku ne matig-Tisalunika, ne ka Tisalunika sabeka ne siyudad diye te Masidunya. Ne nataman, migligkat e ka barku.

³ Te seup ne aldew, nekeyinguma key e diye te inged ne Sidun. Amana ne meupiya si Hulyu diye te ki Pablu wey migtuhutan din sikandin ne egpakaleuy te me alukuy rin eyew egkabehayan sikandin te keilangan din. ⁴ Nataman, migpabulus key e te hipanawan ney

wey diye key migbaye te limang te pulu te Sipri ne egkaandilungan te kalamag, tenged su nakasinug-ung key te kalamag.⁵ Miglapas key te dahat ne egkatangkaan te inged ne Silisya wey te inged ne Pampilya wey nakatuhun key diye te inged ne Mira ne sakup te prubinsya te Lisyia.⁶ Ne dutu, due nakita te kepitan te sundalu ne sabeka ne barku ne diye egpuun te Alihandriya, eggipaneu en iya peendiye te Italya, purisu impaalin key e diye.

⁷ Mananey ka peglapas ney te me pila ne aldew, wey nabaybayan key taman te nekeyinguma key diye te marani te lungsud ne Nidu. Ne tenged su nakasinug-ung kanami ka kalamag, ware key nakabulus diye te egbayaan ney, ne diye key e migpabulus lenged te naandilungan ne pulu ne Krita ne egkatangkaan te Salmuni.⁸ Ne migpahun-ilis key naan de, wey nabaybayan key taman te migginguma key te inged ne enggaran te Me Meupiya ne Tuhunan ne kene ne mariyu te siyudad te Lasiya.

⁹ Ne diye key pad naluhey taman te neyingumaan key te timpu ne amana ne makaaldeh-haldeh ka peglapas te dahat, su miglihad man-e ka Aldew te Pegpasaylu te me Sale.[†] Purisu, migambahan sikan-dan ni Pablu te miggenendue,¹⁰ "Me suled, kene ne meupiya ne egpabulus ki te peggipaneu ta su egkaki-ta-kita kud iya ne egsahap ki. Ne kene ne ka dinulan wey ke barku re ka egkareetan, su minsan sikanta ne egkallened ki degma."¹¹ Piru iyan migpalintutuwan te kepitan te sundalu ka inlalag te kepitan te barku wey ka kamuney te barku, du te ki Pablu.¹² Ne tenged su kene ne meupiya ka tuhanan diye ke timpu te maagsil, nakasuman-suman ka kasuluhan kandan ne eglapas te dahat wey eg-eleg-eleg egtuhun diye te inged ne Piniks. Sabeka seini ne inged diye te Krita ne due daruwa ne tuhanan: ka sabeka diye lenged te igkahibang te iglineb wey ka dangeb diye lenged te igkakawanan te iglineb, ne meupiya ne egpaandilungan te barku ke timpu ne maagsil.

Ka makeseg ne kalamag diye te dahat

¹³ Ne hengkayi se migkalamag e te kene amana ne makeseg, kahiyen dan ne egkaayun e ne eglapas te dahat. Ne dutu, imbatun dan e man-e ka me palibehat ne putew, wey migpabulus e sikandan ka migpahun-ilis diye te pulu te Krita.¹⁴ Piru te ware naluhey, due migginguma ne amana ne makeseg ne kalamag ne egpuun te pulu te dahat. Innggaran seeye te 'kalamag ne migpuun te igkahibang te balabahan dapit te igsile.'¹⁵ Te pegginguma te makeseg ne kalamag diye te barku, ware key e nakapabulus, ne migparuma-ruma key naan de te kalamag ke hendei egpeendiye su nabeley key e ka egpakannekal.¹⁶ Ne nakapaalindung key te mahaan de diye lenged te deisek ne pulu ne Kauda. Ne minsan nabaybayan key e, nahanuy ney red diye te barku ka deisek ne balangey.¹⁷ Ne indulan dan e seini wey miggiresenan dan e te egbagkes ka

[†] Ne ke kene pad egginguma ka sika ne aldew, sika perem ne timpu ka meupiya ne peggipaneu te barku.

barku. Ne tenged su naaldeh sikandan ne egpakasanglad ka barku diye te lelanek ne marani te Libya, inlulun dan e ka maluag ne hinabel.^{††} Ne migparuma-ruma key naan de te kalamag ke hendei egpeendiye.¹⁸ Ne migpabulus pad ka makeseg ne kalamag, purisu te seup ne aldew, migbunsuran dan e te egpangulug ka dinulan te barku diye te dahat,¹⁹ wey te seup pad man-e ne aldew, sikandan mismu ka migpangulug te me gamit te barku.²⁰ Me pila ne aldew ne ware key nakakita te aldew wey me bituen, wey migpabulus ka amana ne makeseg ne kalamag. Te katammanan, ware key e mig-iman-iman ne egkaluwas pad.

²¹ Pila ne me aldew ne ware keen-keen te me etew, purisu migsasindeg si Pablu diye te tangkaan dan ne migkahi kandan, "Me suled, ke migpamineg kew pa perem keddi, wey ware miglapas puun diye te Krita, ware ki perem nekeyinguma te iling kayi ne karereetan wey ware perem nalened ka indulan.²² Piru kuntee, egkahiyen ku sikaniyu te kene kew kaaldeh, su ware sabeka kaniyu ne egpatey. Ka barku re ka egkareetan.²³ Su ganna te marusilem, migpeuyan te panalihan ka Manama ne migkamkamuney keddi wey ka impamakey ku,²⁴ wey migkahiyen a nikandin, 'Pablu, kene ka kaaldeh! Keilangan ne eg-atubang ka te Impiradur. Ne puun te keyid-u te Manama, ka langun ne me duma nu kayi te barku egkaluwas tenged keykew.'²⁵ Purisu kene kew kaaldeh, me suled, su egsalig a te Manama ne egtumanen din ka inlalag din keddiey.²⁶ Piru egpakasanglad seini se unturanan ta diye te sabeka ne pulu te dahat."

²⁷ Iggasapulu e wey hep-at (14) ne marusilem ne neuyan-uyan key te makeseg ne kalamag diye te dahat ne enggaran te Midityanyu. Ne hengkayi se egliware e te marusilem, migsuman-suman ka me trabahanti te barku ne egpakapahun-ilis key e te dahat.²⁸ Purisu intirew ran e ka dahat wey natahaan dan ne me daruwa ne pulu (20) pad ne depa ka karaleman. Ne ware naluhey, intirew ran e man-e wey duen naan de sapulu wey lalimma (15) ne depa.²⁹ Ne tenged su naaldeh sikandan ne egpakasanglad key te batu, inulug dan e ka hep-at ne palibehat ne diye dapit te peka te barku ne mig-ampu sikandan ne egkapawe e.³⁰ Egkeupian perem ka me trabahanti ne eg-awe diye te barku, purisu impepamaneug dan ka balangey diye te dahat, su mig-ealiddanan ne eg-ulug de sikandan te me palibehat diye te ulu te barku.³¹ Piru migkahi si Pablu diye te kepitan wey diye te me sundalu rin, "Emun ke eg-awe kayi te unturanan ka me trabahanti te barku, kene kew egkaluwas."³² Purisu intamped te me sundalu ka me lubid ne inggiket te balangey wey imbalahad e ne egkalened.

³³ Ne hengkayi te egkaliwaswas e, egpehesen e perem sikandan langun ni Pablu te egpakeen. Migkahi sikandin, "Migdaruwaan kew e ne simana ka egteta-

^{††} Ka maluag ne hinabel ne imbitin diye te pes-ek, iyan egpakapeyipaneu te barku ke egkeyiyup te kalamag. Inlulun dan e su eyew kene egkahisi tenged su suble e ka kalamag.

had ne egkeimpusan ka kalamag, ne warad en iya keen-keen niyu minsan deisek. ³⁴ Purisu keilangan ne egkeen kew kuntee eyew egmanekal kew, su ware mareet ne egginguma te minsan sabeka kaniyu." ³⁵ Nataman, migkuwa si Pablu te paan wey migpasalamat te Manama diye te tangkaan dan langun, ne impanepik-tepik din seini wey migkeen e. ³⁶ Nabagget sikandan langun wey nangeen e. ³⁷ Sikanami langun, migginguma key te 276 diye te barku. ³⁸ Te nabulung e ka langun, indepak dan e diye te dahat ka trigu eyew kene egkabehatan ka barku.

Ka pegsanglad te barku

³⁹ Te pegkamaselem, ware neileyi te me trabahanti te barku ke nekey ne inged ka neyingumaan ney, piru due nakita ran diye te mariyu ne ilis te dahat ne due lelanek, purisu nenekegsabut sikandan ne diye dan ig-eleg-eleg igpatuhun ka unturanan. ⁴⁰ Purisu impanamped dan e ka me lubid ne impangiket te me palibehat wey in-engkeran dan e diye te dahat. Ne inggekad dan degma ka me lubid ne inggiket te me derakel ne begsey ne iyan egbuut ke hendei igpabaye ka barku. Nataman, ingkayew ran e ka maluag ne hinabel ne diye dapit te ulu te barku eyew diye igpeendiye te kalamag ka barku te ilis te dahat. ⁴¹ Piru nekeendiye ka barku te bayew mababew ne lelanek wey nakasanglad. Amana nakasanglad ka ulu wey warad nakaweil, piru ka diye te lebut nahuhus e te makeseg ne bunlud.

⁴² Egpangimatayan e perem te me sundalu ka me pinirisu eyew ware sabeka kandan ne egpakalumbuk wey egpakahakap diye te ilis te dahat wey egpakapalahuy. ⁴³ Piru imbalabahan sikandan te kepitan te sundalu puun su egkeupian sikandin ne egluwasen si Pablu. Ne migsuhu sikandin ne egpatinugpuen diye te dahat ka langun ne egkateu ne eglumbuk, wey egpahakapen e. ⁴⁴ Nataman, impasinundul rin e ka duma ne nangeampuan te me tabla wey ke minsan nekey ne nahuhus diye te barku. Ne iling kayi ka neyimu ney, wey nekeyinguma key langun diye te ilis te dahat ne ware namenu.

Ka diye te Malta

28 Ne hengkayi te nakalihawang key e te karereetan wey te nakahakap key e, henduen ney pad nanengnengi ne Malta bes ka ngaran te pulu. ² Maalalukuy amana ka mahinged kanami. Nataman, migbunsud e ka uran wey maagsil ka timpu, purisu migtetemeg sikandan wey insagsahipe key nikandan. ³ Ne migpamurut si Pablu te igtemeg, piru te pegtemeg din e te kayu diye te hapuy, sauhune ne due migligwang ne uled tenged te keinit wey migkahat te belad din. ⁴ Te pegkakita te me mahinged te uled ne migbitin-bitin te belad ni Pablu, migpalalahey e sikandan, "Nekeyimatey naa ka seini ne etew. Naluwas

† Te Grigu: ware minsan sabeka ne bulbul niyu ne egkalaag diye te ulu niyu.

sikandin diye te dahat piru kene egtuhut ka palad din ne egkeuyag sikandin." ⁵ Piru insawile de ni Pablu ka uled diye te hapuy ne ware sikandin namenu. ⁶ Migtetahad ka me etew ke eglebag ka belad ni Pablu wey ke sauhune egkapeled naa wey egkapatey, piru naluhey e sikandan ka egtetahad ne ware ma namenu sikandin. Ne naalin e man-e ka suman-suman dan wey migkahi, "Sabeka bes seini ne manama!"

⁷ Si Publiyu ka ngaran te pangulu te seeye ne pulu, ne ka tane din, kene de ne mariyu te seeye se neyingumaan ney. Ne insagsahipe key nikandin, ne nekeugpe key diye te kandan seled te tatelu ne aldew. ⁸ Te seeye ne timpu, miggibat-hibat de ka amey ni Publiyu su eglusungan wey egpangindes. Purisu migseled si Pablu diye te sinabeng din wey in-ampuan din, ne intel-eban din te belad din wey neulian e. ⁹ Tenged te seeye ne neyitabu, nangendiye ka langun ne me duma ne etew ne nanderalu te seeye ne pulu, wey neneulian sikandan. ¹⁰ Nataman, migpamehayan key nikandan te masalig ne me dasag, wey migpabewuwan key nikandan te keilangan ney te peggipaneu.

Puun te Malta peendiye te Ruma

¹¹ Miggingumaan key te tatelu ne bulan te seeye ne pulu. Nataman, mig-untud key e te barku ne egn-garanan te "Ka me Seping ne Manama" ne migpuun te Alihandriya. Diye nekeuugpe ka barku te pulu te dahat te timpu te maagsil. ¹² Ne nekeyinguma key diye te inged ne Sirakusa wey diye key pad mig-ugpe seled te tatelu ne aldew. ¹³ Ne puun diye, miglapas key e man-e te dahat wey nekeyinguma key diye te inged ne Rigiyu. Te seup ne aldew, due migginguma ne kalamag puun te igkakawanan ne balabahan dapit te igsile wey nekeyipaneu key e man-e, ne igkarangeb ne aldew, nekeyinguma key e diye te lungsud ne egn-garanan te Putiyuli. ¹⁴ Ne due me suled te pegpalintutuu ne nakita ney diye wey mighangyu kanami ne egpeugpeen key pad diye te kandan seled te senge simana. Ne nataman, nekeyinguma key e diye te Ruma. ¹⁵ Te pegkarineg te me suled te pegpalintutuu diye te Ruma ne egginguma key e diye, nangendiyad e sikandan ka egsinug-ung kanami diye te Temuwanan ni Apiyu, wey diye te Tatelu ne Hirehaanan. Te pegkakita ni Pablu kandan, migpasalamat sikandin te Manama wey nabagget sikandin.

Diye te Ruma

¹⁶ Te pegginguma ney diye te Ruma, migtuhutan si Pablu ne eg-ugpe te minsan hendei ne igkeupii rin, piru due sabeka ne sundalu ne migbantey kandin.

¹⁷ Te peglihad e te tatelu ne aldew, impalibulung ni Pablu ka me pangulu te me Hudiyu te Ruma. Ne hengkayi se nalibulung e sikandan, migkahayan e sikandan ni Pablu, "Me suled, minsan ware neyimu ku ne mareet diye te karumaan ta wey diye te me tulumanen te me kaap-apuan ta, inderakep a nikandan diye te Hirusalim wey imbehey diye te gubirnu te Ruma.

¹⁸ Mig-in-insaan a nikandan wey eglekaan e red perem su nakita ran ne ware neyimu ku ne eleg ne egleg-paran a te kamatayen. ¹⁹ Piru imbalabahan seini te me pangulu te me Hudiyu, purisu napehes a ne egduput diye te Impiradur minsan ware igkasumbung ku meytenged te me karumaan ta. ²⁰ Seini ka egpuunan te impeumew ku sikaniyu wey migpakiglalag a kaniyu; su napsisu a kuntee tenged kandin ne iyan impal-lateng te keet-etawan te Israil.”

²¹ Ne migkahi sikandan, “Ware key nakarawat te sulat meytenged keykew ne egpuun te Hudiya. Ne minsan ka me suled ta ne diye egpuun, ware nakahuhud wey nakanangen te mareet meytenged keykew. ²² Piru egkeupian key degma ne egpakarineg ke nekey ka igkalalag nu, su natahaan ney ne minsan hendei ne inged, kene ne meupiya ka inalag te me etew meytenged te punduk ne in-apilan nu.”

²³ Purisu migsabut sikandan te aldew ke ken-u sikan-dan eglibulung. Te pegginguma te aldew ne nasabutan dan, masalig ka me etew ne miglibulung diye te baley ne in-ugpaan ni Pablu. Ne puun te maselem peendiye te marusilem, inwaliyan sikandan ni Pablu meytenged te Peghari te Manama. Impakannekal sikandin ne egpakapalintutuu sikandan ki Hisus pinaahi te Balaud ni Muwisis wey te me prupita. ²⁴ Ne due pila kandan ka migpalintutuu te inalag din, piru ka duma ware. ²⁵ Purisu ware sikandan nekegbennaley, wey nanguli e sikandan te nakapenga si Pablu ka miglalag kayi: “Malehet ka inalag te Panisingan te

Manama diye te kaapuan niyu pinaahi ki prupita Isayas,

²⁶ ‘Hendiyei nu wey lalahi nu seini ne me etew:

Minsan egmenuwen niyu te egpammineg, kene kew iya egpakasabut.

Ne minsan egmenuwen niyu te egtengteng, kene kew iya egpakakita.

²⁷ Su memakehal ka ulu te seini ne me etew, insagpengan dan ka talinga ran, wey impileng dan ka mata ran.

Su kema ke egpakakita sikandan,

wey egpakarineg,

wey egpakasabut,

wey eglibed kayi te keddi,

ne egbawian ku sikandan.’”

²⁸ Ne miggipenga ni Pablu te migkahi, “Purisu keilangan ne egkanengnengan niyu ne ka lalag te Manama meytenged te kaluwasan, impangguhud e diye te kene ne me Hudiyu wey egpammineg sikandan kayi!” †

³⁰ Miggingumaan si Pablu te daruwa ne leg-un diye te in-ugpaan din ne baley ne in-arkilaan din, wey insagsahipe din ka langun ne migpanumbaley kandin.

³¹ Inwali rin ka meytenged te Peghari te Manama wey migpanulu meytenged te Magbebaye ne si Hisu Kris-tu. Mabulut ka pegpanulu din wey ware migbalabag kandin.

† *Due me sinulat ne inlagkes ka birsikulu 29 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne miggenendue: Te pegkapenga ni Pablu te eglalag kayi, nanguli e ka me Hudiyu ne amana egmekeg-apul.*

Ruma

Igpewun-a

impeendiye din te me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu ne egpalintutuu wey egsalig ki Hisu Kristu. Insulatan din sikandan eyew egpakaandam te pegbebentaan din ne pegpanumbaley diye te kandan. Migplanu si Apustulis Pablu ne egtrabahu duma te me Kristuwanen diye te kene de egkaluhey, ne egkataman eggendiyad sikandin te Ispanya pinaahi te bulig dan. Migsulat sikandin eyew te pegpangguhud meytenged te pegsabut din te pegpalintutuu te Kristuwanen wey te aldew-aldew ne peg-ugpe isip me Kristuwanen. Ka seini ne baseen, nasulatan te kumplitu ne pegpasabut ni Pablu meytenged te guhuren din.

Impangemusta rin ka migmalintutuu diye te Ruma, wey impangguhuran din te in-ampuan din sikandan. Pegkapenga rue, ingguhud e ni Pablu ka uluwan te sulat din, "Su pinaahi te Meupiya ne Panugtulen, impangneng te Manama ke immenu rin te eg-isip ne matareng ka me etew." (1:17a). Ka langun ne etew, Hudiyu ma wey se kene, keilangan ne egkeyimu ne matareng diye te tangkaan te Manama pinaahi te pegpalintutuu ki Hisu Kristu.

Ka seup ne impangguhud ni Pablu iyan ka iyam ne umul pinaahi te pegsabeka ki Kristu ne diye egpangkus te iyam ne rilasyun diye te Manama. Duen e keupianan te migmalintutuu duma te Manama wey inluwas sikandan pinaahi te geem te Panisingan te Manama puun te geem te sale wey te kamatayen. Te kapitulu 5-8, miggguhud si Pablu meytenged te tuyu te Balaud te Manama wey te geem te Panisingan te Manama due te migmalintutuu.

Migpakannekal si Pablu ne egkatabak din ka inse ke egmenuwen ne egpakatupu ka me Hudiyu wey ka kene ne me Hudiyu te planu te Manama para te langun ne etew. Impasabut ni Pablu ne baad e te planu te Manama ne ka peggubabe te me Hudiyu te kene de egkaluhey diye egpangkus te igpakawali ka Meupiya ne Panugtulen diye te kene ne me Hudiyu. Piru meytenged te peg-alam te Manama te me Hudiyu, indakelan din ded sikandan te geyinawa tenged te saad din te kaap-apuan dan. Puun kayi, ka langun ne etew egpakarawat te geyinawa wey hid-u te Manama pinaahi ki Kristu Hisus.

Te katammanan, migpanengneng si Pablu ke egmenuwen te peg-ugpe isip Kristuwanen, labew en iya te paahi te pegparawdawatey wey pegpaheyheyinaweey te tagse sabeka. Inlagkes din degma ka me uluwan iling te pegpamakey te Manama, ka katungdanan ne keilangan ne eggimuwen te me Kristuwanen diye te gubirnu wey te tagse sabeka, wey ka me inse meytenged te kunsinsya. In-epus ni Pablu ka sulat din pinaahi te pegpangemusta rin wey te me duma rin, wey te pegsaye din te Manama.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a wey uluwan 1:1-17

Migkeilangan ka etew te kaluwasan 1:18-3:20

Ka paahi te Manama te pegluwas te etew 3:21-4:25

Ka iyam ne umul due te ki Kristu 5:1-8:39

Ka planu te Manama meytenged te Israil 9:1-11:36

Ka peg-ugpe te Kristuwanen 12:1-15:13

Ka katammanan wey me pangemusta 15:14-16:27

¹ Sikeddiey si Pablu ka migpeuyan kayi. Uripen a ni Hisu Kristu wey in-alam a ne egkeyimu ne apustulis eyew egwali te Meupiya ne Panugtulen ² ne in-saad dengan te Manama pinaahi te me prupita diye te Matulus ne Kasulatan. ³ Ka Meupiya ne Panugtulen, meytenged sika te Anak din ne si Hisu Kristu. Ne sumale te kandin ne pegkeetew, kabuhalan sikandin ni Dabid. ⁴ Ne meytenged te pegkamatus din isip Manama, [†] impakita te Amey ne Anak din ka Magbebaye ta te peg-uyag kandin pinaahi te geem din. ⁵ Pinaahi ki

Kristu wey eyew egkareyrey sikandin, neyimu key ne apustulis tenged te keupiya te Manama eyew egpanulu te langun ne etew ne egpalintutuu wey egtuman kandin. ⁶ Sikaniyu degma se matig-Ruma, inlagkes kew alama te Manama eyew egkasabeka due ki Hisu Kristu.

⁷ Migsusulat a kaniyu langun due te Ruma ne miggeyinawaan wey in-alam te Manama ne egkeyimu ne me keet-etawan din.

Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey wey te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu.

[†] Te Grigu: Panisingan ne Matulus.

Ka pegbebentaan ni Pablu ne egpanumbaley diye te Ruma

⁸ Hun-a te langun, egpasalamat a te Manama ta pinaahi ki Hisu Kristu tenged kaniyu langun su nahuhud diye te langun ne inged ka pegpalintutuu niyu. ⁹ Ka Manama ka talagpamalehet ku ne layun ku sikaniyu iglagkes te peg-ampu ku. Sikandin ka Manama ne impamakey ku pinaahi te pegpakannekal ku te pegwali te Meupiya ne Panugtulen meytenged te Anak din. ¹⁰ Layun a eg-ampu diye te kandin ne igtuhut din perem ne egpakapanumbaley ad due te kaniyu. Su naluhey e ¹¹ ne amana ad iya egkeupian ne egpakigkita kaniyu eyew egpakapanulu a kaniyu te katuenan puun te Panisingan te Manama eyew egkeehet ka pegpalintutuu niyu. ¹² Iyan ku igpasabut ne egmabagbaggetey ki eyew egkeehet ka pegpalintutuu ta langun.

¹³ † Me suled, egkeupian a ne egkanengnengan niyu ne kamasalig ad migbebentaan ne egpanumbaley due te kaniyu, piru due egpakabalag keddiey taman kuntee. Egkeupian a ne eggendue su eyew duen e man-e perem me duma niyu due ne egkeuyan ku ne egpalintutuu e ki Hisus, iling te innimu ku te kene ne me Hudiyu diye te duma ne me inged. ¹⁴ Su ka katungdanan ne keilangan ne eggimuwen ku iyan ka egpangguhud te Meupiya ne Panugtulen diye te langun ne etew ne nekeiskuyla wey ware nekeiskuyla, wey diye te matagseb wey kene ne matagseb. ¹⁵ Sikan naa ka egkabagget-bagget ad iya degma ne egwali te Meupiya ne Panugtulen kaniyu due te Ruma.

¹⁶ †† Su kene ku igkeyilew ka Meupiya ne Panugtulen, su sika ka geem te Manama te pegluwas te langun ne egpalintutuu, an-anayan ka me Hudiyu wey peendiye te kene ne me Hudiyu. ¹⁷ ‡ Su pinaahi te Meupiya ne Panugtulen, impanengneng te Manama ke immenu rin te eg-isip ne matareng ka me etew. In-isip din sikandan ne matareng pinaahi re te pegpalintutuu, su sumale te nasulat te Kasulatan, "Egkeuyag ka etew ne namatareng pinaahi te pegpalintutuu rin."

Ka langet te Manama te me etew ne egsupak kandin

¹⁸ Impanengneng te Manama ne diye te langit ne egkalangetan sikandin te me etew ne egsupak kandin wey maddeet se hinimuwan, su egkabalabahan ka kamalehetan te mareet ne hinimuwan dan. ¹⁹ Su ka kamalehetan meytenged te Manama, nasabut dan e su sikandin mismu ka migpasabut kandan. ²⁰ Minsan kene egkiteen ka Manama, impapitew rin kanta ka karesen din ne ware egtamanan wey ka pegka-Manama rin pinaahi te immangimu rin. Amana egkasabut seini puun dengan te peggimu te kalibutan. Sikan naa, kene iya sikandan egpakapanalakaye ne ware nakasabut. ²¹ †† Su minsan neilaan dan e ka Manama, piru ware dan sikandin dayana wey pasalamati isip

Manama. Ke kene, ware karuan te egsumsumanen dan wey warad meupiya ne tahu te ulu ran, sikan naa ka kenad sikandan egsabut te kamalehetan. ²² Kahiyen dan ne me matagseb sikandan, kunaleg te egkengeungel bes. ²³ †† Ne ware dan simbaa ka Manama ne ware egpatayan, ke kene, iyan dan insimba ka diyus-diyus ne impeiling te etew ne due kamatayen, wey te manuk-manuk, me mananap wey te me uled.

²⁴ Purisu imparuyun-duyunan e sikandan te Manama ne eggimu te mallindit ne igkeupii te suman-suman ††† dan, sikan naa ka migparulun-dulunan dan e ka langun ne malindit ne himu ne egpekeyilew te me lawa ran. ²⁵ Ne ware sikandan migpalintutuu te kamalehetan meytenged te Manama su iyan dan impalintutuuwan ka ubat. Ne iyan dan insimba wey impamakey ka innimu re te Manama wey imbalahad dan ka Talag-gimu ne iyan perem eleg ne egsayeen te ware egta-manan. Malehet iya!

²⁶ Puun due, imparuyun-duyunan e sikandan te Manama ne egparulun-dulun te mekeyilew-hilew ne igkeibeg te me lawa ran. Ne minsan ka me malitan, kenad ne lukes pad ka egguliren dan su egmeel-eliney e. ²⁷ Ne iling ded degma ka me lukes, me baliyuten e sikandan wey kenad ne malitan ka egguliren dan su egmeel-eliney e degma. Sikandan se migparulun-dulun kayi te mekeyilew-hilew ne hinimuwan, egdusaan sikandan sumale te sale dan.

²⁸ Ne puun su ware karuan kandan ka peg-ila te Manama, imparuyun-duyunan din e sikandan te mallindit ne suman-suman dan wey te hinimuwan ne kene perem ne eleg ne eggimuwen. ²⁹ Neelin naan de iya ne mareet ka egkasuman-suman dan ne eggimuwen. Maddeet sikandan, me halamlamen, me talagdereet, me iimmeen, me talaggimatey, me usig, me limbungen, malindit se egsumsumanen wey salupeten. ³⁰ Me id-iranen sikandan wey egdumut te Manama. Malangit ne egpanlelalag, egmapitew-pitew re wey me hambuhen, layun egsuman-suman te mareet ne eggimuwen wey talagsupak te amey wey iney ran. ³¹ Egkengeungel sikandan, kene egkasalihan, ware geyinawa ran diye te duma wey kene ne hiid-uwen. ³² Minsan nanengnengan dan e ka Balaud te Manama ne likes te kamatayen ka eggimu te iling dutu, piru imparulun-dulunan dan ded seeye ne eggimuwen wey indayan dan pad ka duma ne eggimu te iling dutu.

Ka matareng ne peggukum te Manama

2 ††† Na, kene ka suman-suman ne egpakapanalakaye ka te Manama te peggukum nu te duma nu ne mareet se hinimuwan iling keykew. Su emun ke miggukuman nu sikandin, sikeykew red iya ka miggukum te pegkeetew nu. ² Su nakanengneng ki ne eleg ka Manama te peggukum din te me etew ne mareet se hinimuwan. ³ Purisu kene ka suman-suman ne egpakaalihu ka te legpad te Manama ke nekeg-iling kew red te miggukuman nu ne mareet se hinimuwan.

† 1:13 Him 19:21. †† 1:16 Mar 8:38. ‡ 1:17 Hab 2:4. ††† 1:21 Ipi 4:17-18.

†† 1:23 Diy 4:16-18. ††† Te Grigu: pusung. †††† 2:1 Mat 7:1; Luk 6:37.

⁴ Ka Manama amana iya ne meupiya kanta, nenaneyi egkeupul, wey kene egkapelaan. Ne kema ke imma-reet nu re te egsuman-suman sika? Ware ke bes nakataha te neyid-u keykew ka Manama eyew eg-in-niyug ka te me sale nu? ⁵ Piru tenged su makehal ka ulu nu wey kene ka eg-inniyug te sale, nasi egmabehat ka iglepad te Manama keykew te aldew te langet din. Te sikan aldew, egkakite e ka matareng ne peggukum din. ⁶ † Su egsulian te Manama ka tagse sabeka sumale te hinimuwan din. ⁷ Egbehayan din te umul ne ware egtamanan seeye se migpabulus miggimu te meupiya eyew egkarayan te Manama wey egbantuhen. ⁸ Piru seeye se egmanuhes-tuhes wey ware migpalintutuu te kamalehetan wey nasi miggimu te mareet, egpaka-neem-neem te egmangel-ebel ne langet te Manama. ⁹ Egkababayaran wey egkalasayan ka langun ne etew ne miggimu te mareet: an-anayan ka me Hudiyu wey peendiye te kene ne me Hudiyu. ¹⁰ Piru egkarayan wey egbantuhen wey egbehayan te keupianan te Manama ka langun ne miggimu te meupiya: an-anayan ka me Hudiyu wey peendiye te kene ne me Hudiyu ¹¹ †† su nekeg-iling de iya ka peggukum te Manama te langun.

¹² Su egdusaan te Manama ka kene ne me Hudiyu emun ke egpakasale sikandan minsan ware sikandan nabehayi te Balaud te Manama. Ne ka me Hudiyu mule, egdusaan pinaahi te Balaud te Manama ke egpakasale sikandan. ¹³ Su kene ne iyan in-isip ne matareng diye te tangkaan te Manama ka migpamineg te Balaud, ke kene, ka migtuman te Balaud. ¹⁴ Su minsan ware nabehayi te Balaud te Manama ka kene ne me Hudiyu, piru hendue te egkatuman dan ded ka Balaud te egpanuluen sikandan te suman-suman dan te eleg ne eggimuwen. ¹⁵ Impakita ran pinaahi te meupiya ne himu ran ne napamulaan e ka me pusung dan te me suhu diye te Balaud, su egpakasuman-suman e sikandan ke meupiya naa ka inimu ran wey ke mareet. ¹⁶ Egkeyitabu seini te aldew ne egpewukuman e te Manama ki Kristu Hisus ka neeles ne hinimuwan wey suman-suman te me etew, sumale te Meupiya ne Panugtulen ne inwali ku.

Ka me Hudiyu migsupak te Balaud

¹⁷ Sikaniyu se iling ku te Hudiyu, migsalig-salig kew te Balaud wey migpegpeggasal ne marani te Manama. ¹⁸ Ne nakanengneng kew degma ke nekey ka igkeupii te Manama wey napanulu te Balaud ke nekey ka meupiya. ¹⁹ Nasabeka ka suman-suman niyu ne talagkitkit kun te me butud, wey layag te seeye se diye pad te marusilem, ²⁰ wey talagpanulu te me ungel, wey te me etew ne egpekeiling te me bate. Su nanengnengan niyu ne ka katuenan wey kamalehetan due te Balaud te Manama. ²¹ Na, kene niyu naa egpanuluen ka pegkeetew niyu emun ke talagpanulu kew te дума? Migwali kew ne kene egpanakew, egkaayun naa ne egpanakew kew? ²² Migkahi kew ne ingkene ka pegpanlibug, egpanlibug kew naa? Ingkeepes niyu ka me diyus-diyus, egpanakawan niyu naa ka me timplu ne

† 2:6 Sal 62:12; Lal 24:12. †† 2:11 Diy 10:17.

impanahuan kayi? ²³ Na sikaniyu se migpegpeggasal te Balaud te Manama, egpeyilawan niyu naa ka Manama pinaahi te pegsupak niyu te Balaud? ²⁴ † Su nasulat te Kasulatan, "Tenged kaniyu te me Hudiyu, imbaley-baley te kene ne me Hudiyu ka ngaran te Manama."

²⁵ Duen de karuan te pegpatuli niyu, ke egtumanen niyu ka Balaud. Piru ke egsupaken niyu ka Balaud, henduen kew red te kene ne me Hudiyu ne ware natulii. ²⁶ Purisu ke egtumanen te kene ne me Hudiyu ka Balaud, minsan ware sikandan natulii piru eg-ileen te Manama ne natulian. ²⁷ Sikandan se ware natulii piru egtuman te Balaud, iyan egpakapeyilew kaniyu diye te Manama su natulian kew wey due Balaud piru nasi migsupak kayi. ²⁸ Su ka malehet ne Hudiyu, kene ne diye de te ulaula, wey ka malehet ne pegpatuli, kene ne diye de te lawa. ²⁹ †† Ka malehet ne Hudiyu wey natulian, kene ne puun su natulian sikandin sumale te Balaud, ke kene, puun su imbalbalawan e te Panisingan te Manama ka pusung din. Minsan kene sikandin egdayanen te me etew piru ka Manama egdayan kandin.

3 Na, nekey naa ka nakameupiya te me Hudiyu du te kene ne Hudiyu? Duen naa karuan te pegpatuli? ² Amana ne masalig ka nakameupiya isip Hudiyu! Hun-a te langun, ka me Hudiyu ka insalihan te lalag te Manama. ³ Piru due me Hudiyu ne kene ne matinumannen. Puun due, kene naan e degma egmatinumannen ka Manama wey egbalaharen din naan e ka saad din? ⁴ † Kene! Su kene ne ubaten ka Manama minsan pad ubaten ka langun ne etew. Su sumale te nasulat te Kasulatan,

"Manama, emun ke eglalag ka, egkanengnengan ne matareng ka.

Ne emun ke due egsumbung keykew, egpanalu ka iya."

⁵ Ne kema ke due egkahi, "Piru ke iyan egpakita te pegkamatareng te Manama ka me sale ta, kene ne eleg ne eglegparan ki te Manama." (Migpangasak a iling te ware aperu ne etew.) ⁶ Kene ki iya egpakakahi te iling due! Su emun ke kene ne matareng ka Manama, egmenuwen din naa te eggukum ka langun ne etew kayi te ampew te tane?

⁷ Ne kema ke due man-e egkahi, "Piru ke igkapapitew pinaahi te peg-uubat ku ne layun malehet ka lalag te Manama wey egmabantug sikandin tenged kayi, mani naa te eggukuman e pad ne makasesale?"

⁸ Due imbayung kanami ne migkahi key kun, "Mania te kene ki eggimu te mareet eyew meupiya ka egpangkusan?" Sikandan se me talagbayung, eleg ne eglegparan.

Ware etew ne matareng

⁹ Na, me-meupiya ki naan pad se me Hudiyu te kene ne me Hudiyu? Kene! Su ingkahi kud e ne ka langun ne etew nariralem te geem te sale, Hudiyu ma wey se kene. ¹⁰ †† Su sumale te Kasulatan,

‡ 2:24 Isa 52:5 (LXX). †† 2:29 Diy 30:6. †† 3:4 Sal 51:4 (LXX). ††† 3:10 Sal 14:1-3 (LXX); Sal 53:1-3 (LXX).

“Ware minsan sabeka ne etew ne matareng,
¹¹ ware sabeka ne egpakasabut te Manama wey ware egpammitew kandin.
¹² Mig-inniyuhan dan langun ka Manama wey warad karuan dan diye te kandin;
 wey ware minsan sabeka ne miggimu te meupiya.
¹³ † Egpekeiling te enggareg ne lebeng ka abelengan dan,
 inggamit dan ka me dile dan te pegpanlimbung wey egpekeiling te las te uled ka me lalag dan.
¹⁴ †† Neelin ne masakit ne dilus ka diye te be-be dan.
¹⁵ ‡ Malemu re diye te kandan ka peggimatey;
¹⁶ Egdereet sikandan wey egbayad-bayad te me etew minsan hendei sikandan egbaye.
¹⁷ Ware sikandan nakataha te dalan te keupianan,
¹⁸ †† wey ware pegkaaldekan te Manama.”
¹⁹ Nakanengneng ki ne seeye se imbehayan te Balaud iyan perem egtuman dutu, sikan naa sikanta se me Hudiyu, kene ki egpakapangatarengan ne ware sale ta wey eggukuman ki te Manama дума te langun ne etew kayi te ampew te tane. ²⁰ †† Su ware eg-isipen ne matareng diye te tangkaan te Manama pinaahi te pegtuman te Balaud. Su ka Balaud ilaan de ne due sale te etew.

Ka paahi te Manama te peg-isip ne matareng te etew

²¹ Piru kuntee, impanengneng e te Manama ka paahi ke immenu rin te peg-isip ne matareng ka me etew, piru kene ne pinaahi te pegtuman te Balaud. Nasulat seeye ne paahi diye te Balaud ni Muwisis wey te sinulat te дума ne me prupita. ²² †† In-isip ne matareng te Manama ka langun ne migpalintutuu wey migsalig ki Hisu Kristu. Nekeg-iling de iya ka langun diye te kandin ²³ su nakasale ka langun wey nakariyu-diyu e te kabantug te Manama. ²⁴ Piru tenged te keupiya wey keyid-u ne indasag te Manama kanta langun, in-isip ki nikandin ne matareng pinaahi te peglekat kanta ni Kristu Hisus. ²⁵ Impeuyan sikandin te Manama isip igpalangesa te sale ta eyew egkapasaylu ki ke egpalintutuu wey egسالig ki kandin. Ne puun due, igkapapitew te Manama ka katareng din su imbalahad din pad dengan ka me sale te me etew wey ware din sikandan duseyi. ²⁶ Neyimu sika te Manama eyew kuntee igkapapitew rin ka katareng din pinaahi ki Hisus. Matareng sikandin wey eg-isipen ne matareng ka langun ne egpalintutuu wey egسالig ki Hisus.

²⁷ Purisu kene ki egpakapeggasal te pegkamatareng ta su in-isip ki nikandin ne matareng tenged te pegpalintutuu ta ki Hisu Kristu wey kene ne tenged te pegtuman ta te Balaud. ²⁸ Su migsuman-suman key ne in-isip ne matareng te Manama ka etew tenged te pegpalintutuu, kene ne tenged te pegtuman te Balaud. ²⁹ Ne kene ne Manama re sikandin te me Hudiyu su Manama red degma sikandin te kene ne me Hudiyu, ³⁰ ††† su sabsabeka re ka Manama. Ne elin din eg-isipen

† 3:13 Sal 5:9 (LXX); Sal 140:3. †† 3:14 Sal 10:7 (LXX). ‡ 3:15 Isa 59:7-8. ††† 3:18 Sal 36:1. ††† 3:20 Sal 143:2; Gal 2:16. ††† 3:22 Gal 2:16. †††† 3:30 Diy 6:4; Gal 3:20.

ne matareng ka me Hudiyu wey ka kene ne me Hudiyu tenged de te pegpalintutuu ran. ³¹ Ne puun te pegpalintutuu ta, indapig te naan e ka Balaud? Ware, su nasi te re iya impamalehetan ka Balaud.

In-isip ne matareng si Abraham tenged te pegpalintutuu rin

4 Nekey naa ka igkalalag ta meytenged te neula-ula ni Abraham ne apu ney te me Hudiyu? ² Ne emun ke in-isip ne matareng si Abraham te Manama pinaahi te hinimuwan din, due perem igpakapeggasal din. Piru ka malehet, ware igpakapeggasal rin diye te tangkaan te Manama. ³ § Su nasulat te Kasulatan ne migenendue, “Migpalintutuu si Abraham te Manama, sikan naa ka in-isip sikandin ne matareng te Manama.” ⁴ Egsuulan ka etew ne egtrabahu, piru kene egkaayun ne eg-isipen ne dasag ka insuul kandin su bayad te pegtrabahu rin. ⁵ Piru ka etew ne ware miggimu te minsan nekey eyew egkaluwas piru migsalig te Manama ne eg-isip ne matareng te seeye se me etew ne kene pad eg-ikul te Manama, eg-isipen sikandin ne matareng tenged te pegpalintutuu rin. ⁶ Sikan ded ka igpasabut ni Dabid te ingkahi rin ne egpanalanganin ka etew ne in-isip ne matareng te Manama, kene ne tenged te hinimuwan din:

⁷ †† “Egpanalanganin seeye se impasaylu e te Manama,

wey in-awe e ka me sale!

⁸ Egpanalanganin ka etew ne inlingawan e ka sale te Magbebaye ne Manama!”

⁹ Na, kandan naan de te me Hudiyu ne nenatulian ka sika ne panalangin, wey ke lagkes e degma ka kene ne me Hudiyu ne ware nenatulii? Nakahi kud e ne in-isip ne matareng si Abraham te Manama tenged de te pegpalintutuu rin. ¹⁰ Ken-u naa seeye neyitabu? Te timpu naa ne natulian e si Abraham wey ke ware pad sikandin natulii? Neyitabu seeye te timpu ne ware pad sikandin natulii. ¹¹ ††† Intulian sikandin isip tuus ne matareng e tenged te pegpalintutuu rin te ware pad sikandin natulii. Sikan naa ka neyimu sikandin ne amey te langun ne migpalintutuu ne ware pad natulii eyew eg-isipen degma te Manama ne matareng sikandan. ¹² Ne amey degma si Abraham te nenatulian, kene ne puun de su nenatulian sikandan, ke kene, tenged su mig-iling degma sikandan te pegpalintutuu te amey ney ne si Abraham te ware pad natulii.

Ka saad te Manama ne egkarawat pinaahi te pegpalintutuu

¹³ †† Iyan saad te Manama diye te ki Abraham wey te me kabuhalan din ne egkaangken dan ka kalibutan. Ne kene ne tenged te pegtuman din te Balaud ka egpuunan te sika ne saad, ke kene, tenged te pegpalintutuu wey in-isip sikandin ne matareng te Manama.

¹⁴ ††† Su emun ke iyan de egpakaangken te saad te

§ 4:3 Hin 15:6; Gal 3:6. †† 4:7 Sal 32:1-2. ††† 4:11 Hin 17:10. †††† 4:13 Hin 17:4-6; 22:17-18; Gal 3:29. †††† 4:14 Gal 3:18.

Manama ka migtuman te Balaud, egkeyimu ne ware karuan te pegpalintutuu ta wey te saad te Manama. ¹⁵ Su ka Balaud ka egpuunan ne egdusaan te Manama ka me etew. Ke ware balaud, ware degma egkasupak te me etew.

¹⁶ † Purisu tenged de te pegpalintutuu ne egkarawat te me etew ka insaad te Manama eyew pamalehet ne innimu rin sika isip dasag diye te me kabuhalan ni Abraham. Ka saad te Manama kene ne para re te me Hudiyu ne migtuman te Balaud, ke kene, egkarawat iya te langun ne migpalintutuu iling ki Abraham su sikandin ka amey te langun ne migpalintutuu. ¹⁷ †† Su due nasulat te Kasulatan ne miggenendue, "Innimu ku sikeykew ne amey te me etew puun te masulug ne me nasud." Ne natuman sika su neyimu si Abraham ne amey ta langun diye te tangkaan te Manama ne impalintutuuwan din. Sikandin ka Manama ne egpekeyuyag te me minatey wey egpakakahi ne duen e ka ware pad. ¹⁸ ‡ Migpalintutuu si Abraham wey migpallateng te insaad kandin te Manama minsan hendue te kenad egkatuman. Sikan naa ka neyimu sikandin ne amey te me etew puun te masulug ne me nasud sumale te ingkahi kandin te Manama ne miggenendue, "Egpekeiling kasulug te me bituen diye te langit ka me kabuhalan nu." ¹⁹ †† Te seeye ne timpu, egkabuyag e si Abraham wey hendue te kenad egpakaanak su egmahatus (100) e ka idad din. Nakataha degma sikandin ne kenad eg-anak ka asawa rin ne si Sara, piru ware sikandin mig-engked ka migpalintutuu. ²⁰ Ware sikandin migduwa-ruwa ne egkatuman ka insaad te Manama kandin wey nasi de iya neehet ka pegpalintutuu rin, wey insaye din ka Manama. ²¹ Nasabeka ka suman-suman din ne ka Manama egpakatuman iya te insaad din. ²² Purisu tenged te sika ne pegpalintutuu, in-isip sikandin ne matareng te Manama. ²³ Ne kene ne ki Abraham de ka insulat ne lalag ne miggenendue, "In-isip sikandin ne matareng," ²⁴ ke kene, nalagkes ki degma se egpalintutuu wey egسالig te Manama ne mig-uyag te Magbebaya ta ne si Hisus. ²⁵ †† Impeyimatayan si Hisus tenged te me sale ta wey in-uyag sikandin eyew eg-isipen ki ne matareng te Manama.

Ka pegkahale tenged te pegkamatareng

5 Purisu tenged su in-isip kid ne matareng te Manama tenged te pegpalintutuu ta, nekeg-uli e ka meupiya ne geyinawa ta diye te kandin pinaahi te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu. ² Ne pinaahi te pegpalintutuu ta diye te kandin, nakaneem-neem ki te seini se keupiya wey keyid-u te Manama ne migdesdesenan tad e. Ne egkahale ki man-e te impallateng ta ne egpakasawit te katelesan te Manama. ³ Ne kene ne sikan de, su igkahale ta degma minsan due me pegbayad-bayad kanta su egpakabasbas sika kanta ne egkateu ne eg-antus. ⁴ Ne emun ke egkateu kid ne eg-antus, egkeehet e ka pegpalintutuu ta. Ne emun ke egkeehet e ka pegpalintutuu ta, egpakapallateng kid ne egpaka-

sawit te katelesan te Manama. ⁵ Kene ki egkeyilawan te impallateng ta su nakapamule e ka geyinawa te Manama kayi te pusung ta pinaahi te Panisingan din ne imbehey rin kanta.

⁶ Te eleg ne timpu taheed te kene ki pad egpekeyimu te igkeupii te Manama, migpeyimatey si Kristu para te me etew ne kene eg-ikul te Manama. ⁷ Na, ware buwa etew ne egpeyimatey para te matareng ne etew, piru kema ke duen buwa etew ne kene egkaaldeke ne egpeyimatey para te meupiya ne etew. ⁸ Piru impapitew te Manama ka dakel ne geyinawa rin kanta su migpatey si Kristu para kanta te makasesale ki pad te seeye ne timpu.

⁹ Ne puun su in-isip kid te Manama ne matareng pinaahi te langesa ni Kristu, wey ki naan pa iya kene egluwasen nikandin ligkat te legpad te Manama keureme. ¹⁰ Su minsan kuntere ki pad dengan te Manama, piru nekeg-uli ded ka meupiya ne geyinawa ta kandin pinaahi te kamatayen te Anak din. Ne puun su nekeg-uli ded ka meupiya ne geyinawa ta kandin, wey ki naan pa iya kene egkaluwas keureme te neuyag man ded si Kristu. ¹¹ Ne kene ne sikan de, su imbehayyan ki te Manama te kahale tenged te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu ne iyan egpuunan ne nekeg-uli ka meupiya ne geyinawa ta te Manama.

Ka intamanan te innimu ni Adan wey te innimu ni Kristu

¹² †† Ne nakaseled ka sale kayi te ampew te tane pinaahi ki Adan, wey ka sale mig-uyan te kamatayen, wey ka langun egbaye te kamatayen su nakasale ka langun ne etew. ¹³ Minsan tapey e kayi te ampew te tane ka sale te ware pad ibehey ka Balaud, piru ware neila su ware Balaud. ¹⁴ Piru minsan pad iling due, narahabas ka langun namatey puun pad te timpu ni Adan taman te timpu ni Muwisis, minsan seeye se kene ne iling ka sale te ki Adan ne migsupak te Manama.

Si Adan ka egkapahunsilingan te nakasinundul ne si Kristu. ¹⁵ Piru ware nekeg-iling ka sale ni Adan wey ka indasag te Manama. Su masulug ka nammatey tenged te sale te sabeka ne etew, piru subla pad iya ne dakel ka keupiya wey keyid-u te Manama wey ka dasag din diye te masulug ne me etew pinaahi te keupiya wey keyid-u te sabeka ne etew ne si Hisu Kristu. ¹⁶ Ne ware degma nekeg-iling ka egpangkusan te sale ni Adan wey te indasag te Manama. Su egkarahabas ka me etew ne egleparan tenged te sale ni Adan, piru egkapasaylu ka me etew te dakel ne sale dan wey eg-isipen ne matareng tenged te dasag te Manama. ¹⁷ Egkarahabas ka langun egpatey tenged te sale te sabeka ne etew. Ne tenged degma te sabeka ne etew ne si Hisu Kristu, subla pad iya ne egkabayangan te umul ne ware egtamanan seeye se nakarawat te dakel ne keyid-u te Manama wey te katareng ne indasag din.

¹⁸ Purisu tenged te sale te sabeka ne etew, egkarahabas te legpad ka langun ne etew, ne tenged degma

† 4:16 Gal 3:7. †† 4:17 Hin 17:5. ‡ 4:18 Hin 15:5. †† 4:19 Hin 17:17. †† 4:25 Isa 53:4-5.

††† 5:12 Hin 3:6.

te matareng ne himu te sabeka ne etew ne si Kristu, eg-isipen ded ne matareng ka me etew wey eg-pakarawat te umul ne ware egtamanan. ¹⁹ Tenged te pegsupak te sabeka ne etew, masulug ka neyimu ne makasesale. Ne tenged degma te pegtuman te sabeka ne etew, masulug ka egkeyimu ne matareng.

²⁰ Imbehey te Manama ka Balaud eyew egkaneng-nengan te me etew ne dakel ka sale dan. Tenged due, nasi de iya migdakel ka sale, piru nanasnasian de iya degma migdakel ka keupiya wey keyid-u te Manama.

²¹ Ne eyew iling te sale ne egpakarahabas te langun ne egpatey, ka keyid-u degma te Manama egpakarahabas te me etew ne egkeisip ne matareng wey egpakarawat te umul ne ware egtamanan pinaahi te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu.

Ka pegpatey wey pegkeuyag due ki Kristu

6 Na, nekey naa ka igkalalag ta? Egpabulus ki naa ka eggimu te sale eyew egkanasnasian egdakel ka keupiya wey keyid-u te Manama? ² Kene! Su meytenged te sale, nekeiling te migpatey kid due wey kene kid egpabulus eggimu te sale. ³ Nanengnengan niyud ne sikanta langun se nabewutismuwan e ne nasabeke e due ki Kristu Hisus, in-isip kid ne nakalagkes degma kandin te migpatey. ⁴ Su te nabewutismuwan kid e, nakalagkes kid ki Kristu te inlebeng eyew eg-ugpe ki degma te iyam ne umul iling te pegkeuyag ni Kristu pinaahi te karesen te Amey. ⁵ Su emun ke nakalagkes kid kandin te migpatey, eg-pakalagkes ki red man-e te pegkeuyag din. ⁶ Su nanengnengan ta ne inlansang e te krus ka tapey ne pegkeetew ta duma kandin eyew egkareetan e ka lawa ta ne makasesale wey kene kid e egkeuripen te sale. ⁷ Su kenad eg-utengan te sale ka etew ne migpatey e. ⁸ Ne emun ke nakalagkes kid ki Kristu te migpatey, eg-palintutuu ki ne egkalagkes ki degma te umul rin. ⁹ Su nanengnengan ta ne kenad egpatey pad eg-abey si Kristu puun su neuyag din e, wey kenad sikandin eg-utengan te kamatayen. ¹⁰ Su kasabeka re sikandin migpatey eyew te peg-awe te sale wey kenad egkaabey pad. Piru ka peg-ugpe din kuntee para te pegpamakey te Manama. ¹¹ Purisu is-isipa niyu degma ne nekeiling te migpatey kew e wey kenad egpakasale ^{††} piru neuyag kew eyew egpamakey te Manama tenged te pegsabeka niyu ki Kristu Hisus.

¹² Sikan naa, kene niyu paruyun-duyuni ka sale ne egmandu kaniyu eyew kene kew egpakaruma-ruma te mareet ne igkeupii te lawa niyu. ¹³ Kene niyu paruyun-duyuni ne egpakasale ka minsan nekey ne baad te lawa niyu, ke kene, paruyun-duyuni niyu ka Manama ne eggamit te lawa niyu isip me etew ne nammatey piru in-uyag e. Ne ipahamit niyu te Manama ka intiru ne lawa niyu te matareng ne hinimuwan. ¹⁴ Su ka sale, kenad egmandu kaniyu tenged su ware kew nariralem te Balaud, ke kene, nariralem kew e te keyid-u.

Ka eggimu te matareng

¹⁵ Nekey naan e, eggimu ki naan ded te sale su ware ki nariralem te Balaud, ke kene, te keyid-u? Kene!

¹⁶ Ware kew bes nakataha ne emun ke egpeiluk-iluk kew te senge etew isip matinumanen ne uripen, sikandin iya ka ahalen niyu? Sikan naa, emun ke eg-paruyun-duyun kew te sale, uripen kew iya te sale ne diye egpangkus te kamatayen. Ne emun egpeuripen kew eyew te pegtuman te Manama, egkeyimu kew ne matareng. ¹⁷ Piru migpasalamat a te Manama su sikaniyu se neuripen dengan te sale, malehet ne migmatinumanen e kuntee te kamalehetan ne impan-ulu kaniyu. ¹⁸ Nakaawe kew e puun te sale wey neyimu ne uripen te pegkamatareng. ¹⁹ Iyan ku re inggamit ka pahunsilingan ne mahaan de egkasabut, su malebud pad ka isip niyu. Imparuyun-duyunan niyu dengan ka intiru ne lawa niyu ne eggimu te malligsem wey migpanaman-taman kew miggimu te mareet. Piru kuntee, iparuyun-duyun niyu ka intiru ne lawa niyu te pegkamatareng eyew egmatulus kew.

²⁰ Su kene kew pad dengan ne uripen te pegkamatareng te neuripen kew pad te sale. ²¹ Ne nekey naa ka meupiya ne egkaangey niyu te maddeet ne nangimu niyu dengan ne ingkeyilew niyud kuntee? Ware iya su kamatayen ka egpangkusan due. ²² Piru kuntee te nakaawe kew e puun te sale wey neyimu kew e ne uripen te Manama, ka meupiya ne egkaangey niyu iyan ka pegkamatus ne egpangkus diye te umul ne ware egtamanan. ²³ Su iyan bayad te peggimu te sale ka kamatayen, piru iyan dasag te Manama ka umul ne ware egtamanan tenged te pegsabeka ta ki Kristu Hisus ne Magbebaye ta.

Ware kid neuripen te Balaud

7 Me suled, nakanengneng a ne egpakasabut kew iya te iglalag ku su nakataha kew te Balaud. Natahaan niyu ne duen de katenged te Balaud diye te etew ke manekal pad sikandin. ² Iyan panunggilingan ka manggiasawe e ne malitan ne egkeyiketan pad diye te asawa rin taheed te manekal pad ka iglukes din. Piru ke egpatey e ka asawa rin, kenad sikandin egkeyiketan te balaud te pegpaasaweey. ³ Purisu egpakanlibug ka malitan ke eg-asawa sikandin te manekal pad ka asawa rin. Piru ke egpatey e, kenad sikandin egkeyiketan te balaud te pegpaasaweey wey kenad egpakanlibug ke egbalew-balew sikandin eg-asawa. ⁴ Iling naan ded due me suled, nakaawe kew e te Balaud pinaahi te pegkalagkes niyu ki Kristu te migpatey. Ne nasakup kid e nikandin te neuyag ded eyew mabehas ka pegpamakey ta te Manama. ⁵ Su dengan te eg-paruyun-duyunan te pad ka igkeupii te lawa ta ne makasesale, nasi de iya neulat ka ibeg ta te malindit ne igkeupii te lawa ta te nakanengneng kid e te Balaud, ne sika diye egpangkus te kamatayen. ⁶ Piru ware kid e kuntee neyiketi te Balaud su migpatey kid due te mig-uripen dengan kanta. Ka pegpamakey ta kuntee

† 6:4 Kul 2:12. †† Te Grigu: migpatey te sale.

te Manama kenad ne pinaahi te nasulat ne Balaud, ke kene, pinaahi te iyan ne peg-ugpe ne egpuun te Panisingan te Manama.

Egkeilaan ka sale pinaahi te Balaud

^{7†} Na, nekey naa ka igkalalag ta? Egpakakahi ki naa te mareet ka Balaud? Kene! Su wara a perem nakataha ke nekey ka sale ke ware Balaud. Wara a nakataha ke nekey ka pegkeimma ke ware pa migkahi ka Balaud, "Kene ka egkeimma!" ⁸ Piru tenged te sale ne tapey kayi te keddi, nasi e re iya egkanasnasian ne egkeimma tenged te sika ne suhu. Su emun ke ware Balaud, ware degma geem te sale. ⁹ Manekal e pad dengan te ware e pad nakasabut te Balaud, piru te nakasabut ad e, hendue te naalimukawan ad te tapey ne pegkamakesale ku ¹⁰ wey iling te migpatey ad e diye te Manama. Sikan naa ka Balaud ne iyan perem egbehey te umul, iyan nasi migpuunan te kamatayen ku. ^{11††} Su pinaahi te Balaud, migpalimmakut ka sale ne tapey e kayi te keddi eyew peglimbung keddi, wey newukuman ad te Balaud ne egpatey.

¹² Sikan naa, matulus ka Balaud wey matareng wey meupiya ka langun ne suhu ne due te Balaud. ¹³ Ne migpasabut naa ne iyan nakapatey keddi ka meupiya? Kene! Su iyan ka sale ne tapey e kayi te keddi, wey inggamit de ka meupiya eyew egkamelmelehan ne mareet ka sale. Ne pinaahi te Balaud, egkakita ka subla ne kareet te sale.

Ka samuk diye te diralem ta

¹⁴ Nanengnengan ta ne meupiya ka Balaud su diye migpuun te Manama. Piru etew e re ne egpakasale wey iling te imbelegye isip uripen te sale. ^{15‡} Neinu-inu a te egkeyimu ku, su kene ku egkeyimu ka igkeupii ku ne eggimuwen, ke kene, iyan ku mule egkeyimu ka igkeupes ku. ¹⁶ Sikan naa, emun ke igkeupes ku ka egkeyimu ku ne mareet, eg-uyun a ne meupiya ka Balaud. ¹⁷ Sikan naa ka kene ne sikeddi ka eggimu kayi, ke kene, ka sale ne tapey e kayi te keddiey. ¹⁸ Su nakanengneng a ne ware meupiya kayi te lawa ku ne makasesale, tenged su minsan egkeupian a ne eggimu te meupiya piru kene ku egkeyimu. ¹⁹ Su kene ku egkeyimu ka meupiya ne igkeupii ku ne eggimuwen, ke kene, iyan ku egkeyimu ka mareet ne igkeupes ku ne eggimuwen. ²⁰ Sikan naa, emun ke eggimuwen ku ka igkeupes ku, kenad ne sikeddi pad ka eggimu due su ka sale e ne tapey e kayi te keddi.

²¹ Purisu nanengnengan ku seini ne kamalehetan: te timpu ne egkeupian a ne eggimu te meupiya, due iya degma ka mareet ne igkeupii te lawa ku. ²² Su amana iya ingkahale te pusung ku ka Balaud te Manama. ²³ Piru naheram ku ne due lein ne balaud kayi te lawa ku ne migpakig-ehet te Balaud ne igkeupii te suman-suman ku. Sika ka nekeuripen keddi te sale ne kayi te keddiey. ²⁴ Mekeyid-u-hid-u a amana! Hentew buwa ka egluwas keddiey puun te lawa ku ne eggukuman ne

egpatey? ²⁵ Selamat te Manama ne nakaluwas keddi pinaahi te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu.

Na, egkeupian ka suman-suman ku ne egtuman te Balaud te Manama, piru iyan ku egkatuman ka mareet ne igkeupii te lawa ku ne makasesale.

Ka pegparuma-ruma ta te Panisingan te Manama

8 Purisu kenad e ne likes te dusa te Manama seeye se nasabeke e ki Kristu Hisus. ² Su tenged te pegsabeka ta ki Kristu Hisus, ka Panisingan te Manama ne egbehey te umul iyan nakapaawe kanta puun te Balaud ne migbehey te geem te sale ne diye egpangkus te kamatayen. ³ Kene ki igpakapaawe te Balaud puun te geem te sale su mahuye ki tenged te makasesale ne lawa ta. Piru innimu te Manama ka kene egkeyimu te Balaud. Impeendini rin ka Anak din ne due lawa iling te etew ne makasesale eyew igpalangesa te sale ta. Ne pinaahi te lawa rin, nakaawe ki puun te geem te sale ⁴ eyew egkatuman kayi te kanta ka matareng ne suhu te Balaud. Su ware kid migparuma-ruma te makasesale ne lawa ta, ke kene, te Panisingan te Manama. ⁵ Su seeye se migparuma-ruma te makasesale ne lawa ran, iyan dan de iya egsumsumanen ka mareet ne igkeupii te lawa ran. Piru seeye se migparuma-ruma te Panisingan te Manama, iyan dan egsumsumanen ka igkeupii rin. ⁶ Emun ke iyan diye dapit te suman-suman te etew ka igkeupii te lawa rin ne makasesale, diye sika egpangkus te kamatayen, piru emun ke iyan diye dapit te suman-suman din ka Panisingan te Manama, egkeuyag sikandin te ware egtamanan wey due keupianan. ⁷ Su kuntere te Manama ka etew ne iyan diye dapit te suman-suman din ka igkeupii te lawa rin ne makasesale, su kene sikandin egtuman te Balaud te Manama wey kene iya sikandin egpakatuman kayi. ⁸ Ne seeye se migparuma-ruma te igkeupii te lawa ran ne makasesale, kene egpakapahale te Manama.

⁹ Piru sikaniyu, ware kew e migparuma-ruma te igkeupii te lawa niyu ne makasesale, ke kene, iyan niyud imparumdumaan ka Panisingan te Manama ke duen e sikandin te kaniyu. Piru ka minsan hentew ne ware ugpei te Panisingan te Manama, kene ne ki Kristu. ¹⁰ Piru ke duen e si Kristu te kaniyu, minsan egpatey ka lawa niyu tenged te sale, egkeuyag ded ka panisingan niyu tenged su in-isip kew ne matareng te Manama. ^{11‡†} Ka Manama ka mig-uyag ki Hisus. Ne emun ke duen e te kaniyu ka Panisingan te Manama, eg-uyahen din degma ka lawa niyu ne egpatey pinaahi te Panisingan din due te kaniyu.

¹² Purisu me suled, due keilangan ne egtumanen ta iya, piru kene ne sika se igkeupii te lawa ta ne makasesale. ¹³ Su emun ke egparuma-ruma kew te igkeupii te lawa niyu ne makasesale, egpatey kew iya. Piru ke egpegnelen niyu ka hinimuwan ne igkeupii te lawa niyu pinaahi te bulig te Panisingan te Manama, due umul niyu ne ware egtamanan. ¹⁴ Su ka langun ne impanulu te Panisingan te Manama, me anak sikandan

† 7:7 Iks 20:17; Diy 5:21. †† 7:11 Hin 3:13. ‡ 7:15 Gal 5:17.

‡† 8:11 1Kur 3:16.

te Manama. ¹⁵ † † Su ware kew behayi te Panisingan te Manama eyew eg-uripenen wey egliyasen, ke kene, eyew egkeyimu ne me anak te Manama. Sika ka egpu-unan ne egpakarawit kid e kandin te "Amey". ¹⁶ Ka Panisingan te Manama дума te panisingan ta ka eg-pamalehet ne me anak ki iya te Manama. ¹⁷ Ne puun su me anak kid te Manama, egpakarawat ki te panalangin дума ki Kristu. Su emun ke eg-antus ki iling ki Kristu, egpakasawit ki degma te katelesan din.

Ka egginguma ne katelesan

¹⁸ Ke egsumsumanen ku ka me peg-antus ta kuntee, ware de nakaarew-arew te katelesan ne igpakita kanta keureme. ¹⁹ Su minsan ka langun ne innimu te Manama, kenad egpekegteil ka egtetahad ne igpakite e te Manama ka me anak din. ²⁰ † Minsan kene egkeupian ka langun ne innimu te Manama piru indilus din seini langun. Ne minsan iling due, duen ded egkapallateng ²¹ su egginguma ka timpu ne igpaawe din ded puun te pegkeuripen te kamatayen † ka langun ne innimu rin eyew egpakasawit ded te mateles ne kaligwangan te me anak te Manama. ²² Nakanengneng ki ne ligkat dengan taman kuntee, migdeg-uy te kasakit ka langun ne innimu te Manama iling te malitan ne egbaletikan. ²³ † Ne kene ne sikandan de, su minsan sikanta se naleneban te Panisingan te Manama ne iyan ka an-anayan ne dasag kanta, migdeg-uy ki degma taheed te egtetahad ne eglekaten din e ka me lawa ta ne iyan palinneu ne eg-an-anaken kid te Manama. ²⁴ Su sika ka impallateng ta puun te naluwas kid. Piru kenad egkapallateng ka duen e. Su nekey naan pad ka egpallatengen emun ke duen e? ²⁵ Piru emun ke egpallateng ki te ware pad due, kene ki egkapelaan ne egtetahad.

²⁶ Iling naan ded due, egbulihan ki degma te Panisingan te Manama te kahuye ta. Kene ki egkateu ke egmenuwen te eg-ampu te eleg ne paahi, piru ka Panisingan te Manama ka eg-uney-uney egpangananey te Manama para kanta, дума te pegdeg-uy ne kenad igkalalag. ²⁷ Ka Manama ne nakanengneng te suman-suman te me etew, nakanengneng degma te suman-suman te Panisingan din, su migpangananey sikandin sumale te pegbuut te Manama para te keet-etawan din.

²⁸ Nakanengneng ki ne ka langun ne egkeyitabu, eggimuwen sika ne meupiya te Manama para te seeye se miggeyinawa kandin ne in-alam din sumale te igkeupii rin. ²⁹ Su seeye se tapey rin e alama, tapey rin e sikandan itahahe ne egpekeiling te Anak din eyew egkeyimu sikandin ne kinakakayan te langun ne tagta-hasuled. ³⁰ Ne seeye se tapey rin e itahahe, in-alam din degma, wey seeye se in-alam din, in-isip din ne matareng. Ne seeye se in-isip din ne matareng, impasawit din te katelesan te Anak din.

Ka geyinawa te Manama due ki Kristu Hisus

³¹ Na, nekey naan e ka igkalalag ta meytenged kayi? Emun ke eglapig kanta ka Manama, hentew naa ka egpakatalu † kanta? ³² Ware sikandin nannuhun te Anak din wey nasi din ibehey sikandin para kanta langun. Egkaayun naa degma ne kene ki nikandin egbehayan te langun ne ingkeilangan ta? ³³ Hentew naa ka eleg ne egsumbung te me etew ne in-alam te Manama? Ware, su ka Manama ka mig-isip ne matareng e sikandan. ³⁴ Ne hentew naa ka egpakakahi ne eleg ki ne eglegparan? Si Kristu Hisus naa ne migpatey piru neuyag ded wey diyad man-e te igkakawanan † te Manama? Sikandin man-e ka egpangananey te Manama para kanta. ³⁵ Nekey naa ka egpakapariyu kanta puun te geyinawa ni Kristu? Ka kalasayan naa wey ka keyirapan, ka me pegbayad-bayad naa? Ka gutas naa wey ware kukumbaleen, ka pegsahap wey ke kamatayen naa? ³⁶ § Su sumale te Kasulatan, "Tenged keykew, duen key layun te tangkaan te kamatayen,

wey nekeiling key te me karniru ne eggilangen." ³⁷ Piru minsan pad due langun, ware egpakatalu kanta su egpanalu ki iya pinaahi kandin ne miggeyinawa kanta! ³⁸ Su nakamemalehet a ne minsan ka kamatayen wey ka umul, ka me panalihan wey ka me busew wey ka me due geem, wey ka minsan nekey ne kayid e wey ka egginguma pad, kene egpakapariyu kanta puun te geyinawa rin. ³⁹ Minsan ka diye te ampew wey diye te diralem, wey ka langun ne kayi te kalibutan, kene iya egpakapariyu kanta puun te geyinawa te Manama ne impabaye din ki Kristu Hisus ne Magbebaye ta.

Ka katenged te Manama te peg-alam

9 Malehet ka iglalag ku kaniyu wey kena a eg-ubat su nasabeka ad ki Kristu. Ka kunsinsya ku ne impanulu te Panisingan te Manama migpamalehet degma ² ne amana ne mabehat ka diralem ku wey layun ne masakit ka pusung ku. ³ Eg-awesen ku pad ne iyan a egkarilus wey egpakasuwey ki Kristu para te keupianan te me suled ku ne me Hudiyu. ⁴ † Sikandan ka me kabuhalan ni Israil, wey in-anak-anak te Manama. Impakita rin kandan ka katelesan din, wey imbehey rin kandan ka kasabutan wey Balaud din. Impanengneng din kandan ka malehet ne pegsimba wey insaan te meupiya. ⁵ Me mabantug ne etew ka me kabuybuyahan dan. Ne minsan ka Kristu, † kabuhalan dan sikandin sumale te pegkeetew rin, wey Manama sikandin te langun. Egdayanen sikandin te ware egta-manan. Malehet iya.

⁶ Piru minsan ke iling due, ware migpasabut ne ware natuman ka saad te Manama diye te Hudiyu, su kene ne langun ne kabuhalan ni Israil keet-etawan te Mana-

†† Te Grigu: egkuntere. ††† Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew. § 8:36 Sal 44:22. †† 9:4 Iks 4:22. ††† Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas.

† 8:15 Gal 4:5-7. †† 8:15 Mar 14:36; Gal 4:6. † 8:20 Hin 3:17-19. †† Te Grigu: pegkamewu. †† 8:23 2Kor 5:2-4.

ma. ^{7 †} Kene degma langun ne anak ni Abraham ne kabuhalan din, su migkahiyen te Manama si Abraham, "Ka kabuhalan de ni Isaak ka eg-isipen ku ne kabuhalan nu." ^{8 †} Ka igpasabut kayi ne kene ne me anak te Manama ka langun ne me anak ni Abraham, ke kene, seeye de se neetew tenged te insaad te Manama. ^{9 ††} Su seini ka saad te Manama, "Te iling ded kayi ne timpu te seup ne leg-un, eglibed a kayi wey duen e anak ni Sara ne lukes."

¹⁰ Ne kene ne sikan de, su te timpu ne migsesepingan pad si Ribika te anak dan ki Isaak ne kaapuan ta, ^{11 †} migkahiyen te Manama si Ribika, "Egpamakayen te kakey ka hari." Ne minsan ware pad miglesut ka me bate wey ware pad nanengnengi ke mareet naa wey ke meupiya ka hinimuwan dan, piru impanengneng e te Manama ke hentew ka in-alam din. Su tapey e planuwa te Manama ke hentew ka eg-alamen din, wey kene ne tenged te hinimuwan ta. ^{13 ††} Sikan naa ka miggenendue ka Kasulatan, "Miggeyinawaan ku si Hakub, piru migdumutan ku si Isaw."

¹⁴ Na, egpakakahi ki naa te kene ne matareng ka in-nimu te Manama? Kene! ^{15 ††} Su migkahiyen din si Muwisis, "Igkeyid-u ku seeye se igkeyid-u ku wey igkalulunu ku seeye se igkalulunu ku." ¹⁶ Purisu ka peg-alam te Manama kene ne tenged te pegbuut te etew wey te pegpakannekal din, ke kene, tenged te hid-u rin. ^{17 †††} Su nasulat diye te Kasulatan ne migkahiyen te Manama ka Hari te Ihiptu, "Innimu ku sikeykew ne Hari eyew igpakapakita ku ka geem ku pinaahi te eggimuwen ku keykew, su eyew egmabantug ka ngaran ku diye te langun ne inged te kalibutan." ¹⁸ Purisu iyan de igkeyid-u te Manama ka igkeupii rin ne igkeyid-u wey egpakehalen din ka ulu te igkeupii rin ne egpakehalen.

Ka langet wey hid-u te Manama

¹⁹ Ne kema ke egkahiyen a nikaniyu, "Ke iling ma rue, mania te egsenditan ded te Manama ka etew ne impakehal rin se ulu? Duen naa iya mule etew ne egpakanalliya te pegbuut te Manama?" ^{20 †††} Piru etew ke re, wey nekey ka katenged nu ne egpakig-apul te Manama? Egpakasagsahukul naa ka innimu re te miggimu kandin, "Mania te in-iling a nikeykew kayi te eggimu?" ²¹ Ware bes katenged te talaggimu te kuren ke kene din egpeg-ilingen te eggimu puun te tane ka daruwa ne kuren? Ware naa katenged din ne eggimuwen ne amana ne mateles ka sabeka wey eleg-de ka dangeb?

²² Iling due ka inggimu te Manama. Igkeupii rin ne igpakita ka langet wey igpeila ka geem din. Piru nenaneyi sikandin egkeupul wey kene din egsalutan te eglepad ka me etew ne natahahe e ne egdereetan, ²³ eyew igpakanengneng din degma te ingkeyid-u rin ka kein-inuwan ne keupiya rin, kayi te kanta te in-alam din ne egbehayan te sika ne keupiya. ²⁴ Su sikan-

ta ka keet-etawan ne in-alam din, wey kene ne me Hudiyu re su minsan degma ka kene ne me Hudiyu. ^{25 §} Su nasulat ni prupita Husiya ne migkahi ka Manama, "Seeye se kene ne keet-etawan ku, egngaranan kud te keet-etawan ku, wey seeye se ware ku geyinawei ne me etew, eggeyinawaan kud e.

^{26 §†} Ne diye te inged ke hendei kahii sikandan, 'Kene ku sikaniyu ne keet-etawan,' diye degma sikandan egngarani te me anak te manekal ne Manama."

^{27 §††} Ne migtagne degma si prupita Isayas meytenged te matig-Israil, "Minsan iling kasulug te lelanek diye te ilis te dahat ka kabuhalan ni Israil, piru deisek de ka egkaluwas." ²⁸ Su igpaneem-neem iya te Magbebaye ne Manama kayi te kalibutan ka peglepad din ne mapahetpet wey kene eglamlamuwan. ^{29 §†} Ne iling pad man-e kayi ka ingkahi ni Isayas, "Emun ke ware pa migmaat ka Maresen ne Magbebaye ne Manama te pila-pila ne kabuhalan ta te me Hudiyu, nahule kid perem iling te natamanan te matig-Suduma wey matig-Gumura."

Ka peggubabe te kabuhalan ni Israil

³⁰ Na, seini re ka igkalalag ta meytenged kayi. Ka kene ne me Hudiyu ne ware migpakannekal ne egkeyimu ne matareng, nasi neyimu ne matareng pinaahi te pegpalintutuu. ³¹ Piru ka kabuhalan ni Israil ne migpakannekal ne egkeyimu ne matareng pinaahi te pegtuman te Balaud, nasi natalangaan. ³² Mania te neiling due? Tenged su migpakannekal sikandan kene ne pinaahi te pegpalintutuu, ke kene, pinaahi te meupiya ne hinimuwan. Nakasipe sikandan te egpakaparugsu ne batu ne iyan si Kristu. ^{33 §††} Su sumale te nasulat te Kasulatan,

"Pitew kew, igtahu ku diye te Siyun ka batu eyew egpakasipe ka me etew, wey egpakaparugsu kandan.

Piru ka egpalintutuu wey egسالig kandin kene iya egkeyilawan."

10 Me suled, igkalelehet kud iya perem ne egkaluwas ka дума ku ne me Hudiyu, wey in-ampu ku sika diye te Manama. ² Su egpakamemalehet a ne mapahetpet ka pegpamakey ran te Manama piru nekeisu te eleg ne pegpamakey. ³ Su ware sikandan nakanengneng te pegkamatareng ne puun de te Manama, wey nasi sikandan migparahas-dahas te kandan ne paahi eyew egkamatareng wey ware sikandan nakatuman te paahi te Manama. ⁴ Su duen de nataman ki Kristu ka Balaud eyew ka tagse etew ne due pegpalintutuu eg-isipen ne matareng te Mamana.

Ka kaluwasan para te langun ne etew

^{5 §†} Migsusulat si Muwisis meytenged te pegkamatareng pinaahi te pegtuman te Balaud, "Ka etew ne

† 9:7 Hin 21:12. †† 9:9 Hin 18:10. ‡ 9:11-12 Hin 25:23. †† 9:13 Mal 1:2-3. ††† 9:15 Iks 33:19. †††† 9:17 Iks 9:16 (LXX). †††† 9:20 Isa 29:16; 45:9.

§ 9:25 Hus 2:23. §† 9:26 Hus 1:10. §†† 9:27 Isa 10:22-23 (LXX). §† 9:29 Isa 1:9 (LXX). §†† 9:33 Isa 28:16 (LXX). §† 10:5 Lib 18:5.

mig-ikul te Balaud egkeuyag tenged te Balaud." ^{6 †} Piru nasulat te Kasulatan ka meytenged te pegkamatareng pinaahi te pegpalintutuu, "Kene ka inse diye te suman-suman nu, 'Hentew-a ka eggendiye te langit?' " (eyew egpepamaneuhen si Kristu). ^{7 †} "Wey ke, 'Hentew-a ka egpamaneug diye te ugpaan te gimukud?' " (eyew eguyahen si Kristu). ^{8 †} Su sumale te Kasulatan, "Marani keykew ka lalag te Manama. Nakapamule e seini due te pusung nu wey igkalalag nud e." Sika ne lalag meytenged te pegpalintutuu ne inwali ney. ^{9 †} Su emun ke eg-angkenen nu ne Magbebaye si Hisus wey egpalintutuu ka te mapahetpet ne in-uyag sikandin te Manama, egkaluwas ka. ^{10 †} Su eg-isipen ne matareng ka etew ne mapahetpet ne egpalintutuu, wey egkaluwas sikandin puun te peg-angken din te impalintutuuwan din. ^{11 †} Su migkahi ka Kasulatan, "Ka minsan hentew ne egpalintutuu wey egسالig kandin, kene iya egkeyilawan." ^{12 †} Su ware kaleinan te me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu. Sabsabeka re iya ka Magbebaye te langun ne etew wey egtumpisan din ka langun ne egpangananey kandin. ^{13 †} Su sumale te Kasulatan, "Ka langun ne egpangananey te Magbebaye, egkaluwas."

^{14 †} Piru egmenuwen naa te me etew te egpangananey kandin te ware ma sikandan migpalintutuu wey migsalig kandin? Ne egmenuwen dan naa te egpalintutuu te ware dan ma nakarineg te guhuren meytenged kandin? Ne egmenuwen dan naa te egpakarineg ke ware egwali diye te kandan? ^{15 †} Ne egmenuwen naa te etew te egwali ke ware egsuhu kandan? Piru duen e insuhu ne egwali su nasulat te Kasulatan, "Amana ne tetelesi ka paa te seeye se eguyan te Meupiya ne Panugtulen!" ^{16 †} Piru kene ne langun ne etew ne migdawat te Meupiya ne Panugtulen. Su migkahi si prupita Isayas, "Magbebaye ne Manama, hentew-a ka migpalintutuu te inwali ney?" ^{17 †} Sikan naa, egpakalintutuu ka me etew emun egpakarineg te Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Kristu.

^{18 ††} Piru eg-insa a: Ware naa nakarineg ka me Hudiyu te guhuren? Nakarineg ded sikandan, su sumale te Kasulatan,

"Nanengku-sengku ka laheng dan te intiru ne kalibutan;

wey nangabbas-abbas ka me lalag dan diye te kamanan te inged."

^{19 †††} Ne eg-abey ad man-e eg-inse: Ware naa sikandan nakasabut? Nakasabut dan ded, su nasulat ni Muwisid ne migkahi ka Manama,

"Egpeimmeen ku sikaniyu te kene ne me Hudiyu. [§]

Egpeyibeluen ku sikaniyu pinaahi te me etew ne egkengeungel."

^{20 ††} Ne ware degma pegkaaldeki ni Isayas te migkahi, "Natulituan a te seeye se ware migpammitew keddi. Migpakita a te seeye se migbalahad keddiey."

^{21 †††} Piru seini ka ingkahi rin meytenged te me Hudiyu, "Aldew-aldew a ka egpangumew te me etew ne masinupaken wey makehal se me ulu."

Ka hid-u te Manama para te me Hudiyu

11 ^{§†} Sikan naa eg-insa a, "Imbalahad naa te Manama ka keet-etawan din ne me Hudiyu?" Ware iya! Su minsan sikeddi, Hudiyu a degma ne kabuhalan ni Abraham, wey nabuhal puun te tribu ni Binhamin. ^{2 †} Ware balahara te Manama ka keet-etawan din ne tapey rin e alama. Sumsumana niyu ka ingkahi te Kasulatan meytenged ki Ilyas ne migpangananey te Manama. Migsalew-salew sikandin te me Hudiyu ^{3 ††} ne migkahi, "Magbebaye ne Manama, impangimatayan dan ka me prupita nu wey impangguhuh dan ka me altar nu. Sikeddi naan de ka nasame wey eggimatayan a perem nikandan." ^{4 ††} Piru nekey ka intabak te Manama kandin? "Duen pad inlein ku ne pitu ne libu (7,000) ne me etew ne ware migsimba te diyus-diyus ne si Baal." ^{5 †} Ne iling naan ded degma due kuntee, duen pad pila-pila ne me Hudiyu ne in-alam te Manama tenged te keupiya wey keyid-u rin. ^{6 †} Piru ke in-alam din sikandan tenged te keupiya wey keyid-u rin, kenad ne tenged te hinimuwan dan ne in-alam sikandan. Su emun ke in-alam din sikandan tenged te hinimuwan dan, kene tad egkakahi ne keupiya wey keyid-u pad seini.

^{7 †} Na, nekey naan e? Ware nakaangken ka kasuluhan te me Hudiyu te impamitew ran, piru naangken seini te seeye se in-alam te Manama. Ka duma impakehal te Manama ka me ulu ran. ^{8 ††} Sumale te ingkahi te Kasulatan,

"Innimu sikandan te Manama ne egpekeiling te mulug ne etew,

due me mata ran piru kene sikandan egpakakita, due me talinga ran piru kene sikandan egpakarineg taman kuntee." ^{9 †††} Ne migkahi si Dabid meytenged kandan,

"Egkengarakep perem sikandan wey egkengasapenan ka eglilibulung ne eggale-gale,

iling te mahintalunan ne migsahad te baled wey kenad egpakaawe! ^{10 †} Egkengabutud perem sikandan eyew kenad egpakakita

wey egkabekut perem sikandan te ware egtamanan."

^{11 †} Sikan naa ka eg-insa a, ke nakasipe wey nakarugsu ka me Hudiyu, kene naan e sikandan egpekeenew? Kene ne iling due! Su pinaahi te pegsupak dan, naluwas ka kene ne me Hudiyu eyew igkasekel ran sikandan. ^{12 †} Ne emun ka pegsupak wey pegsahap te me Hudiyu egpakabehey te keupianan te langun ne kene ne me Hudiyu kayi te ampew te tane, wey naan pa iya ke masulug ded ka me Hudiyu ne egpalintutuu.

† 10:6 Diy 30:12-14. †† 10:11 Isa 28:16 (LXX). † 10:13 Huwil 2:32. †† 10:15 Isa 52:7. ††† 10:16 Isa 53:1 (LXX). †††† 10:18 Sal 19:4 (LXX). †††† 10:19 Diy 32:21. § Te Grigu: kene ne nasud. †† 10:20 Isa 65:1 (LXX).

§†† 10:21 Isa 65:2 (LXX). §† 11:1 Pil 3:5. §†† 11:3 1Har 19:10,14. §†† 11:4 1Har 19:18. §† 11:8 Diy 29:4; Isa 29:10. §††† 11:9 Sal 69:22-23 (LXX).

Ka kaluwasan te kene ne me Hudiyu

¹³ Kuntee egnangenan ku sikaniyu se kene ne me Hudiyu. Apustulis a eyew egwali diye te kaniyu, wey indakelan ku seini ne himu ¹⁴ eyew egkeimma ka duma ku ne me Hudiyu wey sika ka paahi ne egkaluwas ka duma kandan. ¹⁵ Su emun ke ka peg-inniyug te Manama te me Hudiyu iyan egpuunan ne nekeg-uli ded ka meupiya ne geyinawa rin te duma ne me etew kayi te ampew te tane, iyan naan pa iya ke egdawaten din ded sikandan. Su emun ke egdawaten din ded man-e sikandan, iyan egkeilingan te egpangkusan kayi ka pegkeuyag te minatey.

¹⁶ Panunggiling ke due paan ne inhalad ka baad diye te Manama, iling ded te nalagkes e degma te peghalad ka same te paan. Ne ka kayu degma, su emun ke ka dalid kandin te Manama, kandin naan ded man-e ka me sugpang. ¹⁷ Iyan panunggilingan te me Hudiyu ka pinamula ne ulibu ne impanempuhan te duma ne me sugpang. Ne sikaniyu se kene ne me Hudiyu, egpekeiling kew te me sugpang te leew ne ulibu ne impanugpat diye te lawa te pinamula ne ulibu, wey nekegsaamul kew e te kalambuan te malehet ne sugpang. ¹⁸ Piru kene niyu lemeti seeye se impanempug ne me sugpang, su tantanuri niyu ne kene ne sikaniyu ka mig-uyag te dalid, ke kene, ka dalid ka mig-uyag kaniyu.

¹⁹ Ne kema ke due egkahi, "Uya, piru impanempug seeye ne me sugpang eyew igpakasugpat key subal kandan." ²⁰ Malehet sika, impanempug sikandan su ware sikandan migpalintutuu piru nakasubal kew re su migpalintutuu kew. Sikan naa, kene kew paketul, ke kene, kaaldek kew. ²¹ Su emun ke ware ul-ulungi te Manama te egpanempug ka malehet ne me sugpang, kene din degma eg-ul-ulungan te egpanempug ka kene ne malehet ne me sugpang iling kaniyu te kene ne me Hudiyu. ²² Egkakita ta kayi ke kamenu karakel ka hid-u te Manama wey ka kabulut din degma. Mabutut sikandin te seeye se migsupak, piru sikaniyu, igkeyid-u kew nikandin ke egpabulus kew egsalig te keyid-u rin. Su emun ke kene, egpanempuhan kew degma. ²³ Ne seeye se me Hudiyu ne kenad egpakehal-kehal su egsalig e te Manama, iglibed din ded sikandan igsugpat su egkeyimu sika te Manama. ²⁴ Ne sikaniyu se egpekeiling te me sugpang te leew ne ulibu, emun ke ingkasugpat kew nikandin diye te pinamula ne ulibu, iyan din naan pa iya kene igpakasugpat ded ka malehet ne me sugpang kayi.

Ka hid-u te Manama te langun ne etew

²⁵ Me suled, egkeupian a ne egkanengnengan niyu ka nekeeles ne kamalehetan su eyew kene kew egpakapeggasal ne me matagseb kew e. Iyan ku igpanengneng kaniyu ne egkataman de ka kakehal te me ulu te Hudiyu te timpu ne egkatimpad e ka kasulug te kene ne me Hudiyu ne egpalintutuu. ²⁶ † Ne puun due,

† 11:26 Isa 59:20-21 (LXX).

egkaluwas ka langun ne kabuhalan ni Israil. Su sumale te nasulat te Kasulatan,

"Diye egpuun te Siyun ka Manluluwas.

Eg-aween din ka mareet ne hinimuwan te kabuhalan ni Hakub.

²⁷ †† Ne egkatuman iya ka kasabutan ku dengan kandan

ne eg-aween ku ka me sale dan."

²⁸ Meyitenged te peggubabe te me Hudiyu te Meupiya ne Panugtulen, neyimu sikandan ne kuntere te Manama ne iyan nakabulig kaniyu. Piru meyitenged te pegalam kandan te Manama, indakelan din ded sikandan te geyinawa puun te saad din te kaap-apuan dan. ²⁹ Su kene iya egkabalbalawan ka suman-suman te Manama meyitenged te dasag wey peg-alam din. ³⁰ Sikaniyu se kene ne me Hudiyu, migsupak kew dengan te Manama, piru kuntee ingkeyid-u kew nikandin tenged te pegsupak te me Hudiyu. ³¹ Ne iling naan ded degma due, migsupak sikandan te Manama kuntee piru igkeyid-u red degma sikandan te Manama tenged te pegkeyid-u rin kaniyu. ³² Su nekeiling te imprisu te Manama ka langun ne etew te kandan ne pegkamasinupaken eyew igpakapapitew rin kandan ka keyid-u rin.

Egsayeen ka Manama

³³ † Amana ne matubung ka Manama te keyid-u wey amana ne dakel ka katuenan din wey kaalam! Ware egpakasabut te me planu rin wey ware egpakatirew te me paahi rin! ³⁴ †† Su nasulat te Kasulatan ne miggenendue,

"Hentew naa ka nakataha te suman-suman te Magbebaye ne Manama?

Hentew naa ka egpakapanulu kandin te eleg ne eggimuwen?

³⁵ †† Hentew naa ka nakadasag kandin te minsan nekey,

ne keilangan ne egsulian din?"

³⁶ ††† Su sikandin ka miggimu te langun wey egbuut kayi. Neyimu ka langun eyew egkareyrey sikandin. Egdayanen sikandin te ware egtamanan. Malehet iya.

Ka eleg ne pegpamakey te Manama

12 Sikan naa me suled, tenged te hid-u te Manama kanta, egbanasalan ku sikaniyu ne ibehey niyu ka lawa niyu diye te Manama isip halad ne manekal, matulus wey egpakapahale kandin. Sika ka eleg ne eggimuwen niyu eyew te pegsimba kandin. ² Kene kew paruma-ruma te egbatasanen te me etew te kuntee ne timpu, ke kene, tuhuti niyu ne egkabalbalawan te Manama ka pegkeetew niyu pinaahi te peg-iyam din te suman-suman niyu. Ne puun due, egkanengnengan niyu ke nekey ka igkeupii rin ne iyan ka meupiya, egpakapahale wey ka ware seyyup.

†† 11:27 Isa 27:9 (LXX). † 11:33 Isa 55:8. †† 11:34 Isa 40:13 (LXX). ††† 11:35 Hub 41:11. ††† 11:36 1Kur 8:6.

³ Su tenged te katenged ne imbehey keddiey te Manama, egkahiyen ku sikaniyu te kene niyu iparibabew ka suman-suman niyu meyitenged te pegkeetew niyu, ke kene, ipaayun-ayun niyu re ka suman-suman niyu sumale te pegpalintutuu ne imbehey kaniyu te Manama. ⁴ † Su sabeka re ka lawa te etew piru masulug ka baad wey ware nenekeg-iling ka himu te tagse baad. ⁵ Ne iling ki red degma se migmalintutuu, su minsan masulug ki piru sabeka ki re ne lawa su nasabeka kid diye te ki Kristu, wey nenekegsugpat ki langun. ⁶ †† Imbehayan ki te Manama te nalein-lein ne katuenan tenged te keyid-u rin. Purisu ke imbehayan ka te katuenan te pegpangguhud te impanengneng te Manama diye te keykew, gamita nu sika sumale te pegpalintutuu nu. ⁷ Ne emun ke imbehayan ka te katuenan te pegtanggung, tanggung ka, wey ke imbehayan ka te katuenan te pegpanulu, panulu ka. ⁸ Emun ke imbehayan ka te katuenan te pegbagget te дума, sika iya himuwa nu, wey ke iyan nu katuenan ka pegbehey te egkaayuyay, behey ka ne ware lehed-lehed. Ne emun ke pegpangulu ka katuenan nu, pangulu ka ne maali-ali, wey ke iyan nu katuenan ka hiid-uwen te дума, parumeyi nu te kahale ka hid-u nu.

⁹ Keilangan ne malehet ka geyinawa niyu te дума. Dumuti niyu ke nekey ka mareet wey desdeseni niyu ka meupiya. ¹⁰ Paheyinaweey kew te tagse sabeka iling te pegpaheyinaweey te tagtahasuled, wey pegtagtahurey kew amana. ¹¹ Kene kew papepehul, ke kene, pamakey kew ne mabagget-bagget diye te Magbebaye. ¹² Kahale kew tenged te impallateng niyu puun te Manama, kene kew kapeleyi ne eg-antus te me keyirapan wey ampu kew layun. ¹³ Behayi niyu ka keilangan ne egbulihan ne keet-etawan te Manama, wey paal-alumameey kew.

¹⁴ ‡ Ampu kew te Manama ne egpanalanginan din seeye se migbayad-bayad kaniyu, wey kene niyu sikandan dilusa. ¹⁵ Kahale kew дума te seeye se nenahale, wey lungku kew дума te seeye se nanlungku. ¹⁶ †† Peuy-uyuney kew te tagse sabeka. Kene kew paambug, ke kene, paal-alukuyey kew te kabaluan de ne me etew, wey kene kew suman-suman ne matagseb kew.

¹⁷ Kene niyu sulii te mareet ka etew ne miggimu kaniyu te mareet, ke kene, sumsumana niyu ke nekey ka eleg ne eggimuwen diye te tangkaan te langun ne etew. ¹⁸ Taman te egkeyimu niyu, gerami niyu ne egpekegtuleddu kew te langun ne etew. ¹⁹ †† Inggeyinawaan ku ne me suled, kene kew suli, ke kene, balahara niyud sika su iyan e mateu ne eglegpad kandan ka Manama. Su nasulat te Kasulatan ne migkahi ka Magbebaye ne Manama, "Sikeddiey ka egsuli, sikeddi ka egbayad." ²⁰ ††† Purisu ikula niyu ka ingkahi te Kasulatan, "Ke miggutasan ka kuntere nu, pakeena nu sikandin; ke nammaraan sikandin, peinuma nu. Su emun ke eggimuwen nu sika, egkeyilew e sikandin te mareet ne innimu rin." ²¹ Kene kew pareeg te mareet,

ke kene, deeha niyu ka mareet pinaahi te meupiya ne himu.

Ka pegparuma-ruma te me upisyal te gubirnu

13 Ka langun keilangan ne egparuma-ruma te upisyal te gubirnu su ware migpangatungdanan ne ware ituhut te Manama. Ne seeye se migpangatungdanan, intunde sikandan te Manama. ² Purisu ka egsupak te upisyal te gubirnu, egsupak te intunde te Manama wey eglegparan ka eggimu kayi. ³ Su ka miggimu te meupiya, kene egkaaldeke te seeye se migpangatungdanan, ke kene, ka miggimu re te mareet. Ne emun ke egkeupian kew ne kene egkaaldeke te seeye se migpangatungdanan, keilangan ne meupiya ka eggimuwen niyu wey egdayanen kew pad iya nikandan. ⁴ Su suluhuanen sikandan te Manama eyew due keupianan niyu. Piru ke miggimu kew te mareet, eleg iya ne egkaaldeke kew su imbehayan iya sikandan te katenged eyew te peglegpad. Suluhuanen sikandan te Manama eyew eg-uyan te legpad din diye te miggimu te mareet. ⁵ Purisu keilangan ne egparumaruma ki te migpangatungdanan, kene ne puun de su egpanalliya ki ne egkalegparan, ke kene, puun su nakanengneng ki ke nekey ka eleg ne eggimuwen.

⁶ ††† Sika ka egpuunan ne egbayad ki degma te me buhis, su me suluhuanen te Manama seeye se migpangatungdanan ne migpakannekal te trabahuran. ⁷ Sikan naa ka egbayaran ta ka keilangan ne egbayaran wey ka langun ne buhis, wey eg-ayad-ayad egtahud te langun ne migpangatungdanan.

Ka katungdanan te tagse sabeka

⁸ Kene ta egmananayen te egbayad ke due utang ta diye te дума, piru egtantanuran ta layun ka utang ta ne egpaheyinaweey te tagse sabeka. Su ka miggeyinawa te дума nakatuman te Balaud te Manama. ⁹ † Su ka me suhu ne miggendue, "Kene ka panlibug, kene ka himatey, kene ka panakew, kene ka keimma," wey ka дума pad ne me suhu, nabalakes de kayi te seini ne suhu, "Geyinawei nu ka дума nu iling te peggeyinawa nu te pegkeetew nu." ¹⁰ Su emun ke miggeyinawaan ta ka me дума ta, kene ki iya egpekeyimu te mareet diye te kandan. Purisu ka peggeyinawa te дума iyan ka katumanan te Balaud.

¹¹ Amana kew man-e nakanengneng ke nekey ka eleg ne eggimuwen te seini ne timpu. Keilangan ne eggimata kew e su marani e ka kaluwasan ta du te pegbunsud ta te pegpalintutuu. ¹² Egpekeiling seini te marusilem ne mahaan e egkapawe. Keilangan ne engkeran tad e ka maddeet ne hinimuwan ne eleg diye te marusilem, wey egsaliyuwan tad e te meupiya ne hinimuwan ne iyan eleg ne panganiban te seeye se diye te malayag. ¹³ Iyan ta eg-ikulen ka meupiya ne peg-ugpe ne eleg eggimuwen te maaldew. Kene ki egpanaman-taman egsahakeen wey egpewubug-hubug,

† 12:4 1Kur 12:12. †† 12:6 1Kur 12:4-11. ‡ 12:14 Mat 5:44; Luk 6:28. †† 12:16 Lal 3:7. †† 12:19 Diy 32:35. ††† 12:20 Lal 25:21-22 (LXX).

††† 13:6 Mat 22:21; Mar 12:17; Luk 20:25. § 13:9 Iks 20:14; Diy 5:18; Iks 20:13; Diy 5:17; Iks 20:15; Diy 5:19; Iks 20:17; Diy 5:21; Lib 19:18.

wey eg-amung-amung te me agkayen, wey kene ki eggimu te malindit ne igkeupii te lawa ta. Kene ki egmeeg-ehetey wey egkasekel te tagse sabeka. ¹⁴ Ke kene, igsaluub ta isip kumbale ka Magbebaya ne si Hisu Kristu, wey kene ta egtuhutan ne egkaparuyun-duyunan ta ka igkeupii te lawa ta ne makasesale.

Kene ki eggukum te duma

14 [†] Ke due etew ne mahuye se pegpalintutuu, dawata niyu sikandin te ware pegpakig-apul te kandin ne suman-suman. ² Panunggilingan, seeye se mahuye ne migpalintutuu ne kene egkakeen ka ngalap, iyan de egkeenen se gulay. Piru ka duma migpalintutuu ne egkakeen ka minsan nekey. ³ Seeye se egkeen te minsan nekey, kene din eglemetan seeye se gulay re se egkeenen. Ne seeye degma se gulay re se egkeenen, kene din egdew-ayen ka egkeen te minsan nekey su indawat sikandin te Manama. ⁴ Purisu nekey naa ka katenged ta te pegdew-ey te suluhuanen te duma? Su ka ahalen din de ka due katenged ne eglalag ke mareet ka innimu rin wey ke meupiya naa. Ne igkabennali iya ne meupiya ka eggimuwen din su egbulihan sikandin te Magbebaya.

⁵ Due egsuman-suman ne due mahal ne aldew ne nakasangi te duma ne aldew, piru ka duma egsuman-suman ne nenekeg-iling de ka langun ne me aldew. Ne ka tagse sabeka keilangan ne kene egduwa-ruwa te insuman-suman din. ⁶ Ka migsuman-suman ne due mahal ne aldew, inggimu rin sika eyew te pegtahud te Manama. Iling naan ded ka egkeen te minsan nekey, inggimu rin sika eyew te pegtahud te Manama su migpasalamat ma sikandin te ingkeen din. Ka kene egkeen te minsan nekey, inggimu rin sika eyew degma te pegtahud te Manama su migpasalamat ma sikandin te ingkeen din. ⁷ Su neetew ki, kene ne para te kanta ne pegkeetew, wey egpatey ki, kene ne para te kanta red ne pegkeetew. ⁸ Ke kene, neetew ki para te Magbebaya wey egpatey ki para te Magbebaya. Purisu, minsan manekal ki pad wey ke namatey kid, kandin ki red iya te Magbebaya. ⁹ Su si Kristu namatey wey neuyag eyew egkeyimu sikandin ne Magbebaya te nammatey e wey te mannekal pad. ¹⁰ ^{††} Purisu mania te egdew-ayen niyu wey eglemetan ka me suled niyu te egtangke ki ma langun te Manama eyew eggukuman nikandin? ¹¹ [‡] Su nasulat te Kasulatan ne migkahi ka Magbebaya ne Manama,

“Egpahunlibet a ne egkatuman iya ne egpanimbuel ka langun diye te tangkaan ku wey eg-ileen a ne Manama.”

¹² Sikan naa, tagse sabeka kanta egpanabak diye te Manama meytenged te immangimu ta.

Egsalsalliya ki ne kene egpakasale ka duma ta

¹³ Kene kid e egmarewdew-ayey, ke kene, egsabekeen ta ka suman-suman ta ne kene eggimu te minsan nekey ne egpakasaligkat wey egpakatintal te

suled ta. ¹⁴ Tenged te pegsabeka ku te Magbebaya ne si Hisus, nakamemalehet a ne ware keenen ne kene egkakeen. Piru ingkene seini diye te etew ne egsuman-suman ne ingkene seeye. ¹⁵ Emun ke neenenduenan ka suled nu te egkeenen nu, ware kad nekeikul te geyinawa. Sikan naa, kene nu tuhuti ne egkareetan ka etew te egkeenen nu su migpatey si Kristu para kandin. ¹⁶ Kene ta egtuhutan ne ka in-isip ta ne meupiya, egmareeten te duma. ¹⁷ Su ka Peghari te Manama kene ne meytenged te keenen wey inumen, ke kene, meytenged te pegkamatareng, keupianan, wey kahale ne egpuun te Panisingan te Manama. ¹⁸ Su emun ke iling due ka paahi ta te pegpa-makey ki Kristu, igkahale ki te Manama wey igkabennali te me etew.

¹⁹ Purisu egpakannekan ta ka egpakabehey kanta te keupianan wey egpekeehet te pegpalintutuu te tagse sabeka. ²⁰ Kene ta egdereetan ka innimu te Manama tenged te keenen. Su diye te Manama, egkakeen iya ka langun, piru kene ne meupiya ke egpakasale ka duma ta tenged te egkeenen ta. ²¹ Kene ne meupiya ka pegkeen te ngalap wey ka peg-inum te binu, wey ka peggimu te minsan nekey ne iyan egpuunan ne egpakasale ka suled ta. ²² Ke nekey ka impalintutuuwan te tagse sabeka meytenged kayi, meupiya ne daruwan de te Manama ka nekegtaheey. Egpanalanginan seeye se kene egkabantalan te insuman-suman din ne eleg ne eggimuwen. ²³ Piru seeye se egduwa-ruwa wey nasi migkeen, egleparan sikandin te Manama su kene ne uyun te impalintutuuwan din ka innimu rin. Su sale ka peggimu te minsan nekey ne kene ne uyun te impalintutuuwan ta.

Ka peg-ugpe ne egpakahale te duma

15 Sikanta se nenehet e ka pegpalintutuu, keilangan ne kene ki egkeubil te igkabantali te me mahuye pad se pegpalintutuu. Kene ne iyan ta egsuman-suman ka egpakapahale te pegkeetew ta, ² ke kene, keilangan ne ka tagse sabeka kanta egpakapahale te duma ta eyew egpakabulig ki wey egkeehet ka pegpalintutuu rin. ³ ^{††} Su si Kristu ware migsuman-suman te egpakapahale te pegkeetew rin, su nasulat te Kasulatan, “Sikeddiey ka nababaan te lemet te me etew diye te keykew.” ⁴ Su ka langun ne nasulat dengan diye te Kasulatan, insulat eyew pegpanulu kanta wey eyew due egkapallateng ta pinaahi te peg-antus ta wey kabagget puun te Kasulatan. ⁵ Ne ka Manama ne migbehey kanta te kanekal te peg-antus wey kabagget, iyan egtuhut kaniyu ne egsabeka ka suman-suman niyu te peg-ikul ki Kristu Hisus ⁶ eyew egkasabeka kew langun ka egdeyrey te Manama ne Amey te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu.

† 14:1 Kul 2:16. †† 14:10 2Kur 5:10. ‡ 14:11 Isa 45:23 (LXX).

‡† 15:3 Sal 69:9.

Ka pegpanengneng te Meupiya ne Panugtulen diye te kene ne me Hudiyu

⁷ Purisu parawdawatey kew iling te pegdawat ni Kristu kaniyu eyew egkasaye ka Manama. ⁸ Su egnanganan ku sikaniyu te neyimu ne suluhuanen si Kristu te me Hudiyu † eyew te pegpakita ne egkasalihan ka Manama, su intuman ni Kristu ka insaad te Manama diye te me kaap-apuan dan. ⁹ †† Ne kene ne sikan de, su eyew ka kene ne me Hudiyu egpakasaye degma te Manama tenged te hid-u rin. Su sumale te nasulat te Kasulatan,

“Egpasalamatan ku sikeykew

diye te taliware te kene ne me Hudiyu,
wey eg-ulahingan ku ka ngaran nu.”

¹⁰ ‡ Ne duen pad man-e nasulat, “Gale-gale kew se kene ne me Hudiyu duma te keet-etawan te Manama!”

¹¹ †† Ne duen pad man-e nasulat,

“Sikaniyu se kene ne me Hudiyu,
dayana niyu ka Magbebaye ne Manama.

Sikaniyu se langun ne keet-etawan, dayana niyu sikandin!”

¹² †† Ne migsulat pad degma si prupita Isayas,

“Due kabuhalan ni Hisi ne egginguma
eyew egmandu te kene ne me Hudiyu,
wey sikandin ka egkapallatengan dan.”

¹³ Ka Manama ne egkapallatengan ka egbehey kaniyu te dakel ne kahale wey keupianan pinaahi te pegsalig niyu kandin, su eyew ka pegpallateng niyu egkanasnasian egdakel pinaahi te geem te Panisingan te Manama.

Ka pegsulat ni Pablu ne ware pegkehe

¹⁴ Me suled ku, ware pegduwa-ruwa ku ne subla kew ne meupiya wey napenu te langun ne katuenan, wey egkateu kew ne egmapanpanuluey te tagse sabeka.

¹⁵ Piru minsan pad iling due, ware e red migkehe te pegsulat ku eyew pegpasuman-suman kaniyu. Innimu ku sika tenged te katenged ne imbehey keddi te Manama ¹⁶ eyew egpamakey ki Kristu Hisus te pegpanulu ku te kene ne me Hudiyu. Ka pegwali ku te Meupiya ne Panugtulen puun te Manama, egpekeiling te himu te talagpanubad su hendue te ighalad ku sikaniyu se kene ne me Hudiyu diye te Manama ne iyan egdawat kaniyu su immatulus kew te Panisingan te Manama.

¹⁷ Purisu te keddi ne pegsabeka ki Kristu Hisus, egpakapeggasal a te keddi ne pegpamakey te Manama.

¹⁸ Piru kena a egpaalag-alag eglalag te minsan nekey gawas te neyimu ni Kristu eyew te pegtipu te kene ne me Hudiyu ne egpakapalintutuu te Manama pinaahi te eglalohen wey eggimuwen ku. ¹⁹ Egkeyitabu man-e seini pinaahi te me palinneu wey me kein-inuwan wey te geem te Panisingan te Manama. Sikan naa ka puun te Hirusalim taman te Iliriku, in-empet ku te egwali ka Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Kristu. ²⁰ Su

† Te Grigu: nenatulian. †† 15:9 2Sam 22:50; Sal 18:49. ‡ 15:10 Diy 32:43. †† 15:11 Sal 117:1. †† 15:12 Isa 11:10 (LXX).

iyen ku igkeupii ka egwali te Meupiya ne Panugtulen diye te me inged ne ware pad narinehi si Kristu, su eyew kena a egpakaampew te pabunsuran ne impesek te duma. ²¹ †† Su sumale te nasulat te Kasulatan, “Seeye se ware pad nahuhuri meytenged kandin, egpakakita kandin,

wey seeye se ware pad nakarineg meytenged kandin, egpakasabut meytenged kandin.”

Ka pegbebentaan ni Pablu ne egpanumbaley diye te Ruma

²² †† Purisu tenged te himu ku, kamasalig a natalehen ka egpanumbaley perem kaniyu. ²³ Piru kuntee te neimpusan kud ka eggimuwen ku kayi ne me prubinsya, wey pile e ne leg-un ne egkeinniyat a ne eggendue te kaniyu, ²⁴ egkeupian a ne egpakatulan due te kaniyu ka eggendiye te Ispanya. Egkeupian a ne egmaal-alukuyey ki pad amana te minsan malepet de ne timpu human a egleus diye te Ispanya pinaahi te pegbulig niyu. ²⁵ § Piru kuntee, eggendiye e pad te Hirusalim ka egdulung te igbulig te keet-etawan te Manama diye. ²⁶ Su ingkahale te me matig-Masidunya wey matig-Akaya ka peg-amut-amut eyew igbulig te egkengaayu-ayu ne keet-etawan te Manama diye te Hirusalim. ²⁷ †† Ingkahale dan ka pegbulig, wey eleg ka innimu ran su iyan egpuunan ka me Hudiyu ne naka-sawit ka kene ne me Hudiyu te ispirituwanen ne panalangin. Sikan naa, eleg de iya ne egbulihan dan te keuyahan ka me Hudiyu. ²⁸ Ke igpakabehey kud diye te kandan ka nalimud ne igbulig kandan, egligkat ad e peendiye te Ispanya wey egtulan e pad due te kaniyu. ²⁹ Nakanengneng a te peggenduen ku te kaniyu, dakel ka panalangin ne egkasaamulan ta langun puun ki Kristu.

³⁰ Me suled, tenged te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu wey te geyinawa ne imbehey kanta te Panisingan te Manama, egbanasal a kaniyu ne bulihi a te peg-ampu diye te Manama. ³¹ Ampu kew ne egpangabangan a te Manama puun te ware migmalintutuu kandin diye te Hudiya, wey eyew kene egsamsamilian te keet-etawan te Manama diye te Hirusalim ka igdulung ku kandan. ³² Su eyew ke igtuhut te Manama, egkahale-gale a te pegginguma ku due te kaniyu wey egpakalene-lene ka geyinawa ku ne egpakigduma kaniyu. ³³ Ka Manama te keupianan ka egduma kaniyu langun. Malehet iya.

Pegpangemusta

16 Due atebey ta ne enggaran ki Pibi ne igkeupii ku ne igpeila-ila kaniyu. Sikandin ka migtanggu te migmalintutuu diye te Sinkriya. ² Dawata niyu sikandin te pegginguma rin due isip suluhuanen te Magbebaye su sika ka eleg ne eggimuwen te keet-etawan te Manama. Bulihi niyu sikandin te minsan nekey ne egkeilanganen din su masulug ka nabulihan din wey nalagkes ad en iya.

††† 15:21 Isa 52:15 (LXX). ††† 15:22 Rum 1:13. § 15:25 1Kur 16:1-4. †† 15:27 1Kur 9:11.

³ † Ipangemusta a te alunggun ne ensi Prisila wey Akilu ne me дума ku te migpamakey ki Kristu Hisus.

⁴ Impangabangan a nikandan minsan eggimatayan dan e perem, sikan naa ka egpasalamatan ku sikan-dan. Ne kene ne sikeddi de ka egpasalamat su minsan degma ka langun ne punduk te kene ne me Hudiyu ne migmalintutuu. ⁵ Ipangemusta a degma te дума ne migmalintutuu ne migmanlibulung diye te baley ran.

Ipangemusta a degma ki Ipinitu ne miggeyinawaan ku ne iyan an-anayan ne migpalintutuu ki Kristu diye te prubinsya te Asya, ⁶ wey ki Mariya ne migpakannekal migbulig kaniyu. ⁷ Ipangemusta a degma engki Andruniku wey Hunyas ne me karumaan ku te Hudiyu ne дума ku te naprisu. Mabantug sikandan ne me apustulis wey nekewun-a pad sikandan keddi migpalintutuu ki Kristu.

⁸ Ipangemusta a man-e ki Ampliyatu ne miggeyinawaan ku tenged te Magbebaye, ⁹ wey ki Urbanu ne дума ta te migpamakey ki Kristu, wey ki Istakis ne miggeyinawaan ku. ¹⁰ Ipangemusta a degma ki Apilis ne napamalehetan e ne matinumane ki Kristu, wey te pamilya enni Aristubulu ¹¹ wey ni Hirudiyun ne karumaan ku te Hudiyu. Ne iling ded man-e te pamilya ni Narsisu ne migmalintutuu te Magbebaye.

¹² Ipangemusta a man-e engki Tripina wey ki Tripusa ne migpamakey te Magbebaye, wey ki Pirsida ne miggeyinawaan ku ne migpakannekal migpamakey te Magbebaye. ¹³ †† Ne iling ded ki Rupu te egkabantug se pegpamakey te Magbebaye, wey te iney rin ne in-isip kud degma ne iney ku, ¹⁴ wey engki Asinkritu, ki Pli-gunti, ki Hirmis, ki Patrubas, ki Hirmas wey te me дума ran ne suled ta te pegpalintutuu. ¹⁵ Ipangemusta a degma engki Pilulugu, ki Hulya, ki Niriya wey te atebey rin, ki Ulimpas wey te langun ne me дума ran ne keetawan te Manama.

¹⁶ Pegpangemusteeey kew ka tagse sabeka te pegpawepitew ne migpaheyinaweey kew. ‡ Migpangemusta degma kaniyu ka langun ne punduk ne migmalintutuu ki Kristu.

Ka katammanan ne me paney-paney

¹⁷ Me suled, egpanpanayan ku sikaniyu ne bantey kew te me etew ne iyan egpuunan ne egkabaad-baad

† 16:3 Him 18:2. †† 16:13 Mar 15:21. ‡ Te Grigu: matulus ne peggarek.

kew wey egpakasuwey kew te pegpanulu ne natuenan niyu dengan. Pakaddiyu kew naa kandan. ¹⁸ Su sika ne me etew ware migpamakey te Magbebaye ta ne si Kristu, ke kene, iyan dan impamakey ka lawa ran. Ne pinaahi te mekeinniyat ne peggulu wey meupiya ne egpammehen ne guhuren dan, egkalimbungan dan ka mangnguwed pad se suman-suman. ¹⁹ Ka guhuren meytenged te pegparuma-ruma niyu ki Kristu, nangenngan te langun ne etew wey amana a nahale kaniyu. Piru igkeupii ku ne mangateu kew te langun ne meupiya wey pakaddiyu kew te langun ne mareet. ²⁰ Te kene egkaluhey egkatalu te Manama te keupianan si Meibulan wey egdi-diekan ta sikandin.

Ka keupiya wey keyid-u te Magbebaye ta ne si Hisus, egkaangken niyu.

²¹ †† Migpangemusta kaniyu si Timutiya ne migbulig keddi, wey ensi Lusyu, si Hasun, wey si Susipatru ne me karumaan ku te Hudiyu.

²² (Sikeddiey si Tirsiyu ka impasulat te seini ne sulat, egpangemusta a degma kaniyu te migpalintutuu te Magbebaye.)

²³ †† Migpangemusta degma kaniyu si Gayu, ka mahinged ne migpamaneyikan ku. Kayi te baley rin egliblibulung ka migmalintutuu. Ne migpangemusta red degma ensi Irastu ne talaggen-gen te seleppi te siyudad wey si Kuwartu ne suled ta. ††

Ka pegsaye te Manama

²⁵ Egdayanen ka Manama ne eglig-en te pegpalintutuu niyu sumale te Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Hisu Kristu ne inwali ku. Neeles ka seini ne kamalehetan te amana ne naluhey ne timpu, ²⁶ piru impanengneng e kuntee te Manama ne ware egta-manan diye te langun ne etew pinaahi te sinulat te me prupita. Ne migsuhu sikandin ne igpangguhud ka Meupiya ne Panugtulen diye te langun ne me nasud eyew egpalintutuu wey egtuman ka me etew.

²⁷ Pinaahi ki Hisu Kristu, egsayeen ta te ware egta-manan ka Manama ne iyan de matagseb! Malehet iya.

†† 16:21 Him 16:1. †† 16:23-24 Him 19:29; 1Kur 1:14; 2Tim 4:20. ††† Due me sinulat ne miglagkes te birsikulu 24 piru ware seini diye te malehet ne migpuunan. Intimul naan de seini ne eggenendue, Ka keupiya wey keyid-u te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu langun. Malehet iya.

1 Kurintu

Igpewun-a

, insulat din te timpu ne diye sikandin te Ipisu ka egwali. Insulat din seini eyew te pegbulig te me prublima ne nabayaan te nalein-lein ne punduk te migmalintutuu ne impes-ek din diye te Kurintu. Ka Kurintu ka iney ne siyudad te prubinsya te Akaya, ne ka Akaya, sabeka te prubinsya ne sakup te Ruma. Te seeye ne timpu, sabeka ne dakel ne siyudad ka Kurintu ne nangugpaan te me Grigu, Rumanhun, wey me Huidiyu. Ne puun su ilis sika te dahat, masalig degma ka egmangendiye ne eg-untud te me barku ka egpamelegye wey egpameli. Nabantug ka sika ne siyudad tenged te karatu din, wey masalig ka nalein-lein ne rilihiyun te mahinged dutu, wey masalig degma ka egmeyibhilabetey dutu wey ka eg-ikul te tapey ne batasan ne iling due. Hapit migdaruwa ne leg-un si Pablu ka mig-ugpe diye eyew te pegwali, wey masalig ka migpalintutuu (Me Himu 18).

Peglihad te me tatelu ne leg-un, taheed te diye si Pablu te Ipisu ka egwali, nakarawat sikandin te surat puun te migmalintutuu diye te Kurintu (1 Kur 7:1). Nakarineg man-e sikandin meytenged te ehetanan te migmalintutuu wey te дума pad ne me prublima ran diye te punduk te migmalintutuu. Te seini ne surat, intambahan din sikandan meytenged due wey egpepaaween din seeye se egmeyibhilabetey ne sakup te punduk dan te migmalintutuu. Intabak din man-e seeye se me inse meytenged te egmaas-asaweey, me balu, me dasag te Panisingan te Manama, wey ka peg-uyag te me minatey.

Te kapitulu 13, nahuhud due ne sika se geyinawa, iyan sika ka subla ne meupiya ne dasag te Manama diye te keet-etawan din. Ne kema ke sika iya ka amana ipanengneng te seini ne baseen.

Ka nasurat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-9

Ka pegkabaad-baad te migmalintutuu 1:10-4:21

Ka pegsapad ni Pablu te migmalintutuu tenged te pegbalahad dan te migpeyilabetey 5:1-13

Ka eleg ne peggusey te ehetanan 6:1-11

Ka eleg ne peggamit te kaligwangan isip me migmalintutuu 6:12-20

Ka inse meytenged te asaweey 7:1-40

Ka pegtahud te Manama du te me diyus-diyus 8:1-11:1

Ka eleg ne eggimuwen te malitan diye te libulunganan te migmalintutuu 11:2-16

Ka eleg ne eg-ikulen te peggimu te Peglabung te Magbebaye 11:17-34

Ka me katuenan ne imbehey te Panisingan wey ka peggamit due diye te libulunganan te migmalintutuu 12:1-14:40

Ka peg-uyag ni Kristu wey te migmalintutuu 15:1-58

Ka pegpanlimud te igbulig te me Kristuwanen diye te Huidiya 16:1-4

Ka planu ni Pablu wey ka katammanan 16:5-24

1 Sikeddiey si Pablu ka migpeuyan te seini ne surat дума te suled ta ne si Sustinis. In-alam a ne egkeyimu ne apustulis ni Kristu Hisus sumale te pegbuut te Manama.

²† Egpangemusta key kaniyu te migmalintutuu te Manama due te Kurintu ne immatulus din pinaahi te pegsabeka rin kaniyu ki Kristu Hisus. In-alam kew te Manama ne egkeyimu ne keet-etawan din дума te seeye se langun ne diye te nalein-lein ne inged ne egpangananey te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu. Sikandin ka Magbebaye ta langun.

³ Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey ta wey te Magbebaye ne si Hisu Kristu, egkaangkem niyu.

Ka pegpasalamat ni Pablu diye te Manama

⁴ Egpasalamat a layun te Manama meytenged kaniyu tenged te keupiya wey keyid-u ne impapitew rin kaniyu puun te pegsabeka rin kaniyu ki Kristu Hisus. ⁵ Su tenged te pegsabeka rin kaniyu ki Kristu, impanalanganan kew te langun-langun de iya—te peglalag-lalag niyu wey te katuenan niyu. ⁶ Ne nakapamalehet seini ne malehet iya ka impanulu ney kaniyu meytenged ki Kristu. ⁷ Sikan naa, ware kew nakulangi te nalein-lein ne katuenan ne imbehey te Panisingan te Manama kaniyu te pegtetahad niyu te peglibed te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu. ⁸ Eglig-enen din ka pegpalintutuu niyu taman te katammanan, su eyew ware igkarew-ey kaniyu te aldew te peglibed te Mag-

† 1:2 Him 18:1.

bebaya ta ne si Hisu Kristu. ⁹ Matinumanen ka Manama ne mig-alam kaniyu ne egpekegduma te Anak din ne si Hisu Kristu ne Magbebaya ta.

Ka pegkabaad-baad te migmalintutuu

¹⁰ Me suled, egbanasalan ku sikaniyu pinaahi te ngaran te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu, te keilangan ne egpekeg-uyun kew langun su eyew kene kew egkabaad-baad. Keilangan ne sabekaa niyu ka suman-suman niyu wey ka katuyuan niyu. ¹¹ Me suled ku, nahuhuran a te sakup ni Klui ne egmaap-apuley kew kun. ¹² † Ka duma kaniyu ne egkahi kun, "Eg-ikul a ki Pablu", wey egkahi ka duma, "Eg-ikul a ki Apulus", ne ka duma, "Eg-ikul a ki Pidru ††", wey egkahi ka duma, "Eg-ikul a ki Kristu." ¹³ Mania, nabaad-baad si Kristu? Kahiye niyu buwa ne sikeddi, si Pablu, ka migpalansang para kaniyu? Mania, imbewutismuwan kew te ngaran ni Pablu?

¹⁴ ‡ Amana a migpasalamat te wara a nakabewutismu kaniyu angin e ki Krispu wey ki Gayu, ¹⁵ purisu ware minsan sabeka ne egpakakahi ne pinaahi te ngaran ku ne nabewutismuwan kew. ¹⁶ †† (E, uya bes, nabewutismuwan ku bes degma si Istipanas duma te pamilya rin, ne gawas kandan, warad e egkasuman-suman ku ne nabewutismuwan ku.) ¹⁷ Su wara a ipeuyan ni Kristu eyew egpamewutismu, ke kene, eyew te pegwali te Meupiya ne Panugtulen. Ne wara a miggamit te me mateles ne me lalag te pegpapitew te katuenan ku, su kema ke egkaawaan e te geem ka pegpanulu meytenged te kamatayen ni Kristu diye te krus.

Si Kristu ka geem wey kaalam te Manama

¹⁸ Su ka guhuren meytenged te kamatayen ni Kristu diye te krus, keungelan de para te seeye se egmekeendiyad e te karereetan. Piru sikanta se nenaluwas, in-ila ta mule sika ne geem te Manama. ¹⁹ †† Su nasulat e te Kasulatan,

"Egdereetan ku ka kaalam te me matagseb, wey igsawile ku ka katuenan te me utekan."

²⁰ ††† Purisu, nekey naan e ka neyitabu te matagseb, te talagpanulu te Balaud te Manama, wey te meupiya ne talag-apul te seini ne timpu? Impakita iya te Manama ne keungelan de ka kaalam te seini ne kalibutan.

²¹ Ne puun te kaalam te Manama, pegbuut din ne kene egpekeila kandin ka me etew te kalibutan pinaahi te kaalam dan mismu, tenged su planu rin ne egluwasen din seeye se egpalintutuu ki Kristu pinaahi te pegwali ta. Ne sika se inwali ta, in-isip te seeye se ware migpalintutuu ne keungelan kun de. ²² Su ka me Hudiyu, iyan dan egbuyuen ka me palinneu, ne ka me Grigu, iyan dan egpammitawen ka kaalam. ²³ Piru sikanami mule, iyan ney inwali si Kristu, ka inlansang diye te krus. Ka sika ne wali, ingkeenendueni te me Hudiyu wey keungelan kun kahi te seeye se kene ne

† 1:12 Him 18:24. †† Te Grigu: Sipas ‡ 1:14 Him 18:8; Him 19:29; Rum 16:23. ††† 1:16 1Kur 16:15. ††† 1:19 Isa 29:14 (LXX). †††† 1:20 Hub 12:17; Isa 19:12; 33:18; Isa 44:25.

me Hudiyu. ²⁴ Piru para te seeye se in-alam te Manama, me Hudiyu ma wey se kene, si Kristu ka geem wey kaalam te Manama. ²⁵ Su ka in-isip dan ne keungelan kun ne hinimuwan te Manama, labew pad ne maalamen du te kaalam te etew. Ne minsan ka in-isip dan ne kahuye te Manama, subla pad ne makeseg du te kanekal te etew.

²⁶ Me suled, sumsumana niyu ke nekey kew dengan te peg-alam te Manama kaniyu. Salimbeka re kaniyu ka in-isip te duma ne matagseb, wey salimbeka re degma ka dakel se katungdanan, wey ka egpuun te talahuren ne pamilya. ²⁷ Piru in-alam te Manama seeye se in-isip te me etew ne keungelan eyew te pegpeyilew te seeye se me matagseb. In-alam te Manama seeye se me etew ne in-isip ne ware me geem eyew te pegpeyilew te seeye se due me geem. ²⁸ In-alam te Manama seeye se ware egkeyimu, ka egkaleig-leig de, wey ka in-isip te me etew ne ware pulus eyew te pegpapitew ne ware bes karuan te seeye se in-isip dan ne due karuan. ²⁹ Ne puun due, ware egpakapeggasal diye te tangkaan te Manama. ³⁰ Ka Manama ka migsabeka kaniyu diye ki Kristu Hisu, ne sikandin ka neyimu ne kaalam ta ne egpuun diye te Manama. In-nimu ki nikandin ne matareng, immatulus ki nikandin, wey inlekat ki nikandin puun te me sale ta. ³¹ ††† Purisu, eg-ikul ki te nasulat te Kasulatan ne miggenendue, "Emun ke due egkeupian ne egpeggasal, keilangan ne sika se neyimu te Magbebaya ne Manama ka igpeg-gasal rin."

Ka pegwali ni Pablu pinaahi te geem te Manama

2 Na, me suled, peggenduen ku te kaniyu, wara a miggendue ne miggamit te maddalem wey ke maalamen ne me lalag te pegpangguhud ku kaniyu meytenged te heles ne kamalehetan puun te Manama. ² Su nakaplanu ad te diye e pad te kaniyu ne ware lein ne igwali ku gawas de ki Hisu Kristu wey ka peglansang kandin diye te krus. ³ § Miggenduen a te kaniyu ne mahuye, wey migpangelkel e pad te kaalde. ⁴ Te pegwali ku due te kaniyu, wara a miggamit te mapahetpet ne me lalag eyew te pegpapitew te kaalam ku. Piru ka Panisingan te Manama ka migpamalehet ne malehet iya ka inwali ku. ⁵ Innimu ku sika su eyew ka pegpalintutuu niyu, kene ne diye egpuun te kaalam te etew, ke kene, diye te geem te Manama.

Ka kaalam te Manama

⁶ Piru ke diye key te matesan e se pegpalintutuu, eggamit key te maalamen ne me lalag, piru kene ne iling te kaalam te seeye se kene egpalintutuu, wey te seeye se egmanlihad de ne me talagmandu te seini ne kalibutan. ⁷ Ka kaalam ne egkahiye ney kayi, sika se neeles de ne kaalam te Manama ne ware din ipaneng-neng te me etew dengan. Te ware din pad himuwa ka kalibutan, tapey rin e planuwa sika eyew egpakalagkes

†††† 1:31 Hir 9:24. § 2:3 Him 18:9.

ki degma te kabantug din keureme. ⁸ Ne ware minsan sabeka te talagmandu kayi te kalibutan ka nakasabut kayi, su emun ke nasabut pa nikandan, ware dan e perem ilansang ka Magbebaya ne likes te langun ne pegdayan. ^{9†} Piru, sumale te nasulat te Kasulatan ne miggenendue,

“Ware etew ne nakakita, nakarineg wey nakasuman-suman

ke nekey iya ka in-andam te Manama para te seeye se miggeyinawa kandin.”

¹⁰ Piru impanengneng sika kanta te Manama pinaahi te Panisingan din. Su ka Panisingan te Manama, eg-ugsi-ugsi te langun de iya, minsan pad ka maralem e ne suman-suman te Manama. ¹¹ Ware minsan hentew ne nakataha ke nekey ka egsumsumanen te sabeka ne etew angin e te panisingan te sika ne etew mismu. Ne iling naan ded degma due, ware sabeka ne nakataha te suman-suman te Manama angin e te Panisingan din. ¹² Piru meyitenged kanta, kene ne ka panisingan te kalibutan ka indawat ta, ke kene, sika se Panisingan te Manama ne impeuyan din eyew egpakasabut ki te langun ne imbehey te Manama kanta.

¹³ Purisu, te pegpanulu ta meyitenged te Manama, ware ta gamita ka me lalag ne egpuun te kaalam te etew, ke kene, ka me lalag ne impanulu kanta te Panisingan te Manama. Impasabut ney ka pegpanulu ne egpuun te Panisingan diye te me etew ne nakaangken te Panisingan te Manama. ¹⁴ Ka etew ne ware nakaangken te Panisingan te Manama, kene egdawat te langun de iya ne egpuun te Panisingan te Manama, su keungelan kun de kandin ka iling due. Ne kene man-e sikandin egpakasabut, tenged su egkasabut de ka iling due pinaahi te bulig te Panisingan te Manama. ¹⁵ Piru ka etew ne mig-ugpaan te Panisingan te Manama, egpakanengneng te langun ne egpuun te Panisingan te Manama, piru kene sikandin egkanengnengan te duma ne me etew. ^{16††} Su sumale te Kasulatan,

Hentew bes ka nakataha te suman-suman te Magbebaya ne Manama?

Hentew bes ka egpakatambag kandin? Piru sikanta se migmalintutuu ka egpakataha ke nekey ka egsumsumanen ni Kristu.

Ka me suluhuanen te Manama

3 Me suled, dengan, kena a egpakananulu kaniyu isip me etew ne mig-ugpaan te Panisingan te Manama, ke kene, isip me etew ne kalibutanen wey bate pad se pegpalintutuu ki Kristu. ^{2‡} Gatas de ka imbehey ku kaniyu, kene ne makehal ne keenen su kene kew pad nahud ne eleg ne egkeen due, wey minsan kuntee, kene kew pad man-e ne eleg ³ tenged su kalibutanen kew pad. Su puun te egmekeg-imma kew pad wey egmekeg-ehet, migpamalehet de iya sika ne kalibutanen kew. Ka hinimuwan niyu, iling te hinimuwan te me etew kayi te kalibutan. ^{4‡†} Su emun ke

egkahi ka sabeka, “Si Pablu ka eg-ikulen ku,” ne kahi te sabeka, “Si Apulus ka keddiey.” Nekeg-iling kew re iya te me etew kayi te kalibutan!

⁵ Hentew bes si Apulus? Hentew bes si Pablu? Me suluhuanen key re te Manama. Ne pinaahi kanami, naka-palintutuu kew, piru migtuman key re te impeyimu kanami te Magbebaya. ^{6‡†} Sikeddiey ka migpamula, ne si Apulus ka migpamisbis, ne ka Manama ka migpatulin. ⁷ Purisu, kene ne impurtanti ke hentew ka migpamula wey ka migbisbis, su iyan impurtanti ka Manama ne migpatulin due. ⁸ Sika se migpamula wey ka migbisbis, nekeg-iling de ka katuyuan dan, wey egdasahan te Manama ka tagse sabeka sumale te hinimuwan din. ⁹ Su talagduma key te himu te Manama, ne sikaniyu ka kamet din.

Ne sikaniyu man-e ka baley rin. ¹⁰ Sikeddiey ka egpekeiling te mangngateu ne talagbebaley ne migpesek te pabunsuran, tenged te katuenan ne imbehey te Manama keddiey. Due degma duma ne egpabulus ne egbebaley te impes-ek ku ne pabunsuran. Piru ka tagse sabeka, keilangan ne eg-ay-ayaran din ka himu rin. ¹¹ Su warad e etew ne egpakabalew-balew te pabunsuran ne impakapabunsud e ne iyan si Hisu Kristu. ¹² Due me etew ne eggamit te sika ne pabunsuran ne iyan eggamiten ka bulawan, pelata, wey tetelesi ne batu. Ne ka duma eggamit te kayu, lahami, wey hilaunen. ¹³ Piru ka hinimuwan te tagse sabeka, egkatahaan ded te Aldew te Peggukum tenged su eg-el-elehan sika pinaahi te hapuy eyew egkakita ke nekey ne klasi ne himu sika. ¹⁴ Ne emun ke kene egkatutung ka impasasindeg diye te pabunsuran, egpakarawat te dasag ka migpasasindeg due. ¹⁵ Piru ke due egkasilaban ne himu te sabeka ne etew, ware iya egkarawat din ne dasag. Piru egkaluwas ded sikandin, egpekeiling sikandin te etew ne nakapallahuy red puun te baley ne egkasilaban.

^{16‡††} Ware kew bes nakataha ne sikaniyu ka ugpaan ^{‡†} te Manama wey due mig-ugpe te kaniyu ka Panisingan din? ¹⁷ Ke duen ma egdereet te ugpaan te Manama, egdereetan degma sikandin te Manama. Su matulus ka ugpaan te Manama, ne sikaniyu iya ka sika ne ugpaan.

¹⁸ Kene niyu limbungi ka pegkeetew niyu. Ke duen ma sabeka due te kaniyu ne egsuman-suman ne matagseb sikandin sumale te kalibutanen ne etew, meupiya pad ke eg-inniyuhan din ka sika ne kaalam su eyew egkeyimu iya sikandin ne malehet ne matagseb. ^{19§} Su ka kaalam te seini ne kalibutan, keungelan de diye te tangkaan te Manama. Sumale te nasulat te Kasulatan, “Egsahiluten din seeye se egsuman-suman ne matagseb pinaahi red te kaalam dan.” ^{20§†} Ne duen pad man-e nasulat te Kasulatan ne miggenendue, “Nakataha ka Magbebaya ne Manama ne ware karuan te suman-suman te me matagseb.” ²¹ Purisu, keilangan ne kene kew egpeggasal meyitenged te senge etew, su ka langun, imbehey e te Manama kaniyu. ²² Si

† 2:9 Isa 64:4. †† 2:16 Isa 40:13 (LXX). ‡ 3:2 Hib 5:12-13.
‡† 3:4 1Kur 1:12.

‡† 3:6 Him 18:4-11; Him 18:24-28. ‡†† 3:16 1Kur 6:19; 2Kur 6:16. ‡††† Te Grigu: timplu. § 3:19 Hub 5:13. §† 3:20 Sal 94:11.

Pablu, si Apulus, wey si Pidru, kaniyud iya. Minsan ka kalibutan, ka umul, ka kamatayen, ka kuntee, wey ka egginguma pad, kaniyu sika se langun. ²³ Ne sikaniyu, kandin e ni Kristu, wey si Kristu, kandin e te Manama.

Ka me apustulis ni Hisu Kristu

4 Purisu isipa key ne me suluhuanen ni Kristu ne insalihan te pegpangguhud meytenged te heles ne kamalehetan puun te Manama. ² Ne sika se insalihan, keilangan ne egpakita ne egkasalihan iya sikandin. ³ Sikeddi, ware amana karuan ke nekey ka igugsi-ugsi niyu meytenged keddi wey te minsan hentew. Su minsan sikeddi, kena a eg-ugsi-ugsi te himu ku. ⁴ Malinis ka kunsinsya ku, piru ware seini migpasabut ne warad iya sale ku. Ka Magbebaye de ka eggukum keddi. ⁵ Purisu kene kew ugsi-ugsi te minsan hentew te kene pad egginguma ka eleg ne timpu; tahari niyu taman ke eggingume e ka Magbebaye. Te sika ne timpu, igpanengneng din ke nekey ka neeles, wey igpeeyang-heyang din ke nekey ka suman-suman te me etew. Te sika ne timpu, egpakarawat ka tagse sabeka te pegdeyrey te Manama sumale te hinimuwan din.

⁶ Me suled, te langun ne ingkahi ku, inggamit ku ne panunggilingan ka pegkeetew ku wey si Apulus eyew pinaahi kanami, egkapanulu kew ne egtuman ke nekey ka nasulat te Kasulatan. Emun ke egtumanen niyu sika, ware sabeka kaniyu ne egpakapeggasal ne eglapig te sabeka wey egdeeg-deeg te dangeb. ⁷ Hentew-a ka miggimu kaniyu ne labew te дума? Nekey-a ka due te kaniyu ne ware ibehey te Manama? Ne puun su diye te Manama egpuun ka langun ne due te kaniyu, mania te egpeggasal kew ne hendue ubag te kene ne dasag ka langun ne due te kaniyu!

⁸ Kahiyen niyu ne duen e ka langun ne keilangan niyu! Kahiyen niyu ne me datu kew e te ispirituwanen! Kahiyen niyu ne mighari kew e, ne sikanami mule, ware pad! Meupiya iya perem ke eghari kew e su eyew egpakahari key e degma дума kaniyu! ⁹ Su sikanami se me apustulis, hendue te innimu key te Manama ne kene ne impurtanti te langun ne etew. Nekeiling key te me pinirisu ne naparusaan te kamatayen, wey neyimu key ne tengtenganan te langun ne kayi te kalibutan: te me panalihan wey te me etew. ¹⁰ Kahiyen te me etew ne ungel key tenged te pegpalintutuu ney ki Kristu, ne sikaniyu mule, isip niyu ne matagseb kew tenged te pegpalintutuu niyu ki Kristu! Kahiyen man-e te me etew ne mahuye key, ne sikaniyu, mannekal kew mule! Intahud kew te me etew, piru sikanami, ware mule tahura! ¹¹ Minsan kuntee, egmanggutasan key, egkamaraan, ware amana kumbale ney, impanlampesan key, wey ware ugpaan ney. ¹² † Migpakannekal key miggimu para te keuyahan ney. Emun ke due egdeeg-deeg kanami, egpanalanganin ney sikandan; ke due egbayad-bayad kanami, eg-antusen ney seeye. ¹³ Ke eg-id-iranen key nikandan, meupiya mule ka igtabak ney. Ne minsan kuntee, in-isip key red te me etew ne

† 4:12 Him 18:3.

iling te basuraan te kalibutan, wey ke museng te kendiru ne in-unasan.

¹⁴ Kene ne insulat ku seini ne menu egpeyilawan kew, ke kene, pegpanulu seini kaniyu isip me pinalangge ku ne me anak. ¹⁵ Su minsan pad ke due libu-libu ne talagpanulu ne egpanulu kaniyu meytenged ki Kristu, sabeka re ka amey niyu. Su tenged te pegpalintutuu niyu ki Kristu, neyimu a ne amey niyu pinaahi te pegpangguhud ku kaniyu te Meupiya ne Panugtulen. ¹⁶ †† Sikan naa, egbanasal a kaniyu ne eg-iling keddi. ¹⁷ Sika ka egpuunan ne igpeuyan ku due te kaniyu si Timutiyu, ka pinalangge wey matinumanen ne anak ku due te Magbebaye. Sikandin ka egpasuman-suman kaniyu ke immenu ku te peg-ugpe tenged te pegpalintutuu ku ki Kristu. Iling ded due ka impanulu ku diye te langun ne punduk te migmalintutuu ne neendiyaan ku.

¹⁸ Ka дума kaniyu, neyimu ne hambuhen, su kahiyen dan ne kena ad e egpekeendue te kaniyu. ¹⁹ Piru ke igtuhut te Magbebaye, eggenduen a te kaniyu te kene egkaluhey. Te sika ne timpu, egkatahaan kud ke duen naan iya geem te me hambuhen, su kema ke egpanlalag de due sikandan. ²⁰ Su egkakita ne mighari e ka Manama kayi te kanta pinaahi te geem din ne egkakita kayi te kanta, ne kene ne pinaahi re te peglalag ta. ²¹ Na, hendei ka igkeupii niyu? Eggenduen a ka egparusa kaniyu, wey ke eg-ay-ayaran ku sikaniyu wey eggeyinawaan?

Ka pegpaawe te etew ne eggilabet te kene ne asawarin

5 † Nahuhud e ne duen kun due te kaniyu ne eggimu te lilinditi ne hinimuwan, su duen kun etew ne mig-as-asawa te iney-iney rin. Ka iling due ne hinimuwan, ware de due neyimu te seeye se kene egpalintutuu te Manama. ² Sikaniyu se me hambuhen! Emun naa perem su egkalaggeew kew! Meupiya pad perem ke impaawe niyud e te punduk niyu ka eggimu te iling due. ³ Su minsan ke wara a due te kaniyu, piru iling ded te duen a. †† Ne pinaahi te ngaran te Magbebaye ta ne si Hisus, inggukuman kud e ka miggimu te iling due ne sale, iling te peggukum ku te duen e red. Purisu, diye te kalibulungan niyu, sumsumana niyu ne dume e red nikaniyu. ††† Keilangan ne igpiyal niyu ka sika ne etew diye ki Meibulan eyew egdereetan ka lawa rin, su eyew egkaluwas ded ka gimukud din te Aldew te peglibed te Magbebaye.

⁶ ††† Kene ne meupiya ka pegpaambug niyu! Ware kew nakanengneng te nakahi, "Minsan ke deisek ka igpatulin, egpakapatulin sika te inluyang ne harina"? ⁷ ††† Ipaawe niyu due te kaniyu ka makasesale ne etew ne egpekeiling te igpatubu, eyew egkeyimu kew ne iyam. Emun ke eggimuwen niyu ka iling due, egpekeiling kew te iyam ne linuyang ne harina ne ware sewuhi te igpatulin. Ka malehet, iling kew en iya due su impaka-

†† 4:16 1Kur 11:1; Pil 3:17. † 5:1 Diy 22:30. †† Te Grigu: dume e red nikaniyu te panisingan. †† Te Grigu: dume e red nikaniyu te panisingan. ††† 5:6 Gal 5:9. ††† 5:7 Iks 12:5.

panubad e si Kristu para kanta. Egpekeiling sikandin te karniru ne impanubad te timpu te Sahakeen te Peglihad te Panalihan. ^{8 †} Purisu, te pegsahakeen ta te Peglihad te Panalihan, kene ne iyan ta egkeenen ka paan ne due patulin, ne iyan sika se malindit ne himu wey mareet ne batasan. Su iyan ta egkeenen ka paan ne ware patulin, ne iyan sika se paan te kamalehetan wey ka kalinis te suman-suman.

⁹ Diye te sulat ne impeuyan ku kaniyu, inlalahan ku sikaniyu ne kene eg-amung-amung te me etew ne egmeyibhilabetey se kene ne alunggun. ¹⁰ Piru kene ne iyan ku igpasabut seeye se kene egmalintutuu ne miggimu te keyilawan, me halamlamen, me limbungen, wey egmanimba te diyus-diyus. Ne emun ke egpanalliya kew te iling due ne me etew, keilangan ne eg-engkeran niyu ka seini ne kalibutan. ¹¹ Ka impasabut ku diye te sulat ku, ne keilangan ne kene kew дума-ruma te seeye se mig-angken ne migpalintutuu, piru eggimu red te keyilawan, halamlamen ded, egsimba te diyus-diyus, talabayungen, talewubug, wey takawen. Kene kew дума kandan te egmangekeen.

^{12 ††} Su ware labet ku ne eggukum te seeye se kene ne дума ta te pegpalintutuu, su kandin sika te Manama. Piru, duen iya mule katenged niyu te peggukum te seeye se sakup te punduk niyu te migpalintutuu, su due nasulat diye te Kasulatan ne miggenendue, "Ipaawe niyu due te kaniyu seeye se eggimu te mareet."

Ka peggusey te ehethanan

6 Emun ke due sabeka kaniyu ne due igbennal te suled din te pegpalintutuu, mania te igpeyinguma rin pad diye te talaggukum ne kene egpalintutuu? Ka keet-etawan perem te Manama ka eggusey due.

² Ware kew nakataha ne ka keet-etawan te Manama ka eggukum te me etew kayi te ampew te tane keureme? Na, emun ke sikaniyu ma ka eggukum kandan, mania te kene kew egpekwusey te dereisek de ne ehethanan?

³ Ware kew nakataha ne sikanta ka eggukum te me panalihan? Ne iyan naan pa iya ka meytenged te pegugpe te me etew te seini ne kalibutan! ⁴ Sikan naa, emun ke due ehethanan due te kaniyu, mania te iyan niyu egpewusayen ka etew ne ware tahura te migmalintutuu? ⁵ Mekeyilew-hilew sika! Ware bes sabeka kaniyu ne matageb ne iyan eggusey te ehethanan te migmalintutuu? ⁶ Piru, nasi kew egpasumbungey ka neelin ne migpalintutuu, ne diye niyu pe ma te tangkaan te kene egpalintutuu!

⁷ Sika se pegpasumsumbungey niyu, migpakita re iya te pegkatalu niyu. Mania te kene kew egpaleig-leig en iya! Mania te kene kew man-e egpalimbung en iya!

⁸ Piru, nasi e ne sikaniyu ka migpanleig-leig wey migpanlimbung, wey innimu niyu sika minsan diye te suled niyu te pegpalintutuu!

⁹ Ware kew bes nakataha ne seeye se kene ne matareng, kene egpekeugpe te Migharian te Manama? Kene niyu limbungi ka pegkeetew niyu, su ka eg-

peyibhilabetey ne kene ne alunggun, ka egsimba te me diyus-diyus, ka egmanlibug, ka me lukes ne eg-ealig te iling dan, ¹⁰ ka takawen, ka halamlamen, ka talewubug, ka talabayungen, wey ka tulisan, kene iya egpekeugpe te Migharian te Manama. ¹¹ Ne pila kaniyu dengan ka miggimu te iling due. Piru pinaahi te ngaran te Magbebaye ne si Hisu Kristu, wey te Panisingan te Manama ta, nalinisan kew e te me sale niyu, namatulus kew e, wey in-isip kew e te Manama ne matareng.

Ugpaan te Magbebaye ka lawa te etew

^{12 ‡} Due дума ne egkahi, "Intuhutan a ne eggimu te minsan nekey." Uya iya, piru kene ne langun ne egpakameupiya kanta. Sikeddi degma, egpakakahi a, "Intuhutan a ne eggimu te minsan nekey," piru kena a egkeupian ne egpeuripen te minsan nekey. ¹³ Egkahi ka дума, "Innimu ka keenen eyew igtahu diye te getek, ne innimu ka getek eyew egtahuan te keenen." Uya buwa, piru keureme, ware tapid due ne egdereetan te Manama. Piru ka lawa mule, kene ne para te egpeyibhilabetey ne kene ne alunggun, ke kene, para re te Magbebaye, ne ka Magbebaye para te lawa.

¹⁴ Keureme, ka Manama ka eg-uyag kanta pinaahi te geem din, iling te peg-uyag din te Magbebaye.

¹⁵ Ware kew bes nakataha ne ka lawa niyu, baad te lawa ni Kristu? Sikan naa, kene egkaayun ne ka baad te lawa ni Kristu, eggamiten ta te peggilabet te malitan ne egbebelegye te lawa rin! ^{16 ††} Ware kew nakanengneng ne ka lukes ne eggilabet te iling due ne malitan, egkeyimu e ne sabeka sikandan ne lawa? Su nasulat diye te Kasulatan ne miggenendue, "Ne sikandan se daruwa, egkeyimu ne sabeka." ¹⁷ Piru ka etew ne egkasabeka diye te Magbebaye, egkasabeke e ka geyinawa ran te Magbebaye.

¹⁸ Purisu, pakaddiyui niyu ka egpeyilabetey ne kene ne alunggun. Ka дума ne sale te etew, kene egpakarereet te lawa, piru ka etew ne eggilabet te kene ne asawa rin, egpakasale te kandin mismu ne lawa. ^{19 ††} Ware kew bes nakanengneng ne ka lawa niyu, timplu ne in-ugpaan te Panisingan te Manama ne imbehey rin kaniyu? Kene ne sikaniyu ka kamuney te lawa niyu su ka Manama. ²⁰ Imbayaran kew e nikandin te mahal. Sikan naa, gamita niyu ka lawa niyu eyew te pegdayan te Manama.

Ka pegtambag meytenged te asaweey

7 Na, seini ka tambag ku meytenged te inse niyu diye te sulat: meupiya iya perem ne kene eg-asawa †† ka lukes. ² Piru puun su masalig ka egpeyibhilabetey ne kene ne alunggun, keilangan ne eg-asawa iya ka lukes, ne iling ded degma ka malitan. ³ Ka alunggun, keilangan ne egpewulirey. Ka lukes, keilangan ne eggulid te asawa rin, ne iling ded degma ka malitan. ⁴ Ka malitan, kenad ne iyan egkamkamuney

† 5:8 Iks 13:7; Diy 16:3. †† 5:12-13 Diy 13:5; 17:7 (LXX).

‡ 6:12 1Kur 10:23. †† 6:16 Hin 2:24. †† 6:19 1Kur 3:16; 2Kur 6:16. ††† Te Grigu: kene eg-samsam te malitan.

te lawa rin, ke kene, ka asawa rin e. Ne iling ded degma ka lukes, kenad e ne sikandin ka egkamkamuney te lawa rin su ka asawa rin e degma. ⁵ Kene kew kene-kene ke eggulid ka asawa niyu kaniyu, angin e ke nekegsabut kew ne kene kew pad egpewulirey su eyew eggamiten niyu ka timpu niyu te peg-ampu. Pegkapenga te nasabutan niyu, keilangan ne egpewulirey kew e man-e, su kema ke egkatintal kew ni Meibulan tenged su kene niyud e egkatigkel ka alig niyu.

⁶ Kene ne inlalag ku seini ne menu insuhu ku sikaniyu, ke kene, intuhutan ku re sikaniyu ne eg-asawa. ⁷ Meupiya perem ke langun niyu ne iling pad keddiey, piru imbehayan te Manama ka tagse sabeka te katuanan ne ware peg-ilinga.

⁸ Egnanganan ku sikaniyu se ware pad nenakaa-sawa, wey sikaniyu se me balu, te meupiya pad perem ke egpekeiling kew keddiey te ware mig-asawa. ⁹ Piru ke kene kew egpakatigkel te eggeramen niyu, egkaayun ne eg-asawa kew. Su meupiya pad ka eg-asawa du te egkeyirapan tenged te igkeupii te lawa niyu.

¹⁰ † Ne sikaniyu se manggiasawe e, due iglalag ku kaniyu, ne kene ne suhu ku seini, su suhu te Magbebaya. Ka asawa ne malitan, keilangan ne kene egpakigsuwey te asawa rin. ¹¹ Piru ke egpakigsuwey sikandin, keilangan ne kene sikandin eg-abey eg-asawa wey ke meupiya pad ke egpekeg-uli ka meupiya ne geyinawa ran. Ne ka lukes degma, keilangan ne kene egpakigsuwey te asawa rin.

¹² Seini ka iglalag ku te дума, keddi de seini, kene egpuun te Magbebaya: ke due suled ta ne kene egpalintutuu ka asawa rin, piru eg-uyun ka malitan ne eg-ugpe pad дума kandin, keilangan ne kene sikandin egpakigsuwey te asawa rin. ¹³ Ne ke due degma malitan ne kene egpalintutuu ka asawa rin, piru eg-uyun ka lukes ne eg-ugpe pad дума kandin, keilangan ne kene sikandin egpakigsuwey te lukes. ¹⁴ Su ka lukes ne ware migpalintutuu, in-isip te Manama ne sakup din pinaahi te asawa rin ne migpalintutuu. Ne ka malitan ne ware migpalintutuu, in-isip degma te Manama ne sakup din pinaahi te asawa rin ne migpalintutuu. Su emun ke kene pa ne iling due, egpekeiling e perem ka me anak dan te me anak te seeye se ware migpalintutuu. Piru ka malehet, in-isip e degma sikandan te Manama ne sakup din tenged kandan te alunggun. ¹⁵ Piru ke egkeupian ne egpakigsuwey te asawa rin seeye se ware migpalintutuu, tuhuti niyu sikandin. Te iling due ne paahi, kenad e egkabakus ka asawa ne migpalintutuu, su in-alam ki te Manama ne eg-ugpe ne malinawen. ¹⁶ Su sikeykew se malitan ne migpalintutuu, ware ka nakataha ke egkeuyan nu naan ded ka asawa nu wey se kene. Ne sikeykew degma se lukes, ware ka degma nakataha ke egkeuyan nu naan ded ka asawa nu wey se kene.

Pabulus kew ugpe ke nekey kew te peg-umew te Manama kaniyu

¹⁷ Keilangan ne ka tagse sabeka, egpabulus eg-ugpe sumale te peg-ugpe ne igbehey te Magbebaya kandin, ne iyan sika se peg-ugpe din te timpu te peg-alam te Manama kandin. Iling kayi ka impanulu ku diye te langun ne punduk te migmalintutuu ne egkeendiyaan ku. ¹⁸ Ke natuli e ka etew te peg-alam te Manama kandin, kene perem ne keilangan ne eg-aween din ka tulak te pegtuli kandin. Ne emun ke ware pad sikandin natuli te peg-alam kandin te Manama, kene ne keilangan ne egpatuli pad sikandin. ¹⁹ Su kene ne impurtanti ke natuli ka etew wey se ware. Iyan de impurtanti ka pegtuman te me suhu te Manama. ²⁰ Ka tagse sabeka, keilangan ne egpabulus te keugpe din ke nekey sikandin te peg-alam te Manama kandin. ²¹ Emun ke uripen ka te peg-alam te Manama keykew, balahara nu sika. Piru ke due kaayunan ne egpakalihawang ka, palimmakuti nu sika. ²² Su emun ke uripen ka te timpu ne in-alam ka te Magbebaya, in-isip kad e kuntee te Magbebaya ne kene ne uripen. Ne iling ded degma, emun ke kene ka ne uripen te peg-alam te Magbebaya keykew, neyimu kad e kuntee ne uripen ni Kristu. ²³ Imbayan kew te Manama te mahal, purisu kene kew e peuripen te me etew. ²⁴ Purisu me suled, ka tagse sabeka kaniyu, keilangan ne egpabulus ne eg-ugpe ke nekey ka peg-ugpe din te peg-alam te Manama kandin.

Ka inse meytenged te ware pad asawa wey te me balu

²⁵ Na, meytenged te seeye se ware pad nakaasawa: ware suhu keddiey ne egpuun te Magbebaya, piru seini ka tambag ku isip etew ne egkasalihan tenged te hid-u te Manama.

²⁶ Tenged te keyirapan te seini kuntee ne timpu, insuman-suman ku ne meupiya pad perem ke egpabulus kew pad te peg-ugpe niyu kuntee. ²⁷ Emun ke nakaasawa kad, kene ka pakigsuwey te asawa nu. Ne emun ke ware asawa nu, kene kad e mule pammitew te eg-asaween nu. ²⁸ Piru emun ke eg-asawa ke ma iya, kene ke red egpakasale; ne emun ke eg-asawa ka mengebay, kene ded sikandin egpakasale. Piru seeye se egmangasawa te seini ne timpu, egpakabaye te me keyirapan te peg-ugpe dan, ne iyan ku perem igkeupii ne kene kew egpakabaye due.

²⁹ Seini ka igpasabut ku me suled: malepet naan de ka nasame ne timpu. Ne puun kuntee seeye se manggiasawe e ne me lukes, keilangan ne egpamakey sikandan ne hendue te ware asawa ran. ³⁰ Ne seeye se eglungku, keilangan ne eg-ugpe sikandan ne hendue te ware miglungku; ne seeye se egkahale, keilangan ne eg-ugpe ne hendue te ware nahale; seeye se migpameli, keilangan ne henduen de te kene ne kandan ka egpameliyen dan. ³¹ Emun ke eggamit ki te minsan nekey kayi te ampew te tane, keilangan ne

† 7:10 Mat 5:32; 19:9; Mar 10:11-12; Luk 16:18.

kene ki perem egkatiglingey due, su ka peg-ugpe ta te seini ne kalibutan, mahaan de egkataman.

³² Iyan ku igkeupii ne kene kew egkasasew te peg-ugpe niyu. Ka lukes ne ware asawa, iyan din de igkasasew ka himu te Magbebaya, ke egmenuwen din sikandin te pegpahale. ³³ Piru ka lukes ne nakaasawe e, egkasasew te langun-langun de kayi te ampew te tane, wey ke egmenuwen din te pegpahale te asawa rin, ³⁴ ne sika ka egpuunan ne egkabaad ka suman-suman din. Ne iling ded degma ka malitan ne ware asawa, wey ke mengebay pad iya, iyan din e igkasasew ka meytenged te himu te Magbebaya, su egkeupian sikandin ne igbehey rin te Manama ka umul rin, ware tapid te lawa rin wey te gimukud din. Piru ka malitan ne nakaasawe e, egkasasew sikandin meytenged te langun-langun de kayi te ampew te tane, ke egmenuwen din te pegpahale te asawa rin.

³⁵ Inlalag ku seini eyew te pegbulig kaniyu, ne kene ne pegbalabag kaniyu, ke kene, eyew egmeupiya ka peg-ugpe niyu wey ware egpakabalabag te pegpa-makey niyu te Magbebaya.

³⁶ Na, ke due lukes ne egpangasawa ne nakasuman-suman ne nekeyimu sikandin te kene ne eleg diye te egpangasaween din, wey eglised e sikandin ka egtigkel te eggeramen din, wey pegsuman-suman din ne eleg en iya ne egpeg-asaweey e sikandan, meupiya pad ke egpakasal e sikandan. Kene ne sale sika. ³⁷ Piru ke nakapalene-lene e ka geyinawa rin ne kene eg-asawa, wey te suman-suman din ne kene ne keilangan su egpakatigkel sikandin, meupiya ka eggimuwen din. ³⁸ Purisu, seeye se eg-asawa te tratu rin, meupiya ka eggimuwen din, piru meupiya pad seeye se kene eg-asawa.

³⁹ Ka manggiasawa ne malitan, kene egkaayun ne eg-abey pad sikandin eg-asawa ke neuyag pad ka asawa rin. Piru ke egpatey e ka iglukes din, egkaayun e man-e sikandin ne eg-asawa ke hentew ka igkeupii rin, piru keilangan ne ka lukes, due pegpalintutuu te Magbebaya. ⁴⁰ Piru ke sikeddi ka egpalalahen, subla pad ne meupiya ke kenad e eg-asawa sikandin. Sika ka isip ku wey te keddi ne suman-suman, ka Panisingan te Manama ka migpanulu keddi due.

Ka keenen ne inhalad e diye te diyus-diyus

8 Na, meytenged te keenen ne inhalad e diye te diyus-diyus: malehet iya ka ingkahi niyu ne sikan-ta langun, nakataha kid e meytenged due. Ne minsan ke nakataha kid te ware karuan te peghalad diye te diyus-diyus, hendue te malemu re ka pegpegasal ta, piru ke due geyinawa ta, egpakalig-en ki te дума ta te pegpalintutuu. ² Ke due etew ne egsuman-suman ne due katuenan din, ware din naan pad nanengnengi ke nekey ka kulang te natuenan din. ³ Piru ka minsan hentew ne eggeyinawa te Manama, neila sikandin te Manama.

⁴ Sikan naa, meytenged man-e te pegkeen te keenen ne inhalad e diye te me diyus-diyus: nakataha kid e ne ka diyus-diyus, kene iya ne malehet ne manama,

wey warad e lein ne Manama su sabeka re iya. ⁵ Su minsan ke due egkahiyen te me etew ne me manama diye te langit wey kayi te tane, wey minsan masalig ka manama wey ahalen, ⁶ piru sikanta mule, sabeka re ka Manama. Sikandin ka Amey ne iyan miggimu te langun wey ka migpuunan ne neuyag ki. Ne sabeka re ka Magbebaya ne si Hisu Kristu, ne pinaahi kandin, in-nimu ka langun-langun de iya, wey pinaahi man-e kandin, due umul ta ne ware egtamanan.

⁷ Piru kene ne langun ne migmalintutuu ne nakataha meytenged due. Ka дума, nalayam te diyus-diyus dengan, ne taman kuntee, egsumsumanen dan ded ne ka sika ne pegkeen ne nahalad e, kandin iya te diyus-diyus. Ne puun su mahuye ka kunsinsya ran, egkaheram dan ne egmalindit sikandan ke egkeen due. ⁸ Piru ka keenen, kene ne iyan egpuunan ne egkahale ka Manama kanta. Ware egkaangey ta wey ware egkalaag kanta ke egkeen ki due wey se kene.

⁹ Piru minsan ke due kaligwangan niyu te pegkeen te minsan nekey, keilangan ne egbantey kew, su kema ke sika ka egpakabalabag te seeye se mahuye pad se pegpalintutuu. ¹⁰ Panunggiling ke egkeen ka diye te timplu te diyus-diyus, sikeykew se duen e katuenan meytenged due, ne egkiteen ka mule te seeye se etew ne eg-isip te sale ka egkeen te inhalad e, kema ke egkabagget e sikandin ne egkeen degma. ¹¹ Purisu, egka-reetan sika se suled nu ne mahuye se pegpalintutuu, tenged te sika se "katuenan" nu, ne si Kristu, migpeyimatey red degma para kandin. ¹² Te iling due ne paahi, nakasale ka ki Kristu tenged su nakasale ka te me suled nu ne mahuye se pegpalintutuu, pinaahi te in-nimu nu ne nakabagget kandan te peggimu te iling dutu ne supak te kunsinsya ran. ¹³ Sikan naa, emun ke iyan egpuunan ka egkeenen ku ne egpakasale ka suled ku, kena ad e egkeen te ngalap eyew kena a egkeyimu ne egpuunan ne egpakasale sikandin.

Ka katenged te apustulis

9 Sikeddi seini, duen e kaligwangan ku, menu ma iya? Ne apustulis e red man-e, tenged su nakakita a iya ki Hisus ne Magbebaya ta, wey sikaniyu mismu ka behas te himu ku ne imbehey te Magbebaya ked-diey. ² Ke kene e ma ne apustulis diye te suman-suman te дума, asal naan ubag due te kaniyu. Su sikaniyu se migpalintutuu ka igkapamalehet ne apustulis a iya te Magbebaya.

³ Seini ka igtabak ku te seeye se eg-ugsi-ugsi ked-diey: ⁴ emun ke malehet ma ne apustulis key, ware naan en iya katenged ney te pegdawat te keenen wey inumen ne igsendad kanami te seeye se napanulu ney? ⁵ Ware naan e katenged ney ne egduruma te me asawa ne migpalintutuu iling te eggimuwen te me suled te Magbebaya, wey te дума ne me apustulis, wey ni Pidru? ⁶ Wey ke, sikanami naan de iya ki Birnabi ka keilangan ne egtrabahu eyew egkeuyag key? ⁷ Duen naa sundalu ne egbayaran din mismu ka pegkasundalu rin? Duen naa migpamula ne kene ne iyan egpakakeen te pinamula rin? Duen naa talagta-

meng te me karniru ne kene ne iyan eg-inum te gatas te intamengan din?

⁸ Seini se inalag ku, kene ne inetew-etew re ne suman-suman, ke kene, seini red degma ka impanulu diye te Balaud ni Muwisis. ⁹ † Su nasulat sika diye te Balaud ne miggenendue, “Kene nu pungesa ka be-be te baka ke igdiriek sikandin.” Mania, me baka re ka igkasasew te Manama? ¹⁰ Klaru ne sikanta ka ig-pasabut din te inalag din. Uya iya, insulat seeye para kanami, tenged su seeye se me talagdaru wey talaggaani, egpallateng sikandan ne egpakarawat te baad dan. ¹¹ †† Puun su migpamula key due te kaniyu te ispirituwanen ne beni, mabehat naan e kaniyu ke eg-buyu key te keuyahan ney? ¹² Ke duen ma katenged te duma ne egtetahad te egpuun kaniyu, labew key en iya!

Piru ware ney mule gamita ka sika ne katenged, ke kene, in-antus ney ka langun eyew kene egkabalabahan ka pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Kristu. ¹³ ‡ Ware kew bes nakataha ne seeye se migpamakey diye te timplu, diye egkuwa te egkeenen dan te timplu? Ne seeye se migpamakey degma diye te altar, egkuwa sikandan te baad dan puun te me halad? ¹⁴ †† Ne iling naan ded degma, migsuhu ka Magbebaye ne seeye se nakarawat te Meupiya ne Panugtulen, keilangan ne iyan egbehey te keuyahan te seeye se migpangguhud kandan te Meupiya ne Panugtulen.

¹⁵ Piru wara a miggamit te sika ne me katenged iling te pegpabulig kaniyu. Ne kene man-e ne iyan ku insulat kayi ne menu egpallateng a ne egbehayan a nikaniyu. Su egmeupiyeen ku pad ka egpatey te gutas du te egkaawe ka katenged ku te pegpeggasal.

¹⁶ Ware katenged ku te pegpeggasal meytenged te pegwali ku te Meupiya ne Panugtulen, su impehes a iya te Manama te peggimu due. Ne mekeyid-u-hid-u a ke kene ku sika eggimuwen. ¹⁷ Su emun perem ke eggimuwen ku sika te keddiey ne pegbuut, eleg perem ne eg-unahan a. Piru kene ne keddi sika ne pegbuut, su insalig de te Manama keddi ka sika ne himu. ¹⁸ Nekey naan e ka unag ku? Ware lein gawas te egpakawali a te Meupiya ne Panugtulen ne ware migpabayad, minsan duen iya perem katenged ku te pegpabayad.

¹⁹ Su minsan ke due kaligwangan ku, wey wara a neuripen te minsan hentew, piru migpeuripen a iya te langun ne etew su eyew masalig ka me etew ne egkeuyan ku. ²⁰ Su emun ke Hudiyu ka me duma ku, mig-ikulan ku degma ka batasan dan su eyew egkeuyan ku sikandan. Ne minsan ke wara a migpasakup te Balaud ni Muwisis, migtuman e red man-e due eyew egkeuyan ku seeye se migpasakup te Balaud. ²¹ Ne iling naan ded degma, te timpu ne iyan ku duma seeye se kene ne me Hudiyu ne kene eg-ikul te Balaud ni Muwisis, mig-iling a degma kandan ne kene eg-ikul te Balaud, su eyew egkeuyan ku sikandan

te pegpalintutuu. Piru kene sika egpasabut ne kena a egtuman te Balaud te Manama, mig-ikul a iya te balaud ni Kristu. ²² Su emun ke diya a te magguye, egpahuye-guya a degma, eyew egkeuyan ku sikandan. Purisu egpammitew a te paahi ne egpekeiling a kandan eyew egkaluwas ku ka duma kandan.

²³ Innimu ku sika eyew egpekeempet ka Meupiya ne Panugtulen wey eyew egkatalaran a te panalangin te Manama ne egpuun due. ²⁴ Ware kew bes nakataha ne timpu te peglungkesu, egpallahuy seeye se langun ne eg-apil piru sabeka re ka egpakarawat te unag? Sikan naa, pallahuy kew su eyew egkaangey niyu ka unag ne igbehey te Manama kaniyu. ²⁵ Ka langun ne eg-apil te peglungkesu, egbebasbas ne egtigkel te lawa ran. Eggimuwen dan sika su eyew egkarawat dan ka unag ne eglihat de. Piru sikanta mule, eggimuwen ta sika eyew egkarawat ta ka unag ne ware egtamanan.

²⁶ Sikan naa, iyan ku eg-ilingan seeye se migpallahuy ne migpalaheteng diye te katamanan te lumba. Ne eg-ilingan ku man-e seeye se migpasumbahey ne ware migpangawang migpanumbag. ²⁷ Imbasbas ku ka lawa ku wey imegnel ku ka mareet ne igkeupii ku su eyew kena a igsawile pegkapenga ku te pegwali diye te duma.

Ka pegpaney-paney meytenged te diyus-diyus

10 †† Me suled, egkeupian a ne egpakasuman-suman kew te neyitabu dengan te kaap-apuan ta. Imbantayan sikandan langun te Manama pinaahi te gapun, wey nakalapas sikandan diye te Malalab ne Dahat ne ware namenu. ² Ne pinaahi te pegbantey kandan te gapun wey peglapas dan te dahat, nekeiling te imbewutismuwan sikandan langun isip me sakup ni Muwisis. ³ ††† Nangeen sikandan langun te keenen ne imbehey te Manama, ⁴ ††† wey nanginum sikandan langun te weyig ne impalihawang din diye te batu. Mig-inum sikandan puun te ispirituwanen ne batu ne migduma kandan; ne ka sika ne batu, iyan si Kristu. ⁵ † Piru minsan pad due, ware ikahale te Manama ka kasuluhan kandan, purisu nammatey sikandan ne napatpat ka me lawa ran diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan.

⁶ †† Na, seeye se neyitabu kandan, pegpaney-paney e kanta su eyew kene ki iya egkeinniyat te mareet ne iling te innimu ran. ⁷ ††† Kene kew simba te me diyus-diyus iling te innimu te me duma ran dengan, su nasulat e te Kasulatan, “Naminnuu ka me etew ne nanginum wey nangekeen, ne nataman, nanasindeg e ka nanesayew te kahale.” ⁸ †† Keilangan ne kene ki egpeyilabetey ka kene ne alunggun iling te innimu te duma ran dengan, purisu migpamatey ka 23,000 ne me duma ran te sabeka re ne aldew. ⁹ ††† Kene ta eg-el-elehan si Kristu [†] iling te innimu te duma ran dengan, purisu nammatey sikandan ka impangahat te me uled. ¹⁰ †† Keilangan ne kene ki egsalew-salew iling te innimu te

† 9:9 Diy 25:4; 1Tim 5:18. †† 9:11 Rum 15:27. ‡ 9:13 Diy 18:1. †† 9:14 Mat 10:10; Luk 10:7.

†† 10:1 Iks 13:21-22; Iks 14:22-29. ††† 10:3 Iks 16:35. ††† 10:4 Iks 17:6; Num 20:11. § 10:5 Num 14:29-30. †† 10:6 Num 11:4. ††† 10:7 Iks 32:6. †† 10:8 Num 25:1-18. ††† 10:9 Num

duma ran dengan, purisu indereetan e sikandan te panalihan ne talagdereet.

¹¹ Neyitabu seeye diye te kandan isip panunggilingan te duma ne etew, wey insulat sika eyew te pegpaney-paney kanta te mig-ugpe te timpu ne mahaan e egkataman ka inged.

¹² Su emun ke due egsuman-suman ne malig-en e ka pegpalintutuu rin, keilangan ne egbantey sikandin su kema ke egpakasale degma sikandin. ¹³ Ka peg-eleg-eleg ne nabayaan niyu, iling ded te nabayaan te duma ne me etew. Piru matinumane ka Manama te saad din wey kene din igtuhut ne kene niyu egkeelehan ka peg-eleg-eleg ne egginguma kaniyu. Emun ke egginguma ka peg-eleg-eleg, egbehayan kew te Manama te paahi eyew egkaantus niyu sika.

¹⁴ Sikan naa me pinalangge ku, pakaddiyu kew te pegsimba te me diyus-diyus. ¹⁵ Sikaniyu, mahetteng ka suman-suman niyu, sikan naa, sumsumana niyu ke eleg ka eglalahaan ku wey se kene. ¹⁶ † Sikanta se migmalintutuu, emun ke eglibulung ki eyew te pegsuman-suman te kamatayen ni Kristu, due eg-inumen ta ne egpasalamatan ta te Manama, wey due degma egtepek-tepiken ta ne egkeenen ta. Ne pinaahi rue, egpakasawit ki te langesa wey lawa ni Kristu, menu ma iya? ¹⁷ Ne minsan masalig ki, henduen de te sabeka ki re ne lawa tenged su sabeka re ne paan ka ingkeen ta.

¹⁸ †† Sumsumana niyu ka keet-etawan te Israil: ka langun ne migkeen te impanubad e, migpakita re iya sikandan ne migsawit e te pegsimba te Manama, menu ma iya? ¹⁹ Iyan ku naa igpasabut due ne seeye se diyus-diyus wey ka inhalad e diye te diyus-diyus due karuan? ²⁰ ‡ Kene ne sika! Iyan ku mule igpasabut, ne ka sika ne me halad te kene egpalintutuu, diye dan ihalad te me busew, kene ne diye te Manama. Ne kena a egkeupian ne egpakasabeka kew te me busew. ²¹ Kene egkaayun ne eg-inum kew puun te ubab te Magbebaya wey te ubab degma te me busew. Kene egkaayun ne egkeen kew diye te keenanan te Magbebaya wey keenanan degma te me busew. ²² †† Mania te egpepangalikuren te red iya ka Magbebaya? Manekal ki bes pad kuntere kandin?

²³ †† Due duma ne egkahi ne intuhutan ki kun ne eggimu te minsan nekey, piru, kene ne langun ne egpakabulig wey egpakalig-en kanta. ²⁴ Keilangan ne ware sabeka ne iyan de egsumsumanen ka kandin mismu ne keupianan, ke kene, sika se keupianan te duma.

²⁵ Keena niyu ka minsan nekey ne ngalap ne igbelegye diye te palingki, piru kene kew e inse ke impakanubad naan e seeye diye te diyus-diyus wey se ware eyew kene kew e egkunsinsya. ²⁶ †† Su sumale te nasulat te Kasulatan, "Kandin te Magbebaya ka kalibutan wey ka langun ne tahu kayi."

²⁷ Emun ke due kene egpalintutuu ne egginggat kaniyu ne diye egkeen te kandan, ne egkeupian kew ne eggendiye, keena niyu ka langun ne igsendad kaniyu. Kene kew e inse-inse ke impakanubad naa seeye diye te diyus-diyus wey se ware eyew kene kew e egkunsinsya. ²⁸ Piru ke due egnangen kaniyu ne egkahi, "Impanubad man e diye te diyus-diyus ka sika ne sere," kene kew e keen due. Kene kew e keen due tenged te seeye se etew ne mignangen kaniyu wey tenged te kunsinsya. ²⁹ Kene ne iyan ku igpasabut ka kaniyu ne kunsinsya, ke kene, ka kunsinsya te etew ne mignangen kaniyu. Ke due eg-inse, "Mania te egtigkelen ku ka igkeupii ku tenged te kunsinsya te duma?"

³⁰ Ke egpasalamatan ku ma te Manama ka egkeenen ku, mania te egsagsahukul ka me etew keddiey meytenged te keenen ne egpasalamatan ku?"

³¹ Purisu, emun ke egkeen kew, ke eg-inum kew, wey ke eggimu te minsan nekey, himuwa niyu sika te pegdayan te Manama. ³² Kene kew himu te egpakatameneng te me Hudiya, Grigu, wey te migmalintutuu te Manama. ³³ Ilingi niyu ka innimu ku ne pegpammitew te paahi ne egkabulihan ka langun. Su wara a migpammitew te keddi ne keupianan, ke kene, sika se keupianan te duma, eyew egkaluwas sikandan.

11 †† Ilingi a nikaniyu, iling te peg-iling ku degma ki Kristu.

Ka pegbubunbun te ulu te pegsimba

² Egdeyrayen ku sikaniyu tenged su layun a nikaniyu sumsumana, wey in-ikul niyu ka impanulu ku kaniyu.

³ Piru egkeupian a ne egpakasabut kew ne si Kristu ka labew te lukes, ne ka lukes ka labew te asawa rin, ne ka Manama ka labew ki Kristu. ⁴ Emun ke eglibulung kew te pegsimba, ne due lukes ne eg-ampu wey ke egpangguhud naa te impanengneng te Manama ne egteterung, egpeyilew sikandin ki Kristu ne iyan labew kandin. ⁵ Piru ke due malitan ne eg-ampu wey ke egpangguhud naa te impanengneng te Manama ne kene egteterung, egpeyilew sikandin te asawa rin ne iyan labew kandin. Nekeiling de te migpeupew sikandin. ⁶ Su ka malitan ne kene egteterung, keilangan ne egtempuhan ka bulbul rin. Ne puun su egpekeyilew te malitan ka egtempuhan wey ke eg-abuluhan naa, keilangan ne egteterung iya sikandin. ⁷ § Ka egpuunan ne kene egteterung ka lukes, tenged su alung sikandin te ulaula wey te katelesan te Manama. Piru ka malitan, sikandin iya ka katelesan te lukes. ⁸ †† Su ware himuwa ka lukes puun te malitan, ke kene, ka malitan mule ka diye migpuun te lukes. ⁹ Ware degma himuwa te Manama ka lukes para te malitan, ke kene, ka malitan mule ka innimu para te lukes. ¹⁰ Purisu, keilangan iya ne egteterung ka malitan te pegpeila ne sakup sikandin te lukes, su minsan ka me panalihan, egbantey kandin. ¹¹ Piru te pegsabeka ta diye te Magbebaya, egkeilangan ded degma te lukes ka malitan, ne iling ded degma ka lukes, egkeilangan ded te mali-

21:5-6. §† Diye te duma ne sinulat: Magbebaya. §† 10:10 Num 16:41-49. † 10:16 Mat 26:26-28; Mar 14:22-24; Luk 22:19-20. †† 10:18 Lib 7:6. ‡ 10:20 Diy 32:17 (LXX). †† 10:22 Diy 32:21. †† 10:23 1Kur 6:12. ††† 10:26 Sal 24:1.

††† 11:1 1Kur 4:16; Pil 3:17. § 11:7 Hin 1:26-27. †† 11:8 Hin 2:18-23.

tan. ¹² Su minsan te an-anayan, innimu ka malitan puun te lukes, ne kuntee, ka lukes diye eglesut te malitan. Piru ka langun-langun, diye de iya egpuun te Manama.

¹³ Sumsamana niyu seini: eleg naa emun ke eg-ampu ka malitan diye te Manama ne kene egteterung?

¹⁴ Tapey kid e nakataha ne mekeyilew-hilew ka lukes ne malayat se bulbul, ¹⁵ piru ka malitan mule, amana ne tetelesi sikandin ke malayat ka bulbul rin. Su imbehayayan sikandin te malayat ne bulbul eyew te pegbunbun te ulu rin. ¹⁶ Ke due egkeupian ne egpakig-apul meytenged kayi, iyan ku re igkalalag kandin ne iling iya rue ne batasan ka in-ikul ney, ne iling ded degma ka innimu te дума ne migpalintutuu te Manama.

Ka pegpanulu meytenged te Iglabung te Magbebaye (Mat. 26:26-29; Mar. 14:22-25; Luk. 22:14-20)

¹⁷ Piru ka seup kuntee ne igpanulu ku kaniyu, kena a egpakareyrey kaniyu, tenged su kene egpakameupiya kaniyu ka peglibulung niyu te pegsimba, su nasi egpakarereet kaniyu. ¹⁸ Hun-a te langun, nakarineg a ne emun kun ke eglibulung kew, egkabaad-baad kew kun, ne hendue te egkapalintutuu a due. ¹⁹ Su keilangan pad iya ne egkeyitabu sika due te kaniyu su eyew egkeila ke hentew kaniyu ka malehet ne migmalintutuu. ²⁰ Te timpu ne miglibulung kew ka migkeen te pegsuman-suman te kamatayen te Magbebaye, ne enggaran te Iglabung te Magbebaye, kene ne sikandin ka insuman-suman niyu. ²¹ Su emun ke egkeeken e, masi keen kew re due te keenen niyu, ne due дума ne eggutasan pad, ne due дума ne egkewubug e. ²² Mania, ware me baley niyu ne egkakeenan niyu wey egkeinuman niyu? Su sika se innimu niyu, inlemetan niyu ka langun ne migmalintutuu wey impeyilawan niyu ka egkengaayu-ayu. Na, nekey naa ka iglalag ku kaniyu? Egdeyrayen ku naa sikaniyu te sika ne hinimuwan niyu? Kene iya!

²³ Su seini ka impanulu te Magbebaye keddiey ne impanulu kud degma due te kaniyu: ka Magbebaye ne si Hisus, migkuwa te paan te seeye ne karusileman te eg-akalan e sikandin, ²⁴ wey te nakapasalamat e sikandin te Manama, impanepik-tepik din e seeye te migkahi, "Seini ka lawa ku ne igpanubad para kaniyu. Himuwa niyu seini te pegsuman-suman keddiey." ²⁵ † Pegkapenga ran te migkeen, iling ded man-e ka innimu ni Hisus te pegkuwa rin te ubab, kahi rin, "Seini ne ubab, ka iyam ne kasabutan te Manama ne egpa-malehetan pinaahi te langesa ku. Tagse eg-inum kew kayi, himuwa niyu sika te pegsuman-suman keddiey." ²⁶ Tagse egkeen kew te seini ne paan wey eg-inum puun te seini ne ubab, ipangguhud niyu naa ka kamatayen te Magbebaye taman te peglibed din man-e.

²⁷ Purisu, ka minsan hentew ne egkeen te paan wey eg-inum puun te ubab te Magbebaye te kene ne eleg ne paahi, nakasale sikandin te lawa wey te langesa te Magbebaye. ²⁸ Keilangan ne ka tagse etew, eg-ugsi-ugsi te pegkeetew rin, ne hendue egkeen te paan wey

eg-inum puun te ubab. ²⁹ Su ke kene niyu eg-ileen ka kaluwasan te lawa te Magbebaye te pegkeen niyu te paan wey peg-inum niyu puun te ubab, eggukuman kew te pegkeen wey peg-inum niyu rue. ³⁰ Sikan naa ka masalig kaniyu ka mahuye-guye wey egmanderalu, wey due дума ne nammatey e. ³¹ Piru ke eg-ug-ugsiyen ta iya ka pegkeetew ta, kene ki perem egkewukuman. ³² Piru emun ke eggukuman ki te Magbebaye, egdisiplineen ki naa nikandin, eyew kene ki egpakalagkes egkaparuseyi te seeye se ware migpalintutuu.

³³ Purisu me suled ku, emun ke eglibulung kew ka egpangekeen te Iglabung te Magbebaye, patagta-harey kew ka tagse sabeka. ³⁴ Ke due sabeka ne eggutasan, keilangan ne diyad sikandin egkeen te baley rin, su eyew kene kew egkewukuman te Manama ke eglibulung kew. Na, meytenged te дума pad ne diye te surat niyu, duen kud e eglalaha te peggenduen ku.

Ka katuenan ne imbehey te Panisingan te Manama

12 Na, me suled, egkeupian a ne egpakasabut kew meytenged te katuenan ne imbehey te Manama. ² Nakataha kew e, ne timpu te ware kew pad migpalintutuu te Manama, neuyan kew te nalein-lein ne paahi eyew te pegsimba te me diyus-diyus ne kene egpakalalag. ³ Sikan naa, egkeupian a ne egpakataha kew ne ware etew ne in-umaan te Panisingan te Manama ne egpakarilus ki Hisus. Ne ware degma etew ne egpakakahi ne Magbebaye si Hisus ke ware sikandin umeyi te Panisingan te Manama.

⁴ †† Due nalein-lein ne klasi te me katuenan ne igbehey te Manama te migmalintutuu, piru sikan ded ne Panisingan ka egpuunan due. ⁵ Due degma nalein-lein ne paahi te pegpamakey ta, piru sikan ded ne Magbebaye ka egpamakayen ta. ⁶ Ne due man-e nalein-lein ne igpeyimu te Manama kanta, piru sikan ded ne Manama ka egbulig kanta langun te eggimu rue. ⁷ Egbehayayan te Panisingan ka tagse sabeka kanta te katuenan te pegpeila ne due ka Panisingan, su eyew egpak-abulig ki te дума ta. ⁸ Ka senge etew, egbehayan te Panisingan te pegpasabut te kaalam te Manama, ne ka sabeka, egbehayan degma te sikan ded ne Panisingan te manedted ne katuenan te pegpanulu. ⁹ Ka senge etew, egbehayan te sikan ded ne Panisingan te dakel ne pegpalintutuu, ne ka sabeka, egbehayan te sikan ded ne Panisingan te pegpamawi. ¹⁰ Senge etew, egbehayan te peggimu te me kein-inuwan, ka sabeka sika se pegpangguhud te impanengneng te Manama, ne ka sabeka sika se peg-ila te me panisingan, ka sabeka sika se peglalag te lein ne me linalahan, ne ka sabeka, sika se pegsabut te lein ne linalahan. ¹¹ Sika se langun, himu te sabeka re wey sikan ded ne Panisingan. Egpamehayayan din ka tagse sabeka te katuenan sumale te kandin ne pegbuut.

† 11:25 Iks 24:8; Hir 31:31-34; Iks 24:6-8.

†† 12:4 Rum 12:6-8.

Sabeka re ka lawa ta piru masalig ne baad

¹² † Ka lawa ta, masalig ne baad. Ne minsan ke masalig ne baad, piru sabeka re iya sika ne lawa. Ne iling naan ded degma si Kristu wey seeye se migpalintutuu kandin. ¹³ Su sikanta langun, Hudiyu ma wey se kene, uripen ma wey se kene, nabewutismuwan kid eyew egkeyimu ne sabeka ne lawa pinaahi te sabeka ne Panisingan te Manama, ne sika ne Panisingan ka narawat ta langun. ††

¹⁴ Su ka lawa, kene ne sabeka re ne baad su masalig. ¹⁵ Panunggiling ke egkahi ka paa, "Kena a ne baad te lawa su kena a ne belad," piru baad pad iya sikandin te lawa minsan egkahi sikandin te iling due. ¹⁶ Ne panunggiling ke egkahi degma ka talinga, "Puun su kene e ma ne mata, kena a ne baad te lawa," piru baad pad iya sikandin te lawa minsan egkahi sikandin te iling due. ¹⁷ Panunggiling ke neelin naan de ne mata ka intiru ne lawa, egmenuwen naan e te pegdineg? Wey ke senge talingaan naan de ka sabeka ne lawa, egmenuwen naan e te peggarek te nekey re iya? ¹⁸ Piru kene ne iling due, su intahu te Manama ka nalein-lein ne baad te lawa ta diye te natahuan dan sumale te pegbuut din. ¹⁹ Kenad e egkangaranan ne lawa ke sabeka re ne baad. ²⁰ Su ka malehet, masalig iya ne baad, piru sabeka re ne lawa.

²¹ Ka mata, kene egpakakahi diye te belad, "Kene ku egkeilanganen sikeykew!" Kene degma egpakakahi ka ulu diye te paa, "Kene ku egkeilanganen sikeykew!" ²² Kunaleg te sika se me baad te lawa ne egkahiye ta ne mahuye wey kene ne impurtanti, iyan bes amana egkeilangana. ²³ Ne seeye se me baad te lawa ne inisip ta ne ware amana karuan, nasi ne iyan ta amana egtangguwen. Ne seeye se me baad te lawa ne kene perem ne meupiya ne egtengtengan, nasi ne iyan ta eg-ay-ayaran te egpakumbale. ²⁴ Piru seeye se me meupiya ne baad te lawa ta, kene ne keilangan ne egtangguwen te iling due. Piru innimu te Manama ka lawa ta eyew egkabehayan te dakel ne bantug ka baad te lawa ne bayew kene perem ne impurtanti ²⁵ su eyew kene egkabaad-baad, ke kene, egpegtangtangguwey sikandan. ²⁶ Emun ke egmasakit ka sabeka ne baad, egmasakit iya ka langun, ne emun ke egdeyrayen ka sabeka, egkahale sikandan langun.

²⁷ Ne seini ka kaluwasan kayi: sikanta se migpalintutuu, iyan ta egkeilingan ka lawa ni Kristu, ne ka tagse naa sabeka kanta, me baad ki te sika ne lawa. ²⁸ ‡ Ne ka sika ne lawa ni Kristu, nalein-lein ka impeyimu te Manama. Ka an-anayan ne in-alam te Manama, sika se me apustulis, ka igkarangeb sika se me prupita, ne ka igkatelu sika se me talagpanulu, nataman, sikan e se me talaggimu te me kein-inuwan, ka me talagbawi, ka me talagbulig, ka me talagpangulu te langun-langun de, wey talaglalag te lein ne me linalahan. ²⁹ Langun te naa ne me apustulis? Langun naa ne me prupita? Langun naa ne me talagpanulu? Langun naa ne eggimu

† 12:12 Rum 12:4-5. †† Te Grigu: sika ne Panisingan ka insabekaan ta te mig-inum. ‡ 12:28 Ipi 4:11.

te me kein-inuwan? ³⁰ Langun naa ne imbehayan te pegpamawi? Langun naa ne egpakkalalag te lein ne me linalahan? Langun naa ne egpakapasabut ke nekey ka kaluwasan te sika se lein ne me linalahan?

³¹ Sikan naa, keilangan ne iyan niyu ikabagget ka subla pad ne impurtanti ne me katuenan.

Ne kuntee igpanulu ku kaniyu ka subla pad ne meupiya te langun.

Ka geyinawa

13 Minsan ke egpakkalalag a te egkalein-lein ne linalahan te me etew wey te me panalihan, piru ke ware geyinawa ku diye te duma, egpekeiling e re te ahung ne mahulub wey ke putew ne basalan ne egtahingting. ² †† Ne minsan ke egpakapanagne a, wey egpakasabut a te langun ne neeles de wey ke egkateu a te langun, wey minsan ke due pegpalintutuu ku ne egpakapaalin te me bubungan, piru ke ware geyinawa ku diye te duma, ware iya pulus ku. ³ Ne emun ke igpamehey kud e ka langun ne keddiey, wey minsan pad ke igtuhut ku ne egtutungen ka lawa ku, piru ke ware geyinawa ku diye te duma, ware iya egkaangey ku te sika ne eggimuwen ku.

⁴ Ka etew ne geheyinaween te duma, mapariralemen, meupiya diye te duma, kene ne iimmeen, kene ne mapegpeggasal wey kene ne hambuhen. ⁵ Ka etew ne geheyinaween te duma, kene ne egkasen, kene ne leheren, kene ne mahaan egkabelu, wey mahaan de egkalingew ke due egpakatameneng kandin, ⁶ kene egkahale te mareet, ke kene, iyan de igkahale ka mahetteng. ⁷ Ka etew ne geheyinaween te duma, egpakaantus te langun, layun egpalintutuu wey egpalateng, wey egpabulus-bulus te langun-langun de.

⁸ Ka geyinawa, ware iya egtamanan. Piru ka pegpanagne wey ka katuenan, eglihad de, ne ka peglalag te lein ne me linalahan, egkaawe ded. ⁹ Su ka katuenan ta wey ka pegpangguhud ta te impanengneng te Manama, duen pad seyyup. ¹⁰ Piru ke eggingume e sika se warad e seyyup, egkaawe e sika se duen pad seyyup.

¹¹ Te bate e pad, binate pad iya ka peglalag-lalag ku, ka suman-suman ku, wey ka pegpangatarengan ku. Piru te mayansan ad e, kena ad e egbibinate. ¹² Ka egkakita ta kuntee, egpekeiling de te kene amana egkamelmelehan ne ulaula diye te alungan, piru egginguma ka aldew ne egkamelmelehan e ka langun. Baad de ka natahaan ku kuntee, piru egginguma ka aldew ne egkatahaan kud e ka langun iling te pegkataheyi te Manama keddiey.

¹³ Purisu kene egkaawe seini se tatelu: pegpalintutuu, pegpallateng, wey ka peggeyinawa. Piru ka subla ne labew te langun, sika se peggeyinawa.

Ka pegpanagne wey peglalag te lein ne linalahan

14 Pakannekali niyu ka peggeyinawa te duma, wey mapahetpeta niyu man-e te pegpakannekal ne

†† 13:2 Mat 17:20; 21:21; Mar 11:23.

egpakarawat kew te katuenan ne igbehey te Panisingan te Manama labi en iya ka pegpangguhud te impanengneng te Manama. ² Su ka etew ne eglalag te lein ne linalahan, kene ne etew ka eglalahan din, ke kene, ka Manama su ware etew ne egpakasabut te eglalahan din. Iglalag din pinaahi te Panisingan ka neeles de ne me lalag ne ware nataheyi te duma. ³ Piru sika se egpanagne, iyan din mule eglalahan ka me etew eyew te peggehet te pegpalintutuu ran, pegpeyibahet kandan, wey peg-imu-imu kandan. ⁴ Ka etew ne eglalag te lein ne linalahan, kandin de ne pegkeetew ka egligenen din. Piru ka etew ne egpanagne, eglig-en te langun ne migmalintutuu.

⁵ Egkeupian a perem ne egpakalalag kew langun te lein ne linalahan, piru iyan ku subla igkeupii ne egpakapangguhud kew te impanengneng te Manama. Su seeye se egpanagne, labew pad te seeye se eglalag te lein ne linalahan, gawas ke due egpakuwas te eglalahan din su eyew egkalig-en ka langun ne migmalintutuu. ⁶ Na, me suled, ke eggenduen a te kaniyu ne eglalag te lein ne linalahan, nekey ma ka egkaangey niyu? Ware iya, gawas ke due igkalalag ku kaniyu ne impataha te Manama, wey ke katuenan naa, wey ke pegpangguhud naa te impanengneng te Manama, wey ke pegpanulu naa.

⁷ Sumsumana niyu seeye se eggamiten te pegulahing ne ware umul, iling te pulendag wey alpa. Ke due egparahing due piru kene egkateu ke egmenuwen, kene egkatahaan te me duma rin ke nekey ka igparahing din. ⁸ Panunggilingan degma te trumpita ne eggamiten te me sundalu, ke kene ne klaru ka dahing din, egmenuwen te sundalu te pegpangandam te pegbubunu? ⁹ Ne iling naan ded degma kaniyu. Emun ke eglalag kew te lein ne linalahan, egmenuwen te pegsabut te seeye se egpamineg? Henduen de te migpakiglalag kew diye te kalamag. ¹⁰ Masalig iya ka nalein-lein ne linalahan kayi te ampew te tane, ne langun ne linalahan, due igpasabut. ¹¹ Piru ke kene ku egkasabut ka eglalahan te etew, egisipen ku sikandin ne lapu de, ne sikeddi degma lapu e re diye te kandin. ¹² Ne iling naan ded degma kaniyu. Puun su amana kew egkabagget ne egpakakuwa te katuenan ne egpuun te Panisingan, pakannekali niyu ne egkarawat niyu ka me katuenan ne egpakuwas te migmalintutuu.

¹³ Purisu, seeye se eglalag te lein ne linalahan, keilangan ne eg-ampu ne egbehayan degma sikandin te katuenan te pegpasabut ke nekey ka eglalahan din. ¹⁴ Su emun ke eg-ampu a te lein ne linalahan, iyan de eg-ampu ka panisingan ku, piru ka suman-suman ku ware nakasabut. ¹⁵ Na, nekey naa ka eggimuwen ku? Iling kayi ka eggimuwen ku, eg-ampu a te igpaampu keddi te panisingan ku, wey eg-ampu a man-e te sika se egkasabut ku ne lalag. Eg-ulahing a te igpeulahing keddi te panisingan ku, wey eg-ulahing a man-e te egkasabut ku ne lalag. ¹⁶ Su emun ke egdeyrey ka te Manama ne iyan nu eggamiten ka igpalalag te panisingan, egmenuwen te duma te pegluyud te peg-

pasalamat nu ke kene sikandan egpakasabut te eglalahan nu? ¹⁷ Su minsan pad ke meupiye e ka pegpasalamat nu te Manama, piru kene egpakabahet te duma.

¹⁸ Egpasalamat a te Manama ne malasi a egpakalalag te lein ne linalahan kuntere kaniyu langun. ¹⁹ Piru ke diye a te libulunganan te migmalintutuu, egmeupiyeen ku pad ke eglalag e re te lalimma ne egkasabut ne lalag eyew te pegpanulu te duma, du te eglalag a te lein ne linalahan ne me sapulu ne libu (10,000).

²⁰ Me suled, kene niyu ilinga te bate ka pegsuman-suman niyu meytenged due. Ke meytenged te mareet, henduen pad ne pabate-bate kew, piru pabuyag-buyag kew ke meytenged te pegsuman-suman niyu.

²¹ † Nasulat diye te Kasulatan ne miggenendue:

“Egpakiglalag a te keet-etawan ku, kahi te Magbaye ne Manama,

pinaahi te lein ne linalahan ne linalahan te me lapu, piru kene iya sikandan egpamineg keddiey.”

²² Na, ka peglalag te lein ne linalahan sabeka sika ne palinneu, piru kene ne para te migmalintutuu, ke kene, para te ware migpalintutuu. Ne ka pegpangguhud te impanengneng te Manama, para sika te migmalintutuu, kene ne para te ware migpalintutuu.

²³ Purisu, emun ke eglilubung kew te pegsimba wey eglalag kew langun te lein ne linalahan, ne due egseled diye te kaniyu ne ware migpalintutuu wey ke etew naa ne ware nakataha ke nekey ka eggimuwen niyu, egpakakahi sikandin te egmambusawen kew e.

²⁴ Piru ke egpangguhud kew langun te impanengneng te Manama, ne ka egseled diye te kaniyu ne ware migpalintutuu wey ke etew naa ne ware nakataha ke nekey ka eggimuwen niyu, eg-ila sikandin ne makasale din, wey eggukuman sikandin te kunsinsya rin tenged te langun ne egkarineg din. ²⁵ Ne pinaahi rue, ke nekey ka inneeles din diye te pusung din, egkatahaan. Ne egkataman, egpanimbuel sikandin ne egbebakbak ka egsimba te Manama wey egkahi, “Kayi iya te kaniyu ka Manama.”

Ka eleg ne paahi te pegsimba

²⁶ Seini ka igpasabut ku due me suled, emun ke eglilubung kew, due sabeka ne eg-ulahing, due egpanulu, due egpanengneng ke nekey ka impataha kandin te Manama, due eglalag te lein ne linalahan, wey due degma egpasabut ke nekey sika se inalag te sika ne etew. Keilangan ne egkeyimu niyu sika se langun eyew te peglig-en te migmalintutuu. ²⁷ Ke duen ma eglalag te lein ne linalahan, keilangan ne daruwa re wey ke tatelu re ka eglalag, piru kene egpalegseey, wey keilangan ne due lein ne etew ne egpasabut due.

²⁸ Piru ke ware egpakasabut due, keilangan ne egpeeneng-eneng naan de sikandan diye te libulunganan, wey iyan naan de eglalahan ka kandan ne pegkeetew wey ka Manama. ²⁹ Ke duen ma egpanagne, keilangan ne daruwa re wey ke tatelu re ka eglalag. Ne ka duma ne

† 14:21 Isa 28:11-12.

etew ka egsuman-suman eg-ayad-ayad ke malehet naa ka intagne. ³⁰ Piru ke due egpanagne, wey due sabeka ne migpinnuu rutu ne nakarawat te igpataha te Manama, keilangan ne egpeeneng-eneng e ka miglalag. ³¹ Su egkaayun ne egpasubsubaley kew langun ka egpangguhud te impanengneng te Manama, su eyew egkapanulu kew wey egkabagget kew langun. ³² Ka etew ne egpanagne, egpakatigkel ke nekey ka eglalahen din. ³³ Su ka Manama, kene ne Manama sikandin te kasamuk, ke kene, te keupianan.

Ne sumale te nabatasan te langun ne punduk te keet-etawan te Manama, ³⁴ ka me malitan, keilangan ne egpeeneng-eneng de diye te seled te libulunganan. Ware tuhuti sikandan ne eglalag, piru keilangan ne egparuma-ruma sikandan sumale te nasulat diye te Bal-aud ni Muwis. ³⁵ Ne emun ke due igkeupii ran te egugsi-ugsi, keilangan ne diyad e te baley sikandan eginse te asawa ran. Su mekeyilew-hilew te malitan ke eglalag diye te libulunganan.

³⁶ Sikaniyu iya! Kahiyen niyu buwa ne duen de egpuun te kaniyu ka lalag te Manama? Wey ke kahiyen niyu buwa ne sikaniyu re ka nakarawat due? ³⁷ Ke due sabeka ne egsuman-suman ne prupita sikandin wey ke imbehayan naa te katuenan te panisingan, keilangan ne eg-ileen din iya ne ka insulat ku kaniyu, suhu te Mag-bebaya. ³⁸ Ke due etew ne kene eg-angken kayi, kene degma eg-angkenen sikandin.

³⁹ Sikan naa me suled ku, pakannekali niyu iya ne egpakapangguhud kew te impanengneng te Manama, wey kene niyu balabahi ka peglalag te lein ne linalahan. ⁴⁰ Piru keilangan ne eggimuwen niyu ka langun te meupiya wey eleg ne paahi.

Ka peg-uyag ki Kristu

15 Ne kuntee me suled, egkeupian a ne egpa-suman-suman kaniyu meyitenged te Meupiya ne Panugtulen ne inwali ku due te kaniyu, ne narawat niyu wey nasasindehan te pegpalintutuu niyu. ² Egkaluwas kew pinaahi te sika ne Meupiya ne Panugtulen ne inwali ku kaniyu ke egpabulus kew egpalintutuu due. Piru ke kene, egkeyimu ne ware karuan te pegpalintutuu niyu.

³ † Ne seini ka labew te langun ne impanulu keddief ne igpanulu ku degma kaniyu: namatey si Kristu eyew egkapasaylu ka me sale ta sumale te nasulat te Kasulatan. ⁴ †† Inlebeng sikandin wey in-uyag te igkatelu ne aldew sumale degma te nasulat te Kasulatan. ⁵ † Ne migpakita sikandin ki Pidru, nataman diyad e man-e te sapulu wey daruwa (12) ne me hibateen din.

⁶ Pegkapenga dutu, migpakite e man-e sikandin diye te miglibulung ne migmalintutuu ne subla te lalimma ne libu (5,000). Nammatey e kuntee ka дума kandan piru neuyag pad mule ka kasuluhan. ⁷ Pegkapenga dutu, migpakite e degma sikandin diye te ki Santiyagu, nataman, diyad e degma te langun ne apustulis.

† 15:3 Isa 53:5-12. †† 15:4 Sal 16:8-10; Mat 12:40; Him 2:24-32. †† 15:5 Luk 24:34; Mat 28:16-17; Mar 16:14; Luk 24:36; Huw 20:19.

⁸ †† Te katammanan, migpakite e degma sikandin keddief, minsan ke nekeiling a te bate ne miglesut te kene ne eleg ne timpu. ⁹ †† Inlalag ku sika tenged su sikeddief ka kene amana ne impurtanti te me apustulis. Kena a ne eleg ne enggaran te apustulis tenged su migpamaybayaran ku dengan ka migmalintutuu te Manama. ¹⁰ Piru pinaahi te keyid-u te Manama keddief, neyimu a kuntee ne iling kayi, wey napulusan iya ka keyid-u rin keddief. Ka malehet, labew ka keddief ne peglasey-lasey du te дума ku ne me apustulis, piru kene ne puun sika te pegpakannekal ku, ke kene, puun te bulig te Manama keddief. ¹¹ Piru ware kaleinan ke sikeddi wey ke sikandan ka migwali, su nekeg-iling de ka inwali ney, wey sika ka impalintutuu niyu.

Ka peg-uyag te minatey

¹² Na, ka inwali ney kaniyu, sika se peg-uyag ki Kristu, ne mania te due дума due te kaniyu ne egkahi ne kene eg-uyahen ka me minatey? ¹³ Piru ke malehet ma sika, ware degma uyaha si Kristu. ¹⁴ Ne emun ke ware uyaha si Kristu, ware perem karuan te inwali ney, wey ware degma karuan te pegpalintutuu niyu. ¹⁵ Ke iling ma rue, nekeuubat key e meyitenged te Manama, su impamalehet ney ne in-uyag din si Kristu. Piru egkeyimu sika ne ubat ke kene eg-uyahen ka me minatey. ¹⁶ Piru emun ke kene ne malehet ne eg-uyahen te Manama ka me minatey, kene degma ne malehet ne in-uyag din si Kristu. ¹⁷ Ke ware uyaha si Kristu, ware karuan te pegpalintutuu niyu, wey ware pad napasaylu ka me sale niyu. ¹⁸ Ne seeye se nenammatey e ne migpalintutuu ki Kristu, ware bes naluwas, ke kene, nareetan bes ded. ¹⁹ Emun ke kayi re te ampew te tane egkataman ka egpallatengen ta diye ki Kristu, sikanta iya ka subla ne mekeyid-u-hid-u te langun ne etew.

²⁰ Piru ka malehet, si Kristu ka hun-a ne neuyag puun te kamatayen, ne puun due, egpakanengneng ki ne eg-uyahen iya te Manama ka langun ne egpatey. ²¹ Su iyan migpuunan ne migpatey ka langun ne etew, tenged te innimu te sabeka ne etew ne si Adan. Ne iling ded degma ka peg-uyag te me minatey, tenged ded degma sika te sabeka ne etew ne si Kristu. ²² Su ka langun ne etew, egpatey iya tenged su kabuhalan sikandan ni Adan. Ne iling ded degma, ka langun ne nasabeke e ki Kristu, eg-uyahen. ²³ Piru ka peg-uyag, due eleg ne paahi: si Kristu ka nekewun-a ne neuyag. Ne emun ke eglibed e sikandin kayi te kalibutan, egkeuyag e degma seeye se nenammatey e ne me sakup din. ²⁴ Egkataman, eggingume e ka katammanan te timpu. Ne emun ke egkatalu e ni Kristu ka me kuntere din ne due me katenged wey ke geem naa te pegmandu, igbehey rin ka Peghari diye te Manama ne Amey. ²⁵ ††† Su keilangan ne eghari si Kristu taman te eggimuwen din ne diekanan din ka me kuntere din. ²⁶ Ka katamanan ne kuntere ne keilangan ne egdereetan, sika se kamatayen. ²⁷ ††† Su nasulat te Kasulatan,

†† 15:8 Him 9:3-6. ††† 15:9 Him 8:3. †††† 15:25 Sal 110:1. †††† 15:27 Sal 8:6.

“Innimu te Manama ka langun ne egparuma-ruma kandin.” Klaru ne ka “langun” ware labet te Manama mismu ne iyan miggimu te langun eyew egparuma-ruma ki Kristu. ²⁸ Emun ke egparuma-rume e ki Kristu ka langun, ne sikandin degma se Anak mismu egparuma-rume e diye te Manama ne iyan miggimu te langun ne egparuma-ruma ki Kristu. Ne ka Maname e ka egmandu te langun-langun de iya.

²⁹ Na, meyitenged man-e te peg-uyag, ke kene ma egkeuyag ka me minatey, nekey naan e ka karuan te seeye se egmabewutismu para kandan? Mani buwa te egbewutismuwan sikandan para te me minatey ke kene ma eg-uyahen? ³⁰ Ne sikanami, mania te uras-uras ne nakatahu key te karereetan? ³¹ Me suled, ke nekey kamalehet ka kahale ku te pegsabeka niyu ki Kristu Hisu ne Magbebaye ta, iling degma kamalehet due ka egkatangke ku ne kamatayen tagse aldew. ³² † Emun ke eg-etew-etawan ku re te eglalag, nekey ma ka egkaangey ku ke egpakig-ehet a te me etew kayi te Ipisu ne egpekeiling te mabbulul ne mahintalunan? Purisu ke kene ma eg-uyahen ka me minatey, meupiya pad ke eg-ikul ki te lalaha ne miggenendue, “Egkeen ki wey eg-inum ki, su kaselem, egpamatey kid.”

³³ Kene kew palimbung, su due lalaha ne miggenendue, “Egpakarereet te meupiya ne batasan ka egduma-ruma te mareet ne me etew.” ³⁴ Mahetenga niyud e te egsuman-suman wey kene kew e himu te sale. Due дума kaniyu ne ware nekeila te Manama—inlalag ku seini te pegpeyilew kaniyu.

Ka lawa te etew ne egkeuyag man-e

³⁵ Piru ke due eg-inse, “Egmenuwen ma te eg-uyag ka me minatey? Mamenu e ka lawa ran? ³⁶ Egkeungel iya! Emun ke egpamula ka, kene egtubu ka sika ne beni gawas ke egkamewu pad. ³⁷ Ke egpamula ka, kene ne iyan nu igpamula ka lawa, ke kene, sika iya se beni, ke paley naa, wey ke nekey ka дума ne igpamula nu. ³⁸ Ne tapey e himuwa te Manama ke mamenu ka lawa te sika ne beni wey ka minsan nekey ne beni ne igpamula.

³⁹ Ne iling ded degma, ware nekeg-iling ka lawa te sika se due geyinawa. Lein ka lawa te me etew, lein ka me mananap, lein ka me manuk-manuk, wey nalein-lein degma ka lawa te ngalap te weyig.

⁴⁰ Ne due degma nakatahu diye te langit wey due degma kayi te ampew te tane. Ne ka katelesan te seeye se nakatahu diye te langit, ware nekeg-iling te katelesan te me lawa kayi te ampew te tane. ⁴¹ Ka aldew, due kandin ne katelesan, lein degma ka katelesan te bulan, wey te me bituen. Ne minsan ka me bituen, lein-lein ka katelesan dan.

⁴² Ne iling naan ded ka peg-uyag te me minatey. Ka lawa ne egkamewu ke iglebeng, piru ke eg-uyahen e te Manama, kenad e sika egkamewu te minsan ken-u. ⁴³ Ke iglebeng ka lawa te minatey, mareet sika ne egtengtengan wey warad kanekal. Piru ke eg-uyahen e man-e, mateles e ne egtengtengan wey manekal e.

† 15:32 Isa 22:13.

⁴⁴ Peglebeng due, lawa sika te kayi te ampew te tane, piru ke eg-uyahen e, lawe e sika te diye te langit. Ke due lawa kayi te ampew te tane, due degma lawa diye te langit. ⁴⁵ †† Su nasulat e te Kasulatan ne miggenendue, “Ka an-anayan ne etew ne si Adan, imbehayan te umul.” Piru due egngaranan te katammanan ne Adan, ne iyan si Kristu ‡, ne iyan egbehey te umul ne ware egtamanan. ⁴⁶ Piru kene ne iyan egpekewun-a ka lawa ne diye te langit, ke kene, sika se lawa ne kayi te ampew te tane, egkataman, egpakasinundul e ka lawa ne diye te langit. ⁴⁷ Ka an-anayan ne Adan, kayi migpuun te ampew te tane ne ingkuwa puun te tane. Piru ka igkarangeb ne Adan ne iyan si Kristu, diye migpuun te langit. ⁴⁸ Sikan naa, sikanta se kayi te ampew te tane, nekeiling ka lawa ta te ki Adan ne innimu puun te tane. Piru keureme, egpekeiling degma ka lawa ta te ki Kristu ne puun te langit.

⁵⁰ Me suled, seini ka igpasabut ku due: ka seini se lawa ta kayi te ampew te tane, kene egpekeugpe diye te Migharian te Manama. Su sika se lawa ne egkamewu, kene egpakaangken te umul ne ware egtamanan.

⁵¹ †† Pamineg kew! Egguhuran ku sikaniyu te neeles ne planu te Manama: kene ne langun kanta ne egkamatey, piru langun ta ne egkabalbalawan se peglelawa. ⁵² Tigkew re ne egkeyitabu sika, te sabeka re ne pegpamilek, te timpu ne igparahing e ka katammanan ne trumpita. Su pegdahing te trumpita, eg-uyahen e ka me minatey wey egbehayan e te lawa ne kenad e egkamewu, ne sikanta degma se neuyag pad, egkabalbalawan e ka lawa ta. ⁵³ Su seini se lawa ne egkamewu, keilangan ne egkabalbalawan te lawa ne kenad egkamewu. Ne seini se lawa ne egpatey, keilangan ne egkabalbalawan te lawa ne kenad e egpatey. ⁵⁴ †† Emun ke egkabalbalawan e ka lawa te kenad e egkamewu, wey egkabalbalawan e te kenad e egpatey, egkatuman e ka nasulat te Kasulatan ne miggenendue, “Natalu e ka Kamatayen!” †††

⁵⁵ ††† “E kamatayen, hendei naan e ka kapanaluwan nu?”

E kamatayen, hendei naan e ka lalas nu?”

⁵⁶ Ka lalas te kamatayen diye egpuun te sale, ne ka geem te sale diye egpuun te Balaud. ⁵⁷ Piru egpasalamat key te Manama ne iyan egbehey kanta te geem te pegtalu te sale wey te kamatayen pinaahi ki Hisu Kristu!

⁵⁸ Purisu me pinalangge ku ne me suled, sasindeg kew ne malig-en wey kene egkaweil. Keilangan ne layun niyu behayi te kabehat ka himu te Magbebaye, su nakanengneng kew e ne due karuan te peglasey-lasey niyu te himu te Magbebaye.

Ka igbulig para te keet-etawan te Manama

16 ⁵ Na, meyitenged te igbulig te keet-etawan te Manama: himuwa niyu ke nekey ka impeyimu ku te me punduk te migmalintutuu diye te Galasya.

†† 15:45 Hin 2:7. ‡ Te Grigu: panisingan. ††† 15:51 1Ti 4:15-17. ††† 15:54 Isa 25:8. ††† Te Grigu: in-abeleng e te ka-

² Te an-anayan ne aldew te tagse simana ne iyan ka Duminggu, ka tagse sabeka kaniyu, keilangan ne egtahu iya te seleppi sumale ke pila ka egkaseleppi din. Limura niyu naa sika eyew kene kew e egpan-gangey te peggenduen ku. ³ Ne emun ke egginguma ad, igpeendiye ku te Hirusalim ka me etew ne naalam niyu ne eg-uyan te igbulig niyu duma te me sulat ku te pegpeila-ila kandan. ⁴ Ne emun ke eleg iya ne eggendiya a, egmarumeey key e.

Ka planu ni Pablu

⁵ † Egpanumbaley a due te kaniyu te pegkapenga ku diye te Masidunya, su tapey e ne planu ku ne diya a egbaye te Masidunya. ⁶ Ne kema ke duen e pad iya te kaniyu wey ke taman e buwa te tingmaagsil, su eyew egkabulihan e pad nikaniyu te hipanawan ku ke hendei e ma eggendiye. ⁷ Su kena a egkeupian ne malepet de ka pegpanumbaley ku kaniyu, ke kene, egkeupian a ne malayat-layat pad ubag, ke igtuhut sika te Magbebeye.

⁸ † † Piru kuntee, kayi e pad te Ipisu eg-ugpe taman te aldew te Pintikustis ⁹ su minsan ke masalig ka egkuntere keddiey, masalig ded ka kaayunan ku te peggimu te himu ku ne dakel se karuan.

¹⁰ † † Emun ke eggingume e si Timutiyu due te kaniyu, al-alumamaa niyu sikandin eyew kene egkabantalan, tenged su eggimu degma sikandin te himu te Magbebeye iling keddiey. ¹¹ Sikan naa, kene niyu sikandin le-leiha. Ne emun ke eglibed e sikandin kayi te keddiey, bulihi niyu sikandin su eyew egmeupiya ka peggeram-geram din, su egtetaharan ku sikandin duma te me suled ta ne migmalintutuu.

¹² Na, meytenged te suled ta ne si Apulus, amana ku banasali sikandin ne egpanumbaley kaniyu duma te duma pad man-e ne me suled ta ne migmalintutuu. Piru kene kun pad eggendue sikandin te seini ne tim-

panaluwan ka kamatayen. ††† 15:55 Hus 13:14 (LXX). § 16:1 Rum 15:25-26. † 16:5 Him 19:21. †† 16:8 Lib 23:15-21; Diy 16:9-11. ‡ 16:8 Him 19:8-10. †† 16:10 1Kur 4:17.

pu, wey kun e egpakigkita sikandin kaniyu ke eg-pakasellat e sikandin.

Ka katamanan ne pegpanaha-taha

¹³ Bantey kew, wey heheta niyu ka pegpalintutuu niyu. Pakabbulut kew wey pakannekal kew. ¹⁴ Minsan nekey ka eggimuwen niyu, ipapitew niyu ka geyinawa niyu diye te duma.

¹⁵ † Me suled, nakataha kew e meytenged engki Istipanas wey te langun ne diye te baley rin. Sikandan ka an-anayan ne migpalintutuu diye te Akaya, wey migpahamit sikandan eyew te pegbulig te keet-etawan te Manama. ¹⁶ Egbanasalan ku sikaniyu ne paruma-ruma kew te iling kandan wey diye te me duma ne maali-ali ne eggimu para te Magbebeye.

¹⁷ Nahala a ne miggingume e ensi Istipanas, si Purtu-natu, wey si Akaiku. Ne minsan ke ware kew kayi, duen e sikandan ka liwan niyu ¹⁸ su ware tapid kanta ne im-bagget nikandan. Eleg iya ne eg-ileen ka iling due ne me etew.

¹⁹ †† † Eggangemusta kaniyu ka migmalintutuu kayi te prubinsya te Asya. Ne si Akilu wey si Prisila, duma te seeye se egmanimba diye te baley ran, mapahetpet degma ne eggangemusta kaniyu te nasabeke e due te Magbebeye. ²⁰ Eggangemusta degma ka langun ne suled ta kayi.

Pegpangemusteeey kew ka tagse sabeka te pegpapi-
pitew ne migpaheyinaweey kew. ††

²¹ Ne kuntee, sikeddiey e, si Pablu, ka mig-uneey-uneey ne migsulat te seini ne pegpangemusta.

²² Ke due ware miggeyinawa te Magbebeye, igdilus sikandin.

Libed kad, Magbebeye ney!

²³ Ka keupiya wey keyid-u te Magbebeye ne si Hisus, egkaangken niyu.

²⁴ Miggeyinawaan ku sikaniyu langun se nasabeke e due ki Kristu Hisus. Malehet iya.

†† 16:15 1Kur 1:16. ††† 16:19 Him 18:2. ††† Te Grigu: matulus ne peggarek.

2 Kurintu

Igpewun-a

, diye din sulata te Masidunya. Insulat din seini te timpu ne kene amana ne meupiya ka rilasyon dan te migmalintutuu diye te Kurintu.

Kayi te an-anayan ne baad te seini ne baseen, migpangguhud si Pablu meyitenged te rilasyon dan te migmalintutuu diye te Kurintu. Impangguhud din ka pegkasasew rin meyitenged te pegpeyilew wey pegsupak kandin te migmalintutuu. Ne impangguhud din man-e ka kahale din ne ka seeye ne pegkabelu din, nakapamehas te peg-inniyug te migmalintutuu te sale dan wey nekeg-uli ka meupiya ne geyinawa ran. Ne mighangyu sikandin te migmalintutuu ne egpabulus ne egpangangey te dasag dan ne igbulig te migmalintutuu ne egkaayu-ayu diye te Hirusalim.

Te katammanan ne hep-at ne kapitulu, impangabangan ni Pablu ka pegkaapustulis din te seeye se mig-angken ne sikandan de ka malehet ne apustulis. Sikandan seeye se migbayung ki Pablu ne kene kun ne malehet ne apustulis.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-11

Ka rilasyon ni Pablu te migmalintutuu diye te Kurintu 1:12-7:16

Ka igbulig para te migmalintutuu diye te Hudiya 8:1-9:15

Ka pegpangabang ni Pablu te kandin ne katenged isip apustulis 10:1-12:21

Ka katammanan 13:1-13

¹ † Sikeddiey si Pablu ka migpeuyan te seini ne sulat duma te suled ta ne si Timutiyu. Apustulis a ni Kristu Hisus pinaahi te pegbuut te Manama.

Egpangemusta key kaniyu te migmalintutuu te Manama due te Kurintu duma te langun ne keet-etawan din diye te intiru ne Akaya.

² Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey ta wey te Magbebaye ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu.

Ka pegpasalamat ni Pablu te Manama

³ Egdayanen ta ka Manama ne Amey te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu. Hiid-uwen sikandin ne Amey, wey Manama ne talagliwang te langun ne egkeyirapan.

⁴ Egliwangen ki nikandin te langun ne igkeyirapi ta, su eyew egpakaliwang ki degma te seeye se due igkeyirapi ne minsan nekey. Egpakaliwang ki kandan iling te pegliwang ne narawat ta puun te Manama. ⁵ Masalig ka in-antus ta ne iling te in-antus ni Kristu, sikan naa, masalig degma ka narawat ta ne pegliwang pinaahi ki Kristu. ⁶ Emun ke egkeyirapan key, pegliwang naa sika kaniyu wey para te kaluwasan niyu. Ne iling naan ded degma, emun ke egkaliwang key, egpakaliwang key degma kaniyu, su eyew kene kew egkapelaan ne eg-antus te keyirapan ne iling te in-antus ney. ⁷ Dakel ka pegsalig ney kaniyu. Nakataha key ne taheed te eg-antus kew iling kanami, egliwangen kew red degma te Manama iling kanami.

† 1:1 Him 18:1.

⁸ †† Me suled, egkeupian key ne egkanengnengan niyu ka nabaybayaan ney ne keyirapan diye te prubinsya te Asya. Pepeiti naan de iya seeye se nabayaan ney su hendue te kene ney e egkeelehan wey hendue te igpatey ney en iya. ⁹ Ka malehet, nangenan ney ne seinid en iya ka katammanan ney. Piru neyitabu bes seeye eyew kene key egسالig te pegkeetew ney, ke kene, te Manama re ne iyan eg-uyag te me minatey. ¹⁰ Inluwas key iya nikandin puun te makaalat-halat ne keyirapan, wey egluwasen key red man-e nikandin te egginguma pad ne keyirapan. Sikandin de ka egkapalateng ney ne egpabulus ne egluwas man-e kanami, ¹¹ ne bulihi key degma nikaniyu te eg-ampu. Ne emun ke eggimuwen niyu sika, egtabaken te Manama ka me peg-ampu niyu wey egbulihan key nikandin, wey masalig ka egpasalamat kandin tenged kanami.

Nabalbalawan ka planu ni Pablu

¹² Due seini se igpakapeggasal ney, wey nakataha key ne malehet iya seini: ka pegbebatasan ney diye te me etew, matareng key iya wey malinis ka tuyu ney diye te tangkaan te Manama, labi en iya due te kaniyu. Neyimu ney sika pinaahi te bulig wey keyid-u te Manama, kene ne pinaahi te kanami ne katuenan. ¹³ Su kene key egsulat kaniyu te kene niyu egkabasa wey egkasabut. Eg-iman-iman a ne egginguma red ka timpu ne egkasabut-sabut key red iya nikaniyu, ¹⁴ minsan kene kew bayew egkasabut kuntee, su eyew te

†† 1:8 1Kur 15:32.

peglibed te Magbebaye ne si Hisus, egpakapeggasal kew red kanami iling te pegpeggasal ney kaniyu.

¹⁵ Ne tenged su nakanengneng a ne nakasabut kew kayi, sikan naa ka nakaplanu a ne eggun-aan ku perem sikaniyu egpanumbalayi eyew kararuwa kew egkapanalangini. ¹⁶ † Migplanu a ne egpanumbaley kaniyu te peggendiye ku te Masidunya wey egtulan ded man-e te peglibed kud e eyew igpakapaligkat a nikaniyu peendiye te Hudiya. ¹⁷ Ne puun su ware natu-man sika, kahiyen niyu buwa ne egkaalin-halin ka suman-suman ku? Wey ke iling e naa ne egplanu te me etew kayi te kalibutan ne mahaan eg-uya-uya piru egkene-kene bes perem? ¹⁸ Ne puun su matinumanen ka Manama, egkasalihan degma ka inlalag ney kaniyu, su emun ke eg-uya-uya key, uya naan iya. ¹⁹ †† Su si Hisu Kristu, ne Anak te Manama, ka inwali ney engki Timutiya wey Silas diye te kaniyu, kene sikandin eg-uya-uya ke egkene-kene, su ka langun ne eglalohen din, egtumanen din iya. ²⁰ Su pinaahi ki Kristu, natu-man ka langun ne saad te Manama. Ne sika ka egpuunan ne pinaahi ki Kristu, egpakakahi ki te malehet iya, eyew egkarayan ka Manama. ²¹ Sika ne Manama ka miglig-en kanta due ki Kristu wey sikandin ka mig-alam kanta. ²² Intahuan ki degma nikandin te palinneu ne kandin kid en iya, ne iyan din impeugpe kayi te pusung ta ka Panisingan din eyew egpakataha ki ne egtumanen din iya ka langun ne insaad din.

²³ Ka Manama ka talagpamalehet ku ne malehet ka eglalohen ku. Iyan egpuunan ne wara a miggendue te Kurintu su eyew kena a egkapasakit kaniyu. ²⁴ Ne kene ne iyan ku igpasabut due ne menu egmanduan ney e ka pegpalintutuu niyu, ke kene, miggimu key du-ma kaniyu su eyew perem egkahale kew, su nakataha key e ne malig-en e ka pegpalintutuu niyu.

2 Sikan naa ka nakaplanu a ne kena a eglibed egpanumbaley due te kaniyu su kema ke egkapasakit e red man-e kaniyu iling te peggenduen ku dengan. ² Su emun ke egkapasakitan ku pad sikaniyu, hentew naan e ka egkapahale keddi? Warad e lein, gawas iya kaniyu te napasakitan ku. ³ Sika ka egpuunan ne insulatan ku sikaniyu te iling ded te insulat ku dengan, su eyew te peggenduen ku, kena a egkasakitan te seeye se egkapahale perem keddi. Su nakataha a ne emun ke egkahala a, egkahale kew degma langun. ⁴ Pegsulat ku dengan kaniyu, amana ne masakit ka geyinawa ku wey migsinehew a tenged te kalaggew ku. Kene ne iyan ku tuyu ka pegpasakit kaniyu, ke kene, igkeupii ku re perem ne egpakataha kew ne amana ku dakeli sikaniyu te geyinawa.

Ka pegpasaylu te nakasale

⁵ Na, meytenged te seeye se nakapasakit, kene ne sikeddi ka impasakitan din, su sikaniyu, piru kene ne sikaniyu langun. Egkahiyen ku ne kene ne sikaniyu langun, su egkeepes a ne egpakalalag a te gahag. ⁶ Eleg de iya ka pegsapad kandin te kasuluhan kaniyu. ⁷ Purisu, pasayluwa niyud e sikandin wey liwanga

† 1:16 Him 19:1. †† 1:19 Him 18:5.

niyud e, su kema ke egkeuyan sikandin ke egman-gune-kune ka kalaggew rin. ⁸ Sikan naa, eghangyu a kaniyu ne ipapitew niyu ne miggeyinawaan niyu pad iya sikandin. ⁹ Sika ka egpuunan ne migsulatan ku sikaniyu dengan, eyew peg-eleg-eleg kaniyu wey eyew egpakataha a ne egtumanen niyu red iya ka langun ne ingkahi ku. ¹⁰ Emun ke egpasayluwen niyu sikandin, egpasayluwen kud e degma. Piru ka malehet, ke duen ma keilangan ne egpasayluwen ku, impasaylu kud e sikandin diye te tangkaan ni Kristu tenged kaniyu. ¹¹ Innimu ku sika su eyew kene ki egkatalu wey egkalimbungan ni Meibulan, su nakataha kid ma te mareet ne planu rin.

Ka pegkabantali ni Pablu diye te Truwas

¹² ‡ Pegginguma ku diye te Truwas te pegwali ku te Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Kristu, nakita ku ne tapey e andama te Magbebaye ka paahi eyew egpekeyimu a te igpeyimu rin keddiey. ¹³ Piru nabantalan a su ware ku nakita diye ka suled ta ne si Titu. Purisu migpanaha-taha a kandan diye wey miggendiya ad te Masidunya.

Ka kapanaluwan pinaahi ki Kristu

¹⁴ Piru salamat te Manama su pinaahi te pegsabeka ta ki Kristu, sikandin ka layun egpangulu kanta te kapanaluwan. Eggamiten ki nikandin eyew te pegpeila ki Kristu te minsan hendei iling te heemuti ne insinsu. ¹⁵ Su egpekeiling ki te meemut ne insinsu ne inhalad ni Kristu diye te Manama, ne egkaarek te seeye se egkengalluwas wey minsan seeye se egmekeendiyad te karereetan. ¹⁶ Te seeye se egmekeendiye te karereetan, egpekeiling sika te ngareg te minatey ne egkapatey te etew; piru te seeye se egkengalluwas, egpekeiling sika te peemut ne egbehey te umul. Na, hentew ma ka eleg te iling due ne himu? ¹⁷ Su kene key ne iling te kasuluhan ne egpangguhud te lalag te Manama eyew te pegpaneleppi. Piru puun su ka Manama ka migpeuyan kanami, wey sikandin ka migtengteng kanami, leleheti iya mule ka impangguhud ney kaniyu isip me suluhuanen ni Kristu.

Ka iyam ne kasabutan

3 Kema ke egsuman-suman kew ne migpeggasal key e man-e te pegkeetew ney? Kene key ne iling te duma ne keilangan ne eg-uyan te sulat eyew te pegpeila-ila kaniyu. Ne kene degma ne keilangan ne eg-uyan key te sulat ne egpuun kaniyu te pegpeila-ila kanami diye te egkeendiyaan ney. ² Kene ney ne keilangan sika, su hendue te sikaniyu mismu ka sulat ney te pegpeila-ila ne nasulat kayi te pusung ney ††, su eyew egkanengnengan wey egkabasa te langun. ³ †† Klaru ne henduen kew te sulat ni Kristu ne impeuyan pinaahi kanami. Piru kene ne tinta ka inggamit te pegsulat due, ke kene, ka Panisingan te manekal ne Man-

‡ 2:12 Him 20:1. †† Te duma ne baseen ne Grigu: niyu. †† 3:3 Iks 24:12; Hir 31:33; Isi 11:19; 36:26.

ama. Ne kene ne diye sulata seini te malumpayag ne batu, ke kene, diye te pusung te etew.

⁴ Egpakalag key te iling due tenged su amana key migsalig te Manama pinaahi ki Kristu. ⁵ Piru kene key egpakaangken ne egpekeyimu key te iling due puun te katuenan ney, su ka katuenan ney, diye de egpuun te Manama. ⁶ † Sikandin ka migbehey kanami te katuenan ne egpanulu meytenged te iyam ne kasabutan. Ka seini ne kasabutan, kene ne sinulat ne balaud, ke kene, pinaahi mule seini te Panisingan te Manama. Su ka sinulat ne balaud, eg-uyan te kamatayen, piru ka Panisingan, egbehey mule te umul ne ware egtamanan.

⁷ †† Te pegbehey te Manama ki Muwisis te Balaud ne insulat diye te malumpayag ne batu, kene egpakamemetmet ka me kabuhalan ni Israil te ulaula ni Muwisis su amana ne masil-ew, minsan egkapahan-ganaran e egkaawe ka kasil-ew. Ne emun ke iling ma due kasil-ew ka impakita te Manama te pegbehey rin te Balaud ne eg-uyan te kamatayen, ⁸ labew en iya ka katelesan ne impakita rin te pegbehey rin te Panisingan din! ⁹ Su ke impakita te Manama ka kasil-ew te katelesan din te pegbehey rin te Balaud ne egpekewukum, labew en iya ne igpakita rin ka katelesan din ke egmatarengen din e ka me etew. ¹⁰ Ka malehet, ka kasil-ew te katelesan te Balaud dengan, ware de nekegmenu ke igpeiling ta te kuntee ne kasil-ew te katelesan te seini se iyam ne kasabutan. ¹¹ Su emun ke due katelesan te sika se Balaud ne egkaawe ded, iyan naan pa kene ne labew ka katelesan te sika se kasabutan ne kenad iya egkaawe.

¹² Purisu, puun su egpallateng key ne ka iyam ne kasabutan kene egkaawe, kene key en iya egkaaldek ka egwali. ¹³ ‡ Kene key ne iling ki Muwisis ne migbubunbun te ulaula rin eyew kene egkakita te me kabuhalan ni Israil ka kasil-ew te ulaula rin ne egkapahan-ganaran bes e egkaawe. ¹⁴ Piru makehal ka me ulu ran, su minsan kuntee, emun ke egbaseen dan e ka tapey ne kasabutan, hendue te egbunbunan ka me suman-suman dan su eyew kene sikandan egpakasabut te kamalehetan. Egkaawe de ka sika ne bunbun pinaahi te pegpalintutuu ki Kristu. ¹⁵ Uya iya, minsan kuntee, emun ke egbaseen dan ka sinulat ni Muwisis, hendue te egbunbunan ded ka me suman-suman dan. ¹⁶ †† Piru ke egparani e ka etew diye te Magbebaye, egkaawe e ka nakabunbun te suman-suman din. ¹⁷ Na, ka egkahiyen kayi ne Magbebaye, sika se Panisingan te Magbebaye. Ne emun ke iyan migugpe due te etew ka Panisingan te Magbebaye, duen naan e kaligwangan din. ¹⁸ Ne sikanta langun se warad bunbun te ulaula, egpekeiling ki te alungan ne egkakitaa te katelesan te Magbebaye. Ne ka sika ne katelesan, diye egpuun te Magbebaye ne sika se Panisingan te Manama. Sikandin ka egpabulus ne egbalew-balew kanta taman te egpekeiling kid en iya kandin.

Ka karatuan ne intahu te kuren ne innimu puun te tane

4 Purisu, puun su ka Manama ka migbehey kanami te seini ne himu pinaahi te keyid-u rin, ware key naawei te kabagget. ² Insawile ney e ka mekeyilew-hilew ne himu ne eggimuwen te heles de. Ware key migpanlimbung te minsan hentew wey ware ney balbalawi ka lalag te Manama, ke kene, migpangguhud key te kamalehetan diye te tangkaan te Manama. Ne migpakannekalan ney ne ware igkarew-ey kanami te langun ne etew. ³ Ne minsan ke neeles diye te duma ka kamalehetan meytenged te Meupiya ne Panugtulen ne inwali ney, piru diye de neeles sika te me etew ne egpekeendiye te karereetan. ⁴ Kene sikandan egpalintutuu, tenged su imbunbunan ni Meibulan ‡ ka suman-suman dan eyew kene sikandan egpakakita te kalayag te Meupiya ne Panugtulen meytenged te katelesan ni Kristu. Ne si Kristu ka iling en iya te Manama. ⁵ Ne kene ne meytenged te pegkeetew ney ka inwali ney, ke kene, meytenged ki Hisu Kristu ne Magbebaye. Ne sikanami, me suluhuanen key re nikaniyu tenged ki Hisus. ⁶ †† Su ka Manama ne migkahi, “Eglayag diye te karusileman ka kalayag,” sikan ded ne Manama ka migbehey te kalayag kayi te me suman-suman ta eyew egkabehayan te kalayag ka duma pinaahi te peg-ila te katelesan din ne impakita rin pinaahi ki Kristu.

⁷ Piru sikanami, egpekeiling key re te kuren ne innimu puun te tane ne intahuan te mahal ne karatuan ne sika se pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen, eyew egkakita te me etew ne ka amana ne dakel ne geem ne nakatahu kayi te mahuye ne lawa ney, kene ne kanami ne geem, ke kene, kandin te Manama. ⁸ Egkeyirapan key te minsan nekey ne paahi, piru kene key red egkatalu. Egkabenga-benga key, piru kene key red eg-engked. ⁹ Imbaybayan key, piru ware key red engkeri te Manama; amana key pasakiti, piru ware key red himatayi. ¹⁰ Layun key igsalerep te kamatayen ne iling te kamatayen ni Hisus, eyew egkakita kayi te lawa ney ka umul ne imbehey ni Hisus. ¹¹ Ne taheed te neuyag key pad, layun key iya egpakasalerep te kamatayen tenged te pegpalintutuu ney ki Hisus, su eyew egkakita ka umul rin kayi te lawa ney ne egpatey pad. ¹² Purisu malehet iya ne egسالerep key layun te kamatayen, su eyew egpakaangken kew te umul ne ware egtamanan.

¹³ ††† Due nasulat te Kasulatan ne miggenendue, “Egpangguhud a su migpalintutuu e ma.” Ne iling ded degma due ka innimu ney, migpangguhud key su migpalintutuu key ma. ¹⁴ Su nakanengneng key ne ka Manama ne mig-uyag te Magbebaye ne si Hisus, iyan ded degma eg-uyag kanami duma ki Hisus, wey eg-uyanen key nikandin duma kaniyu diye te tangkaan din. ¹⁵ In-antus ney sika se langun tenged kaniyu, su eyew egmasalig ka me etew ne egpakarawat te keyid-

† 3:6 Hir 31:31. †† 3:7 Iks 34:29. ‡ 3:13 Iks 34:33. †† 3:16 Iks 34:34.

‡ Te Grigu: manama te seini ne kalibutan. †† 4:6 Hin 1:3. ††† 4:13 Sal 116:10 (LXX).

u te Manama wey egmasalig ka egpasalamat kandin, sikan naa ka egkasaye iya sikandin.

Ka peg-ugpe pinaahi te pegpalintutuu

¹⁶ Sika ka egpuunan ne ware key naawei te kabagget. Ne minsan ke egkapahan-ganaran e egmahuye seini se me lawa ney, piru inlig-en ded ka me gimukud ney tagse aldew. ¹⁷ Ka keyirapan ne in-antus ney, kene amana ne mabehat wey eglihad de sika, du te sika se dakel ne katelesan ne ware katamanan ne egkaangken ney keureme diye te langit. ¹⁸ Su kene ne iyan ney intengtengan sika se egkakita kayi te ampew te tane, ke kene, sika se kene egkakita ne diye te langit. Sika se egkakita, eglihad de, piru ka kene egkakita, ware mule katamanan.

Ka iyam ne lawa

5 Su nakanengneng ki ne emun ke egkahuhus e ka balungbalung ne in-ugpaan ta kayi te ampew te tane, ne iyan sika se lawa ta, duen ded egpeugpaan te Manama kanta diye te langit, sika se ware egtamanan ne lawa ne innimu te Manama para kanta, ne kene ne hinimuwan te etew. ² Kunttee, egkawangan ki tenged su amana ki egkeupian ne egkabalbalawan e ka lawa ta, ³ su eyew ke igsaluub tad ka sika ne lawa ne diye te langit, kenad e egkakita ne migpalawas bes ka gimukud ta. ⁴ Su taheed te kayi ki pad kunttee mig-ugpe te seini ne lawa, egpakareg-uy ki pad iya te peg-antus ta. Piru kene ne iyan igpasabut due ne menu egkeupian kid e ne eg-awe te lawa ta kayi te ampew te tane, ke kene, egkeupian kid e ne egkasaluuban te lawa ne egpuun te langit, su eyew seini se lawa ne eg-patey pad, egkaliwanan e te lawa ne kenad iya eg-patey. ⁵ Ka Manama ka mig-andam kanta eyew egkarawat ta ka seini se iyam ne lawa, wey imbehayan ki nikandin te Panisingan isip palinneu ne egtumanen din iya sika.

⁶ Purisu ware ki migmahuye. Nakataha ki ne taheed te kayi ki pad te seini ne lawa, ware ki naan pad diye te Manama. ⁷ Su ka peg-ugpe ta kunttee pinaahi pad te pegpalintutuu, kene ne pinaahi ke nekey ka egkiteiten ta. ⁸ Ware ki migmahuye minsan ke egkeupian kid e perem ne eg-engked te seini ne lawa wey eg-ugpe e duma te Magbebaye. ⁹ Su minsan ke kayi ki pad te ampew te tane wey ke diyad e te langit, egkeupian ki ne egpakapahale kandin. ¹⁰ † Su keilangan ne eg-atubang ki langun diye ki Kristu eyew eggukuman nikandin. Ne ka tagse sabeka, egpakarawat te eleg kandin sumale te hinimuwan din kayi te ampew te tane, meupiya ma wey se mareet.

Ka pegpeuliey te meupiya ne geyinawa

¹¹ Purisu, tenged su due kaaldey ney te Magbebaye, impehes ney ka me etew ne egpalintutuu. Nakataha ka Manama ne malehet iya ka tuyu ney, wey eg-iman-iman key ne nakanengneng kew red degma due. ¹² Ne

† 5:10 Rum 14:10.

kene ne inlalag ku seini ne menu egpeggasal key, ke kene, egbehayan ney re sikaniyu te puunan ne ig-pakapeggasal key nikaniyu, su eyew egpakatabak kew te seeye se iyan de igpeggasal ke nekey ka egkakita diye te etew, kene ne sika se diye te pusung din.

¹³ Emun ke due egkahi ne henduen key te egmambu-sawen, balahad de due, tenged su ka langun ne eggimuwen ney, para sika te Manama. Ne emun ke due man-e egkahi ne maheteng ka suman-suman ney, sikaniyu mismu, nakatahe e ne para kaniyu ka himu ney. ¹⁴ Su tenged te geyinawa ni Kristu kanami, warad e lein ne egkeyimu ney gawas te pegtuman kandin. Su nakataha key ne namatey si Kristu para te langun, sikan naa, nekeiling de te namatey e degma ka langun ne etew. ¹⁵ Iyan igpasabut due ne namatey sikandin para te langun ne etew eyew ka me etew ne neuyag pad, kenad e ne iyan pad eg-ikulen ka igkeupii ran, ke kene, sikan e se igkeupii te sika se namatey wey neuyag para kandan.

¹⁶ Purisu, puun kunttee, kene key e eg-ugsi-ugsi te duma ne etew iling te innimu te kene egpalintutuu te Manama. Dengan, iling due ka peg-ugsi-ugsi ney ki Kristu, piru kenad e ne iling due kunttee. ¹⁷ Purisu, ka minsan hentew ne nasabeke e diye ki Kristu, imbalbalawan e sikandin te Manama. Naawe e ka tapey ne pegkeetew rin, wey miggingume e ka iyam. ¹⁸ Ka Manama ka miggimu te seini se langun, wey sikandin ka impeg-uli te meupiya ne geyinawa ta diye te kandin pinaahi ki Kristu. Imbehayan key te Manama te himu ne egpeg-uli ka meupiya ne geyinawa te me etew diye te kandin. ¹⁹ Iyan ney igpasabut, ne egpeg-ulien te Manama ka meupiya ne geyinawa te langun ne etew diye te kandin pinaahi ki Kristu, wey kene din e egsum-umanen ka sale dan. Sika ka insalig te Manama kanami ne guhuren ne igpepangguhud.

²⁰ Purisu, sikanami ka impeuyan ni Kristu, wey nekeiling de te egpakiglalag mismu ka Manama pinaahi kanami. Ne egbanasal key kaniyu isip ki Kristu ne egbanasal ne peg-ulia niyu ka meupiya ne geyinawa niyu te Manama. ²¹ Ware sale ni Kristu, piru sikandin ka impeparusaan te Manama tenged te me sale ta, su eyew pinaahi te pegsabeka ta ki Kristu, eg-isipen ki te Manama ne matareng.

6 Ne puun su talagbulig key te Manama, egbanasalan ney sikaniyu ne kene niyu batasana ne hendue te ware karuan ka keupiya wey keyid-u te Manama ne narawat niyu. ² †† Su migkahi ka Manama, “Indineg ku iya sikeykew te eleg ne timpu, wey imbulihan ku sikeykew te aldew te kaluwasan.” Pammineg kew! Kunteen iya ka eleg ne timpu wey ka aldew te kaluwasan.

³ Ware key miggimu te egpakasaligkat te duma, su eyew ware igkarew-ey te himu ne imbehey kanami.

⁴ Ke kene, pinaahi te langun ne eggimuwen ney, impakita ney ne suluhuanen key iya te Manama tenged te amana ne peg-antus ney te kasakit, keyirapan, wey me kalised. ⁵ ‡ Inlelampesan key, imprisu key, ins-

†† 6:2 Isa 49:8. ‡ 6:5 Him 16:23.

esamuk key te mangune-kune, subla-subla ka peg-gimu ney, kulang ka peglipereng ney, wey egmanggutasan key. ⁶ Impakita ney man-e ne su-luhuanen key iya te Manama pinaahi te malinis ne peg-ugpe ney, te katuenan ney, te pegpariralem ney, te keupiya ney diye te дума, te keyid-u ne imbehey te Panisingan te Manama, te malehet ne geyinawa, ⁷ te pegwali ney te kamalehetan, wey te geem te Manama ne impapitew rin pinaahi kanami. Imbehayan key man-e te Manama te pegkamatareng isip panganiban ne egpekeiling te sundang wey kalasag ney. ⁸ Isip su-luhuanen te Manama, sengekakuwa ne egdayanen key te me etew wey sengekakuwa ne eglemetan key. Sengekakuwa ne eglalahan key te mareet, wey sengekakuwa ne meupiya ka iglalag kanami. Due egkahi ne me ubaten key minsan malehet ka eglalahaen ney. ⁹ Kahiyen ne ware key kun neileyi, piru neilaan key red te дума. Egkengammatey key kun e, piru mannekal key pad. Minsan ke egpanlampesan key, piru ware key red himatayi. ¹⁰ Minsan ke due me kalaggew ney, piru egkahale key red. Minsan ke egkaayu-ayu key, piru masalig ka imparatu ney. Minsan ke hendue te ware karatuan ney, piru due langun kayi te kanami.

¹¹ Pinalangge ne matig-Kurintu, ware heles te peglalag ney kaniyu, wey amana ney geyinawei sikaniyu. ¹² Kene ne kulang ka peggeyinawa ney kaniyu, ke kene, sikaniyu ka kulang ka peggeyinawa kanami. ¹³ Purisu, egpakiglalag a kuntee kaniyu iling te malehet ne me anak ku. Ne keilangan ne eggeyi-nawaan key nikaniyu iling te peggeyinawa ney kaniyu.

Kene kew sabeka te seeye se kene egpalintutuu

¹⁴ Kene kew sabeka te seeye se kene egpalintutuu. Su kene iya egkaayun ne egkasabeka ka matareng wey ka mareet se pegbebatasan, wey kene egkaayun ne egpekeduma ka malayag te marusilem. ¹⁵ Si Kristu wey si Meibulan, kene iya egkaayun ne egpekeg-uyun, ne iling naan ded degma ka migpalintutuu te seeye se kene egpalintutuu. ¹⁶ † Kene iya egkaayun ne egpekeg-uyun ka diyus-diyus te sika se ugpaan te Manama. Ne sikanta ka ugpaan te manekal ne Manama. Sumale te ingkahi te Manama,

Eg-ugpa a diye te kandan wey egduma a kandan. Egkeyimu a ne Manama ran, wey egkeyimu sikandan ne keet-etawan ku.”

¹⁷ †† Purisu migkahi ka Magbebaye ne Manama, “Pariyu kew kandan wey kene kew дума te me etew ne kene egpalintutuu keddiey.

Kene kew samsam te sika se in-isip ne malindit, wey egdawaten ku sikaniyu.

¹⁸ ‡ Kahi te Magbebaye ne Manama ne Amana ne Maresen,

Egkeyimu a ne Amey niyu, wey egkeyimu kew ne me anak ku.”

7 Me pinalangge, puun su insaanan ki te Manama te iling due, keilangan ne eg-engkeran ta ka min-

san nekey ne in-isip ne egpakamalindit te lawa ta wey te suman-suman ta. Ne keilangan ne due pegkaaldek ta te Manama, wey egpakannekal ki ne egmatulus ka peg-ugpe ta.

Ka kalahale ni Pablu

² Geyinawei key nikaniyu. Ware key nekeyimu te mareet diye te minsan hentew, wey ke migdereet naa wey ke migpanlupig naa te minsan hentew. ³ Kene ne iyan ku inlalag te iling kayi ne menu egbayungan ku sikaniyu, su nakahi kud e dengan ne eggeyinawaan ney iya sikaniyu minsan pad ke egpatey key e дума kaniyu wey se kene pad. ⁴ Amana ne dakel ka pegsalig ku kaniyu, wey amana ku ipegasal sikaniyu. Amana a naliwang wey nahale-gale taliware te me keyirapan.

⁵ †† Su minsan te pegginguma ney diye te Masidunya, ware key red nekeyimmeley tenged te keyirapan ne nabayaan ney. Due egmeeg-ehetey te minsan hendei, wey miggingumaan key e te liyas. ⁶ Piru ka Manama ne iyan migliwang te seeye se nalaggew, ka migliwang kanami pinaahi te peggendini ni Titu. ⁷ Ne kene de ne ka pegginguma rin ka nakapaliwang kanami, ke kene, sika degma se pegliwang ne naangey rin puun kaniyu. Amana a nahale-gale te ingguhuran key nikandin ne amana kew kun egkeupian ne egpakigkita keddi, wey nekegsendit kew kun e te mareet ne hinimuwan niyu, wey egkabagget kew kun ne egpangabang keddiey.

⁸ Su minsan ke nakapalaggew kaniyu ka sulat ku, wara a nekegsendit te pegsulat ku due. Piru ka malehet, nekegsendit e red te an-anayan su nakita ku ne nakapalungku ka sulat ku kaniyu minsan mahaan de. ⁹ Piru kuntee, nahala ad e, ne kene ne tenged su miglungku kew, ke kene, tenged su neyimu sika ne egpuunan ne mig-inniyug kew e te sale niyu. Su ka peglungku niyu, pegbuut sika te Manama, purisu ware nakarereet kaniyu seeye se sulat ku. ¹⁰ Su ka peglungku ne pegbuut te Manama, egpakapeinniyug te sale wey egpakapanulud diye te kaluwasan, ne kene ne eleg sika ne egsenditan. Piru ka peglungku te etew ne ware nekeila te Manama, eg-uyan te kamatayen ne ware egtamanan. ¹¹ Tengtengi niyu ka meupiya ne migpangkusan te peglungku niyu ne pegbuut te Manama. Su kuntee, egkabagget kew e wey egmaahet e ne egpapitew ne eleg iya ka innimu niyu. Nabelu kew tenged su neyilawan kew wey naaldekw kew ne kema ke eglegparan kew. Amana kew iya egkeupian ne egpekeg-uli ka meupiya ne geyinawa ta, egkabagget kew ne egpakigkita keddiey, wey andam kew ne egparusaan seeye se nakasale. Te langun ne innimu niyu, impakita niyu ne ware iya igkabayung kaniyu iling te nakahi e due te kewun-aan.

¹² Purisu, insulat ku ka seeye ne sulat ne kene ne tenged te etew ne nakasale, wey ke sikan naa se neyimuwan din te sale, ke kene, eyew igpakapapitew niyu diye te tangkaan te Manama ke kamenu iya karakel ka peggeyinawa niyu kanami. ¹³ Purisu naliwang key.

† 6:16 1Kur 3:16; 6:19; Lib 26:12; Isi 37:27. †† 6:17 Isa 52:11.
‡ 6:18 2Sam 7:14; 1Kru 17:13; Isa 43:6; Hir 31:9.

‡† 7:5 2Kur 2:13.

Ne timul pad te igkaliwang ney, amana key nahale te nakita ney ne amana degma nahale si Titu, tenged su migmaawang ka geyinawa rin pinaahi kaniyu langun.

¹⁴ Impeggasal ku sikaniyu diye te kandin wey wara a nikaniyu peyilawi. Ka langun ne inlalag ku kaniyu, malehet iya. Te iling due ne paahi, napamalehetan en iya ne malehet ka impeggasal ney diye ki Titu. ¹⁵ Purisu natimulan ka geyinawa rin kaniyu, su nakasuman-suman sikandin ne migtuman kew langun te pegpanulu din wey te peg-alumama niyu degma kandin duma te pegtahud wey pegkaaldeki niyu. ¹⁶ Amana a nahale kuntee tenged su egkasalihan kud amana sikaniyu.

Ka peggibahet te pegbehey ne kene egpalelehed

8 [†] Me suled, egkeupian key ne egpakataha kew meytenged te keupiya wey keyid-u te Manama diye te me punduk te migmalintutuu diye te Masidunya. ² Minsan ke in-el-elehan sikandan pinaahi te masumpit ne keyirapan, piru subla ka kahale dan. Ne puun due, subla-subla ka pegbehey ran minsan amana sikandan egkaayu-ayu. ³ Egpakamemalehet a ne kene de ne iyan dan imbehey ka egkeelehan dan, ke kene, ka subla pad te egkeelehan dan te pegbehey, wey in-nimu ran sika sumale te pegbuut dan. ⁴ Amana mighangyu sikandan kanami ne egbehayan ney sikandan te kaayunan ne egpakabulig te keet-etawan te Manama. ⁵ Ne ka neyimu ran, labew pad te in-iman-iman ney. An-anayan, imbehey ran ka pegkeetew ran diye te Magbebaye, ne nataman, kayi degma te kanami sumale te pegbuut te Manama. ⁶ Purisu imbanasalan ney si Titu ne eglited due te kaniyu wey egimpusan din ka nabunsuran din e ne himu ne peglimud te igbulig niyu te duma. ⁷ Na, datu kew e te langun-langun de iya—te pegpalintutuu niyu, te pegpanulu niyu, te katuenan niyu, te kaahet-ahet niyu, wey te peggeyinawa niyu te duma—purisu neupian key degma ne igpakita niyu ka subla-subla ne pegbehey niyu.

⁸ Kene ne iyan ku inlalag kayi ne menu egsuhu a kaniyu, ke kene, ingguhud ku re kaniyu ka kaahet te duma ne etew te pegbulig te duma, su eyew egkapamalehetan niyu degma ne malehet e ka geyinawa niyu. ⁹ Su nakanengneng kew e te keupiya wey keyid-u te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu. Minsan datu sikandin, piru migpeyimu sikandin ne egkaayu-ayu su eyew pinaahi due, egkaratu kew.

¹⁰ Ne seini ka tambag ku meytenged due: meupiya pad ke egimpusan niyu ka nabunsuran niyu ne pegbehey te miglihad ne leg-un. Sikaniyu ka an-anayan ne miggimu te iling due wey ka nekewun-a ne egkeupian ne eggimu te iling due. ¹¹ Sikan naa, ipabulus niyu iya sika. Meupiya perem ke egmaahet kew ne egimpus due iling te kaahet niyu te pegbunsud niyu. Behey kew te minsan nekey sumale ke nekey ka egkeyimu niyu. ¹² Su emun ke maahet kew iya ne egbehey, egdawaten te Manama ke nekey ka igkabehey niyu. Kene sikandin eg-iman-iman ne egbehey kew te ware due te kaniyu.

† 8:1 Rum 15:26.

¹³ Kene ne iyan ku igpasabut due ne eyew egpekey-immeley te kalised ka duma pinaahi te pegbehey niyu taheed mule ne egkeyirapan kew e, ke kene, eyew egpekeg-iling kew re langun ne kene egkeyirapan.

¹⁴ Kuntee, dakel ka due te kaniyu, ne eleg de iya ne egbulig kew te seeye se egkeilangan, su eyew egkabulihan kew degma keureme ke due keilangan niyu, eyew egpekeg-iling kew re langun ne kene egkeyirapan. ¹⁵ † Sumale te nasulat te Kasulatan ne miggenendue, “Seeye se dakel se nalimud, ware nasubleyi, ne seeye se deisek de se nalimud, ware nakulangi.”

Si Titu wey ka me duma rin

¹⁶ Migpasalamat a te Manama su imbehayan din si Titu te kaahet ne iling te keddiey eyew te pegbulig kaniyu. ¹⁷ Mig-uyun sikandin te hangyu ney ne eggendue te kaniyu. Piru ka malehet, tapey e sikandin eaheti ne egbulig kaniyu, wey egkeupian ne eggendue.

¹⁸ Due suled ta ne igparuma ney ki Titu. Mabantug sikandin diye te langun ne migmalintutuu tenged te pegwali rin te Meupiya ne Panugtulen. ¹⁹ Timul pad due, in-alam sikandin te migmalintutuu ne egparumeen kanami te hipanawan eyew eg-uyan te seini se igbulig te seeye se egkeilangan. Innimu ney sika eyew egkasaye ka Magbebaye wey igpakapakita ney ne egkeupian key iya ne egbulig.

²⁰ Amana key mig-ayad-ayad ka egpangangey te seini se dakel amana ne igpamehey niyu eyew ware igkabayung kanami. ²¹ ‡ Su egkeupian key ne eleg iya ka eggimuwen ney diye te tangkaan te Magbebaye wey diye degma te tangkaan te me etew.

²² Ne due lein ne suled ta ne igparuma ney kandan. Malasi ney e sikandin neel-elehi te masalig ne paahi, wey nakita ney ne amana iya sikandin maahet ne egbulig, ne labi en iya kuntee tenged su dakel amana ka pegsalig din kaniyu. ²³ Ne meytenged ki Titu, duma ku sikandin te himu te pegbulig kaniyu. Ne meytenged te seeye se me duma rin ne me suled ta te pegpalintutuu, sikandan ka impeuyan te migmalintutuu. Egma-bantug si Kristu tenged te eggimuwen dan. ²⁴ Purisu ipakita niyu kandan ka geyinawa niyu, wey pamaleheti niyu diye te migmalintutuu ne malehet ka impeggasal ney meytenged kaniyu.

Ka igbulig diye te migmalintutuu

9 Na, kenad e ne keilangan ne egsulatan ku pad sikaniyu meytenged te sika se igbulig te keet-etawan te Manama diye te Hirusalim. ² Nakataha a ne amana kew iya ne maahet ne egbulig, wey impeggasal kud e sika diye te matig-Masidunya. Inguhuran ku sikandan te puun pad te miglihad ne leg-un, andam kew e ka matig-Akaya ne egbulig. Ne puun due, egkeupian e degma ne egbulig ka kasuluhan kandan. ³ Piru igpeuyan ku seini se me suled ta te pegpalintutuu eyew kene egkeyimu ne ware karuan te impeggasal ney meytenged kaniyu, wey eyew egpakaandam kew

†† 8:15 Iks 16:18. ‡ 8:21 Lal 3:4 (LXX).

te igbulig niyu sumale te ingkahi ku kandan. ⁴ Ne emun ke due egduma keddiey ne matig-Masidunya, ne egpakakita ne kene kew ne andam, egkeyilawan key en iya tenged su mig-iman-iman key ne nakaandam kew e, ne labew kew en iya degma ne egkeyilawan! ⁵ Purisu nasuman-suman ku ne keilangan ne egbanasalan ku ka me suled ta ne egpewun-eeen kud due te kaniyu eyew egbulig egpanlimud te insaad niyu ne panalangin, eyew tapey e egkaandam te peggenduen ku. Piru egkeupian a ne egbehey kew due ne kaniyu iya ne pegbuut, kene ne puun de su napehes kew.

⁶ Sumsumana niyu seini: ka egpamula te deisek, deisek de degma ka egkahaani. Ka egpamula te dakel, dakel degma ka egkahaani. ⁷ Purisu ka tagse sabeka, keilangan ne egbehey sumale ke nekey ka nasuman-suman din, ne kene sikandin egkalaggew wey egsuman-suman ne napehes de, su eggeyinawaan te Manama seeye se egbehey ne due kahale. ⁸ Ka Manama ka egpanalangin kaniyu te subla-subla eyew kene kew egkaawaan te minsan ken-u te langun ne keilangan niyu, wey eyew egpakabulig kew pad te duma. ⁹ † Sumale te nasulat te Kasulatan,

“Amana ne dakel ka imbehey rin diye te egkaayu-ayu, wey kene egkalingawan ka katareng din te minsan ken-u.”

¹⁰ †† Ka Manama ka egbehey diye te me talagpamula te beni wey te egkakeen, wey sikandin ded degma ka egbehey wey egpamasalig ke nekey ka due te kaniyu eyew egkatimulan pad ka keupiya niyu te pegbehey. ¹¹ Igparratu kew layun te Manama eyew mabehey-behey kew te langun ne timpu. Ne masalig ka egpasalamat te Manama tenged te egkarawat dan ne igpeuyan niyu kanami. ¹² Ne tenged te seini se pegbehey niyu, egkabulihan te keilangan dan seeye se keet-etawan te Manama, wey egmasalig pad degma seeye se egpasalamat te Manama. ¹³ Ne seini se eggimuwen niyu, egkapamalehetan ne malehet ka pegpalintutuu niyu wey egkabantug ka Manama, tenged su egkakita ran ne mig-ikul kew te in-angken niyu ne Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Kristu. Egsayeen dan man-ka Manama tenged su mabulig-bulig kew kandan wey diye degma te minsan hentew. ¹⁴ Eg-ampu sikandan kaniyu wey amana degma egkeupian ne egpakigkita kaniyu tenged te kein-inuwan ne keupiya wey keyid-u te Manama ne imbehey rin kaniyu. ¹⁵ Egpasalamatan ta ka Manama tenged te dasag din ne kene egkabayaran.

Ka pegpangatarengan ni Pablu meytenged te katenged din

10 Sikeddiey si Pablu, ka egkekahiyan ne liyasen ke due te tangkaan niyu, piru wey kun de mabulut ke diye te mariyu. Ne kuntee, pinaahi te pegpariorem wey keyid-u ni Kristu, ² egbanasalan ku sikaniyu ne emun ke duen a te kaniyu, kene perem ne keilangan ne egmabulut a te seeye se migbayung ne kalibuta-

nen kun ka pegbebatasan ney wey ka katuyuan ney. ³ Su minsan ke etew key re, piru kene key egpakig-ehet te etew-etew re ne paahi. ⁴ Su ka me panganiban ne eggamiten ney te egpakig-ehet, kene ne pangani-ban kayi te ampew te tane, ke kene, sika se maresen ne panganiban te Manama ne egpakarereet te seeye se egsupak kandin. Egdereetan ney ka kene ne malehet ne pegpangatarengan te me etew, ⁵ wey ka igpeg-gasal ran ne egpakabalabag te peg-ila ran te Manama eyew egkabalbalawan ka suman-suman dan sumale te igkeupii ni Kristu. ⁶ Ne emun ke egkapamalehetan ney e ne eleg en iya ka pegtuman niyu ki Kristu, egparusaan ney e seeye se ware migtuman.

⁷ Ka seyyup niyu su iyan niyu re egtengtengan ke nekey ka egkakita niyu. Ke duen ma amana eg-angken ne sakup e sikandin ni Kristu, keilangan ne eg-isipen din ne sakup key e degma ni Kristu iling kandin. ⁸ Su minsan ke subla ka pegpegasal ku meytenged te katenged ney, piru kena a egkeyilew, su ka Magbe-baye ka migbehey kanami due eyew te peglig-en kaniyu, ne kene ne pegdereet kaniyu. ⁹ Kene niyu sumsumana ne egginaldeken ku sikaniyu te me sulat ku. ¹⁰ Su due egkahi ne wey e kun de mabulut wey egpehes ke diye te me sulat ku, piru mahuye e kun ke duen a, wey ware kun karuan te egmanlalahan ku. ¹¹ Keilangan ne egkanengnengan te sika ne me etew, ne seeye se insulat ney te timpu ne ware key due, eggimuwen ney iya ke duen key.

¹² Kene key egpaalag-alag eggukum wey egpeg-iling te pegkeetew ney te seeye se me etew ne migpeg-gasal te pegkeetew ran wey kene key degma eggukum kandan. Su hendue te kulang ka katuenan dan! Miggimu sikandan te kandan mismu ne sekeranan eyew te pegseked wey peggukum te pegkeetew ran. ¹³ Piru sikanami mule, kene key egpasubla egpeg-gasal, su iyan ney re mule igpegasal ka himu ne impyimu te Manama kanami, ne nalagkes en iya kayi ka himu ney due te kaniyu. ¹⁴ Kene key degma egpasubla egpegasal kaniyu meytenged te himu ney due te kaniyu, tenged su sikanami ka an-anayan ne nekeendue te kaniyu ne migwali te Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Kristu. ¹⁵ Kene key degma egpasubla egpegasal te himu ne neyimu te duma ne etew. Piru egpallateng key ne egtulin pad ka pegpalintutuu niyu wey egkatimulan pad degma ka himu ney due te kaniyu ne imbehey te Manama. ¹⁶ Pegkapenga due te kaniyu, egpakawali key e te Meupiya ne Panugtulen diye te duma ne me inged ne mariyu kaniyu. Kene key egkeupian ne iyan ney igpegasal ka himu te duma ne etew diye te me inged ne imbehey te Manama kandan.

¹⁷ ‡ Piru sumale te nasulat te Kasulatan, “Ke due egpegasal, keilangan ne ka Magbebaye ne Manama ka igpegasal rin.” ¹⁸ Su kene igkahale te Magbebaye ka etew ne egdayan te kandin mismu ne pegkeetew, ke kene, sika se etew ne egdayanen din.

† 9:9 Sal 112:9. †† 9:10 Isa 55:10.

‡ 10:17 Hir 9:24.

Si Pablu wey ka kene ne malehet ne me apustulis

11 Kene kew pa ubag kapeleyi keddiey minsan ke henduen a te ungel. Antusa niyu pa! ² Egpangalikud a kaniyu iling te pegpangalikud te Manama kaniyu. Nekeiling kew te sabeka ne mengebay ne ware pad neyilabeti ne intahahe kud ne igpaasawa te sabeka ne lukes ne iyan si Kristu. ³ † Piru egkaalde a su kema ke egkalimbangan kew, iling ki Iba te inlimbungan te uled, wey egkaawe e ka mapahetpet wey malehet ne geyinawa niyu ki Kristu. ⁴ Su egdawat kew te minsan hentew ne egmangendue te kaniyu ne egwali te lein ne Hisus, kene ne iling te inwali ney. Egdawat kew man-e te panisingan ne lein te narawat niyud e. Ne egdawat kew man-e te Meupiya kun ne Panugtulen ne kene ne iling te narawat niyud e. Mahaan kew re egkeuyan!

⁵ Migpalintutuu a ne kena a egkeengkeran te seeye se egkahi ne labew kun sikandan ne me apustulis.

⁶ Minsan pad ke kena a egkateu ne eglalag-lalag, piru kene ne kulang ka katuenan ku. Impapitew ney seini due te kaniyu te minsan nekey ne paahi.

⁷ Nakasale e naa te pegpariralem ku te pegkeetew ku tenged te pegwali ku te Meupiya ne Panugtulen ne ware migpabayad su eyew re egkatahud kew?

⁸ Taheed te miggimu a due te kaniyu, imbulihan a te lein ne punduk te migmalintutuu. Ne hendue te intakawan ku sikandan su migdawat e ma te keuyahan ku ne egpuun kandan eyew egpakabulig a kaniyu. ⁹ †† Su minsan ware egkeyimu ku te duen e pad te kaniyu, wara a migbuyu te minsan hentew kaniyu. Su ka migmalintutuu e ne egpuun te Masidunya ka migbehey keddiey te langun ne keilangan ku. Wara ad iya migpabulig kaniyu, wey minsan keureme, kene ku eggimuwen sika. ¹⁰ Ware egpakaengked keddiey te pegpeggasal ku meytenged due, tenged su kena a iya egpabulig kaniyu wey te minsan hentew diye te Akaya. Malehet seini se eglalahaen ku iling kalehet te eglalahaen ni Kristu. ¹¹ Mani buwa te wara a migpabulig kaniyu? Puun buwa su ware ku geyinawei sikaniyu? Nakataha ka Manama ne inggeyinawaan ku iya sikaniyu!

¹² Egpabulus a ne kene egbuyu te tabang kaniyu su eyew egkasanggal e seeye se egpapitew-pitew re ne me apustulis ne egpeggasal ne nekeg-iling kun de ka himu ran te kanami. ¹³ Su ka seeye ne me etew, kene ne malehet ne me apustulis, ke kene, talaglimbung de sikandan wey egpapitew-pitew re ne me apustulis kun ni Kristu. ¹⁴ Ne kene ne kein-inuwan sika, su minsan si Meibulan, egpakaeping sikandin te masil-ew ne panalihan te Manama. ¹⁵ Sikan naa, kene degma ne kein-inuwan ke egpakaeping ka me suluhuanen din te me suluhuanen te matareng ne Manama. Piru te katammanan, eparusaan sikandan sumale te hinimuwan dan.

Ka pegpeggasal ni Pablu meytenged te peg-antus din

¹⁶ Egliberen ku te egkahi, keilangan ne ware sabeka ne egsuman-suman ne ungel a. Piru ke iling ma due ka suman-suman niyu keddi, antuse e pa nikaniyu te egpammineg su egpeggasal e pad ubag te minsan deisek de. ¹⁷ Seini se pegpeggasal ku, kene ne diye egpuun te Magbebaye, ke kene, innimu ku re seini isip egkeungel. ¹⁸ Ne puun su masalig due te kaniyu ka egpeggasal iling te eggimuwen te me etew kayi te kalibutan, egpeggasal ad e degma. ¹⁹ Ew matagseb kew bes iya su egkahale kew re iya ne eg-antus te me ungel! ²⁰ Eg-antus kew re iya ne eg-uripenen nikandan, egkuen ka langun ne kaniyu, eglimbangan, egpabekalan te pakpak dan, wey egtagpien nikandan.

²¹ Egkeyilew a ne eg-angken ne egliyasen key ne eggimu te iling due! Piru ke duen ma egpaalag-alag egpeggasal te minsan nekey—egpeggasal a degma minsan ke egpekeiling te ungel ka peglalag-lalag ku. ²² Egpeggasal sikandan ne Hibuwanen? Ti, iling e red degma. Egpeggasal sikandan ne kabuhalan ni Israil? Iling e red iya degma. Egpeggasal sikandan ne kabuhalan ni Abraham? Ti, iling e red iya man-e. ²³ † Me suluhuanen naa sikandan ni Kristu? Henduen a te egbusawen ka eglalag te iling kayi, piru meupiye e pad ne suluhuanen kuntere kandan! Subla pad ka keddiey ne peggimu, malasi e pad egkaprisu, kamasalig a lelampesi, wey kamasalig a perem namatey. ²⁴ †† Kalalimma a lelampesi te karumaan ku ne me Hudiyu te tigtatelu ne pulu wey siyam (39) ne lampes. ²⁵ †† Katatelu a lelampesi te matig-Ruma te tuked; kasabeka a bebatuwa, katatelu perem nalened ka barku ne in-unturan ku, wey due timpu ne nalened-lened a diye te dahat te senge karusileman wey senge kaaldew.

²⁶ †† Te me hipanawan ku, masalig ka me karereetan ne egkabayaan ku: me baggiyu, me takawen, me karumaan ku ne me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu, diye te me siyudad, diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan, diye te dahat, wey diye te me suled ta te pegpalintutuu ne kene bes ne malehet. ²⁷ Mangune-kune ka peggimu ku taman te nabeley a, malasi ne kena a egpakalipereng, eggutasan a wey egkamaraan. Malasi ne ware egkakeen ku, wey egkaagsilan a tenged su kulang ka kumbale ku. ²⁸ Ne timul pad due, tagse aldew, amana a egkabehati te keugpe te me punduk te migmalintutuu. ²⁹ Ke due egmahuye, egkaheram ku degma ka kahuye din. Ne emun ke due neuyan te sale, egmangebhel-ebel ka langet ku.

³⁰ Kena a egkeupian ne egpeggasal, piru emun ke keilangan ne eggimuwen ku sika, iyan ku re igpeggasal ka kahuye ku. ³¹ Nakataha ka Manama wey Amey te Magbebaye ne si Hisus ne kena a eg-uubat. Egdayanen sikandin te ware egtamanan. ³² ††† Te diye e pad te Damasku, impatamangan te gubernadur ne sakup ni Hari Aritas ka gumawan te siyudad eyew te pegdakep

† 11:3 Hin 3:1-5,13. †† 11:9 Pil 4:15-18.

‡ 11:23 Him 16:23. †† 11:24 Diy 25:3. †† 11:25 Him 16:22; Him 14:19. ††† 11:26 Him 9:23; Him 14:5. ††† 11:32 Him 9:23-25.

keddiey.³³ Piru intetahu a mule te liyang wey intutun-tun a diye te bintana te alad te siyudad ne matikang wey makepal, wey nakapallahuy e red kandin.

Ka impakita te Manama ki Pablu

12 Keilangan ne egpabulus a iya ka egpeggasal minsan ware egkaangey ku rue. Igpangguhud ku ke nekey ka impakita wey impataha te Manama keddiey.² Due etew ne neila ku † ne migpalintutuu ki Kristu ne imbatun diye te igkatelu ne langit, me sapulu e wey hep-at (14) ne leg-un ka miglihat puun kuntee. Wara a nakataha ke imbatun naan iya ka lawa rin wey ke panisingan din de, ka Manama re ka nakaneng-neng.³ Eg-abayan ku te egkahi, nekeila a ke hentew-a etawa sika, piru wara a nakataha ke nekey-a ka imbatun, lawa rin naa wey ke panisingan din de, ka Manama re ka nakaneng-neng.⁴ Iyan ku re natahaan ne imbatun iya sikandin diye te ugpaan te Manama, ne taheed te diyad e sikandin, due narineg din ne kene egkaayunan te eglalag, wey ware degma ituhut ne igpepangguhud.⁵ Purisu egpeggasal a meytenged te sika ne etew, piru kena a egpeggasal meytenged te pegkeetew ku, ke kene, sikan de se kahuye ku.⁶ Piru, emun ke egkeupian a perem ne egpeggasal, di, kena a egkeyimu ne ungel su malehet ma ka igpangguhud ku. Piru ware ku himuwa sika, tenged su kena a egkeupian ne matikang ka pegtengteng niyu keddi du te sika se egkakita niyu wey egkarineg niyu ne eglalahren ku.

⁷ Piru eyew kena a egpabekal te pakpak ku tenged te kein-inuwan ne nakita ku, imbehayan a te duhi ne inggamit ni Meibulan te pegbayad-bayad keddiey eyew kena a egpakapeggasal.⁸ Katatelu a mighangyu te Manama ne eg-aween din e sika,⁹ piru migkahiyen a nikandin, "Eleg e ka pegbulig ku keykew su egkakita ka geem ku due te kahuye nu." Sikan naa ka amana a egkahale ne egpeggasal meytenged te kahuye ku, su eyew ka geem ni Kristu, egweil kayi te keddiey.¹⁰ Purisu, egkabennalan ad e te me kahuye ku, te peglemet keddi, te keyirapan ku, te pegbayad-bayad keddi, wey te kalised ku tenged ki Kristu. Su emun ke mahuya a, nasi e naan manekal.

Ka pegkasasew ni Pablu te matig-Kurintu

¹¹ Impehes a nikaniyu ne egpeggasal iling te egkeungel-ungel. Eleg perem ne egdayanen a nikaniyu, su minsan ware iya karuan ku, kene e red degma ne ubus te seeye se egkahi ne labew kun sikandan ne apustulis.¹² Te timpu ne duen e pad te kaniyu, nakita niyud e ne malehet a iya ne apustulis, impeuyan a mismu te Manama. Su innimu ku te mapariralemen ka me kein-inuwan wey me palinneu due te kaniyu.¹³ Ka innimu ku due te kaniyu, iling ded te innimu ku diye te duma ne punduk te migmalintutuu, gawas de te wara a

† Ka etew ne egkahiyen ni Pablu kayi, sika se kandin mismu ne pegkeetew. Piru egkeepes sikandin ne egpeggasal te pegkeetew rin, purisu in-iling din de due te eglalag. Emun ke egbaseen ta ka v1, v6 wey v7, klaru ne sikandin mismu ka igpasabut din due.

mule migpabulig kaniyu. Pasayluwe e re te seyyup ku!

¹⁴ Na, seinid e ka igkatelu ne timpu ne andam a ne eggendue te kaniyu. Ne kena a egkeupian ne egpabulig kaniyu, su kena a egkeinniyat te me karatuan niyu, ke kene, sikaniyu mismu ka igkeinniyat ku. Su kene ne iyan eg-uyag te iney wey amey ka me anak, ke kene, ka iney wey amey ka eg-uyag te me anak dan.¹⁵ Egkahala a ke igpakabehey ku ka karatuan ku wey ka kanekal ku eyew te pegbulig kaniyu. Piru minsan pad ke indakelan ku sikaniyu te geyinawa, mani buwa mule te deisek de ka geyinawa niyu keddi?

¹⁶ Due duma ne eg-uyun ne wara a neyimu ne mabehat due te kaniyu. Piru due migkahi ne maalistu e kun wey miglimbungan ku kun sikaniyu.¹⁷ Piru te nekey ne paahi? Inlupihan kew te seeye se impeuyan ney due te kaniyu?¹⁸ Imbanasalan ku si Titu ne eggendiye te kaniyu, wey imparumaan ku sikandin te suled ta te pegpalintutuu. Ne kene kew egpakakahi ne inleig-leig kew nikandin, wey ke ware nekeg-iling ka himu ney wey ka katuyuan ney.

¹⁹ Kahiyen niyu buwa ne iyan ney iglalag te iling due ne menu egpangatarengan key? Kene ne iling due! Me pinalangge, sikanami se nasabeka due ki Kristu, eglalahan ney sikaniyu kayi te tangkaan te Manama ne ware lein ne tuyu ney, ke kene, ka peglig-en de iya kaniyu.²⁰ Egkaaldeke a ne kema ke peggenduen ku, kene ku igkeupii ka eggimuwen niyu, wey kene niyu degma igkeupii ka keddiey ne eggimuwen. Egkaaldeke a ne kema ke due egpeehetey, egpekeg-imma, egkabelu, egpalelehed, eg-iran-iran, egsesalupet, egpeggasal, wey due samuk.²¹ Egkaaldeke a man-e, su kema ke peglibed ku due te kaniyu, egpeyilawan a te Manama tenged kaniyu. Ne kema ke egpakasinehew a tenged su masalig ka nakasale dengan ne ware mig-inniyug te lilinditi ne hinimuwan dan, te pegpeyibhilibetey ran ne kene ne alunggun, wey te mekeyilewhilew ne hinimuwan dan.

Ka katammanan ne pegpanulu wey pegpangemusta

13 †† Seini ka igkatelu ne peggenduen ku te kaniyu. Ne sumale te nasulat te Kasulatan, "Ka minsan nekey ne sumbung, keilangan ne egkapamalehetan te daruwa wey ke tatelu naa ne talagpamalehet."² Tapey kud e panpanayi sikaniyu te seeye se igkarangeb ne peggenduen ku. Ne kuntee, eg-abayan ku man-e te eglalag taheed te wara a due: kayi te peglibed ku man-e due, egparusaan ku iya seeye se nenakasale dengan, wey seeye degma se duma.³ Eggimuwen ku seini su egkeupian kew ne egkapamalehetan ne diye iya egpuun te ki Kristu ka inalag ku. Maresen sikandin wey kene ne mahuye ne egweil due te kaniyu.⁴ Su minsan ke inlansang sikandin te krus tenged te kahuye din, piru neuyag sikandin tenged te geem te Manama. Ne sikanami degma, nakaheram key te kahuye tenged te pegsabeka ney kandin, piru tenged te geem te Manama, egkeuyag key duma kandin eyew egpakabulig kaniyu.

†† 13:1 Diy 17:6; 19:15.

⁵ Ug-ugsiya niyu ka pegkeetew niyu eyew te pegtengteng ke malehet naan en iya ka pegpalintutuu niyu. Keilangan ne eg-el-elehan niyu ka pegkeetew niyu! Nakanengneng kew e ne duen e si Kristu te kaniyu, gawas de ke kene ne malehet ka pegpalintutuu niyu. ⁶ Eg-iman-iman a ne egkanengnengan niyu ne malehet a iya ne apustulis. ⁷ Eg-ampu key te Manama ne kene kew eggimu te mareet. Ne kene ne iyan ney ig-ampu te iling due ne menu egpawitew key ne migmalampusen ka himu ney due te kaniyu, ke kene, eyew egpekeyimu kew ke nekey ka eleg minsan ke henduen kun te kene key ne malehet ne apustulis. ⁸ Su kene key egpekeyimu te minsan nekey ne supak te kamalehetan, ke kene, sikan de iya se pegsawed te kamalehetan. ⁹ Su igkahale ney ke mahuye key ne manekal kew mule. Ne eg-ampu key ne egkabalbalawan ka pegbebatasan niyu eyew ware igkarew-ey. ¹⁰ Insulat ku seini te kene e pad egpekeendue, su eyew pegginguma ku due, kena ad ne mapahenget ne

eggamit te katenged ku ne imbehey te Magbebaye keddiey—katenged te peglig-en kaniyu, ne kene ne pegdereet kaniyu.

¹¹ Te katamanan me suled, kahale kew. Ay-ayari niyu ka pegbebatasan niyu wey sahipaa niyu ka hangyu ku. Sabeka kew wey ugpe kew ne malinawen. Ne emun ke eggimuwen niyu sika, ka Manama ne egpuunan te geyinawa wey keupianan ka egduma kaniyu.

¹² Pegpangemusteeey kew ka tagse sabeka te pegpawitew ne migpaheyinaweey kew. †

Ne ka langun ne keet-etawan te Manama, egpangemusta degma kaniyu.

¹³ Ka keupiya wey keyid-u te Magbebaye ne si Hisu Kristu, ka geyinawa te Manama, wey ka pegsabeka niyu te Panisingan te Manama, egkaangken niyu langun. ††

† *Te Grigu: matulus ne peggarek.* †† *Diye te дума ne sinulat, imbaad-baad ka birsikulu 12, neyimu e ne birsikulu 12 wey 13. Ne ka birsikulu 13, diyad e te birsikulu 14.*

Galasya

Igpewun-a

Te timpu ne imbunsuran e te pegwali ka Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Hisus, wey te indawat e te kene ne me Hudiyu, duen e migginguma ne inse. Iyan inse ne keilangan kun naa ne eg-ikul iya te Balaud ni Muwisis ka etew eyew egkeyimu sikandin ne malehet ne migpalintutuu. Mig-apul si Pablu te kene ne keilangan sika su ka pegpalintutuu re ka malehet ne egpuunan te umul due ki Kristu, ne pinaahi rue egkeyimu ne eleg diye te tangkaan te Manama ka etew. Piru diye te me punduk te migmalintutuu te Galasya, ka sabeka ne prubinsya te Ruma diye te Asya Minur, due me etew ne migsupak ki Pablu wey migpalintutuu ne ka etew keilangan ne egtuman iya te Balaud ni Muwisis eyew egkeyimu ne eleg diye te tangkaan te Manama.

Ka seini ne , insulat din eyew egpakalibed diye te malehet ne pegpalintutuu seeye se me etew ne neuyan te kene ne malehet ne pegpanulu. Imbunsuran din seini pinaahi te pegpangguhud din ke nekey ka egpuunan ne neyimu sikandin ne apustulis. Migpamalehet sikandin ne kene ne diye egpuun te geem te me etew ka pegkaapustulis din su diye iya te Manama wey labew te langun, diye sikandin ipeuyan te Manama te kene ne me Hudiyu. Ne dutu, migpakannekal sikandin ka egpakig-apul ne ware lein ne paahi ne egkeyimu ne eleg diye te tangkaan te Manama ka me etew, gawas te pegpalintutuu re iya.

Diye te katammanan ne me kapitulu, intabak din seeye se migkahi te mareet kun ke kene egtuman te Balaud ka sabeka ne etew. Migkahi si Pablu te makaaldeh-haldeh ke eg-engked sikandan te keupiya wey keyid-u te Manama ne egpeuripen te Balaud ni Muwisis. Migtambahan din man-e sikandan te keilangan ne egpasakup sikandan te Panisingan te Manama eyew egkabalbalawan sikandan wey kenad egpekeikul te igkeupii te lawaran ne makasesale.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-10

Ka katenged ni Pablu isip apustulis 1:11-2:21

Ka Meupiya ne Panugtulen te keupiya wey keyid-u te Manama 3:1-4:31

Ka Kristuwanen ne kaligwangan wey katenged 5:1-6:10

Ka katammanan 6:11-18

¹ Sikeddiey si Pablu ka migpeuyan te seini ne surat—sabeka a ne apustulis. Ka pegkaapustulis ku, kene ne diye egpuun te etew wey ke pinaahi naa te etew, ke kene, pinaahi ki Hisu Kristu wey te Manama ne Amey ne mig-uyag kandin. ² Egpangemusta a kaniyu te migmalintutuu due te nalein-lein ne me punduk te migmalintutuu diye te Galasya, wey egpangemusta degma kaniyu ka langun ne me suled ta kayi.

³ Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey ta wey te Magbebaya ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu.

⁴ Meyitenged ki Kristu, migpeyimatey sikandin para te me sale ta eyew egkaluwas ki te seini se mareet ne timpu, sumale te pegbuut te Manama ne Amey ta.

⁵ Ka langun ne kabantug, kandin de iya te Manama te ware egtamanan. Uya, malehet iya.

Sabeka re ka Meupiya ne Panugtulen

⁶ Neinu-inu a ke mania te mahaan niyu re inniyuhi ka Manama ne iyan mig-alam kaniyu pinaahi te keupiya wey keyid-u ni Kristu, ne migpalintutuu kew e te lein ne paahi te kaluwasan ne meupiya kun ne panugtulen.

⁷ Piru ka malehet, sabeka re iya ka Meupiya ne Panugtulen. Ne due me etew ne egkeupian ne egbehey kaniyu te kalibeg wey egkeupian perem ne egdereet te Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Kristu. ⁸ Piru minsan pad ke sikanami wey ke panalihan naa ne diye egpuun te langit ka egwali meytenged te lein ne paahi te kaluwasan ne nakasuwey te inwali ney kaniyu, igdilus sikandin te Manama. ⁹ Sumale te ingkahi ney dengan, wey egliberen ku pad man-e kuntee te egkahi, ka minsan hentew ne egwali kaniyu te iling due ne ware nekeiling te narawat niyud, igdilus sikandin te Manama.

¹⁰ Kene kew suman-suman ne egkeupian a ne egdayanen te me etew. Kene iya! Su iyan ku igkeupii ne egkahale ka Manama keddi. Emun ke iyan ku pa igkeupii ne egpahale te me etew, kena a ne malehet ne uripen ni Kristu.

Ka Manama ka migbehey te katenged ki Pablu

¹¹ Me suled, egkeupian a ne egpakanengneng kew, ne ka Meupiya ne Panugtulen ne inwali ku kaniyu, kene ne panugtulen de te etew. ¹² Ware ku seini

narawat puun te etew wey ke impanulu naa keddiey, ke kene, si Hisu Kristu ka migpataha kayi te keddiey.

¹³ † Nakataha kew e ke nekey ka batasan ku dengan te timpu ne mig-ikul e pad te tuluuwen te me Hudiyu. Migtamtamanan ku te migbayad-bayad ka migpalintutuu ki Kristu wey mig-el-elehan ku sikandan te migdereet. ¹⁴ †† Te kasuluhan te me Hudiyu ne iling ku re te idad, sikeddiey ka amana migtuman te Balaud ney, wey migpakannekal a ne eg-ikul te langun ne tuluuwen te me kaap-apuan ney.

¹⁵ ‡ Piru te ware e pad miglesut, tapey ad e alama te Manama wey in-umew a nikandin pinaahi te keupiya wey keyid-u rin. ¹⁶ Te timpu ne egkeupian e ka Manama ne igpeila rin keddiey ka Anak din eyew egpakawali a meytenged te Anak din diye te kene ne me Hudiyu, wara a migbuyu te tambag te minsan hentew. ¹⁷ Ne wara a degma miggendiye te Hirusalim ka egpakigkita te seeye se me apustulis ne nekewun-a keddi, su nasi a miggendiye te Arabya wey nataman, miglibed ad man-e diye te Damasku. ¹⁸ †† Ne wey ad miggendiye te Hirusalim eyew te pegpanumbaley ki Pidru ke miglihad e ka tatelu ne leg-un, wey diye e pad mig-ugpe дума kandin seled te sapulu wey lalimma (15) ne aldew. ¹⁹ Ne ware lein ne nakita ku dutu ne apustulis gawas ki Santiyagu ne suled te Magbebaye.

²⁰ Ne kuntee, ka langun ne eglalaha ku kaniyu, malehet iya wey nakataha ka Manama te wara a mig-ubab.

²¹ Nataman, miggendiye ad e te prubinsya te Sirya wey diye te prubinsya te Silisya. ²² Te seeye ne timpu, ware pad nakakita keddiey ka migmalintutuu te Hudiyu ne migmalintutuu ki Kristu. ²³ Ne iyan de narineg nikandan ka guhuren, "Ka etew ne migbayad-bayad dengan kanta, egwali e kuntee meytenged te kamalehetan ne mig-el-elehan din perem te egdereet dengan." ²⁴ Ne dutu, indayan dan e ka Manama tenged keddiey.

Ka pegdawat te me apustulis ki Pablu

2 †† Nataman, te peglihad e te sapulu wey hep-at (14) ne leg-un, miglibed ad e man-e diye te Hirusalim дума ki Birnabi, wey induma ku degma si Titu. ² Iyan ku impekeendiye su due impakita te Manana ne keilangan ne egkeendiyaan ku. Pegginguma ku diye, migtugtuhesan ku te egpakigkita seeye se in-ila ne me pangulu diye, wey impasabut ku sikandan meytenged te Meupiya ne Panugtulen ne igwali ku red diye te kene ne me Hudiyu. Innimu ku seini su eyew kene egkeyimu ne ware karuan te impeyimu te Manama keddiey. ³ Ne nabennalan sikandan, su minsan si Titu se induma ku ne sabeka ne Grigu, ware dan pehesa ne egpatuli sumale te Balaud te Hudiyu. ⁴ Piru due дума ne egkeupian ne egkatulian sikandin. Ka sika ne me etew, miggeles-heles de ne mig-apil-apil te migmalintutuu su eg-iipad te kaligwangan ne

† 1:13 Him 8:3; 22:4-5; 26:9-11. †† 1:14 Him 22:3. ‡ 1:15 Him 9:3-6; 22:6-10; 26:13-18. †† 1:18 Him 9:26-30. †† 2:1 Him 11:30; 15:2.

naangken ta puun ki Kristu Hisu, su egkeupian sikanandan ne egkeuripen ki te Balaud. ⁵ Piru ware key migparuma-ruma kandan te minsan deisek, su eyew kene egkaawe due te kaniyu ka kamalehetan meytenged te Meupiya ne Panugtulen.

⁶ ††† Ne ware ingkatumul te pegpanulu ku te seeye se me etew ne in-ila ne me derakel ne me pangulu. Te keddi ne isip, ware kaleinan ke nekey sikandan su nekeg-iling key re diye te tangkaan te Manama. ⁷ Ne nakita ran ne sikeddiey ka insalihan te Manama te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen diye te kene ne me Hudiyu, iling ki Pidru te insalihan degma te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen diye te me Hudiyu. ⁸ Su ka Manama ne iyan migweil diye te ki Pidru ne egpaapustulis diye te me Hudiyu, ka migweil degma kayi te keddiey ne egpaapustulis diye te kene ne me Hudiyu. ⁹ Ne si Santiyagu, si Pidru, wey si Huwan, ka in-ila ne me pangulu diye. Pegkanengneng ran te in-alam a te Manama para te seini ne himu, indawat key nikandan ki Birnabi isip дума ran te himu. Mig-uyun sikandan ne eggimu key diye te kene ne me Hudiyu, taheed te egpabulus degma sikandan te himu ran diye te me Hudiyu. ¹⁰ Sabeka re ka inhangyu dan kanami ne egbulihan ka egkengaayu-ayu, wey sika iya degma ka igkeupii ku ne eggimuwen.

Ka pegsapad ni Pablu ki Pidru

¹¹ Piru te pegginguma ni Pidru diye te siyudad te Antiyukiya, in-atubang ku sikandin te egsapad su amana ne seyyup ka innimu rin. ¹² Su te ware pad nanginguma ka me etew ne diye egpuun ki Santiyagu, nalayam sikandin ne egkeen дума te kene ne me Hudiyu. Piru te peggingume e te me etew, migsuwey-suwey e sikandin te kene ne me Hudiyu wey warad migkeen дума kandan su naaldeke ke nekey ka igkalalag te seeye se egpehes ne eg-ikul te Balaud ††† ka migmalintutuu. ¹³ Ne ka дума degma ne me Hudiyu ne migmalintutuu, mig-iling e ki Pidru te egpapitew-pitew re, ne puun due, nakaalak e degma si Birnabi kandan te egpapitew-pitew re. ¹⁴ Te pegkakita ku ne ware sikandan mig-ikul te kamalehetan meytenged te Meupiya ne Panugtulen, migkahyan ku si Pidru diye te tangkaan te langun, "Sabeka ke ma perem ne Hudiyu, piru ware nekeiling te Hudiyu ka pegbebatasan nu su diye nekeiling te kene ne Hudiyu. Ne mania te egpehesen nu sikandan ne eg-ikul te batasan te Hudiyu?"

Egkaluwas ka etew pinaahi te pegpalintutuu

¹⁵ "Sikanami, neetew key ne Hudiyu, ne kene key ne iling te me etew ne kene ne me Hudiyu ne ware nakanengneng te Balaud te Manama. ¹⁶ § Piru nakataha key ne kene eg-isipen te Manama ne matareng ka etew pinaahi te pegtuman te Balaud, ke kene, pinaahi te pegpalintutuu ki Hisu Kristu. Ne sikanami naa degma, migpalintutuu key ki Kristu Hisu eyew eg-isipen key te

††† 2:6 Diy 10:17. ††† Te Grigu: egpatuli § 2:16 Sal 143:2; Rum 3:20; Rum 3:22.

Manama ne matareng pinaahi te pegpalintutuu ney kandin, kene ne pinaahi te pegtuman te Balaud, su ware sabeka ne etew ne eg-isipen te Manama ne matareng pinaahi te pegtuman te Balaud. ¹⁷ Ne emun ke eg-eleg-eleg ki ne eg-isipen te Manama ne matareng pinaahi ki Kristu, egkatahaan ney ne makasesale key red. Ke iling ma rue, egpakakahi ki naan pad te si Kristu ka egpakatulud te peggimu te sale? Kene iya egkaayun! ¹⁸ Emun ke igpes-ek ku red seeye se ingguhukud, migpamalehetan ku re iya ne makasesale a. ¹⁹ † Su ka Balaud te Manama ka nakapanulu keddi ne kena a egkaluwas pinaahi te pegtuman ku kayi. Ne hendue te migpatey ad e pinaahi te Balaud su eyew egkeuyag a para te Manama. ²⁰ Inlansang ad e duma ki Kristu. Neuyag a kuntee piru kenad e ne sikeddi pad ka neuyag, ke kene, si Kristu e ka neuyag kayi te keddiey. Ne taheed te neuyag a kayi te ampew te tane, egpalintutuu a te Anak te Manama, ne iyan miggeyinawa keddi wey migpeyimatey para keddi. ²¹ Sikan naa, kene ku eg-engkeran ka keyid-u te Manama, su emun ke egkaayun perem ne eg-isipen te Manama ne matareng ka etew pinaahi te Balaud, ware bes perem karuan te pegpeyimatey ni Kristu!"

Kene ne Balaud ka egpakaluwas su ka pegpalintutuu

3 Etuwey kaniyu me matig-Galasya, egkeungel kew iya! Mania te migpalintutuu kew te me etew ne miglimbung kaniyu? Naay-ayaran kud ma perem sikaniyu nahuhuri meytenged te kamatayen ni Hisu Kristu diye te krus. ² Seini re ka igkeupii ku ne egkanengnengan puun kaniyu: "Narawat niyu naa ka Panisingan te Manama pinaahi te pegtuman niyu te Balaud, wey ke pinaahi te pegpalintutuu niyu te narineg niyu ne guhuren? ³ Egkeungel kew bes iya! Migbunsud kew e ne egtuman te Panisingan te Manama, ne kuntee, egkeupian kew e man-e ne egkamatareng pinaahi te kanekal niyu? ⁴ Menua, ware karuan te nabayaan niyu? Kene egkaayun ne ware karuan due. ⁵ Ka malehet, imbehayan kew te Manama te Panisingan din wey due me kein-inuwan ne innimu rin due te kaniyu. Ware din himuwa sika tenged su mig-ikul kew te Balaud, ke kene, innimu rin tenged su migpalintutuu kew te narineg niyu.

⁶ † Na, tengtengi niyu si Abraham, su sumale te Kasulatan, "Migpalintutuu sikandin te Manama, ne puun due, in-isip sikandin te Manama ne matareng." ⁷ ‡ Purisu, seeye se langun ne migpalintutuu wey migsalig te Manama, kabuhalan iya ni Abraham. ⁸ † Sumale te Kasulatan, tapey e ne migplanu ka Manama ne eg-isipen din ne matareng ka kene ne me Hudiyu pinaahi te pegpalintutuu ran. Sikan naa, impanengneng e te Manama ki Abraham ka Meupiya ne Panugtulen te migkahi, "Egkapanalanginan ka langun ne me tribu pinaahi keykew." ⁹ Purisu ka langun ne egpalintutuu te Manama iling te pegpalintutuu ni Abraham te Manama, egpanalanginan degma iling kandin.

† 2:19 Rum 6:1-11; 7:1-6. †† 3:6 Hin 15:6; Rum 4:3. ‡ 3:7 Rum 4:6. †† 3:8 Hin 12:3.

¹⁰ † Piru ka langun ne egsalig te pegtuman dan te Balaud, igdilus te Manama. Su nasulat e diye te Kasulatan, "Igdilus te Manama ka tagse sabeka ne kene egtuman te minsan nekey ne nasulat diye te baseen te Balaud." ¹¹ †† Purisu, amana ne klaru ne ware sabeka ne eg-isipen te Manama ne matareng diye te tangkaan din pinaahi te pegtuman te Balaud. Su nasulat diye te Kasulatan, "Egkeuyag ka etew ne eg-isipen te Manama ne matareng pinaahi te pegpalintutuu rin." ¹² †† Ka pegtuman te Balaud, ware labet te pegpalintutuu, su nakahi e ne, "Egkeuyag ka etew ke egtumanen din ka intiru ne Balaud."

¹³ § Inlekat ki ni Kristu puun te dilus tenged su ware ki migtuman te Balaud. Ne sikandin e ka indilus ne liwan kanta, su nasulat e ne, "Igdilus te Manama ka minsan hentew ne § egbitinen diye te kayu." ¹⁴ Inlekat ki ni Kristu Hisus su eyew ka panalangin ne imbehey ki Abraham nekeendiye degma te langun ne kene ne me Hudiyu, su eyew pinaahi te pegpalintutuu ki Hisus egpakarawat ki te Panisingan te Manama ne insaad din.

Ware naawe te Balaud ka saad te Manama

¹⁵ Me suled, egbehayan ku sikaniyu te panunggilingan ne egpuun te aldew-aldew ne egkeula-ula: ke due kasabutan ne innimu te me etew, ware minsan hentew ne egpakahuhus kayi wey egpakatimul. ¹⁶ Na, iling naan ded degma te pegsaad te Manama diye te ki Abraham. Migsaad ka Manama kandin wey diye te kabuhalan din. Ne ware migkahi ka Kasulatan, "ka me kabuhalan nu" ne igpasabut due masalig naa, ke kene, ka ingkahi rin, "ka kabuhalan nu." Sabeka re ne etew ka igpasabut din ne iyan sika si Kristu. ¹⁷ †† Seini ka igpasabut ku rue: miggimu ka Manama te kasabutan wey migsaad ne egtumanen din iya sika. Innimu rin sika te ware pad ka Balaud, su me 430 pad ne leg-un ka miglihad ne henduen din ibehey ka Balaud. Piru kene sika egpakahuhus te kasabutan wey egpakaawe te saad te Manama. ¹⁸ †† Su emun ke pinaahi re te pegtuman te Balaud ne henduen pad egkarawat ka dasag, kene naa ne saad ka egpuunan due. Piru tenged te keupiya wey keyid-u te Manama, imbehey rin sika diye ki Abraham pinaahi mule te saad din. ¹⁹ Na, ke iling ma rue, nekey bes iya ka katuyuan te Balaud? Intimul sika su eyew igpawitew te me etew ne makasesale sikan-dan. Piru ka seini ne Balaud, egkataman de te timpu ne eggingume e ka kabuhalan ni Abraham ne insaaran te Manama. Imbehey sika se Balaud pinaahi te me panalihan din, wey sikandan e degma ka migbehey diye te me etew pinaahi te seeye se tigpataliware. ²⁰ Piru ke sabeka re ka eggimu te kasabutan, kene ne keilangan ne due tigpataliware, ne ka Manama sabeka re iya.

‡† 3:10 Diy 27:26 (LXX). ††† 3:11 Hab 2:4. ††† 3:12 Lib 18:5. § 3:13 Diy 21:23. §† 3:13 Huswi 10:26-27. §†† 3:17 Iks 12:40. §† 3:18 Rum 4:14.

Ka katuyuan te Balaud

²¹ Ne kuntee, kema ke egsuman-suman kew ne ka Balaud supak te me saad te Manama. Kene iya! Su ke duen pa imbehey ne Balaud ne egpakabehey te umul, egkeyimu perem ne matareng ka me etew diye te tangkaan te Manama pinaahi due. ²² Piru nasulat e diye te Kasulatan ne neuripen te sale ka langun ne etew, purisu ka pegpalintutuu re ki Hisu Kristu ka paahi ne egkarawat ta ka insaad te Manama.

²³ Te ware pad migginguma seini se egngaranan te pegpalintutuu, hendue te intamengan ki te Balaud wey napsu, taman te miggingume e si Kristu wey migpalintutuu kid e kandin. ²⁴ Purisu ka Balaud ka migtameng kanta taman te miggingume e si Kristu, eyew eg-isipen ki te Manama ne matareng pinaahi te pegpalintutuu ta kandin. ²⁵ Ne kuntee te miggingume e ka pegpalintutuu, ware kid e natamengi te Balaud.

²⁶ Su pinaahi te pegpalintutuu, sikaniyu langun neyimu kew ne me anak te Manama te pegsabeka niyu ki Kristu Hisus. ²⁷ Su sikaniyu langun nasabeke e diye ki Kristu pinaahi te bewutismu; hendue te insaluub niyud e si Kristu. ²⁸ Ne warad e Hudiyu wey kene ne Hudiyu, uripen wey kene ne uripen, lukes wey malitan, su nasabeka kew e diye ki Kristu Hisus. ²⁹ † Emun ke nasakup kew e ni Kristu, me kabuhalan kew naa ni Abraham, wey egpakarawat kew te saad te Manama kandin.

4 Seini ka igpasabut ku: taheed te bate pad ka egpakarawat te karatuan te amey, nekeiling de sikandin te uripen minsan sikandin ka kamuney te langun ne karatuan. ² Due me etew ne egtanggu kandin wey eg-uyan te karatuan din taman te egginguma ka timpu ne ingkerew te amey rin. ³ Ne iling naan ded degma, dengan te bate pad ka pegpalintutuu ta, †† neuripen ki te me panisingan ne migmandu te kalibutan. ⁴ Piru te peggingume e te malehet ne timpu, impeuyan e te Manama ka Anak din. Naanak sikandin te sabeka ne malitan wey mig-ugpe sikandin ne nasakup te Balaud ni Muwisis. ⁵ ‡ Impeuyan sikandin te Manama eyew te peglekat te seeye se neuripen te Balaud, su eyew egkeyimu ki ne anak mismu te Manama.

⁶ Ne puun su me anak kew e te Manama, migpeuyan sikandin te Panisingan te Anak din kayi te me pusung ta, ne egpakapangumew kid e ne eggenendue, "Ame!" ⁷ Purisu ka tagse sabeka kaniyu, kenad e ne uripen, ke kene, anak e te Manama. Na, puun su anak kad e nikandin, egkaangkem nud e ka karatuan ne intahahe te Amey.

Ka pegkalaggew ni Pablu te matig-Galasya

⁸ Dengan, te ware kew pad nekeila te Manama, neuripen kew pad te me diyus-diyus. ⁹ Piru kuntee te nekeila kew e te Manama (wey ke egkahiyen ku buwa, te nekeile e ka Manama kaniyu), mania te eglibed kew

e man-e te mahuye wey ware karuan ne panisingan? Egpaabay kew man-e egpeuripen kandan? ¹⁰ Amana kew egbantey te me mahal ne aldew, me bulan, me timpu, wey me leg-un. ¹¹ Naaldek a ne kema ke egkeyimu ne ware karuan te ingkalasey ku due te kaniyu.

¹² Me suled, eghangyu a kaniyu ne eg-iling keddiey te warad neyiketi te Balaud, su mig-ilingan ku ma degma sikaniyu se kene ne me Hudiyu. Ware neyimu niyu ne mareet kayi te keddiey. ¹³ Nakanengneng kew e ne tenged te pegderalu ku, nakawali a te Meupiya ne Panugtulen te an-anayan ne timpu due te kaniyu. ¹⁴ Ne minsan nakamabehat kaniyu ka pegderalu ku, piru wara a nikaniyu lemeti wey le-leiha, su nasi a nikaniyu dawata iling te sabeka ne panalihan te Manama. Indawat a nikaniyu ne iling te si Kristu Hisus ka indawat niyu. ¹⁵ Amana kew nahale dengan. Ne kuntee, namenu kew naan e? Sikeddiey mismu ka egpakapamalehet te dengan, ke egkaayun pad ne eglekaten niyu ka mata niyu, igbehey niyu buwad e keddiey.

¹⁶ Na, kuntee in-isip ad e nikaniyu ne kuntere niyu puun su egpanguhuran ku sikaniyu te kamalehetan?

¹⁷ Meyitenged te seeye se migpanulu kaniyu te kene ne malehet, amana iya egkasasew kaniyu eyew iling kew red degma diye te kandan, piru kene bes ne meupiya ka tuyu dan. Igkeupii ran ne egpariyu kew e keddi su eyew sikandan naan de ka egdapihan niyu.

¹⁸ Kene ne mareet ke due egkasasew, ke meupiya re ka tuyu wey ke egparahas ka iling due minsan ke duen a wey se ware. ¹⁹ Me pinalangge ku ne me anak! Naka-heram a te masakit ne iling kasakit te eglesutan tenged su nasakitan ad e man-e meyitenged kaniyu. Egpaalus ka masakit ne eggeramen ku taman te egkeyimu kew e ne matesan diye ki Kristu. ²⁰ Egkeupian a perem ne egpekeenduen a kuntee te kaniyu, su eyew egkaay-ayaran ku te eglalag-lalag kaniyu, tenged su nabenga-benga ad e kaniyu!

Innimu ne panunggilingan si Hagar wey si Sara

²¹ Nangeni a, sikaniyu se egkeupian ne egpasakup te Balaud, nakataha kew iya ke nekey ka ingkahi diye te Balaud? ²² †† Nasulat diye te Kasulatan ne due daruwa ne anak ni Abraham, naanak din ka sabeka diye te uripen din ne si Hagar, ne ka dangeb, naanak din diye te kene ne uripen ne si Sara. ²³ Ka anak din te uripen neetew sumale te pegbuut te etew. Piru ka anak din te kene ne uripen, neetew sumale te insaad te Manama ki Abraham. ²⁴ Seeye se daruwa ne malitan, impeiling te daruwa ne kasabutan te Manama. Ka uripen ne si Hagar, impeiling te kasabutan ne imbehey te Manama te me etew diye te Bubungan te Sinay ne diye te Arabya. Seeye ne Balaud ka nakapeuripen kandan.

²⁵ Ne si Hagar, impeiling man-e te siyudad te Hirusalim kuntee, tenged su ka me Hudiyu dutu ne migsalig te Balaud ni Muwisis, neuripen te sika ne Balaud. ²⁶ Piru si Sara, ka kene ne uripen, nekeiling te Hirusalim ne diye te langit. Ne sikandin ka iney ta. ²⁷ †† Su nasulat diye te Kasulatan ne miggendue:

† 3:29 Rum 4:13. †† Wey ke: te ware ki pad migpalintutuu.

‡ 4:5 Rum 8:15-17.

†† 4:22 Hin 16:15; Hin 21:2. †† 4:27 Isa 54:1.

“Gale-gale ka, ka malitan ne kene egpakaanak. Panguleyi ka te kahale, sikeykew se kene eglesutan. Uya su ka malitan ne eg-engkeran, egpakaanak te subla pad ne masalig du te malitan ne due asawa.”

²⁸ Ne sikaniyu me suled, egpekeiling kew ki Isaak, tenged su naanak kew sumale te insaad te Manama. ²⁹ † Te seeye ne timpu, ka anak ne neetew sumale te pegbuut te etew, migbayad-bayad te seeye se neetew pinaahi te Panisingan te Manama. Ne iling ded seini kuntee, imbaybayaran ki te seeye se mapahetpet ne egtuman te Balaud. ³⁰ †† Piru nekey-a ka ingkahi te Kasulatan? Migkahi, “Igpaawe ka uripen duma te anak din, su ka anak te uripen kene egkabaaran te karatuan ne egkaangken te anak te seeye se kene ne uripen.” ³¹ Purisu me suled, kene ki ne anak te uripen, ke kene, me anak ki te kene ne uripen.

Ka kaligwangan te migmalintutuu

5 Na, imbehayan ki ni Kristu te kaligwangan, purisu pakannekal kew eyew kene kew egkeuripen man-e te Balaud.

² Tantanuri niyu seini se iglalag ku! Sikeddiey si Pablu ka eglalag kaniyu te emun ke egpatuli kew pad eyew egmatareng kew diye te tangkaan te Manama, ware naa karuan ni Kristu diye te kaniyu. ³ Eg-abayan ku man-e eglalaha diye te tagse lukes ne egkeupian ne egpatuli, ne keilangan degma ne eg-aminen din iya te egtuman ka Balaud. ⁴ Sikaniyu se mig-eleg-eleg ne egisipen te Manama ne matareng pinaahi te pegtuman te Balaud, mig-engkeran niyud e si Kristu wey naka-pariyu kew e te keupiya wey keyid-u te Manama. ⁵ Piru sikanta, egpallateng ki ne egmatarengen ki te Manama pinaahi te Panisingan te Manama wey te pegpalintutuu ta. ⁶ Su puun te nasabeka kid e diye ki Kristu Hisus, kene ne keilangan ke natuli ki wey se ware. Iyan de keilangan ne ka pegpalintutuu ta, egkakita pinaahi te geyinawa ta.

⁷ Dengan, mig-ikul kew e te kamalehetan, † ne kuntee, hentew-a ka nakapasuwey kaniyu te pegtuman due? ⁸ Kene ne ka Manama ka nakapasuwey kaniyu, su sikandin ka mig-alam kaniyu eyew egkapalintutuu kew. ⁹ †† Malehet ka nakahi ne, “Minsan deisek de ka igpatulin, egkapatulin sika te inluyang ne harina.” ¹⁰ Piru migsalig a te Magbebaye ne iyan niyu iya egikulen ka impanulu ku kaniyu. Ka etew ne migbehey te kalibeg kaniyu, eglepparan te Manama, minsan hentew pad sikandin.

¹¹ Meyitenged keddiey me suled, ke malehet pa ne migpabulus a ka egwali te keilangan ne egpatuli ka etew, mania te egbaybayaran e red? Ke malehet pa sika, kene perem egpakapabelu kandan ka pegwali ku meyitenged te krus ni Kristu. ¹² Emun naa su seeye se me etew ne nakapalibeg kaniyu, kene de ne egpatuli su egpakepun e perem!

† 4:29 Hin 21:9. †† 4:30 Hin 21:10. ‡ Te Grigu: meupiye e ka pegpallahuy niyu te lumba. †† 5:9 1Kur 5:6.

¹³ Me suled, in-alam kew te Manama eyew egpakaangken te kaligwangan. Piru kene niyu himuwa sika ne aliddanan eyew egkatuman niyu ka igkeupii te lawa niyu ne makasesale, ke kene, pabulihey kew puun te migpaheyinaweey kew ka tagse sabeka. ¹⁴ †† Su ka intiru ne Balaud, natuman e pinaahi te sabeka re ne lalag, “Geyinawei niyu ka sumbaley niyu iling te peggeyinawa niyu te lawa niyu.” ¹⁵ Piru ke egmakagkahatey wey egmatektekebey kew ka tagse sabeka, bantey kew su kema ke egkareetan ka tagse sabeka kaniyu.

Ka mig-ikul wey ware mig-ikul te Panisingan te Manama

¹⁶ Seini ka iglalag ku kaniyu: paruma-ruma kew te Panisingan te Manama eyew kene kew egpekeyimu te igkeupii te lawa niyu ne makasesale. ¹⁷ †† Su ka igkeupii te lawa ne makasesale ne supak te igkeupii te Panisingan te Manama, wey ka igkeupii te Panisingan te Manama supak te igkeupii te lawa ne makasesale. Kene egpekegtuleddu seini se daruwa, purisu kene kew egpekeyimu te igkeupii niyu perem ne eggimuwen. ¹⁸ Piru ke iyan eg-uyan kaniyu ka Panisingan te Manama, kene kew e egkasakup te Balaud.

¹⁹ Malemu re ne eg-ileen ka hinimuwan te lawa ne makasesale: egpeyilabetey se kene ne alunggun, eggimu te malindit, wey kene egpakatigkel te mareet ne me suman-suman dan. ²⁰ Egsimba sikandan te me diyus-diyus, talabarangan, egdumut te duma, usig, talikuren, mahaan egkabelu, egleig-leig te duma, iyan egpuunan te egmekegsuwey-suwey, wey egliblibulung ne sikandan de, ²¹ iimmeen, talewubug, egmaab-abirey, wey duma pad ne iling due ne eggimuwen. Egpanpanayan ku sikaniyu, iling te pegpaney-paney ku dengan ne ka seeye se me etew ne eggimu te iling due, kene egpekeugpe te Migharian te Manama.

²² Piru ka behas te Panisingan te Manama iyan sika se peggeyinawa te duma, pegkahale, ware kasamuk, peg-antus, meupiya te duma, mabehey-behey, egkasalihan, ²³ mapariralemen, wey egpakatigkel te pegkeetew rin. Kene ne supak te Balaud ka iling due. ²⁴ Seeye se nasakup e ni Kristu Hisus, inlansang dan e diye te krus ka lawa ran ne makasesale wey ka mareet ne igkeupii ran. ²⁵ Ne puun su imbehayan kid e te Panisingan te Manama te iyan ne umul, keilangan ne eg-ikul kid e kandin. ²⁶ Keilangan ne kene ki egpaambug wey egpangehet, wey egkeimma.

Egpabulihey ka tagse sabeka

6 Me suled, ke due sabeka kaniyu ne neuyan te sale, sikaniyu se namanduan e te Panisingan te Manama ka egpalibed kandin piru ay-ayari niyu. Ne bantey kew naa su kema ke egkatintal kew degma. ² Pabulihey kew ka tagse sabeka te me keyirapan niyu, su emun ke egkeyimu niyu ka iling due, egkatuman niyu ka balaud ni Kristu. ³ Ke due egsuman-suman ne

‡‡ 5:14 Lib 19:18. ††† 5:17 Rum 7:15-23.

impurtanti sikandin, piru ka malehet ware bes karuan din, miglimbungan din de ka pegkeetew rin. ⁴ Keilangan ne ka tagse sabeka, eg-ugsi-ugsi te hinimuwan din. Ne emun ke meupiya ka hinimuwan din, eg-pakapeggasal e sikandin wey kene din egpeg-ilingen ka pegkeetew rin diye te дума. ⁵ Su ka tagse sabeka egpanabak te hinimuwan din. †

⁶ Ka minsan hentew ne napanulu te lalag te Manama, keilangan ne egbehayan din seeye se migpanulu kandin ke nekey ka diye te kandin.

⁷ Kene niyu limbungi ka pegkeetew niyu. Ware etew ne egpakaalimbung te Manama. Ke nekey ka igpamula te etew, sikan ded degma ka eggaanien din. ⁸ Seeye se egpamula te igkeupii te lawa ran ne makasesale, egpakahaani degma te legpad ne egpuun due. Ne seeye se egpamula eyew te pegpahale te Panisingan te Manama, egpakahaani te umul ne ware egtamanan ne egpuun te Panisingan. ⁹ Purisu keilangan ne kene ki egkapelaan ka eggimu te meupiya, uya su emun ke egpabulus ki ka eggimu te meupiya, egginguma ka timpu ne egkahaani ta ka unag ta. ¹⁰ Purisu, ke due egginguma ne kaayunan kayi te kanta, keilangan ne eggimu ki te meupiya diye te langun ne etew, labi en iya te seeye se дума ta te pegpalintutuu.

Ka katammanan ne tambag ni Pablu

¹¹ Tengtengi niyu kamenu kaddakel seini se me litra ne igsulat ku kaniyu. ¹² Seeye se egkeupian ne egpatulitew re ne meupiya, iyan migpehes kaniyu ne egpatuli. Innimu ran sika su kene egkeupian sikandan ne egbaybayan tenged te pegpeyimatey ni Kristu diye te krus. ¹³ Piru minsan seeye se migpatuli, kene degma egtuman te Balaud, piru egkeupian sikandan ne egpatuli kew su eyew egpakapeggasal sikandan ne migtuman kew te impanulu dan. ¹⁴ Piru meytenged keddiey, ware lein ne igpakapeggasal ku, ke kene, sikan de iya se kamatayen te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu diye te krus. Su tenged te kamatayen din diye te krus, warad e karuan kayi te keddiey ka langun ne kayi te kalibutan, ne iling e naan ded degma, warad e karuan ku kayi te kalibutan. ¹⁵ Kene ne keilangan ne egkatulian ka etew wey se kene, ka keilangan ne imbalbalawan e sikandin himuwa te Manama. ¹⁶ Ka Manama ka egbehey te keupianan wey keyid-u te seeye se keetawan ne in-alam din ne iyan seeye se egtuman te seini ne pegpanulu.

¹⁷ Te katammanan, meupiya perem ne warad e egсамuk keddiey, su ka me bateg ne kayi te lawa ku ka migpamalehet ne mig-ikul a iya ki Kristu.

¹⁸ Me suled, ka keupiya wey keyid-u te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu, egkaangkem niyu. Uya, malehet iya.

† Te Grigu: egtiang te kandin ne egtiangen.

Ipisu

Igpewun-a

Ka seini ne , insulat din te timpu ne diye sikandin te prisuwan. Ne kene ne ka punduk te migmalintutuu re diye te Ipisu ka egpeuyanan te seini ne surat, ke kene, minsan degma ka duma ne me punduk te migmalintutuu. Iyan dakel ne tuyu ni Pablu kayi ka meytenged te planu te Manama ne "egsabekeen din ka langun ne innimu rin diye te langit wey kayi te tane wey igpasakup din ki Kristu" (1:10).

Diye te an-anayan ne baad te surat, nasulat e ka meytenged te pegsabeka. In-ay-ayaran ni Pablu te pegpasabut ka meytenged te pamaahi te Manama ne Amey te peg-alam te keet-etawan din, te pegpasaylu wey te pegluwas kandan puun te me sale dan pinaahi ki Hisu Kristu ne anak din.

Diye te igkarangeb ne baad te surat, mighangyu si Pablu te seeye se talagbasa te seini ne surat, ne keilangan ne egkakita ka pegsabeka ran diye ki Kristu pinaahi te pegsabeka ran degma diye te duma.

Masalig ka inggamit ni Pablu ne panunggilingan meytenged te pegsabeka te keet-etawan te Manama ki Kristu: ka migmalintutuu, iyan sika ka lawa ni Kristu, ne sikandin ka ulu; egpekeiling te sabeka ne baley, ne ka batu ne pabunsuran, iyan iya si Kristu; ne egpekeiling degma sikandan te asawa ne malitan, ne si Kristu ka asawa ran.

Egkanengnengan ta degma kayi ka meytenged te eleg ne pegbebatasan te alunggun, te me taltalaanak, wey te me uripen wey me ahalen. Ne diye te katamanan te seini ne surat, egkanengnengan ta man-e ka meytenged te imbehey te Manama diye te migmalintutuu ne egkahamit dan eyew te pegsukul te limbung ni Meibulan kandan.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-2

Egbehey si Kristu te Ispirituwanen ne panalangin 1:3-3:21

Ka iyam ne pegbebatasan ne eleg ne eg-ikulen 4:1-6:20

Ka katammanan 6:21-24

¹ † Sikeddiey si Pablu ka migpeuyan te seini ne surat. Apustulis a ni Kristu Hisus pinaahi te pegbuut te Manama.

Egpangemusta a te keet-etawan te Manama due te Ipisu ne migpalintutuu ki Kristu Hisus.

² Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey ta wey te Magbebaya ne si Hisu Kristu, egkaangkem niyu.

Ka ispirituwanen ne panalangin

³ Egdayanen ta ka Manama wey Amey te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu. Tenged te pegsabeka ta diye ki Kristu, impanalanginan ki nikandin te langun ne ispirituwanen ne panalangin ne diye te langit. ⁴ Te ware pad neyimu ka kalibutan, in-alam kid e te Manama ne egkasabeka diye ki Kristu eyew egkeyimu ne matulus wey ware igkarew-ey kanta diye te tangkaan din.

⁵ Tenged te geyinawa te Manama kanta, tapey rin e planuwa sumale te igkeupii rin wey te pegbuut din ne egkeyimu ki ne anak din pinaahi ki Hisu Kristu. ⁶ Sikan naa, egdayanen ta ka Manama tenged te katelesan te keupiya wey keyid-u rin ne imbehey rin te ware duwa-

ruwa kayi te kanta pinaahi te Anak din ne miggeyinawaan din.

⁷ †† Ne pinaahi te langesa ni Kristu, nalekat kid e puun te pegkeuripen ta te sale, wey napasaylu e ka me sale ta. Amana iya ne dakel ka keyid-u te Manama ⁸ ne imbehey kanta te ware pegkannuhun. Imbehayan ki te dakel ne kaalam wey katuenan ⁹ eyew egkasabut ta ka nekeeles ne planu rin ne igkeupii rin te eggimu pinaahi ki Kristu. ¹⁰ Seini ka planu rin te pegginguma te eleg ne timpu: egsabekeen din ka langun ne innimu rin diye te langit wey kayi te tane wey igpasakup din ki Kristu.

¹¹ Eggimuwen te Manama ka langun sumale te implanu rin wey pegbuut din. Ne puun dengan, in-alam kid e nikandin ne egkeyimu ne keet-etawan din pinaahi te pegsabeka ta diye ki Kristu. ¹² Iyan katuyuan te Manama, ne sikanta se an-anayan ne migpallateng ki Kristu, egdayan te katelesan din.

¹³ Ne sikaniyu degma, te pegkarineg niyu te kamalehetan, ne iyan sika se Meupiya ne Panugtulen meytenged te kaluwasan niyu, migpalintutuu kew e ki Kristu. Sikan naa, imbehayan kew e te Manama te Panisingan ne insaad din isip palinneu ne keet-etawan

† 1:1 Him 18:19-21; 19:1.

†† 1:7 Kul 1:14.

kew e nikandin. ¹⁴ Ka Panisingan ka imbehey rin kanta isip palinneu ne egkarawat ta iya ka insaad te Manama kanta. Egkarawat ta sika te timpu ne egkalekat kid e nikandin se me keet-etawan din. Sikan naa, egsayeen ta iya ka katelesan te Manama ta.

Ka peg-ampu ni Pablu

¹⁵ Purisu, puun te pegkarineg ku meytenged te pegpalintutuu niyu te Magbebaye ne si Hisus wey te peggeyinawa niyu te langun ne keet-etawan te Manama, ¹⁶ wara a mig-engked ka egpasalamat meytenged kaniyu, wey layun ku man-e ig-ampu sikaniyu. ¹⁷ Eg-ampu a diye te Manama te Magbebaye ta ne si Hisus Kristu, ka maresen ne Amey, ne ka Panisingan ka egbehey kaniyu te katuenan wey te pegsabut, su eyew egkeila niyu pad iya sikandin. ¹⁸ Eg-ampu a man-e ne egkalayahan ka me suman-suman niyu eyew egpakataha kew iya ke nekey ka egpallatengen te seeye se in-alam din, wey eyew egpakataha kew man-e ke kamenu karakel ka insaad din te keet-etawan din. ¹⁹ Eg-ampu a man-e ne egkatahaan niyu ka karesen te geem din kayi te kanta te migmalintutuu. Ne sikan ded ne karesen te geem ²⁰ † ka inggamit din te peguyag ki Kristu wey ka pegpapinnuu kandin diye te igkakawanan †† din diye te langit. ²¹ Purisu labew si Kristu te me talagmandu, te langun ne due katenged wey geem diye te aw-awangan wey kayi te ampew te tane. Labew degma ka genal ne imbehey kandin du te langun ne me genal te seini ne timpu wey minsan te egginguma pad ne timpu. ²² ‡ †† Ne impariralem te Manama te katenged ni Kristu ka langun, wey innimu rin sikandin ne pangulu te migmalintutuu te minsan nekey. ²³ Ka migmalintutuu, iyan sika ka lawa ni Kristu ne ingkumplitu rin, ne sikandin ka migkumplitu te minsan nekey te minsan hendei.

Ka pegkeuyag pinaahi te keupiya wey keyid-u te Manama

2 †† Ne sikaniyu, namatey kew e dengan tenged te mareet ne hinimuwan niyu wey te me sale niyu. ² In-ikul niyu dengan ka pegbebatasan te me etew kayi te kalibutan. Intuman niyu ka ahalen ne iyan migmandu te me panisingan diye te aw-awangan. Taman kuntee, migpabulus sikandin ne migweil diye te me pusung te me etew ne migsupak te Manama. ³ Sikanta degma, langun ta dengan ne nekeiling kandan ka pegbebatasan wey innimu ta ka minsan nekey ne mareet ne igkeupii ta ne eggimuwen. In-ikul ta ka mareet ne igkeupii te me lawa ta wey ka mareet ne me suman-suman ta. Ne puun te pegkeetew ta, eleg de iya ne eglepparan ki te Manama, iling degma te duma ne me etew.

⁴ Piru tenged te amana ne dakel ka hid-u te Manama wey amana ki geyinawei nikandin, ⁵ in-uyag ki red

† 1:20 Sal 110:1. †† Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew. ‡ 1:22 Sal 8:6. †† 1:22 Kul 1:18. †† 2:1 Kul 2:13.

nikandin duma ki Kristu minsan namatey kid e puun te mareet ne hinimuwan ta. Purisu pinaahi re iya te keupiya wey keyid-u te Manama ne naluwas ki. ⁶ Ne tenged te pegsabeka ta diye ki Kristu Hisus, in-uyag ki te Manama wey impapinnuu ki nikandin duma ki Kristu diye te langit. ⁷ Innimu te Manama seini eyew igpakapapitew rin te egginguma ne me timpu ka amana ne dakel ne keyid-u rin kanta wey ka keupiya rin kanta pinaahi ki Kristu Hisus. ⁸ Su puun te keupiya wey keyid-u te Manama naluwas kew pinaahi te pegpalintutuu niyu ki Kristu, ne kene ne puun sika te hinimuwan niyu su dasag de kaniyu te Manama. ⁹ Kene ne puun te me hinimuwan ta ne inluwas ki te Manama, purisu ware etew ne egpeggal meytenged due. ¹⁰ Su ka Manama ka migbalew-balew kanta pinaahi te pegsabeka ta ki Kristu Hisus, eyew egkeyimu ta ka meupiya. Ne puun pad dengan in-andam e sika te Manama ne eggimuwen ta.

Ka pegsabeka te Manama te me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu

¹¹ Na, sikaniyu se neetew ne kene ne me Hudiyu, sumsumana niyu ke nekey kew-a dengan, ingngaranan kew te "luep" te seeye se me Hudiyu ne migpeila ne "natuli" tenged su due innimu ran diye te lawa ran. ¹² Sumsumana niyu seeye ne timpu ne ware kew pad nekeila ki Kristu, ware kew nasakup te keet-etawan te Manama wey ware kew nalagkes te me kasabutan te Manama ne insaad din diye te kandan. Mig-ugpe kew kayi te ampew te tane ne ware Manama wey ware impallateng. ¹³ Piru kuntee, puun te nasabeka kew e ki Kristu, sikaniyu se mariyu dengan te Manama, kuntee nakaparani e diye te kandin pinaahi te langesa ni Kristu. ¹⁴ Su si Kristu ka egpeg-uli te meupiya ne geyinawa ta wey iyan migsabeka kanta te me Hudiyu te seeye se kene ne me Hudiyu, wey sikandin ka migguhus te seeye se nekeiling te eletanan ne iyan nakapegsuway kandan. ¹⁵ ††† Ne puun te pegpeymatey rin, in-awe din e kayi te kanta ka katenged te Balaud te me Hudiyu ne due kalabetan te me suhu wey te seeye se igpangkene. Innimu rin ka iling due su eyew egsabekeen din ka daruwa ne punduk wey eyew egkewusey e sikandan. ¹⁶ ††† Ne kuntee, pinaahi te kamatayen ni Kristu diye te krus, nekeiling te sabeka naan de ne lawa seeye se daruwa ne punduk wey imppeg-uli ki nikandin diye te Manama. Ne puun dutu, naawe e ka kasamuk ta. ¹⁷ § Miggendini sikandin wey migpangguhud te Meupiya ne Panugtulen meytenged te peg-uliey te meupiya ne geyinawa due te kaniyu te kene ne me Hudiyu ne mariyu te Manama wey diye degma te seeye se me Hudiyu ne marani kandin. ¹⁸ Ne pinaahi ki Kristu, warad e tapid kanta te me Hudiyu wey te kene ne Hudiyu ka egpakaparani te Amey pinaahi te sabeka ne Panisingan.

¹⁹ Sikan naa, sikaniyu se kene ne me Hudiyu, kene kew e ne me lapu wey mahaliyug, ke kene, mahinged kew e duma te keet-etawan te Manama wey sakup

††† 2:15 Kul 2:14. ††† 2:16 Kul 1:20. § 2:17 Isa 57:19.

kew e degma te pamilya rin. ²⁰ Sikaniyu ka egpekeiling te baley, ne iyan pes-ek ka me apustulis wey ka me prupita, ne ka batu ne pabunsuran te baley, iyan sika si Kristu Hisus. ²¹ Ne pinaahi kandin egmekegsumpul ka tagse baad te baley, wey egkeyimu ne matulus ne timplu te Magbebaye. ²² Ne puun su nasabeka kew e ki Kristu, duma kew e degma te seini se eggimuwen ne baley te Manama ne in-ugpaan te Panisingan din.

Ka himu ni Pablu diye te kene ne me Hudiyu

3 Na, sikeddiey si Pablu, ka pinirisu tenged te pegpamakey ku ki Kristu Hisus puun te pegwali ku kaniyu te kene ne me Hudiyu. ² Te ware duwa-ruwa, nakarineg kew e ne pinaahi te keupiya wey keyid-u te Manama imbehayan a nikandin te seini ne himu para kaniyu. ³ Impatahe e te Manama kayi te keddiey ka nekeeles ne planu rin. Nakasulat ad e kaniyu te malepet de meytenged kayi. ⁴ † Emun ke egbaseen niyu sika, henduen niyu pad egkasabut ke nekey ka nanengnengan ku meytenged te nekeeles ne planu te Manama ne igpatuman ni Kristu. ⁵ Ware ipataha dengan sika te Manama diye te me etew, piru kuntee, pinaahi te Panisingan din, impataha rin e kayi te matulus ne me apustulis din wey diye te me prupita. ⁶ Ne iyan seini ka nekeeles ne planu te Manama: pinaahi te Meupiya ne Panugtulen, ka kene ne me Hudiyu egpakarawat te me panalangin te Manama duma degma te me Hudiyu, wey egkeyimu sikandan ne sakup te sabeka ne lawa, wey egkatalaran sikandan te insaad te Manama puun su nasabeke e sikandan diye ki Kristu Hisus.

⁷ Pinaahi te keupiya wey keyid-u te Manama wey te geem din ne kayi te keddiey, imbehayan a nikandin te seini ne himu te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen. ⁸ Sikeddi, minsan sikeddiey ka kene ne impurtanti te langun ne keet-etawan te Manama, piru imbehayan a nikandin te katuenan te pegwali diye te kene ne me Hudiyu meytenged te ware katamanan ne karatuan ni Kristu. ⁹ Migbehayan a nikandin te himu te pegpasabut te langun ne etew meytenged te nekeeles ne planu te Manama ne iyan miggimu te langun—ka nekeeles ne planu ne ware din ipanengneng puun pad dengan. ¹⁰ Innimu rin sika su eyew pinaahi te migmalintutuu, igpakapapitew rin kuntee diye te langun ne diye te dibabew ne me talagmandu wey due me katenged, ke kamenu karakel ka katuenan din ne impakita rin te nalein-lein ne paahi. ¹¹ Sika ka planu rin puun pad te bunsuranan, wey natuman din e kuntee pinaahi ki Kristu Hisus ne Magbebaye ta. ¹² Ne tenged te duen kid e te kandin wey pinaahi te pegpalintutuu ta kandin, egpakaparani kid e te Manama te ware pegkehe wey pegkaalde. ¹³ Purisu ehangyuen ku sikaniyu ne kene kew kaawei te pegpallateng puun te peg-antus ku para kaniyu, su seini para te keupianan niyu.

Ka peg-ampu ni Pablu te matig-Ipisu

¹⁴ Emun ke egsumsumanen ku ka planu te Manama, egpanimbuel a ka egsimba kandin ¹⁵ ne iyan Amey te tagse pamilya diye te langit wey kayi te tane. ¹⁶ Eg-ampu a te Manama ne puun te dakel ne keupiya rin, ne egbehayan kew nikandin te geem eyew egkalig-en ka pusung niyu pinaahi te Panisingan din ¹⁷ su eyew egpalunggehaat si Kristu due te me pusung niyu pinaahi te pegpalintutuu niyu kandin. Ne eg-ampu a man-e ne egpakareralid ka geyinawa niyu diye te Manama wey diye te me duma niyu ¹⁸ eyew sikaniyu, duma te langun ne keet-etawan te Manama, egpakasabut iya ke kamenu kaluag wey kalayat, wey kamenu katikang wey karalem ka geyinawa ni Kristu kanta. ¹⁹ Ne minsan kene niyu amana egkasabut ke kamenu karakel ka geyinawa ni Kristu kaniyu, piru eg-ampu a ne egkasabut-sabut niyu pad sika eyew ka pegbebatasan niyu egpekeiling te pegbebatasan te Manama.

²⁰ Egdayanen ta ka Manama tenged su pinaahi te geem din ne migweil kayi te kanta, egpekeyimu sikandin te subla pad iya te langun ne imbuyu ta wey te insuman-suman ta. ²¹ Egdayanen ka Manama te ware iya egkatamanan tenged te meupiya ne eggimuwen din pinaahi te migmalintutuu wey pinaahi ki Kristu Hisus. Malehet iya!

Ka pegsabeka te migmalintutuu diye ki Kristu

4 Sikan naa, sikeddiey se pinirisu tenged te pegpamakey ku te Magbebaye, egbanasalan ku sikaniyu ne eg-ugpe sumale te peg-ugpe ne eleg te seeye se in-alam te Manama. ² †† Pariralem kew wey ay-ayari niyu ka duma. Ne kene kew kapeleyi wey antusa niyu ka seyyup te duma tenged te geyinawa niyu. ³ Pakanekali niyu ne egpabulus ka pegsabeka niyu ne egpuun te Panisingan te Manama pinaahi te keupianan ne insabekaan niyu. ⁴ Sikanta langun, sabeka re ne lawa wey sabeka re ka Panisingan ne mig-ugpe kayi te kanta, wey sabeka re degma ka egkapallatengan ta tenged te peg-alam te Manama kanta. ⁵ Due sabeka re ne Magbebaye, sabeka ne kamalehetan, sabeka ne bewutismu, ⁶ wey due sabeka re ne Manama ne Amey te langun ne migmalintutuu, ne iyan egmandu te langun, eggimu sikandin pinaahi kanta langun, wey eg-ugpe kayi te kanta langun.

⁷ Piru ka tagse sabeka kanta, indasahan ni Kristu te nalein-lein ne katuenan sumale te pegbuut din. ⁸ ‡

Purisu nasulat diye te Kasulatan,
“Te peggendiye din e te dibabew,

nanguyan din seeye se susuluhi ne natalu rin ne impandakep din

wey nandasahan din ka keet-etawan din.”

⁹ (Na, nekey-a ka kaluwasan te nasulat ne, “Miggendiye sikandin te dibabew?” Iyan igpasabut due ne miggun-a pad migpamaneug si Kristu kayi te kalibutan. ¹⁰ Ka migpamaneug kayi te kalibutan, sikan

† 3:4 Kul 1:26-27.

†† 4:2 Kul 3:12-13. ‡ 4:8 Sal 68:18.

ded ka miggendiye te langit eyew egkasakup din ka langun.)¹¹ Ne seini ka dasag ni Kristu: ka дума ne me etew egkeyimu ne me apustulis, ka дума me prupita, ka дума me talagpangguhud te Meupiya ne Panug-tulen, me talagtanggu te migmalintutuu, wey ka дума me talagpanulu.¹² Innimu rin sika su eyew egkaandam ka keet-etawan te Manama te himu ne para kandin eyew egkalig-en ka lawa ni Kristu¹³ taman te egkasabeka ki langun te pegpalintutuu ta wey te peg-ila ta ki Kristu, ne Anak te Manama. Ne egmatesan kid e taman te egpekeiling kid e ki Kristu.¹⁴ Ne emun ke egkeyitabu sika, kene kid e egpekeiling te me bate ne layun egkaalin-halin ka me suman-suman. Kene kid e egkeuyan te egkalein-lein ne pegpanulu te me etew ne eglimbung wey egsuwey e te kamalehetan.¹⁵ Kene iya ne iling due, ke kene, pinaahi te peglalag ta te kamalehetan ne egdumaan te geyinawa, keilangan ne egtulin ki te langun-langun de iya eyew egpekeiling ki ki Kristu ne pangulu ta. Egpekeiling sikandin te ulu ta,¹⁶ † ne puun te peg-uyan din, egkasabeka wey egmekegsumpul-sumpul ka intiru ne lawa pinaahi te pegpabulihey te tagse baad te lawa. Ne emun ke eleg ka eggimuwen dan, egtulin ka lawa wey egmanekal puun su migpaheyinaweey sikandan.

Ka iyam ne pegbebatasan ne eleg ne eg-ikulen

¹⁷ Purisu, pinaahi te katenged te Magbebaye, egnangenan ku sikaniyu wey egbanasalan te engkeri niyud ka pegbebatasan niyu ne egpekeiling te pegbebatasan te me etew ne ware nekeila te Manama, su ware karuan te egsumsumanen dan.¹⁸ Migmarusilem ka pegsuman-suman dan wey mariyu sikandan te umul ne imbehey te Manama puun su ware katuenan dan meytenged kandin wey makehal ka me ulu ran.¹⁹ Kenad e sikandan egkengeyilew, kenad e sikandan egsanggal ka eggimu te mareet ne igkeupii te me lawa ran wey te minsan nekey ne malindit ne himu.

²⁰ Piru sikaniyu, kene ne iling due ka natuenan niyu meytenged ki Kristu!²¹ Te ware duwa-ruwa, nakarineg kew e meytenged kandin, wey puun su nasabeka kew e diye te kandin, impanulu kew e te kamalehetan ne due te ki Hisus.²² †† Purisu luunga niyu ka tapey e ne pegkeetew niyu ne ingkalayami niyud e. Ka sika se tapey ne pegkeetew niyu ka egdereet te umul niyu puun te mareet ne igkeupii ne iyan miglimbung kaniyu.²³ Keilangan ne egkabalbalawan ka me pusung niyu wey me suman-suman niyu.²⁴ ‡ Isaluub niyu ka iyam e ne pegkeetew niyu ne innimu te Manama ne egpekeiling kandin—egkeyimu kew ne malehet ne matareng wey matulus.

²⁵ †† Purisu kene kew e uubat. Ka tagse sabeka keilangan ne malehet ka eglalahan diye te sumbaley rin tenged su sikanta langun, sakup ki te sabeka re ne lawa.²⁶ †† Emun ke egkabelu kew, bantey kew ne kene kew egpakasale. Kene niyu peyingumei te sengekaaldew ka pegkabelu niyu²⁷ wey kene niyu behayi

te dalan ka ahalen te me busew.²⁸ Ka takawen, keilangan ne kenad e egpanakew. Keilangan ne egbunsud e sikandin egtrabahu te malinis ne himu eyew egpakabehey sikandin te seeye se egkengaayu-ayu.²⁹ Kene kew lalag te mareet, ke kene, sikan de se meupiya ne egpakalig-en te дума. Iyan niyu re lalaha ka egpakameupiya te egpamineg kaniyu eyew egpakabagget kew te seeye se eglalahan niyu.³⁰ Kene niyu pasunduha ka Panisingan te Manama su sikandin ka palinneu ne kandin kew en iya te Manama wey ka kasi-huruwan ne egginguma ka Aldew ne egbehayan kew te kaligwangan.³¹ Engkeri niyud ka sesakiti diye te geyinawa niyu, pegkalangeti, pegkabelu, ka pegpegehetey, ka peg-iran-iran wey ka minsan nekey ne mareet ne batasan.³² †† Ne keilangan ne meupiya kew te дума, hiid-uwen kew wey pegpasayluwey kew ka tagse sabeka iling te pegpasaylu te Manama kaniyu pinaahi ki Kristu.

Ka peg-ugpe due te malayag

5 Purisu, puun su me pinalangge kew ne me anak te Manama, ilingi niyu sikandin.² †† Batasana niyu ka peggeyinawa te дума iling te peggeyinawa ni Kristu kanta wey te pegbehey rin kanta te umul rin ne egpekeiling te meemut ne igpanubad diye te Manama.

³ Ne puun su keet-etawan kew e te Manama, kene ne eleg ne egpeyilabetey kew se kene ne alunggun wey ke eggimu naa te minsan nekey ne malindit wey ke egpalehed naa. Keilangan ne ware egkahuhud due te kaniyu ne iling due ka pegbebatasan.⁴ Kene ne eleg ne eglalag kew te mekeyilew-hilew wey ke ware karuan ne me lalag wey malindit ne me kawalian, ke kene, sikan de se me lalag ne pegpasalamat te Manama.⁵ Su nakanengneng kew en iya ne ware egpekeugpe te Migharian ni Kristu wey te Manama ne egpeyilabetey se kene ne alunggun, eggimu te malindit, wey leheren (su diyus-diyusen ka iling due ne etew).

⁶ Su puun due, nalangetan ka Manama te seeye se masinupaken wey eglegparan din sikandan. Purisu, kene kew palimbung te minsan hentew ne egkahi te kene kun ne sale ka iling dutu ne eggimuwen.⁷ Kene kew дума-ruma kandan.⁸ Su dengan, duen kew pad te marusilem, piru kuntee duen kew e te malayag su neyimu kew man e ne me keet-etawan te Magbebaye. Sikan naa, ipakita niyu ka peg-ugpe niyu ne duen kew e te malayag.⁹ (Su ka etew ne due te malayag, eg-uyan te langun ne klasi te keupiya, katareng, wey kamalehetan.)¹⁰ Pamitawa niyu ke nekey ka egpakapahale te Magbebaye.¹¹ Kene kew ambag-ambag te ware karuan ne eggimuwen te me etew ne diye pad te marusilem, ke kene, ipanengneng niyu sika.¹² Su mekeyilew-hilew iya minsan ka pegpangguhud de meytenged te inneles de ne eggimuwen dan.¹³ Piru ka langun ne mareet ne eggimuwen ne egkalayahan, egkanengnengan, su puun te layag,¹⁴ egkanengnengan iya ka langun. Purisu due seini se nakahi ne miggenendue,

† 4:16 Kul 2:19. †† 4:22 Kul 3:9. ‡ 4:24 Kul 3:10; Hin 1:26. †† 4:25 Sak 8:16. †† 4:26 Sal 4:4 (LXX).

†† 4:32 Kul 3:13. ††† 5:2 Iks 29:18; Sal 40:6.

“Himata ka, sikeykew se nakalipereng,
enew ka puun te kamatayen nu
wey eglayahan ka ni Kristu!”

¹⁵ Sikan naa, ay-ayari niyu ka peg-ugpe niyu, ne kene ne iling te peg-ugpe te me etew ne ungel, ke kene, iling te me matageb. ¹⁶ † Pakannekal kew ka eggimu layun te meupiya tenged su mareet ka eggimuwen te me etew te seini ne timpu. ¹⁷ Purisu kene kew ungel-ungel, ke kene, sabuta niyu ke nekey ka igkeupii te Magbebaya.

¹⁸ Kene kew pewubug-hubug su egpakarereet sika te peg-ugpe niyu, ke kene, peyipenu kew te Panisingan te Manama. ¹⁹ †† Emun ke egpalalahey kew, iyan niyu gamita ka me lalag ne egpuun te me salmu, ka duma ne me ulahingen wey ka me ispirituwane ne me kan-teen. Ulahingi niyu wey liglihengi niyu ne egpuun te pusung niyu ka Magbebaya. ²⁰ Te ngaran te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu, layun niyu pasalamati ka Manama ne Amey te langun-langun de iya.

Ka peg-ugpe te alunggun

²¹ Paruma-ruma kew ka tagse sabeka diye te duma niyu tenged su intahud niyu si Kristu. ²² † Sikaniyu se me asawa ne me malitan, paruma-ruma kew te me asawa niyu iling te pegparuma-ruma niyu te Magbebaya. ²³ Su ka lukes ka pangulu te asawa rin iling te si Kristu ka pangulu te migmalintutuu ne iyan sika ka lawa rin, wey sikandin degma ka egluwas due. ²⁴ Na, puun su migparuma-ruma ki Kristu ka migmalintutuu, keilangan degma ne egparuma-ruma te me asawa ran ka me malitan te minsan nekey.

²⁵ †† Sikaniyu se manggiasawe e ne me lukes, keilangan ne eggeyinawaan niyu ka me asawa niyu iling te peggeyinawa ni Kristu te migmalintutuu wey te pegbehey rin te kandin ne umul para kandan. ²⁶ Innimu rin sika su eyew egmatulusen din ka migmalintutuu. Inlinisan din sikandan pinaahi te weyig wey te lalag din ²⁷ su eyew egkarawat din sikandan isip tetelesi ne egpangasaween din, ne ware bilu, mansa, wey minsan nekey ne mareet, ke kene, matulus de iya wey ware igkarew-ey. ²⁸ Te iling kayi ne paahi, keilangan ne eggeyinawaan te me lukes ka me asawa ran, iling te peggeyinawa ran te kandan mismu ne lawa. Ka etew ne eggeyinawa te asawa rin, eggeyinawa te pegkeetew rin. ²⁹ Su ware etew ne egdumut te kandin mismu ne lawa, ke kene, egpakeenen din seini wey egtangguwen din, iling te eggimuwen ni Kristu diye te migmalintutuu ³⁰ tenged su egpekeiling ki te me baad te lawa rin. ³¹ † Sumale te nasulat te Kasulatan ne miggenendue, “Sika ka egpuunan ne eg-engked e ka lukes te amey wey iney rin wey egsabeke e te asawa rin, ne sikandan se daruwa, egkeyimu e ne sabeka.”

³² Due dakel ne kamalehetan ne nekeeles kayi, piru ka egkahiyan ku, panunggilingan sika te pegsabeka ni Kristu te migmalintutuu. ³³ Sikan naa, keilangan ne ka tagse sabeka kaniyu eggeyinawa iya te asawa rin ne

† 5:16 Kul 4:5. †† 5:19 Kul 3:16-17. ‡ 5:22 Kul 3:18; 1Pid 3:1. †† 5:25 Kul 3:19; 1Pid 3:7. ‡† 5:31 Hin 2:24.

malitan iling te peggeyinawa rin te kandin mismu ne pegkeetew. Ne ka tagse malitan keilangan ne egtahud degma te asawa rin.

Ka me taltalaanak

⁶ †† Me anak, tumana niyu ka amey wey iney niyu su sika ka eleg ne eggimuwen te seeye se nasabeke e diye te Magbebaya. ² †† Seini ka an-anayan ne suhu ne migdumaan te saad, “Tahura nu ka amey wey iney nu.” ³ Ne seini ka saad, “Su eyew egmeupiya ka peg-ugpe nu wey egmalayat ka umul nu kayi te ampew te tane.”

⁴ † Me amey, kene niyu peyibelua ka me anak niyu, ke kene, inahaka niyu sikandan pinaahi te pegdisiplina wey pegpanulu ne diye egpuun te Magbebaya.

Ka me uripen wey me ahalen

⁵ † Me uripen, tumana niyu ka me ahalen niyu kayi te ampew te tane duma te pegkaaldeki niyu wey te pegtahud niyu kandan. Tumana niyu sikandan ne egpuun te me pusung niyu iling te pegtuman niyu ki Kristu.

⁶ Tumana niyu sikandan ne kene ne puun de su egparayan-dayan kew kandan ke egtengteng sikandan kaniyu, ke kene, himuwa niyu ne egpuun te pusung niyu ka igkeupii te Manama isip me uripen ni Kristu.

⁷ Himuwa niyu ka me himu niyu duma te pegkahale, iling te ka Magbebaya ka egpamakayen niyu, ne kene de ne me etew kayi te ampew te tane. ⁸ Uya su nakanengneng kew e ne egdasahan te Magbebaya ka tagse sabeka sumale te neyimu rin ne meupiya, minsan ke uripen sikandin wey se kene.

⁹ †† Me ahalen, iling ded degma himuwa niyu diye te me uripen niyu. Kene niyu sikandan hinaldeka su nakataha kew e ne sabeka re ka Ahalen niyu ne diye te langit wey ware mule egdapihan din.

Ka eggamiten te egpakig-ehet ki Meibulan

¹⁰ Te katammanan, keilangan ne egkalig-en ka pegsabeka niyu te Magbebaya pinaahi te dakel ne geem din. ¹¹ Isaluub niyu ka langun ne imbehey te Manama kaniyu su eyew egpakasukul kew te pegsahilut te ahalen te me busew. ¹² Su ka kuntere ta, kene ne etew, ke kene, sika se maddeet ne me panisingan ne diye te aw-awangan, ka me pangulu ran ne due me geem, wey ka me talagmandu kayi te kalibutan ne diye pad te marusilem. ¹³ Purisu, gamita niyu ka langun ne imbehey te Manama kaniyu su eyew egpakasukul kew ke egginguma ka mareet ne aldew, ne eyew pegkapenga te samuk, egpakasasindeg kew red ne malig-en.

¹⁴ † Sikan naa, pangandam kew ne ingkasaluub e ka kamalehetan isip tabed niyu, wey ka katareng isip putew ne igdingding te kumeng niyu, ¹⁵ †† wey ka kaali-ali te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen

††† 6:1 Kul 3:20. ††† 6:2 Iks 20:12; Diy 5:16. § 6:4 Kul 3:21. †† 6:5 Kul 3:22-25. ††† 6:9 Kul 4:1; Diy 10:17; Kul 3:25. §† 6:14 Isa 11:5; Isa 59:17. ††† 6:15 Isa 52:7.

isip sepatus niyu ne egpakabehey te keupianan. ¹⁶Timul pad due, uyana niyu ka pegpalintutuu niyu isip kalasag niyu eyew egkeebukan niyu ka langun ne egkalegleg ne igpane ni Meibulan kaniyu. ¹⁷† Isaluub niyu man-e ka kaluwasan isip putew ne kalu niyu, wey gen-geni niyu ka lalag te Manama ne imbehey te Panisingan din isip kumpulan niyu. ¹⁸Ampu kew te langun ne timpu sumale te igpanulu kaniyu te Panisingan te Manama. Pabulig kew te Manama te langun wey te minsan nekey. Ne emun ke eg-ampu kew, keilangan ne egbantey kew wey kene kew engked ka eg-ampu te langun ne keet-etawan te Manama. ¹⁹Iampu a degma nikaniyu ne egbehayan a te Manama te eleg ne lalag ke egbunsud ad e ka eglalag, su eyew egpakapangguhud a te ware pegkaaldeh meytenged te heles ne planu te Manama ne ka Meupiya ne Panugtulen para red degma te kene ne me Huidiyu. ²⁰Ne puun su siked-diey ka impeuyan te Manama ne egpangguhud meytenged ki Hisu Kristu, napolis ad e kuntee. Iampu

† 6:17 Isa 59:17.

niyu ne egmabulut a ka egpangguhud te Meupiya ne Panugtulen, su sika ka eleg ne eggimuwen ku.

Ka pegpanaha-taha

²¹†‡ Ne kuntee, eyew egkanengnengan niyu ke namenu ad e wey ke nekey e ka eggimuwen ku, si Tikiku e ka egpepangguhuren ku kaniyu te langun. Pinalangge sikandin ne suled ta wey matinumanen ne suluhuanen diye te Magbebaye. ²²Sika ka egpuunan ne impeuyan ku sikandin due te kaniyu su eyew egpakanengneng kew ke namenu key e, wey eyew degma egpakabagget pad sikandin kaniyu.

²³Me suled ku, ka Manama ne Amey wey ka Magbebaye ne si Hisu Kristu ka egbehey kaniyu te keupianan wey geyinawa ne egdumaan te pegpalintutuu. ²⁴Ka keupiya wey keyid-u te Manama, egkaangken te seeye se langun ne miggeyinawa te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu te ware egtamanan ne geyinawa.

†† 6:21 Him 20:4; 2Tim 4:12. ‡ 6:21 Kul 4:7-8.

Pilipus

Igpewun-a

Ka seini se sulat ni Pablu, impeuyan din diye te migmalintutuu diye te Pilipus ne sakup te prubinsya te Masidunya (Me Himu 16:6-40). Sika ne punduk te migmalintutuu ka an-anayan ne impes-ek ni Pablu diye te nasud te Ruma ne sakup te Iyurupa. Insulat din seini taheed te naprisu sikandin puun te pegwali rin te Meupiya ne Panugtulen meytenged ki Hisu Kristu.

Ka an-anayan ne tuyu ni Pablu te migsulat te seini ne baseen, su egkeupian sikandin ne egpasalamat te migmalintutuu diye te Pilipus tenged te dasag ne impeuyan dan kandin eyew te pegbulig kandin te seeye ne timpu. Ka igkarangeb ne tuyu din te migsulat kayi, su eyew egkabagget sikandan wey egkalig-en ka pegpalintutuu ran minsan te kalised ne migginguma kandan wey minsan degma diye te kandin. Migtambahan sikandan ni Pablu ne keilangan ne egpariralem sikandan iling te pegpariralem ni Hisus te kayi pad sikandin te kalibutan. Impasuman-suman din man-e sikandan ne tenged de te keupiya wey keyid-u te Manama wey te pegpalintutuu ran ki Kristu ne naluwas sikandan. Ne kenad ne keilangan ne egsalig pad sikandan te Balaud ni Muwisis wey te tuluuwen te me etew. Migsulat man-e sikandin meytenged te kahale wey keupianan ne igbehey te Manama te seeye se nasabeka diye ki Kristu.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-11

Ka kahale ni Pablu te ingkawali e si Kristu 1:12-30

Ka peg-ugpe due ki Kristu 2:1-2:18

Si Timutiyu wey si Ipapruditu 2:19-30

Ka pegpaney-paney meytenged te me kuntere wey te me kalised 3:1-4:9

Si Pablu wey ka me alukuy rin ne matig-Pilipus 4:10-20

Ka katammanan 4:21-23

1 † Sikeddiey si Pablu ka migpeuyan te seini ne sulat, дума ki Timutiyu; me uripen key ni Kristu Hisus. Egpangemusta key te langun ne keet-etawan te Manama ne nasabeke e due ki Kristu Hisus ne matig-Pilipus дума te me pangulu te migmalintutuu wey te me talagbulig kandan.

² Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey ta wey te Magbebaye ne si Hisu Kristu, egkaangkem niyu.

Ka pegpasalamat wey peg-ampu ni Pablu

³ Egpasalamat a te Manama ne impamakey ku tagse egkasuman-suman ku sikaniyu. ⁴ Tagse eg-ampu a kaniyu langun, eg-ampu a дума te kahale ⁵ tenged te pegbulig niyu keddiey te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen puun te pegbunsud niyu te pegpalintutuu, taman kuntee. ⁶ Nakanengneng a iya ne ka Manama ne iyan migbunsud te meupiya ne himu due te kaniyu ka egpabulus te himu rin taman te egkeimpusan e te aldew te peglibed ni Hisu Kristu. ⁷ Eleg iya ne iling kayi ka eggeramen ku meytenged kaniyu langun, uya su dakel ka geyinawa ku kaniyu. Su nakasawit kew дума keddiey te pegbulig te Manama te pegkaprisu ku, wey minsan te pegpangatarengan ku wey pegpa-

malehet ku meytenged te Meupiya ne Panugtulen. ⁸ Nakanengneng ka Manama ne amana a naalimengawi kaniyu langun tenged su miggeyinawaan ku sikaniyu iling degma te peggeyinawa ni Kristu Hisus kaniyu.

⁹ Eg-ampu a ne egkalig-en pad ka peggeyinaweey niyu wey egkatimulan pad degma ka katuenan niyu wey ka peg-ila niyu ke nekey ka malehet, ¹⁰ su eyew egpekeila kew ke nekey ka amana ne meupiya, eyew egkeyimu kew ne malinis wey ware igkarew-ey kaniyu taman te peglibed ni Kristu. ¹¹ Ne egkataman, egkamatareng iya ka batasan niyu wey ka langun ne eggimuwen niyu †† pinaahi te geem ni Hisu Kristu, eyew egkasaye wey egmabantug ka Manama.

Ka kahale ni Pablu te ingkawali e si Kristu

¹² Me suled, egkeupian a ne egpakataha kew, ne ka neyitabu keddiey amana egpakabulig te pegpeempet te Meupiya ne Panugtulen. ¹³ ‡ Ne tenged due, egpakataha seeye se langun ne sundalu ne talagbantey diye te palasyu wey ka langun ne etew te naprisu a tenged te pegpamakey ku ki Kristu. ¹⁴ Tenged te pegkaprisu ku, nalig-en ka pegsalig te me suled ta te

† 1:1 Him 16:12.

†† Te Grigu: egkapenu te behas te pegkamatareng. ‡ 1:13 Him 28:30.

Magbebaye, wey ware pegkehe dan wey pegkaaldek dan te pegpangguhud te lalag te Manama.

¹⁵ Malehet iya ne due duma ne migwali meyitenged ki Kristu ne puun de te pegkeimma ran keddied, wey egkeupian de ne egpakig-apul. Piru due mule duma ne meupiya ka tuyu dan. ¹⁶ Migwali sikandan tenged te geyinawa ran keddied su nakataha sikandan ne impeuyan a te Manama kayi eyew te pegpangatarengan meyitenged te Meupiya ne Panugtulen. ¹⁷ Ka tuyu te seeye se duma ne migwali meyitenged ki Kristu, kene ne meupiya, su egkeupian de sikandan ne egkatimulan perem ka kalised ne in-antus ku kayi te prisuwan.

¹⁸ Piru balahad e! Egkahale e pad ke igkawali si Kristu minsan nekey ka tuyu, mareet ma wey se kene. Uya, egpabulus a ka egkahale ¹⁹ su nakanengneng a ne pinaahi te peg-ampu niyu keddied wey te pegbulig te Panisingan ni Hisu Kristu, seeye se neyitabu keddied, egpakaluwas bes keddi. ²⁰ Amana a egkabagget ne eg-iman-iman wey egpallateng ne ware egkeyimu ku ne igkeyilew ku. Igkeupii ku ne egmabulut a ka eglalag su eyew egkareyrey si Kristu pinaahi te pegkeetew ku, neuyag e ma wey se warad. ²¹ Su meyitenged keddied, ke egkeuyag e pad, egkareyrey si Kristu, ne emun ke egpatey e ma, ne meupiya pad iya su diye ad e ki Kristu. ²² Emun ke egkeuyag e pad, egpekeyimu e pad te egkapulusan ne himu ku. Piru wara a nakataha ke hendei ka eg-alamen ku. ²³ Napinpiniet a ke hendei te daruwa ka eg-alamen ku. Iyan ku perem igkeupii ne eg-engkeran kud ka seini ne umul wey egduma ad e ki Kristu, su sika iya ka meupiya, ²⁴ piru tenged kaniyu, keilangan iya ne egkeuyag e pad. ²⁵ Ne puun su nakasihuru ad e rue, nakataha a ne egkeuyag e pad iya eyew egkeehet pad ka pegpalintutuu niyu wey egkatimulan pad ka kahale niyu due te kamalehetan. ²⁶ Ne eyew te peglibed ku due te kaniyu, egkanas-nasian niyu egkasaye si Kristu Hisus tenged keddied.

²⁷ Ne minsan nekey ka egkeyitabu, keilangan ne ka peg-ugpe niyu, egpekegsukub te pegpanulu diye te Meupiya ne Panugtulen meyitenged ki Kristu. Ne eyew minsan ke egpekeenduen e ma wey se kene, wey ke egpakarineg e re meyitenged kaniyu, egpakataha a ne nalg-en e ka pegsabeka niyu, wey nasabeke e ka me suman-suman niyu ne egpakannekal para te pegpalintutuu ne impanulu diye te Meupiya ne Panugtulen.

²⁸ Ne kene kew en iya kaalde te seeye se egkuntere kaniyu, tenged su ka kabulut niyu, sabeka ne palinneu kandan ne egdereetan sikandan te Manama, ne sikaniyu egluwasen kew mule. Ne sika se langun, himu te Manama. ²⁹ Su kene ne iyan de intuhut te Manama kaniyu ka pegpalintutuu wey pegsalig ki Kristu, ke kene, ka peg-antus degma tenged kandin. ³⁰ † Ka me keyirapan ne egkabayaan niyu, iling ded te nakita niyu ne me keyirapan ne nabayaan ku. Ne iling ded due kuntee te narineg niyu ka egkeula-ula ku.

Ka pegpariralem ni Kristu

2 Me suled, nakapabagget ded kaniyu ka pegsabeka niyu ki Kristu? Nakapahale ded ka geyinawa rin kaniyu? Nasabeka kew red due te Panisingan te Manama? Duen naan ded geyinawa wey keyid-u niyu te tagse sabeka? ² Ke iling ma rue, eghangyu a kaniyu ne pasabsabutey kew ka tagse sabeka, paheyinaweey kew, wey sabekaa niyu ka suman-suman niyu wey ka katuyuan niyu eyew egkakumplitu e ka kahale ku. ³ Kene kew himu te minsan nekey ne para re te keupianan niyu wey puun de te hambug niyu, ke kene, pariralem kew wey sumsumana niyu ne meupiya pad ka duma kuntere kaniyu. ⁴ Keilangan ne ka tagse sabeka kaniyu, kene ne iyan de egsumsumanen ka kandin ne keupianan, ke kene, ke nekey degma ka keupianan te duma. ⁵ Keilangan ne ka suman-suman niyu egpekeiling te ki Kristu Hisus: ⁶ Su minsan Manama sikandin, piru imbalahad din ka pegka-Manama rin. ⁷ Ke kene, in-engkeran din sika wey insaluub din ka batasan te uripen wey migpekeetew sikandin ne iling te me etew. ⁸ Te neyimu e sikandin ne etew, impariralem din ka pegkeetew rin wey migparuma-ruma sikandin te suhu te Manama minsan kamatayen—ka kamatayen din diye te krus. ⁹ Purisu amana iparibabew sikandin te Manama wey migngaranan te ngaran ne labew te langun ne me ngaran. ¹⁰ † Purisu egpanimbuel ka langun ne diye te langit wey ka kayi te tane wey ka diye te diralem te tane te pegtahud te ngaran ni Hisus. ¹¹ Ne ka tagse sabeka ‡ eg-angken ne si Hisu Kristu ka Magbebaye, ne puun due egmabantug ka Manama ne Amey.

Layag kew kayi te kalibutan iling te bituen

¹² Me pinalangge ku ne me suled, te duen e pad te kaniyu amana kew migpalintutuu te Manama. Ne labi en iya kuntee te wara ad due te kaniyu, pakannekal kew duma te kaalde wey pegtahud eyew te peg-gipenga te kaluwasan niyu. ¹³ Su ka Manama ka egweil due te kaniyu eyew egkeupian kew ne eggimu te igkeupii rin wey eyew egpekeyimu kew te igpeyimu rin kaniyu.

¹⁴ Himuwa niyu ka langun te ware pegsagsahukul wey pegpaapuley ¹⁵ † eyew ware igkabayung kaniyu wey egmeupiya ka batasan niyu te me anak te Manama. Ne ware igkarew-ey rin te peg-ugpe niyu te seini ne kalibutan ne in-ugpaan te me etew ne mareet wey makasesale. Keilangan ne eglayag kew diye te taliware dan iling te me bituen ne miglayag diye te aw-awangan ¹⁶ taheed te egpangguhud kew kandan te lalag ne egbehey te umul ne ware egtamanan. Ke eggimuwen niyu sika, egpakapegasal a te aldew te peglibed ni Kristu ne due karuan te innimu ku due te kaniyu. ¹⁷ Ka pegpalintutuu niyu wey ka pegsimba niyu, hendue te igpanubad niyu diye te Manama. Ne ka langesa ku, kema ke keilangan ne igpatihis duma te seeye se ig-

† 1:30 Him 16:19-40.

†† 2:10 Isa 45:23 (LXX). ‡ Te Grigu: tagse be-be. †† 2:15 Diy 32:5.

panubad niyu. Emun ke egkeyitabu sika, egkahala a duma kaniyu langun. ¹⁸ Ne sikaniyu degma, keilangan ne egkahale kew degma duma keddiey.

Si Timutiya wey si Ipapruditu

¹⁹ Ke igtuhut te Magbebaye ne si Hisus, egpallateng a ne igpakapeenduen ku si Timutiya te kaniyu te ma-haan, su eyew egkabagget e pad te guhuren din meytenged kaniyu. ²⁰ Warad e egpekeiling kandin kayi ne malehet ne egkasasew meytenged kaniyu. ²¹ Su ka duma, iyan de egsumsumanen ka kandan ne igkeupii, ne kene ne sika se igkeupii ni Hisu Kristu. ²² Piru nakataha kew e ne meupiya mule ka batasan ni Timutiya. Impeiling ku sikandin te anak ku tenged te pegbulig din keddiey te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen. ²³ Purisu egpallateng a ne igpaapas ku igpeendue sikandin te kaniyu ke egkatahaan kud e ke nekey ka egpangkusan ku kayi. ²⁴ Piru due pegsalig ku te Magbebaye ne egpekeenduen e red degma te kaniyu te kene egkaluhey.

²⁵ Nakasuman-suman a ne keilangan ne igpalibed ku due te kaniyu si Ipapruditu, ka suled ku, duma ku te himu, wey duma ku degma ne sundalu ni Kristu. Sikandin ka impiyalan niyu wey impeuyan kayi eyew te pegbulig keddiey. ²⁶ Amana sikandin naalimengawi kaniyu langun wey nabantalan te nakarineg kew ne migderalu sikandin. ²⁷ Malehet iya ne migderalu sikandin wey egpatey e perem. Piru ingkeyid-u sikandin te Manama, ne kene ne sikandin de ka ingkeyid-u, su minsan sikeddiey degma su kene egkeupian sikandin ne egmekeg-untud-untud e ka kalaggew ku. ²⁸ Purisu amana a egkabagget ne egpalibed kandin due, eyew egkahale kew ke egkakita niyu man-e sikandin wey eyew egkaaw-awaan en ubag ka kalaggew ku. ²⁹ Ne dawata niyu sikandin isip suled niyu diye te Magbebaye duma te dakel ne kahale. Tahura niyu ka etew ne iling kandin ³⁰ su hapit e perem sikandin namatey tenged te himu rin ne impeyimu kandin ni Kristu. Nakataha ka umul rin te karereetan tenged te pegbulig din keddiey ne ware niyu mule neyimu.

Ka pegkamatareng puun te pegpalintutuu ki Kristu

3 Na, me suled, kahale kew tenged su duen kew e te Magbebaye. Kena a egkapelaan ne egsulat iling te nasulat kud e kaniyu tenged su para seini te keupianan niyu. ² Bantey kew te maddeet ne me etew ne egpekeiling te me asu ne egpehes kaniyu egpatuli eyew egkaluwas kew kun. ³ Piru sikanta mule ka malehet ne me tinuli su migsimba ki te Manama pinaahi te Panisingan din. Ware ki migsalig te hinimuwan te etew iling te egpatuli, ke kene, migpegasal ki mule meytenged ki Kristu Hisus. ⁴ Piru duen iya perem katarengan ku ne egsalig te iling due. Ke duen ma egsuman-suman ne due katarengan din ne egsalig te iling due, labew ad en iya mule. ⁵† Su kema, te

nawaluwan e pad ka miglesut, intuli ad e. Igkarangeb, miglesut a ne Hudiyu iya ne nabuhal puun te tribu ni Binhamin. Igkatelu, telek a ne Hudiyu wey sabeka a ne Parisiyu ne amana migtuman te Balaud te Manama. ⁶†† Igkeep-at, imbaybayan ku ka migmalintutuu puun te pegtuman ku te tuluuwen ta. Ne timul pad due, ke meytenged te pegtuman te Balaud te Manama, ware egpakarew-ey keddiey due. ⁷ Piru seeye se in-isip ku dengan ne due karuan, kuntee warad karuan due tenged ki Kristu. ⁸ Malehet iya ne eg-isipen ku ne ware karuan te langun ke igpeg-iling ku te peg-ila ku ki Kristu Hisus ne Magbebaye ku. Sikandin ka egpuunan ne mig-engkeran ku ka langun, wey eg-isipen ku naan de sika ne basura eyew egpekeile e pad iya ki Kristu ⁹ wey eyew egkasabeka key e kandin. Wara a isipa te Manama ne matareng tenged te pegtuman te Balaud, ke kene, in-isip a nikandin ne matareng tenged te pegpalintutuu ku ki Kristu. Igbehey te Manama ka sika ne pegkamatareng ke egpalintutuu ki ki Kristu. ¹⁰ Egkeupian a ne egpekeile e pad ki Kristu wey egkaheraman ku pad ka geem te pegkeuyag din. Egkeupian a degma ne egpekegtalad key te me peg-antus din wey egpekeiling a kandin te kamatayen din ¹¹ eyew ke nekey ma, eg-uyahen e red te Manama keureme.

Ka pegpakannekal taman te egkaangken ka dasag

¹² Kene ne iyan ku igpasabut due ne menu natuman kud e sika se langun, wey kena ad e egkaseyyup. Piru egpakannekal a eyew egkaangken ku sika, su sika iya ka katuyuan ni Kristu ne in-alam a nikandin. ¹³ Me suled, nakanengneng a ne ware ku pad natuman sika. Piru ka innimu ku kuntee, inlingawan kud e ka nanlihad e ne himu ku, su seeye naan de ka egpakannekan ku ka ware pad migginguma. ¹⁴ Egpabulus a ka egpakannekal iling te etew ne eglungkesu eyew egkaangken ku ka dasag ne iyan sika se peg-alam te Manama keddi ne egpeendiyeen te langit pinaahi ki Kristu Hisus.

¹⁵ Purisu, sikanta langun se matesan e se pegpalintutuu, keilangan ne iling due ka egsumsumanen ta. Ne emun ke due me duma niyu rue ne kene ne iling due ka egsumsumanen, ka Maname e ka egpasabut kandan. ¹⁶ Piru keilangan ne iyan te re egpabulusan te egikul ka nasabut tad e.

¹⁷‡ Me suled, sabeka kew langun ka eg-iling keddiey, wey tengtengi niyu seeye se mig-iling te pegbe-batasan ney. ¹⁸ Su sumale te layun ku eglalaha kaniyu dengan, wey minsan kuntee eglalaha ku red seini duma te pegsinehew ku, masalig ka egkahi ne Kristuwanen e sikandan, piru egkakita diye te pegbebatasan dan ne ware de diye te kandan ka kamatayen ni Kristu diye te krus. ¹⁹ Te katammanan, karereetan ka egkeyingumaan dan tenged su iyan dan manama ka igkeupii te me lawa ran, †† wey igpaambug dan ka egpekeyilew perem kandan, wey iyan dan de egsumsumanen ka kayi te kalibutan. ²⁰ Piru sikanta mule, ka

† 3:5 Rum 11:1; Him 23:6; 26:5.

†† 3:6 Him 8:3; 22:4; 26:9-11. ‡ 3:17 1Kur 4:16; 11:1. †† Te Grigu: ka getek dan ka manama ran.

langit ka malehet ne ugpaan ta. Ne diye egpuun ka igkabagget ta te egtetahad ne Manluluwas ta ne si Hisu Kristu. ²¹ Egliwanan din ka seini se mahuye ne lawa ta te egpekeiling te lawa rin ne tetelesi. Eggimuwen din sika pinaahi te geem din te pegmandu te langun.

Ka katammanan ne pegpanulu ni Pablu

4 Purisu me suled ku ne inggeyinawaan ku wey ingkaalimengawi ku, sikaniyu ka nakapahale keddi wey ka unag isip kuruna te keddiey ne himu. Sikan naa, lig-en kew diye te Magbebaye, me pinalangge ku. ² Egbanasalan ku si Iyudiya wey si Sintiki ne egpeupupianey e sikandan tenged su nasabeke e sikandan diye te Magbebaye. ³ Uya, eghangyuen ku degma sikeykew se egkasalihan ku ne duma ku, ne egbulig te sika ne me malitan. Migpakannekal sikandan ka migpangguhud te Meupiya ne Panugtulen duma keddiey, ki Kliminti wey te seeye se me talagbulig te himu ku. Sikandan sika, nasulat e se me ngaran diye te Libru te Umul.

⁴ Kahale kew tenged te Magbebaye. Eg-abayan ku te egkahi: kahale kew. ⁵ Keilangan ne egkatahaan te langun ne etew ne maayad-ayad kew te duma. Mahaan e ka peglibed te Magbebaye. ⁶ Kene kew kalaggew te minsan nekey, ke kene, pinaahi te peg-ampu niyu, buyua niyu te Manama ka keilangan niyu duma te pegpasalamat niyu. ⁷ Ne emun ke eggimuwen niyu sika, egbehayan kew te Manama te kene egkatirew ne keupianan te pusung niyu. Ne sika ka egtameng te pusung niyu wey te suman-suman niyu puun su duen kew e ki Kristu Hisus.

⁸ Te katammanan me suled, iyan niyu sumsumana ke nekey ka meupiya wey ka egkasaye: ka malehet, ka egkatahad, ka matareng, ka malinis ne himu, ka tetelesi, wey ka egkareyrey. ⁹ Himuwa niyu ke nekey ka natuenan niyu, narawat niyu, narineg niyu, wey ke nekey ka nakita niyu kayi te keddiey. Ne ka Manama te keupianan ka egduma kaniyu.

Ka pegkahale ni Pablu te migbulihan sikandin

¹⁰ Amana ne dakel ka kahale ku diye te Magbebaye tenged su nasasew kew red man-e keddiey. Nakataha

a ne nasasew kew red dengan keddi, piru ware timpu ne impakapapitew niyu sika. ¹¹ Ne kene ne iyan ku inlalag te iling kayi ne menu nakulangan a, su nateu ad e ne egkabennalan ke nekey ka kayi te keddiey.

¹² Nakabaya ad e te warad iya egkeyimu, wey nakabaya ad e te migmatubung a. Minsan nekey ka egkeula-ula ku, ke egkabulung e ma wey se eggutasan, ke duen ma egkeyimu ku wey se ware, nateu ad e ne egkabennalan. ¹³ Egkeyimu ku ka langun pinaahi ki Kristu ne iyan egbehey keddiey te kanekal.

¹⁴ Piru meupiya kew su migbulihan a nikaniyu te me keyirapan ku. ¹⁵ Nakanengneng kew e matig-Pilipus, te peg-awe ku due te kaniyu te prubinsya te Masidunya, te timpu ne egbunsud ad e due te kaniyu ka egwali te Meupiya ne Panugtulen, sikaniyu re iya ka migmalintutuu due ka migbulig te keilangan ku, wey warad e duma. ¹⁶ † †† Su minsan ka diya a te Tisalunika, kapapila kew migpeuyan te igbulig niyu keddiey. ¹⁷ Kene ne inlalag ku sika ne menu egkeupian a ne egpabehey kaniyu te dasag, ke kene, egkeupian a ne egpakarawat kew te bales ‡ puun te keupiya niyu. ¹⁸ †† Ne kuntee, duen e ka langun ne keilangan ku, dakel pad iya nasi wey warad e kulang, tenged su narawat kud ka impeuyan niyu ki Ipapruditu. Ne egpekeiling seeye te meemut ne halad, ka ighalad diye te Manama ne egdawaten din wey igkahale din. ¹⁹ Ne ka Manama ku ka egbehey te langun ne keilangan niyu sumale te karakel te karatuan din tenged su nasabeka kew e diye ki Kristu Hisus. ²⁰ Egdayanen ta te ware egtamanan ka Manama ne Amey ta. Malehet iya.

Ka katammanan ne pegpangemusta

²¹ Ipangemusta a te langun ne keet-etawan te Manama ne nasabeka diye ki Kristu Hisus. Egpangemusta degma kaniyu ka me suled ta ne duma ku kayi. ²² Egpangemusta degma kaniyu ka langun ne keet-etawan te Manama kayi, labi en iya ka diye te sakup te palasyu ni Sisar.

²³ Ka keupiya wey keyid-u ne egpuun te Magbebaye ne si Hisu Kristu, egkaangkem niyu.

† 4:16 Him 17:1. †† 4:16 2Kur 11:9. ‡ Te Grigu: behas ne egtulin. †† 4:18 Iks 29:18.

Kulusas

Igpewun-a

Ka seini ne sulat ni Pablu igpeendiye din te migmalintutuu diye te Kulusas. Ka Kulusas, sabeka ne lungsud diye te Asya Minur ne diye dapit te igsile te Ipisu. Ware pad nakapanumbaley diye te kandan si Pablu piru amana rin e igkasasew wey impeuyanan din te me talagbulig ne egpuun te Ipisu.

Nakarineg si Pablu ne due me talagpanulu te kene ne malehet ne egpanulu te migmalintutuu diye te Kulusas. Migpanulu sikandan te emun ke due etew ne egkeupian ne egkaluwas wey egkeupian ne egmaralem pad ka peg-ila rin te Manama, kene kun ne eleg ka pegpalintutuu rin ki Kristu. Su kahiyen pa nikandan ne keilangan ne egtuman pad sikandin te duma ne ingkene ne eggimuwen wey me tulumanen. Ne keilangan man-e ne egsimba sikandin te me panalihan.

Purisu insulatan ni Pablu ka migmalintutuu diye te Kulusas wey impanengneng din sikandan te kamalehetan meytenged ki Hisu Kristu. Migkahiyen din sikandan te si Hisu iya ka miggimu te langun ne egkakita ta, purisu labew pad iya sikandin te me panalihan, wey te duma pad ne kene egkakita. Egkakita degma diye te kandin ka pegka-Manama te Amey rin, wey warad e lein ne egpuunan te umul te migmalintutuu gawas kandin. Sikan naa, keilangan ne ka migmalintutuu, kene eg-ikul te me tulumanen wey pegbebatasan te me etew, ke kene, keilangan ne si Kristu re iya ka eg-ikulen.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-14

Ka batasan wey ka himu ni Kristu 1:15–2:19

Ka iyam ne umul due ki Kristu 2:20–4:6

Ka katammanan 4:7-18

1 Sikeddiye si Pablu ne apustulis ni Kristu Hisu pinaahi te pegbuut te Manama, ka migpeuyan te seini ne sulat duma te suled ta ne si Timutiya.

² Egpangemusta a te matinumanen ne keet-etawan te Manama due te Kulusas, seeye se nasabeke e diye ki Kristu.

Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey ta, egkaangken niyu.

Ka pegpasalamat wey peg-ampu ni Pablu

³ Emun ke eg-ampu key kaniyu, layun key egpasalamat te Manama ne Amey te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu, ⁴ tenged su nakarineg key meytenged te pegpalintutuu niyu ki Kristu Hisu wey te geyinawa niyu diye te langun ne keet-etawan te Manama. ⁵ Innimu niyu ka iling due tenged su migpallateng kew te intahahe te Manama kaniyu diye te langit. Ne natuenan niyu sika te timpu ne narineg niyud e ka kamalehetan ne iyan sika se Meupiya ne Panugtulen ⁶ ne migginguma due te kaniyu. Ka seini ne Meupiya ne Panugtulen, egpekeempet e te intiru ne kalibutan wey masalig e ka me etew ne egpalintutuu due wey egkabalbalawan e se pegbebatasan, [†] iling degma te neyitabu kaniyu puun te pegkarineg niyu rue wey pegkanengnengi niyu te kamalehetan meytenged te keupiya wey keyid-u te Manama. ⁷ ^{††} Ne si Iapras, ka pinalangge ne duma

ney te uripen ni Kristu, ka migpanulu kaniyu meytenged due. Matinumanen sikandin ne suluhuanen ni Kristu wey sikandin ka impeenduen ney te kaniyu isip liwan kanami. ⁸ Ne sikandin degma ka migpangguhud kanami meytenged te geyinawa ne imbehey kaniyu te Panisingan te Manama.

⁹ Sikan naa, puun iya te pegkarineg ney rue, ware key e mig-engked ka mig-ampu kaniyu. Mig-ampu key ne egkapenu kew te ispirituanen ne katuenan wey pegsabat eyew amana niyu egkanengnengi ke nekey ka kandin ne pegbuut. ¹⁰ Mig-ampu key te iling due su eyew egpekeyimu kew ne eg-ugpe sumale te igkeupii te Magbebaye wey egpekeyimu kew layun te egpaka-pahale kandin. Sikan naa ka egpekeyimu kew te langun ne meupiya ne me himu wey egtulin ka peg-ila niyu te Manama. ¹¹ Eg-ampu key, ne pinaahi te kein-inuwan ne geem te Manama, egkalig-en kew, su eyew minsan nekey ka egginguma kaniyu, egpakapabulus kew wey egpakaantus kew duma te kahale. ¹² Pasalamat niyu ka Amey tenged su innimu kew nikandin ne eleg ne egpakarawat te intahahe din te keet-etawan din ne diyad e te malayag. ¹³ Inluwas ki te Manama puun te geem ni Meibulan [‡] wey impasakup kid e nikandin te peghari te Anak din ne miggeyinawaan din. ¹⁴ ^{††} Ne pinaahi te seini ne Anak din, nalekat kid e, igpasabut ne napasaylu e ka me sale ta.

[†] Te Grigu: kalibutan wey egpakapamehas e wey egtulin e.

^{††} 1:7 Kul 4:12; Pilim 23. [‡] Te Grigu: geem te karusileman.

^{††} 1:14 Ipi 1:7.

Labew si Hisu Kristu te minsan nekey

¹⁵ Si Kristu ka egkakitaan ta ke mamenua ka Manama ne kene egkakita. Ne duen e sikandin te ware pad neyimu ka langun wey labew sikandin te langun ne in-nimu te Manama. ^{†16} Su pinaahi ki Kristu, neyimu ka langun ne diye te langit wey ka langun ne kayi te tane, ka egkakita wey ka kene egkakita, iling te me panisingan ne due geem wey ke katenged, me panisingan ne iyan migmandu wey ke mighari. Neyimu ka langun pinaahi kandin wey para kandin. ¹⁷ Ne duen e sikandin te ware pad neyimu ka langun, wey sikandin ka eggen-gen te langun eyew egkasabeka egpakarapenet. ^{18 ††} Sikandin ka migmandu te migmalintutuu, iling te ka ulu ka egmandu te lawa. Sikandin ka bunsuranan, ka an-anayan ne neuyag puun te me minatey ‡ eyew sikandin ka egkeyimu ne labew te langun. ¹⁹ Su egkeupian ka Manama ne due te Anak din ka pegka-Manama rin. ^{20 ††} Ne pinaahi te Anak din, impeg-uli te Manama ka meupiya ne geyinawa ran te langun ne diye te langit wey kayi te tane. Innimu rin sika pinaahi te langesa te Anak din ne impatihis diye te krus.

²¹ Ne sikaniyu, mariyu kew dengan te Manama wey me kuntere kew nikandin tenged te mareet ne hin-imuwan niyu wey me suman-suman niyu. ²² Piru kuntee, impeg-uli e te Manama ka meupiya ne geyinawa niyu kandin pinaahi te kamatayen te lawa te Anak din su eyew te timpu ne igpaatubang kew e nikandin, egmatulus kew e, warad igkarew-ey, wey warad igpakabayung kaniyu. ²³ Piru keilangan ne egpabulus kew ka egpalintutuu, kene kew duwa-ruwa, wey desdeseni niyu ka impallateng niyu te timpu ne narineg niyu ka Meupiya ne Panugtulen. Ka sika ne Meupiya ne Panugtulen, ingkapangguhud e te minsan hentew kayi te ampew te tane. Ne sikeddi, si Pablu, neyimu ne sulhuanen te pegwali due.

Ka himu ni Pablu para te migmalintutuu

²⁴ Ne kuntee, nahala a te me peg-antus ku para kaniyu. Su pinaahi rue, egpakabulig a te peggipenga te keyirapan ni Kristu ne in-antus din para te langun ne migmalintutuu ne iyan sika se lawa rin. ²⁵ Innimu a te Manama ne sulhuanen diye te migmalintutuu, wey insuhu a nikandin te pegpangguhud te langun ne lalag din diye te kaniyu. ²⁶ Puun pad dengan te an-anayan, inneles e te Manama ka planu rin, piru kuntee, igpataha rin e seini diye te keet-etawan din. ²⁷ Igkeupii te Manama ne igpakapanengneng e due te kaniyu te kene ne me Hudiyu ke mamenu iya kateles seeye se inneles din. Seini ka inneles dengan ne planu te Manama: ne si Kristu, due te kaniyu, ne puun due, egpakapallateng kew e ne egpakalagkes kew te katelesan din. ²⁸ Sikan naa, igwali ney e si Kristu diye te me etew. Eganpanayan wey egpanuluen ney ka langun ne etew, ne eggamiten ney ka langun ne katuenan su

† Te Grigu: wey sikandin ka panganey te langun ne innimu.
†† 1:18 Ipi 1:22-23. ‡ Te Grigu: ka panganey puun te me minatey. †† 1:20 Ipi 2:16.

eyew egmatesan e ka pegpalintutuu ran ki Kristu te timpu ne igpatangke e sikandan diye te Manama.

²⁹ Purisu eglasasayan ku iya sika eyew egkeyimu ku, ne ka geem ni Kristu ka miglig-en keddiey.

2 Egkeupian a ne egpakataha kew ne amana a egkalasayi para kaniyu, wey te matig-Lawdisya, wey te langun ne ware pad nekeila keddiey. ² Iyan ku tuyu te miggimu te iling due ne eyew egkabagget kew langun wey egkasabeka kew pinaahi te peggeyina-weey niyu, wey egpakaangken te langun ne keupianan te pegsabat wey peg-ila te inneles ne planu te Manama ne iyan sika se meytenged ki Kristu. ³ Due te kandin egkakita ka langun ne karatuan te kaalam wey katuenan.

⁴ Innangenan ku sikaniyu kayi su eyew kene kew egkalimbungan te mapahetpet ne igpanulu dan. ⁵ Su minsan ke wara a due te kaniyu, piru layun ku egsumsumana sikaniyu. † Ne nahala a te nasabeka kew e wey nalig-en e ka pegpalintutuu niyu ki Kristu.

Ka malehet ne umul due ki Kristu

⁶ Purisu, puun su indawat niyud ma si Kristu Hisus isip Magbebaye niyu, pabulus kew ugpe ne egkasabeka diye te kandin. ⁷ Deralid kew wey tulin kew diye te kandin. Ne lig-ena niyu ka pegpalintutuu niyu sumale te impanulu kaniyu, wey keilangan ne egpasalamatan niyu amana ka Manama.

⁸ Bantey kew ne ware egpakalimbung †† kaniyu pinaahi te ware karuan wey te kene ne malehet ne pegpanulu. Ka sika ne pegpanulu dan, puun pad te tululuwen te kabuybuyahan dengan, wey egpuun te me panisingan ne mig-ugpe kayi te kalibutan piru kene bes ne diye egpuun te ki Kristu. ⁹ Ka malehet, neyimu ne etew si Kristu, piru minsan pad due, duen ded te kandin ka pegka-Manama rin. ¹⁰ Ne puun su nasabeka kew e ki Kristu, egkakumplitu kew e. Si Kristu ka labew te langun ne kene egkakita ne due me geem wey me katenged.

¹¹ Ne puun te nasabeka kew e diye ki Kristu, hendue te natuli kew e, piru kene ne iling te pegtuli te etew ne eg-aween ka laplap, ke kene, ka in-awe ni Kristu, sika se mareet ne diye te pusung te etew. ^{12 †††} Te pegbewutismu kaniyu, nekeiling te inlebung kew e duma ki Kristu. Ne puun su nasabeka kew e ki Kristu, hendue te neuyag kew e man-e duma kandin tenged te pegpalintutuu niyu te geem te Manama. ^{13 §} Dengan, hendue te namatey kew diye te tangkaan te Manama tenged te me sale niyu wey tenged su ware kew nasakup te Balaud te Hudiyu. Piru kuntee, in-uyag kew te Manama duma ki Kristu. Ne impasaylu e te Manama ka langun ne me sale ta. ^{14 §†} Impunas din e ka listaan te langun ne me sale ta ne iyan egpuunan ne egkewukuman ki, wey ingkuwa rin e sika se langun pinaahi te pegpalansang ni Kristu diye te krus. ^{§††15} Ne pinaahi rue, natalu te Manama ka due me geem wey

‡† Te Grigu: piru duma a nikaniyu te panisingan. ††† Te Grigu: egdakep. ††† 2:12 Rum 6:4. § 2:13 Ipi 2:1-5. §† 2:14 Ipi 2:15. §†† Te Grigu: te peglansang te listaan diye te krus.

katenged ne kene egkakita. Impeeyang-heyang din diye te tangkaan te langun ne nakapanalu sikandin.

¹⁶ † Purisu kene niyu ituhut ne due eggukum kaniyu ke nekey ka egkeenen niyu, eg-inumen niyu, wey ke nekey ka eggimuwen niyu te timpu te mahal ne aldew, te peglayag te bulan, wey ke Aldew naa te Peggimeley. ¹⁷ Sika se langun ne tuluuwen, alung de ke nekey ka egginguma. Piru miggingume en iya ka malehet, ne iyan si Kristu! ¹⁸ Kene niyu ituhut ne due eggukum kaniyu ne egpehes kaniyu ne egpariralem te pegkeetew niyu wey egpasimba te me panalihan. Ka sika ne me etew, egkahi ne labew kun sikandan puun su nakakita kun te igpakita te Manama ne hendue te taheinep. Migpaambug sikandan te kaalam dan, piru ware bes karuan te pegpaambug dan tenged su puun de sika te suman-suman te etew. ¹⁹ †† Migleke e sikandan ki Kristu te isip ulu te langun ne migmalintutuu ne iyan ka lawa. Iling te ulu ne iyan egmandu te lawa, sikan naa, si Kristu degma ka egmandu te langun ne migmalintutuu eyew egkarawat dan ka keilangan dan wey egkasabeka sikandan, iling te lawa ne nekeg-sumpul-sumpul pinaahi te me lelenguan wey me uhat. Ne egtulin ka lawa sumale te igkeupii te Manama.

Ka pegpatey wey ka peg-ugpe дума ki Kristu

²⁰ Na, sikaniyu se migmalintutuu, hendue te namatey kew e дума ki Kristu wey kenad e ne ka me panisingan ne mig-ugpe kayi te kalibutan ka egmandu kaniyu. Ne mania te egpabulus kew pad ne eg-ikul te pegbebatasan te me etew kayi te kalibutan? Mania te eg-ikulen niyu pad ka me balaud ne eggenendue, ²¹ "kene ka gen-gen kayi," "kene ka keen due," "kene ka samsam te sika." ²² Ka sika ne me tuluuwen, meytenged de te seeye se egmanlihad de pegkapenga eggamita iling te egkakeen. Ne puun de sika te me tuluuwen wey pegpanulu te me etew. ²³ Emun ke egsumsumanen ta ka me tuluuwen, hendue te egkapalintutuuwan iya, su seeye se egtuman due, mapahetpet ne egsimba wey egpariralem te pegkeetew ran, wey egbaybayan pad nikandan ka me lawa ran ne makasesale. Piru ka malehet, kene sika egpakabulig te pegtigkel te igkeupii te lawa te etew.

3 [‡] Na, tenged su neuyag kew ma дума ki Kristu, iyan niyu re pakannekali ka diye te dibabew, ka migpinnuwan ni Kristu ne diye te igkakawanan ^{‡†} te Manama. ² Iyan niyu re layun sumsumana ke nekey ka diye te dibabew, kene ne sika se kayi te ampew te tane. ³ Su hendue te namatey kew e, wey neeles e diye te Manama ka umul niyu дума ki Kristu. ⁴ Emun ke igpakite e si Kristu, ka migbehey kaniyu te umul, egpakalagkes kew e degma egkakita diye te katelesan din.

Ka tapey wey ka iyam ne umul

⁵ Purisu, inniyuhi [‡] niyud e ka igkeupii niyu kayi te kalibutan: ka pegpeyilabetey se kene ne alunggun, ka peggimu te minsan nekey ne malindit, ka pegkabal-ingeren, ka mareet ne igkeupii. Inniyuhi niyud man-e ka peggakam-hakam te kasangkapan su hendue te sika ka diyus-diyus niyu. ⁶ Ne puun due, eglegparan te Manama seeye se eggimu te iling due. ⁷ Sikaniyu dengan, iling degma due ka pegbebatasan niyu.

⁸ Piru kuntee, keilangan ne eg-engkeran niyud e ka pegkalangeti, pegkabelu, pegdumut, pegbaley-baley te дума, wey ka maligsem ne me lalag. ⁹ †† Kene kew e peub-ubatey puun su naluung niyud e ka tapey ne pegkeetew niyu ne sika se ingkalayami niyud e ne batasan ne mareet, ¹⁰ †† wey isaluub niyu ka iyam ne pegkeetew niyu. Sika ka iyam ne pegkeetew ne layun egbalbalawi te Manama ne iyan innimu rue, eyew egpekeiling kew kandin wey eyew egkeilaan niyu pad iya sikandin. ¹¹ Ne tenged kayi, nenekeg-iling de ka langun, Hudiyu ma wey se kene, nenatuli ma wey se ware, me lapu ma, ware nenekeiskuyla, me uripen ma wey se kene. Su si Kristu ka subla ne impurtanti wey due sikandin te minsan hendei.

¹² § Na, sikaniyu se in-alam te Manama, ne inggeyinawaan din wey inlein din para kandin mismu, keilangan ne antus kew, hiid-uwen kew, meupiya kew te дума niyu, wey mapariralemen kew. ¹³ †† Pegpariralemey kew wey pegpasayluwey kew ke due igsagsahukul niyu diye te minsan hentew ne дума niyu. Pegpasayluwey kew su impasaylu kew man e te Manama.

¹⁴ Labew te langun, keilangan ne egpaheyinaweey kew su ka geyinawa ka egpakabagkes eyew ware kulang te pegkasabeka niyu. ¹⁵ Peugpaa niyu due te pusung niyu ka keupianan ne imbehey ni Kristu, su in-alam kew te Manama eyew egkasabeka kew due te sabeka ne lawa. Ne pasalamati niyu layun ka Manama. ¹⁶ †† Keilangan ne ka lalag ni Kristu, amana egpakapamula diye te pusung niyu. Papanpanuluey kew wey papanpanayey kew дума te langun ne katuenan. Ulahing kew te me salmu wey te me ulahingen te pegdayan te Manama, wey te me ulahingen ne igpanulu kaniyu te Panisingan te Manama дума te pegpasalamat ne egpuun te pusung niyu. ¹⁷ Purisu, minsan nekey ka eggimuwen niyu wey ke iglalag naa, himuwa niyu ka langun pinaahi te ngaran te Magbebaye ne si Hisus, wey pasalamati niyu ka Manama ne Amey pinaahi kandin.

Ka tambag te me pamilya

¹⁸ †† Sikaniyu se me asawa ne me malitan, paruma-ru-ma kew te me asawa niyu su sika ka eleg ne eggimuwen te me malitan ne migpalintutuu te Magbebaye.

† 2:16 Rum 14:1-6. †† 2:19 Ipi 4:16. ‡ 3:1 Sal 110:1. †† Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

‡† Te Grigu: eggimatayan. ††† 3:9 Ipi 4:22. ††† 3:10 Ipi 4:24; Hin 1:26. § 3:12 Ipi 4:2. †† 3:13 Ipi 4:32. ††† 3:16 Ipi 5:19-20. †† 3:18 Ipi 5:22; 1Pid 3:1.

¹⁹ † Sikaniyu se manggiasawe e ne me lukes, keilangan ne eggeyinawaan niyu ka me asawa niyu wey kene niyu baybayari sikandan.

²⁰ †† Me anak, tumana niyu layun ka amey wey iney niyu su egpakapahale sika te Magbebaye.

²¹ ‡ Me amey, kene niyu peyibelua ka me anak niyu, su kema ke egkaawe ka kabagget dan.

²² †† Me uripen, te langun ne eggimuwen niyu, tumana niyu ka me ahalen niyu kayi te ampew te tane. Tumana niyu sikandan ne kene ne puun de su egparayan-dayan kew kandan ke egtengteng sikandan kaniyu, ke kene, tumana niyu sikandan ne egpuun te pusung niyu tenged su due pegtahud niyu te Magbebaye. ²³ Minsan nekey ka eggimuwen niyu, himuwa niyu sika ne egpuun te pusung niyu iling te ka Magbebaye ka egpamakayen niyu, ne kene de ne me etew kayi te ampew te tane. ²⁴ Uya su nakanengneng kew e ne egpakarawat kew te intahahe te Magbebaye kaniyu isip unag niyu, tenged su ka Magbebaye ne si Kristu ka impamakey niyu. ²⁵ †† Piru ka minsan hentew ne eggimu te mareet, egsulian sumale te mareet ne hinimuan din, su ware egdapihan te Manama.

⁴ ††† Me ahalen, keilangan ne meupiya wey eleg ka eggimuwen niyu diye te me uripen niyu, tenged su nakataha kew e ne due degma Ahalen niyu diye te langit.

Ka duma pad ne pegpanulu te migmalintutuu

² Pabulus kew layun ka eg-ampu. Ne emun ke eg-ampu kew, keilangan ne egbantayan niyu ka me suman-suman niyu ne kene egpakasuwey, wey pasalamati niyu ka Manama. ³ Iampu key degma nikaniyu, ne ka Manama ka egbehey kanami te kaayunan te pegpangguhud te lalag din †† su eyew igpakapanengneng ney ka neeles ne meytenged ki Kristu, ne iyan egpuunan te naprisu a kuntee. ⁴ Ampu kew ne egkaay-ayaran ku sika te pegpanengneng, su keilangan ne eggimuwen ku sika.

⁵ † Upiani niyu ka pegbebatasan niyu diye te taliware te kene egmalintutuu, wey palimmakuti niyu ka langun ne kaayunan. ⁶ Keilangan ne ka peglalag-lalag niyu, layun meupiya wey manedted, eyew egpakataha kew ke egmenuwen niyu te egtabak ka langun ne eginse kaniyu.

Ka katammanan ne pegpangemusta

⁷ †† Na, meytenged keddiey kayi, iyan e egpangguhud kaniyu ka pinalangge ku ne suled te pegpalintutuu ne si Tikiku. Matinumanen sikandin ne miggimu wey duma ku te migpamakey te Magbebaye. ⁸ Sika ka egpuunan ne igpeenduen ku sikandin te kaniyu eyew egpakataha kew ke namenu key e kayi wey eyew egpakabagget pad sikandin kaniyu. ⁹ †† Egdumaan sikandin ni Unisimu, ka matinumanen wey pinalangge ne suled ta wey matig-duen ded sikandin te kaniyu. Egpangguhuran kew nikandan meytenged te langun ne neyitabu kayi.

¹⁰ ††† Egpangemusta kaniyu si Aristarku, ka duma ku te pinirisu, wey si Markus ne suled ni Birnabi. (Tapey kew e nahuhuri meytenged kandin, ne emun ke eggendue, alumamaa niyu sikandin.) ¹¹ Egpangemusta degma kaniyu si Hisus ne migngaranan ded degma ki Hustu. Sikandan de iya mule ka tat-tatelu ne me Hudiyu †† ka nakaapil ne miggimu duma keddiey eyew te pegpangguhud meytenged te Peghari te Manama, wey nabagget a nikandan.

¹² †† Egpangemusta degma kaniyu si Ipapras ne matig-duen ded te kaniyu, sabeka sikandin ne uripen ni Kristu. Layun egpakannekal sikandin ka eg-ampu ne eyew egmalig-en wey egmatesan ka pegpalintutuu niyu, wey egtuman kew te langun ne pegbuut te Manama. ¹³ Su sikeddi mismu ka egpamalehet ne nalasey sikandin para kaniyu wey te seeye se matig-Lawdisya wey Hirapulis. ¹⁴ ††† Egpangemusta degma kaniyu si Dimas wey si Lukas ne pinalangge ta ne talagbawi.

¹⁵ Ipangemusta a te me suled ta diye te Lawdisya, ki Nimpa, wey te migmalintutuu ne eglibulung diye te baley rin. ¹⁶ Emun ke egkapenga te egbasa due te kaniyu ka seini ne sulat, ipabasa niyu degma te migmalintutuu diye te Lawdisya wey basaa niyu degma ka sulat ne igpeendiye te kandan. ¹⁷ ††† Kahii niyu si Arkipu ne keilangan ne egpeimpusan kandin ka himu ne igpeyimu kandin te Magbebaye.

¹⁸ Sikeddiey si Pablu ka mig-une-une ne migsulat te seini ne pegpangemusta. Kene niyu kalingawi ne naprisu a.

Ka keupiya wey keyid-u ne egpuun te Manama, egkaangkem niyu.

† 3:19 Ipi 5:25; 1Pid 3:7. †† 3:20 Ipi 6:1. ‡ 3:21 Ipi 6:4. †† 3:22 Ipi 6:5-8. †† 3:25 Diy 10:17; Ipi 6:9. ††† 4:1 Ipi 6:9. ††† Te Grigu: ka eglukat kanami te gumawan para te lalag. § 4:5 Ipi 5:16.

† 4:7 Him 20:4; 2Tim 4:12. †† 4:7 Ipi 6:21-22. † 4:9 Pilim 10-12. ††† 4:10 Him 19:29; 27:2; Pilim 24; Him 12:12,25; 13:13; 15:37-39. † Te Grigu: me etew ne tinuli. † 4:12 Kul 1:7; Pilim 23. ††† 4:14 2Tim 4:11; Pilim 24; 2Tim 4:10; Pilim 24. ††† 4:17 Pilim 2.

1 Tisalunika

Igpewun-a

Ka Tisalunika ka iney ne siyudad te prubinsya te Masidunya ne sakup te nasud te Ruma. Migpanulu si Pablu te lalag te Manama diye te Tisalunika te peg-awe din e diye te Pilipus (Me Himu 17:1-4). Te ware naluhey, due me pegsupak ne egpuun te me Hudiyu ne neenenduenan te pegwali ni Pablu diye te kene ne me Hudiyu (Me Himu 17:5-9). Ne dutu, napehes si Pablu ne eg-awe diye te Tisalunika wey miggendiye sikandin te Biryu (Me Himu 17:10-13). Te ware naluhey, miggendiyad e man-e sikandin te Atinas (Me Himu 17:14-15). Nataman, migpabulus e sikandin diye te Kurintu (Me Himu 18:1-17). Te pegginguma rin diye, nakarawat sikandin te guhuren ni Timutiyu ne дума rin te himu. Impangguhuran sikandin ni Timutiyu meytenged te egkeula-ula te punduk te migmalintutuu diye te Tisalunika.

Ka seini se , insulat din eyew te pegbagget wey te peglig-en te migmalintutuu diye. Migpasalamat sikandin te guhuren meytenged te pegpalintutuu ran wey te geyinawa ran. Impasuman-suman din degma sikandan meytenged te peg-ugpe din ne impapitew rin kandan te diye pad sikandin kandan. Intabak din man-e ka me inse ne egpuun diye te migmalintutuu meytenged te peglibed ni Kristu, wey ke egpakaangken naan ded te umul ne ware egtamanan ka nammatey e ne migmalintutuu te kene pad eglibed si Kristu. Inggamit ni Pablu ka seini ne sulat eyew te pegpangguhud kandan te keilangan ne egpabulus sikandan eggimu te aldew-aldew ne himu ran taheed te egtetahad sikandan te peglibed ni Kristu.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1

Ka pegpasalamat wey pegdayan 1:2-2:16

Ka meupiya ne guhuren ni Timutiyu 2:17-3:13

Ka peg-ugpe ne egpakapahale te Manama 4:1-12

Ka pegpanulu meytenged te peglibed ni Kristu 4:13-5:11

Ka katammanan ne pegpaney-paney 5:12-22

Ka katammanan 5:23-28

1 † Sikeddiey si Pablu ka migpeuyan te seini ne sulat, дума ki Silas wey ki Timutiyu.

Egpangemusta key kaniyu due te Tisalunika ne migpalintutuu te Manama ne Amey wey te Magbebaye ne si Hisu Kristu.

Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama, egkaangken niyu.

Ka pegdayan ni Pablu te migmalintutuu

² Egpasalamat key layun te Manama tenged kaniyu langun, wey kene key eg-engked ka eg-ampu kaniyu.

³ Tagse peg-ampu ney diye te Manama ne Amey ta, egkasuman-suman ney layun ka meupiya ne himu niyu puun te pegpalintutuu niyu, wey ka kaali-ali niyu te pegbulig te дума puun te geyinawa niyu, wey ka pegpabulus niyu te pegpallateng te peglibed te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu. ⁴ Me suled ney ne inggeyinawaan te Manama, nakataha key ne in-alam kew nikandin eyew egkeyimu ne keet-etawan din. ⁵ Nannengnangan ney seini tenged su indawat niyu ka Meupiya ne Panugtulen ne impanulu ney kaniyu. Ne kene ne iyan niyu re indawat kayi tenged te inlalag ney

kaniyu, ke kene, tenged te geem wey te Panisingan te Manama ne kayi te kanami, wey tenged su migpalintutuu key ne malehet iya ka impanulu ney kaniyu. Nakanengneng kew e ne in-ay-ayaran ney ka peg-ugpe ney te duen key pad te kaniyu, su seini, para te keupianan niyu. ⁶ †† Igarangeb, indawat niyu man-e ka lalag te Manama дума te kahale ne egpuun te Panisingan din minsan amana kew baybayari. Te iling kayi ne paahi, neilingan key nikaniyu wey ka Magbebaye ta, ⁷ ne sikan naa ka neyimu kew ne meupiya ne panunggilingan te langun ne migmalintutuu diye te Masidunya wey kayi te Akaya. ⁸ Su puun due te kaniyu, nekeempet ka lalag te Magbebaye te seini ne me inged. Nekeempet degma te langun ne inged ka guhuren meytenged te pegpalintutuu niyu te Manama, purisu kene ne keilangan ne sikanami pad ka egpangguhud te minsan hentew meytenged due. ⁹ Su sikandan e mismu ka migpangguhud ke immenu key nikaniyu te eg-alumama te timpu ne migpanumbaley key due te kaniyu. Ne migpangguhuran key man-e nikandan ke immenu niyu te peg-engked te me diyus-diyus niyu eyew egpakapamakey kew te malehet wey manekal ne

† 1:1 Him 17:1.

†† 1:6 Him 17:5-9.

Manama. ¹⁰ Migpangguhuran key man-e nikandan meyitenged te pegtetahad niyu te Anak te Manama ne si Hisus ne eglibed kayi te ampew te tane ne egpuun te langit. In-uyag sikandin te Manama puun te kamatayen wey sikandin ka egluwas kanta puun te legpad te Manama ne egginguma.

Ka meupiya ne pegbebatasan enni Pablu diye te Tisalunika

2 Meyitenged te peggenduen ney te kaniyu, me suled, nakanengneng kew mismu ne nakabulig iya seeye kaniyu. ^{2†} Nakanengneng kew man-e ne imbaybayan key wey impeyilawan te diye key pad te Pilipus. Piru migbehayan key te Manama ta te kabulut te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen due te kaniyu minsan masulug ka migsupak te inlalag ney. ³ Su ka impangguhud ney kaniyu, kene ne seyyup wey kene degma ne mareet ka tuyu ney, wey ware tuyu ney ne eg-akal te minsan hentew. ⁴ Nakita te Manama ne egkasalihan key, wey imbehayan key nikandin te katenged ne egpanulu te Meupiya ne Panugtulen. Purisu ke eglalag key, kene ne iyan ney tuyu ne egpahale te me etew, ke kene, te Manama ne iyan egpakakita te suman-suman ta. ⁵ Nakataha kew man-e ne ware key miggendue te kaniyu eyew eghulu kaniyu, wey nakanengneng ka Manama ne ware tuyu ney ne egpaneppi kaniyu. ⁶ Ne ware key man-e migpammitew te pegdayan te me etew, minsan diye te kaniyu wey te minsan hentew. ⁷ Minsan me apustulis key ni Kristu ne due katenged ne egbuut kaniyu, piru amana ney ay-ayari sikaniyu te duen key pad iling te sabeka ne iney ne egtanggu te me anak din. ⁸ Ne tenged su dakel ka geyinawa ney kaniyu, kene ne ka Meupiya ne Panugtulen de ne egpuun te Manama ka imbehey ney kaniyu, ke kene, minsan ka kanami mismu ne umul, uya su amana ney geyinawei sikaniyu. ⁹ Su egkasuman-suman niyu bu pad me suled, ne nabeley key wey nalasey te duen key pad te kaniyu. Aldew wey marusilem miggimu key eyew kene key egkeyimu ne mabehat te minsan hentew due te kaniyu taheed te migpangguhud key te Meupiya ne Panugtulen ne egpuun te Manama.

¹⁰ Sikaniyu naa wey ka Manama ka talagpamalehet ney ne ka peg-ugpe ney due te kaniyu te migmalintutuu, matareng iya, ware igkarew-ey, wey egpakapahale te Manama. ¹¹ Su nakanengneng kew e ne ka inimu ney diye te kaniyu langun, iling te eggimuwen te sabeka ne amey diye te me anak din. ¹² Imbanasalan ney sikaniyu, imbagget ney, wey inhangyu ney ne eg-ugpe iling te peg-ugpe ne igkeupii te Manama eyew egpakapahale kew kandin ne iyan eg-alam kaniyu ne egkasakup kew te peghari din wey te katelesan din.

¹³ Migpasalamat key man-e layun te Manama tenged su indawat niyu ka lalag din ne impangguhud ney kaniyu. Indawat niyu sika su nakasabut kew ne kene ne lalag de sika te etew, ke kene, lalag iya te Manama, wey iyan egbalew-balew te suman-suman niyu wey te

† 2:2 Him 16:19-24; Him 17:1-9.

pegbebatasan niyu te migmalintutuu. ^{14††} Su ka ney-itabu kaniyu me suled, iling degma te neyitabu te me punduk te migmalintutuu te Manama diye te Hudiyu ne migpalintutuu ki Kristu Hisus. Mig-antus kew te pegbayad-bayad te me etew due te kaniyu, iling degma te peg-antus dan te pegbayad-bayad te me dumarane me Hudiyu. ^{15‡} Sika ne me Hudiyu ka miggimatey te Magbebaye ne si Hisus wey te me prupita dengan te Manama, wey ka migpaawe degma kanami. Kene egpakapahale sikandan te Manama wey kuntere sikandan te langun ne etew. ¹⁶ Migbalabahan key perem nikandan ka egpangguhud diye te kene ne me Hudiyu te lalag ne egpakaluwas kandan. Purisu, nanasnasian natimuli ka me sale dan. Ne miggingume en iya diye te kandan ka dusa te Manama.

Egkeupian perem ne eglibed ensi Pablu diye te Tisalunika

¹⁷ Ke sikanami me suled, ligkat te nakapariyu key kaniyu te ware de naluhey, nakaheram key e te alimengew kaniyu su duen de iya te kaniyu ka suman-suman ney. Ne sikan naa ka amana key migpakanekeal ne eglibed due te kaniyu ¹⁸ su egkeupian key ne egpakigkita kaniyu, labi en iya sikeddi. Kamasalig ad e migbebentaan ne egpanumbaley due te kaniyu piru ware key nakabulus su imbalabahan key ni Meibulan. ¹⁹ Su hentew ma ka igkahale ney wey ka egpuunan te eg-im-imanen ney? Sikaniyu iya! Na, hentew ma ka igpakapeggasal ney te tangkaan te Magbebaye ta ne si Hisus te peglibed din? Sikaniyu re iya! ²⁰ Uya, sikaniyu iya ka igkahale ney wey ka egpuunan ne egtahuren key.

3 ^{††} Purisu, te kene ney e egkaantus ka pegkeipeng ney kaniyu, nakasuman-suman key ne igpeendu duen ney si Timutiyu, ne sikanami, egpalunggehaat key pad mule diye te Atinas. Sikandin ka suled ta te pegpalintutuu wey suluhuanen degma te Manama te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen meyitenged ki Kristu. Impeendu ney sikandin te kaniyu eyew eglig-en kaniyu wey egbagget te pegpalintutuu niyu, ³ su eyew ware sabeka kaniyu ne eg-engked te pegpalintutuu rin tenged te me pegbayad-bayad. Nakanengneng kew mismu ne iling kayi ne me pegbayad-bayad ka egkeula-ula ta. ⁴ Su minsan te duen key pad te kaniyu, napanpanayan ney e sikaniyu ne egbaybayan ki iya, ne kuntee, nakanengneng kew e ne neyitabu en iya sika. ⁵ Purisu te kene ad e egpakaantus te keipeng ku, impeendu kud e si Timutiyu eyew egkatahaan ku ke manekal naan pad ka pegpalintutuu niyu. Su neipeng a ke natintal kew e ni Meibulan wey egkeyimu e ne ware karuan te neyimu ney due te kaniyu.

^{6‡‡} Piru nakalibed e kuntee si Timutiyu puun due wey meupiya ka guhuren din kanami meyitenged te pegpalintutuu niyu wey te geyinawa niyu. Migpangguhud sikandin ne layun kew kun egkahale ka egsuman-

†† 2:14 Him 17:5. ‡ 2:15 Him 9:23,29; 13:45,50; 14:2,5,19; 17:5,13; 18:12. †† 3:1-2 Him 17:15. ‡‡ 3:6 Him 18:5.

suman kanami wey egkeupian kew kun ne egpakigkita kanami iling degma te igkeupii ney. ⁷ Ne sikan naa me suled, minsan masalig ka prublima ney wey ka eg-antusen ney, nabagget key red tenged te kaniyu ne pegpalintutuu. ⁸ Ne kuntee, nakapalene-lene e ka geyinawa ney te pegkanengnengi ney ne manekal pad ka pegpalintutuu niyu te Magbebaye. ⁹ Amana ne dakel ka pegpasalamat ney te Manama te kahale ney diye te tangkaan din tenged kaniyu. ¹⁰ Aldew wey marusilem, amana key mig-ampu te Manama ne egpakigkita key pad perem kaniyu eyew egkatimulan pad ke nekey ka kulang te pegpalintutuu niyu.

¹¹ Eg-ampu key ne egtuhutan key te Manama ne Amey ta wey te Magbebaye ta ne si Hisus ne egpekeenduen key te kaniyu. ¹² Eggehete te Manama ka geyinawa niyu te tagse sabeka wey te langun ne etew, iling keehet te geyinawa ney kaniyu. ¹³ Ne puun kayi, eglig-enen kew nikandin wey eggimuwen kew ne matulus wey ware igkarew-ey diye te tangkaan te Amey ta ne Manama te aldew te peglibed te Magbebaye ta ne si Hisus ne egdumaan te langun ne keet-etawan te Manama.

Ka peg-ugpe ne egpakapahale te Manama

4 Na, me suled, impanulu ney e sikaniyu ke egmenuwen te eg-ugpe ne egpakapahale te Manama, ne innimu niyud en iya seini. Piru eghangyuen ney pad sikaniyu wey egbanasalan, pinaahi te katenged ne imbehey kanami te Magbebaye ta ne si Hisus, ne timuli niyu pa ka himu niyu ne egpakapahale te Manama. ² Su nakanengneng kew e ke nekey ka insuhu ney kaniyu pinaahi te katenged ne imbehey kanami te Magbebaye ne si Hisus. ³ Iyan igkeupii te Manama ne egkeyimu kew ne matulus, purisu pakad-diyui niyu ka egpeggilabetey ne kene ne alunggun. ⁴ Ne bantayi niyu ka me lawa niyu eyew kene kew egkamasaan wey meupiya ka pegkeetew niyu. ⁵ Kene niyu parumdumeyi ka mareet ne igkeupii te lawa niyu iling te innimu te me etew ne ware nekeila te Manama, ⁶ su kema ke puun due egkariekan niyu ka katenged te duma niyu ne migmalintutuu. Inlalahan ney e dengan sikaniyu meyitenged kayi wey impanpanayan ney e sikaniyu ne eglegparan te Manama ka etew ne eggimu te iling due. ⁷ Su nakanengneng kid man-e ne ware ki alama te Manama te peggimu te malindit, ke kene, eyew egkeyimu ki ne matulus. ⁸ Purisu, ka minsan hentew ne egbalahad te seini ne pegpanulu, kene ne iyan din ingkenkenaan ka pegpanulu te etew, ke kene, ka pegpanulu te Manama ne iyan egbehey kaniyu te matulus ne Panisingan din. ⁹ Ne kuntee, kenad e ne keilangan ne egsulat e pad kaniyu meyitenged te peggeyinawa te duma ne migmalintutuu, su ka Manama mismu ka migpanulu kaniyu ke egmenuwen te eggeyinawa te tagse sabeka. ¹⁰ Ne miggeyinawaan niyud iya ka langun ne migmalintutuu diye te intiru ne Masidunya. Piru me suled, egbanasalan ney pad sikaniyu ne heheta niyu pa ka geyinawa niyu te tagse sabeka. ¹¹ Sumale te insuhu ku

dengan kaniyu, pakannekali niyu ne due keupianan te peg-ugpe niyu. Keilangan ne ka tagse sabeka kene eggilabet te eggimuwen te duma, wey egpakannekal eggimu para te keuyahan din. ¹² Emun ke egtumanen niyu sika, egtahuren kew te me etew ne kene egpalintutuu te Manama, wey kene kew salig te duma ne etew ke nekey ka keilangan niyu.

Ka peglibed te Magbebaye

¹³ Ne kuntee me suled, egkeupian key ne egkatahaan niyu ke nekey iya ka egkeyitabu te seeye se nammatey e, eyew kene kew eglungku iling te me etew ne ware egkapallateng. ¹⁴ Su puun te migpalintutuu ki ne namatey si Hisus wey neuyag ded man-e, egpalintutuu ki man-e ne timpu te peglibed din, igparuma red te Manama kandin seeye se migmalintutuu ne nammatey e. ¹⁵ † Seini ka igpangguhud ney kaniyu sumale te lalag te Magbebaye: sikanta se neuyag pad te peglibed din, kene ki iyan eggun-a te seeye se nammatey e. ¹⁶ Te seeye ne timpu, egpamaneug ka Magbebaye puun te langit ne egbalbalukan ka egmandu, duma te laheng te pangulu te panalihan wey duma te dahing te trumpita te Manama. Ne ka nenammatey ne migpalintutuu ki Kristu, egkewun-aan e egkeuyag. ¹⁷ Pegkapenga rue, sikanta se neuyag pad, egbatunen e duma kandan diye te gapun eyew egtemu te Magbebaye diye te aw-awangan. Puun due, egmekegduma kid e kandin te ware egtamanan. ¹⁸ Purisu pegbaggetey kew ka tagse sabeka pinaahi te seini ne pegpanulu.

5 Me suled, kenad e ne keilangan ne egsulat e pad kaniyu ke ken-u egkeyitabu ka peglibed te Magbebaye. ² †† Su nakanengneng kew e ne ka peglibed din egpekeiling te takawen ne egginguma te marusilem. ³ Egkeyitabu sika te timpu ne egkahi ka me etew, "Malinawen ka langun wey ware samuk." Piru due-rue ne egginguma diye te kandan ka karereetan ne egpekeiling te pegginguma te masakit ne eggaramen te eglesutan. Ne ware sabeka kandan ne egpakanalliya. ⁴ Piru sikaniyu mule me suled, kene kew e ne sakup te marusilem, purisu kene kew e egkeinu-inu ne egpekeiling te takawen ka peglibed te Magbebaye. ⁵ Su sikaniyu langun, sakup e te Manama wey duen kew e te malayag. Kene kid e ne me sakup ni Meibulan wey kenad ne due te marusilem. ⁶ Purisu, kene ki eglipereng iling te duma ne me etew ne imbalahad dan ka Manama, ke kene, keilangan ne egbantey ki wey egtigkel ne eggimu te mareet. ⁷ Su ka me etew, wey re iya eglipereng wey eg-iinum ke marusilem. ⁸ ‡ Piru sikanta se nalayahan e, keilangan ne egtigkel kid e eggimu te mareet. Igsaluub ta ka putew ne igdingding te kumeng ta ne iyan sika ka pegpalintutuu ta te Manama wey ka peggeyinawa ta te duma. Ne igsaluub ta man-e ka putew ne kalu ne igdingding te ulu ta ne iyan sika ka pegpallateng ta ne egluwasen ki te Manama. ⁹ Su ware ki himuwa te Manama eyew

† 4:15 1Kur 15:51-52. †† 5:2 Mat 24:43; Luk 12:39; 2Pid 3:10.
‡ 5:8 Isa 59:17; Ipi 6:13-17.

eglegparan, ke kene, eyew egkaluwas ki pinaahi te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu. ¹⁰ Migpeyimatey sikandin para kanta eyew eg-ugpe ki duma kandin te ware egtamanan, minsan ke namatey kid e wey ke neuyag pad te timpu te peglibed din. ¹¹ Purisu pabulus kew ka tagse sabeka ne egpabanasaley wey egpabulihy iling te innimu niyu kuntee.

Ka katammanan ne pegpanulu wey pegpangemusta

¹² Ne kuntee, me suled, eghangyu key kaniyu ne ilaa niyu seeye se me pangulu ne migpakannekal ne miggimu te himu te Magbebaya due te kaniyu. Sikandan ka egpangulu kaniyu wey ka egpanulu kaniyu.

¹³ Amaneyi niyu tahura sikandan wey geyinawei tenged te neyimu ran due te kaniyu. Keilangan ne pep-upianey kew.

¹⁴ Egbanasalan ney sikaniyu me suled, ne panpanayi niyu seeye se me pehulen, baggeta niyu seeye se me liyasan, bulihi niyu seeye se magguye ka pegpalintutuu, wey kene kew keubil te minsan hentew. ¹⁵ Kene niyu tuhuti ne due sabeka kaniyu ne egsuli te minsan hentew ne eggimu te mareet kandin, ke kene, pakannekal niyu ne meupiya layun ka eggimuwen niyu diye te tagse sabeka kaniyu wey diye te langun ne etew.

¹⁶ Kahale kew te langun ne timpu, ¹⁷ ampu kew layun, ¹⁸ wey pasalamati niyu ka minsan nekey ne egginguma

due te kaniyu, su seini ka pegbuut te Manama ne eggimuwen niyu te nasabeka due ki Kristu Hisus.

¹⁹ Kene niyu balabahi ka Panisingan te Manama, ²⁰ wey kene niyu lemeti ka guhuren te etew ne impa-nengneng te Manama. ²¹ Keilangan ne eg-el-elehan niyu ka langun ke malehet naa ne diye egpuun te Manama. Dawata niyu ka meupiya, ²² wey pakaddiyui niyu ka minsan nekey ne mareet.

²³ Ka Manama te keupianan ka egbulig kaniyu eyew egkeyimu kew ne matulus. Egtamengan din ka pegkeetew niyu, iling te panisingan niyu, suman-suman niyu, wey lawa niyu eyew ware igkarew-ey te timpu te peglibed te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu. ²⁴ Matinumanen ka Manama ne mig-alam kaniyu, wey eggimuwen din iya ke nekey ka ingkahi rin.

²⁵ Me suled, pabulus kew ampu kanami.

²⁶ Pegpangemusteey kew ka tagse sabeka te pegpawitew ne migpaheyinaweey kew. †

²⁷ Te ngaran te Magbebaya, egsuhu a kaniyu ne basaa niyu seini se sulat diye te langun ne migmalintutuu.

²⁸ Ka keupiya wey keyid-u ne egpuun te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu.

† *Te Grigu: matulus ne peggarek.*

2 Tisalunika

Igpewun-a

Ka seini ne sulat, insulat ni Pablu ne igpeendiye te punduk te migmalintutuu diye te Tisalunika (Me Himu 17:1-10). Napehes si Pablu ne eg-awe diye te Tisalunika tenged su due me Hudiyu ne neenenduenan te pegwali rin diye te kene ne me Hudiyu. Ne miggalin sikandin te Kurintu wey diye din sulata ka an-anayan wey ka igkarangeb ne sulat din te matig-Tisalunika.

Te seeye ne timpu, nalibeg ka migmalintutuu diye te Tisalunika su due pegpanulu ne nakasamuk kandan, su miglibed kun e ka Magbebaya ne si Hisu Kristu. Tenged su nalibeg e sikandan, imbalabahan ni Pablu ka sika ne pegpanulu pinaahi te pegpasabut din kandan te duen pad kasamuk wey karereetan ne egginguma te kene pad eglibed si Kristu. Ka eg-uyan due, sika se egkuntere ki Kristu ne kein-inuwan ne pangulu ne enggaran te "Etew ne Talag-apul te me balaud."

Impanulu ni apustul Pablu ne ka egbasa te seini ne sulat, keilangan ne egtanud-tanud te langun ne impanulu din kandan minsan pad te me keyirapan wey me peg-antus. Keilangan ne egpabulus sikandan ka eggimu para te keuyahan dan wey eggimu te meupiya, iling degma te innimu enni Pablu.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-2

Ka pegpasalamat enni Pablu te matig-Tisalunika wey ka peg-ampu dan 1:3-12

Ka pegpanulu meytenged te peglibed ni Kristu 2:1-17

Ka pegbanasal meytenged te peg-ampu wey te kene egpapepehul 3:1-15

Ka katammanan 3:16-18

1 † Sikeddiey si Pablu duma ki Silas wey ki Timutiya ka migpeuyan te seini ne sulat.

Egpangemusta key kaniyu due te Tisalunika ne migmalintutuu te Manama ne Amey ta wey te Magbebaya ne si Hisu Kristu.

² Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey wey te Magbebaya ne si Hisu Kristu, egkaangkem niyu.

Ka pegpasalamat wey peg-ampu ni Pablu

³ Keilangan ne layun key egpasalamat te Manama meytenged kaniyu me suled. Eleg iya ne egpasalamat key kandin, uya su amana migtulin ka pegpalintutuu niyu ki Kristu wey neehet ka peggeyinaweey niyu te tagse sabeka. ⁴ Purisu igpegpeggasal ney sikaniyu diye te me punduk te migmalintutuu ne egkeendiyaan ney. Igmangguhud ney kandan ka meytenged te pegpalintutuu niyu wey te peg-antus niyu te langun ne me pegbayad-bayad kaniyu wey me keyirapan ne eg-antusen niyu. ⁵ Seini ka palinneu ne matareng ka peggukum te Manama, su pinaahi te me keyirapan ne inantus niyu tenged kandin, eg-isipen kew ne likes ne egkasakup te peghari din. ⁶ Matareng iya ka Manama, uya su seeye se migaantus kaniyu, egpaantusen din degma. ⁷ Ne sikaniyu se imbayayaran, egpeyime-layen din duma kanami. Eggimuwen din seini te timpu ne egpakite e ka Magbebaya ne si Hisu ne diye egpu-

un te langit ne egdumaan te maresen ne me panalihan din. ⁸ Eggendini sikandin ne egkalingutan te hapuy ne egkanlabkanlab, wey eglegparan din seeye se ware nekeila te Manama wey ware migpalintutuu te Meupiya ne Panugtulen meytenged te Magbebaya ta ne si Hisu. ⁹ †† Eglegparan sikandan te kamatayen ne ware egtamanan wey igpepariyu e sikandan te Magbebaya wey kene dan e egpakakita te katelesan te karesen din. ¹⁰ Egkeyitabu kangkuwa sika te aldew te pegginguma te Magbebaya. Eglibed sikandin ne egdayanen wey egtahuren tenged te keet-etawan din ne iyan seeye se migpalintutuu wey migsalig kandin. Ne egpakalagkes kew e degma te seeye se egdayan kandin, uya su migpalintutuu kew ma te impanugtul ney kaniyu.

¹¹ Sika ka egpuunan ne layun key eg-ampu kaniyu. Egbuyen ney te Manama ta ne eg-isipen kew nikandin ne likes ne eg-alamen din. Ne eg-ampu key man-e ne pinaahi te geem din, egkatuman ka langun ne meupiya ne igkeupii niyu wey egkapenga ka langun ne eggimuwen niyu puun te pegpalintutuu niyu. ¹² Ne pinaahi due, egkarayan ka ngaran te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu tenged kaniyu, wey egkarayan kew degma tenged kandin. Egkatuman seini se langun puun te keupiya wey keyid-u te Manama ta wey te Magbebaya ne si Hisu Kristu.

† 1:1 Him 17:1.

†† 1:9 Isa 2:10.

Ka Etew ne Talag-apul te me balaud

2 † Kuntée, me suled, me yitenged te peglibed te Magbebeye ta ne si Hisu Kristu wey ka peglibulung ta te pegtemu kandin, ehangyu key kaniyu ² ne kene kew mahaan kabantali wey kalaggew ke due egkarineg niyu ne migginguma kun e ka peglibed te Magbebeye. Minsan ke egkahi pad sikandan ne im-palalag kun seeye se Panisingan, wey ke narineg dan naa, wey ke sulat naa ne kayi kun egpuun te kanami. ³ Kene kew paakal te minsan hentew te minsan nekey ne paahi. Su kene egginguma ka sika ne Aldew ke kene pad egkeyitabu ne egkansasian ne pegsupak te me etew diye te Manama, wey te kene pad egpakita ka Etew ne Talag-apul te me balaud ne tapey e ne natagne ne egpekeendiye te karereetan. ⁴ †† Egkuntereen din ka in-ila te me etew ne me manama ran wey ka langun ne egsimbeen dan wey egpeila ne sikandin ka labew te seeye se egsimbeen dan. Ne eg-pinnuu sikandin diye te timplu te Manama wey eg-angken ne sikandin ka Manama.

⁵ Ware niyud nasuman-suman ne impangguhuran kud sikaniyu kayi te duen e pad te kaniyu? ⁶ Nakataha kew e kuntée ke nekey ka nakabalabag kandin eyew wey en iya sikandin egpakita ke kandin e ne timpu. ⁷ Te seini ne timpu, migweil e te heles de kayi te kalibutan ka geem te peggimu te mareet, piru duen pad iya sika se nakabalabag kuntée. Sikan naa, ke eg-paaween e sika, ⁸ † henduen pad ne egpakita ka Etew ne Talag-apul te me balaud piru egdereetan sikandin te Magbebeye ne si Hisu pinaahi te geyinawa rin ne egpuun te be-be din wey eggimatayan din pinaahi te katelesan te peglibed din. ⁹ †† Piru te kene pad eggimatayan ka Etew ne Talag-apul te me balaud, egbe-hayan sikandin ni Meibulan te geem te peggimu te langun ne klasi te me palinneu wey me kein-inuwan. ¹⁰ Eggamiten din ka minsan nekey ne klasi te mareet eyew egkaakalan ka me etew ne egpekeendiyad e te karereetan. Egkareetan sikandan tenged su ware dan geyinawei ka kamalehetan ne iyan egpakuwas kandan. ¹¹ Ne tenged kayi, amana palimbungi sikandan te Manama eyew egpalintutuu sikandan te me ubat, ¹² wey eyew egkewukuman ka langun ne ware migpalintutuu te kamalehetan su nahale ne eggimu te sale.

Ka in-alam te Manama ne egkaluwas

¹³ Piru me suled ne inggeyinawaan te Magbebeye, keilangan ne layun key egpasalamat te Magbebeye me yitenged kaniyu, uya su tapey kew e alama te Manama ne egkaluwas pinaahi te pegmatulus kaniyu te Panisingan te Manama wey pinaahi degma te pegpalintutuu niyu te kamalehetan. ¹⁴ Seini ka egpuunan ne in-alam kew nikandin pinaahi te Meupiya ne Panugtulen ne impangguhud ney kaniyu, su eyew egkataran kew te katelesan te Magbebeye ta ne si Hisu

† 2:1 1Tis 4:15-17. †† 2:4 Dan 11:36; Isi 28:2. ‡ 2:8 Isa 11:4.
 †† 2:9 Mat 24:24.

Kristu. ¹⁵ Purisu me suled, lig-en kew wey tantanuri niyu ka langun ne impanulu ney wey ke insulat ney naa kaniyu.

¹⁶ Ne kuntée, ka Magbebeye ta ne si Hisu Kristu wey ka Manama ne Amey ta ka egbagget kaniyu wey ka egbehey kaniyu te kanekal eyew layun ne meupiya ka eggimuwen niyu wey ka eglalohen niyu. Su ka Manama ne miggeyinawa kanta, ka migbagget kanta te ware egkatamanan wey ka migbehey kanta te me-upiya ne egkapallateng pinaahi te keupiya wey keyidurin.

Ampui key nikaniyu

3 Te katammanan me suled, ampui key nikaniyu ne mahaan de egpekeempet ka lalag te Magbebeye wey egtahuren sika te me etew iling te neyitabu due te kaniyu. ² Iampu niyu degma ne egpangabangan key te Manama puun te makasesale wey maddeet ne me etew su kene nahud ne langun ne etew ne migpalintutuu te lalag din.

³ Piru matinumanen ka Magbebeye. Eglig-enen kew nikandin wey egtamengan kew puun te ahalen te me busew. ⁴ Meyitenged kaniyu, migsalig key te Magbebeye ne eggimuwen niyud e ka insuhu ney kaniyu wey egpabulus kew ka eggimu due.

⁵ Ne ka Magbebeye ka egtimul te pegsabut niyu te geyinawa te Manama wey te peg-antus ni Kristu.

Ka pegpaney-paney me yitenged te me pehulen

⁶ Ne kuntée me suled, egsuhu key kaniyu pinaahi te ngaran te Magbebeye ta ne si Hisu Kristu, ne pariya kew te minsan hentew ne me suled ta ne me pehulen ne ware mig-ikul te pegbebatasan ne impanulu ney kaniyu. ⁷ Su sikaniyu mismu, nakanengneng e te keilangan ne eg-ikul kew kanami, su ware key migpa-pepehul te duen key pad te kaniyu. ⁸ Ware key migdawat te egkakeen ne egpuun te minsan hentew ke kene ney egbayaran, piru migpakanekal key miggimu te maaldew wey marusilem eyew kene egkabehatan ka minsan hentew kaniyu. ⁹ Innimu ney sika su eyew egkeyimu key ne panunggilingan niyu, minsan due perem katenged ney ne egbuyu kaniyu te keilanganen ney. ¹⁰ Te timpu ne duen key pad te kaniyu, insuhu ney e sikaniyu ne kene egpakeenen ka minsan hentew ne kene egkeupian ne eggimu.

¹¹ Nalalag ney seini tenged su nakarineg key te duen kun me дума niyu ne me pehulen wey ware kun lein ne innimu ran ke kene ka pegpangilabet te himu te дума. ¹² Purisu, te ngaran te Magbebeye ne si Hisu Kristu, egsuhuen ney wey egbaggeten ney sikandan ne egpakanekal ne eggimu te kandan ne himu wey egpammitew te kandan ne keuyahan. ¹³ Ne sikaniyu me suled, kene kew kapeleyi ne eggimu te meupiya.

¹⁴ Ke due minsan hentew ne kene egtuman te inlag ney te seini ne sulat, tantanuri niyu sikandin wey kene kew дума-ruma kandin eyew egkeyilew sikandin.

¹⁵ Piru kene niyu sumsumana ne kuntere niyu

sikandin, ke kene, panpanayi niyu sikandin isip suled niyu te pegpalintutuu.

Ka pegpanaha-taha

¹⁶ Ne ka Magbebaye te keupianan ka egbehey kaniyu te keupianan te langun ne timpu wey te minsan nekey ne paahi. Ka Magbebaye ka egduma kaniyu langun.

¹⁷ Ne kuntee, sikeddiey e, si Pablu, ka mig-oney-oney ne migsulat te seini ne pegpangemusta. Iling kayi ka pegpirma ku wey ka paahi ku te pegsulat te langun ne me surat ku.

¹⁸ Ka keupiya wey keyid-u te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu.

1 Timutiyu

Igpewun-a

Si Timutiyu, sabeka ne Kristuwanen ne diye egpuun te Asya. Hudiyu ka iney rin ne Grigu mule ka amey rin. Tenged su nakita ni Pablu ne malehet ka pegpalintutuu ni Timutiyu, innimu rin sikandin ne дума rin wey batebate din te pegwali wey te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen (Me Himu 16:1-3). Ne ka Ipisu iya ka sabeka ne lungsud ne miggendiyaan dan. Ne diye ihaat ni Pablu si Timutiyu eyew iyan eg-uyan te migmalintutuu. Te bayew e naluhey si Timutiyu diye te Ipisu, migsulatan e sikandin ni Pablu. Me tatelu ne pulu (30) buwa ka idad ni Timutiyu te seeye ne timpu.

Due tatelu ne tuyu te seini ne surat ni Pablu ki Timutiyu:

1) Ka an-anayan ne tuyu ni Pablu, migpaney-paney sikandin meytenged te kene ne malehet ne pegpanulu diye te punduk te migmalintutuu. Ka seini ne pegpanulu, nenekegsewug e te me suman-suman te me Hudiyu wey te kene ne me Hudiyu. Su sumale kandan mareet ka seini se kalibutan ne mig-ugpaan ta. Ne wey kun de egkaluwas ka etew ke due katuenan din wey kene egpangeen te дума ne klasi te egkeenen wey kene degma eg-asawa. Migpanulu si Pablu ne kene ne malehet sika.

2) Migpanulu man-e ka seini ne surat meytenged te peg-uyan te punduk te migmalintutuu wey te pegsimba. Insurat kayi ka eleg ne egbatasanen te sabeka ne pangulu te migmalintutuu, te talagbulig te migmalintutuu wey te дума ne migmalintutuu ne me balu wey me uripen.

3) Te katammanan, migtambahan din si Timutiyu ke egmenuwen ne egkeyimu ne meupiya ne suluhuanen ni Hisu Kristu, wey meytenged te katungdanan din diye te me Kristuwanen.

Ka nasurat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-2

Ka pegpanulu meytenged te punduk te migmalintutuu wey te me pangulu 1:3-3:16

Ka pegpanulu ki Timutiyu meytenged te himu rin 4:1-6:21

¹ Sikeddiy si Pablu ka migpeuyan te seini ne surat. Apustulis a ni Kristu Hisus tenged te suhu te Manama ne Manluwas ta wey ni Kristu Hisus ne egtengtangan ta. ²† Egpangemusta a keykew Timutiyu te in-isip ku ne malehet ne anak ku te pegpalintutuu. Ka keupiya, keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey ta wey ni Kristu Hisus ne Magbebaye ta, egkaangkem niyu.

Ka pegpeangkem te pegpanulu te kene ne malehet

³ Pabulus ka ugpe diye te Ipisu, iling te hangyu ku dengan keykew te peggendiye ku te Masidunya, eyew egkasaparan nu ka me etew ne egpanulu te kene ne malehet. ⁴ Nangeni nu degma sikandan ne kene egshipe te me gungutanen wey me itulan te me kabuybuyahan. Egpakasamuk de seini, wey kene egpakabulig ne egkatuman ka planu te Manama ne egkanengnangan de pinaahi te pegpalintutuu ta. ⁵ Iyan tuyu te seini se suhu ku ne egpaheyinaweey sikandan ne egligkat te malinis ne pusung dan, te malinis ne kunsinsya ran, wey te malehet ne pegpalintutuu ran. ⁶ Due me etew ne nakasuwey e due, wey nasi e ne egpakig-apul te ware karuan ne apulanan. ⁷ Egkeupian perem sikandan ne egkeyimu ne talagpanulu te

† 1:2 Him 16:1-3.

Balau te Manama, piru ware sikandan nakasabut ke nekey ka impanlalag dan, wey ke nekey ka impanulu dan te mapahetpet.

⁸ Nakanengneng ki ne meupiya ka Balau ni Muwisik ke eleg ka peggamit kayi. ⁹ Nakanengneng ki degma ne ware himuwa te Manama ka Balau para te me etew ne matareng, ke kene, para te seeye se egsupak, seeye se apulen, seeye se me etew ne kene eg-ikul te Manama, seeye se me makasesale, seeye se ware me tuluuwen, seeye se me hubabeen te Manama, wey seeye se egmangimatey minsan te amey wey iney ran.

¹⁰ Ne lagkes en iya seeye se egpeyilabetey ne kene ne alunggun, seeye se me lukes ne eg-ealig te iling dan ded, seeye se egpandakep te me etew, seeye se me ubaten, seeye se egpamalehet te ubat, wey seeye se langun ne kene egtuman te malehet ne pegpanulu.

¹¹ Ne ka sika se malehet ne pegpanulu, diye egpuun te Meupiya ne Panugtulen ne tetelesi ne impiyal keddi te Manama †† ne eleg ne egsayeen.

Ka pegpasalamat ni Pablu te keyid-u te Manama

¹² Egpasalamat a ki Kristu Hisus ne Magbebaye ta ne iyan migbehey keddi te keseg para te seini se himu ku.

†† Wey ke: puun te Meupiya ne Panugtulen meytenged te katesan te Manama ne impiyal keddi

Su in-ila a nikandin ne egkasalihan, wey in-alam a nikandin ne egkeyimu ne suluhuanen din. ¹³† Ne min-san ke imbaley-baley ku, imbaybayaran ku, wey in-lemetan ku dengan ka migmalintutuu kandin, piru ingkeyid-u e red nikandin tenged su ware e pad migpalintutuu dengan kandin wey wara a nakataha te mareet ka hinimuwan ku. ¹⁴ Amana ne dakel ka keyid-u keddiey te Magbebaya ta, su imbehayan a nikandin te pegpalintutuu wey te geyinawa ne kayi te kanta pinaahi te pegsabeka ta ki Kristu Hisus. ¹⁵ Leleheti iya ka lalaha wey likes ne egdawatun wey egpalintutuuwan: miggendini si Kristu Hisus te ampew te tane eyew te pegluwas te makasesale—ne sikeddiey iya ka subla ne makasesale. ¹⁶ Piru seini ka egpuunan ne ingkeyid-u a te Manama su eyew igpakapakita ni Kristu Hisus ne kene iya ne uubilen sikandin keddiey te subla ne makasesale. Innimu rin sika eyew egkeyimu a ne panunggilingan te seeye se egpalintutuu wey egpalig kandin wey egdawat te umul ne ware egtamanan. ¹⁷ Na, kandin de iya te Hari ne ware egtamanan, ware kamatayan, kene egkakita, wey sabsabeka ne Manama ka langun ne pegtahud wey katelesan te ware egtamanan. Malehet iya.

¹⁸ Anak ku ne Timutiyu, seini ka igpanulu ku keykew sumale te intagne dengan te prupita meytenged keykew, su emun ke eg-ikulen nu seini, egpakasukul ka taman te egkeyimu nu †† te seeye se egpakig-apul te kamalehetan. ¹⁹ Sikan naa, heheta nu ka pegpalintutuu nu, wey ay-ayari nu ne malinis ka kunsinsya nu. Due me etew ne imbalahad dan ka kunsinsya ran, sikan naa ka nareetan dan ka pegpalintutuu ran, ²⁰ iling ki Himiniyu wey ki Alihandru. Impiyal kud e sikan dan te geem ni Meibulan eyew egkapanulu sikandan ne kenad egbaley-baley te Manama.

Ka meytenged te pegsimba

2 Purisu, hun-a te langun, eghangyuen ku sikaniyu ne ampu kew, buyua niyu te Manama ka keilangan te langun ne etew, wey pasalamati niyu sikandin. ² Iampu niyu degma ka me Hari wey ka langun ne due katenged eyew egmalinawen wey ware samuk te pegugpe ta wey eyew egpekeikul ki te Manama te eleg ne pegbebatasan. ³ Meupiya sika se peg-ampu wey egpakapahale te Manama ne Manluwas ta, ⁴ su igkeupii rin ne egkaluwas ka langun ne etew wey egpakataha te kamalehetan. ⁵ Su sabeka re ka Manama, wey sabeka re degma ka tigpataliware te Manama wey te me etew, ne ka sika ne etew, si Kristu Hisus. ⁶ Imbehey rin ka umul rin eyew te peglekat te langun ne etew puun te sale dan. Sika ka migpamalehet te eleg ne timpu ne egkeupian ka Manama ne egkaluwas ka langun ne etew. ⁷‡ Sikan naa ka in-alam a ne apustulis wey talaganulu te kene ne Hudiyu eyew te pegwali meytenged te pegpalintutuu wey te kamalehetan. Leleheti iya seini se inlalag ku, kene ne ubat.

† 1:13 Him 8:3; 9:1-30. †† Te Grigu: egbubunu ka te meupiya ne pegbubunu. ‡ 2:7 2Tim 1:11.

⁸ Purisu, emun ke egsimba kew, igkeupii ku ne eg-ampu ka me lukes, piru keilangan ne ware sale dan te pegkayew ran te me belad dan, wey ware pegkabelu diye te pusung dan wey ware samuk.

⁹‡ Ne ka me malitan degma, igkeupii ku ne eleg ka peggimmimasad dan ne kene egkasublaan wey kene egpapitew-pitew te mahal ne kumbale dan, balieg dan, wey te pegpanahu-tahu te bulbul dan. ¹⁰ Su ka me malitan ne mig-angken ne migpamakey te Manama, egkeyimu ne mateles pinaahi te meupiya ne himu ran. ¹¹ Keilangan degma ne egkateu sikandan ne egpeeneng-eneng diye te kalibulungan wey egparumapura te seeye se egpanulu kandan. ¹² Kene ku igtuhut ne egpanulu wey ke egbuutan naa te malitan ka lukes. Keilangan ne egpeeneng-eneng de sikandin. ¹³‡ Su si Adan ka an-anayan ne innimu te Manama, ne henden duen pad si Iba, ¹⁴‡‡ wey kene ne si Adan ka naakalan, ke kene, ka malitan wey nakasupak sikandin te suhu te Manama. ¹⁵ Piru ka me malitan, egkaluwas ded pinaahi te pegpalelesut ke egpabulus sikandan te pegpalintutuu ran, peggeyinawa ran, pegkamatulus dan, wey kene sikandan egpalihe-lihe.

Ka pegbebatasan te pangulu te migmalintutuu

3 Malehet iya ka lalaha ne eggenendue: ke due lukes ne egkeupian ne egkeyimu ne pangulu te migmalintutuu, meupiya naa ne himu ka igkeupii rin. ²‡‡ Sikan naa, ka pangulu te migmalintutuu, keilangan ne ware igkarew-ey kandin. Keilangan ne sabeka re ka asawa rin, egpakatigkel sikandin, maheteng ka suman-suman din, meupiya se pegkeetew rin, maalalumama sikandin, wey egkateu ne egpanulu. ³ Keilangan ne kene ne talewubug sikandin, kene egpanlampes, wey kene ne apulen, ke kene, mapariralemen sikandin. Keilangan ne kene sikandin ne eeyamen te seleppi. ⁴ Keilangan ne meupiya ka peg-uyan din te pamilya rin eyew egpalintutuuwen wey layun egtahura sikandin te me anak din. ⁵ Su ke due etew ne kene egkateu ne eg-uyan te pamilya rin, egmenuwen din naa te egtanggu ka migmalintutuu te Manama? ⁶ Keilangan ne kene ne iyam pad sikandin migpalintutuu, su kema ke igpakapaambug din ka dakel ne katungdanan din, ne egkataman, eglepparan e sikandin iling te peglepad te ahalen te me busew. ⁷ Keilangan man-e ne meupiya ka pegkeetew rin diye te isip te me etew ne kene egpalintutuu su eyew ware egpakarew-ey kandin wey kene egkasahilut te ahalen te me busew.

Ka pegbebatasan te talagbulig te migmalintutuu

⁸ Ne iling ded degma ka me talagbulig te migmalintutuu, keilangan ne talahuren sikandan, egkasalihan, kene ne talewubug, wey kene ne eeyamen te seleppi. ⁹ Keilangan ne egpakannekanan dan te eggen-gen ka kamalehetan ne impataha te Manama, wey keilangan

‡† 2:9 1Pid 3:3. ‡‡ 2:13 Hin 2:7; Hin 2:21-22. ‡‡† 2:14 Hin 3:1-6. ‡‡‡ 3:2 Tit 1:6-9.

ne eg-ugpe sikandan ne malinis se kunsinsya. ¹⁰ Te kene pad egkeyimu sikandan ne talagbulig te migmalintutuu, keilangan ne eg-ug-ugsiyen pad ka pegbe-batasan dan. Ne emun ke ware iya igkarew-ey diye te kandan, egkaayun e ne egkeyimu sikandan ne talagbulig te migmalintutuu. ¹¹ Ne iling naan ded degma te me asawa ran. Keilangan ne talahuren degma sikan-dan, kene ne id-iranen, egpakatigkel te pegkeetew ran, wey egkasalihan te langun-langun de iya. ¹² Ne timul pad due, ka talagbulig te migmalintutuu, keilangan ne sabeka re ka asawa, wey meupiya ka peg-uyan din diye te langun ne sakup te pamilya rin. ¹³ Ne seeye se talagbulig te migmalintutuu ne meupiya se eggimuwen, egkatahud iya wey ware degma kaaldekan te pegpangguhud meyitenged te pegpalintutuu ran ki Kristu Hisus.

Ka pegpataha te Manama te kamalehetan

¹⁴ Eggenduen a perem te keykew te mahaan, piru tenged su egkaangge e buwa, egsulaten ku naan de seini se igpanulu ku keykew eyew egpakataha ka ke nekey ka eleg ne egbatasanen ta te me anak te Manama. Sikanta se migmalintutuu ka sakup te manekal ne Manama, ne emun ke igpeiling ta ka kamalehetan te baley, sikanta iya ka pes-ek wey pabunsuran te kamalehetan. ¹⁶ Ware egpekewubabe ne subla ne keininuwan ka seini se kamalehetan ne impataha te Manama meyitenged ki Kristu:

Neyimu si Kristu ne etew,
wey impamalehetan te Panisingan ne egpakapahale sikandin te Manama.
Nakita sikandin te me panalihan,
ne inwali e diye te me nasud,
ne impalintutuuwan e te me etew kayi te ampew te tane,
wey imbatun e te Manama diye te langit.

Ka me talagpanulu te kene ne malehet

4 Piru, klaru ka ingkahi te Panisingan te Manama ne due me etew ne eg-engked te kamalehetan te mewuri ne timpu, su iyan dan e egpalintutuuwan ka ubaten ne me busew wey ka igpanulu dan. ² Igpanulu sika te me etew ne ubaten wey egmapitew-pitew re, wey ware † me kunsinsya. ³ Ingkenaan dan ka me etew ne eg-asawa wey egkeen te keenen ne igkene dan. Piru sikanta se migmalintutuu, nakataha kid e te malehet. Innimu te Manama ka keenen eyew egpakakeen ki due duma te pegpasalamat. ⁴ Su ka langun ne in-nimu te Manama, meupiya wey ware igkarew-ey, ke kene, keilangan ne egdawaten ta ka langun duma te pegpasalamat, ⁵ tenged su in-isip e sika te Manama ne malinis pinaahi te lalag din wey te peg-ampu.

Ka meupiya ne suluhuanen ni Kristu Hisus

⁶ Meupiya ka ne suluhuanen ni Kristu Hisus ke igpanulu nu seini se insulat ku te me suled ta. Ne taheed te

† Te Grigu: *naluwasan*.

egpanulu ka kandan, egmanekal ka degma pinaahi te kamalehetan wey te meupiya ne pegpanulu ne in-ikul nu. ⁷ Piru pariyu ka te gungutanen ne egpakasupak te Manama wey ware karuan. Ne basbasa nu ka peg-keetew nu te peg-ikul te Manama. ⁸ Due deisek ne karuan ke egpamanekalen ta ka lawa ta. Piru emun ke egpamanekalen ta ka peg-ikul ta te Manama, amana ki iya egkabulih te minsan nekey ne paahi, tenged su due egkarawat ta ne ig-unag kuntee wey minsan keureme. ⁹ Malehet iya ka lalahren ku, wey likes iya ne egdawaten wey egpalintutuuwan. ¹⁰ Sika ka egpuunan ne eglasey-lasey ki wey egpakanekal, tenged su egpallatang ki te manekal ne Manama. Sikandin ka Man-luluwas te langun ne etew, labi en iya seeye se egpalintutuu wey egsalig kandin. ¹¹ Ipanulu nu naa seini ne pegpanulu wey ipatuman nu.

¹² Kene nu ituhut ne due egdali-di keykew puun su bate ke pad, ke kene, himuwa nu ka pegkeetew nu ne panunggilingan diye te migmalintutuu pinaahi te peglalag-lalag nu, te pegbebatasan nu, te peggeyina-wa nu, te pegpalintutuu nu, wey te malinis ne pusung nu. ¹³ Taheed te kene e pad egpekeendue te keykew, pabulus ka te pegbasa te Kasulatan diye te libulunganan, te pegwali, wey te pegpanulu. ¹⁴ Kene nu balahara ka katuenan ne imbehey keykew te Panisingan te Manama ne narawat nu pinaahi te pegpangguhud te impanengneng te Manama te timpu ne intel-eban ka te belad te me igbuyag te migmalintutuu. ¹⁵ Keilangan ne eggimuwen nu iya seini wey pakannekali nu su eyew egkakita te langun ka pegtulih te katuenan nu. ¹⁶ Tantanuri nu ka batasan nu wey ka pegpanulu nu. Pabulus ka tuman te seini ne pegpanulu ku su eyew pinaahi rue, egkaluwas ka wey seeye se egpammineg keykew.

Ka tambag meyitenged te balu, te pangulu te migmalintutuu, wey te me uripen

5 Kene nu dew-aya ka lukes ne buyag-buyag e keykew, ke kene, tambahi nu re sikandin ne iling te amey nu. Ne ka bate-bate pad ne me lukes, tambahi nu re sikandan iling te suled nu. ² Ne meyitenged te buyag e ne me malitan, tambahi nu re sikandan iling te iney nu. Ne seeye se me bate-bate pad ne malitan, tambahi nu re sikandan iling te atebey nu te ware peg-ealig.

³ Tahura nu wey ipatanggu nu ka me balu ne malitan ne warad egkasalihan. ⁴ Piru ke duen pad anak wey ke apu naa te balu, keilangan ne egpakasabut sikandan ne ka an-anayan ne katungdanan dan isip migpa-makey te Manama, sika se pegtanggu te iney wey amey ran wey me apu dan eyew mahabayad kandan, tenged su sika ka egpakapahale te Manama. ⁵ Ka balu ne malitan ne migsabsabeka naan de, iyan din de egpallatangan ka Manama, ne aldew wey marusilem, eg-ampu sikandin wey egpabulig te Manama. ⁶ Piru ka balu ne iyan din de eggimuwen ka igkeupii rin, hendue te migpatey e sikandin minsan ke manekal pad ka lawa rin. ⁷ Ipatuman nu seini te migmalintutuu eyew

ware igkarew-ey kandan. ⁸ Piru seeye se kene egtangu te karumaan din, labi en iya ka kandin mismu ne pamilya, mig-inniyug e te kamalehetan wey subla pad ne mareet sikandin du te seeye se kene egpalintutuu te Manama.

⁹ Ipanlista niyu ka me balu ne malitan puun te henem e ne pulu (60) se idad ne keilangan te bulig niyu, seeye se ware migpanlibug wey ware mig-engked te asawa rin. ¹⁰ Keilangan ne meupiya ka pegkeetew ran tenged te meupiya ne himu ran: meupiya ka pegtangu ran te me anak dan, maal-alumama sikandan, migtangu ^{††} te keet-etawan te Manama, migbulig te neyirapan, wey maahet ne miggimu te minsan nekey ne meupiya.

¹¹ Piru kene niyu ilista ka me balu ne bate-bate pad tenged su suble e ka igkeupii te lawa ran du te pegpa-makey ran ki Hisus. Su emun ke amana pad egkeupian sikandan ne egbalew-balew eg-asawa, egkabalalahad dan e si Kristu. ¹² Ne emun ke eggimuwen dan sika, eggukuman e sikandan tenged su ware sikandan migtuman te saad dan ne kenad egbalew-balew eg-asawa. ^{†13} Ne kene de ne sika, egpapepehul man-e sikandan wey iyan dan naan de egpulangan ka egpanumbaley. Ne kene de ne sika su egmanesalupet e degma sikandan wey eggilabet te himu te дума, wey egmanlalag te kene ne meupiya. ¹⁴ Purisu, egtambahan ku ka me balu ne bate-bate pad ne eg-asawa red iya egbalew-balew, eg-eanak, wey egtangu te pamilya ran, su eyew kene egpakalalag te mareet ka egkuntere kanta. ¹⁵ Su duen en iya me balu ne malitan ne nakasuwey e te pegpalintutuu ran wey mig-ikul e ki Meibulan.

¹⁶ Ke due malitan ne migpalintutuu, ne due me karumaan din ne balu, keilangan ne sikandin ka egtangu kandan eyew kene egkabehatan ka дума rin ne migmalintutuu te pegtangu kandan. Te iling due ne paahi, egpakatanggu pad ka дума ne migmalintutuu te seeye se me balu ne warad iya egkasalihan.

¹⁷ Ke due me igbuyag diye te punduk te migmalintutuu ne meupiya se peg-uyan, likes sikandan ne egtahuren wey egbayaran te malehet, labi en iya seeye se eglasey-lasey ne egwali wey egpanulu. ¹⁸ ^{††} Su nasulat diye te Kasulatan ne miggenendue, "Kene nu pungesa ka be-be te baka ke igdiriek sikandin," wey "Seeye se egtrabahu, eleg iya ne egbayaran." ¹⁹ ^{††} Kene nu pammineha ke due sumbung meytenged te igbuyag te punduk te migmalintutuu, angin e ke due daruwa wey ke tatelu naa ne talagpamalehet. ²⁰ Seeye se egpabulus eggimu te sale, sapari nu diye te tangkaan te langun ne migmalintutuu eyew egkaalde e ka me дума ran ne eg-ikul kandan.

²¹ Egsuhuen ku sikeykew kayi te tangkaan te Manama wey ni Kristu Hisus wey te matulus ne me panalihan, ne tumana nu seini se pegpanulu ku te ware pegpalapig. Kene ka palapig te minsan hentew. ²² Kene ka

gaan-gaan behey te katenged diye te etew isip pangu-lu te migmalintutuu pinaahi te pegtel-eb te belad nu, su kema ke egkaalak ka te sale te дума nu. Ke kene, keilangan ne diyu-diyu ka te mareet.

²³ Ne puun su malasi ka egderalu, kene de ne weyig elina nu te eg-inum, ke kene, inum ka te deisek de ne binu para te getek nu.

²⁴ Due me sale te дума ne me etew ne kene igpekeeles, wey egkanengnengan sika te дума minsan ware pad eg-ugsi-ugsi kandan. Piru due me sale te дума ne wey e egkanengnengi ke mewuri e. ²⁵ Ne iling degma due ka meupiya ne himu te etew su mahaan egkanengnengi. Ne minsan ke kene ne mahaan egkanengnengi, piru kene igpekeeles te egkaluhey.

6 Na, meytenged te me uripen ne migmalintutuu, keilangan ne eg-isipen dan ne likes ka me ahalen dan ne egtahuren eyew kene egkabaley-baley ka ngaran te Manama, wey ka pegpanulu ta. ² Ne seeye se me uripen ne due me ahalen ne migpalintutuu, keilangan ne kene dan egde-deehen ka me ahalen dan tenged su talaari sikandan due ki Kristu. Ke kene, keilangan ne seeye se me uripen, nasi eggimu te subla pad ne meupiya, su seeye se egkabulihan pinaahi te himu ran, дума ran ne migmalintutuu ne inggeyinawaan dan.

Ka kene ne malehet ne pegpanulu wey ka malehet ne karatuan

Ipanulu nu wey ipatuman nu seini kandan. ³ Ke due etew ne egpanulu te egpakasuwey kayi, wey ke kene egdawat te malehet ne lalag te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu wey te pegpanulu meytenged te peg-ikul te Manama, ⁴ egpaambug de sikandin wey ware katue-nan din. Amana sikandin egkeupian ne egpakig-apul wey egsesamuk te ware karuan meytenged te kaluwasan te me lalag. Ne sika ka egpuunan te pegkeimma, ehethanan, peg-iran-iran, pegbayung te mareet, ⁵ wey ka ware tamanan ne kasamuk dan. Sika ka batasan te me etew ne kene ne eleg se pegsuisuman-suman, wey migleke e te kamalehetan. Kahiyan dan ne egkaratu kun sikandan ke eg-ikul te Manama.

⁶ Piru ka karatuan ta mule, iyan sika se peg-ikul ta te Manama дума te pegkabennali ta te minsan nekey ne egkeula-ula ta. ⁷ Su ware inuayan ta kayi te ampew te tane te peglesut ta, wey ware degma egkeuyan ta te pegpatey ta. ⁸ Purisu, keilangan ne egkabennalan ki ke egpakakeen ki wey ke egpakakukumbale ki. ⁹ Piru seeye se egkengeupian ne egkaratu, mahaan egkatintal wey egkasahilut te masulug ne igkeupii ran ne mareet wey ware karuan. Ne sika ka egpekeuyan kandan diye te karereetan wey ka egpakaparusa kandan te ware egtamanan. ¹⁰ Su ka peggeyinawa te seleppi ka egpuunan te langun ne klasi te mareet. Ne tenged due, ka дума ne me etew ne amana egkeeyami te seleppi, egpakasuwey e te kamalehetan wey sesakiti ka pusung dan te masalig ne igkalaggew ran.

[†] Te Grigu: asawa te sabeka ne lukes. ^{††} Te Grigu: miglu-luan ka me paa. [‡] Te Grigu: ka an-anayan ne saad dan. ^{††} 5:18 Diy 25:4; 1Kur 9:9; Mat 10:10; Luk 10:7. ^{††} 5:19 Diy 19:15.

Ka pegpanulu ni Pablu ki Timutiyu

¹¹ Piru sikeykew mule Timutiyu, suluhuanen ka te Manama. Sikan naa pariyui nu sika se langun wey pakannekali nu ne egkeyimu ka ne matareng, eg-ikul te Manama, eglig-en te pegpalintutuu, eggeyinawa te дума, eg-antus, wey maayad-ayad te дума.

¹² Himuwa nu ka taman te egkeyimu nu meyitenged te pegpalintutuu nu, iling te etew ne eglungkesu, su eyew egkakuwa nu ka unag ne umul ne ware egtamanan. Su in-alam ka te Manama eyew egpakakuwa te sika ne umul te timpu ne mig-angken ka diye te tangkaan te sesalihi ne talagpamalehet, ne migpalintutuu wey migsalig kad te Magbebaye ne si Hisus. ¹³ † Kayi te tangkaan te Manama ne iyan egbehey te umul te langun-langun de iya, wey kayi te tangkaan ni Kristu Hisus ne migpangguhud te kamalehetan diye te ki Punsiyu Pilatu, egsuhu a keykew ne ¹⁴ tumana nu ayayari ka insuhu keykew su eyew ware egpakarew-ey keykew taman te pegginguma te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu ¹⁵ ne igpakita te eleg iya ne timpu te egsayeen wey sabsabeka ne talagmandu. Sikandin ka Hari te langun ne me Hari, wey ka Ahalen te langun ne ahalen. ¹⁶ Sikandin de ka ware kamatayen, wey ka migugpe te malayag ne egpakasilang ne kene egka-

† 6:13 Huw 18:37.

paraniyan, wey ware de due etew ne nakakita wey egpakakita kandin. Kandin de iya ka langun ne pegtahud wey ka pegmandu te ware egtamanan. Malehet iya.

¹⁷ Meyitenged te me etew ne meyaman kayi te ampew te tane, panpanayi nu sikandan ne kene egpaambug wey kene egsalig te karatuan dan ne mahaan de egkaawe. Ke kene, keilangan ne ka Manama re ka egsalihan dan ne iyan egbehey kanta te ware pegkanuhun te langun ne igkahale ta. ¹⁸ Panulua nu sikandan ne eggimu te meupiya, su iyan malehet ne karatuan. Keilangan man-e ne matumpis sikandan wey mabehey-behey diye te дума. ¹⁹ Te iling due ne paahi, egpakalilimud sikandan te karatuan dan diye te langit ne egpekeiling te malig-en ne pabunsuran te egpallatengen dan keureme, su eyew egpakaangken sikandan te malehet ne umul.

²⁰ Na, Timutiyu, tantanuri nu ka impiyal te Manama keykew. Pariyu ka te me guhud ne ware karuan ne egpakasupak te Manama, wey ka egpakig-apul man-e te sika se egkahiyen te дума ne katuenan kun piru kene bes ne malehet. ²¹ Due дума ne mig-ikul te sika ne katuenan, piru egpakasuwey sikandan te kamalehetan.

Ka keupiya wey keyid-u ne egpuun te Manama, egkaangken niyu.

2 Timutiyu

Igpewun-a

, diye din sulata te Ruma te timpu ne naprisu sikandin tenged te pegwali rin meytenged ki Hisu Kristu. Inhangyu ni Pablu si Timutiyu ne egpeendiyeen te kandin te kene pad sikandin eggimatayan. Ne si Timutiyu, diye pad sikandin te Ipisu ka egpanulu te migmalintutuu.

Kayi te seini ne sulat, intambahan ni Pablu si Timutiyu ne eglig-en eyew egpakaantus sikandin ne egwali wey eggimu te impeyimu te Manama kandin minsan taliware te me peg-antus wey me pegsupak te duma ne etew. Impanpanayan din man-e si Timutiyu meytenged te mareet ne egkeyingumaan te “keungelan wey te ware karuan ne apulanan” su egpakareet seini te me etew ne egpamineg.

Labew te langun, impasuman-suman ni Pablu si Timutiyu meytenged te kandin ne umul su eyew egkeyimu ne panunggilingan ni Timutiyu ka pegpalintutuu ni Pablu, ka pegpariralem din, ka peggeyinawa rin, ka pegpabulus din, wey ka peg-antus din taliware te me pegbayad-bayad kandin.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-2

Ka pegdayan wey ka pegbanasal 1:3-2:13

Ka tambag wey ka pegpaney-paney 2:14-4:5

Ka peg-ugpe ni Pablu 4:6-18

Ka katammanan 4:19-22

¹ Sikeddiey si Pablu ka migpeuyan te seini ne sulat. Apustulis a ni Kristu Hisus tenged te pegbuut te Manama. Impeuyan a nikandin eyew te pegpataha meytenged te umul ne ware egtamanan ne insaad din te langun ne egkasabeka ki Kristu Hisus.

² † Egpangemusta a keykew Timutiyu te in-isip ku ne pinalangge ku ne anak. Ka keupiya, keyid-u, wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey wey ni Kristu Hisus ne Magbebaye ta, egkaangkenu.

Ka pegpasalamat wey ka pegbanasal

³ Egpasalamat a te Manama ne egpamakayen ku duma te malinis ne kunsinsya ku iling te me kaap-apuan ku dengan. Aldew wey marusilem layun a egpaka-suman-suman ne eg-ampu keykew. ⁴ Ne emun ke egkasuman-suman ku ka pegsinehew nu te pegligkat ku, amana a egkeupian ne egpakigkita man-e keykew eyew amana a egkahale. ⁵ †† Egpasuman-suman ku ka malig-en ne pegpalintutuu nu ne iling te pegpalintutuu te apu nu ne si Luwida wey te iney nu ne si Iyunis ne nekewun-a keykew te pegpalintutuu. Nakamemalehet a ne iling ded ka pegpalintutuu nu te kandan.

⁶ Sikan naa, kene ka kalingew ne egpehet-pehet ne eggamit te katuenan ne imbehey te Manama keykew te pegtel-eb ku keykew te belad ku. ⁷ Su ware ki behayi te Manama te Panisingan ne eyew egkaaldeki, ke kene, eyew due geem ta, due peggeyinawa ta te duma, wey egpakatigkel ki te pegkeetew ta.

⁸ Purisu, kene ka keyilew ne egpamalehet diye te duma meytenged te Magbebaye ta. Kena a degma nikeykew ikeyilew se naprisu tenged te pegpalintutuu ku kandin. Ke kene, pinaahi te keseg ne imbehey te Manama keykew, antusa nu duma keddi ka me keyirapan tenged te pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen. ⁹ Inluwas ki te Manama wey in-alam ki nikandin ne egkeyimu ne matulus ne keet-etawan din. Ware din himuwa sika tenged te meupiya ne himu ta, ke kene, tenged te kandin mismu ne katuyuan wey keyid-u. Ne ka sika ne keyid-u, tapey e ne planu te Manama te ware pad himuwa ka kalibutan ne igbehey kanta pinaahi te pegsabeka ta ki Kristu. ¹⁰ Ne kuntee, impa-nengneng e sika ne keyid-u pinaahi te pegginguma te Manluluwas ta ne si Hisu Kristu. In-awe din ka geem te kamatayen wey pinaahi te Meupiya ne Panugtulen, impataha rin ka umul ne ware egtamanan.

¹¹ † In-alam a te Manama isip apustulis eyew te pegwali wey pegpanulu te seini se Meupiya ne Panugtulen. ¹² Sika ka egpuunan ne eg-antus a kuntee. Piru kena a egkeyilew, tenged su nekeila a ke hentew ka impalintutuuwan ku wey nakamemalehet a ne due geem din te egtameng te impiyal din keddi †† taman te aldew te peglibed din. ¹³ Ka malehet ne lalag ne naangey nu keddiey, ipanulu nu naa iling te pegpanulu ku. Himuwa nu naa sika duma te pegpalintutuu wey peggeyinawa ne narawat ta tenged te pegsabeka ta ki Kristu Hisus. ¹⁴ Pinaahi te bulig te Panisingan te Mana-

‡ 1:11 1Tim 2:7. †† Diye te Grigu ne linalahan, kene ne klaru ke “impiyal ku kandin” wey ke “impiyal din keddi” ka malehet ne peggalin.

ma ne eg-ugpe kayi te kanta, tamengi nu ka malehet ne pegpanulu ne impiyal keykew.

¹⁵ Nakanengneng ka ne mig-engkeran a te langun ne migmalintutuu ne diye te prubinsya te Asya, minsan si Pigilu wey si Hirmuginis. ¹⁶ Ne meyitenged ki Unisimu, ka Magbebaye ka egkeyid-u kandin duma te pamilya rin tenged su kamasalig a nikandin baggeta, wey wara a degma nikandin ikeyilew ka naprisu. ¹⁷ Ke kene, due-rue ne impammitew a nikandin te pegginguma rin kayi te Ruma taman te nakita a nikandin. ¹⁸ Ka Magbebaye ka egkeyid-u ki Unisipuru te aldew te peglibed din. Nakanengneng ka ne amana iya ne dakel ka nakabulig din keddi te diye e pad te Ipisu.

Ka meupiya ne sundalu ni Kristu Hisus

2 Ne meyitenged keykew Angget, pakannekal ka pinaahi te geem ne igbehey te Manama te seeye se nasabeka diye ki Kristu Hisus. ² Sika se narineg nu ne impanulu ku diye te tangkaan te masalig ne talag-pamalehet, ipanulu nu degma diye te me etew ne egkasalihan eyew igpakapanulu dan e degma diye te duma.

³ Antusa nu ka me keyirapan duma kanami isip meupiya ne sundalu ni Kristu Hisus. ⁴ Ka sundalu ne eggimu te kandin ne katungdanan, kenad egkatiglingey te tapey ne himu rin su egkeupian sikandin ne egpakapahale te ahalen din. ⁵ Ne seeye se eg-apil te peglungkesu, kene egpakakuwa te unag din ke kene sikandin egtuman te balaud te peglungkesu. ⁶ Ne ka etew ne mabasuk, keilangan ne sikandin ka egpekewun-a egsawit te pinamula rin. ⁷ Sumsamana nu ka inalag ku, tenged su egbulihan ka te Magbebaye eyew egkasabut nu sika se langun.

⁸ Kene ka kalingew ne si Hisu Kristu ne kabuhalan ni Hari Dabid, neuyag puun te kamatayen. Sika ka Meupiya ne Panugtulen ne inwali ku. ⁹ Ne tenged te pegwali ku te sika ne Meupiya ne Panugtulen, imbaybayan a wey imbaku a iling te egpangimu te maddeet. Piru ka lalag te Manama, kene egkabaku. ¹⁰ Purisu egantusen ku ka langun ne keyirapan eyew egkaluwas ka me etew ne in-alam te Manama pinaahi ki Kristu Hisus wey egpakalagkes te bantug din te ware egtamanan.

¹¹ Leleheti iya ka lalahren ne eggenendue:

“Emun ke migpatey ki duma ki Kristu, egkeuyag ki degma duma kandin.

¹² † Emun ke egpabulus ki eg-antus, egpakahari ki duma kandin.

Piru ke kene ta eg-angkenen si Kristu, kene ki degma nikandin eg-angkenen.

¹³ Minsan ke kene ki ne matinumanen, egpabulus mule sikandin ne matinumanen, su ka batasan din wey ka eglalahren din, kene egkalbalawan.”

Ka meupiya ne suluhuanen te Manama

¹⁴ Ipasuman-suman nu naa sika te migmalintutuu, wey panpanayi nu sikandan diye te tangkaan te Manama ne egpeeneng-eneng e ka egpaap-apuley meyitenged te kaluwasan te me lalag, su ware karuan due wey egpakareeret de sika te egpamineg kandan. ¹⁵ Pakannekal ka taman te egkeyimu nu te pegtuman te Manama, eyew egkahale sikandin keykew. Ipanulu nu naa iayad-ayad ka kamalehetan eyew ware igpekeyilew te himu nu. ¹⁶ Pakaddiyu ka te guhud ne ware karuan ne egpakasupak te Manama su seeye se eggimu te iling due, egpakapariyu te Manama. ¹⁷ Ka sika ne guhuren, hendue te kehang ne eg-et-et. Iyan egkeilingan te sika ne pegpanulu ensi Himiniyu ki Pilitu. ¹⁸ Migsuwey e sikandan te kamalehetan. Migpanulu sikandan ne miglihat kun e ka pegkeuyag te me minatey, wey egdereetan dan man-e ka pegpalintutuu te duma ne etew. ¹⁹ †† Piru ka kamalehetan ne puun te Manama, egpekeiling te pabunsuran, kene egkabalbalawan, wey insulatan te iling kayi: “Nekeila ka Magbebaye ne Manama te keet-etawan din,” wey “Seeye se eg-angken ne sakup e sikandan te Magbebaye ne Manama, keilangan ne eg-inniyug e te minsan nekey ne mareet.”

²⁰ Diye te tetelesi ne baley, due me kasangkapan ne innimu puun te bulawan wey te pelata. Ne due degma innimu puun te kayu wey te tane. Ne wey re eggamita ka mahal ke due impurtanti ne eggamitan, piru ke ware, iyan de eggamiten ka me baratu. ²¹ Ka etew ne egdiyu-diyu te mareet, egpekeiling te mahal ne kasangkapan ne egkahamit te Manama tenged su matulus sikandin, wey egkahamit te Ahalen din ne Manama su andam e sikandin ne eggimu te meupiya. ²² Pakaddiyu ka te mareet ne igkeupii te me kanakan. Ne pakannekali nu ka pegkamatareng, pegpalintutuu, peggeyinawa, wey ka keupianan, duma te seeye se langun ne egpangananey te Magbebaye duma te malinis ne pusung. ²³ Pakaddiyu ka man-e te ware karuan ne apulanan, su nakanengneng kad ne diye egpangkus sika te samuk. ²⁴ Ne ka suluhuanen te Magbebaye, keilangan ne kene egpangehet, ke kene, meupiya sikandin diye te langun ne etew. Keilangan degma ne egkateu sikandin ne egpanulu, mapariralemen, ²⁵ wey kene ne malangit ka pegpanulu din te me etew ne eg-apul kandin. Ne kema ke egtuhutan sikandan te Manama ne eg-inniyug te sale dan wey egpakanengneng te kamalehetan. ²⁶ Ne puun due, egkaal-imukawan e sikandan wey egpakaawe e ka nasahilut te ahalen te me busew, ne iyan migdakep kandan eyew eggimu te igkeupii rin.

Ka katammanan ne timpu

3 Keilangan ne egpakanengneng ka ne due kalised ne egginguma te mewuri ne aldew. ² Su sika ne timpu, iyan de eggeyinawaan te me etew ka peg-

† 2:12 Mat 10:33; Luk 12:9.

†† 2:19 Num 16:5.

keetew ran. Amana sikandan ne eeyamen te seleppi, me liheen, me hambuhen, me lemeten, me apulen te amey wey iney ran, kene egkateu ne egpasalamat, wey ware me tuluuwen dan. ³ Ware geyinawa ran te duma, kene sikandan egpasaylu, me id-iranen, kene egmakatigkel te pegkeetew ran, amana ne mabbulut, wey egsupak te meupiya. ⁴ Me akalen sikandan, ma-haan-gaan eggimu piru kene egsuman-suman ke nekey ka egkeyitabu, egpabekal te me pakpak dan, wey eggeyinawaan dan ka kahalaan kayi te kalibutan du te Manama. ⁵ Egpapitew-pitew sikandan ne eg-ikul kun te Manama, piru igsawile dan ka geem din. Pariyukew te iling due ne me etew. ⁶ Due duma kandan ne egseled diye te me baley eyew eglimbung te me malitan ne magguye se me suman-suman wey mahaan egalintutuu te eglalahaan dan. Sikandan ka me malitan ne egkabehatan te me sale dan wey egkeuyan te mareet ne igkeupii ran. ⁷ Ka sika ne me malitan, layun egpammineg te pegpanulu te minsan hentew, piru kene sikandan egpekeila te kamalehetan. ⁸ † Eg-apul ka sika ne me etew te kamalehetan iling engki Hanis wey ki Hambris †† ne mig-apul dengan ki Muwis. Nare-deetan e ka susuman-suman dan wey kene ne malehet ka pegpalintutuu ran. ⁹ Piru kene egpakapabulus sikandan te egkaluhey, su egkanengnengan te langun ka keumbahan dan, iling degma te neyitabu ki Hanis wey ki Hambris.

Ka katammanan ne pegpanulu ni Pablu ki Timutiyu

¹⁰ Piru sikeykew mule Timutiyu, nanengnengan nu ka langun ne impanulu ku, ka batasan ku, ka tuyu ku kayi te ampew te tane, ka pegpalintutuu ku, ka pegpari-raleman ku, ka peggeyinawa ku, wey ka peg-antus ku. ¹¹ † Nakanengneng ka degma ne imbaybayaran a wey impayirapan a te me etew, wey ka neyitabu keddi diye te Antiyukiya, Ikuniyu, wey diye te Listra, piru impangan a te Magbebaya te langun ne pegbayad-bayad ne in-antus ku. ¹² Ka malehet, egbaybayaran iya ka langun ne egkeupian ne egpekeikul te Manama ka pegbebatasan dan tenged te pegsabeka ran ki Kristu Hisus. ¹³ Piru ka mareet ne me etew wey ka me limbungen, egkasublaan pad ka pegkamareet dan. Egpabulus sikandan egpanlimbung wey egkalimbungan degma sikandan. ¹⁴ Piru sikeykew mule, pabulus ka palintutuu te mapahenget te impanulu keykew, su nekeila ke ma te seeye se migpanulu keykew kayi. ¹⁵ Puun te bate ke pad, napanulu kad e te matulus ne Kasulatan ne egpakabehey te katuenan ne diye egpangkus te kaluwasan pinaahi te pegpalintutuu ki Kristu Hisus. ¹⁶ Ka langun ne Kasulatan, egpuun iya te Manama, wey amana egkahamit seini te pegpanulu te kamalehetan, te pegsapad, te pegtul-id, wey te pegpanulu ke egmenuwen te peg-ugpe ne matareng, ¹⁷ su eyew

† 3:8 Iks 7:11. †† Sumale te gungutanen, si Hanis wey si Hambris ka daruwa ne etew ne egpahane ne mig-apul ki Muwis dengan. Pitawa nu ka Iksudu 7:11-12, 8:7, wey 8:18-19. ‡ 3:11 Him 13:14-52; Him 14:1-7; Him 14:8-20.

egkaandam e ne eggimu te minsan nekey ne meupiya ka keet-etawan te Manana.

⁴ Kayi te tangkaan te Manama wey ni Kristu Hisus, egshuen ku sikeykew ne egwali te lalag te Manama. Pakaali-ali ka ne egwali te minsan nekey ne timpu, duen ma egpammineg wey se ware. Su egginguma man-e si Hisus keureme eyew eghari wey eggukum te langun ne etew, manekal pad wey ke napatey e. Sapari nu ka me etew te pegpakasale, dew-aya nu sikandan se egpabulus eggimu te sale, wey baggeta nu sikandan. Ne keilangan ne layun mapariraleman ka pegpanulu nu kandan. ³ Su egginguma ka timpu ne kenad e egdawat ka me etew te malehet ne pegpanulu. Piru tenged te mareet ne igkeupii ran, egpammitew sikandan te me talagpanulu ne egpanulu te kandan mismu ne igkeupii te egpammineg. ⁴ Ne dutu, eg-inniyuhan dan e ka kamalehetan wey iyan e eg-ikulen ka me gungutanen. ⁵ Piru sikeykew mule Timutiyu, tigkel ka layun te pegkeetew nu wey antusa nu ka me keyirapan. Pabulus ka ka pegpangguhud te Meupiya ne Panugtulen, wey himuwa nu ka langun ne igpeyimu te Manama keykew.

⁶ Su meytenged keddiey, miggingume e ka timpu ne igpatihis ka langesa ku ne egpekeiling te igpanubad, wey timpu e ne egkawara a kayi te ampew te tane. ⁷ Egpekeiling a te miglungkesu ne innimu ku iya ka taman te egkeyimu ku, wey neimpusan ku ka peglungkesu ku. Migdesdesenan ku degma ka kamalehetan. ⁸ Ne kuntee, duen e intines te Magbebaya keddiey ne ig-unag te seeye se me matareng. Sikandin ka matareng ne Talaggukum, wey eg-unahan a nikandin te mewuri ne aldew. Piru kene ne sikeddi de ka egdasahan, ke kene, ka langun ne mabagget ne migtetahad te pegginguma rin.

Ka katammanan ne lalag ni Pablu

⁹ Lehet-lehet ke ma hendini te keddi te mahaan, ¹⁰ †† su si Dimas, miggendiyad e te Tisalunika. Mig-engkeran ad e nikandin su egkatiglingey te langun ne kayi te ampew te tane. Ne si Krisinti, warad e degma kuntee kayi su miggendiyad e te Galasya, ne si Titu degma, miggendiyad e te Dalmasya. ¹¹ †† Si Lukas naan de ka migpalunggehaat kayi te keddi. Ke eggendini ka, tuluya nu si Markus wey dumaa nu sikandin kayi su amana egpakabulig sikandin te himu ku. ¹² ††† Ne si Tikiku, impeendiye ku te Ipisu. ¹³ ††† Ke eggendini kad, uyana nu ka malayat ne kumbale ku ne inggaat ku ki Karpu diye te Truwas. Uyana nu degma kayi ka me libru ku wey labew te langun, ka impanulat ne linulun. ¹⁴ § Na, si Alihandru ne manayab, amana migdereet keddi. Ne ka Magbebaya naan de ka eggsuli te innimu rin. ¹⁵ Ngilam ka kandin, su subla pe ma sikandin eg-apul te wali ta.

†† 4:10 Kul 4:14; Pilim 24; 2Kur 8:23; Gal 2:3; Tit 1:4. ††† 4:11 Kul 4:14; Pilim 24; Him 12:12,25; 13:13; 15:37-39; Kul 4:10; Pilim 24. †††† 4:12 Him 20:4; Ipi 6:21-22; Kul 4:7-8. †††† 4:13 Him 20:6. § 4:14 1Tim 1:20; Sal 62:12; Rum 2:6.

¹⁶ Te an-anayan ne pegpangatarengan ku diye te hukumanan, ware migbulig keddi su in-engkeran a te langun. Kene perem sikandan ka egpanabak te Manama due. ¹⁷ Piru wara a balahara te Manama, wey imbe-hayan a nikandin te keseg ne impakawali ku ka langun ne Meupiya ne Panugtulen diye te kene ne me Huidiyu. Ne inluwas a nikandin puun te kamatayen. ¹⁸ Ne ka Magbebaye ka egluwas keddi te langun ne mareet wey egtantanuran a nikandin taman te eg-uyanen ad diye te langit ne Migharian din. Egsayeen sikandin te ware egtamanan. Uya, malehet iya!

† Te Grigu: puun te be-be te liyun.

Ka pegpangemusta ni Pablu

¹⁹ †† Ipangemuste e re ki Prisila wey ki Akilu, wey te pamilya ni Unisipuru. ²⁰ ‡ Ne si Irastu migpalungaat diye te Kurintu, ne si Trupimu inggaat ku diye te Militu su migderalu sikandin. ²¹ Lehet-lehet ka hendini te kene pad amana egmaagsil ka timpu. Migpangemusta keykew si Iyubulu, si Pudinti, si Linu, si Klawudiya, wey ka langun ne me suled ta kayi.

²² Ka Magbebaye ka egduma keykew. Ne ka keupiya wey keyid-u rin, egkaangken niyu.

†† 4:19 Him 18:2; 2Tim 1:16-17. ‡ 4:20 Him 19:22; Rum 16:23; Him 20:4; 21:29.

Titu

Igpewun-a

Si Titu, kene sikandin ne Hudiyu wey kene egpalintutuu dengan te Manama. Piru hengkayi te mewuri e ne timpu na-Kristuwanen e sikandin. Ne puun dutu, neyimu sikandin ne talagbulig ni Pablu te me himu rin. Ka seini ne sulat, impeuyan ni Pablu diye te kandin te inggaat din diye te Krita eyew eg-uyan te punduk te migmalintutuu. (Ka Krita, pulu te dahat ne sakup te Grisya.)

Ne due tatelu ne impanengneng te seini ne sulat: Ka an-anayan, impasuman-suman si Titu ke nekey ka eleg ne egbatasanen te me pangulu te migmalintutuu. Keilangan ne egpakataha sikandin kayi tenged su masulug ka mareet ne batasan te matig-Krita wey due masulug ne talagpanulu ne kene ne malehet ne egpasuwey te migmalintutuu.

Ka igkarangeb, intambahan si Titu ke egmenuwen din te pegpanulu ka nalein-lein ne me etew diye te punduk te migmalintutuu, lagkes seeye se me lukes-lukes wey me uripen, wey seeye se bayew e me buyag ne me lukes wey me malitan. (Ne iyan egpanulu te me mengebay ka buyag e ne me malitan.)

Te katamanan, migambahan ni Pablu si Titu meytenged te Kristuwanen ne peg-ugpe, wey pegpanalliya te peg-ehet te duma, pegpaapuley, wey pegbaad-baad diye te punduk te migmalintutuu. Impasuman-suman man-e ni Pablu si Titu ne egpakatuman ki te seeye se insuhu kanta tenged te kaluwasan ne imbehey kanta ni Hisu Kristu.

Egkeupian si Pablu ne egkanengnengan kayi te seini ne sulat ne amana ne impurtanti diye te migmalintutuu ka peggimu te meupiya (1:6; 2:7, 14; 3:1, 8-9, 14) piru kene sika egpakaluwas (3:5).

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-4

Ka eleg ne pegbebatasan te me upisyal diye te punduk te migmalintutuu 1:5-16

Ka eleg ne pegbebatasan te nalein-lein ne me etew diye te punduk te migmalintutuu 2:1-15

Ka meupiya ne pegbebatasan wey ka pegpaney-paney 3:1-11

Ka katamanan 3:12-15

1 Sikeddiey si Pablu ka migpeuyan te seini ne sulat. Uripen a te Manama wey apustulis a ni Hisu Kristu.

Insuhu a te Manama eyew te peglig-en te pegpalintutuu te keet-etawan ne in-alam din wey eyew egpakannengneng sikandan te kamalehetan ne egpakapanulu te peg-ugpe ne egpekeikul te Manama. ² Ne puun te pegpalintutuu ran wey pegkanengnengi ran te kamalehetan, egpallateng sikandan ne egkeuyag te ware egtamanan tenged su sika ka insaad te Manama te ware pad himuwa ka kalibutan, ne kene iya eg-ubat sikandin. ³ Ne kuntee te eleg e ka timpu, impataha rin e seini se Meupiya ne Panugtulen. Ne seini se Meupiya ne Panugtulen ka insalig keddiey, ne seini naan iya ka igwali ku sumale te suhu keddiey te Manama ne Manluluwas ta.

⁴† Impeuyan ku seini diye te keykew Titu, isip malehet ne anak ku te pegpalintutuu ta.

Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey wey te Manluluwas ta ne si Kristu Hisus, egkaangkem niyu.

Ka eleg ne pegbebatasan te me upisyal diye te punduk te migmalintutuu

⁵ Seini ka egpuunan ne inggaat ku sikeykew diye te Krita eyew egkeupianan nu ka ware te pad napenga, wey eyew egpakaalam ka te me igbuyag te migmalintutuu diye te tagse lungsud sumale te ingkahi ku keykew. ⁶†† Keilangan ne ka igbuyag, ware igkarew-ey kandin, wey sabeka re ka asawa. Ne keilangan degma ne egpalintutuu te Manama ka me anak din, kene ne iyan dan de egpammitawen ka kahalaan kayi te ampew te tane, wey kene sikandan eg-atu te buyag kandan. ⁷ Ne puun su ka pangulu ka insalihan te himu te Manama, keilangan ne ware igkarew-ey kandin: keilangan ne kene sikandin ne hambuhen, kene ne mahaan egkabelu, kene ne talewubug, kene ne taleusig, wey kene egpaneleppe te mareet ne paahi. ⁸ Ke kene, keilangan ne maal-alumama sikandin, eggeyinawaan din ka meupiya, maheteng ka suman-suman din, matareng sikandin, matulus, wey egpakatigkel te pegkeetew rin. ⁹ Keilangan ne kene egsuwey sikandin te malehet ne pegpanulu su eyew

† 1:4 2Kur 8:23; Gal 2:3; 2Tim 4:10.

†† 1:6 1Tim 3:2-7.

egpakabagget sikandin te duma pinaahi te sika ne pegpanulu wey egpakasapad sikandin te seyyup te se-eye se eg-apul.

¹⁰ Keilangan ne eggimuwen sika su due masulug ne etew ne masinupaken, ne eglalag te ware karuan wey egpanulu te kene ne malehet, labi e seeye se me Hudiyu † ne eglalag te keilangan ne egpatuli ka langun ne egpalintutuu. ¹¹ Keilangan ne egbalabahan sikandan, su egkasamuk dan de ka me pamilya pinaahi te pegpanulu dan te kene perem ne eleg ne igpanulu. In-nimu ran de sika eyew egpakaseleppi. ¹² Due sabeka ne talagpanagne dan diye te Krita ne migkahi, “Me ubaten ka matig-Krita, me mabbulut iling te mahintalunan ne me mananap, wey me pehulen sikandan wey me balbalen.” ¹³ Malehet iya ka ingkahi rin. Purisu kene nu sikandan ul-ulungi te egsapad eyew egmaheteng ka peg-ikul ran te kamalehetan, ¹⁴ wey eyew kenad e sikandan egpamineg te me gungutanen te me Hudiyu wey te me suhu te me etew ne kenad e egdawat te kamalehetan. ¹⁵ Su ka etew ne nalinisan e, eg-isipen din ne malinis ka langun. Piru ka etew ne mareet wey kene egpalintutuu te Manama, ware egisipen din ne malinis, tenged su nareetan e ka sumansuman din wey ka kunsinsya rin. ¹⁶ Mig-angken sikandan ne nekeila te Manama, piru kene egkakita sika diye te me himu ran. Igkengeepes sikandan, masinupaken, wey kene egpekeyimu te minsan nekey ne meupiya.

Ka eleg ne pegbatasan te migmalintutuu

2 Piru sikeykew Titu, keilangan ne iyan nu ipanulu ka eleg ne igpanulu. ² Panulua nu ka buyag-buyag e ne me lukes te keilangan ne egpakatigkel sikandan te pegkeetew ran, talahuren sikandan, maheteng ka suman-suman dan, manekal ka pegpalintutuu ran, dakel ka geyinawa ran diye te duma, wey andam sikandan ne eg-antus. ³ Te iling ded ne paahi, panulua nu degma ka buyag-buyag e ne me malitan te keilangan ne eleg ka pegbatasan dan diye te tangkaan te Mamana, kene eg-iran-iran te me duma ran, wey kene ne talewubug. Keilangan ne egpanulu sikandan ke nekey ka meupiya ⁴ diye te me bate-bate pad ne me malitan eyew egkasabas sikandan ke egmenuwen dan te eggeyinawa ka me asawa ran wey me anak dan. ⁵ Keilangan degma ne egpanulu dan ka me bate-bate pad ne me malitan ne egmahetengen se suman-suman dan wey kene egkasewuhan te mareet, eg-atiman sikandan te ugpaan dan, egmeupiya ka batasan dan, wey egparuma-ruma sikandan te me asawa ran, eyew kene egkalametan ka lalag te Manama.

⁶ Te iling ded due ne paahi, baggeta nu degma ka me lukes-lukes ne egtigkel te pegkeetew ran. ⁷ Keilangan ne sikeykew ka egkeyimu ne panunggilingan pinaahi te peggimu nu te meupiya. Ipakita nu pinaahi te pegpanulu nu ne matareng ka wey kene ne keungelan de. ⁸ Keilangan ne malehet ka iglalag nu wey ware

† Te Grigu: sakup te egmatuli.

igkarew-ey, eyew egkeyilawan seeye se egkuntere kanta tenged su ware igkalalag dan ne mareet meytenged kanta.

⁹ Panulua nu degma ka me uripen te keilangan ne egparuma-ruma sikandan te me ahalen dan te langun-langun de iya eyew te pegpahale kandan, wey kene egtabak-tabak kandan. ¹⁰ Keilangan ne kene dan egpanakawan ka me ahalen dan, ke kene, igpapitew ran ne meupiya sikandan wey egkasalihan, eyew pinaahi te langun ne eggimuwen dan, egpakakahi ka me etew te meupiya iya ka impanulu ta kandan meytenged te Manama ne Manluluwas ta.

¹¹ Eggimuwen ta seeye su impakite e te Manama ka keupiya wey keyid-u rin eyew te pegluwas te langun ne etew. ¹² Ne pinaahi te sika se keupiya wey keyid-u rin, egkapanulu ki ne eg-engked te batasan ta ne kene egpekeikul te Manama wey te mareet ne igkeupii ta kayi te ampew te tane. Te seini ne timpu, keilangan ne maheteng ka suman-suman ta, matareng ki, wey egikul ki te Manama, ¹³ taheed te egtetahad ki te impalateng ta ne iyan sika se peglepew te katelesan te maresen ne Manama ne Manluluwas ta ne si Hisu Kristu. ¹⁴ † Imbehey rin ka umul rin eyew te peglekat kanta puun te langun ne sale ta, wey eyew egkeyimu ki ne kandin mismu ne keet-etawan ne malinis wey maali-ali ne eggimu te meupiya.

¹⁵ Ipanulu nu naa seini langun, baggeta nu ka migmalintutuu, wey sapari nu sikandan su due katenged nu te peggimu te iling due. Ne kene nu ituhut ne egbalaharen dan ka pegpanulu nu.

Ka meupiya ne pegbatasan

3 Ipasuman-suman nu man-e te migmalintutuu te keilangan ne egparuma-ruma sikandan wey egtuman te balaud te gubirnu wey te me upisyal. Keilangan ne layun sikandan andam ne eggimu te meupiya, ² kene eg-iran-iran, kene ne apulen, ke kene, eg-ay-ayaran dan ka langun ne etew wey igpapitew ran ne kene ne mabulut sikandan. ³ Su sikanta degma dengan, egkengeungel ki, masinupaken ki, neuyan ki te duma wey neuripen ki te langun ne klasi te kahalaan ne kene ne meupiya ne igkeupii mule te lawa ta. Iyan te re impulungan ka mig-usig te duma wey neimma kandan. Indumutan ki te me etew wey indumutan ta degma sikandan. ⁴ Piru hengkayi te impapitew e te Manama ne Manluluwas ta ka keupiya rin wey ka geyinawa rin, ⁵ inluwas kid e nikandin, ne kene ne tenged te himu ta ne matareng, ke kene, tenged te keyid-u rin kanta. Inlu-luan ki nikandin te me sale ta wey imbehayen ki te iyam ne umul pinaahi te Panisingan te Manama. ⁶ Imbehey te Manama kayi te kanta ka Panisingan din te ware pegkannuhun pinaahi ki Hisu Kristu ne Manluluwas ta, ⁷ eyew eg-isipen ki te Manama ne matareng pinaahi te keupiya wey keyid-u rin wey egkaangken ta ka umul ne ware egtamanan ne impallateng ta. ⁸ Malehet iya ka impangguhuh ku kaniyu. Igkeupii ku naa ne ipehet-pehet nu ipanulu si-

†† 2:14 Sal 130:8; Iks 19:5; Diy 4:20; 7:6; 14:2; 1Pid 2:9.

ka diye te kandan, eyew egpakannekal ne eggimu te meupiya ka langun ne migpalintutuu te Manama. Meupiya seeye wey egpakabulig te langun ne etew.

⁹ Piru pakaddiyu ka te ware karuan ne apulanan, ka peg-iitul te me kabuybuyahan niyu, ka egpakig-ehet wey egpakig-apul meytenged te Balaud su ware karuan due wey ware egkaangey nu rue. ¹⁰ Ke due duma nu ne iyan nakapasuwey-suwey te punduk te migmalintutuu, sapari nu sikandin te me kararuwa, ne emun ke kene egpammineg, pakaddiyui nud e sikandin.

¹¹ Nakanengneng ka te ka etew ne iling due, nakapariyu e te kamalehetan wey makasesale e. Ne ka himu rin mismu ka nakarereet kandin.

Ka pegpanaha-taha

¹² † Ke igpeenduen kud e te keykew si Artimas wey ke si Tikiku naa, apas ke naa temu keddi diye te Nikupulis

su nakaplanu ad ne diye e pad eg-ugpe te timpu te maagsil. ¹³ †† Pakannekali nu degma te egbulig si Sinas ne ebugadu wey si Apulus eyew egpakaligkat e sikandan ne ware kulang. ¹⁴ Keilangan ne eggimu te meupiya ka keet-etawan ta eyew egpakabulig sikandan te mabehat ne prublima te duma, wey eyew egbebehas sikandan.

¹⁵ Egpangemusta keykew ka langun ne me duma ku kayi. Ipangemusta key re degma te langun ne miggeyinawa kanami ne duma ta te mig-ikul te kamalehetan.

Ka keupiya wey keyid-u ne egpuun te Manama, egkaangkken niyu langun.

† 3:12 Him 20:4; Ipi 6:21-22; Kul 4:7-8; 2Tim 4:12. †† 3:13 Him 18:24; 1Kur 16:12.

Pilimun

Igpewun-a

Si Pilimun, in-ila ne Kristuwanen wey sakup sikandin te punduk te migmalintutuu diye te siyudad te Kulusas. Sikandin ka kamuney te uripen ne egngaranan ki Unisimu. Migpallahuyan ni Unisimu ka ahalen din wey migginguma ka timpu ne nekegkita sikandan ki Apustul Pablu diye te prisuwan. Ne dutu, na-Kristuwanen e si Unisimu su puun ki Pablu. Ne seini se , sabeka seini ne hangyu ne egpekeg-uli ka meupiya ne geyinawa enni Pilimun ki Unisimu ne uripen din. Su igpalibed ded ni Pablu si Unisimu diye ki Pilimun, ne iyan din perem igkeupii ne egdawaten ni Pilimun ka uripen din ne kene ne puun de su impasaylu rin e sikandin isip uripen, ke kene, puun su sabeke e degma sikandin ne suled din te pegpalintutuu.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1-3

Indayan si Pilimun 4-7

Ka peghangyu ni Pablu diye te ki Pilimun meytenged ki Unisimu 8-22

Ka katammanan 23-25

1 Sikeddiey si Pablu ka naprisu tenged te pegpa-makey ku ki Kristu Hisus. Sikeddi wey si Timutiyu ne suled ta te pegpalintutuu ka migpeuyan te seini ne sulat diye te keykew Pilimun te miggeyinawaan ney ne duma ney te himu, ²† wey diye degma te atebey ta te pegpalintutuu ne si Apiya, wey diye te ki Arkipu ne duma ta ne sundalu ni Kristu, wey te langun ne migmalintutuu ne egsimba diye te baley nu.

³ Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey ta wey te Magbebaye ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu.

Ka pegpasalamat wey peg-ampu ni Pablu

⁴ Egpasalamat a layun te Manama ta ke eg-ampu a keykew, suled Pilimun, ⁵ uya su nakarineg a ne manekal ka pegpalintutuu nu te Magbebaye ne si Hisus, wey dakel ka geyinawa nu te langun ne keet-etawan te Manama. ⁶ Ne eg-ampu a ne egmanedted ka pegpangguhud nu meytenged te pegpalintutuu nu eyew amana nu egkasabut ka langun ne meupiya ne imbehey ni Kristu kayi te kanta. ⁷ Suled, amana a nahale wey nabagget tenged te geyinawa nu, su pinaahi keykew, migmeupiya ka peggeram-geram te keet-etawan te Manama.

Ka peghangyu ni Pablu ki Pilimun meytenged ki Unisimu

⁸ Purisu, minsan imbehayan a ni Kristu te katenged te pegsuhu keykew ke nekey ka eleg ne eggimuwen nu, ⁹ piru tenged te geyinawa ta, eghangyu e naan de keykew. Ka seini ne hangyu puun keddied, ki Pablu te buyag e ne etew, ne kuntee naprisu e tenged te pegpamakey ku ki Kristu Hisus. ¹⁰†† Iyan ku ighangyu

keykew ka meytenged ki Unisimu. In-isip ku sikandin ne anak ku tenged su neyimu sikandin ne Kristuwanen pinaahi keddied kayi te prisuwan. ¹¹ Dengan, ware pulus ni Unisimu ‡ diye te keykew, piru kuntee, dakel e ka igkabulig din keykew wey minsan kayi te keddied degma.

¹² Ne kuntee, igpeuli kud e diye te keykew ka miggeyinawaan ku ne si Unisimu. ¹³ Igkeupii ku perem dengan ne kayi re sikandin duma keddi eyew pinaahi kandin egpakabulig ka keddied taheed te naprisu a tenged te pegpangguhud ku te Meupiya ne Panugtulen. ¹⁴ Piru kena a egkeupian ne eggimu te minsan nekey ne kene nu eg-uyunan. Iyan ku igkeupii ne egbulig ka keddi puun su egkeupian ka, ne kene ne puun su egkapehes ke re.

¹⁵ Kema ke iyan egpuunan ne nakapariyu si Unisimu keykew te ware de naluhey su eyew te peglibed din, kene kew e egpekegsuwey te ware egtamanan. ¹⁶ Ne kuntee, kenad e ne uripen de sikandin, ke kene, mahal pad te uripen, uya su pinalangge e sikandin ne suled ta te pegpalintutuu. Miggeyinawaan ku sikandin piru subla pad perem ka peggeyinawa nu kandin tenged su kenad e ne uripen nu re sikandin, ke kene, suled nu degma diye te Magbebaye.

¹⁷ Purisu ke malehet ne in-ila a nikeykew ne duma nu te pegpalintutuu, dawata nu sikandin iling te sikeddi ded ka egdawaten nu. ¹⁸ Emun ke nakasale sikandin keykew wey ke nekeutang naa, iyan ad e egbayad.

¹⁹ Sikeddiey si Pablu ka mig-uney-uney migsulat kayi. Sikeddiey e ka egbayad te utang din keykew. Kenad e ne keilangan ne igpasuman-suman ku pad keykew ne due degma dakel ne utang nu keddi, su pinaahi keddied, nakarawat ka te umul ne ware egtamanan.

† 1:2 Kul 4:17. †† 1:10 Kul 4:9.

‡ Ka kaluwasan te ngaran ne Unisimu: egpakabulig

²⁰ Uya, suled, ehangyu a ne egpabulig keykew, ma naa su neelin ki ne migpalintutuu te Magbebaye. Himuwa nu sika eyew egmeupiya ka peggeram-geram ku isip suled nu diye te ki Kristu.

²¹ Migsulat a keykew su nakataha a ne egtumanen nu ka ehangyuen ku keykew, ne subla pad iya ka eggimuwen nu. ²² Duen pad man-e ighangyu ku keykew. Andami ad e te sinabeng su egpallateng a ne pinaahi te peg-ampu niyu, egtuhutan a te Manama ne egpekeenduen ded te kaniyu.

Ka katammanan ne pangemusta

²³ † Egpangemusta keykew si Ipapras ne дума ku te naprisu tenged te pegpamakey ney ki Kristu Hisus. ²⁴ †† Ne egpangemusta degma ensi Markus, si Aristarku, si Dimas, wey si Lukas ne me дума ku te himu.

²⁵ Ka keupiya wey keyid-u ne egpuun te Magbebaye ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu langun.

† 1:23 Kul 1:7; 4:12. †† 1:24 Him 12:12,25; 13:13; 15:37-39; Kul 4:10; Him 19:29; 27:2; Kul 4:10; Kul 4:14; 2Tim 4:10; Kul 4:14; 2Tim 4:11.

Hibruwanen

Igpewun-a

Ka seini ne sulat, ware nanengnengi ke hentew ka migsulat kayi, piru igpeendiye seini te sabeka ne punduk te me Hudiyu ne migmalintutuu ne egngaranan degma te Hibruwanen. Insulat seini su eyew egkalig-en ka pegpalintutuu ran tenged su nana-nasian e ka keyirapan ne eg-antusen dan wey in-el-elehan ka pegpalintutuu ran ki Kristu. Sikan naa, imbagget sikandan te talagsulat meytenged te pegpalintutuu ran wey impanulu din sikan-dan te si Hisu Kristu ka malehet wey ka katammanan ne impakita te Manama te me etew kayi te ampew te tane.

Ne due seini se tatelu ne kamalehetan ne mig-ay-ayaran din te egpanulu: (1) Si Hisus ka ware bunsuranan wey ware katamanan ne Anak te Manama. Ne labew pad sikandin te me prupita, me panalihan, wey minsan ki Muwisis. (2) Si Hisus ka impeila te Manama ne ware katamanan ne talagpanubad. Labew sikandin te me talagpanubad diye te Tapey ne Kasabutan. (3) Ne pinaahi ki Hisus, ka migpalintutuu kandin egkaluwas te sale wey te kamatayen.

Nahuhud diye te kapitulu 11 ka meytenged te pegpalintutuu te mabantug ne me Hibruwanen puun pad den-gan. Sikan naa, imbagget te talagsulat ka migmalintutuu ne eglig-en te pegpalintutuu ran. Ne diye te kapitulu 12, imbagget din man-e sikandan ne egpabulus ka egmatinumanen taman te katamanan, ne iyan de egtengtangan si Hisus. Igpaantus man-e kandan ka me keyirapan wey ka pegbayad-bayad ne egginguma kandan. Piru keilangan ne egkatahaan dan ne seeye se langun, pegdisiplina re kandan te Manama isip me anak din. Mig-impusan din ka seini ne sulat pinaahi te pegtambang din wey pegpaney-paney rin.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a: Ka Anak iling ded te Manama 1:1-3

Labew si Kristu te me panalihan 1:4-2:18

Labew si Kristu engki Muwisis wey ki Huswi 3:1-4:13

Si Kristu ka labew te langun ne talagpanubad 4:14-7:28

Labew ka kasabutan ni Kristu du te langun ne me kasabutan 8:1-9:28

Labew te langun ka pegpanubad ki Kristu 10:1-39

Ka panunggilingan te pegpalintutuu ne eg-ikulen ta 11:1-12:29

Ka katammanan ne pegpaney-paney wey ka pegpanulu 13:1-25

Ka katelesan te Amey due te Anak

¹ Dengan ne timpu, malasi migpakiglalag ka Manama te nalein-lein ne paahi diye te me kaap-apuan ta pinaahi te me prupita. ² Piru te seini se katamanan ne timpu, migpakiglalag sikandin kanta pinaahi te Anak din ne in-alam din ne iyan egkeyimu ne kamuney te langun. Ne pinaahi kandin, innimu te Manama ka kalibutan. ³ Due te Anak egkakita ka katelesan te Manama, wey ke nekey ka Manama, iling naan ded ka Anak. Sikandin ka egbuut wey egtanggu te langun pinaahi te maresen ne lalag din. Te napengarin e ka innimu rin ne peglinis te sale te me etew, migpinnuu e sikandin diye te igkakawanan [†] te Amana ne Maresen ne Manama ne diye te langit.

[†] Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

Labew ka Anak du te me panalihan

⁴ Purisu, labew pad sikandin te me panalihan te Manama wey labew pad degma ka genal ne imbehey te Manama kandin du te me panalihan. ⁵ ^{††} Su ware de due panalihan ne migkahian te Manama,

“Anak ku sikeykew.

Kuntee, igpanengneng ku ne Amey ad e nikeykew.”

Ware ingkahi te Manama meytenged te panalihan,

“Amey ad e nikandin,

wey Anak kud e sikandin.”

⁶ [‡] Timul pad man-e, te pegpeuyan te Manama te mabantug ^{‡†} ne anak din kayi te kalibutan, migkahi sikandin,

“Keilangan ne ka langun ne me panalihan te Manama egsimba kandin.”

⁷ ^{‡‡} Meyitenged te me panalihan, migkahi ka Manama,

^{††} 1:5 Sal 2:7; 2Sam 7:14; 1Kru 17:13. [‡] 1:6 Diy 32:43 (LXX).
^{‡†} Te Grigu: ka panganey ne anak din. ^{‡‡} 1:7 Sal 104:4 (LXX).

“Innimu te Manama ka me panalihan ne egpekeiling te kalamag,

wey ka suluhuanen din ne egpekeiling te hapuy ne egkanlabkanlab.”

⁸ † Piru migkahiyen din mule ka Anak din,

“Ka Peghari nu, Manama, ware iya egtamanan, wey matareng ka peg-uyan nu te migharian nu.

⁹ Inggeyinawaan nu ka himu ne matareng, piru ka himu ne mareet, ingkeepes nu.

Purisu, sikeddi ne Manama nu ka mig-alam keykew ne egpakaparibabew te me duma nu wey ka migbehey keykew te dakel ne kahale kuntere kandan.”

¹⁰ †† Ne mig-abey sikandin migkahi diye te Anak din,

“Te an-anayan, Magbebaye, innimu nu ka kalibutan, wey intekul te belad nu ka langit.

¹¹ Egkengaawe sikandan, piru kene ka mule egkaawe. Egkaleddak ka langun iling te me manggad.

¹² Eglupien nu sikandin iling te kumbale, wey egbullasan nu sikandan.

Piru sikeykew, kene ka egkabalbalawan wey ware egtamanan te umul nu.”

¹³ ‡ Ne ware de due panalihan ne ingkahiyen te Manama,

“Pinnuu ka kayi te igkakawanan ku, taman te eggimuwen ku ne diekanan nu ka me kuntere nu.”

¹⁴ Na, nekey naa ka me panalihan? Sikandan ka me suluhuanen te Manama ne kene egkakita ne igpeuyan din eyew egtanggu te seeye se egpakarawat te kaluwasan.

Ka pegpamalehet meytenged te kaluwasan

2 Purisu, keilangan ne amanaan ta eg-ay-ayari te egpammineg ka kamalehetan ne narineg tad e eyew kene ki egpakasuwey due. ² Ka Balaud ni Muwisis ne imbehey te Manama pinaahi te me panalihan, napamalehetan ne malehet iya, wey ka langun ne etew ne migsupak wey ware migtuman kayi, miglegparan e sumale te sale dan. ³ Purisu, egmenuwen te naa te egpakapanalliya te legpad ke egbalaharen ta seini se kaluwasan ne ware egkeilingan? Ka Magbebaye mismu ka an-anayan ne migpataha meytenged te seini ne kaluwasan, wey impamalehet e degma seini kayi te kanta te seeye se nakarineg kandin. ⁴ Migpamalehet degma ka Manama meytenged kayi pinaahi te me palinneu, me nalein-lein ne kein-inuwan, wey me katuenuan ne imbehey te Panisingan te Manama sumale te pegbuut din.

Migginguma ka kaluwasan pinaahi ki Hisus

⁵ Na, meytenged te egkahiyen ney ne egginguma ne kalibutan, kene ne me panalihan te Manama ka egpeuyanen din due. ⁶ †† Piru due nasulat diye te Kasulatan ne miggenendue:

† 1:8 Sal 45:6-7. †† 1:10 Sal 102:25-27 (LXX). ‡ 1:13 Sal 110:1. †† 2:6 Sal 8:4-6.

“Manama, nekey bes ka etew, mania te egsumsumanen nu pad?

Mania te egtangguwen nu pad ka anak te etew?

⁷ Impariralem nu sikandin te me panalihan te ware de naluhey.

Ne imbehayan nu sikandin te katelesan wey bantug ne iling te Hari,

⁸ wey impabuut nu sikandin te langun.”

Ne ka egkahiyen te Kasulatan ne “impabuut sikandin te langun,” iyan igpasabut due ne ware minsan nekey ne kene egbuutan te etew. Kuntee, ware te pad nakita ne neyimu seini se langun. ⁹ Piru ke meytenged ki Hisus, nakanengneng ki ne impariralem sikandin te Manama te me panalihan te ware de naluhey, su eyew pinaahi te keupiya wey keyid-u te Manama, egpatey sikandin para te langun ne etew. Ne imbehayan sikandin te katelesan wey bantug ne iling te Hari tenged te kamatayen ne in-antus din. ¹⁰ Innimu te Manama ka langun wey ka langun ne innimu rin para re iya kandin. Purisu, eleg de iya ne impaantus din ka migpuunan te kaluwasan ta ne si Hisus. Su pinaahi te peg-antus ni Hisus, nabayaan din ka langun ne keilangan ne egkabayaan din su eyew masalig ka anak te Manama ne egpakasawit te kabantug din.

¹¹ Ne si Hisus wey ka me etew ne immatulus din, sabeka re ka Amey ran. Ne tenged due, kene egkeyilew si Hisus ne enggaran kandan ne me suled din. ¹² †

Su migkahi sikandin diye te Amey rin,

“Ame, igpeila ku sikeykew te me suled ku;

wey egdayanen ku sikeykew diye te taliware te langun ne egsimba keykew.”

¹³ †† Migkahi degma sikandin, “Egsalig a iya te Manama.” Ne migkahi pad man-e sikandin, “Seini a duma te me anak ne imbehey te Manama keddi.”

¹⁴ Na, tenged su ka me anak te Manama etew re ne due sapu wey langesa, migpekeetew degma si Hisus ne iling ded kandan. Innimu rin seini eyew pinaahi te kamatayen din, egdereetan din sika se due geem te kamatayen, ne iyan sika se ahalen te me busew.

¹⁵ Sikan naa, inluwas din ka langun ne neuripen seled te intiru ne umul ran tenged te pegkaaldekan dan te kamatayen. ¹⁶ ††† Su kene iya ne me panalihan ka egbulihan din, ke kene, ka me kabuhalan iya ni Abraham.

¹⁷ Purisu, keilangan ne neyimu iya sikandin ne iling te me suled din te minsan nekey ne paahi eyew egkeyimu sikandin ne hiid-uwen wey matinumanen ne Labew ne Talagpanubad te Manama, su eyew egpakabehey sikandin te igpanubad para te sale te me etew.

¹⁸ Sikan naa, puun su mig-antus wey intintal mismu si Hisus, egpakabulig sikandin te me etew ne egtintalen.

Labew pad si Hisus ki Muwisis

3 Purisu me suled ku ne migmalintutuu ne in-alam te Manama ne keet-etawan din wey iling keddiey te in-umew te Manama ne egkeyimu ne duma rin diye te langit, sumsumana niyu si Hisus. Sikandin ka im-

†† 2:12 Sal 22:22. ††† 2:13 Isa 8:17 (LXX); Isa 8:18. ††† 2:16 Isa 41:8-9.

peuyan te Manama wey ka Labew ne Talagpanubad te pegpalintutuu ta. ^{2 †} Matinumanen sikandin te Manama ne iyan mig-alam kandin, iling ki Muwisis te matinumanen ne mig-uyan te keet-etawan te Manama. ³ Piru si Hisus, in-isip ne subla pad ne mabantug du te si Muwisis, su iling te sabeka ne etew ne egbebaley ne iyan mule egmabantug du te baley ne impasasindeg din. ⁴ Su ke due baley, due degma etew ne migpasasindeg due, piru ka Manama ka miggimu te langun. ⁵ Ne si Muwisis, matinumanen ne suluhuanen diye te keet-etawan te Manama. Ne ka innimu rin, sabeka sika ne panunggilingan ke nekey ka igpataha keureme te Manama. ⁶ Piru si Kristu, ka Anak te Manama, ka matinumanen ne eg-uyan te keet-etawan te Manama. Ne sikanta ka keet-etawan din ke egpabulus ki iya ne egسالig wey egpegسال ke nekey ka impal-lateng ta.

Ka pegpaney-paney te seeye se kene egpalintutuu te Manama

^{7 ††} Purisu, sumale te ingkahi te Panisingan te Manama,

“Emun ke egkarineg niyu kuntee ka laheng te Manama,

⁸ kene niyu pakehala ka me ulu niyu, iling te innimu te me kaap-apuan niyu dengan te pegsupak dan te Manama

pinaahi te peg-eleg-eleg dan kandin diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan.”

⁹ Su migkahi ka Manama,

“Minsan nakakite e ka me kaap-apuan niyu te innimu ku seled te hep-at ne pulu (40) ne leg-un, in-el-elehan e pad nikandan.

¹⁰ Purisu, nabelu a kandan ne migkahi a, ‘Layun de egpakasuwey ka suman-suman dan keddi, wey ware dan nataheyi ka batasan ku.’

¹¹ Migpahunlibet a te pegkalangeti ku ne, ‘Kene iya sikandan egpakaseled diye te himelayanan ne intahahe ku kandan!’ ”

¹² Me suled ku, ayad-ayad kew ne kene ne mareet ka me pusung niyu ne hubabeen te manekal ne Manama, ne iyan buwa egpuunan ne egpekeinniyug kew kandin. ¹³ Piru pabanasaley kew tagse aldew taheed te duen pad timpu, eyew ware sabeka kaniyu ne egkalimbungan te sale wey egmakehal se pusung. ¹⁴ Su wey ki re egpakaruma ki Kristu ke egpabulus ki egسالig te Manama taman te katamanan, iling te pegسالig ta te an-anayan. ^{15 ‡} Su sumale te Kasulatan,

“Emun ke egkarineg niyu kuntee ka laheng te Manama,

kene niyu pakehala ka me ulu niyu iling te innimu te me kaap-apuan niyu dengan te pegsupak dan te Manama.”

^{16 ††} Hentew bes sikandan se nakarineg te laheng te Manama piru migsupak kandin? Seeye iya se langun ne in-uyan ni Muwisis puun te Ihiptu. ¹⁷ Ne hentew bes

pad ka ingkabelu te Manama seled te hep-at ne pulu (40) ne leg-un? Seeye iya se nenakasale wey nenam-matey diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. ¹⁸ Hentew bes ka impahunlibetan te Manama ne kene iya egpakaseled diye te himelayanan ne intahahe din kandan? Seeye iya se migsupak kandin. ¹⁹ Ne dutu, egkanengnengan ta ne ware nakaseled sikandan diye te himelayanan tenged su ware migpalintutuu sikan-dan te saad te Manama.

Ka himelayanan te keet-etawan te Manama

⁴ Purisu, puun te duen pad ka saad te Manama ne egpakaseled ka me etew diye te himelayanan ne intahahe din, keilangan ne eg-ayad-ayad ki ne ware egkahaat kanta. ² Su nakarineg kid e degma te Me-upiya ne Panugtulen meyitenged te himelayanan iling te pegkarineg te me kaap-apuan ta dengan. Piru ware karuan seeye diye te kandan tenged su ware nikandan palintutuuwa ka inalag te Manama. ^{3 ††} Su sikanta re se migpalintutuu ka egpakaseled te himelayanan. Meyitenged te seeye se ware migpalintutuu, migkahi ka Manama,

“Migpahunlibet a te pegkalangeti ku ne, ‘Kene iya sikandan egpakaseled diye te himelayanan ne intahahe ku kandan!’ ”

Ingkahi rin seini minsan natahahe e ka seeye se himelayanan ligkat te innimu rin ka kalibutan. ^{4 †††} Su due nasulat diye te Kasulatan meyitenged te igkapitu ne aldew ne miggenendue, “Te igkapitu ne aldew, miggimeley ka Manama su napenge e ka langun ne innimu rin.” ^{5 †††} Piru sumale te nasulat dutu te kewunaan ne miggenendue, “Kene iya sikandan egpakaseled te himelayanan ne intahahe ku kandan!” ⁶ Sikan naa, due himelayanan ne egselehan perem te me etew. Piru sikandan se nakarineg dengan te Meupiya ne Panugtulen meyitenged te himelayanan, ware nakaseled tenged su ware sikandan migpalintutuu te Manama. ^{7 §} Ne mig-alam e man-e ka Manama te lein ne timpu te pegseled diye te himelayanan ne intahahe din, ne ka sika ne timpu egngaranan din, “Kuntee.” Su peglihad te me leg-un, migkahi ka Manama pinaahi ki Hari Dabid,

“Emun ke egkarineg niyu kuntee ka laheng te Manama,

kene niyu pakehala ka me ulu niyu.”

^{8 §†} Ne meyitenged te me etew dengan, ke diye pa uyana sikandan ni Huswi te himelayanan ne intahahe te Manama, warad e perem lalaha te Manama ka meyitenged te seeye se lein ne aldew ne egpakaseled ka me etew diye te himelayanan. ⁹ Purisu, duen pad peggimeley para te keet-etawan te Manama ne iling te peggimeley rin te igkapitu ne aldew. ^{10 §††} Su minsan hentew ne egpakaseled te seeye ne himelayanan, egpekeyimeley degma te kandin ne himu iling te peggimeley te Manama dengan te peggimu rin te langun. ¹¹ Purisu, egpakannekal ki ka egseled te seeye ne

† 3:2 Num 12:7. †† 3:7 Sal 95:7-11 (LXX). ‡ 3:15 Sal 95:7-8 (LXX). †† 3:16 Num 14:1-35.

‡† 4:3 Sal 95:11. ††† 4:4 Hin 2:2. ††† 4:5 Sal 95:11. § 4:7 Sal 95:7-8 (LXX). §† 4:8 Diy 31:7; Huswi 22:4. §†† 4:10 Hin 2:2.

himelayanan su eyew ware sabeka kanta ne egpekeiling te me etew dengan ne migsupak te Manama ne ware nakaseled diye te himelayanan.

¹² Su ka lalag te Manama, due geem wey manedted, ne subla pad ne mahalang du te sundang. Eg-uteng si-ka taman diye te kinariraleman te suman-suman wey te geyinawa, wey taman diye te utek te tul-an wey te buku-buku. Sika ka egpanengneng ke nekey ka suman-suman wey tuyu te etew. ¹³ Diye te tangkaan te Manama, warad iya igkeeles su ka langun egkakita rin wey egkamelmelehan din. Ne sikandin ka egpanabakan ta te langun ne eggimuwen ta.

Si Hisus ka Labew te Talagpanubad

¹⁴ Purisu, puun su due Labew ne Talagpanubad ta ne diyad e te langit, ne iyan si Hisus ne Anak te Manama, keilangan ne egdesdesenan ta ka pegpalintutuu ta.

¹⁵ Ne ka Labew ne Talagpanubad ta, egpakasabut te makasesale ki tenged te etew ki re, su intintal ma degma sikandin te langun ne igtintal kanta, piru ware mule sikandin nakasale. ¹⁶ Purisu keilangan ne kene ki egkeyilew ne egparani diye te tangkaan te hiid-uwen ne Manama su eyew igkeyid-u ki wey egbulihan ki nikandin te timpu te keyirapan ta.

5 Na, ka Labew ne Talagpanubad te me Hudiyu, diye eg-alama te keet-etawan wey egshalihan sikandin ne eggendiye te tangkaan te Manama para te me duma ne me etew. Ne igbehey rin naa ka dasag dan wey ka igpanubad dan eyew egkapasaylu ka me sale dan. ² Ne tenged su etew re degma sikandin ne makasesale, eg-ay-ayaran din seeye se egpakasuwey te kamalehetan wey ware nakanengneng ne mareet bes ka eggimuwen dan. ³ Ne tenged su egpakasale degma sikandin, keilangan ne egpanubad degma sikandin para te kandin mismu ne sale, ne kene de ne sale te duma ne me etew.

⁴ Ware etew ne egkeyimu ne Labew ne Talagpanubad tenged te kandin mismu ne igkeupii ne egkeyimu sikandin ne mabantug, ke kene, keilangan ne ka Manama ka eg-alam kandin iling te peg-alam din ki Aarun dengan. ⁵ Ne iling degma ki Kristu, su kene ne sikandin ka migpabantug te kandin ne pegkeetew ne eyew egkeyimu sikandin ne Labew ne Talagpanubad, ke kene, ka Manama ka mig-alam kandin. Su migkahiyen sikandin te Manama,

“Anak ku sikeykew, ne kuntee, igpanengneng ku ne Amey ad e nikeykew.”

⁶ Ne due degma nasulat ne migkahi ka Manama, “Talagpanubad ka te ware egtamanan, iling ki Milkisidik ne talagpanubad dengan.”

⁷ Te kayi pad si Hisus te ampew te tane, migpanaman-taman sikandin mig-ampu, migsinehew wey migpanguleyi te meemen ka egpeyid-u-hid-u diye te Manama ne iyan egpakapangabang kandin te kamatayen. Ne tenged te mapariraleman sikandin te Manama, narineg sikandin te Manama. ⁸ Ne minsan

Anak sikandin te Manama, nateu sikandin ne egtuman te Manama pinaahi te peg-antus din. ⁹ Ne tenged su nabayaan din e ka keilangan ne egkabayaan din, neyimu e sikandin ne egpuunan te ware egtamanan ne kaluwasan te langun ne egtuman kandin. ¹⁰ Su innimu sikandin te Manama ne Labew ne Talagpanubad iling ki Milkisidik.

Ka pegsapad meytenged te peg-engked te pegpalintutuu

¹¹ Na, masalig pad perem ka iglalag ney kaniyu meytenged kayi, piru malehen ne igpasabut kaniyu tenged su kene kew eglinga-linga. ¹² Su minsan eleg kew e perem ne egpanulu, piru keilangan ne egabayan kew pad man-e egpanulua te lalag te Manama ne impanulu e kaniyu te an-anayan. Egpekeiling kew te egsusu pad ne me bate ne kene pad eleg ne egpa-keenen te makehal ne keenen. ¹³ Su minsan hentew se gatas pad se eg-inumen, egpekeiling te bate ne ware katahaan ke nekey ka meupiya ne eggimuwen. ¹⁴ Piru ka makehal ne egkeenen, eleg te matesan e se pegpalintutuu. Sikandan ka migbebasbas ne egpekeila ke nekey ka meupiya wey mareet.

6 Purisu keilangan ne kene tad e eglibiberen ka an-anayan ne pegpanulu meytenged ki Kristu su egpabulus kid e te maralem ne pegpanulu ne eleg te matesan e se pegpalintutuu. Kenad e ne keilangan ne egliberan te pad man-e igpanulu ka meytenged te peg-inniyug te himu ne ware karuan wey ka meytenged te pegpalintutuu te Manama. ² Kene kid e man-e egpepanulu meytenged te pegbewutismu, pegtel-eb te belad, pegkeuyag te me minatey, wey ka meytenged te hukum te Manama kanta keureme ne kene egkabalbalawan te ware egtamanan. ³ Piru ke igtuhut te Manama, egpabulus kid e te maralem ne pegpanulu ne eleg te matesan e se pegpalintutuu.

⁴ Su ke due etew ne eg-engked te pegpalintutuu rin ki Hisus, kene egkaayun ne eg-inniyug man-e sikandin te sale din. Su nakanengneng e sikandin te kamalehetan wey naheraman din e ka dasag te Manama, wey nakarawat e sikandin te Panisingan te Manama. ⁵ Naheraman din e ka keupiya te lalag te Manama wey ka geem te Manama ne amana ta egkaherami te egginguma ne timpu, ⁶ piru eg-engked ded sikandin te pegpalintutuu rin. Sikan naa, kenad e egkaayun ne egpaliberen pad sikandin egpeinniyuha te me sale din su egkeiling e te eg-abayan din pad man-e iglansang te krus ka Anak te Manama wey egpeyilawan diye te kasuluhan.

⁷ Na, sikanta se me etew, iyan ta egkeilingan ka tane. Emun ke malasi eg-urani ka tane ne egpakapatubu te meupiya ne pinamula wey egkapulusan te seeye se migpamula, impanalanginan naa te Manama ka sika ne tane. ⁸ Piru ke duhiyen de ne hilamunen ka igpatubu kayi, ware karuan te sika ne tane wey igdilus e te Manama, ne egkataman, egsilaban e.

† 5:3 Lib 9:7. †† 5:4 Iks 28:1. ‡ 5:5 Sal 2:7. †† 5:6 Sal 110:4. †† 5:7 Mat 26:36-46; Mar 14:32-42; Luk 22:39-46.

††† 5:12 1Kur 3:2. ††† 6:8 Hin 3:17-18.

⁹ Minsan iling due ka inalag ney, me pinalangge ku ne me suled, piru nakamemalehet key ne meupiya pad dutu ka egkeula-ula niyu tenged te me panalangin ne egpakaruma te kaluwasan niyu. ¹⁰ Su matareng ne talaggukum ka Manama. Kene din egkalingawan ka me himu niyu wey ka geyinawa ne impakita niyu kandin pinaahi te pegbulig niyu te keet-etawan din. Ne minsan kuntee, egpabulus kew pad ne egbulig kandin. ¹¹ Ne iyan ney igkeupii ne egpabulus ka kaali-ali te tagse sabeka kaniyu ne eggimu te iling due taman te katammanan, eyew egkamalehet ka egpallatengen niyu. ¹² Keilangan ne kene kew papepehul, ke kene, ilingi niyu seeeye se nakarawat e te insaad te Manama tenged su migpabulus sikandan ne migpalintutuu wey ware sikandan napeleyi ne egtetahad.

Egkatuman iya ka saad te Manama

¹³ Sumsamana niyu ka timpu ne migsaad ka Manama ki Abraham. Ne puun su ware egpakalabew te Manama, ware sikandin migpahunlibet te duma ne ngaran eyew igpamalehet din ka insaad din, ke kene, ka kandin mismu ne ngaran ka impahunlibetan din. ¹⁴ † Migkahi sikandin, “Egpanalanginan ku iya sikeykew wey egpabugbuhalen ka.” ¹⁵ Ne tenged su ware napeleyi si Abraham ne migtetahad, narawat din ka insaad te Manama. ¹⁶ Na, emun ke egpahunlibet ka sabeka ne etew, iyan din igpahunlibet ka labew pad kandin. Ne puun te seini ne pegpamalehet, egkewusey e ka me apulanan te me etew. ¹⁷ Iling ded degma ka innimu te Manama te pegsaad din. Migpahunlibet sikandin te pegsaad din eyew igpakita rin te seeeye se egpakarawat te insaad din, ne kene iya egkabalbalawan ka katuyuan din. ¹⁸ Ne ka daruwa ne innimu te Manama, ka pegsaad din wey ka pegpahunlibet din, kene iya egkabalbalawan su kene egkaayun ne eg-uubat ka Manama. Purisu sikanta se nakaaput e te Manama, egkabagget ki ne kene egleke te impallateng ta ne me panalangin ne insaad din kanta. ¹⁹ †† Ka seini ne pegpallateng, ka egpekeehet te pegpalintutuu ta, † tenged su klaru iya ne egkarawat ta ka insaad te Manama kanta. Tenged te pegpallateng ta, hendue te nakaseled kid e diye te ugpaan te Manama iling te pegseled te Labew ne Talagpanubad diye te matulus ne sinabeng ne in-eletan te makepal ne kurtina. ²⁰ †† Ne miggun-e e si Hisus diye te langit eyew egpangatubang para kanta su neyimu sikandin ne Labew ne Talagpanubad te ware egtamanan, iling ki Milkisidik ne talagpanubad dengan.

Ka talagpanubad ne si Milkisidik

7 †† Ne si Milkisidik ka Hari dengan diye te Salim wey ka talagpanubad degma te Amana ne Mabantug ne Manama. Sikandin ka migsinug-ung te peguli ni Abraham te migbubunu ne nakapanalu te me Hari, wey ka migpanalangin kandin. ² Ne imbehey ni

Abraham ki Milkisidik ka igkasapulu ne baad te langun ne naawi din te pegbubunu. Ka kaluwasan te ngaran ne Milkisidik, “matareng ne Hari.” Ne tenged su iyan kaluwasan te inged ne Salim ne migharian din ka “keupianan,” enggaran ded man-e sikandin te “Hari te keupianan.” ³ Ware nasulat ka meytenged te amey rin, iney rin, wey me kaap-apuan din. Ware degma nasulat ka meytenged te peglesut din wey ka pegpatey rin. Iling sikandin te Anak te Manama ne ware bunsuranan wey ware katammanan tenged su egpabulus sikandin ne talagpanubad te ware egtamanan.

⁴ Ne sumsumana niyu kamenu kabantug si Milkisidik. Su minsan mabantug ka kaap-apuan ta ne si Abraham, migbehey ma kandin te igkasapulu ne baad te langun ne naawi din te pegbubunu. ⁵ †† Ne sumale te Balaud ni Muwisis, insuhu ka me talagpanubad ne kabuhalan ni Libi ne iyan egpanguwa te igkasapulu ne baad puun te me duma ran ne me Hudiyu, minsan kabuhalan sikandan langun ni Abraham. ⁶ Piru si Milkisidik, minsan kene ne kabuhalan ni Libi, nakarawat sikandin te igkasapulu puun ki Abraham, wey sikandin ka migpanalangin ki Abraham, minsan si Abraham mule ka migsaraan te Manama. ⁷ Ne nakataha ka langun ne iyan subla ne labew ka migpanalangin du te seeeye se impanalanginan. ⁸ Ne meytenged te me talagpanubad ne kabuhalan ni Libi ne iyan egdawat te igkasapulu ne baad, me etew re sikandan ne egpamatey. Piru sumale te Kasulatan, hendue te ware mule migpatey si Milkisidik ka migdawat te igkasapulu ne baad. ⁹ Egpakakahi ki te minsan si Libi, ne iyan egdawat te igkasapulu, migbehey red degma te igkasapulu diye te ki Milkisidik pinaahi ki Abraham. ¹⁰ Su minsan ware pad neetew si Libi te pegsinug-ung ni Milkisidik ki Abraham, piru duen e sikandin te lawa te kaapuan din ne si Abraham.

Labew si Hisus te duma ne talagpanubad

¹¹ Na, emun ke namatareng e perem ka me Hudiyu pinaahi te himu te me talagpanubad ne kabuhalan ni Libi ne iyan mig-uyan te Balaud diye te kandan, kenad e perem keilangan ne duen pad lein ne talagpanubad. Piru duen en iya lein ne talagpanubad ne egpekeiling ki Milkisidik, ne kene mule ne iling ki Aarun ne kabuhalan ni Libi. ¹² Ne emun ke egkabullasan ka me talagpanubad te kenad e ne kabuhalan ni Libi, keilangan degma ne egkabullasan ka Balaud. ¹³ Ka malehet due, ka Magbebaye ta ne egkahiyen ku kayi, kene ne kabuhalan ni Libi, su ki Huda. Ne ka tribu ni Huda, warad iya nahuhud ni Muwisis dengan ne diye egpuun te sika ne tribu ka egkeyimu ne talagpanubad.

¹⁵ Ne amana naklaru seini se ingkahi ney su due lein ne talagpanubad ne miggunguma ne nekeiling ki Milkisidik. ¹⁶ Ware sikandin neyimu ne talagpanubad sumale te Balaud ne iyan de egkeyimu ne talagpanubad ka kabuhalan ni Libi, ke kene, pinaahi te geem te umul rin ne kene egkataman. ¹⁷ ††† Su nasulat diye te Kasulatan ka meytenged kandin, “Talag-

† 6:14 Hin 22:16-17. †† 6:19 Lib 16:2. ‡ Te Grigu: palibehat te gimukud. †† 6:20 Sal 110:4. †† 7:1 Hin 14:17-20.

††† 7:5 Num 18:21. ††† 7:17 Sal 110:4.

panubad ka te ware egtamanan iling ki Milkisidik ne talagpanubad dengan.”¹⁸ Purisu indapig e te Manama ka sika se tapey ne balaud tenged su ware karuan due.¹⁹ Su kene ki egkeyimu ne matareng pinaahi te pegtuman te Balaud. Piru imbehayan ki te Manama te iyam ne paahi, ne pinaahi rue egpakaparani kid e kandin.

²⁰ Ne kene ne sikan de su due degma saad te Manama eyew egkapamalehetan ka seeye se iyam ne paahi. Piru ware mule saari te Manama te iling due ka me kabuhalan ni Libi te neyimu sikandan ne me talagpanubad.²¹ † Piru te neyimu e si Hisus ne talagpanubad, migsaad mule ka Manama, su due nasulat ne miggenendue,

“Migsaad ka Magbebaye ne Manama ne,
‘Talagpanubad ka te ware egtamanan,’
wey kene egkabalbalawan ka suman-suman din.”

²² Purisu, tenged te sika ne saad, neyimu si Hisus ne kasihuruwan te iyam ne kasabutan ne subla pad ne meupiya.

²³ Ne timul pad due, masulug ka me talagpanubad dengan su emun ke egpatey ka sabeka, keilangan ne egliwanan sikandin su eyew ka himu te me talagpanubad, egpakapabulus.²⁴ Piru puun su egkeuyag mule si Hisus te ware egtamanan, kene egliwanan sikandin isip talagpanubad.²⁵ Purisu, egpakaluwas sikandin te ware egtamanan te seeye se eparani te Manama pinaahi kandin. Su egkeuyag sikandin te ware egtamanan eyew iyan egpataliware te Manama wey te me etew.

²⁶ Ne sikandin ka Labew ne Talagpanubad ne ingkeilangan ta. Su matulus sikandin, ne ware sale wey malinis. Kene ne iling sikandin te makasesale, wey imbatun e sikandin diye te langit.²⁷ †† Kene ne keilangan ne egpanubad si Hisus tagse aldew iling te duma ne labew ne me talagpanubad. Miggun-aan dan himuwa seini para te kandan mismu ne sale, ne igkarangeb, para te sale te duma ne me etew. Piru si Hisus, kasabeka rin de mule ipanubad ka pegkeetew rin para te sale te me etew.²⁸ Ka in-alam ne labew ne me talagpanubad sumale te Balaud ni Muwisis, me etew re degma sikandan ne mahuye. Piru sumale te saad te Manama ne innimu rin te pegkapenga rin ibehay ka Balaud, in-alam din ka Anak din ne ware seyyup ne egkeyimu ne talagpanubad te ware egtamanan.

Si Hisus ka Labew ne Talagpanubad ta

8 † Na, seini ka igpasabut te ingkahi ney kaniyu: duen e Labew ne Talagpanubad ta ne diyad e te langit, ne diye migpinnuu sikandin te igkakawanan †† te trunu te Amana ne Maresen ne Manama.² Egpa-makey sikandin isip Labew ne Talagpanubad diye te matulus ne ugpaan te Manama ne diye te langit ne malehet ne simbaan su kene ne impasasindeg te me etew, ke kene, innimu mule te Manama.³ Ne tenged su keilangan ne egbehey te dasag wey te igpanubad

diye te Manama ka tagse labew ne talagpanubad, keilangan ne due degma igpanubad te kanta ne Labew ne Talagpanubad.⁴ Emun ke kayi sikandin te ampew te tane, kene ne talagpanubad sikandin, su duen e me talagpanubad ne egpanubad sumale te Balaud ni Muwisis.⁵ †† Ka impamakayan dan ne matulus ne balungbalung, in-ilingan de sika wey alung de te ugpaan te Manama ne diye te langit. Su, te timpu ne igpes-ek e ni Muwisis sika, impanpanayan e sikandin te Manama te migkahi, “Keilangan ne eggimuwen nu ka langun iling te impakita ku keykew diye te bubungan.”⁶ Piru ka himu ni Hisus, subla pad ne meupiya du te himu te seeye se duma ne talagpanubad puun su ka iyam ne kasabutan ne impatali-waraan din, subla pad ne meupiya du te tapey ne kasabutan. Iyan nakameupiya te iyam ne kasabutan, su diye sika egligkat te subla pad ne meupiya ne me saad.

⁷ Su ke ware pad perem kulang te seeye se an-anayan ne kasabutan, kenad perem keilangan ne egliwanan te igkarangeb ne kasabutan.⁸ †† Piru nakita te Manama ne nakulangan ka me etew ne mig-ikul perem te an-anayan ne kasabutan. Purisu migkahi sikandin,

“Egginguma ka timpu, kahi te Magbebaye ne Manama, ne eggimuwen ku ka iyam ne kasabutan diye te me kabuhalan ni Israil wey diye te tribu ni Huda.

⁹ Ne seini, kene ne iling te kasabutan ne innimu ku diye te me kaap-apuan dan te ingkitkit ku sikandan te peg-awe dan diye te inged ne Ihiptu.

Ware dan tumana ka sika ne kasabutan, purisu imbalahad ku sikandan, kahi te Magbebaye ne Manama.

¹⁰ Piru ke egginguma ka sika ne timpu, seini ka iyam ne kasabutan ne eggimuwen ku diye te kabuhalan ni Israil, kahi te Magbebaye ne Manama: igtahu ku ka me balaud ku diye te suman-suman dan, wey igsulat ku seini diye te pusung dan.

Manama ad nikandan, wey keet-etawan kud e degma sikandan.

¹¹ Te sika ne timpu, kenad e ne keilangan ne egpanulu ka sabeka ne etew te me duma rin wey ke me suled din te keilangan ne egpekeila sikandan te Manama.

Su sikandan langun, egpekeila keddiey ligkat te kene ne impurtanti ne etew peendiye te subla ne mabantug.

¹² Su egpasayluwen ku sikandan te mareet ne me himu ran, wey kene kud e egsumsumanen ka me sale dan.”

¹³ Ne tenged te ingngaranan te Manama te “iyam” ka seini ne kasabutan, klaru e ne tapey e ka an-anayan ne kasabutan. Ne sika, kenad e egkahamit wey kene egkaluhey, egkaawe e.

Ka pegsimba te timpu te an-anayan ne kasabutan

9 Na, minsan ka an-anayan ne kasabutan, due me balaud meytenged te pegsimba te Manama. Ne

† 7:21 Sal 110:4. †† 7:27 Lib 9:7. ‡ 8:1 Sal 110:1. †† Sumale te tulluwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew.

‡ 8:5 Iks 25:40. ††† 8:8 Hir 31:31-34 (LXX).

due degma matulus ne balungbalung ne innimu ran kayi te ampew te tane eyew egsimbaan. ²† Seeye se balungbalung, due daruwa ne sinabeng. Ka an-anayan ne sinabeng, enggaranan te “Matulus ne Sinabeng.” Ne dutu nakatahu ka sulu, ka lamisa, wey ka me paan ne igpanubad diye te Manama. ³†† Ka igkarangeb ne sinabeng ne diye te limang te makepal ne kurtina, enggaranan te “Subla ne Matulus ne Sinabeng.” ⁴‡ Te sika ne sinabeng, diye ipanahu ka bulawan ne altar ne tutunganan te insinsu wey ka kaban te kasabutan ne imbulitan te bulawan. Ne diye naa degma itahu te kaban ka banga ne bulawan ne intahuan te egkeenen ne enggaranan te “mana”, ka migpangabukad ne tuked ni Aaron, wey ka daruwa ne malumpayag ne batu ne insulatan te Sapulu ne Suhu. ⁵†† Ne diye te supe te kaban, due innimu re te etew ne daruwa ne panalihan ne enggaranan te “kirubin” ne palinneu te due ka Manama. Migpatangkeey sikandan ne impamekal ka me pakpak dan diye te dibabew te supe te kaban. Ne diye naa te natel-eban te me pakpak egpasayluwa te Manama ka me sale te me etew. Piru kene ney pad igpakapasabut kuntee kaniyu seini se langun.

⁶‡† Te nateil e seeye se langun, henduen pad ne nakaseled ka me talagpanubad te tagse aldew diye te an-anayan ne sinabeng eyew te peggimu te katungdanan dan. ⁷††† Piru iyan de egpakaseled ka labew ne talagpanubad diye te igkarangeb ne sinabeng, wey kasabeka re egpakaseled sikandin te tagse leg-un. Te sika ne timpu, keilangan ne eg-uyanen din ka langesa te ayam ne igpanubad din diye te Manama para te sale din wey te sale te me etew ne ware dan nataheyi. ⁸ Pinaahi te seini se langun, migpanulu ka Panisingan te Manama ne kene egpakaparani ka me etew diye te tangkaan te Manama taheed te eg-ikul pad sikandan te me suhu diye te an-anayan ne kasabutan. ^{†††} Ka sika langun, panunggilingan de te seeye ne timpu. Su ka igpanubad wey ka igbehey diye te Manama, kene egpakistanis te kunsinsya te egmanimba. ¹⁰ Su meytenged de seeye te egkakeen, inumen, wey te nalein-lein ne peglinis te lawa. Meytenged de te lawa ka sika ne me balaud wey egkataman de te timpu te iyam ne kasabutan.

Ka langesa ni Kristu ka nakapamalehet te iyam ne kasabutan

¹¹ Piru miggingume e si Kristu ka Labew ne Talagpanubad te iyam ne kasabutan ne subla pad ne meupiya du te tapey. Nakaseled sikandin te subla pad ne meupiya wey subla pad ne matulus ne ugpaan ne ware himuwa te etew su kene ma ne kayi te ampew te tane. ¹² Pegseled ni Kristu diye te matulus ne ugpaan ne diye te langit, kene ne langesa te me kambing wey

ke nati te baka ka in-uyan din su ka kandin mismu ne langesa pinaahi te kamatayen din, ne puun due, nakuwa rin ka kaluwasan ta ne ware egtamanan. Ne kasabeka re sikandin migseled diye wey warad e migabey. ¹³§ Sumale te tapey ne kasabutan, emun ke due etew ne in-isip ne malindit su nakasamsam te minatey, keilangan ne egpabesikan te langesa te kambing wey ke turu ne baka wey te igmuk te intutung ne beyan ne baka eyew egkeyimu ne malinis ka lawa rin diye te tangkaan te Manama. ¹⁴ Ke egpakistanis ma te iling due ka langesa te me mananap, subla pad ka langesa ni Kristu! Su pinaahi te geem te ware egtamanan ne Panisingan te Manama, impanubad ni Kristu diye te Manama ka pegkeetew rin ne ware sale. Ka langesa rin ka egpakistanis te kunsinsya ta ne egligkat te himu ne iyan egpuunan ne egkapariyu ki te Manama. Eglinisan din sika su eyew egkapamakey ki te manekal ne Manama.

¹⁵ Purisu, si Kristu ka tigpataliware te me etew wey te Manama te iyam ne kasabutan. Su pinaahi te kamatayen din, nalekat din e ka me etew puun te me sale dan ne neyimu ran te an-anayan ne kasabutan. Innimu rin sika su eyew seeye se in-alam te Manama, egpakarawat te insaad din ne keupianan ne ware egtamanan.

¹⁶ Na, ke due migpeyimu te kasabutan, keilangan ne igpapatitew ka eggimatayan ne igpanubad eyew egkapamalehetan ka kasabutan. ¹⁷ Su ka kasabutan, wey re egkapamaleheti ke due egkeyimatayan, ne ware karuan due ke ware pad neyimatayi ka igpanubad.

¹⁸ Purisu minsan seeye se an-anayan ne kasabutan, ware perem napamaleheti ke ware langesa ne impatihis. ¹⁹§† Su pegkapenga inangen ni Muwisis ka intiru ne Balaud diye te langun ne etew, ingkuwa rin e ka langesa te nati te baka wey te kambing duma te weyig. Impabesikan din ka insulatan te me balaud duma te langun ne etew ne iyan inggamit ka sugpang te kayu ne isupu wey ka intinaan te malalab-lalab ne bulbul te karniru. ²⁰ Ne migkahi sikandin, “Seini ka langesa ne igpamalehet te kasabutan ne igpatuman te Manama kaniyu.” ²¹§†† Ne impabesbesikan din degma ka matulus ne balungbalung wey ka langun ne tahu ne egkahamit te pegpanubad te Manama. ²²§† Sumale te Balaud ni Muwisis, ka langun, bayew iya egkalinisi te langesa. Ne wey re egkapasaylu ka me sale ke igpatihis ka langesa te igpanubad.

²³ Purisu, keilangan ne egkalinisan seeye se impeiling de te ugpaan diye te langit pinaahi te pegpabesikbesik te langesa te ayam. Piru ka malehet ne ugpaan te Manama diye te langit, keilangan ne subla pad ne meupiya ka igpanubad du te langesa te ayam. ²⁴ Su ware migseled si Kristu diye te matulus ne balungbalung ne impeiling de te malehet ne ugpaan te Manama wey innimu re te etew, ke kene, ka langit mismu ka inseleran din. Ne diyad e kuntee sikandin te tangkaan te Manama eyew egpangatubang para kan-

† 9:2 Iks 26:1-30; Iks 25:31-40; Iks 25:23-30. †† 9:3 Iks 26:31-33. ‡ 9:4 Iks 30:1-6; Iks 25:10-16; Iks 16:33; Num 17:8-10; Iks 25:16; Diy 10:3-5. ††† 9:5 Iks 25:18-22. ‡‡ 9:6 Num 18:2-6. ‡‡† 9:7 Lib 16:2-34. ‡‡‡ Te Grigu: ware pad ipataha ka bayaan peendiye te Amana ne Matulus ne Sinabeng taheed te migsasindeg pad ka balungbalung te tapey ne tuluwen.

§ 9:13 Lib 16:15-16; Num 19:9,17-19. §† 9:19 Iks 24:6-8. §†† 9:21 Lib 8:15. §‡ 9:22 Lib 17:11.

ta. ²⁵ Ka labew ne talagpanubad te me Hudiyu, migseled diye te Subla ne Matulus ne Sinabeng te tagse leg-un ne mig-uyan te langesa te ayam. Piru si Kristu mule, kene ne iyan din inseled diye te langit ne eyew layun din igpanubad ka kandin ne lawa. ²⁶ Su ke iling ma rue, keilangan ne layun perem sikandin egpatey puun te peggimu te kalibutan. Piru te timpu ne napenge e ka an-anayan ne kasabutan, kasabeka re sikandin miggendini eyew te peg-awe te sale ta pinaahi te pegpanubad din te kandin ne lawa wey kene din e eg-abayan eggimuwa seini. ²⁷ Ka me etew, kasabeka re iya egpatey wey egkataman eggukuman e sikandan te Manama. ²⁸ † Ne iling naan ded degma, migpatey si Kristu te kasabeka re eyew te peg-awe te me sale te me etew. Ne eggendini man-e sikandin ne kenad en iyan din tuyu ka peg-awe te me sale, ke kene, ka pegluwas te seeye se mabagget ne egtetahad te peglibed din.

Ka kamatayen ni Kristu ka egpakaawe te sale

10 Ka Balaud ni Muwisis, alung de te me panalangin ne egginguma pinaahi ki Kristu wey kene ne iling sika te seeye se malehet ne panalangin. Purisu, kene egpakamatareng ka Balaud pinaahi te pegpanubad layun te tagse leg-un te seeye se migparani te Manama. ² Su emun ke nalinisan e perem te me sale dan ka seeye se migpamakey te Manama, kene perem sikandan egkunsinsya te me sale dan, wey kene perem ne keilangan ne eg-abey pad sikandan egpanubad. ³ Piru seini se pegpanubad dan, egpasuman-suman de kandan te me sale dan te tagse leg-un. ⁴ Su kene egkaayun ne egpakaawe te me sale ka igpanubad dan ne langesa te turu ne baka wey te kambing.

⁵ † Purisu, te timpu ne miggendini si Kristu kayi te ampew te tane, migkahi sikandin diye te Manama, “Ka impanubad dan wey ka inhalad dan keykew, ware nu iya ikeupii, piru imbahayan a nikeykew te lawa ne igpanubad ku.

⁶ Su ka me ayam ne intutung dan wey ka impanubad dan para te me sale dan, ware nakapahale keykew.

⁷ Nataman, migkahi e man-e si Kristu, “Seini a, Manama, eyew te pegtuman te pegbuut nu sumale te nasulat te Kasulatan meytenged keddi.”

⁸ Dutu te an-anayan, migkahi si Kristu, “Ka impanubad dan wey ka inhalad dan, ka intutung dan ne ayam, wey ka impanubad dan para te me sale dan, ware nu iya ikeupii wey ware nakapahale keykew.” ⁹ Ne mig-abey man-e sikandin ka migkahi, “Seini a eyew te pegtuman te igkeupii nu.” Sikan naa, indapig te Manama ka an-anayan ne paahi te peg-awe te sale wey inliwanan din te igkarangeb. ¹⁰ Ne tenged su natuman ni Hisu Kristu ka pegbuut te Manama, namatulus kid e pinaahi te kasabeka re ne pegpanubad te lawa rin.

¹¹ † Ka tagse talagpanubad, diye egasindeg te altar te tagse aldew wey eglibed-libed egbehey te iling ded ne igpanubad. Piru seeye se igpanubad dan, kene iya

† 9:28 Isa 53:12. †† 10:5 Sal 40:6-8 (LXX). † 10:11 Iks 29:38.

egpakaawe te sale te me etew. ¹² †† Piru si Kristu, kasabeka re mule migbehey te kandin ne lawa ne igpanubad para te me sale ta. Nataman, migpinnuu e sikandin diye te igkakawanan †† te Manama. ¹³ Ne diyad e sikandin egtetahad taman te eggimuwen e ne diekanan din ka me kuntere din. ¹⁴ Su pinaahi te seeye se kasabeka re ne pegpanubad, immatareng din te ware egtamanan ka me etew ne immatulus e.

¹⁵ Impamalehetan degma seini te Panisingan te Manama, su migkahi ma sikandin,

¹⁶ ††† “Ke egginguma ka seeye ne timpu, seini ka iyam ne kasabutan ne eggimuwen ku diye te kandan, kahi te Magbebaye ne Manama:

Igtahu ku ka me balaud ku diye te me pusung dan, wey igsulat ku seini diye te suman-suman dan.”

¹⁷ ††† Ne migkahi pad man-e sikandin, “Kene kud e egsumsumanen ka me sale dan wey ka mareet ne me himu ran.” ¹⁸ Ne tenged su napasaylu e ka me sale, kenad e ne keilangan ne egpanubad pad.

Kene kew leke te pegpalintutuu niyu

¹⁹ Purisu me suled, pinaahi te langesa ni Hisus, kene kid egkehe ne egparani diye te tangkaan te Manama. ²⁰ Su pinaahi te impanubad ne lawa rin ne egpekeiling te makepal ne kurtina diye te timplu ne nabindas, inlukatan din para kanta ka iyam ne egbayaan eyew egpakaangen ki te umul ne ware egtamanan. ²¹ Ne kuntee, duen e Labew ne Talagpanubad ta ne mig-uyan te keet-etawan te Manama. ²² †† Purisu, keilangan ne egparani ki te Manama te ware minsan deisek ne pegduwa-ruwa ††† duma te malehet ne pegpalintutuu ne egpuun te pusung ta. Su hendue te impatihisan e te langesa ni Kristu ka me pusung ta eyew kene kid e egkunsinsya, wey nalu-luan e te malinis ne weyig ka me lawa ta. ²³ Egdesdesenan ta ka impallateng ta wey kene ki egduwa-ruwa, su egkasalihan ka Manama ne migsaad kanta. ²⁴ Egsuman-suman ki ke egmenuwen ta te egbanasal ne epaheyinaweey ka tagse sabeka wey eggimu te meupiya. ²⁵ Kene ta eg-engkeran ka nabatasan ta ne peglibulung, ne kene ne iling te in-nimu te duma, ke kene, egpabanasaley ki labi e te nakanengneng kid e ne mahaan egginguma ka aldew te peglibed te Magbebaye.

²⁶ Su emun ke nakataha kid e te kamalehetan ne nasi ki re iya egpabulus ne egpakasale, warad e lein ne igpanubad ne egpakaawe te me sale ta. ²⁷ †† Piru iyan te naan de igkeipeng ka makaaldeh-haldeh ne peggukum te Manama kanta, wey ka iiniti ne hapuy ne igsilab te me kuntere din. ²⁸ ††† Na, dengan ne timpu, ke due sabeka ne etew ne egpakasupak te Balaud ni Muwisis, eggimatayan sikandin te ware pegkeyid-u ke due daruwa wey ke tatelu naa ne egpamalehet te

†† 10:12 Sal 110:1. †† Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egkapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew. ††† 10:16 Hir 31:33. †††† 10:17 Hir 31:34. † Te Grigu: egseled diye te Subla ne Matulus ne Sinabeng. †† 10:22 Lib 8:30; Isi 36:25. ††† Te Grigu: malehet ne pusung. †† 10:27 Isa 26:11 (LXX). ††† 10:28 Diy 17:6; 19:15.

nakasale iya sikandin. ²⁹ † Ne sumsumana niyu kamenu karakel ka legrad ne eleg te seeye se etew ne egdeeg-deeg te Anak te Manama wey mig-isip ne ware karuan te langesa ne nakapamaresen te kasabutan ne iyan degma nakalini kandin, wey inlemetan din ka Panisingan te Manama ne iyan migbehey kandin te hiid-uwu. ³⁰ †† Su nakanengneng kid te migkahi ka Manama, "Sikeddiey ka egsuli wey ka egbales." Duen pad nasulat ne miggenendue, "Eggukuman te Manama ka kandin ne keet-etawan." ³¹ † Makaaldeh-haldeh iya ke iyan eglegrad ka manekal ne Manama.

³² Sumsumana niyu ka seeye ne timpu te iyan kew pad nalayahi meyitenged ki Kristu. Minsan nakabaye kew te masalig ne me keyirapan, piru nakasaindeg kew red. ³³ Sengekakuwa, inlemetan kew wey imbay-bayaran diye te tangkaan te me etew. Ne sengekakuwa ne migduma kew te seeye se nabaybayan. ³⁴ Su neyid-u kew te me duma niyu ne napsisu. Ne minsan in-ahawan kew te langun ne me kasangka-pan niyu, indawat niyu seini duma te kahale tenged su nakanengneng kew ne duen pad egkarawat niyu ne subla pad ne meupiya wey egpabulus te ware egtamanan. ³⁵ Purisu, kene niyu engkeri ka pegsalig niyu te Manama su due dakel ne igdasag kaniyu. ³⁶ Keilangan ne eg-antus kew pad eyew egkatuman niyu ka pegbut te Manama, ne egkataman egkarawat niyu ka insaad din. ³⁷ † Su migkahi ka Manama diye te Kasulatan, "Te kene egkaluhey, eggingume e ka egtetaharan niyu,

kene eglamu-lamu sikandin.

³⁸ Ka keet-etawan ne in-isip ku ne matareng, egkeuyag te ware egtamanan pinaahi te pegpalintuu ran keddi.

Piru ke eg-inniyuhan a nikandan, kena ad egkahale kandan."

³⁹ Piru meyitenged kanta, kene ki mule ne iling te me etew ne mig-inniyug e te Manama wey eglegradan e te ware egtamanan, ke kene, egpekeiling ki te me etew ne migpalintuu wey egkaluwas.

Ka pegpalintuu te dengan ne me etew

11 Na, nekey-a ka pegpalintuu? Ka pegpalintuu, iyan sika ka kasihuruwan ne egkatuman iya ka impallateng te etew, wey minsan ware din pad nakita, egpakatahe e sikandin ne egginguma iya sika. ² Su tenged te pegpalintuu, indayan te Manama ka me etew dengan. ³ †† Tenged te pegpalintuu, natahaan ta ne innimu ka kalibutan pinaahi te lalag te Manama. Purisu seini se egkakita ta, innimu puun te kene ta egkakita.

⁴ †† Tenged te pegpalintuu, migbehey si Abil diye te Manama te meupiya pad ne impanubad du te ki Kain ne suled din. Impapitew te Manama ne in-isip din si Abil ne matareng su indawat din ka impanubad ni Abil.

Ne minsan migpatey e si Abil, egkahuhud pad ka meyitenged te pegpalintuu rin te Manama.

⁵ ††† Tenged te pegpalintuu, ware migpatey si Inuk su imbatun mule sikandin. Warad e kitaa sikandin kayi te tane su imbatun ma te Manama. Ne sumale te Kasulatan, te ware pad batuna si Inuk, ingkahale sikandin te Manama. ⁶ Ne kene iya egkaayun ne egkahale ka Manama te etew ne ware pegpalintuu. Su minsan hentew ne eparani te Manama, keilangan ne egpalintuu ne due iya Manama, wey egdasahan din ka langun ne egpammitew kandin.

⁷ ††† Tenged te pegpalintuu, intuman ni Nuwi ka impaney-paney te Manama kandin meyitenged te egkey-itabu keureme, minsan ware din pad nakita seini. Purisu miggimu sikandin te arka eyew egkaluwas sikandin wey ka familya rin. Ne puun due, inggukuman te Manama ka me etew kayi te ampew te tane tenged su ware sikandan migpalintuu. Piru si Nuwi, in-isip mule ne matareng tenged te pegpalintuu rin.

⁸ †† Tenged te pegpalintuu, intuman ni Abraham ka inalag te Manama ne egpeendiyeen te inged ne igbehey kandin te Manama. In-engkeran din ka kandin ne inged minsan ware din nakataha ke hendei lenged ka egpeendiyaan kandin. ⁹ †† Tenged te pegpalintuu, nekeugpe sikandin ne egpekeiling te lapu diye te inged ne insaad te Manama kandin. Ne diye de migugpe sikandin te me balungbalung, iling degma te anak din ne si Isaak wey te apu din ne si Hakub, ne namehayan ded degma te Manama te sika ne saad. ¹⁰ Su mig-iman-iman si Abraham ne egpekeugpe te siyudad diye te langit, ne kene egkaawe ne implanu wey impasaindeg te Manama.

¹¹ ††† Tenged man-e te pegpalintuu, nakaanak pad ensi Abraham minsan amane e ne buyag sikandan wey kenad e perem egpakaanak si Sara ne asawa rin. Migpalintuu sikandin ne egtumanen te Manama ka insaad din ne egpakaanak iya si Sara. ¹² †† Purisu, minsan sabeka re ne etew si Abraham ne suble e ne buyag wey kenad e perem egpakaanak, piru sikandin ka egpuunan te me kabuhalan ne iling kasulug te me bituen te langit, wey iling degma te me lelanek diye te ilis te dahat ne kene egkaseel.

¹³ ††† Nammatey re due ka seeye se langun ne etew ne migpalintuu te Manama, ne ware nakarawat te insaad kandan. Piru iling te nakita ran e ka insaad te Manama kandan wey nahale sikandan. Mig-angken sikandan ne me lapu de wey mahaliyug de kayi te ampew te tane. ¹⁴ Ne seini se me etew ne miglalag te iling due, migpeila re iya ne egpammitew sikandan te malehet ne inged dan. ¹⁵ Ware dan e sumsumana ka impuunan dan ne inged, su emun ke migsuman-suman pad sikandan due, nanguli e perem sikandan. ¹⁶ Piru iyan dan igkeupii mule ka subla pad ne meupiya ne inged, ka inged diye te langit. Purisu kene egkeyilew ka Man-

† 10:29 Iks 24:8. †† 10:30 Diy 32:35; Diy 32:36. † 10:37 Hab 2:3-4 (LXX). †† 11:3 Hin 1:1; Sal 33:6,9; Huw 1:3. †† 11:4 Hin 4:3-10.

††† 11:5 Hin 5:21-24 (LXX). ††† 11:7 Hin 6:13-22. § 11:8 Hin 12:1-5. †† 11:9 Hin 35:27. ††† 11:11 Hin 18:11-14; 21:2. †† 11:12 Hin 15:5; 22:17; 32:12. ††† 11:13 Hin 23:4; 1Kru 29:15; Sal 39:12.

ama ne eg-angkenen nikandan ne sikandin ka Manama ran, tenged su intahahaan din e sikandan te siyudad diye te langit.

¹⁷ † Tenged te pegpalintutuu, igpanubad e perem ni Abraham si Isaak te in-el-elehan sikandin te Manama. †† Ne minsan sikandin ka insaaran te Manama ne ka anak din ka egkeyimu ne egpuunan te me kabuhalan din, piru andam sikandin ne igpanubad ka sabsabeka ne anak din ne si Isaak. ¹⁹ Su migpalintutuu sikandin ne minsan egpatey si Isaak piru eg-uyahen ded iya te Manama, purisu hendue te in-uyag ded iya te Manama si Isaak puun te kamatayen ‡ wey miglibed diye te ki Abraham.

²⁰ †† Tenged te pegpalintutuu, impanalanganin ni Isaak ka daruwa ne anak din ne si Hakub wey si Isaw wey intagne din ka egkeula-ula ran keureme.

²¹ †† Tenged te pegpalintutuu, impanalanganin ni Hakub ka daruwa ne apu din ne anak ni Husi te ware pad sikandin nabigtawi. Ne migsimba sikandin te Manama ne mig-usengul te tuked din.

²² ††† Tenged te pegpalintutuu, intagne ni Husi te ware pad sikandin nabigtawi ka meytenged te pegawe te me kabuhalan ni Israil diye te Ihiptu, wey migpanaha-taha degma sikandin kandan ne igpeuyan ded ka tul-an din te pegawe dan.

²³ ††† Tenged te pegpalintutuu, te peglesut ni Muwis, inggeles sikandin te amey wey iney rin seled te tatelu ne bulan. Su nakita ran ne mateles sikandin ne bate wey ware sikandan naalde ne egsupak te suhu te Hari.

²⁴ § Tenged te pegpalintutuu, te pegtuln e ni Muwis, kenad e egkeupian sikandin ne eg-an-anaken te malitan ne anak te Hari te Ihiptu. ²⁵ In-alam din ka peg-antus дума te kabuhalan ni Israil ne keet-etawan te Manama du te peggale-gale te sale ne egpakapahale de te kene egkaluhey. ²⁶ Migsuman-suman sikandin ne meupiya pad ne eg-antus sikandin ka egmetan tenged te pegpalintutuu rin te egginguma ne Kristu, du te egpakaangken te karatuan te Ihiptu. Su mig-iman-iman sikandin ne due igdasag te Manama kandin keureme.

²⁷ Tenged te pegpalintutuu, migawe si Muwis diye te Ihiptu ne ware naalde te pegkabelu te Hari. Migpabulus sikandin ka migsalig te Manama minsan te me keyirapan su hendue te nakita rin e ka Manama ne kene egkakita. ²⁸ †† Tenged te pegpalintutuu, migbunsud migsahakeen si Muwis te Peglihad te Panalihan. Ne migsuhu sikandin ne egpabesikan te langesa te karniru ka gumawan te me kabuhalan ni Israil, eyew kene egkalagkes te pegpangimatey te panalihan te Manama ka me panganey ne anak dan ne lukes.

† 11:17-18 Hin 22:1-14. †† 11:17-18 Hin 21:12. ‡ tenged su ke ware balabahi te Manama si Abraham, neyimatayan din en iya perem ka anak din. †† 11:20 Hin 27:27-29,39-40. †† 11:21 Hin 48:1-20; Hin 47:31 (LXX). ††† 11:22 Hin 50:24-25; Iks 13:19. ††† 11:23 Hin 2:2; Iks 1:22. § 11:24 Iks 2:10-12. † 11:28 Iks 12:21-30.

²⁹ ††† Tenged te pegpalintutuu, nekeyipanew sikandan te mammara ne tane te peglapas dan diye te Malalab ne Dahat. Piru nallened mule ka me Ihiptuhanen ne miglupug kandan.

³⁰ § Tenged te pegpalintutuu te kabuhalan ni Israil, nahuhus ka alad te siyudad te Hiriku te pegkapengaran te peglingut-lingut dutu seled te senge simana.

³¹ ††† Tenged te pegpalintutuu, ka malitan ne migbebelegye te lawa rin ne si Rahab, ware sikandin nakalagkes namatey te seeye se matig-Hiriku ne ware migpalintutuu te Manama, su insagsahipe din ka me talag-iipat.

³² † Na, kayi re taman ka igguhud ku kaniyu meytenged te me etew ne migpalintutuu te Manama, tenged su warad e timpu te pegpangguhud meytenged engki Gidyun, ki Barak, ki Samsun, ki Hip-ta, ki Dabid, ki Samwil wey te me prupita dengan. ³³ ††† Tenged te pegpalintutuu ran, due дума ne naka-panalu te me nasud, ne due дума ne matareng ka pegmandu dan, ne due дума ne nakarawat te insaad te Manama kandan, wey due дума ne nakapatiem te be-be te me liyun. ³⁴ ††† Due дума ne ware natutung te migkanlabkanlab ne hapuy, wey due дума ne naka-pallahuy te me etew ne egtibas perem kandan. Minsan mahuye ka дума piru imbehayan sikandan te kanekal. Due дума ne mabbulut wey natalu ran ka me sundalu te дума ne me nasud. ³⁵ ††† Due degma me malitan ne neuyahan te me anak dan ne nammatey. Ne due дума ne migsuman-suman ne meupiya pad ka egbaybayan taman te kamatayen tenged te pegpalintutuu ran du te egdawat te kaligwangan. Su mig-iman-iman sikandan ne egginguma ka aldew ne eg-uyahen ded sikandan te Manama wey egkarawat dan ka subla pad ne meupiya ne umul. ³⁶ ††† Due дума ne inlemetan wey impanlampesan, ne ka дума impamaku wey imprisu. ³⁷ ¹⁸ Ne due degma дума ne innimatayan, iling te imbebatu, impaliwliwaraan te eggabas, wey intitibas te kampilan. Ne due дума ne nangukumbale naan de te laplap te karniru wey kambing. Amane e egkaayu-ayu sikandan, imbaybayan, wey impaantus pad man-e. ³⁸ Migleug-leug sikandan diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan, diye te me bubungan, wey diye nangugpe te me sulung wey te me lungag te tane. Ka malehet due, kene ne likes ka kalibutan para kandan. ³⁹ Seini se langun, ingkahale te Manama tenged te pegpalintutuu ran. Piru minsan pad due, ware dan narawat ka langun ne insaad te Manama kandan. ⁴⁰ Su due meupiya pad ne planu te Manama ne nalagkes ki degma. Taman kuntee, ware natuman ka saad din diye te kandan su eyew egmekeglegse ki ka egdawat te insaad din, wey egkeyimu ki ne keet-etawan din ne ware seyyup.

††† 11:29 Iks 14:21-31. §† 11:30 Huswi 6:12-21. ††† 11:31 Huswi 6:22-25; Huswi 2:1-21. †† 11:32 Tal 6:11-8:32; Tal 4:6-5:31; Tal 13:2-16:31; Tal 11:1-12:7; 1Sam 16:1-1Har 2:11; 1Sam 1:1-25:1. †† 11:33 Dan 6:1-27. ††† 11:34 Dan 3:1-30. ††† 11:35 1Har 17:17-24; 2Har 4:25-37. ††† 11:36 1Har 22:26-27; 2Kru 18:25-26; Hir 20:2; 37:15; 38:6. 18 11:37 2Kru 24:21.

Ka pegpakannekal te pegpalintutuu taman te katammanan

12 Sikan naa, tenged su nalingutan ki kuntee te se-eye se susuluhi ne me etew dengan ne egpa-malehet kanta ne egkasalihan ka Manama, keilangan ne eg-engkeran ta ka langun ne egpakabalabag kanta wey ka sale ne iyan egpakabakus kanta. Ne egpabulus ki ka egpallahuy te lumba ne intahahe kanta. ² Keilangan ne iyan te re egtengtengan si Hisus, ka egpuunan wey ka talagmalehet te pegpalintutuu ta. Imbalahad din de ka keyilew rin perem te pegpalansang te krus, tenged te kahale ne egkarawat din pegkapenga te peg-antus din. Ne kuntee, diyad e sikandin migpinnuu te igkakawanan [†] te trunu te Manama.

³ Sumsamana niyu si Hisus se mig-antus te pegsupak te me etew ne makasesale, eyew kene kew egkapelaan wey eg-engked. ⁴ Ne ware de due migpatey kaniyu puun te pegpakannekal rin te peg-talu te sale. ⁵ ^{††} Ne ware niyu red nalingawi ka pegbagget te Manama kaniyu isip me anak din? Migkahi sikandin diye te Kasulatan,

“Anak ku, kene nu balahara ka pegdisiplina te Manama keykew, wey kene ka engked ke egdew-ayen ka nikandin.

⁶ Su ka eggeyinawaan te Manama, egdisiplineen din, wey eglegparan din seeye se in-ila rin ne anak din.”

⁷ Antusa niyu ka keyirapan isip disiplina te Manama kaniyu, tenged su in-isip kew nikandin ne me anak din. Duen naan iya anak ne kene egdisiplineen te amey?

⁸ Piru ke kene kew egdisiplineen iling te eggimuwen din te langun ne me anak din, kene kew naa ne malehet ne me anak din; anak kew re te dalan. ⁹ Minsan ka me amey ta kayi te ampew te tane, migdisiplina ma kanta, wey intahud ta sikandan tenged due. Na, subla pad ne egparuma-ruma ki te Amey ta ne diye te langit eyew egpakaangken ki te umul. ¹⁰ Su ka me amey ta kayi te ampew te tane, migdisiplina kanta te ware de naluhey sumale te insuman-suman dan ne meupiya. Piru ka pegdisiplina te Manama kanta para iya te keupianan ta, eyew egkeyimu ki ne matulus iling kandin.

¹¹ Ware pegdisiplina ne egpakapahale taheed te eggimuwen sika, su masakit iya. Piru te katammanan, seeye se nakabaye te pegdisiplina, egmalinawen e ka suman-suman wey egmatareng e ka batasan.

¹² [‡] Purisu kayawa niyu ka napu-pu ne me belad niyu wey lig-ena niyu ka mahuye ne me buel niyu. ¹³ ^{††} Tullira niyu ka dalan ne egbayaan niyu, su eyew seeye se pungku kene egkabalingu, ke kene, nasi egkeulii.

Ka pegpaney-paney meytenged te peg-inniyug te Manama

¹⁴ Pakannekali niyu ne malinawen ka peg-ugpe niyu duma te me etew wey egmatulus kew, su ke ware sika,

[†] Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka egpakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew. ^{††} 12:5 Hub 5:17; Lal 3:11-12 (LXX). [‡] 12:12 Isa 35:3 (LXX). ^{††} 12:13 Lal 4:26 (LXX).

ware sabeka ne egpakakita te Manama. ¹⁵ ^{‡‡} Bantey kew degma ne ware sabeka kaniyu ne eg-inniyug te keupiya te Manama. Pakannekali niyu ne ware sabeka ne egpekeiling te mapeit ne hila munen ne iyan egpuunan te kasamuk due te kaniyu wey egpakamalindit te kasuluhan. ¹⁶ ^{‡‡†} Bantey kew ne ware sabeka kaniyu ne egpangabid, wey ware due te kaniyu ne kene egkaalde te Manama iling ki Isaw te migbubullas te katenged din te pegkapanganey rin te senge keenan de. ¹⁷ ^{‡‡†} Te katammanan, nakataha kew e ne timpu ne egkeupian ded perem sikandin ne egpakarawat te panalangin din, ware sikandin behayi tenged su kene din egkabalbalawan ka innimu rin minsan ke egsinehew pad sikandin.

¹⁸ [§] Ka pegparani niyu kuntee diye te Manama, kene ne iling te pegparani dengan te kabuhalan ni Israil diye te Manama. Migparani sikandan te bubungan ne egkahan-genan ne due hapuy ne migkanlabkanlab, durusilemi, wey kekesehi ka kalamag. ¹⁹ Ne nakarineg sikandan te dahing te trumpita wey te laheng te Manama. Te pegkarineg dan e te laheng, migpeyimmime-new e sikandan ne kenad e egpalalohen. ²⁰ ^{§†} Su kene egpakaantus sikandan te insuhu te laheng ne miggenendue, “Minsan ke due mananap ne egdiek te seini ne bubungan, keilangan ne egbatuwen taman te egpatey.” ²¹ ^{§††} Makaalat-halat ka nakita ran ne minsan si Muwisis nakakahi, “Egkelkelen ad te pegkaalde ku.”

²² Piru sikaniyu mule, ka bubungan te Siyun ka imparaniyan niyu, ka siyudad te manekal ne Manama, ne iyan ka Hirusalim ne diye te langit ne miglibulungan te egkengahale-gale ne me panalihan ne kene egkaseel. ²³ Migparani kew te nanlibulung ne me etew ne in-isip te Manama ne mabantug ne me anak din, ^{§†} ne nasulat e se me ngaran diye te langit. Migparani kew degma diye te Manama ne talaggukum te langun ne etew, wey migsabeka kew te seeye se nenammatey e ne immatareng e te Manama ne warad e me kulang. ²⁴ ^{§††} Migparani kew ki Hisus ne iyan tigpataliware kanta wey te Manama te iyam ne kasabutan. Ka impatihis ne langesa rin migpamalehet ne impasaylu kid e, wey meupiya pad seini du te langesa ni Abil ne migbuyu te pegsuli.

²⁵ ^{§†} Na, bantey kew ne kene kew egpalingeg-lingeg te iglalag te Manama kaniyu. Su ka me etew dengan ne ware miglinga-linga te inlalag te Manama kandan kayi te ampew te tane, ware nakapanalliya te legpad. Ne iyan ki naan pa iya kene legpari, ke kene ta eglinglingeen ka iglalag kanta ne diye egpuun te langit! ²⁶ ^{§†} Te seeye ne timpu, nawelwel ka tane tenged te laheng te Manama, piru kuntee migsaad sikandin ne miggenendue, “Egwelwelen ku pad eg-abayi ka tane, ne kene ne tane de, ke kene, ka langit degma.” ²⁷ Ka seini se lalag din ne, “Eg-abayan pad,” iyan igpasabut kayi ne eg-aween din ka langun ne innimu rin ne egkawel-

^{‡‡} 12:15 Diy 29:18 (LXX). ^{‡‡†} 12:16 Hin 25:29-34. ^{‡‡‡} 12:17 Hin 27:30-40. [§] 12:18 Iks 19:16-22; 20:18-21; Diy 4:11-12; 5:22-27. ^{§†} 12:20 Iks 19:12-13. ^{§††} 12:21 Diy 9:19. ^{§‡} Te Grigu: panganey ne me anak. ^{§††} 12:24 Hin 4:10. ^{§†} 12:25 Iks 20:22. ^{§†} 12:26 Hag 2:6 (LXX).

wel, eyew iyan naan de egkahaat ka kene egkawelwel.

²⁸ Purisu keilangan ne egpasalamat ki te Manama tenged su egpekeugpe kid e te migharian din ne kene egkawelwel. Keilangan ne egsimbeen ta ka Manama te paahi ne egpakapahale kandin duma te pegtahud wey te pegpariralem ta. ²⁹ † Su ka Manama ta, eg-pekeiling te hapuy ne egpekewugmas.

Egmenuwen ta te pegpahale te Manama

13 Na, pabulus kew paheyinaweey isip tahasuled. ² †† Kene kew kalingew ne eg-al-alumama te mahaliyug ne ware niyu neileyi. Su due duma dengan ne mig-al-alumama te mahaliyug ne ware nakanengneng te me panalihan bes e seeye. ³ Ikeyid-u niyu seeye se nenaprisu wey seeye se mig-antus, wey gedgerama niyu degma ka keugpe dan.

⁴ Keilangan ne ka asaweey egtahuren te langun, wey kene egpalibibuhey ka alunggun. Su ka egpanlibug wey ka egpangabid, eglegparan te Manama.

⁵ † Pakaddiyu kew te peggeyinawa te seleppi, wey keilangan ne egkabennalan kew ke nekey ka due te kaniyu. Su seini ka ingkahi te Manama, "Kene kud iya eg-engkeran sikaniyu wey eg-inniyuhan." ⁶ †† Sikan naa ka kene ki egkehe ne egkahi,

"Ka Manama ka talagbulig ku,
puru kena a egkaaldek.

Nekey ma ka egkeyimu te etew kayi te keddiey?"

⁷ Sumsamana niyu ka me pangulu niyu, seeye se migpanulu dengan kaniyu te lalag te Manama. Sumsamana niyu ka neyingumaan te peg-ugpe dan, ne ilingi niyu naa ka pegpalintutuu ran. ⁸ Si Hisu Kristu, kene egkabalbalawan puun pad dengan, kuntee, wey te ware egtamanan. ⁹ Purisu kene kew peuyan te minsan nekey ne lein ne klasi te pegpanulu. Ne meupiya ke egkalig-en ka me pusung ta pinaahi te keyid-u te Manama, ne kene ne pinaahi te balaud meytenged te egkakeen. Kene egpakabulig sika te seeye se eg-ikul.

¹⁰ Kayi te kanta, ka peglansang ki Hisus diye te krus ka hendue te kanta ne altar. Piru ka me Hudiyu ne migpabulus-bulus pad ne migpanubad, kene egpakakuwa te kapasayluwan te me sale pinaahi kayi.

††† Ne ka langesa te me ayam, eg-uyanen te labew ne talagpanubad diye te Subla ne Matulus ne Sinabeng isip igpanubad te peglinis te me sale, piru ka me lawa, eg-uyanen dan diye te lihawangan te kampu wey diye dan egtutunga. ¹² Ne iling naan ded, mig-an-

† 12:29 Diy 4:24. †† 13:2 Hin 18:1-8; 19:1-3. ‡ 13:5 Diy 31:6,8; San 1:5. †† 13:6 Sal 118:6 (LXX). †† Te Grigu: ka migpa-makey diye te balungbalung, ware katenged ne egkeen te igpanubad diye te kanta ne altar. ††† 13:11 Lib 16:27.

tus degma si Hisus diye te lihawangan te siyudad eyew te pegmatulus te me etew pinaahi te kandin mis-mu ne langesa. ¹³ Sikan naa, eg-engkeran tad ka tapey ne tuluuwen ††† wey eg-ambag kid eg-antus te pegkey-ilew rin. ¹⁴ Su kayi te ampew te tane, ware siyudad ta ne kene egkaawe piru eg-im-imanen ta ka siyudad ne eg-ugpaan ta keureme.

¹⁵ Purisu, keilangan ne egpabulus ki egsaye te Manama pinaahi ki Hisus, isip halad ne egpuun te be-be § te seeye se eg-angken kandin. ¹⁶ Kene kew kalingew ne eggimu te meupiya wey pabulihey kew ka tagse sabe-ka, su iyan sika ka peghalad ne egpakapahale te Manama.

¹⁷ Tumana niyu ka me pangulu niyu wey paruma-ru-ma kew kandan, su sikandan ka egtanggu te pegpalintutuu niyu wey ka egpanabak diye te Manama te pegtanggu ran. Emun ke egtamanan niyu sikandan, eggimu sikandan ne due kahale, piru ke kene, egkabehatan sikandan te himu ran wey kene degma egpakabulig sika kaniyu.

¹⁸ Pabulus kew ampu kanami. Nakanengneng key ne malinis iya ka kunsinsya ney wey egkeupian key ne eleg ka langun ne eggimuwen ney. ¹⁹ Eghangyuen ku iya sikaniyu ne eg-ampu keddi eyew egpaliberen e pad te Manama due te kaniyu te kene egkaluhey.

Ka katammanan ne peg-ampu wey pegpanaha-taha

²⁰ In-uyag te Manama ne egpuunan te keupianan ka Magbebaya ta ne si Hisus. Egpekeiling sikandin te maresen ne talagtameng te me karniru, ne pinaahi te langesa rin, napamalehetan din ka ware katammanan ne kasabutan. ²¹ Ka Manama ka egbehey kaniyu te langun ne meupiya ne ingkeilangan niyu te pegtuman te pegbuut din. Ne pinaahi ki Hisu Kristu, eggimuwen din kayi te kanta ka egpakapahale kandin. Egsayeen ta si Hisu Kristu te ware egtamanan. Malehet iya!

²² Me suled ku, eghangyuen ku sikaniyu ne eg-ayad-ayad egpammineg te intambag ku kaniyu, su malepet de seini se sulat ku kaniyu. ²³ Igkeupii ku ne egpakataha kew ne nakalihawang e diye te prisuwan ka suled ta ne si Timutiyu. Ke mahaan de egpekeuma sikandin kayi, egdumeen ku sikandin te eggendue te kaniyu.

²⁴ Ipangemuste e re te langun ne me pangulu niyu wey te langun ne keet-etawan te Manama. Migpangemusta degma kaniyu ka me suled ta ne matig-Italya.

²⁵ Ka keupiya wey keyid-u ne egpuun te Manama, egkaangken niyu langun.

††† Te Grigu: eggendiyaan ta si Hisus diye te lihawangan te siyudad. § Te Grigu: behas te bibig.

Santiyagu

Igpewun-a

Ka seini ne , iyan seini ka nalimud ne me tambag ni Santiyagu te me etew ne migpalintutuu te Manama. Insulat din seini diye te langun ne keet-etawan ne nekegsuwey-suwey kayi te ampew te tane. Miggamit si Santiyagu te me panunggilingan eyew te pegpasabut te me etew wey te pegtambag, eyew egmeupiya ka batasan dan wey ka himu ran te tagse aldew. Migpanulu man-e sikandin te nakalkalasi ne pegpanulu iling te: pegpalintutuu, peg-eleg-eleg, peg-antus, pegtahud, meupiya ne pegbebatasan, meupiya ne peglalag-lalag, malehet ne katuenan ne egpuun te Manama, wey peg-ampu.

Migkahi sikandin te kulang ka kanta ne pegpalintutuu ke kene egdumaan te himu.

Ka malehet ne ngaran te etew ne migsulat kayi si Hakub, piru si Santiyagu ka igngengaran te me Kastila.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1

Ka pegpalintutuu wey ka katuenan 1:2-8

Ka egkaayu-ayu wey ka meyaman 1:9-11

Ka peg-eleg-eleg wey ka pegtintal 1:12-18

Ka pegpamineg wey ka peggimu 1:19-27

Peg-ilingen te egtahud ka etew 2:1-13

Ka pegpalintutuu wey ka meupiya ne himu 2:14-26

Ka dile 3:1-12

Ka katuenan ne egligkat te langit 3:13-18

Ka Kristuwanen wey ka me kasangkapan 4:1-5:6

Ka nakalkalasi ne pegpanulu 5:7-20

1 Sikeddiey si Santiyagu ka migpeuyan te seini ne sulat. Uripen a te Manama wey te Magbebaye ne si Hisu Kristu. Egpangemusta a kaniyu langun te me Kristuwanen ne egpuun te sapulu wey daruwa (12) ne tribu ne nekegsuwey-suwey kayi te ampew te tane.

Ka pegpalintutuu wey ka katuenan

² Me suled ku, kahale kew ke due peg-eleg-eleg ne egginguma kaniyu, ³ su nakataha kew ne ka peg-eleg-eleg, egpikalig-en te pegpalintutuu niyu eyew egkaantus niyu ka me keyirapan. ⁴ Purisu antusa niyu ka langun ne me peg-eleg-eleg su eyew egmatareng kew wey egkakumplitu kew, ne ware egkakulang diye te kaniyu. ⁵ Ke due diye te kaniyu ne kulang se kaalam, pabuyua niyu diye te Manama wey egbehayan iya sikandin. Egbehayan sikandin te Manama ne kene ne nunuhunen, wey hiid-uwen sikandin te langun ne etew. ⁶ Piru pabuyua nu sikandin duma te pegpalintutuu, ne ware pegduwa-ruwa. Su ka egduwa-ruwa egpekeiling te bunlud ne egkeuyan-uyan te kalamag minsan hendei eggiyupa. ⁷ Ka etew ne egduwa-ruwa, kene egpakapallateng ne due egkarawat puun te Manama, su ware kamalehetan te langun ne eggimuwen din.

Ka egkaayu-ayu wey ka meyaman

⁹ Keilangan ne egkahale ka suled ta ne egkaayu-ayu, ke igparibabew e sikandin te Manama. ¹⁰ Ne ka meyaman degma, keilangan ne egkahale ke igpariralem e sikandin te Manama, su egpekeiling de sikandin te kabukaran te me hilmunen ne egkapadpad. ¹¹ Te pegsile te iiniti ne aldew, egkahangu e ka hilmunen wey egkapadpad e ka kabukaran din, wey egkaawe e ka katelesan din. Ne iling naan ded due ka meyaman, minsan ke masalig pad ka eggimuwen din, egginguma iya ka aldew ne egpatey sikandin.

Ka peg-eleg-eleg wey ka pegtintal

¹² Keupianan te etew ne egpakaantus te me peg-eleg-eleg, su emun ke egpakaantus sikandin, egpakarawat sikandin te kuruna te umul ne inaad te Manama te seeye se eggeyinawa kandin. ¹³ Emun ke egtintalen ka sabeka ne etew, kene egkaayun ne egkahi sikandin ne ka Manama ka migtintal kandin, su ka Manama, kene ma egkatintal ne eggimu te mareet wey kene degma sikandin egtintal te minsan hentew. ¹⁴ Piru wey re egkatintal ka etew ke egkeupian sikandin te kene ne kandin, wey egkeuyan sikandin te mareet ne igkeupii rin. ¹⁵ Ne ke egtumanen din ka mareet ne igkeupii rin, egpakasale e sikandin, ne emun

ke egpabulus sikandin ka eggimu te mareet, egpatey iya sikandin.

¹⁶ Pinalangge ne me suled ku, kene kew paakal. ¹⁷ Ka langun ne meupiya wey malehet ne dasag, diye egpuun te dibabew, diye te Amey ne migpuunan te kalayag. Kene egkabalbalawan sikandin tenged su kene ma ne iling sikandin te alung ne egkaalin-halin. ¹⁸ Sumale te pegbuut din, innimu ki nikandin ne me anak din pinaahi te kamalehetan te kandin ne lalag, su eyew egkeyimu ki ne labew te langun ne innimu rin.

Ka pegpamineg wey ka peggimu

¹⁹ Tantanuri niyu seini me pinalangge ku ne me suled. Ka tagse sabeka, keilangan ne mahaan egpamineg ke due eglalag piru kene ne mahaan eglalag wey egkabelu. ²⁰ Su ka kabelu te etew, kene egpekeuyan te pegkamatareng ne igkeupii te Manama. ²¹ Purisu engkeri niyu ka langun ne maddeet ne himu wey batasan, wey dawata niyu te mapariralemen ka lalag te Manama ne impamula diye te pusung niyu, su seini ka egpakaluwas kaniyu.

²² Kene kew paakal te isip niyu pinaahi te pegpamineg de te lalag te Manama, ke kene, tumana niyu. ²³ Su ka minsan hentew ne egpamineg de te lalag din ne kene egtuman, egpekeiling te etew ne migpangalungan. ²⁴ Peg-awe din te migpangalungan, due-rue ne nalingawan din ke mamenu e man-e sikandin. ²⁵ Piru ka etew ne amana egbantey te malehet ne Balaud ne egpakaluwas, wey egpabulus sikandin ne egtuman, wey kene din eglingawan ka narineg din su nasi din eggimuwa, egpanalanganin sikandin te langun ne eggimuwen din.

²⁶ Ke due sabeka ne egpalintutuu ne eleg e ka kandin ne pegpamakey, piru ke kene egbantey ke nekey ka iglalag din, kene ne malehet ka pegpamakey rin. Migakalan din de ka isip din. ²⁷ Su iyan seini ka malehet wey meupiya ne pegpamakey te Amey ne Manama, ka pegtanggu te me ilu wey te me balu te timpu ne egkeyirapan sikandan, wey ka pegbantey ne kene sikandin egkabiluan te kareet kayi te kalibutan.

Peg-ilingen te egtahud ka etew

2 Me suled ku, sikaniyu se migpalintutuu te tetelesi ne Magbebaye ta ne si Hisu Kristu, keilangan ne egpeg-ilingen niyu te egshipe ka me etew. ² Panunggiling ke due etew ne egtambung te pegsimba niyu ne migsising te bulawan wey tetelesi ka ingkukumbale din, ne due degma egkaayu-ayu ne egtambung ne migsaluub te dereeti ne kumbale. ³ Ne emun ke iyan niyu re egshipeen ka migkukumbale te meupiya wey egpapinnuwan niyu diye te mateles ne pinnuwan, ne ka egkaayu-ayu egpasasindehen niyu re mule wey ke egpapinnuwan naa diye te seeg, ⁴ egpakasale kew e te peg-alam niyu te etew wey te peggukum niyu puun te mareet ne suman-suman niyu. ⁵ Pamineg kew me pinalangge ku ne me suled. In-alam te Manama ka egkengaayu-ayu kayi te ampew te tane eyew egkey-

imu ne meyaman te pegpalintutuu, wey eyew egpekeugpe te Migharian te Manama ne insaad din te langun ne eggeyinawa kandin. ⁶ Piru impeyilawan niyu ka egkaayu-ayu. Hentew bes ka eg-ayu-ayu kaniyu wey egsumbung kaniyu diye te me huwis? Sika iya se me meyaman. ⁷ Sikandan ka egbaley-baley te meupiya ne ngaran ni Hisu Kristu ne insabekaan ta.

⁸ Eleg ka eggimuwen niyu ke egtumanen niyu ka sika se impurtanti ne Balaud ne egkakita diye te Kasulatan ne miggenendue, "Geyinawei nu ka me дума nu iling te peggeyinawa nu te keykew mismu ne pegkeetew." ⁹ Piru ke eg-alamen niyu re ka egshipeen niyu, egpakasale kew e, wey ka Balaud ka eggukum kaniyu isip nakasale. ¹⁰ Su ka minsan hentew ne egtuman te intiru ne Balaud piru egpakasuwey te sabeka re, nakasuwey e sikandin te langun. ¹¹ Su ka Manama ne migkahi, "Kene ka panlibug," sikan ded man-e ka migkahi, "Kene ka himatey te etew." Ke ware ka nakapanlibug, piru ke nekeyimatey ka, nakasuwey kad e te Balaud. ¹² Lalag kew wey himu kew iling te me etew ne eggukuman te Balaud ne egpakaluwas te etew. ¹³ Te timpu te peggukum, kene egkeyid-u ka Manama te se-eye se ware pegkeyid-u diye te дума, piru ka pegkeyid-u, egpakaparibabew pad iya te peggukum.

Ka pegpalintutuu wey ka meupiya ne himu

¹⁴ Me suled ku, nekey-a ka karuan ke egkahi ka sabeka ne etew te due pegpalintutuu rin piru kene egkakita diye te himu rin? Egpakaluwas naa kandin ka pegpalintutuu rin ne iling due? Kene iya! ¹⁵ Panunggiling ke due suled niyu te pegpalintutuu ne egkeilangan te kumbale wey kulang te pegkeen, ¹⁶ ne due sabeka kaniyu ne egkahi diye te kandan, "Egpanalanganin kew te Manama, ne kukumbale kew naa wey pangeen kew," piru ke ware niyu behayi sikandan te keilangan dan, nekey naa ka karuan due? ¹⁷ Iling ded due ka pegpalintutuu, egpatey sika ke kene egdumaan te meupiya ne himu.

¹⁸ Piru ke due egkahi, "Due pegpalintutuu nu, ne sikeddi, eggimu a te meupiya." Seini ka igtabak ku rue, "Papitawa a te pegpalintutuu nu ne kene egdumaan te himu. Su egpapitawen ku mule sikeykew te keddi ne pegpalintutuu pinaahi te keddi ne himu." ¹⁹ Egpalintutuu ka ne sabeka re ka Manama? Meupiya! Piru minsan ka me busew egpalintutuu degma—egpangelkelen pad iya sikandan te kaalde. ²⁰ Egbusawen ka! Keilangan naan pad ne egpakanengneng ka te ka pegpalintutuu ne kene egdumaan te himu, ware karuan? ²¹ Ka kaap-apuan ta ne si Abraham, in-isip sikandin te Manama ne matareng tenged te meupiya ne himu rin ne sika se pegbehey rin te anak din ne si Isaak eyew igpanubad. ²² Purisu amana ne klaru ne ka pegpalintutuu rin, indumaan te himu, wey namalehet ka pegpalintutuu rin pinaahi te himu rin. ²³ Ne natuman ka nasulat te Kasulatan ne miggenendue, "Migpalintutuu si Abraham te Manama, ne tenged due, in-isip sikandin te Manama ne matareng." Sika ka egpuunan ne ingngaranan sikandin ne alukuy te Manama. ²⁴ Purisu

egkakita niyu ne eg-isipen te Manama ne matareng ka sabeka ne etew pinaahi te himu rin, kene de ne pinaahi te pegpalintutuu. ²⁵ Iling ded degma diye te ki Rahab ne migbebelegye te lawa rin. In-isip sikandin te Manama ne matareng pinaahi te himu rin ne pegtangu te me talag-iipat wey te pegpepallahuy rin kandan diye te lein ne bayaan. ²⁶ Su ka etew ne warad geyinawa, migpatey e. Ne ka pegpalintutuu ne kene egdumaan te himu, egpatey degma.

Ka dile

3 Me suled ku. Kene ne keilangan ne masalig ka egkeyimu ne talagpanulu su nakataha kew ne sikanta se talagpanulu, amana ne malehen ka peggukum kanta du te duma. ² Su sikanta langun, malasi ki egkaseyyup. Ka etew ne kene egkaseyyup te peglalag-lalag din, ware naa seyyup diye te kandin, wey egkabutan din degma ka intiru ne lawa rin. ³ Emun ke egkakangan ta ka kudde su eyew egpalintutuu kanta, egpakaparuma-ruma sikandin minsan hendei ta igpabaye. ⁴ Tengtengi niyu ma degma ka me barku, minsan derakel sikandan ne eggijupen te makeseg ne kalamag, egpakaruma iya ke hendei igpabaye te kepitan, tenged te sika se deisek ne egnaranan te timun. ⁵ Iling degma due ka dile, minsan ke deisek sika ne baad te lawa, piru amana egpakapegasal.

Sumsumana niyu kamenu kaluag ka puwalas ne egkasilaban te deisek ne hapuy. ⁶ Ne ka dile, egpekeiling te hapuy ne mig-ingeran te egpakarereet. Egpakarereet sika te intiru ne pegkeetew ta wey egpakasilab te kanta ne peg-ugpe. Ka sika ne hapuy, diye egpuun te linew ne hapuy. ⁷ Ka langun ne klasi te me mahintalunan ne me mananap, me manuk-manuk, me uled, wey me ngalap, egkaayun ne eglayamen te etew, ⁸ piru ware etew ne egpakalayam te dile. Dereeti seini ne kene egkabalabahan, wey napenu te eggilu ne egpakapatey. ⁹ Egkahamit ka dile ta te pegpasalamat te Magbebaye wey Amey ta, wey egkahamit ded manete pegdilus te duma ne me etew ne innimu iling te ulaula te Manama. ¹⁰ Te sikan ded ne be-be eglahawang ka pegdayan wey pegdilus. Me suled ku, kene perem ne iling due. ¹¹ Kene egkaayun ne sabeka re ne sebseb ka egpuunan te meupiya ne weyig wey te mareet degma ne weyig. ¹² Me suled ku, ka kayu ne iggira, kene egpakabebehas te ulibu, ne ka paras, kene egpakabebehas te iggira. Ne ka mapeit ne sebseb, kene egpakabehey te meupiya ne weyig.

Ka kaalam ne egpuun te Manama

¹³ Ke due diye te kaniyu ne due katuenan wey maahaan egpakasabut, keilangan ne igpakita rin seini due te peg-ugpe din pinaahi te me meupiya ne himu ne egdumaan te pegpariralem puun te kandin ne kaalam. ¹⁴ Piru ke due diye te pusung nu ne amana egkeimma wey lehed, kene egkaayun ne egpegpeggasal ka te dakel ka katuenan nu wey kene ka uubat. ¹⁵ Su ka sika

ne kaalam, kene ne diye egpuun te dibabew, ke kene, kayi re te ampew te tane. Kene egpuun diye te Manama, ke kene, diye te ahalen te me busew. ¹⁶ Ke hendei ka pegkasekel wey ka peggakam-hakam, due degma ka kasamuk wey ka langun ne mareet ne me himu. ¹⁷ Piru ka kaalam ne diye egpuun te dibabew, hun-a te langun ware seini nasewuhi te mareet, igkarangeb eggeyinawa te kalinaw, maayad-ayad te duma, maparuma-ruma, hiid-uwen, meupiya se eggimuwen, kene eg-alam te egtahuren, wey kene egpapitew-pitew re. ¹⁸ Egpakahaani te pegkamatareng ka etew ne eggeyinawa te kalinaw ne egpamula te keupianan.

Ka peg-alukuy te kalibutan

4 Nekey-a ka egpuunan te igmekeg-ehet niyu wey igkasamuk niyu? Iyan iya egpuunan due sika se igkengeupii niyu ne egmekeg-ehet diye te diralem niyu. ² Due perem igkeupii niyu, piru kene niyu egkakuwa, ne due egpuun ne egpangimatey kew. Due igkeimma niyu piru kene niyu egkaangken, purisu nasamuk kew wey nenekeg-ehet. Kene kew egpakakuwa te igkeupii niyu su kene kew ma egbuyu diye te Manama. ³ Te timpu ne egbuyu kew, kene sika igbehey kaniyu tenged su mareet ma ka tuyu niyu te egbuyu. Iyan niyu igbuyu su eyew egkatuman ka igkeupii niyu. ⁴ Sikaniyu se egpekeiling te mangngalibug! Ware kew bes nakataha ne ka egpakig-alukuy te kalibutan, egpakakuntere te Manama? Purisu seeye se egkeupian ne egpakig-alukuy te kalibutan, egkeyimu ne kuntere te Manama. ⁵ Kene niyu sumsumana ne ware karuan te nasulat te Kasulatan ne miggenendue, "Talikuren ka panisingan ne impeugpe te Manama kayi te kanta." ⁶ Piru dakel ka bulig te Manama kanta sumale te nasulat te Kasulatan ne miggenendue, "Kuntere te Manama ka me hambuhen, piru egbulihan din seeye se me mapariralemen." ⁷ Purisu paruma-ruma kew te Manama, wey sukuli niyu ka ahalen te me busew su eyew egpakapallahuy. ⁸ Parani kew te Manama, ne ka Manama ka egparani kaniyu. Sikaniyu se me makasesale, inniyuhi niyu ka me sale niyu. [†] Sikaniyu se egmanduwa-ruwa, linisi niyu ka me pusung niyu. ⁹ Kalange kew, sinehew kew, wey pandalawit kew. Bullasi niyu ka pegngisi niyu te pegsinehew. Bullasi niyu ka pegkahale niyu te pegkalange. ¹⁰ Pariralem kew diye te tangkaan te Magbebaye ne sikandin ka egparibabew kaniyu.

Ka pegpaney-paney meytenged te peggukum te duma

¹¹ Me suled, kene kew lalag te mareet diye te duma niyu. Su ka minsan hentew ne eglalag te mareet diye te suled din, wey ke eggukum naa, eglalag degma wey eggukum te Balaud. Su ke eggukum kew te Balaud, ware kew naa nakatuman kayi, ke kene, miggukum kew re. ¹² Ka Manama re ka egpakabehey te Balaud wey ka egpekewukum. Sikandin de ka egpakaluwas

† Te Grigu: panlu-lu kew te me belad niyu.

wey egpekeyimatey. Piru hentew kew ma ka eggukum te duma niyu?

Ka pegpaney-paney meytenged te pegpeggasal

¹³ Due igkalalag ku kaniyu, sikaniyu se migkahi, "Eggenkiye key kuntee wey ke kaaselem naa te sabeka ne lungsud wey eg-ugpe pad diye seled te sabeka ne leg-un eyew egtetamuk wey te pegpaneppi." ¹⁴ Piru ware kew nakataha ke nekey ka egkeyitabu kaniyu kaaselemen. Nekey-a ka egkeilingan niyu? Egpekeiling kew te gapun, egkakita egkaragdahawi, ne egkataman egkaawe e. ¹⁵ Seini perem ka eleg ne eglalohen niyu, "Ke igtuhut te Manama, egsumpulan pad perem nikandin ka umul ta wey seini ka eggimuwen ta." ¹⁶ Piru kuntee, nasi kew re iya migpeggasal wey migparayan-dayan. Mareet ka iling due ne pegpeggasal. ¹⁷ Sikan naa, ka etew ne nakanengneng ke nekey ka eleg ne eggimuwen din piru ware din himuwa, egpakasale e.

Ka tambag te me meyaman

5 Pammineg kew ka me meyaman, paninehew kew wey pandalawit kew tenged te pegkalaggew ne egginguma kaniyu. ² Namewu e ka me karatuan niyu wey ka me kumbale niyu migpangetket e te ipes. ³ Intaang e ka me bulawan niyu wey ka me seleppi niyu, ne sika se taang dan ka egpakapamalehet ne nakasale kew wey sika ka egpakarereet te lawa niyu iling te hapuy. Miglilimud kew te me karatuan niyu te katamanan ne timpu. ⁴ Pammineg kew! Ka me etew ne miggimu diye te me kamet niyu, migsalew-salew e ne ware niyu bayari, wey naringeg te Maresen ne Magbebaye ka pegsalew-salew te manggaani. ⁵ Meupiya amana ka peg-ugpe niyu kayi te ampew te tane wey nakuwa niyu ka langun ne ingkeupii niyu. Iling te impalambeg niyu ka me lawa niyu tahahe te aldew te peggimatey kaniyu. ⁶ Inlegparan niyu wey inggimatayan niyu ka matareng ne etew, ne ware migsukul sikandin.

Kene kew egkapeleyi ne egtetahad

⁷ Purisu me suled, kene kew kapeleyi ne egtetahad taman te peglibed te Magbebaye. Pitawa niyu ke immenu te egtetahad te talabasukan ke ken-u egkahaani ka tetelesi ne impamula ran. Kene sikandan

egkapelaan ne egtetahad ke ken-u eg-uran. ⁸ Purisu kene kew degma kapeleyi ne egtetahad. Tetahad kew su mahaan e ka peglibed te Magbebaye.

⁹ Me suled, kene kew megsalsalawey eyew kene kew eggukuman te Manama, su diyad e te gumawan ka taggukum. ¹⁰ Me suled, sumsumana niyu ka me prupita ne migwali te ngaran te Magbebaye. Ilingi niyu sikandan su ware napeleyi ne mig-antus te me keyirapan. ¹¹ Pammineg kew, eg-isipen ta ne meupiya sikandan su nakaantus ma. Nakarineg kew e meytenged te peg-antus ni Hub, wey nakataha kew e ke immenu sikandin te Magbebaye te pegbulig, su hiid-uwen ka Magbebaye wey lulunuen.

¹² Labew te langun, me suled, kene kew egsesaad ne egkahi, "Mengeyibet te langit," wey ke "Mengeyibet te tane," wey te minsan nekey. Ke kene, kahi kew re te "uya" ke eg-uyun kew, piru ke kene, kahi kew re te "kene" eyew kene kew eggukuman te Manama.

Ka geem te peg-ampu

¹³ Ke due egkeyirapan due te kaniyu, keilangan ne paampua niyu sikandin. Ke due egkahale, peulahinga niyu sikandin te me ulahingen te pegsaye. ¹⁴ Ke due egderalu due te kaniyu, keilangan ne eg-umew sikandin te igbuyag te migmalintutuu eyew eg-ampu kandin wey te peg-itis kandin te lana pinaahi te ngaran te Magbebaye. ¹⁵ Ka peg-ampu ne egdumaan te pegpalintutuu, egpakabawi te egderalu. Ne ka Magbebaye ka egpekeuli kandin wey egpakapasaylu ke duen ma sale din. ¹⁶ Purisu megnangnangeney kew te me sale niyu wey meg-ampuey kew ka tagse sabeka eyew egkengeulian kew. Su dakel ka egkeyimu te peg-ampu te etew ne matareng. ¹⁷ Si Iliyas, etew red degma iling kanta. Piru mig-ampu sikandin ligkat te pusung din ne kene perem eg-uran, ne ware iya nekeuran seled te tatelu ne leg-un wey liware. ¹⁸ Nataman, mig-ampu e man-e sikandin ne eg-uran, ne mig-uran iya wey naka-pamehas e ka me pinamula.

¹⁹ Me suled ku, ke due diye te kaniyu ne egpaka-suwey te kamalehetan, wey ke due egpakalibed kandin, ²⁰ keilangan ne egpakataha kew ne ka minsan hentew ne egpakalibed te makasesale puun te mareet ne hinimuwan din, sikandin ka egpakapangabang te gimukud te etew puun te kamatayen, wey masalig ka me sale ne egkapasaylu tenged kandin.

1 Pidru

Igpewun-a

insulat din para te migmalintutuu ne nekegsuwey-suwey nangugpe diye dapit te Asya Minur. Ka tuyu ni Pidru te migsulat kayi, ka pegbagget te migmalintutuu ne keilangan ne eglig-en sikandan taliware te masumpit ne pegbayad-bayad kandan tenged te pegpalintutuu ran. Impasuman-suman sikandan ni Pidru meytenged te kaluwasan dan, te kamatayen ni Hisu Kristu, te pegkeuyag din wey te peglibed din. Su nanengnengan ni Pidru ne emun ke iyan dan layun egsumsumanen ka egpallatengen dan ne diye te langit, egkaantus dan iya ka langgun ne keyirapan kayi te ampew te tane. Impanengneng din man-e sikandan ne emun ke egkeehet ka pegpalintutuu ran pinaahi te peg-antus dan te me keyirapan wey me kalasayan, egpakarawat sikandan te dasag te "Timpu ne igpakite e si Hisu Kristu." (1:7, 13)

Migbanasalan din man-e sikandan ne keilangan ne eg-ay-ayaran dan ka batasan dan isip me keet-etawan ni Kristu, wey keilangan degma ne egparuma-ruma sikandan te seeye se due katenged ne egmandu kandan.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-2

Ka pegpasuman-suman meytenged te kaluwasan ne ware katamanan 1:3-12

Ka pegbanasal meytenged te peg-ugpe ne matulus 1:13-2:10

Ka egparuma-ruma ta te seeye se due me katenged diye te kanta 2:11-3:7

Ka tambag meytenged te egginguma ne me keyirapan 3:8-4:19

Ka tambag para te pangulu wey te migmalintutuu 5:1-11

Ka me pangemusta 5:12-14

1 Sikeddiey si Pidru ka migpeuyan te seini ne sulat, apustulis a ni Hisu Kristu.

Egpangemusta a kaniyu te in-alam te Manama, ne nakalapu de due te Puntu, Galasya, Kapadusya, Asya, wey Bitinya. ²In-alam kew te Manama ne Amey sumale te tapey e ne planu rin, wey immatulus kew te Panisingan din eyew egpakalintutuu kew e ki Hisu Kristu, wey egkalinisan kew e te langesa rin.

Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama, egkaangkem niyu te subla-subla.

Ka pegpallateng te umul ne ware egtamanan

³Egdayanen ka Manama wey Amey te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu! Su tenged te dakel ne keyid-u rin, imbehayan ki nikandin te iyam ne umul pinaahi te peguyag ki Hisu Kristu. Purisu mapahetpet ki ne egpallateng ne eg-uyahen ki red degma keureme. ⁴Ne ka intahahe te Manama kaniyu diye te langit, kene sika egkamewu, kene egkabiluwan, wey kene egkaawe. ⁵Tenged te pegsalig niyu te Manama, egtamengan kew nikandin pinaahi te geem din, taman te egkarawat niyu ka kaluwasan ne igpakita te katamanan ne timpu.

⁶Ne puun due, gale-gale kew iya minsan keilangan ne eg-antus kew te malepet de ne timpu tenged te egkalein-lein ne peg-eleg-eleg. ⁷Ka tuyu te sika ne me keyirapan, ka pegnengneng ke malehet naan en iya ka pegpalintutuu niyu. Su minsan ka bulawan ne eglig-

de, eg-el-elehan ma pinaahi te pegtunew rue, eyew egkanengnengan ke malehet naan iya. Ne iyan naan pa ka pegpalintutuu niyu ne labew pad te bulawan. Ne emun ke egkapamalehetan e ne malehet iya ka pegpalintutuu niyu, egkarayan kew, egmabantug, wey egtahuren kew te timpu ne igpakite e si Hisu Kristu. ⁸Miggeyinawaan niyu sikandin minsan ware niyu naki-ta. Ne minsan ke kene niyu sikandin egkakita kuntee, piru egpalintutuu kew wey egsalig kandin. Ne kene egkatirew wey ware egkeilingan te kahale niyu ⁹tenged su narawat niyud e ka dasag te pegpalintutuu niyu ne iyan sika se kaluwasan.

¹⁰Ka me prupita ne migpanagne meytenged te keupiya wey keyid-u te Manama ne igbehey kaniyu, ka mignengneng wey mig-ayad-ayad mig-ugsi-ugsi meytenged te sika ne kaluwasan. ¹¹Ne pinaahi te Panisingan te Manama ne due te kandan, migpanagne sikandan meytenged te peg-antus te Kristu † wey te dakel ne kabantug din pegkapenga rue. Amana sikandan mig-ugsi-ugsi ke ken-u wey ke nekey ne paahi sika egkeyitabu. ¹²Impataha te Manama kandan ne ka impanlalag dan, kene egkeyitabu diye te kandan su kayi mule te kaniyu kuntee. Ne narineg niyud e kuntee seini puun te me etew ne migwali te Meupiya ne Panugtulen pinaahi te bulig te Panisingan te Manama ne impeuyan din puun te langit. Ne min-

† Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas.

san ka me panalihan, amana egkeupian ne eg-pakasabut kayi.

Ka matulus ne pegbebatasan te migmalintutuu

¹³ Purisu andama niyu ka me suman-suman niyu † eyew te peggimu te igkeupii te Manama, wey keilangan ne egtigkel kew te pegkeetew niyu. Ipalene-lene niyu ka pegpallateng niyu due te keyid-u ne igbehey kaniyu te timpu ne igpakite e si Hisu Kristu. ¹⁴ Puun su matinumanen kew ne anak te Manama, keilangan ne kene kew paruma-ruma te mareet ne igkeupii te lawa niyu, iling te innimu niyu dengan te ware kew pad nakataha te kamalehetan. ¹⁵ Ne puun su matulus ka mig-alam kaniyu, keilangan ne matulus degma ka langun ne eggimuwen niyu ¹⁶ †† tenged su nasulat e te Kasulatan, “Keilangan ne egmatulus kew tenged su matulus a.”

¹⁷ Ka Manama ne eg-am-amayen niyu ke eg-ampu kew, ka eggukum te ware pegdapig te langun ne etew sumale te hinimuwan dan. Purisu, tahura niyu sikandin taheed te migtagtaheed kew pad nangugpe kayi te ampew te tane. ¹⁸ Nakanengneng kew e ke nekey ka inggamit te Manama te peglekat kaniyu puun te ware karuan ne pegbebatasan niyu ne naangey niyu puun te me kaap-apan niyu. Ware sikandin miggamit te sika se eglihad de ne me karatuan iling te bulawan wey ke pelata naa, ¹⁹ ke kene, sika se mahal ne langesa ni Kristu ka inggamit din. Nekeiling sikandin te nati te karniru ne ware nabalbalangi wey mansa. ²⁰ Te ware pad neyimu ka kalibutan, tapey e sikandin alama ne Manluluwas. Piru kunteen e te katammanan ne me timpu igpakita sikandin para kaniyu. ²¹ Ne pinaahi kandin, migpalintutuu kew e te Manama ne iyan mig-uyag kandin puun te kamatayen wey ka migbehey kandin te dakel ne kabantug. Purisu ka Manama ka napalenaan te pegpalintutuu niyu wey te pegpallateng niyu.

²² Kunttee, puun su migmalinis e ka suman-suman niyu pinaahi te pegtuman niyu te kamalehetan, migmalehet e ka peggeyinawa niyu te me suled niyu ne migmalintutuu. Ne kunttee, keilangan ne peggeyinaweey kew iya ka tagse sabeka ne egpuun te pusung niyu. ²³ Puun su nabalbalawan kew e neetew, sika se iyan ne umul niyu, kene ne diye egpuun te etew ne mahaan de egpatey, ke kene, diye sika egpuun te ware egtamanan wey manedted ne lalag te Manama. ²⁴ † Su nasulat e te Kasulatan,

“Ka langun ne etew, egpekeiling te me hila munen, wey ka langun ne katelesan dan, egpekeiling te bulak te me hila munen.

Ne egkahangu ka hila munen wey egkengatahak e ka me bulak din,

²⁵ piru ka lalag te Magbebaya, egpabulus te ware egtamanan.”

Ka sika ne lalag, iyan sika se Meupiya ne Panugtulen ne inwali due te kaniyu.

† Te Grigu: kumbalei niyu ka suman-suman niyu. †† 1:16 Lib 11:44-45; 19:2. † 1:24 Isa 40:6-8 (LXX).

² Purisu, inniyuhi niyu ka langun ne mareet ne hinimuwan iling te pegpanlimbung, pegpapitew-pitew, pegkeimma, wey ka peg-iran-iran te duma niyu. ² Keilangan ne layun kew inum te telek ne gatas ne iyan sika se Lalag te Manama, iling te malalab pad ne me bate ne layun egkeupian te gatas. Su ke eggimuwen niyu sika, egtulin ka pegpalintutuu niyu taman te egkaluwas kew, ³ †† tenged su naheraman niyud e ka keupiya te Magbebaya.

Ka sumalem ne batu wey ka migmalintutuu

⁴ Parani kew te Magbebaya, ka sumalem ne batu ne insamsamilian te me etew, piru in-alam bes te Manama wey in-isip din ne mahal. ⁵ Ne sikaniyu degma, iling kew te sumalem ne batu ne inggamit te pegbebailey te ispirituwanen ne timplu. Neyimu kew ne matulus ne talagpanubad te Manama, ne pinaahi ki Hisu Kristu, egpakabehey kew te Manama te ispirituwanen ne halad ne egkarawat din. ⁶ † Su nasulat te Kasulatan, “Tew kew! In-alam ku ka mahal ne batu, ne igtahu ku diye te Siyun eyew egkeyimu ne pabunsuran;

ne seeye se egpalintutuu kandin, kene egkeyilawan.”

⁷ †† Purisu, due te kaniyu te egpalintutuu, amana ne mahal sikandin. Piru meytenged te seeye se kene egpalintutuu, nasulat e diye te Kasulatan, “Ka batu ne insamsamilian te me talagbebailey nasi neyimu ne impurtanti ne pabunsuran.”

⁸ †† Ne duen pad man-e diye te Kasulatan ne migkahi, “Seini ka batu ne egpakapasaligkat te me etew, wey ka egpakaparugsu kandan.”

Egkasaligkat sikandan tenged su ware sikandan migpalintutuu te lalag te Manama. Ne sika iya ka implanu te Manama kandan.

⁹ † Piru sikaniyu ka in-alam ne me etew, ka me talagpanubad te Hari, ka matulus ne nasud, wey ka keet-etawan ne kandin te Manama. In-alam kew nikandin eyew egpangguhud te tetelesi ne hinimuwan din. Sikandin ka mig-umew kaniyu puun te karusileman peendiye te kein-inuwan ne kalayag din. ¹⁰ †† Dengan, kene kew ne keet-etawan te Manama, piru kunttee, keet-etawan kew e nikandin. Ne ware kew ikeyid-u te Manama dengan, piru kunttee, ingkeyid-u kew e nikandin.

Ka pegbebatasan te migmalintutuu

¹¹ Me suled, puun su migtagtaheed kew re nangugpe wey mahaliyug kew re kayi te ampew te tane, egbanasalan ku sikaniyu ne pakaddiyu kew te mareet ne igkeupii te lawa niyu ne makasesale ne layun egpakig-ehet te gimukud niyu. ¹² Meupiyya niyu ka pegbebatasan niyu taliware te me etew ne ware migpalintutuu te Manama, su minsan ke egbayungan kew nikan-dan ne eggimu kun te mareet, egkakita ran ka me-

†† 2:3 Sal 34:8. †† 2:6 Isa 28:16 (LXX). ††† 2:7 Sal 118:22. ††† 2:8 Isa 8:14-15. § 2:9 Iks 19:5-6; Isa 43:20 (LXX); Iks 19:5; Diy 4:20; 7:6; 14:2; Tit 2:14; Isa 43:21; Isa 9:2. †† 2:10 Hus 2:23.

upiya ne himu niyu wey egsayeen dan ka Manama te aldew te peggendini rin.

¹³ Tenged te Magbebaye, keilangan ne egparuma-ruma kew te langun ne etew ne due me katenged kaniyu, iling te Impiradur su sikandin ka labew ne pangulu, ¹⁴ wey diye te me gubernadur. Ka me gubernadur ka egsuhuen te Impiradur te pegparusa te seeye se egpekeyimu te mareet, wey ka egpareyrayen te seeye se eggimu te meupiya. ¹⁵ Su iyan igkeupii te Manama ne pinaahi te peggimu niyu te meupiya, ware igkalalag kaniyu te seeye se egkengeungel ne me etew. ¹⁶ Ugpe kew isip me etew ne due kaligwangan, piru kene niyu gamita sika te pegbunbun te mareet ne himu, ke kene, ugpe kew isip me uripen te Manama. ¹⁷ Tahura niyu ka langun ne etew wey geyinawei niyu ka me suled niyu te pegpalintutuu. Kaaldeki niyu ka Manama wey tahura niyu ka Impiradur.

Ka tambag diye te uripen

¹⁸ Sikaniyu se me uripen, keilangan ne paruma-ruma kew te me ahalen niyu duma te pegtahud kandan. Ne kene de ne iyan niyu eggimuwan te iling due ka meupiya wey hiid-uwen ne me ahalen, ke kene, minsan degma ka mabbulut. ¹⁹ Egkahale ka Manama ke tenged te pegsuman-suman niyu kandin, eg-antusen niyu ka me pegbayad-bayad ne ware egpuunan.

²⁰ Kene kew egkasaye ke egpanlampesan kew tenged te mareet ne hinimuwan niyu. Piru ke meupiya ka hinimuwan niyu wey eg-antus kew tenged due, egkahale ka Manama kaniyu. ²¹ In-alam kew te Manama eyew eg-antus, su migbaybayan degma si Kristu para kaniyu wey migbehey sikandin kaniyu te panunggilingan eyew eg-ilingan niyu. ²² † Ware sikandin nakasale wey ware ubat ne egkarineg nu diye te kandin. ²³ †† Te timpu ne indeeg-deeg sikandin, ware sikandin migsuli migdeeg-deeg. Te timpu ne imbaybayan sikandin, ware sikandin miglelalis, ke kene, migsalig sikandin te Manama, ka matareng ne talaggukum. ²⁴ ‡ Si Kristu mismu ka mig-uyan te me sale ta pinaahi te peglansang te lawa rin diye te krus eyew kene kid e egpakasale, ke kene, egkamatareng e ka peg-ugpe ta. Ne pinaahi te me pali din, neulian kew e. ²⁵ Su sikaniyu dengan, nekeiling kew te me karniru ne nenallaag, piru kuntee, nakalibed kew e diye te Talagtameng wey Talagtanggu te me gimukud niyu.

Ka tambag diye te alunggun

3 †† Te iling due ne paahi, sikaniyu se manggiasawe e ne me malitan, keilangan ne egparuma-ruma kew te me asawa niyu, su eyew ke duen ma diye te kandan ne kene egpalintutuu te lalag te Manama, kema ke egpakapalintutuu red sikandan ke egkita ne meupiya ka batasan niyu. Ne kene ne keilangan ne eglalahan niyu pad sikandan ² tenged su egkakita ran ka meupiya ne pegbatasan niyu wey ka pegtahud

niyu te Manama. ³ †† Kene niyu iyan ikasasew ka peggimmimasad te lawa niyu, iling te peg-ayad-ayad te bulbul, pegsaluub te mahal ne me dayan-dayan te lawa, wey pegsaluub te meupiya ne kumbale, ⁴ ke kene, iyan niyu himasari ka diye te pusung niyu. Su ka kateles te etew ne kene egkabalbalawan ne amana mahal diye te Manama, sika se mapariralemen wey maleman. ⁵ Iling due ka peggimmimasad dengan te matulus ne me malitan ne migpallateng te Manama. Maparuma-ruma sikandan te me asawa ran, ⁶ †† iling ki Sara te migpalintutuu te asawa rin ne si Abraham wey iyan din igngaran ka "ahalen". Ne sikaniyu naan e kuntee ka me anak din ke eggimu kew te meupiya wey ke kene kew egkaaldeki te minsan nekey.

⁷ ††† Ne iling ded sikaniyu se manggiasawe e ne me lukes, keilangan ne egtahuren niyu ka me asawa niyu. Upiani niyu sikandan taheed te egpalemungey kew, su mahuye sikandan kuntere kaniyu, wey nekeg-iling kew re diye te tangkaan te Manama tenged su eg-pakaangken degma sikandan te keyid-u te Manama ne sika se umul ne ware egtamanan. Ne himuwa niyu sika eyew ware egpakabalabag te peg-ampu niyu.

Ka peg-antus tenged te peggimu te meupiya

⁸ Te katammanan, sikaniyu langun, keilangan ne egsabekeen niyu ka suman-suman niyu wey ikeyime-nawi niyu ka duma. Ne paheyinaweey kew isip tahasuled, peup-upianey kew, wey pariralem kew. ⁹ Kene niyu sulii te mareet ka eggimu te mareet diye te kaniyu, wey kene niyu sulii te egdilus seeye se egdilus kaniyu, ke kene, sulii niyu pinaahi te pegpanalangin kandan tenged su in-alam kew te Manama eyew eg-pakaangken te panalangin. ¹⁰ § Su nasulat te Kasulatan,

"Emun ke due etew ne egkeupian ne egkahale wey egkeupian ne meupiya ka peg-ugpe din, keilangan ne kene sikandin eglalag te mareet wey eg-uubat.

¹¹ Keilangan ne eg-innyuhan din ka mareet wey eggimu e sikandin te meupiya;

keilangan ne egpakannekal sikandin ne due keupianan dan te me duma rin.

¹² Su egbantayan te Manama ka me matareng wey egpaminehen din ka peg-ampu dan, piru egsupak sikandin te seeye se eggimu te mareet."

¹³ Na, hentew naa ka egdereet kaniyu ke mabagget kew ne eggimu te meupiya? ¹⁴ §††† Piru minsan pad ke eg-antus kew tenged te peggimu niyu te meupiya, egpanalanginan kew. Purisu kene kew kaaldeki wey kasasew, ¹⁵ ke kene, tahura niyu iya si Kristu isip Magbebaye niyu. Ne pangandam kew layun ka egpangatarengan te seeye se eg-inse kaniyu meytenged te egpallatengen te migmalintutuu. ¹⁶ Piru tabaka niyu te kene ne malangit wey due pegtahud. Keilangan ne

† 2:22 Isa 53:9. †† 2:23 Isa 53:7. ‡ 2:24 Isa 53:5-6 (LXX).

†† 3:1 Ipi 5:22; Kul 3:18.

†† 3:3 1Tim 2:9. ††† 3:6 Hin 18:12. ††† 3:7 Ipi 5:25; Kul 3:19. § 3:10 Sal 34:12-16 (LXX). §† 3:14 Mat 5:10. §†† 3:14 Isa 8:12-13.

layun malinis ka kunsinsya niyu, su eyew ke due eglalag te mareet kaniyu, egkeyilew sikandan te mareet ne inlalag dan ke egkakita ran ne meupiya ka pegbebatasan niyu isip migpalintutuu ki Kristu. ¹⁷ Ke pegbuut ma te Manama, meupiya pad ka eg-antus tenged te peggimu te meupiya, du te peggimu te mareet. ¹⁸ Su mig-antus † degma si Kristu te kasabeka re para te sale te me etew. Ware mule sikandin nakasale, piru migpatey sikandin para te makasesale eyew te peg-uyan kanta diye te Manama. Mig-antus sikandin te kamatayen te lawa rin, piru neuyag ka panisingan †† din. ¹⁹ Miggendiyee ka panisingan din ne migwali te me panisingan ne nenaprisu. ²⁰ ‡ Ka sika ne me panisingan ka ware migpalintutuu dengan taheed te migpangimu pad si Nuwi te arka, ne ware napeleyi ka Manama ne egtetahad kandan. Ne deisek de ka diye te arka ne naluwas te weyig su walu re iya ne etew. ²¹ Ne ka sika ne weyig, iyan impeilingan ka bewutismu ne iyan nakaluwas kaniyu kuntee pinaahi te geem te peg-uyag ni Hisu Kristu. Ka bewutismu, kene ne peg-awe te bilu te lawa, ke kene, ka peghangyu diye te Manama ne eglinisan din ka kunsinsya ta. ²² Ne kuntee, diyad e si Hisu Kristu te langit, diye te igkakawanan †† te Manama. Ne sikandin ka migmandu te langun ne me panalihan, te due me katenged wey me geem ne kene egkakita.

Ka iyam ne peg-ugpe due te Manama

4 Purisu, puun su mig-antus si Kristu te pegbayad-bayad kandin, keilangan ne sikaniyu degma, andam ne eg-antus. Su ka minsan hentew ne mig-antus te pegbayad-bayad, kenad e egpabulus egpakasale. ² Ne puun kuntee taman te egpatey sikandin, kenad e sikandin eg-ikul te mareet ne igkeupii rin, ke kene, eg-ikul e te pegbuut te Manama. ³ Su suble e ka innimu niyu te miglihat ne me timpu, ne iling te igkeupii ne eggimuwen te seeye se kene egpalintutuu te Manama. Su dengan, miggimu kew te keyilawan, mareet ne igkeupii te lawa niyu, mighubug-hubug, egkasublaan ne pegdees wey peg-iinum diye te sahakeen, wey ware keyilew niyu te pegsimba te me diyus-diyus. ⁴ Ne kuntee, neinu-inu sikandan ke mania te ware kew e migluyud kandan te peggimu te subla ne keyilawan, wey egtampeleen kew e nikandan. ⁵ Piru epanabak ded keureme sikandan te hinimuwan dan diye te Manama ne andam ne eggukum te nammatey e wey te mannekal pad. ⁶ Sika ka egpuunan ne inwali ka Meupiya ne Panugtulen minsan diye te nenammatey e kuntee, su eyew minsan ke miggukuman e ka lawa ran pinaahi te kamatayen iling te langun ne etew, egkeuyag ded ka panisingan dan iling te Manama. ⁷ Marani e ka katammanan te kalibutan, purisu tigkel kew te pegkeetew niyu wey bantayi niyu ka suman-suman niyu eyew egpakaampu kew. ⁸ †† Labew te langun, paheyinaweey kew ka tagse sabeka te mapahet-

pet iya, su emun ke eggimuwen niyu sika, mahaan kew re egpakapasaylu te duma. ††† Paal-alumameey kew ka tagse sabeka te ware pegsalew-salew. ¹⁰ Puun su nakarawat te katuenan ka tagse sabeka, keilangan ne eggamiten din sika para te keupianan te duma isip meupiya ne piniyalan te nalein-lein ne katuenan te Manama. ¹¹ Ka minsan hentew ne egwali, keilangan ne egwali sikandin ne hendue te ka Manama ka migpakiglalag pinaahi kandin. Ka minsan hentew ne mabulig-bulig, keilangan ne eggimuwen din sika pinaahi te keseg ne igbehey te Manama kandin, su eyew egkareyrey ka Manama te langun ne eggimuwen niyu pinaahi ki Hisu Kristu. Ka langun ne kabantug wey geem, kandin de iya te ware egtamanan. Malehet iya.

Ka peg-antus te migmalintutuu

¹² Me pinalangge, kene kew keinu-inu tenged te mampit ne pegbayad-bayad isip peg-eleg-eleg kaniyu. Kene niyu seini isipa ne sabeka ne kein-inuwan ne ney-itabu kaniyu, ¹³ ke kene, gale-gale kew su egpakabaye kew te peg-antus iling te peg-antus ni Kristu, eyew amana kew iya egkahale te timpu ne igpakite e ka katelesan din. ¹⁴ Eganalanginan kew ke eglemetan kew tenged te pegpalintutuu niyu ki Kristu, su sika ka palinneu ne mig-ugpe e due te kaniyu ka maresen ne Panisingan, ka Panisingan te Manama. ¹⁵ Piru kene niyu ituhut ne due sabeka kaniyu ne eg-antus tenged su mangngimatey sikandin, takawen, mareet ka eggimuwen, wey ke egpangilabet te eggimuwen te duma. ¹⁶ Piru ke eg-antus ka sabeka ne etew tenged su Kristuwanen sikandin, keilangan ne kene sikandin egkeyilew, ke kene, egsayeen din ka Manama tenged su in-isip sikandin ne sakup ni Kristu.

¹⁷ Su miggungume e ka timpu ne eggukum e ka Manama, ne egbunsud seini diye te keet-etawan din. Ne emun ke sikanta ka eggun-aan eggukumi, nekey buwad e ka egkeyingumaan te seeye se ware migpalintutuu te Meupiya ne Panugtulen te Manama? ¹⁸ ††† Ne nasulat te Kasulatan,

“Emun ke malised ne egkaluwas ka matareng ne etew,

iyana naan pa iya seeye se ware mig-ikul te Manama wey ka makasesale!”

¹⁹ Purisu, seeye se mig-antus sumale te pegbuut te Manama, keilangan ne egpabulus eggimu te meupiya wey igسالig dan e ka umul ran diye te matinumanen ne Talaggimu kandan ne iyan ka Manama.

Ka tambag diye te migmalintutuu

5 Sikan naa, egbanasalan ku sikaniyu se me ig-buyag te migmalintutuu due, ne iling ku degma te sabeka ne igbuyag. Sikeddiy misumu, nakakita a te peg-antus ni Kristu wey egkatalaran a te kabantug din te igpakite e sikandin keureme. ² § Iyan ku igbanasal

† Diye te duma ne sinulat: migpatey. †† Wey ke: in-uyag sikandin te Panisingan te Manama. ‡ 3:20 Hin 6:1–7:24. †† Sumale te tuluuwen te me Hudiyu, ka talahuren de ne etew ka eg-

pakapinnuu diye te igkakawanan te mabantug ne etew. †† 4:8 Lal 10:12. ††† Te Grigu: ka geyinawa, egpakabunbun te sesalihu ne sale. ††† 4:18 Lal 11:31 (LXX). § 5:2 Huw 21:15-17.

kaniyu, ne tangguwa niyu ka keet-etawan ne insalig te Manama kaniyu su nekeiling sikandan te karniru rin. Piru tangguwa niyu sikandan ne kene ne puun su napehes kew re, ke kene, puun su sika ka igkeupii niyu sumale te pegbuut te Manama kaniyu. Himuwa niyu sika ne kene ne puun su egkaam-amanaan kew te igbayad, ke kene, puun su amana kew egkeupian ne egbulig kandan. ³ Kene kew bulut-bulut ne egmandu kandan te impiyal re kaniyu, ke kene, himuwa niyu ka pegkeetew niyu ne panunggilingan diye te kandan. ⁴ Ne emun ke eglepew e ka Pangulu te Talagtameng te karniru ne iyan si Hisu Kristu, egpakarawat kew te amana tetelesi ne unag ne kene egkaawe.

⁵ † Sikaniyu degma se me lukes-lukes, keilangan ne egparuma-ruma kew te me igbuyag niyu. Ne sikaniyu langun, keilangan ne pariralem kew te tagse sabeka, su nasulat e diye te Kasulatan, "Kuntere te Manama ka me hambuhen, piru egbulihan din ka mapariralemen."
⁶ †† Purisu pariralem kew diye te Manama ne amana ne maresen eyew igparibabew kew nikandin te aldew ne in-alam din. ⁷ Ibehey niyu diye te kandin ka langun ne igkalaggew niyu tenged su egkasasew sikandin meytenged kaniyu.

⁸ Bantey kew wey kene kew lengkay! Su ka kuntere niyu ne ahalen te me busew, eglibeng-libeng iling te liyun ne egginihel ka egpammitew te egtekeben din.

⁹ Sukuli niyu sikandin wey heheta niyu ka pegpalintuu niyu, tenged su nakanengneng kew e ne ka me

† 5:5 Lal 3:34 (LXX). †† 5:6 Mat 23:12; Luk 14:11; 18:14.

suled niyu te pegpalintuu kayi te ampew te tane, egbaye ded degma te iling due ne me peg-antus. ¹⁰ Ka Manama ne egpuunan te langun ne panalangin ka mig-alam kaniyu eyew egpakarawat kew te ware egta-manan ne katelesan din tenged te pegsabeka ta ki Kristu. Pegkapenga te malepet de ne peg-antus niyu, egkumplituwen kew te Manama, eggehete din ka pegpalintuu niyu, wey eglig-enen kew nikandin eyew kene egkaweil ka pegpalintuu niyu. ¹¹ Kandin de iya ka geem te ware egtamanan. Malehet iya.

Ka katammanan ne pegpangemusta

¹² ‡ Si Silbanu, ka in-isip ku ne matinumanen ne suled te pegpalintuu, ka migbulig keddiye te pegsulat ku kaniyu te seini se malepet de ne sulat. Iyan ku tuyu te seini ne sulat ka egbagget wey ka egpamalehet kaniyu ne seini iya ka malehet ne keyid-u te Manama. Desdeseni niyu naa sika.

¹³ †† Egpangemusta kaniyu ka migmalintuu diye te Babilunya †† ne in-alam te Manama, wey si Markus degma ne in-isip ku ne anak ku. ¹⁴ Pegpangemusteey kew ka tagse sabeka te pegpapitew ne migpaheyi-naweey kew. †††

Ka Manama ka egbehey te keupianan kaniyu langun te nasabeke e due ki Kristu.

‡ 5:12 Him 15:22,40. †† 5:13 Him 12:12,25; 13:13; 15:37-39; Kul 4:10; Pilim 24. ††† Sumale diye te Libru ne "Impakita", kema ke iyan igpasabut kayi ka Ruma. ††† Te Grigu: peggarek ne due peggeyinawa.

2 Pidru

Igpewun-a

, igpeendiye din te migmalintutuu diye te nalein-lein ne lungsud te Asya Minur (1 Pidru 1:1, 2 Pidru 3:1). Ka tuyu din te migsulat kayi, iyan sika se pegsupak te himu te seeye se migpanulu te kene ne malehet, wey pegsupak te malindit ne eggimuwen te me etew ne naangey ran puun te sika ne pegpanulu. Purisu imbanasalan din sikandan ne kene epgalintutuu te sika ne pegpanulu su iyan de epgalintutuuwen ka pegpanulu meytenged ki Kristu. Keilangan degma ne due igtimul ran te pegpalintutuu ran: meupiya ne pegbebatasan, katuenan, egtigkel te pegkeetew, kene egkapelaan ne egtetahad, egtuman te Manama, wey eggeyinawa te duma. Migpanulu ka seeye ne me etew te kene kun e eglibed si Kristu tenged su nalugluhayan e, ware kun de due miglibed sikandin. Piru intabak sika ni Pidru te eglibed ded iya si Kristu, piru kene egkeupian ka Manama ne egkaparusaan ka minsan hentew, su ka igkeupii rin ne eg-inniyug ka me etew te sale dan.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-2

Ka peg-umew te me Kristuwanen 1:3-21

Ka me talagpanulu te kene ne malehet 2:1-22

Ka peglibed ni Hisu Kristu 3:1-18

¹ Sikeddiy si Simun Pidru ka migpeuyan te seini ne sulat. Uripen a wey apustulis a ni Hisu Kristu. Egpangemusta key kaniyu te nabehayan te tetelesi ne pegpalintutuu ne nekeiling te kanami ne pegpalintutuu pinaahi te pegkamatareng ni Hisu Kristu ne Manama ta wey Manluluwas.

² Ka keyid-u wey keupianan tenged te peg-ila niyu te Manama wey ki Hisu ne Magbebaya ta, egkaangken niyu te subla-subla.

Ka peg-umew wey peg-alam te Manama kanta

³ Pinaahi te geem ne due te kandin tenged te pegka-Manama rin, imbehayan ki nikandin te langun ne keilangan ta eyew ka peg-ugpe ta, egkapahale te Manama. Egkarawat ta ka sika langun pinaahi te peg-ila ta kandin, ne iyan mig-alam kanta pinaahi te kabantug din wey keupiya rin. ⁴ Ne pinaahi rue, imbehayan ki nikandin te amana ne impurtanti wey tetelesi ne me saad, eyew pinaahi te sika ne me saad, egkapariyu kew te karereetan kayi te kalibutan puun te mareet ne igkeupii te etew, eyew egpakalagkes kew egpakaheram te pegka-Manama rin. ⁵ Ne tenged due, pakannekali niyu ne egpakatimul te pegpalintutuu niyu ka meupiya ne pegbebatasan ne egdumaan te kaalam. ⁶ Ne kene de ne due kaalam, ke kene, egdumaan degma te pegtigkel te pegkeetew rin. Ne ka pegtigkel te pegkeetew rin, egdumaan degma te pegpaheed-geed ne pegtetahad. Ka pegtetahad, egdumaan degma te pegparuma-ruma te Manama. ⁷ Ne kene de man-e ne egparuma-ruma te Manama, ke kene, egdumaan degma te peggeyinawa te suled ta te pegpalintutuu. Ne ka peggeyinawa te suled ta, egdumaan degma te

peggeyinawa te langun ne etew. ⁸ Su emun ke egkanasian pad ne egtulin ka seeye se meupiya ne pegbebatasan due te kaniyu, egbebehas kew wey egkapulusan kew tenged te peg-ila niyu te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu. ⁹ Piru ka minsan hentew ne ware diye te kandin ka sika ne pegbebatasan, hendue sikandin te butud wey kene egpakameleg-meleg wey nalingawan din e ne nalinisan e sikandin te tapey ne me sale din.

¹⁰ Purisu me suled ku, pakannekali niyu iya ne egkapamalehetan niyu ne in-umew kew wey in-alam kew te Manama. Su emun ke eggimuwen niyu sika, kene kew egkasaligkat. ¹¹ Ne amana egkahale ka Manama ne egpaseled kaniyu diye te ware katamanan ne Migharian te Magbebaya ta wey Manluluwas ne si Hisu Kristu.

¹² Su minsan nakataha kew e te iling due wey egdesdesenan niyud e te eggen-gen ka kamalehetan ne impanulu kaniyu, egpabulus a ka layun egpasumansuman kaniyu meytenged due. ¹³ Te keddi ne sumansuman, eleg iya ne egpukawen ku sikaniyu te pegpasumansuman meytenged due taheed te neuyag [†] e pad. ¹⁴ Su nakataha a ne mahaan ad e egpatey ^{††} sumale te impanengneng keddiy te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu. ¹⁵ Ne egpakannekal a ne eyew minsan ke egpatey [‡] ad e, egkasumansuman niyu pad ka impanulu ku kaniyu.

¹⁶ Ka me guhuren ne impanengneng ney kaniyu meytenged te geem wey te pegginguma te Magbebaya ta ne si Hisu Kristu, kene ne diye egpuun te hinimu-himu re ne guhuren te me etew ne matagseb. Nakita ney iya ka kabantug din ¹⁷ ^{††} te timpu ne impa-

[†] Te Grigu: te seini e pad te balungbalung. ^{††} Te Grigu: egengked te seini ne balungbalung ku. [‡] Te Grigu: egliahawang. ^{††} 1:17 Mat 17:1-5; Mar 9:2-7; Luk 9:28-35.

bantug sikandin wey impakita te Manama ne Amey ka katelesan din. Migkahi ka laheng ne diye egpuun te Manama ne Maresen, "Seini ka pinalangge ku ne Anak; amana a nahale kandin." ¹⁸ Nakarineg key te sika ne laheng puun te langit su sikanami ka duma mismu ni Hisus diye te matulus ne bubungan.

¹⁹ Seeye ka egpuunan ne neehet ka pegpalintutuu ney te impanagne te me prupita. Purisu keilangan ne egtantanuran niyu iya sika, su ka inalag dan egpekeiling te sulu ne miglayag diye te durusilemi. Tantanuri niyu sika taman te aldew ne egginguma si Kristu † ne egpeila te Amey rin diye te kaniyu. ²⁰ Labew te langun, keilangan ne egkanengnengan niyu seini, ne ware natagne diye te Kasulatan ne egkaluwas pinaahi re te suman-suman te etew. ²¹ Su ware natagne ne puun de te pegbuut te etew, ke kene, ka Panisingan te Manama ka egpanulu ke nekey ka igpalalag ne egpuun te Manama.

Ka me talagpanulu te kene ne malehet

2 Piru dengan, due degma me prupita te kene ne malehet ne diye te keet-etawan te Manama. Ne iling naan ded degma, due me talagpanulu te kene ne malehet ne egginguma due te kaniyu. Egheles-heles de sikandan egpanulu te me ubat ne egpakarereet te pegpalintutuu, wey mig-inniyuhan dan e ka Magbebabe ta ne iyan moglekat kandan. Purisu, sauhune ne egparusaan sikandan te Manama. ² Ne masalig ka egikul te mekeyilew-hilew ne hinimuwan dan. Ne tenged kandan, eglemetan e te me etew ka malehet ne egpanulu. ^{†3} Ne puun te halamlamen dan, eglupihan kew nikandan pinaahi te hinimu-himu re ne me lalag. Piru naluhey re hukumi sikandan te Manama, wey ma-haan e sikandan eglegpari.

⁴ Su minsan ka me panalihan dengan ne nakasale, imparusaan te Manama. Indegpak sikandan diye te diralem wey imprisu rin sikandan diye te durusilemi ne inged ‡ ne parusaanan te makasesale taman te aldew te peggukum. ⁵ † Ware degma ikeyid-u te Manama ka me etew ne ware mig-ikul kandin te impasipukan din te weyig ka tapey ne kalibutan. Piru si Nuwi, ka talagpangguhud te pegkamatareng, inluwas mule te Manama duma te pamilya rin ne pitu ne buuk. ⁶ † Inggukuman degma te Manama ka siyudad ne Suduma wey Gumura pinaahi te pegsilab, ne iyan naan de nahaat ka igmuk dan. Innimu rin seeye ne panunggilingan ke nekey ka egkeyitabu te seeye se kene eg-ikul te Manama. ⁷ †† Piru inluwas din si Lut, ka matareng ne etew ne amana nalaggew te mekeyilew-hilew ne hinimuwan te talagsupak te balaud. ⁸ Te timpu ne miglemung pad kandan ka matareng ne etew ne si Lut, amana sikandin nalaggew tenged te aldew-aldew ne egkarineg din wey egkakita rin ne maddeet ne hinimuwan dan. ⁹ Purisu egkateu ka Manama ke

egmenuwen din te pegluwas puun te me peg-eleg-eleg ka seeye se mig-ikul kandin, wey ke egmenuwen te pegparusa taman te Aldew te Peggukum ka seeye se eggimu te mareet. ¹⁰ Ne labi en iya ne egparusaan din seeye se mig-ikul te malindit ne igkeupii te lawa ran ne makasesale wey migsamsamili te katenged te Manama.

Ka sika ne me etew, me mabbulut wey me ham-buhen, kene egkaaldekan ne egbaley-baley te seeye se maddesen diye te langit. ¹¹ Piru minsan ka me panalihan ne subla pad ne manekal wey maresen du te seeye se me talagpanulu te kene ne malehet, ware ma nekewukum kandan diye te tangkaan te Magbebabe pinaahi te pegbaley-baley ran kandan. ¹² Ka sika ne me etew, imbaley-baley ran ka langun ne ware dan nasabut. Egpekeiling sikandan te mabbulut ne me mahintalunan ne egpangawang de due eggimu ne kene egsumsumanen pa. Neetew sikandan ne egdakepen de wey egdereetan de. Ne iling naan ded degma due ka karereetan ne egkeyingumaan dan.

¹³ Egpasakitan degma sikandan tenged te pegpasakit dan te duma. Amana egkahale-gale sikandan ne egpahawa-hawa te ealdawi ne eggimu te mareet ne igkeupii te lawa ran. Egpakamansa sikandan kaniyu wey egpakapeyilew. Amana sikandan egkahale ne egpanlimbung kaniyu taheed te egpakiglagpu egkeen duma kaniyu. ¹⁴ Amana sikandan egkabagbagingi te minsan hentew ne malitan, ne kene egkapelaan sikandan ne eggimu te sale. Neuyan dan seeye se ware pad nakareralid ka pegpalintutuu ne eyew egpakasale, wey amana sikandan ne halamlamen. Igdilus e sikandan te Manama! ¹⁵ †† Mig-engkeran dan e ka matul-id ne dalan wey nakasuwey e sikandan tenged su mig-ikul e sikandan te mareet ne hinimuwan ni Balaam ne anak ni Biur. Si Balaam, amana miggeyinawa te seleppi, purisu mig-uyun sikandin ne egbayaran te peggimu te mareet. ¹⁶ Piru tenged te mareet ne hinimuwan din, insaparan sikandin te Manama pinaahi te asnu ne impalalag te Manama ne iling te etew, wey migbalabahan te keungelan perem ne eggimuwen din isip prupita.

¹⁷ Ka sika se me talagpanulu te kene ne malehet, egpekeiling te me sebseb ne neetiyen wey te me gapun ne miglayap te makeseg ne kalamag. Purisu intaha-haan e sikandan te Manama te inged ne durusilemi ne egpeugpaan kandan. ¹⁸ Ka me lalag dan, henduen ubag te maddalem piru ware bes meupiya te inalag dan. Migpanulu sikandan ne kene kun ne mareet ka peg-ikul ke nekey ka igkeupii te lawa ne makasesale, wey sika iya ka iggulu dan te seeye se iyan pad migsuwey te me duma rin ne mareet se me batasan. ¹⁹ Migsaraan sikandan te me talagpanulu te kene ne malehet, ne egbehayan te kaligwangan taheed te sikandan mismu neuripen pad te mareet ne batasan ne egpakarereet kandan—su ka etew, uripen te minsan nekey ne egpakatalu kandin. ²⁰ Emun ke due me etew ne nakapariyu e te kalindit kayi te kalibutan

† Te Grigu: taman te egkaliwaswas e wey egsile e diye te pusung niyu ka Buntetale ne iyan sika se bituen te kaseleman. †† Te Grigu: dalan te kamalehetan. ‡ Te Grigu: Tartarus. †† 2:5 Hin 6:1-7:24. †† 2:6 Hin 19:24. ††† 2:7 Hin 19:1-16.

††† 2:15 Num 22:4-35.

pinaahi te peg-ila ran te Magbebaye ta wey Manluluwas ta ne si Hisu Kristu, piru egpabakus ded man-e due wey egpeuyan, subla pad ne mareet ka egkeulaula ran te mewuri ne timpu du te timpu ne ware pad sikandan nekeila ki Kristu. ²¹ Meupiya pad perem ke ware sikandan nakataha te dalan te pegkamatareng, du te nakataha piru mig-inniyug te matulus ne suhu ne impanulu kandan. ²² † Natuman e diye te kandan ka lalaha ne miggenendue, “Ka asu egkeen te ileb din,” wey “Ka babuy ne narihus e, eglumbuk ded man-e te basak.”

Ka peglibed ni Hisu Kristu

3 Miggeyinawaan ku ne me suled, seini ka ikarangeb ne sulat ku kaniyu. Te daruwa ne sulat ku, due igpasuman-suman ku kaniyu isip pegpukew te meupiya wey malinis ne suman-suman niyu. ² Igkeupii ku ne egkasuman-suman niyu pad ka innangen te matulus ne me prupita dengan wey ka insuhu te Magbebaye wey Manluluwas pinaahi te me apustulis niyu. ³ †† Hun-a te langun, keilangan ne egkasabut niyu seini: te katammanan ne timpu, egmanlepew ka me lemeten ne me etew wey egtumanen dan ka mareet ne igkeupii ran. Egngisiyan kew nikandan ⁴ te egkahi, “Meddag naa se migsaad si Hisus ne eglibed, hendeid naa sikandin? Nenammatey e ka me kaap-apuan ta, piru ware kaleinan te keugpe te kalibutan puun pad te peggimu kayi!” ⁵ ‡ Migtuyuan dan te egingew ne ka Manama ka miggimu dengan te langit pinaahi te lalag din, wey innimu rin ka kalibutan pinaahi te weyig wey puun te weyig. ⁶ †† Ne sikan ded ne weyig ka impasipuk din wey ka imparereet din te tapey ne kalibutan. ⁷ Ne pinaahi red te sika ne lalag te Manama, ka langit wey ka tane ne egkakita ta kuntee, igtahahe din eyew egsilaban te aldew te peggukum wey pegdereet te me etew ne kene eg-ikul te Manama.

⁸ † Piru me pinalangge ku ne me suled, kene niyu kalingawi seini: diye te Magbebaye, ka sengekaaldew, hendue te senge libu ne leg-un, ne ka senge libu ne leg-un, hendue te sabeka re degma ne aldew. ⁹ Kene eglamu-lamu ka Magbebaye ne egtuman te saad din, iling te insuman-suman te duma. Ka malehet due, ware sikandin napeleyi ne egtetahad kaniyu, su iyan

† 2:22 Lal 26:11. †† 3:3 Hud 18. ‡ 3:5 Hin 1:6-9. †† 3:6 Hin 7:11. †† 3:8 Sal 90:4.

din igkeupii ne eg-inniyug ka langun te sale dan wey ware minsan sabeka ne egkareetan.

¹⁰ †† Piru ka aldew te peglibed te Magbebaye, egpekeiling te tigkew ne pegginguma te takawen. Te sika ne aldew, egkaawe ka langit ne egdumaan te marahing ne lehes. Ne ka aldew, bulan, wey me bituen, egkaleney te hapuy, wey ka langun ne tahu te kalibutan, egkasilaban. †††¹¹ Na, puun su egkareetan ka langun te iling due ne paahi, keilangan ne egmatulusen niyu ka peg-ugpe niyu wey mapahetpeta niyu ka peg-ikul niyu te Manama ¹² taheed te egtetahad kew wey egpakannekal kew ne egmahaan ka aldew te peglibed te Manama. Te sika ne aldew, egkanlabkanlab ka langit wey egkaawe, wey egkengalleney te keinit ka langun. ¹³ § Piru sikanta mule, egtetahad ki te iyan ne langit wey iyan ne tane ne insaad te Manama. Sika ka ugpaan te matareng ne me etew.

¹⁴ Purisu me pinalangge ku ne me suled, puun su egiman-iman kew due, keilangan ne egpakannekal kew ne due keupianan niyu diye te kandin, ware igkarewey kaniyu, wey egmalinis kew. ¹⁵ Sumsamana niyu ne malayat ka pegtetahad te Magbebaye eyew egkaluwas ka me etew. Insulatan kew e degma meytenged kayi te pinalangge ta ne suled ne si Pablu, ne inggamit din ka kaalam ne imbehey te Manama kandin. ¹⁶ Ne iling ded kayi ka ingguhud din diye te langun ne sulat din. Ka malehet, duen iya diye te sinulat din ne malised ne egsabuten. Ne seeye se me etew ne ware me katueanan, wey seeye se ware pad nakareralid se pegpalintuu, egleinen dan te egsabut, iling te innimu ran ded diye te duma ne Kasulatan. Ne puun due, egdereetan sikandan.

¹⁷ Purisu pinalangge ku ne me suled, puun su tapey kew e nakanengneng due, keilangan ne egbantey kew eyew kene kew egkeuyan te seyyup te me etew ne egapul te balaud, wey eyew kene kew egpakasuwey te mapahetpet ne impalintutuuwan niyu. ¹⁸ Su keilangan iya ne egkapabulusan niyu egkaheram ka keyid-u te Magbebaye ta wey egtulin pad ka peg-ila niyu te Manluluwas ta ne si Hisu Kristu. Ka kabantug, kandin de iya, puun kuntee wey te ware egtamanan. Malehet iya!

††† 3:10 Mat 24:43; Luk 12:39; 1Tis 5:2; Imp 16:15. ††† Diye te duma ne sinulat, egkakita; diye man-e te duma, egkaawe. § 3:13 Isa 65:17; 66:22; Imp 21:1.

1 Huwan

Igpewun-a

Due daruwa ne katuyuan te seini se : 1) ka pegbagget te me talagbasa te pegnengneng meytenged te Manama wey te Anak din ne si Hisu Kristu; wey 2) ka pegpaney-paney kandan te keilangan ne kene eg-ikul te kene ne malehet ne pegpanulu ne egpakadereet de te pegsabeka ran diye te Magbebaye. Migkahi seeye se kene ne malehet ne talagpanulu, te si Hisus kun ne Anak te Manama kene egkeyitabu ne etew sikandin ne iling kanta. Migpanulu man-e sikandan ne ka kaluwasan, ware kun kalabetan te peg-ugpe ne matareng wey te peggeyinawa te duma.

Na, te pegsupak te sika ne pegpanulu, mig-ayad-ayad migpangguhud si Huwan, ne si Hisu Kristu malehet iya ne etew, wey amana rin man-e ipasabut ne ka langun ne migpalintutuu ki Hisus wey ka miggeyinawa te Manama, keilangan ne egpaheyinaweey degma ka tagse sabeka.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-4

Ka marusilem wey ka malayag 1:5-2:29

Ka me anak te Manama wey ka me anak ni Meibulan 3:1-24

Ka kamalehetan wey ka seyyup 4:1-6

Ka geyinawa 4:7-21

Ka pegpalintutuu ki Hisu Kristu 5:1-21

Ka lalag ne migbehey te umul

1 † Duen e sikandin dengan te an-anayan, ne narineg ney e kuntee wey nakita ney e mismu wey nahen-genan ney pad iya, sikandin ka egngaranan te Lalag ne egbehey te umul. ² †† Ne hengkayi te nekuuma kayi te kanta ka sika ne umul, nakita ney en iya sika, wey migpamalehet key kayi wey migpangguhud key kaniyu meytenged te umul ne ware egtamanan. Ne duma sika te Amey, ne kuntee migpakite e kanami. ³ Igpangguhud ney degma kaniyu ke nekey ka nakita ney wey ke nekey ka narineg ney, eyew egpekeduma kew duma kanami diye te Amey wey te Anak din ne si Hisu Kristu. ⁴ Ne insulat ney seini eyew egkahale-gale ki.

Ka Manama ka kalayag

⁵ Seini ka guhuren ne narineg ney puun ki Hisu Kristu ne igpangguhud ney kaniyu, ne ka Manama ka kalayag wey ware marusilem diye te kandin. ⁶ Emun ke egkahi ki te nekegduma kid e diye te Manama, piru marusilem ded ka peg-ugpe ta, nekeuubat kid e tenged su ware ki mig-ugpe sumale te kamalehetan. ⁷ Piru ke malayag ka peg-ugpe ta iling te Manama ne diye te malayag, nasabeka kid naa, ne ka langesa ni Hisus ne Anak din ka eglinis kanta te langun ne me sale ta.

⁸ Ke egkahi ki te ware sale ta, mig-akalan tad ka isip ta wey ware kayi te kanta ka kamalehetan. ⁹ Piru ke ig-

† 1:1 Huw 1:1. †† 1:2 Huw 1:14.

pangguhud ta ka me sale ta diye te Manama, egpasayluwen ki nikandin wey eglinisan ki nikandin te langun ne neyimu ta ne mareet su matinumanen sikandin wey matareng. ¹⁰ Ke egkahi ki te ware ki nakasale, inimu ta ne ubaten ka Manama, wey ware kayi te kanta ka lalag din.

Si Kristu ka tigpataliware ta

2 Me pinalangge ku ne me anak, insulatan ku sikaniyu kayi eyew kene kew egpakasale. Piru ke duen ma egpakasale, due matareng ne tigpataliware kanta diye te Amey, ne sikandin si Hisu Kristu.

² Sikandin mismu ka impanubad para te me sale ta eyew egkapasaylu ki, wey kene ne ka kanta re ne me sale, ke kene, ka me sale degma te langun ne etew kayi te kalibutan.

³ Egpakamemalehet ki ne nekeila ki kandin, ke egtumanen ta ka me suhu din. ⁴ Ke due egkahi te nekeila sikandin te Manama piru kene egtuman te me suhu din, ubaten sikandin wey ware diye te kandin ka kamalehetan. ⁵ Piru seeye se migtuman te lalag te Manama, malehet ne miggeyinawa kandin. Ne puun due egpakataha kid ne duen kid e te Manama. ⁶ Ka minsan hentew ne egkahi te duen e sikandin te Manama, keilangan ne eg-ugpe sikandin iling te peg-ugpe ni Hisu Kristu.

Ka iyam ne suhu

⁷ † Miggeyinawaan ku ne me suled, kene ne iyam ne suhu seini se insulat ku kaniyu tenged su puun te peg-

palintutuu niyu ki Hisus, narineg niyud e ka suhu ne migkahi te keilangan ne egpaheyinaweey ka tagse sabeka. ⁸ Piru mig-abey a man-e migsusulat kaniyu te iyam ne suhu. Ne ka seini ne suhu, intuman e ni Hisus wey sikaniyu degma tenged su egkaawe e ka marusilem wey eglayag e ka malehet ne layag.

⁹ Ka minsan hentew ne eg-angken te duen e sikandin te malayag piru egdumut te suled din, diye pad sikandin te marusilem. ¹⁰ Ka minsan hentew ne miggeyinawa te suled din, duen e sikandin te malayag ne ware minsan nekey diye te kandin ne egpuunan ne egpakasale ka duma. ¹¹ Piru ka egdumut te suled din, duen pad te marusilem wey marusilem pad ka peg-ugpe din. Ne ware nakanengneng sikandin ke hendei rin egpabulus tenged su migbuturan sikandin te marusilem.

¹² Me pinalangge ku ne me anak, migsusulat a kaniyu su impasaylu e ka me sale niyu tenged ki Hisus. ¹³ Ne sikaniyu se me amey, migsusulat a kaniyu su nekeila kew kandin, ka tapey e ne due puun pad te bunsuranan. Migsusulat a degma kaniyu te me lukes-lukes, su natalu niyud e si Meibulan. ¹⁴ Migsusulat a kaniyu te me anak, tenged su nekeila kew ma te Amey. Migsusulat a kaniyu te me amey, tenged su nekeila kew kandin, ka tapey e ne due puun pad te bunsuranan. Migsusulat a kaniyu te me lukes-lukes, tenged su manekal e, wey duen e te kaniyu ka lalag te Manama, wey natalu niyud e si Meibulan.

¹⁵ Kene niyu geyinawei ka mareet kayi te kalibutan wey ka minsan nekey ne kayi te ampew te tane. Emun ke eggeyinawaan niyu sika, ware geyinawa niyu diye te Amey. ¹⁶ Su ka langun ne mareet kayi te kalibutan, iling te pegkeibeg te kene ne meupiya, pegkeimma ke nekey ka egkakita ta, wey ka pegpaambug te me kasangkapan ta, kene ne diye egpuun te Amey su kayi te kalibutan. ¹⁷ Egkaawe ka kalibutan wey ka langun ne mareet ne igkeupii te me etew, piru ka egtuman te igkeupii te Manama egkeuyag te ware egtamanan.

Ka me kuntere ni Kristu

¹⁸ Me anak, seinid e ka katammanan ne timpu. Ne sumale te narineg niyu, eggingume e ka egkuntere ki Kristu, ne minsan kuntee masulug e ka nanginguma ne egkuntere kandin. Ne puun due, egpakataha kid e ne seinid e ka katammanan ne timpu. ¹⁹ Ka sika ne me etew nangawe kayi te kanta, piru kene ne malehet ne duma ta sikandan te pegpalintutuu. Su emun ke malehet pa perem ne me duma ta sikandan, ware ki engkeri nikandan, piru ka peg-awe dan ka migpakita ne ware sabeka kandan ne duma ta iya te pegpalintutuu.

²⁰ Piru sikaniyu mule, duen e te kaniyu ka Panisingan ne imbehey ni Kristu wey nakanengneng kew e langun te kamalehetan. ²¹ Insulatan ku sikaniyu ne kene ne puun su ware kew nakanengneng te kamalehetan, ke kene, puun su nakanengneng kew e kayi, wey nakanengneng kew e degma te ware ubat ne diye egpuun te kamalehetan.

‡ 2:7 Huw 13:34.

²² Na, hentew ma ka ubaten? Seeye iya se eg-apul ne si Hisus ka Kristu. † Ne ka sika ne etew ka egkuntere ki Kristu—mig-apul meytenged te Amey wey te Anak.

²³ Ka langun ne kene eg-angken te Anak, ware degma diye te kandin ka Amey. Ka eg-angken te Anak, diye degma te kandin ka Amey.

²⁴ Gen-ge niyu ka narineg niyu ne puun pad te bunsuranan. Emun ke eggen-ge nan niyu seini, duen kew naan e te Anak wey te Amey. ²⁵ Ne seini ka insaad ni Hisus kanta: ka umul ne ware egtamanan.

²⁶ Insulatan ku sikaniyu meytenged te seeye se eg-akal perem kaniyu. ²⁷ Ne sikaniyu mule, mig-ugpe e due te kaniyu ka Panisingan ne narawat niyu puun ki Hisus wey kenad e ne keilangan ne egpanuluen kew pad te minsan hentew. Su ka Panisingan din e ka egpanulu kaniyu te langun, ne malehet ka igpanulu din, kene ne ubat. Purisu pabulus kew ugpe diye te kandin sumale te impanulu din kaniyu.

²⁸ Sikan naa me anak, pabulus kew ugpe diye te kandin su eyew te timpu te pegpakita rin, ware kaaldeh ta wey ware keyilew ta kandin te alded te peglibed din. ²⁹ Ke nakanengneng kew ne matareng sikandin, egkanengnengan niyu degma ne ka tagse sabeka ne miggimu te matareng, anak din iya.

Me anak te Manama

3 †† Sumsamana niyu kamenu karakel ka geyinawa te Amey kayi te kanta su in-isip ki nikandin ne me anak din wey malehet iya seini! Purisu ware nekeila kanta ka me etew kayi te ampew te tane su ware ma nekeila sikandan ki Hisus. ² Miggeyinawaan ku ne me suled, me anak kid e kuntee te Manama, piru kene te pad egkanengnengan ke nekey e ka egkeyingumaan ta te neyimu ne anak te Manama. Iyan te re nanengnengan ne emun ke eggingume e sikandin, egpekeiling kid e kandin, su egkakita tad ke mamenu sikandin. ³ Ka langun ne egpallateng te iling kayi diye te ki Kristu, egbantey ne malinis ka pegkeetew ran iling ki Hisus te malinis.

⁴ Ka minsan hentew ne nakasale, nakasupak e te Bal- aud te Manama, su ka langun ne sale supak iya te Bal- aud din. ⁵ ‡ Nakanengneng kew e ne iyan innendini ni Kristu ka peg-awe te me sale ta, ne ware sale diye te kandin. ⁶ Ware etew ne duen e te kandin ne egpabulus eggimu te sale. Ka egpabulus ne eggimu te sale, ware pad nakanengneng wey ke nekeila kandin.

⁷ Pinalangge ne me anak, kene kew paakal te minsan hentew. Ka eggimu te matareng, matareng iya sikandin, iling ki Kristu te matareng. ⁸ Ka egpabulus eggimu te sale, sakup te ahalen te me busew, tenged su puun pad te bunsuranan, nekeyimu e te sale ka ahalen te me busew. Ne iyan innendini te Anak te Manama ka pegdereet te himu rin.

⁹ Ware anak te Manama ne egpabulus eggimu te sale, uya su nakapanines e due te kandin ka pegbe- batasan te Manama. Kene egpekeyimu sikandin te

† Ka igpasabut te Kristu, Insaad ne Manluluwas. †† 3:1 Huw 1:12. ‡ 3:5 Huw 1:29.

sale, tenged su neyimu e sikandin ne anak te Manama. ¹⁰ Seini ka paahi ne egkeila ta ke hentew ka me anak te Manama wey ka me anak ni Meibulan: ka etew ne ware miggimu te matareng wey ke ware miggeyinawa te suled din, kene ne anak te Manama.

Paheyinaweey kew

¹¹ † Su nakarineg kew e te sika ne pegpanulu puun pad te bunsuranan ne egpaheyinaweey ka tagse sabeka. ¹² †† Keilangan ne kene ki egpekeiling ki Kain te sakup ni Meibulan ne miggimatey te hari rin. Ne mania te innimatayan din? Uya, su si Kain mareet ka eggimuwen din, ne matareng mule ka eggimuwen te hari rin.

¹³ Ne kene kew egkeinu-inu me suled, ke egdumutan kew te me etew kayi te kalibutan. ¹⁴ ‡ Nakataha kid ne nakabaye kid e puun te kamatayen peendiye te umul ne ware egtamanan, uya su miggeyinawaan ta ka suled ta te pegpalintutuu. Ka etew ne kene eggeyinawa te duma, duen naan pad te kamatayen. ¹⁵ Ka minsan hentew ne egdumut te suled din, mangngimatey, wey nakanengneng kew e ne ware mangngimatey ne nakarawat te umul ne ware egtamanan.

¹⁶ Migpeyimatey si Kristu para kanta, ne pinaahi kayi, egkanengnengan ta ka geyinawa ne malehet. Purisu eleg degma ne igbehey ta ka umul ta para te me suled ta te pegpalintutuu! ¹⁷ Na, ke due minsan hentew ne meupiya se peg-ugpe, wey nakakita te suled din ne neyirapan piru ware din bulihi, egmenuwen din te egkahi ne due geyinawa rin te Manama? ¹⁸ Pinalangge ne me anak, keilangan ne ka geyinawa ta te duma, kene ne lalag de ne egpuun te be-be ta, ke kene, igpawitew ta ka malehet ne geyinawa pinaahi te himu ta.

¹⁹ Su emun ke eggimuwen ta ka iling due, egpakanengneng ki ne duen kid e te kamalehetan, wey egkaayun e ne eg-atubang ki te Manama te ware pegkaalde. ²⁰ Su minsan ke eggukuman kid e te me suman-suman ta, piru labew pad ka Manama te suman-suman ta wey nakanengneng sikandin te langun. ²¹ Miggeyinawaan ku ne me suled, ke ware ki hukumi te suman-suman ta, ware kaalde ta te pegparani te Manama. ²² Ne minsan nekey ka egbuyen ta diye te kandin, egkarawat ta, uya su egtumanen ta ka me suhu din wey iyan ta eggimuwen ka egpakapahale kandin. ²³ †† Iyan seini ka suhu din: keilangan ne egpalintutuu ki wey eggalig te Anak din ne si Hisu Kristu wey egpaheyinaweey ka tagse sabeka, sumale te insuhu ni Kristu kanta. ²⁴ Ka langun ne migtuman te me suhu din, duen e te kandin, ne sikandin mig-ugpe e due te kandan. Egkatahaan ta ne mig-ugpe e sikandin kayi te kanta pinaahi te Panisingan ne imbehey rin kanta.

Ka malehet wey ka kene ne malehet ne panisingan

4 Miggeyinawaan ku ne me suled, kene niyu palintutuuwi ka minsan hentew ne eg-angken ne

† 3:11 Huw 13:34. †† 3:12 Hin 4:8. ‡ 3:14 Huw 5:24. †† 3:23 Huw 13:34; 15:12,17.

miglalag sikandin sumale te Panisingan te Manama, ke kene, el-elehi niyu ka me panisingan ke diye naa sikandan egpuun te Manama su masulug ka kene ne malehet ne me prupita ne nanginguma te kalibutan. ² Ne iyan seini ka paahi ne egkeilaan niyu ka Panisingan te Manama: ka minsan hentew ne eg-angken ne migpekeetew si Hisu Kristu, due Panisingan te Manama diye te kandin. ³ Ne ka minsan hentew ne kene eg-angken ki Hisus, kene naa ne diye egpuun te Manama ka panisingan ne diye te kandin. Panisingan sika te egkuntere ki Kristu ne narineg niyud ne egginguma, wey minsan kuntee, kayid e sikandin te kalibutan.

⁴ Pinalangge ne me anak, sakup kew e te Manama, wey natalu niyud e ka me prupita ne kene ne malehet su ka Panisingan ne due te kaniyu, subla pad ne mare-sen du te si Meibulan ne iyan migmandu te me etew kayi te kalibutan. ⁵ Ne sikandan mule, kayi re nasakup te kalibutan, purisu iyan de degma igpangguhud nikandan ka natuenan dan kayi te kalibutan, wey egpamineg degma kandan ka me etew kayi te ampew te tane. ⁶ Piru sikanta mule, me anak kid e te Manama. Ne seeye se nekeila te Manama, egpamineg te igpanulu ta, ne seeye se kene ne sakup te Manama kene egpamineg kanta. Ne puun due, egpekeila ki ke nasakup naa te Panisingan te Manama ka duma wey ke diye naa te kene ne malehet ne panisingan.

Geyinawa ka Manama

⁷ Miggeyinawaan ku ne me suled, keilangan ne egpaheyinaweey ki ka tagse sabeka, su ka geyinawa, diye egpuun te Manama. Ka minsan hentew ne eggeyinawa te duma rin, anak te Manama wey nekeila te Manama. ⁸ Ka minsan hentew ne kene eggeyinawa te duma rin, ware nekeila te Manama, uya su ka Manama, geyinawa ma. ⁹ Impakita te Manama ka geyinawa rin kanta pinaahi te pegpeuyan din te sabsabeka ne Anak din kayi te ampew te tane, su eyew pinaahi kandin egpakaangken ki te umul ne ware egtamanan. ¹⁰ Ka malehet ne geyinawa, kene ne sika se peggeyinawa ta te Manama, ke kene, sika se peggeyinawa rin kanta wey ka pegpeuyan din te Anak din eyew pinaahi te impanubad din, egkapasaylu ka me sale ta.

¹¹ Miggeyinawaan ku ne me suled, puun su amana ki geyinawei te Manama, keilangan degma ne egpaheyinaweey ki ka tagse sabeka. ¹² †† Ware de due etew ne nakakita te Manama. Piru ke egpaheyinaweey ki ka tagse sabeka, eg-ugpe e ka Manama kayi te kanta wey egkeehet e ka geyinawa rin kayi te kanta.

¹³ Tenged su imbehayen ki nikandin te Panisingan din, egkatahaan ta ne duen kid e te kandin wey kayid e degma mig-ugpe sikandin te kanta. ¹⁴ Nakita ney wey impamalehet ney diye te duma ne impeuyan te Amey ka Anak din eyew te pegluwas te me etew kayi te ampew te tane. ¹⁵ Ka minsan hentew ne eg-angken ne Anak te Manama si Hisus, mig-ugpe e due te kandin ka Manama wey duen e sikandin te Manama. ¹⁶ Purisu

‡‡ 4:12 Huw 1:18.

nakanengneng ki wey migpalintutuu ki ne miggeyinawaan ki te Manama.

Geyinawa ka Manama, ne ka minsan hentew ne eggen-gen te sika ne geyinawa, duen e sikandin te Manama, ne ka Manama mig-ugpe e due te kandin. ¹⁷ Ne pinaahi kayi, neehet ka geyinawa te Manama kayi te kanta su eyew kene kid e egkaaldeki te aldew te peggukum din, su ka peg-ugpe ta kayi te kalibutan egpekeiling te peg-ugpe ni Kristu. ¹⁸ Ka iling due ne geyinawa ware likes ne igkaaldeki, uya su ka malehet ne geyinawa egpakapaawe te kaaldeki. Su seeye se egkaaldeki egpalintutuu ne eglegparan sikandin te Manama wey ware pad neehet ka geyinawa diye te kandin.

¹⁹ Miggeyinawaan ta ka Manama, uya su sikandin ka an-anayan ne miggeyinawa kanta. ²⁰ Ke due egkahi, "Miggeyinawaan ku ka Manama," piru egdumut pad te suled din, ubaten sikandin. Su ka minsan hentew ne kene eggeyinawa te suled din ne egkiteen din, kene egkaayun ne eggeyinawa te Manama ne ware din nakita. ²¹ Ne seini ka suhu ne imbehey rin kanta: ka etew ne miggeyinawa te Manama keilangan ne eggeyinawa degma te suled din.

Egkatalu ta ka kalibutan

5 Ka minsan hentew ne migpalintutuu ne si Hisus ka Kristu, anak sikandin te Manama. Ne ka minsan hentew ne miggeyinawa te amey, miggeyinawa degma te anak din. ² Seini ka egkanengnengan ta ne miggeyinawaan ta ka me anak te Manama: ke eggeyinawaan ta ka Manama wey egtumanen ta ka me suhu din. ³ † Su ka pegtuman ta te me suhu te Manama ka palinneu ne miggeyinawaan ta sikandin, ne ka me suhu din kene amana ne mabehat. ⁴ Su ka minsan hentew ne anak te Manama, egkatalu rin e ka kalibutan. Egkatalu ka kalibutan pinaahi te pegpalintutuu ta. ⁵ Na, hentew ma ka egpakatalu te kalibutan? Seeye de iya se me etew ne migpalintutuu ne Anak te Manama si Hisus.

Ka pegpamalehet meytenged ki Hisu Kristu

⁶ Si Hisu Kristu ka miggendini te ampew te tane ne migpabewutismu te weyig wey migpatihis te langesa rin. Su kene de ne iyan keilangan ka weyig, ke kene, ka langesa degma. Ne iyan egpakapamalehet ka Panisingan, su ka Panisingan ka kamalehetan. ⁷ Ne due tatelu ne egpamalehet meytenged ki Hisu Kristu: ⁸ ka Panisingan te Manama, ka weyig, wey ka langesa. Ne seini se tatelu nenekeg-uyun. ⁹ Tened te migpalintutuu ki te impamalehet te me etew, subla pad ne egpal-

† 5:3 Huw 14:15.

intutuuwan ta ka impamalehet te Manama, su sikandin iya ka migpamalehet ne Anak din si Hisus.

¹⁰ Ka minsan hentew ne migpalintutuu te Anak te Manama, egpakamemalehet e sikandin diye te geyinawa rin ne malehet iya seini. Piru ka ware migpalintutuu te pegpamalehet te Manama, innimu rin ka Manama ne ubaten, uya su ware sikandin migpalintutuu te pegpamalahet te Manama meytenged te Anak din. ¹¹ † Ne iyan seini ka pegpamalehet, migbehayan ki te Manama te umul ne ware egtamanan, ne seini se umul diye migpuun te Anak din. ¹² Ka minsan hentew ne migdawat te Anak, duen e umul ne ware egtamanan. Piru ka ware migdawat te Anak te Manama, ware iya umul.

Ka umul ne ware egtamanan

¹³ Insulat ku seini kaniyu te migpalintutuu wey migsalig te Anak te Manama, su eyew egpakataha kew te due umul niyu ne ware egtamanan. ¹⁴ Ne egpakasahesahe-sahe ki ne egparani te Manama su nakanengneng ki ne egpaminehen din ka minsan nekey ne egbuyuen ta ne kene ne supak te pegbuut din. ¹⁵ Ne tenged su nakataha ki ne egpaminehen sikandin ke nekey ka egbuyuen ta kandin, egpakataha ki degma ne egkarawat ta ka imbuyu ta kandin.

¹⁶ Emun ke due egkakita niyu ne suled niyu ne nekeyimu te sale ne egkapasaylu te Manama, keilangan ne ig-ampu niyu sikandin wey egbehayan sikandin te Manama te umul. Ne iyan de egbehayan seeye se nekeyimu te sale ne egkapasaylu. Piru due iya sale ne kene egkapasaylu, wey kene ne keilangan ne ig-ampu niyu pad ka miggimu te iling due ne sale. ¹⁷ Ka langun ne himu ne mareet, sale. Piru due sale ne egkapasaylu.

¹⁸ Nakanengneng ki ne ware anak te Manama ne egpabulus eggimu te sale, su migtantanuran sikandan te Anak te Manama, ne si Meibulan kene egpekeyilabet kandan.

¹⁹ Ka seini se intiru ne kalibutan, in-uyan ni Meibulan, piru nakanengneng ki mule ne anak kid e te Manama.

²⁰ Ne nakataha kid e degma ne miggendini te ampew te tane ka Anak te Manama wey imbehayan ki nikandin te pegsabat eyew egkeila ta ka malehet ne Manama. Ne kuntee, duen kid e te malehet ne Manama tenged su duen kid ma te Anak din ne si Hisu Kristu. Sikandin ka malehet ne Manama wey ka umul ne ware egtamanan.

²¹ Pinalangge ne me anak, pariya kew te langun ne kene ne malehet ne manama!

†† 5:11 Huw 3:36.

2 Huwan

Igpewun-a

Seini ka igkarangeb ne sulat ni Apustul Huwan ne sabeka te me hibateen ni Hisus. Impeendiye din ka seini ne sulat te malitan ne in-alam te Manama wey diye degma te me anak din. Ne kema ke punduk buwa te migmalintutuu ka igpasabut din kayi. Seini se malepet ne sulat, mighangyu te keilangan ne eg-ikul te kamalehetan wey egpaheyinaweey ka tagse sabeka, wey migpaney-paney degma seini meytenged te me etew ne migpanulu ne ware kun migpekeetew si Hisu Kristu.

Ka nasulat te seini ne baseen

Pegpangemusta 1-3

Ka kamalehetan wey ka geyinawa 4-6

Pegpaney-paney meytenged te kene ne malehet ne pegpanulu 7-11

Ka katammanan 12-13

¹ Sikeddiey si Huwan ka igbuyag te migmalintutuu ka migpeuyan te seini ne sulat. Egpangemusta a te malitan [†] ne in-alam te Manama wey diye degma te me anak din. Miggeyinawaan ku sikaniyu langun due te kamalehetan, ne kene ne sikeddiey re, ke kene, ka langun degma ne nakataha te kamalehetan, ² tenged su kayid e te pusung ta ka kamalehetan wey kenad e egkaawe te minsan ken-u.

³ Ka keupiya, keyid-u, wey keupianan ne egpuun te Manama ne Amey wey te Anak din ne si Hisu Kristu, egkaangken niyu. Igbehey sika te Manama te seeye se egdawat te kamalehetan wey te geyinawa.

Ka kamalehetan wey ka geyinawa

⁴ Amana a nahale te pegkanengnengi ku ne due me anak nu ne mig-ikul te kamalehetan, sumale te insuhu kanta te Amey. ⁵ ^{††} Ne kuntee, eghangyuen ku sikeykew atebey, ne paheyinaweey ki ka tagse sabeka. Kene ne iyam sika ne suhu, ke kene, tapey e sika puun pad te bunsuranan. ⁶ Egkakita ka geyinawa ne egkahiyen ku pinaahi te pegtuman ta te me suhu din. Tapey niyud e ne narineg ka sika ne suhu puun pad te bunsuranan, ne keilangan ne egbatasanen niyu ka peggeyinawa.

[†] Iyan buwa igpasabut te "malitan" ka sabeka ne punduk te migmalintutuu. ^{††} 1:5 Huw 13:34; 15:12,17.

⁷ Masulug ka nanginguma kayi te kalibutan ne egakal te me etew. Kene egpalintutuu sikandan ne migpekeetew si Hisu Kristu. Ka me etew ne iling due, talag-akal wey kuntere ni Kristu! ⁸ Bantey kew ne kene egkalaag ka ingkalasey ta su eyew kene egkasalanan ka dasag ne egkarawat niyu.

⁹ Ka minsan hentew ne ware mig-ikul te impanulu ni Kristu piru nasi migtimul kayi, ware diye te kandin ka Manama. Piru ka minsan hentew ne mig-ikul te impanulu ni Kristu, due te kandin ka Amey wey ka Anak degma. ¹⁰ Ke due eggendue te kaniyu ne kene egpanulu te impanulu ni Kristu, kene niyu sikandin palasura diye te baley niyu, wey kene niyu banasali. ¹¹ Su seeye se egbanasal kandin, egpakaruma te mareet ne himu rin.

Pegpanaha-taha

¹² Masulug pad perem ka iglalag ku kaniyu, piru kena a egkeupian ne igsulat ku pad seini. Igkeupii ku ne egpakapanumbaley e pad kaniyu wey egpakiglalag iya kaniyu su eyew amana ki egkahale.

¹³ Egpangemusta degma keykew ka me anak te suled nu [‡] ne in-alam degma te Manama.

[‡] Iyan buwa igpasabut te "anak te suled nu ne malitan" ka me sakup te lein ne punduk te migmalintutuu.

3 Huwan

Igpewun-a

Seini ka igkatelu ne sulat ni Apustul Huwan ne sabeka te me hibateen ni Hisus. Igpeendiye din seini te sabeka ne alukuy rin ne migpalintutuu ne migngaranan ki Gayu. Indayan ni Huwan si Gayu tenged te pegtanggung rin te duma ne migmalintutuu ne miggiphipanew ka egpangguhud te lalag te Manama. Migpanpanayan din degma si Gayu meytenged te sabeka ne etew ne engngaranan ki Diyutripis ne mareet se batasan.

Ka nasulat te seini ne baseen

Pegpangemusta 1-4

Indayan si Gayu 5-8

Indew-ey si Diyutripis 9-10

Impegasal ran si Dimitriyu 11-12

Ka katammanan 13-15

1 † Sikeddiey si Huwan ka igbuyag te migmalintutuu ka migpeuyan te seini ne sulat. Egpangemusta a keykew Gayu ne miggeyinawaan ku ne suled due te kamalehetan.

² Miggeyinawaan ku ne suled, mig-ampu a ne meupiya ka peg-ugpe nu wey ka peglelawa nu iling keupiya te gimukud nu. ³ Due nanginguma kayi ne me suled ta, ne amana a nahale te napangguhuran a nikandan meytenged te pegtuman nu te kamalehetan, wey ke immenu nu te peg-ugpe due te kamalehetan. ⁴ Iyan de amana egpakapahale keddiey ke egpakarineg a ne migtuman te kamalehetan ka me anak ku te pegpalintutuu.

Ka pegdayan ki Gayu

⁵ Miggeyinawaan ku ne suled, egkasalihan ka su intanggu nu ka me suled ta minsan ware ka nekeila kandan. ⁶ Migpangguhud sikandan kayi te tangkaan te migmalintutuu meytenged te peggeyinawa nu kandan. Ne emun ke eglibed sikandan due, meupiya perem ke egpakapahale te Manama ka pegbulig nu kandan pinaahi te pegbehey nu te keilangan dan te pegligkat dan. ⁷ Su nangipanew sikandan eyew te pegpanulu meytenged ki Kristu wey ware sikandan migdawat te minsan nekey ne diye egpuun te me etew ne ware migpalintutuu te Manama. ⁸ Purisu, keilangan ne egbulihan ta ka iling due ne me etew, su eyew egkeyimu ki ne talagduma te himu meytenged te kamalehetan.

† 1:1 Him 19:29; Rum 16:23; 1Kur 1:14.

Si Diyutripis wey si Dimitriyu

⁹ Migpeuyanan kud te sulat ka migmalintutuu due, piru tenged su kene egkeupian si Diyutripis ne egkalepengan, imbalahad key nikandin. ¹⁰ Purisu ke eggenduen a, igpangguhud ku ke nekey ka innimu rin ne pegsesalupet wey peg-iran-iran kanami. Ne kene ne sikan de, kene din man-e egsagsahipeen ka me suled ta, egbalabahan din pad man-e wey egdeldelen diye te punduk te migmalintutuu seeye se egkeupian ne egsagsahipe kandan.

¹¹ Miggeyinawaan ku ne suled, kene nu ilingi ka mareet, ke kene, sikan de se meupiya. Ka minsan hentew ne eggimu te meupiya, kandin te Manama. Ka minsan hentew ne eggimu te mareet, ware nekeila te Manama.

¹² Narayan si Dimitriyu te langun wey egkakita diye te himu rin ne mig-ikul sikandin te kamalehetan. Minsan degma sikanami, nakarayan kandin wey nakataha ka degma ne malehet iya ka impangguhud ney.

Ka pegpanaha-taha

¹³ Masulug pad perem ka iglalag ku keykew, piru kene a egkeupian ne igsulat ku pad seini. ¹⁴ Egkeupian a perem ne egpekegkita ki pad te mahaan, wey egpekeglalag pad.

¹⁵ Ka Manama ka egbehey keykew te keupianan. Migpangemusta keykew ka me alukuy nu kayi, wey ipangemuste e re degma te langun ne me alukuy ta due.

Hudas

Igpewun-a

Ka seini ne sulat, insulat ni Hudas ne hari ni Santiyagu. (Piru kene ne sikandin ka Hudas ne mig-akal ki Hisus.) Ne igpeendiye din naa seini se sulat te me Kristuwanen ne ware ta nanengnengi ke hendei nangugpe. Kayi te sulat, impanpanayan din ka me Kristuwanen meytenged te seeye se me talagpanulu te kene ne malehet ne egmapitew-pitew re. Migpanulu sikandan ne egkaayun kun ded ne egpabulus eggimu te sale ka migmalintuu su egpasayluwen kun ded sikandan te hiimenawen ne Manama. Sika ka egpuunan ne insulat seini ni Hudas su eyew egpakabantey ka me Kristuwanen te sika ne me etew, wey eyew egpakaayad-ayad e sikandan eg-ikul te malehet ne pegpanulu ne egpuun te Manama. Imbahet din degma ka me talagbasa te keilangan ne egpakannekal egpabulus te pegpalintutuu ran te Manama duma te peg-inniyug te mareet ne me himu.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1-2

Ka himu wey legpad te me talagpanulu te kene ne malehet 3-16

Ka me pegpaney-paney wey pegpanulu 17-23

Ka peg-ampu te pegsaye te Manama 24-25

1 [†]Sikeddiey si Hudas ka migpeuyan te seini ne sulat. Uripen a ni Hisu Kristu wey hari a ni Santiyagu.

Egpangemusta a te seeye se in-alam te Manama ne Amey, ne miggeyinawaan wey intanggu rin taman te peglibed ni Hisu Kristu.

² Ka Manama ka egbehey kaniyu te timul pad ne keyid-u, keupianan wey geyinawa.

Ka himu wey legpad te me talagpanulu te kene ne malehet

³ Pinalangge ku ne me suled, minsan amana ad iya egkabagget ne egsulat kaniyu meytenged te kaluwasan ne insaamulan ta, piru neisip ku ne keilangan ne iyan ku igsulat ka pegbanasal kaniyu te keilangan ne pakannekali niyu te eggen-gen ka kamalehetan ne kasabeka re iya ibehey te Manama diye te keet-etawan din. ⁴ Iyan egpuunan ne inlalag ku sika, tenged su due me etew ne miggeles-heles de migpasewug-sewug kaniyu. Ka sika ne me etew, tapey e nasulat ka meytenged te peglegpad kandan. Kene sikandan eg-ikul te Manama wey impasuwey ran ka pegpanulu meytenged te keupiya wey keyid-u te Manama ta su egkaayun kun ded ne eggimu ki te mareet wey malindit ne igkeupii te lawa ta. Te iling due ne paahi, mig-inniyuhan dan ka sabsabeka ne Ahalen ta wey Magbebaye ne si Hisu Kristu.

⁵ ^{††} Minsan ke nakanengneng kew e te langun ne iglalag ku, egkeupian e pad iya man-e ne igpasumansuman kaniyu ka pegluwas te Magbebaye te keet-etawan te Israil puun te Ihiptu. Ne nataman, inggule din e seeye se ware migpalintutuu. ⁶ Kema, sum-

sumana niyu ka me panalihan ne nanleke te katungdanan dan wey nasi nangawe diye te ugpaan dan. Imbaku sikandan te Manama te keddina ne kene egkabigtus [‡] wey imprisu diye te durusilemi ne bitu eyew igtahahe te dakel ne aldew te peggukum. ⁷ ^{††} Kene niyu degma kalingawi ka siyudad te Suduma wey Gumura wey ka nakalingut ne me lungsud dutu. Me agkayen ka me etew diye wey me bantut, sikan naa ka insilaban sikandan te hapuy ne kene egkeebukan, isip paney-paney te langun ne etew ne eglegparan iya ka makasesale.

⁸ Iling naan ded ka me etew ne migsewug kaniyu, due me taheinep dan ne iyan egpuunan ne miglinditan nikandan ka me lawa ran tenged te pegparumarama ran dutu, wey mig-ang-anggaan dan ka katenged te Manama wey imbaley-baley ran ka madesen diye te langit. ⁹ ^{††} Piru minsan si Mikail, ka pangulu te me panalihan te Manama, ware ma miggimu te iling due te pegpakig-ehet din te ahalen te me busew. Ware sikandin nakabayung te ahalen te me busew pinaahi te peglalag din te mareet te nekeg-apul sikandan meytenged te minatey, ka lawa ni Muwisis. Su migkahi re si Mikail, "Egsaparan ka te Manama!"

¹⁰ Piru imbaley-baley mule te seini ne me etew ka langun ne ware dan nasabut. Egpekeiling sikandan te me mahintalunan ne egpangawang de due eggimu ne kene egsuman-suman pa, sikan naa ka egsahap iya sikandan. ¹¹ Mekeyid-u-hid-u sikandan! Su mig-iling sikandan te mareet ne innimu ni Kain, ^{†††} wey mig-ilingan dan si Balaam ^{†††} ne naalamlam te seleppi, sikan naa ka nekeyimu e te mareet. Ne egkahule sikandan

[‡] Te Grigu: ware egtamanan. ^{††} 1:7 Hin 19:1-24. ^{†††} 1:9 Dan 10:13,21; 12:1; Imp 12:7; Diy 34:6; Sak 3:2. ^{††††} 1:11 Hin 4:3-8; 1Huw 3:12. ^{†††††} 1:11 Num 22-24; 31:16; 2Pid 2:15-16.

[†] 1:1 Mat 13:55; Mar 6:3. ^{††} 1:5 Iks 12:51; Num 14:29-30.

tenged te pegsukul ran te Manama iling ki Kura. ^{†12} Ka sika ne me etew, egpakamalindit kaniyu ke eg-pakiglagpu ne egkeen kaniyu te pegsahakeen niyu te Iglabung te Magbebaye. Egpakamalindit sikandan tenged su iyan dan de egsumsumanen ka pegkeetew ran wey ware keyilew ran. Egpekeiling sikandan te me gapun ne ware mig-uyan te uran, ne inniyup te kalam-ag. Ne iling man-e sikandan te kayu ne ware migbebehas minsan te tigpamehas e, ne impamarut sikandan wey nahangu-hangu en iya. ¹³ Iling sikandan te make-seg ne bunlud te dahat ne egkakita ka mekeyilew-hilew ne himu ran iling te buke. Iling man-e sikandan te nakatulimpas ne me bituen peendiye te inged ne durusilemi ne intahahe te Manama ne egpeugpaan kandan te ware egtamanan.

¹⁴ ^{††} Ne si Inuk, ka igkeen-em ne kabuhalan ni Adan, ka migtagne meytenged kandan. Migkahi si Inuk, "Pamineg kew! Eggendini ka Magbebaye duma te pila ne luyuran [‡] te matulus ne panalihan din ¹⁵ eyew te peggukum te langun. Egpataheen din ka langun ne kene eg-ikul kandin ne makasesale sikandan tenged te langun ne dereeti ne hinimuwan dan, wey tenged te mangune-kune ne peglemet dan kandin. ¹⁶ Ka sika ne me etew, me sagsahukulen, wey ware igkabennali. Intuman dan ka mareet ne igkeupii ran, wey migpabekal te me pakpak dan. ^{‡†} Egguluan dan ka duma eyew eggimuwen ne teyey te mareet ne igkeupii ran.

Ka me pegpaney-paney wey pegpanulu

¹⁷ Piru me pinalangge ku ne me suled, keilangan ne egsumsumanen niyu ka intagne te me apustulis te

[†] 1:11 Num 16:1-35. ^{††} 1:14 Hin 5:18,21-24. [‡] Te Grigu: lin-ibu. ^{‡†} Te Grigu: napenu te hambug ka me be-be dan.

Magbebaye ta ne si Hisu Kristu. ¹⁸ ^{‡‡} Migkahiyen kew nikandan, "Te katammanan ne timpu, due me etew ne me lemeten, wey egtumanen dan ka mareet ne igkeupii ran ne igkeepes te Manama." ¹⁹ Sikandan ka naka-pabaad-baad kaniyu. Iyan dan imparapit ka igkeupii te lawa ran wey ware diye te kandan ka Panisingan te Manama. ²⁰ Piru sikaniyu pinalangge ku ne me suled, keilangan ne ipatulin ^{‡‡†} niyu ka pegpalintutuu niyu te Manama, wey ampu kew sumale te igpanulu te Panisingan te Manama. ²¹ Palunggehaat kew due te geyinawa te Manama taheed te egtetahad kew te keyid-u te Magbebaye ta ne si Hisu Kristu ne egbehey te umul ne ware egtamanan.

²² Ne ikeyid-u niyu seeye se migduwa-ruwa te pegpalintutuu ran, ²³ wey luwasa niyu ka duma pinaahi te pegsalukagmit kandan puun te hapuy. Ikeyid-u niyu degma ka duma ne makasesale, piru bantey kew wey pakaddiyu kew minsan te me kumbale dan ne nabiluwan te maddeet ne igkeupii ran.

Ka peg-ampu te pegsaye te Manama

²⁴ Na, egdayanen ka Manama ne egpekeyimu ne egbantey kaniyu eyew kene kew egkasaligkat te sale. Sikandin keureme ka eg-uyan kaniyu ne ware igkarewey wey egkahale-gale diye te tetelesi ne tangkaan din. ²⁵ Egsayeen ka migsabsabeka ne Manama ne Manlu-luwas ta pinaahi ki Hisu Kristu ne Magbebaye ta. Ka katelesan, ka dakel ne kabantug, ka karesen, wey ka katenged, kandin de iya puun pad dengan wey te ware egtamanan. Malehet iya.

^{‡‡} 1:18 2Pid 3:3. ^{‡‡†} Te Grigu: ipes-ek niyu ka pegkeetew niyu.

Impakita

Igpewun-a

meyitenged te egkeyitabu keureme. Nasulat seini dengan te timpu ne imbaybayaran ka migmalintutuu tenged te pegpalintutuu ran te Magbebaye ne si Hisu Kristu. Iyan dakel ne tuyu ni Huwan te pegsulat kayi ka pegbehey te egkapallateng diye te migmalintutuu wey pegbagget kandan eyew egpakapabulus ne egpalintutuu minsan egbaybayaran sikandan.

Iyan kinarakelan ne baad te nasulat kayi ne baseen ka impakita ni Hisu Kristu ki Huwan ne me palinneu ne amana ne kein-inuwan. Ne seeye se langun ne palinneu, due iya kaluwasan wey igpasabut. Te seeye ne timpu, nasabut buwa te me Kristuwanen piru kuntee, due duma ne me palinneu ne amana ne malised ne egkasabut, wey nalein-lein ka me suman-suman te me etew te pegluwas kayi. Piru minsan pad iling due, due degma me palinneu ne malemu re ne egkasabut iling te sunghey ne iyan igpasabut se geem wey katenged, wey ka kampilan ne iyan igpasabut se samuk. Inlibed-libed te kamasulug wey te nalein-lein ne paahi ka me uluwan te seini ne baseen pinaahi te me palinneu. Piru malemu re ne egkasabut ka amana ne impurtanti ne nasulat kayi: egdereetan iya te Manama ka langun ne kuntere din pinaahi ki Kristu Hisus, wey egdasahan din degma ka keet-etawan din ne migpabulus migpamakey, wey egpakalemung sikandan kandin te ware egtamanan. Ne due egpakapahale kanta diye te katammanan ne kapitulu, seini meytenged te iyam ne langit wey tane ne eggimuwen te Manama wey meytenged te iyam ne Hirusalim ne egtuntunen puun te langit.

Ka nasulat te seini ne baseen

Igpewun-a 1:1-8

Ka an-anayan ne impakita ki Huwan ne hendue te taheinep 1:9-20

Ka me sulat ne igpeendiye te pitu ne punduk te migmalintutuu 2:1-3:22

Ka linulun ne baseen ne due pitu ne piket 4:1-8:1

Ka pitu ne trumpita 8:2-11:19

Ka salimbaweng wey ka daruwa ne makaliyas-liyas ne mananap 12:1-13:18

Ka nalein-lein ne impakita ki Huwan ne hendue te taheinep 14:1-15:8

Ka pitu ne yahung ne langet te Manama 16:1-21

Ka pegkahuhus te Babilunya, wey ka pegkatalu te langun ne kuntere te Manama 17:1-20:10

Ka katammanan ne peggukum 20:11-15

Ka iyam ne langit wey tane, wey ka iyam ne Hirusalim 21:1-22:5

Ka katammanan 22:6-21

1 Seini ne baseen, meytenged te impakita ni Hisu Kristu ne mahaan e egkeyitabu. Impanengneng te Manama seini diye te kandin eyew igpakapanengneng diye te me etew ne migpamakey kandin. Ne impanengneng din e degma seini diye te suluhuanen din ne si Huwan pinaahi te pegsuhu te panalihan din. ² Ne impangguhud ni Huwan ka langun ne nakita rin. Impamalehetan din ka lalag te Manama wey ka impanengneng ni Hisu Kristu diye te kandin. ³ Keupianan te seeye se egbasa diye te kasuluhan meytenged te impanagne kayi, wey ka egpamineg wey egtuman te nasulat kayi su mahaan e egkatuman ka langun.

Ka pegpangemusta diye te pitu ne punduk te migmalintutuu

⁴ † Sikeddiey si Huwan ka migsulat kayi wey igpeendiye ku te pitu ne punduk te migmalintutuu diye te prubinsya te Asya. ††

Ka keyid-u wey keupianan ne egpuun te Manama, wey te pitu ne panisingan [‡] ne diye te tangkaan te trunu rin, egkaangken niyu. Sikandin ka Manama kuntee, ka Manama dengan, wey ka Manama keureme. ⁵ †† Egkaangken niyu man-e ka keyid-u wey keupianan ne egpuun ki Hisu Kristu, ka matinumanen ne talagpamalehet, ka an-anayan ne neuyag, wey ka egmandu te me pangulu te kalibutan.

† 1:4 Iks 3:14; Imp 4:5. †† Te seeye ne timpu, ka seini ne prubinsya te Asya nasakup te Ruma wey diye egkakita te inged ne egnaganan e kuntee te Turki. ‡ Innalin seini te duma isip pitu ne panisingan wey ke Panisingan ne pitu se klasi ka geem. †† 1:5 Isa 55:4; Sal 89:27.

Miggeyinawaan ki nikandin wey inlekat ki puun te me sale ta pinaahi te langesa rin te migpatey, ^{6†} wey innimu ki nikandin ne migharian din, wey talagpanubad te Manama ne Amey rin. Sikan naa, egdayanen sikandin wey eghari te ware egtamanan. Malehet iya.

^{7††} Pammineg kew! Eggendini si Kristu duma te me gapun wey egkiteen sikandin te langun ne etew minsan seeye se miglansang kandin. Egmandalawit ka langun ne tribu kayi te ampew te tane tenged kandin. Malehet iya.

^{8‡} Ka Amana ne Maresen ne Magbebaye ne Manama, ne iyan ka Manama kuntee, ka Manama dengan, wey ka Manama keureme, migkahi, "Sikeddiey ka Alpa wey ka Umiga. ‡"

Migpakita si Hisus ki Huwan

⁹ Sikeddiey si Huwan ne suled niyu te pegpalintutuu. Tenged te nasabeka kid e due ki Hisus, duma ad nikaniyu te peg-antus te keyirapan wey te pegpabulus due ki Hisus, wey duma ad degma nikaniyu te peghari te Manama. Indel del a peendiye te pulu te Patmus tenged te pegwali ku te lalag te Manama wey te pegpamalehet ku meytenged ki Hisus. ¹⁰ Te Duminggu ne Aldew te Magbebaye, in-umaan ad te Panisingan te Manama, ne dutu due narineg ku ne laheng diye te egkeinniyuhan ku ne egpekeiling keemen te trumpita. ¹¹ Miggenendue seini, "Isulat nu diye te linulun ne baseen ke nekey ka egkakita nu wey ipeuyan nu diye te pitu ne punduk te migmalintutuu: diye te Ipisu, Ismirna, Pirgamu, Tiyatira, Sardis, Piladilpiya wey diye te Lawdisya."

¹² Te sikan de, migbalikid ad ka egpitew ke hentew ka miglalag keddiey, wey pitu ne bulawan ne tahuanan te sulu ka nakita ku. ^{13‡‡} Ne due migsasindeg diye te taliware kayi ne hendue te etew ne migkukumbale te malayat wey imbeleberan te libed ne bulawan ka kumeng din. ^{14‡‡‡} Ne ka bulbul rin egpekeiling kaangkag te gapas, wey ka mata rin egpekeiling te legleg te hapuy. ^{15§} Ne ka paa rin egpekeiling te inalab ne burunsi ne migsilak, wey ka laheng din egpekeiling te lehes te dakel ne sampew. ¹⁶ Ne miggen-gen ka kawatan ne belad din te pitu ne bituen, wey due miglihawang ne mahalang ne sundang diye te be-be din. Ne ka ulaula rin egpekeiling te aldew ne miglayag te mangune-kune. ^{17§†} Te pegkakita ku kandin, napeled a diye te tangkaan din ne hendue te migpatey e. Ne intel-eban a nikandin te kawatan ne belad din ne migkahi, "Kene ka egkaalde! Sikeddiey ka bunsuranan wey ka katammanan, ¹⁸ wey ka due umul; namatey a piru tengtengi nu, neuyag ad wey kena ad egpatey te ware egtamanan. Sikeddiey ka impiyalan te

† 1:6 Iks 19:6; Imp 5:10. †† 1:7 Dan 7:13; Mat 24:30; Mar 13:26; Luk 21:27; 1Tis 4:17; Sak 12:10; Huw 19:34,37; Sak 12:10; Mat 24:30. ‡ 1:8 Imp 22:13; Iks 3:14. †† Ka Alpa iyan ka an-anayan ne litra te Grigu ne alpabitu, ka Umiga iyan degma ka katammanan ne litra. ‡‡ 1:13 Dan 7:13; Dan 10:5. ‡‡‡ 1:14 Dan 7:9. ‡‡‡ 1:14 Dan 10:6. § 1:15 Isi 1:24; 43:2. §† 1:17 Isa 44:6; 48:12; Imp 2:8; 22:13.

kamatayen wey due yabi ku te Hadis ne iyan ka inged te me gimukud. ¹⁹ Purisu isulat nu ke nekey ka nakita nu ne egkeyitabu kuntee wey ka egkeyitabu keureme. ²⁰ Seini ka heles ne kaluwasan te pitu ne bituen ne nakita nu kayi te kawatan ne belad ku wey te pitu ne bulawan ne tahuanan te sulu: ka igpasabut te pitu ne bituen iyan ka me panalihan ne migbantey te pitu ne punduk te migmalintutuu, ne iyan ka pitu ne sulu."

Ka sulat peendiye te migmalintutuu diye te Ipisu

2 Ne migkahi sikandin, "Isulat nu seini peendiye te panalihan ne diye te punduk te migmalintutuu te Ipisu:

"Seini ka lalag te seeye se miggen-gen ka kawatan ne belad din te pitu ne bituen wey migghiphane du-tu te taliware te pitu ne bulawan ne tahuanan te sulu. ² Nakanengneng a te hinimuwan niyu, te pegpakane-kal niyu te peggimu wey te peg-antus niyu. Kene kew egparuyun-duyun te maddeet ne me etew su eg-el-elehan niyu ka egkahi ne me apustulis kun sikan-dan, wey iyan egtamanan ka egkanengnengan niyu ne egmanguubat de sikandan. ³ Mig-antus kew wey migpakannekal tenged keddiey wey ware miglunggen-gu te pegpamakey. ⁴ Piru iyan ku igkarew-ey kaniyu ne warad e ka dakel ne geyinawa niyu dengan keddiey. ⁵ Sikan naa, sumsumana niyu kamenu karakel ka geyinawa niyu dengan, wey pekegsendit kew wey himuwa niyu ka innimu niyu dengan. Su emun ke kene kew eg-pekegsendit, egbayaan ku sikaniyu wey eg-aween ku ka sulu niyu puun te natahuan kayi. ⁶ Piru due me-upiya ne innimu niyu su igkeepes niyu ka egmangimuwen te me sakup ni Nikulas ^{§††} ne ingkeepes ku degma.

^{7§‡} "Purisu, ka egpakarineg, eg-ayad-ayad egsuman-uman meytenged te seini ne lalag te Panisingan te Manama ^{§††} diye te me punduk te migmalintutuu!

"Ka egpanalu ki Meibulan, egbehayan ku te katenged te pegkeen te behas te kayu ne egpakabehey te umul ne diye te ugpaan te Manama. ^{§††}"

Ka sulat peendiye te migmalintutuu diye te Ismirna

^{8§‡} Migkahi e man-e sikandin, "Isulat nu seini peendiye te panalihan ne diye te punduk te migmalintutuu te Ismirna:

"Seini ka lalag te seeye se bunsuranan wey katammanan, ka namatey ne neuyag ded. ⁹ Nakanengneng a ne egbaybayan kew wey egkaayu-ayu kew, piru ka malehet, meyaman kew. Nakanengneng a degma te imbebayangan kew te me etew ne migkahi ne me Hudiyu kun sikandan, kunaleg te me sakup bes ni Meibulan. ¹⁰ Kene kew kaalde te me kalasayan ne ma-haan e egginguma. Eg-el-elehan kew te ahalen te me

§†† Te Grigu: me Nikulayta. Sikandan ka punduk ne migpanulu ne egkaayun ka migmalintutuu ne eggimu te mallindit, wey eg-iling te batasanen te ware migmalintutuu. §‡ 2:7 Hin 2:9; Imp 22:2; Isi 28:13; 31:8 (LXX). §†† Te Grigu: Ka due talinga, egpamineg te iglalag te Panisingan. §† Te Grigu: pinamulaan te Manama. §‡ 2:8 Isa 44:6; 48:12; Imp 1:17; 22:13.

busew pinaahi te pegprisu te me duma niyu, wey eg-antus kew taman te sapulu ne aldew. Keilangan ne egmatinumanen kew ne eg-ikul keddi minsan egpatey kew, wey eg-unahan ku sikaniyu te umul ne ware egta-manan. †

¹¹ †† “Purisu, ka egpakarineg, eg-ayad-ayad egsuman-
suman meytenged te seini ne lalag te Panisingan te
Manama ‡ diye te me punduk te migmalintutuu!

“Ka egpanalu ki Meibulan, kenad egkalegparan te
ikarangeb ne kamatayen.”

Ka sulat peendiye te migmalintutuu diye te Pirgamu

¹² Ne migkahi e man-e sikandin, “Isulat nu seini
peendiye te panalihan ne diye te punduk te migmalin-
tutuu te Pirgamu:

“Seini ka lalag te seeye se mig-uyan te mahalang ne
sundang. ¹³ Nakanengneng a ne duen kew mig-ugpe
te inharian ni Meibulan, piru migmatinumanen kew
red wey migpabulus migpalintutuu keddi minsan te
timpu ne miggimatayan e si Antipas due te kaniyu.
Sikandin ka matinumanen ne talaggamalehet ku ne
miggimatayan due te in-ugpaan ni Meibulan. ¹⁴ †† Piru
due pila-pila ne igkarew-ey ku kaniyu: due duma niyu
ne mig-ikul te pegpanulu ni Balaam ne iyan migpanu-
lu ki Balak ke egmenuwen te pegsahilut ka me
kabuhalan ni Israil eyew egpakasale sikandan pinaahi
te pegkeen te impanubad e diye te me diyus-diyus
wey pegpeyilabetey ne kene ne alunggun. ¹⁵ Ne iling
ded, due man-e duma niyu ne mig-ikul te pegpanulu
te me sakup ni Nikulas. ¹⁶ Purisu inniyuhi niyu ka me
sale niyu! Emun ke kene, egbayaan ku sikaniyu te ma-
haan wey egpakig-ehet a te me etew ne miggimu te
mareet, pinaahi te sundang ne eglihawang te be-be
ku.

¹⁷ †† “Purisu, ka egpakarineg, eg-ayad-ayad egsuman-
suman meytenged te seini ne lalag te Panisingan te
Manama †† diye te me punduk te migmalintutuu!

“Ka egpanalu ki Meibulan, egbehayan ku te egka-
keen ne mana ne inneles wey te maangkag ne batu ne
nasulatan te iyam ne ngaran ne ware minsan hentew
ne nakanengneng kayi angin e te egpakarawat kayi.”

Ka sulat peendiye te migmalintutuu diye te Tiyatira

¹⁸ Ne migpabulus sikandin migkahi, “Isulat nu seini
peendiye te panalihan ne diye te punduk te migmalin-
tutuu te Tiyatira:

“Seini ka lalag te Anak te Manama, ne egpekeiling se
mata te legleg te hapuy wey egpekeiling se paa te in-
lalab ne burunsi ne migsilak. ¹⁹ Nakanengneng a te
hinimuwan niyu wey te pegpapitew niyu te geyinawa
wey te pegpalintutuu niyu. Nakanengneng a degma te
pegpamakey niyu wey te peg-antus niyu, wey subla

† Te Grigu: egbehayan ku sikaniyu te kuruna te umul. †† 2:11
Imp 20:14; 21:8. ‡ Te Grigu: Ka due talinga, egpamineg te
iglalag te Panisingan. †† 2:14 Num 22:5,7; 31:16; Diy 23:4; Num
25:1-3. †† 2:17 Iks 16:14-15; 16:33-34; Huw 6:48-50; Isa 62:2;
65:15. ††† Te Grigu: Ka due talinga, egpamineg te iglalag te
Panisingan.

pad te an-anayan ka innimu niyu kuntee. ²⁰ ††† Piru iyan
ku igkarew-ey kaniyu ka pegparuyun-duyun niyu te
malitan ne si Hisabil ne migkahi ne prupita kun
sikandin. Impanulu din wey inlimbungan ka keet-
etawan ku eyew egpeyibhilabetey ne kene ne alung-
gun wey egkeen te impanubad e diye te me diyus-
diyus. ²¹ Imbehayan ku sikandin te timpu ne egpekein-
niyug te me sale din, piru nasi din de iya paruyun-
duyuni ka agkey rin. ²² Sikan naa, egpareraluwen ku
sikandin te masumpit wey eglegparan ku te mangune-
kune seeye se nakalibug degma kandin angin e ke eg-
inniyuhan dan ka maddeet ne hinimuwan dan duma
kandin. ²³ § Egguleen ku te eggimatey ka me hibateen
din eyew egpakataha ka langun ne punduk te migmal-
intutuu ne sikeddiey ka egpakanengneng te suman-
suman wey ke nekey ka diye te pusung te etew. Ne eg-
unahan ku ka tagse sabeka sumale te hinimuwan din.

²⁴ “Piru ka duma kaniyu due te Tiyatira, ware migpal-
intutuu te sika ne pegpanulu wey ware migparuma-ru-
ma te egnangenen ne maddalem kun ne katuenan ni
Meibulan. Sikan naa, egnangenan ku sikaniyu te kene
kud egtimulan ka igpeyimu ku kaniyu. ²⁵ Ne heheta
niyu man de iya ka pegpalintutuu niyu keddi taman te
eglibed ad. ²⁶ †† Ka egpanalu ki Meibulan wey egpabu-
lus eggimu te igkeupii ku taman te katamanan, egbe-
hayan ku te katenged ne narawat ku puun te Amey ku. Ne
egmandu sikandan te ware keyid-u ††† wey eglupeten
dan ka me nasud iling te kuren ne tane ne egkalupet.
²⁸ Ne egbehayan ku degma sikandan te bituen ne Bun-
tetale.

²⁹ “Purisu, ka egpakarineg, eg-ayad-ayad egsuman-
suman meytenged te seini ne lalag te Panisingan te
Manama †† diye te me punduk te migmalintutuu!”

Ka sulat peendiye te migmalintutuu diye te Sardis

3 Migkahi e man-e sikandin, “Isulat nu seini
peendiye te panalihan ne diye te punduk te
migmalintutuu te Sardis:

“Seini ka lalag te seeye se due pitu ne panisingan te
Manama, ††† wey miggen-gen man-e te pitu ne bituen.
Nakanengneng a te hinimuwan niyu, wey kahiyen te
me etew ne neehet pad ka pegpalintutuu niyu, kuna-
leg te migpatey bes e. ² Sikan naa, himata kew wey
heheta niyu ka pegpalintutuu niyu ne deisek naan de
iya perem ne egkapatey e, su nakita ku ne kene pad
ne eleg ka neyimu niyu diye te tangkaan te Manama.
³ †† Purisu, sumsumana niyu ka pegpanulu ne narawat
niyu wey narineg. Tumana niyu sika wey inniyuhi niyu
ka me sale niyu. Su emun ke kene kew eginga-linga,
eggenduen a te kaniyu iling te takawen, wey kene niyu
egkatahaan ke nekey ne uras ne egginguma a due.

††† 2:20 1Har 16:31; 2Har 9:22,30. § 2:23 Sal 7:9; Hir 17:10;
Sal 62:12. †† 2:26 Sal 2:8-9 (LXX). ††† Te Grigu: egmandu
pinaahi te baras ne putew. †† Te Grigu: Ka due talinga, egpam-
mineg te iglalag te Panisingan. ††† Innalin seini te duma isip pitu
ne panisingan wey ke panisingan ne pitu se klasi ka geem. †† 3:3
Mat 24:43-44; Luk 12:39-40; Imp 16:15.

⁴ Piru duen pad pila-pila ne etew due te kaniyu te Sardis ne ware nabiluwi ka me kumbale dan. Egduma sikandan keddi ne migsaluub te maangkag ne kumbale tenged su likes sikandan kayi. ⁵ † Ka egpanalu ki Meibulan, egpakumbalaan ku te maangkag wey kene ku eg-aween ka ngaran dan diye te Libru te Umul. Eg-angkenen ku sikandan ne me keet-etawan ku diye te tangkaan te Amey ku wey diye te me panalihan din.

⁶ † Purisu, ka egpakarineg, eg-ayad-ayad egsuman-
suman meytenged te seini ne lalag te Panisingan te Manama †† diye te me punduk te migmalintutuu!”

Ka surat peendiye te migmalintutuu diye te Piladilpiya

⁷ † Migkahi e man-e sikandin, “Isulat nu seini peendiye te panalihan ne diye te punduk te migmalintutuu te Piladilpiya:

“Seini ka lalag te seeye se matulus wey malehet, ne miggen-gen te yabi ni Hari Dabid ne egpakabehey te katenged te pegmandu. Ne ware egpakalekeb te eglukatan din, wey ware egpakalukat te eglekeban din. ⁸ Nakanengneng a te hinimuwan niyu wey inlukatan ku ka gumawan para kaniyu wey ware egpakalekeb kayi. Su deisek de ka geem niyu piru intuman niyu red ka lalag ku wey wara a nikaniyu ipahun-ware. ⁹ †† Pammineg kew! Ka me sakup ni Meibulan ne migkahi ne me Hudiyu kun sikandan, kuna leg te nanguubat bes, egpepanimbuelen ku diye te tangkaan niyu wey egkanengnengan dan ne miggeyinawaan ku sikaniyu. ¹⁰ Ne puun su intuman niyu ka suhu ku ne eg-antus tenged keddi, egpangabangan ku degma sikaniyu te me kalasayan ne egginguma te intiru ne kalibutan eyew te peg-eleg-eleg te langun ne migugpe kayi te ampew te tane. ¹¹ Mahaan ad egginguma, purisu desdeseni niyu ka malehet ne pegpanulu ne miggen-genan niyud eyew ware egpakaahew te unag † niyu. ¹² †† Ka egpanalu ki Meibulan, igsungkaleg ku te timplu te Manama ku, wey egpakapalunggehaat din dutu te ware egtamanan. Egsulatan ku sikandin te ngaran te Manama wey te ngaran te siyudad din ne iyan ka iyan ne Hirusalim ne egkatuntun puun kandin ne diye te langit. Egsulatan ku degma sikandin te iyan ne ngaran ku.

¹³ † Purisu, ka egpakarineg, eg-ayad-ayad egsuman-
suman meytenged te seini ne lalag te Panisingan te Manama ††† diye te me punduk te migmalintutuu!”

Ka surat peendiye te migmalintutuu diye te Lawdisya

¹⁴ § Ne migkahi pad man-e sikandin, “Isulat nu seini peendiye te panalihan ne diye te punduk te migmalintutuu diye te Lawdisya:

“Seini ka lalag te seeye se miggenalan ki Malehet, ka matinumanen wey malehet ne talagpamalehet.

† 3:5 Iks 32:32-33; Sal 69:28; Imp 20:12; Mat 10:32; Luk 12:8.

†† Te Grigu: Ka due talinga, egpammineg te iglalag te Panisingan.

‡ 3:7 Isa 22:22; Hub 12:14. †† 3:9 Isa 49:23; 60:14; Isa 43:4. †† Te Grigu: kuruna. ††† 3:12 Imp 21:2; Isa 62:2; 65:15. ††† Te Grigu: Ka due talinga, egpammineg te iglalag te Panisingan. § 3:14 Lal 8:22.

Sikandin ka migpuunan te langun ne innimu te Manama. ¹⁵ Nakanengneng a te hinimuwan niyu; kene kew ne maagsil wey kene kew degma ne meinit. Egkeupian a perem ne egkarahayun kew naan de ne maagsil wey ke meinit naa. ¹⁶ Sikan naa, igkulepa ku sikaniyu tenged su maheinaldew kew re; kene kew ne maagsil wey kene kew ne meinit. ¹⁷ Su migkahi kew, ‘Meyaman key wey matubung, wey warad egpamitawen pad,’ piru ware kew nakataha ne mekeyid-u-hid-u wey mekeyimmimenew kew bes. Egkaayu-ayu wey butud kew, wey ware kukumbaleen. ¹⁸ Purisu, egtambahan ku sikaniyu ne egbebeli kayi te keddi te bulawan ne in-el-elehan te hapuy eyew egkaratu kew. Bebeli kew degma te maangkag ne hinabel ne igsaluub niyu eyew kene kew egkeyilawan ka migpalawas. Ne bebeli kew man-e te delemetan eyew igpulit niyu te mata niyu eyew egpakakita kew e. ¹⁹ †† Ka langun ne miggeyinawaan ku, insaparan wey indisiplina ku. Purisu, pakannekal kew wey inniyug kew e te me sale niyu. ²⁰ Pammineg kew, migsasindag a diye te gumawan wey migpanektek. Ke due egpakarineg keddi wey eglukatan a, egeled a wey eglagpu kandin te egkeen. ²¹ Ka egpanalu ki Meibulan, egpapinnuwan ku duma keddi diye te trunu ku eyew te pegmandu, iling keddi te migpanalu degma wey migpinnuu duma te Amey ku diye te trunu rin.

²² † Purisu, ka egpakarineg, eg-ayad-ayad egsuman-
suman meytenged te seini ne lalag te Panisingan te Manama ††† diye te me punduk te migmalintutuu!”

Ka pegsimba diye te langit

4 Pegkapenga dutu, duen e man-e lein ne nakita ku. Due ingkita ku ne gumawan ne nalukatan diye te langit. Ne narineg kud man-e ka laheng ne narineg ku te an-anayan ne egpekeiling te trumpita ne migkahi, “Pamaneyik ka kayi su igpapitew ku keykew ka egkeyitabu keureme.” ² †† Due-rue in-umaan ad te Panisingan te Manama, wey te sikan de nakakita a te sabeka ne trunu diye te langit ne due migpinnuu. ³ Ne miglayag ka migpinnuu dutu iling te mahal ne batu ne haspi wey kurnalina, wey nalingutan ka trunu te baluntu ne egpekeiling ka batek te batu ne ismiralda. ⁴ Ne nalingutan ka trunu te daruwa ne pulu wey hep-at (24) ne trunu ne naminnuwan te daruwa ne pulu wey hep-at (24) ne igbuyag ne nangukumbale te maangkag wey nangukuruna te bulawan. ⁵ ††† Ne ligkat te trunu, miggeteb ka kilat wey due migderaheneg wey migdagsang ka luhung. Ne due pitu ne ganse ne egkalegleg diye te tangkaan te trunu ne iyan seeye se pitu ne panisingan te Manama. †††† Ne diye te egkatangkaan te trunu, due egpekeiling te dahat ne bildu ne titing-awi iling te kristal.

§† 3:19 Lal 3:12; Hib 12:6. §†† Te Grigu: Ka due talinga, egpammineg te iglalag te Panisingan. §† 4:2 Isi 1:26-28; 10:1. §†† 4:5 Iks 19:16; Imp 8:5; 11:19; 16:18; Isi 1:13; Imp 1:4; Sak 4:2. §† Innalin seini te duma isip pitu ne panisingan wey ke panisingan ne pitu se klasi ka geem. §† 4:6 Isi 1:22. §†† 4:6 Isi 1:5-10; 10:14.

Ne due nakalingut te trunu ne hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa ne neempet te mata ka tangkaan wey peka. ⁷ Egpekeiling te liyun ka an-anayan ne hinimuwan, ne egpekeiling te nati te baka ka igkarangeb, ne egpekeiling te ulaula te etew ka ulaula te igkatatelu, ne egpekeiling te miglayang ne banug ka igkeep-at ne hinimuwan. ⁸ † Tighen-em-hen-em te pakpak ka tagse sabeka wey neempet te me mata ka intiru ne lawa ran minsan ka diye te diralem te pakpak dan. Ne ware himeley ran te eg-ulahing te aldew wey marusilem ne eggenendue:

“Matulus sikandin. Matulus iya.

Matulus ka Maresen ne Magbebaye ne Manama.

Sikandin ka Manama dengan, ka Manama kuntee, wey ka Manama keureme.”

⁹ Tagse egsaye, egtahud wey egpasalamat ka me hinimuwan ne eggeheyinawa te seeye se ware kapatayan ne migpinnuu te trunu, ¹⁰ eg-usengul degma ka daruwa ne pulu wey hep-at (24) ne me igbuyag diye te tangkaan te ware kapatayan ne migpinnuu te trunu wey egsimbeen dan sikandin. Ne igpanahu dan diye te tangkaan te trunu ka me kuruna ran wey egkahi,

¹¹ † “Magbebaye wey Manama ney, likes ka ne egdayanen

tenged te kabantug nu wey geem.

Su sikeykew ka mig gimu te langun,

wey tenged te keykew ne pegbuut, neyimu ran wey neuyag.”

Ka linulun ne baseen wey ka Nati te Karniru

5 †† Ne nakita ku seeye se migpinnuu te trunu ne due linulun ne baseen ne miggen-genan din te kawanan ne belad din. Nekeglimang ka nasulatan dutu wey impiket te pitu ne piket. ² Ne due nakita ku ne maresen ne panalihan ne migpanaman-taman migpanguleyi ne migkahi, “Hentew-a ka likes ne eglekat te me piket te egbaseen eyew egkabukalasan seini?” ³ Ne ware minsan hentew diye te langit wey diye te ampew te tane wey ke diye naa te diralem te tane ne egpakabukalas wey ke egpakabasa naa dutu. ⁴ Ne migpanaman-taman a migsinehew su ware sabeka ne nakita ne likes ne egbukelas te baseen wey ke egbasa naa dutu. ⁵ ‡ Piru due sabeka te me igbuyag ne migkahi keddiey, “Kene ka sinehew! Pammineg ka, migpanalu ki Meibulan ka enggaranan te Liyun ne egpuun te tribu ni Huda wey kabuhalan ni Dabid, sikan naa ka likes sikandin ne eglekat te me piket eyew egkabukalasan ka baseen.”

⁶ †† Nataman, nakakita a te sabeka ne Nati te Karniru ne migsasindeg diye te elat-elat te hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa wey te me igbuyag ne miglingut te trunu. Hendue te neyimatayan e seeye dengan. Due pitu ne sungey wey pitu ne mata dutu ne iyan ka pitu ne panisingan te Manama †† ne im-

† 4:8 Isi 1:18; 10:12; Isa 6:2-3. †† 5:1 Isi 2:9-10; Isa 29:11. ‡ 5:5 Hin 49:9; Isa 11:1,10. †† 5:6 Isa 53:7; Sak 4:10. †† Innalin seini te duma isip pitu ne panisingan wey ke panisingan ne pitu se klasi ka geem.

peendiye te langun ne inged kayi te kalibutan. ⁷ Ne migparani sikandin wey ingkuwa rin ka egbaseen diye te kawanan ne belad te seeye se migpinnuu te trunu. ⁸ †† Te naangey e seeye te Nati ne Karniru, mig-usengul e diye te tangkaan din ka hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa wey ka daruwa ne pulu wey hep-at (24) ne me igbuyag. Ka tagse sabeka kandan migpangelit te alpa wey due miggen-genan dan ne yahung ne bulawan ne napenu te insinsu ne iyan ka me peg-ampu te me keet-etawan te Manama. ⁹ ††† Ne nangulahing e sikandan te iyan ne ulahingen ne eggenendue:

“Likes ka ne eg-angey te baseen

wey te peglekat te me piket kayi.

Tenged su neyimatayan kad wey pinaahi te langesanu,

due me etew ne nalekat nu eyew egkeyimu ne keet-etawan te Manama,

ne namuun te nalein-lein ne me tribu,

me linalahan wey me kabuhalan, wey me nasud. ¹⁰ §

Innimu nu sikandan ne migharian

wey me talagpanubad te kanta ne Manama,

wey eghari sikandan te kalibutan.”

¹¹ †† Nataman, mig tengteng ad e man-e wey narineg ku ka laheng te kene egkaseel ne me panalihan te Manama ne nakalingut te trunu, wey te hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa wey te me igbuyag. ¹² Nangulahing sikandan te heemeni ne miggenendue: “Ka innimatayan ne Nati ne Karniru, likes ne egdayanen

tenged te kandin ne geem, karatuan, katuenan, kanekal

wey likes sikandin ne egtahuren, egbantuhen, wey egsayeen!”

¹³ Ne narineg ku ka langun ne miggeheyinawa diye te langit wey diye te ampew te tane, wey ka diye te diralem te tane wey diye te dahat ne nangulahing ne miggenendue:

“Egdayanen ta ka migpinnuu te trunu wey ka Nati ne Karniru.

Egbantuhen ta sikandan wey eg-ileen ka katelesan wey ka karesen

te ware egkatamanan!”

¹⁴ Ne migtabak ka hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa, “Malehet iya!” Ne mig-usengul ka me igbuyag wey migsimba dutu.

Ka peglekat te me piket

6 Nataman, nakita ku ka Nati ne Karniru ne miglekat te sabeka te pitu ne piket, wey te sikan de, nakarineg a te sabeka te hep-at ne me hinimuwan ne eggeheyinawa ne miglalag. Egpekeiling te luhung ka laheng din ne miggenendue, “Hendini ka!” ² ††† Ne due nakita ku ne maangkag ne kudde ne migpangudnaan te etew ne due piet. Imbehayan sikandin te kuruna wey miggipanew ne migpanpanalu te me kuntere din. ³ Ne inlekat e man-e te Nati ne Karniru ka

††† 5:8 Sal 141:2. ††† 5:9 Sal 33:3; 98:1; Isa 42:10. § 5:10 Iks 19:6; Imp 1:6. †† 5:11 Dan 7:10. ††† 6:2 Sak 1:8; 6:3,6.

igkarangeb ne piket, wey narineg ku ka igkarangeb ne mananap ne migkahi, "Hendini ka!"^{4 †} Ne due migli-hawang ne dangeb ne kudde ne malalab wey migpan-guddaan te etew ne imbehayan te katenged te peg-awe te keupianan te kalibutan eyew egmeyimmi-matayey ka me etew. Ne imbehayan sikandin te bubuyahen ne kumpulan. ^{5 ††} Ne inlekat e man-e te Nati ne Karniru ka igkatelu ne piket, wey narineg ku man-e ka igkatatelu ne hinimuwan ne eggeheyinawa ne migkahi, "Hendini ka!" Ne due nakita ku ne meitem ne kudde ne migpanguddaan te etew ne mig-uyan te tim-bangan. ⁶ Ne due laheng ne narineg ku ne hendue te diye migpuun te taliware te hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa ne migkahi, "Tatelu ne salmun ne trigu wey ke siyam ne salmun ne sibada ka egkeutel te suul te etew te sabeka ne aldew. Piru kene nu hilabeti ka mentika wey ka binu!"

⁷ Ne inlekat e man-e te Nati ne Karniru ka igkeep-at ne piket, wey narineg ku ka igkeep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa ne migkahi, "Hendini ka!"^{8 ‡} Ne iyan ku nakita ka kudde ne egmakalawag ne migpangud-daan te enggaranen te Kamatayen, wey migsinundul kandin ka enggaranen te Hadis. Imbehayan sikandan te geem te pegpangimatey te igkeep-at ne baad te me etew te kalibutan pinaahi te gubut, te gutas, te dalu wey pinaahi te mahintalunan ne me mananap kayi te kalibutan.

⁹ Ne inlekat e man-e te Nati ne Karniru ka igkalimma ne piket, wey due nakita ku diye te diralem te altar ne me gimukud te me etew ne immangimatayan tenged te pegtuman dan te lalag te Manama wey te pegmat-inumanen dan te pegpanengneng kayi. ¹⁰ Ne migpanaman-taman sikandan migmanguleyi, "Manama ne amana ne maresen, ka matulus wey malehet; ken-u nu pad eggukumi wey egsulii ka me etew ne miggimatey kanami diye te kalibutan?"¹¹ Ne impame-hayan e ka tagse sabeka kandan te maangkag ne kumbale ne malayat wey migkahiyen te egpeyimme-layen pad te dagdahew re taman te egkasampung e ka kasuluhan te me suled dan ne duma ran te migpa-makey te Manama ne egpangimatayan iling te nata-manan dan.

^{12 ††} Ne nakita ku ne inlekat e man-e te Nati ne Karniru ka igkeen-em ne piket. Ne dutu, miglilinug e te amana ne nenekali wey migmarusilem e ka aldew iling te meitem ne manggad, wey migmalalab e ka bulan iling te langesa. ^{13 ††} Neneulug diye te tane ka me bituen diye te langit iling te meyilew pad ne behas te kayu ne imbayaan te makeseg ne kalamag. ^{14 †††} Naawe ka langit iling te baseen ne inlulun, wey nenaalin ka langun ne me bubungan wey ka me pulu puun te natahuan dan. ^{15 †††} Nangeles diye te me sulung wey te me pahang diye te me bubungan ka me Hari te kalibutan wey ka me pangulu, ka me labew te me sundalu, ka

† 6:4 Sak 1:8; 6:2. †† 6:5 Sak 6:2,6. ‡ 6:8 Isi 14:21. †† 6:12 Imp 11:13; 16:18; Isa 13:10; Huwil 2:10,31; 3:15; Mat 24:29; Mar 13:24-25; Luk 21:25. ††† 6:13 Isa 34:4. †††† 6:14 Imp 16:20. †††† 6:15 Isa 2:19,21.

me meyaman, ka dakel se katenged ne me etew, ka me uripen wey ka kene ne me uripen. ^{16 §} Migpan-ganany sikandan te me bubungan wey te me pahang ne migkahi, "Tebali key eyew egkabunbunan key wey kenad egkiteen te migpinnuu te trunu, wey egpaka-panalliya key te langet te Nati ne Karniru. ^{17 §†} Su miggingume e ka makaalat-halat ne aldew te peg-parusa te langun ne etew, wey ware iya egpakatiis kayi."

Ka 144,000 ne etew ne nakulitan

7 ^{§††} Te pegkapenga kayi, due nakita ku ne hep-at ne panalihan ne migsasindeg diye te hep-at ne pikungan te kalibutan. Impahenan dan ka hep-at ne kalamag te kalibutan eyew kene egkakalamahan ka tane, dahat, wey ka minsan nekey ne kayu. ² Nataman, duen e man-e nakita ku ne lein ne panalihan ne migparibabew diye te langit puun te igsile ne mig-uyan te kulit te manekal ne Manama. Ne migpana-man-taman sikandin migpanguleyi ka migpangumew te hep-at ne panalihan ne imbehayan te Manama te geem te pegdereet te tane wey te dahat. ^{3 §†} Migkahi sikandin, "Kene niyu pa dereeti ka tane, ka dahat, wey ka kakayuwan taman te egkakulitan ney e ka buked te me suluhuanen te kanta ne Manama."⁴ Ne nakarineg a ne due sabeka ne gatus wey hep-at ne pulu wey hep-at ne libu (144,000) ne etew ka nakulitan puun te langun ne tribu ni Israil. ⁵ Due sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Huda, sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Rubin, wey sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Gad. ⁶ Due sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Asir, sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Naptali, wey sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Manasis. ⁷ Due sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Simyun, sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Libi, wey sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Isakar. ⁸ Due sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Sabulun, sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Husi, wey sapulu wey daruwa ne libu (12,000) puun te kabuhalan ni Bin-hamin.

Ka susuluhi ne etew ne nangukumbale te maangkag

⁹ Pegkapenga dutu, due nakita ku ne susuluhi ne me etew ne kene egkaseel ne namuun te nalein-lein ne me nasud, me tribu wey me kabuhalan, wey me linalahan. Diye sikandan nanasindeg te tangkaan te trunu wey te Nati te Karniru ne nangukumbale te maangkag wey nangekemkem te dewun te palmira ne egpekeiling te niyug. ¹⁰ Ne migpanaman-taman sikandan migmanguleyi ne migenendue: "Iyan migluwas kanta ka Manama ne migpinnuu te trunu wey ka Nati ne

§ 6:16 Hus 10:8; Luk 23:30. §† 6:17 Huwil 2:11; Mal 3:2. §†† 7:1 Hir 49:36; Dan 7:2; Sak 6:5. §‡ 7:3 Isi 9:4,6.

Karniru!" ¹¹ Ne miglingut nanasindeg ka langun ne me panalihan diye te trunu, wey diye te me igbuyag wey diye te hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa. Ne mig-usengul sikandan diye te tangkaan te trunu wey migsimba te Manama. ¹² Ne migkahi sikandan, "Malehet iya! Ka Manama likes ne egdayanen, egtahuren, wey egpasalamatan su mabantug sikandin, matagseb, maresen wey manekal te ware egtamanan. Malehet iya."

¹³ Nataman, mig-insaan a te sabeka te me igbuyag, "Hentew-a ka sika ne me etew ne nangukumbale te maangkag, wey hendei sikandan namuun?"

¹⁴ † Ne migtabak a, "Ahalen, sikeykew ka nakataha ke hentew sikandan."

Ne migkahyan a nikandin, "Sika ka me etew ne nakaantus te masumpit ne pegbayad-bayad. Impi-pi-an dan ka me kumbale dan te langesa te Nati ne Karniru eyew egmaangkag. ^{††15} Sikan naa ka kayi sikandan te tangkaan te trunu te Manama, wey migpa-makey kandin te maaldew wey marusilem diye te timplu rin. Ne layun sikandan egdumeyi wey egbanteyi te seeye se migpinnuu te trunu. ¹⁶ ‡ Kenad e sikandan egmanggutasan wey egkengammaraan, wey kenad e sikandan egkatutung te aldew wey te minsan nekey pad ne egpakatutung. ¹⁷ †† Su ka Nati ne Karniru ne diye te elat-elat te trunu, iyan egtanggu wey egpanulud kandan diye te me sebseb ne egpakabehey te umul. Ne egpunasen te Manama ka tagse luwe dan ne egtihis."

Ka peglekat te igkapitu ne piket

8 Te inlekat e te Nati ne Karniru ka igkapitu ne piket, warad iya dahing ne egkarineg diye te langit te me liware te uras. ² Nataman, nakita ku ka pitu ne panalihan ne egsasasindeg diye te tangkaan te Manama, wey impamehayan sikandan te tigsalimbeka ne trumpita.

³ † Ne due lein ne panalihan ne migginguma ne miggen-gen te tahuanan te insinsu ne bulawan ne diye migsasindeg te tangkaan te altar. Imbehayan pad man-e sikandin te dakel ne insinsu eyew igtimul te peg-ampu te me keet-etawan te Manama ne igpanubad diye te altar ne bulawan ne diye te egkatangkaan te trunu. ⁴ Ne migparibabew diye te tangkaan te Manama ka ebel te insinsu ne miggen-genan te panalihan wey insewuhun seeye te me peg-ampu te keet-etawan te Manama. ⁵ †† Nataman, ingkuwe e te panalihan ka tahuanan te insinsu wey inipenu din e te hapuy puun te altar wey indegpak din diye te tane. Ne sauhune ne migdagsang ka meemen ne luhung, wey due migderaheneg, wey miggeteb ka kilat wey miglilinug pad.

Ka pitu ne trumpita

⁶ Nataman, migpangandam e ka pitu ne panalihan ne nangen-gen te tigsalimbeka ne trumpita eyew igparahing.

⁷ †† Ne imparahing e te an-anayan ne panalihan ka trumpita rin, wey due apiyew wey hapuy ne nasewuhun te langesa ne nakaregpak diye te tane. Ne natutung ka igkatelu ne baad te tane wey me kayu, wey ka langun ne hilmunen.

⁸ Ne imparahing e te igkarangeb ne panalihan ka trumpita rin, wey due egpekeiling te bubuyahen ne bubungan ne egkalegleg ne nakaregpak diye te dahat. Ne puun due, neyimu e ne langesa ka igkatatelu ne baad te dahat ⁹ wey nenammatey ka igkatatelu ne baad te langun ne eggeheyinawa diye te dahat, wey nenagguhus ka igkatatelu ne baad te me unturanaan diye dahat.

¹⁰ § Ne imparahing e te igkatatelu ne panalihan ka trumpita rin, wey due dakel ne bituen ne egkalegleg iling te ganse ne neulug puun te langit wey diye migdeeg te igkatatelu ne baad te me weyig wey te me sebseb. ¹¹ † Mapeit ka ngaran te bituen. Ne dutu, migmapeit ka igkatatelu ne baad te me weyig, wey masalig ka me etew ne nenammatey su migmapeit man-e ka weyig.

¹² †† Ne imparahing e te igkeep-at ne panalihan ka trumpita rin, wey nasuhat ka igkatatelu ne baad te aldew wey te bulan, wey te me bituen. Sikan naa ka naawe ka igkatatelu ne baad te kalayag dan, wey migmarusilem e ka igkatatelu ne baad te maaldew wey ka igkatatelu ne baad te marusilem.

¹³ Nataman, due nakita ku ne banug ne miglayang diye te aw-awangan wey narineg ku sikandin ka migpanaman-taman migpanguleyi ne migkahi, "Mekeyid-u-hid-u naan de iya! Mekeyid-u-hid-u iya! Mekeyid-u-hid-u naan de iya ka nangugpe te kalibutan ke igparahing e te nahaat ne tatelu ne panalihan ka me trumpita ran ne mahaan e igparahing."

9 Ne imparahing e te igkalalimma ne panalihan ka trumpita rin, wey due nakita ku ne sabeka ne bituen ne neulug diye te tane puun te langit. Imbehayan ka bituen te yabi te bitu ne ware tamanan. ² † Inlukatan din ka bitu ne ware tamanan wey due miglihawang ne ebel puun dutu ne egpekeiling te ebel te bubuyahen ne hapuy. Ne migmarusilem e ka kalibutan tenged su naringdingan e te ebel ka layag te aldew.

³ †† Ne due migmanlihawang ne talangas puun te ebel wey migmanlene diye te tane. Imbehayan sikandan te katenged te pegpanehed iling te me salipitsipit. ⁴ † Impanpanayan sikandan ne kene egpabalbalangan ka me hilmunen, wey ke pinamula, wey me kayu naa. Ke kene, iyan de egpabalbalangan seeye se me etew ne ware nakuliti ka me buked dan te kulit te Manama.

⁵ Intuhutan ka me talangas te pegbayad-bayad te me

† 7:14 Dan 12:1; Mat 24:21; Mar 13:19. †† Eyew egkalinisan te me sale ka igpasabut te eyew egmaangkag. ‡ 7:16 Isa 49:10. †† 7:17 Sal 23:1; Isi 34:23; Sal 23:2; Isa 49:10; Isa 25:8. †† 8:3 Amu 9:1; Iks 30:1,3. ††† 8:5 Lib 16:12; Isi 10:2; Iks 19:16; Imp 11:19; 16:18.

††† 8:7 Iks 9:23-25; Isi 38:22. § 8:10 Isa 14:12. †† 8:11 Hir 9:15. ††† 8:12 Isa 13:10; Isi 32:7; Huwil 2:10,31; 3:15. §† 9:2 Hin 19:8. ††† 9:3 Iks 10:12-15. †† 9:4 Isi 9:4.

etew seled te lalimma ne bulan piru kene de egpeyimatayan. Ka kandan ne pegbayad-bayad iling kasakit te eggeramen te etew ne insehede te salipitsipit. ^{6†} Te seeye ne timpu, egkeupian e perem ka me etew ne egkengamatey wey eg-iman-iman e sikandan ne egkengabigtawan piru kene sikandan egkengamatey. ^{7††} Egpekeiling ka me talangas te me kudde ne in-andam e eyew egbubunu wey migkukuruna sikandan te egpekeiling te bulawan, wey egpekeiling te ulaula te me etew ka ulaula ran. ^{8‡} Ne mallayat ka me bulbul ran iling te bulbul te me malitan wey ka me ngipen dan egpekeiling te ngipen te liyun. ^{9‡‡} Ne due dingding te me kumeng dan ne egpekeiling te putew, wey ka kahulub te me pakpak dan egpekeiling kahulub te sesalihi ne karwahi ne ingganuy te me kudde ne nanlingkesu peendiye te bunuanan. ¹⁰ Ne due geem te ikug dan ne egpekeiling te ikug te salipitsipit ne due sehede, wey seini ka eggamiten dan te pegpabayad-bayad te me etew seled te lalimma ne bulan. ¹¹ Ne due Hari ne migmandu kandan ne iyan ka panalihan ne due katenged te bitu ne ware tamanan. Ka ngaran din te Hibuwanen ne linalahan si Abaddun, wey ka ngaran din te Grigu ne linalahan si Apulyun, ne ka igpasabut kayi, "Ka Talagdereet."

¹² Neimpusan e ka an-anayan ne makaaldekhaldok ne pegbayad-bayad piru duen pad daruwa ne eggunguma ne makaaldekhaldok ne me pegbayad-bayad.

^{13‡‡} Ne imparahing e te igkeem-em ne panalihan ka trumpita rin, wey due narineg ku ne laheng ne migpuun te hep-at ne pikungan te altar ne bulawan ne diye te tangkaan te Manama. ¹⁴ Ne migkahian te laheng ka igkeem-em ne panalihan ne due trumpita, "Lekei nu ka hep-at ne panalihan ne imbaku diye te pagpahaman ne weyig ne Iyupratis!" ¹⁵ Purisu miglekaan e ka hep-at ne panalihan ne natahahe e te uras, te aldew, te bulan wey te leg-un eyew te pegpangimatey te igkatelu ne baad te keet-etawan. ¹⁶ Ne innangenan a ne daruwa ne gatus ne milyun (200,000,000) ka kasuluhan te me sundalu ran ne nangukudde. ¹⁷ Ne iling kayi ka ulaula te impakita keddi ne me kudde wey te migmangudde kayi: ka migmangudde due putew ne dingding te me kumeng dan ne malalab ka batek iling te hapuy, wey meilem iling te mahal ne batu ne sapiru, wey makalawag iling te asupri. Ne ka ulu te me kudde egpekeiling te ulu te liyun wey miglihawang puun te me be-be dan ka hapuy, ebel wey asupri. ¹⁸ Ne nenamamatey ka igkatelu ne baad te me etew puun te seini se mangune-kune ne salerep ne iyan ka hapuy, ka ebel wey ka asupri ne eglihawang puun te be-be te me kudde. ¹⁹ Su diye te be-be wey te ikug te me kudde ka geem dan; ne ka me ikug dan due me ulu iling te uled wey seini ka eggamiten dan te pegpangahat te me etew.

^{20‡‡‡} Ka duma ne me etew ne ware nenamamatey te seeye ne me salerep, ware mig-inniyug te me mad-

deet ne me himu ran. Ware sikandan mig-engked te pegpamakey te me busew wey te me diyus-diyus ne kene egpakakita, kene egpakarineg, wey kene egpekeyipanew ne innimu re puun te bulawan, te pelata, te burunsi, te batu wey te kayu. ²¹ Ware man-e sikandan mig-inniyug te maddeet ne me himu ran ne pegpangimatey, pegpanlambus, pegpeyilabetey ne kene ne alunggun wey te pegpanakew.

Ka panalihan wey ka deisek ne linulun ne baseen

10 Nataman, nakakita ad man-e te lein ne panalihan ne maresen ne miglene puun te langit, ne nabukusan te gapun wey neunturan te baluntu ka ulu rin. Ne miglayag ka ulaula rin iling te aldew, wey ka paa rin iling te sungkaleg ne legleg. ² Ne due inggenan din ne deisek ne linulun ne baseen ne nabelat e. Ne diye din iriek te dahat ka kawatan ne paa rin wey diye te tane ka gibang. ³ Ne migpanaman-taman sikandin migpanguleyi iling te liyun ne migteteul. Te napenge e sikandin ka migpanguleyi, migtabak e degma migdagsang ka pitu ne luhung. ⁴ Te migdagsang e ka pitu ne luhung, igsulat kud e perem ka inalag dan, piru due narineg ku ne laheng ne migpuun te langit ne miggenendue, "Kene nu iwangal-wangal ka inalag te pitu ne luhung wey kene nu isulat!"

^{5‡‡‡} Nataman, ka panalihan ne nakita ku ne migsasindeg ne diye migdiek te dahat wey tane, ingkayew rin ka kawatan ne belad din. ⁶ Ne migsaad sikandin pinaahi te ngaran te ware kapatayan ne Manama ne iyan miggimu te langit, te tane, te dahat wey te langun ne nakatahu kayi. Migkahi ka panalihan, "Kenad egkabanggaw ka egkeyitabu keureme. ⁷ Su te aldew ne igparahing e te igkapitu ne panalihan ka trumpita rin, egkatuman e ka heles ne planu te Manama ne impa-nengneng din diye te me prupita ne me suluhuanen din."

^{8‡} Nataman, narineg kud e man-e ka laheng puun te langit ne miggenendue, "Hendiyei nu ka panalihan ne migsasindeg ne diye migdiek te dahat wey te tane wey kua nu ka baseen ne nabelat e ne miggen-genan din." ⁹ Ne miggendiyaan kud e ka panalihan, wey imbuyu kud ka deisek ne baseen; ne dutu, ingkahian a nikandin, "Kua nu seini wey keena nu; meemis seini iling te teneb ke duen pad te be-be nu, piru egmasakit ka getek nu ke egkaabeleng nud su egmapeit e." ¹⁰ Ne ingkuwa kud e ka deisek ne baseen ne miggen-genan din wey ingkeen kud e. Meemis seini iling te teneb te diye pad te be-be ku piru migmasakit e ka getek ku te naabeleng kud su migmapeit e. ¹¹ Ne due migkahi keddi, "Keilangan ne ig-abey nu igpanagne ka planu te Manama meytenged te me etew puun te nalein-lein ne me punduk, me nasud wey me linalahan, wey diye te me Hari!"

† 9:6 Hub 3:21; Hir 8:3. †† 9:7 Huwil 2:4. ‡ 9:8 Huwil 1:6. †† 9:9 Huwil 2:5. ‡‡ 9:13 Iks 30:1-3.

‡‡† 9:20 Sal 115:4-7; 135:15-17; Dan 5:23. ‡‡‡ 10:5 Iks 20:11; Diy 32:40; Dan 12:7; Amu 3:7. § 10:8 Iks 2:8-3:3.

Ka daruwa ne talagpamalehet

11 † Nataman, due imbehey keddi ne igseked ne iling te tuked wey migkahiyen a, “Sasindeg ka wey sekera nu ka timplu te Manama wey ka altar, wey seela nu ka migmanimba diye. ² †† Piru kene nu sekera ka lihawangan te timplu su imbehey e sika diye te ware migmalintutuu. ‡ Ne eg-ahawen †† dan ka Matulus ne Siyudad seled te hep-at ne pulu wey daruwa (42) ne bulan. ³ Ne egsuhuen ku ka daruwa ne talagpamalehet ku eyew egpamalehet meytenged keddiey. Egsaluub sikandan te saku wey igpangguhud dan ka igpahuhud ku kandan seled te 1,260 ne aldew.”

⁴ †† Sikandan seeye se daruwa ne kayu ne ulibu wey ka daruwa ne tahanan te sulu ne diye migsasindeg te tangkaan te Magbebaye te kalibutan. ⁵ Ke due egkeupian ne egdereet kandan, due eglihawang ne hapuy diye te me be-be dan ne egpakatutung te me kuntere dan; wey sika ka egpakapatey te egkeupian ne egdereet kandan. ⁶ †† Due geem dan te peg-elet te langit eyew kene eg-uran te timpu ne egpangguhud sikandan te igpahuhud ku kandan. Ne due man-e geem dan te peggimu te me weyig ne langesa wey te pegbayad-bayad te me etew diye te kalibutan pinaahi te me salerep te minsan ken-u ran igkeupii.

⁷ †† Te egpekeimpus e sikandan ka egpangguhud te igpahuhud ku kandan, due eglepew ne makaliyas-liyas ne mananap puun te bitu ne ware tamanan ne egpakig-ehet kandan. Egkatalu rin wey egkapatey ka daruwa ne talagpamalehet. ⁸ § Ne diye de sikandan egpakabahed te dalan te dakel ne siyudad ne inlansangan te Magbebaye dan. Ka seeye ne siyudad impahunsilingan te Suduma wey Ihiptu. ⁹ Ne dutun de iya egpakatahu ka me lawa ran seled te tatelu ne aldew wey liware, wey egpipitawen te me etew ne namuun te nalein-lein ne me punduk, me tribu wey me linalahan, wey me nasud. Ne kene sikandan eg-uyun ne iglebeng ka lawa ran. ¹⁰ Eggale-gale ka me etew te kalibutan wey egsahakeen wey egpabegbehayey te dasag tenged te pegpatey te daruwa ne talagpamalehet ne migbayad-bayad te me etew ne nangugpe te kalibutan. ¹¹ §† Piru te peglihad te tatelu ne aldew wey liware, in-uyag ded sikandan te Manama. Nanasindeg sikandan wey amana nenaaldek seeye se nakakita kandan. ¹² §†† Nataman, nakarineg ka daruwa ne talagpamalehet te heemeni ne laheng ne egpuun te langit ne migkahi, “Pamaneyik kew kayil!” Ne imbatun e sikandan te gapun taheed te migmanetengteng ka me kuntere dan. ¹³ §† Te sikan de iya, miglilinug te amana ne nenekali wey nalundus ka igkasapulu ne baad te siyudad wey due pitu ne libu (7,000) ne etew ne migpatey. Puun due, amana ne nenaaldek ka me etew ne nasame wey indayan dan ka Manama ne diye te langit.

† 11:1 Iks 40:3; Sak 2:1-2. †† 11:2 Luk 21:24. ‡ Te Grigu: me nasud. †† Te Grigu: egdi-diekan. †† 11:4 Sak 4:3, 11-14. ††† 11:6 1Har 17:1; Iks 7:17-19; 1Sam 4:8. ††† 11:7 Dan 7:7; Imp 13:5-7; 17:8; Dan 7:21. § 11:8 Isa 1:9-10. §† 11:11 Isi 37:10. §†† 11:12 2Har 2:11. §† 11:13 Imp 6:12; 16:18.

¹⁴ Neimpusan e ka igkarangeb ne makaaldek-haldek ne pegbayad-bayad piru mahaan e egginguma ka igkatelu.

Ka igkapitu ne trumpita

¹⁵ §†† Nataman, imparahing e te igkapitu ne panalihan ka trumpita rin, wey due migpanaman-taman migmanguleyi diye te langit ne migkahi, “Egharian e kuntee te Manama ka kalibutan дума ki Kristu ne in-alam din, wey eghari sikandin te ware egtamanan!”

¹⁶ Ne nangusengul wey migsimba te Manama ka daruwa ne pulu wey hep-at (24) ne me igbuyag ne naminnuu te me trunu ran ne diye te egkatangkaan te Manama. ¹⁷ Migkahi sikandan,

“Migpasalamat key keykew Magbebaye ne Maresen ne Manama,

ne iyan ka Manama dengan wey ka Manama kuntee; su inggamit nu ka dakel ne geem nu wey imbunsuran nud e ka peghari nu!

¹⁸ §† Nenabelu ka me etew ne ware migmalintutuu keykew,

piru miggungume e ka timpu te langet nu

wey ka timpu te peggukum nu te nenammatey.

Miggungume e degma ka timpu ne egdasahan nud ka me suluhuanen nu, ka me prupita,

wey ka keet-etawan nu, wey ka langun ne migtahud keykew,

mabantug ma wey se kene.

Seinid e ka timpu ne egdereetan nud ka me talagdereet te nangugpe te kalibutan!”

¹⁹ §† Nataman, nalukatan e ka timplu te Manama ne diye te langit wey nakite e ka Tahanan te Kasabutan te Manama ne diye te seled te timplu rin. Ne dutu, miggeteb e ka kilat wey due migderaheneg, wey migdagsang e ka luhung wey miglilinug e, wey mig-uran e te derakel ne apiyew.

Ka malitan wey ka salimbaweng

12 Nataman, due amana ne kein-inuwan ne egki-teen diye te langit. Su due malitan ne migsaluub te aldew wey diye migsasindeg te bulan, wey migkukuruna sikandin te sapulu wey daruwa (12) ne bituen. ² Naberis sikandin wey mahaan e eglesuti, sikan naa ka migpanguleyi sikandin su egbaletikan e.

³ §†† Ne duen e man-e lein ne kein-inuwan ne egki-teen diye te langit: due bubuyahen ne salimbaweng ne malalab ne pitu ka ulu wey sapulu ka sungey, wey ka tagse ulu due kuruna. ⁴ §†† Ne ingkeyis din te ikug din ka igkatelu ne baad te me bituen wey indegpak din diye te tane. Ne diyad migsasindeg ka salimbaweng te tangkaan te malitan ne mahaan e eglesuti eyew egsagmakan din ka bate ke eglesut e. ⁵ §§§ Nataman, te miglesutan e ka malitan te lukes ne bate ne iyan egmandu te me nasud ne ware keyid-u te me kuntere din, ¹⁸ due migsalukagmit te bate wey in-uyan e

§†† 11:15 Iks 15:18; Dan 2:44; 7:14, 27. §† 11:18 Sal 2:5; 110:5; Sal 115:13. §† 11:19 Imp 8:5; 16:18; Imp 16:21. §§† 12:3 Dan 7:7.

peendiye te Manama diye te trunu rin. ⁶ Ne migpalahuy e ka malitan diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan, ne iyan ka intahahe te Manama ne egpaaputan kandin eyew diye egtangguwa seled te 1,260 ne aldew.

^{7†} Nataman, due gubut diye te langit su migpabunbunuey si Mikail duma te me panalihan din wey te salimbaweng duma te me panalihan din degma. ⁸ Piru natalu ka salimbaweng duma te me panalihan din, wey warad tuhuti te Manama ne eg-ugpe dan diye te langit. ^{9††} Ne indegpak e diye te tane ka bubuyahen ne salimbaweng. Sikandin ka tapey ne uled ne egn-garanan ki Meibulan, ka ahalen te me busew ne iyan miglambung te me etew kayi te ampew te tane. Indegpak sikandin diye te tane duma te me panalihan din.

^{10‡} Ne due narineg ku ne migpanaman-taman migpanguleyi diye te langit ne miggenendue, "Timpu e ne egluwasen e te Manama ka me etew. Igpapitew rin e ka geem din te peghari wey ka katenged te Kristu ne in-alam din. Su ka diye te tangkaan te Manama ne talagsumbung te me suled ta te aldew wey marusilem, indegpak e diye te tane. ¹¹ Natalu ran sikandin pinaahi te langesa te impanubad ne Nati ne Karniru wey te pinaahi degma te kamalehetan ne inwali ran. Ne ware dan ikannuhun ka umul ran minsan pad egpatey sikandan tenged te pegpalintutuu ran. ¹² Ne tenged due, gale-gale kew ka nangugpe te langit. †† Piru mekeyid-u-hid-u kew ka due te tane wey dahat †† su miglene e due te kaniyu ka ahalen te me busew ne amana ne nalanglangetan, su nakataha rin ne kene naan de sikandin egkaluhey!"

¹³ Te nasahimanu e te salimbaweng ne indegpak e sikandin diye te tane, inlupug din e ka malitan ne mig-anak te lukes. ^{14†††} Piru imbehayan ka malitan te daruwa ne pakpak te dakel ne banug eyew egpakalayang sikandin peendiye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan ne egtangguwan kandin te 1,260 ne aldew, wey eyew egpakapariyu sikandin te salimbaweng. ¹⁵ Ne migkulepe e ka salimbaweng te dakel ne weyig ne impasinundul rin te malitan eyew egkaan-las sikandin. ¹⁶ Piru imbulihan te tane ka malitan. Migbeka-beka ka tane wey migleneb e ka weyig ne ingkulepa te salimbaweng. ¹⁷ Nabelu-belu ka salimbaweng te malitan wey miggipanew e sikandin ka egpakig-ehet te duma pad ne me kabuhalan te malitan. Sikandan seeye se migtuman te me suhu te Manama wey te kamalehetan ne impanulu ni Hisus. ¹⁸ Ne diye migsasindeg ka salimbaweng te ilis te dahat.

Ka daruwa ne mananap ne makaliyas-liyas

13 ††† Nataman, due nakita ku ne makaliyas-liyas ne mananap ne miglepew puun te dahat. Due

sapulu ne sungey kayi wey pitu ne ulu, ne ka tagse sungey due kuruna. Ne ka tagse ulu impanulatan te me ngaran ne egpakabaley-baley te Manama. ^{2‡} Ne ka nakita ku ne makaliyas-liyas ne mananap egpekeiling te liyupardu, ka me paa rin egpekeiling te paa te usu, wey ka be-be din egpekeiling te be-be te liyun. Ne im-behey e te salimbaweng diye te mananap ka geem din, ka trunu rin, wey ka dakel ne katenged din te pegmandu. ³ Ka sabeka ne ulu te mananap due bateg te bubuyahen ne pali ne egpakapatey, piru neulian ded. Neinu-inu te mananap ka me etew te intiru ne kalibutan wey mig-ikul sikandan kandin. ⁴ Insimba te me etew ka salimbaweng su imbehey rin ka katenged din diye te makaliyas-liyas ne mananap. Ne insimba ran degma ka mananap te migkahi, "Hentew naan de iya ka egpekeiling te makaliyas-liyas ne mananap? Hentew naan de iya ka egpakaatu kandin?"

^{5‡†} Intuhutan ka mananap te pegpaambug wey te pegbaley-baley te Manama, wey intuhutan degma sikandin te pegmandu seled te hep-at ne pulu wey daruwa (42) ne bulan. ⁶ Sikan naa, migpanlalag e ka mananap te pegbaley-baley te Manama, te pegbaley-baley te ngaran din wey te ugpaan din, wey te langun ne nangugpe diye te langit. ††††† Intuhutan sikandin ne egpakig-ehet te keet-etawan te Manama wey te pegtalu kandan. Imbehayan man-e sikandin te katenged te pegmandu te me etew ne namuun te nalein-lein ne me tribu, me punduk wey me linalahan, wey me nasud. ^{8‡††} Ne egsimba kandin ka langun ne nangugpe te kalibutan, angin e te seeye se nakasulat se me ngaran diye te Libro te Umul. Te ware pad neyimu ka kalibutan, nakasulat e ka me ngaran dan diye te libro te Nati ne Karniru ne innimatayan.

⁹ "Purisu, ke egkeupian ka ne egpakasabut, sumsumana nu ay-ayari ke nekey ka narineg nu! ††††† Ka minsan hentew ne iyan egkeyingumaan ka egkarakep, egdakepen iya wey ka minsan hentew ne iyan egkeyingumaan ka eggimatayan pinaahi te kampilan, eggimatayan iya pinaahi te kampilan. Purisu, keilangan ne egpakannekal wey eg-antus te me keyirapan ka keet-etawan te Manama."

¹¹ Nataman, duen e man-e nakita ku ne lein ne makaliyas-liyas ne mananap ne miglepew puun te tane. Due daruwa ne sungey rin ne egpekeiling te sungey te nati ne karniru, wey hendue te salimbaweng ke eglalag. ¹² Inggamit din ka langun ne katenged te an-anayan ne makaliyas-liyas ne mananap diye te tangkaan kayi wey impehes din ka langun ne nangugpe te kalibutan ne egsimba te an-anayan ne mananap ne due bateg te dakel ne pali ne egpakapatey, piru neulian ded. ¹³ Ne seeye se ikarangeb ne makaliyas-liyas ne mananap, amana ne kein-inuwan ka immangimu rin su nakapeuran sikandin te hapuy

§§‡ 12:4 Dan 8:10. §§§ 12:5 Isa 66:7; Sal 2:9. 18 Te Grigu: egmandu pinaahi te baras ne putew. † 12:7 Dan 10:13,21; 12:1; Hud 9. †† 12:9 Hin 3:1; Luk 10:18. ‡ 12:10 Hub 1:9-11; Sak 3:1. †† Te Grigu: Purisu gale-gale kew me langit wey ka langun ne nangugpe due. †† Te Grigu: Mekeyid-u-hid-u ka kalibutan wey dahat. ††† 12:14 Dan 7:25; 12:7. †††† 13:1 Dan 7:3; Imp 17:3,7-12.

§ 13:2 Dan 7:4-6. †† 13:5 Dan 7:8,25; 11:36. ††† Ka duma ne igpasabut kayi diye te Grigu iyan ka migpanlalag e ka mananap te pegbaley-baley te Manama, te pegbaley-baley te ngaran din wey te ugpaan din ne iyan seeye se nangugpe diye te langit. †† 13:7 Dan 7:21. ††† 13:8 Sal 69:28. †† Te Grigu: Ka due talinga egpamineg. †† 13:10 Hir 15:2; 43:11.

diye te tangkaan te me etew. ¹⁴ Nalimbungan te ikarangeb ne makaliyas-liyas ne mananap ka nan-gugpe te kalibutan pinaahi te me kein-inuwan ne in-tuhut kandin ne eggimuwen diye tangkaan te an-anayan ne makaliyas-liyas ne mananap. Ne insuhu din ka me etew ne eggimu te larawan te an-anayan ne mananap ne napalian te kampilan piru neuyag ded. ¹⁵ Intuhutan sikandin ne egpepaheyinaween din ka larawan te an-anayan ne makaliyas-liyas ne mananap su eyew egpakalalag wey egpeyimatey te kene egsimba kandin. ¹⁶ Impehes din man-e ka langun ne etew, mabantug wey se kene, meyaman wey se egkaayu-ayu, uripen wey se kene, ne egkulitan diye te kawanan ne belad dan wey ke diye naa te buked dan. ¹⁷ Ne ware minsan hentew ne egpakabebeli wey ke egpakabebel-egye angin e te seeye se due kulit te ngaran te makaliyas-liyas ne mananap wey ke numiru te ngaran din.

¹⁸ Keilangan te katuenan ka pegsabut kayi. Ne ka due katuenan te pegsabut keilangan ne egnengnen-gan din ke nekey ka kaluwasan te numiru te makaliyas-liyas ne mananap su palinneu seini te ngaran te etew. Ne ka numiru iyan ka 666.

Ka Nati ne Karniru wey ka 144,000 ne keet-etawan

14 [†] Nataman, nakita ku ka Nati ne Karniru ne migsasindeg diye te Bubungan te Siyun duma te sabeka ne gatus wey hep-at ne pulu wey hep-at ne libu (144,000) ne keet-etawan ne nasulatan ka me buked te ngaran te Nati ne Karniru wey te Amey rin. ² Ne nakarineg a te laheng puun te langit ne egpekeiling te lehes te dakel ne sampew, wey iling karahing te dagsang te luhung, wey egpekeiling man-e te dahing te impangelit ne me alpa. ³ Ne nangulahing sikandan te iyam ne ulahingen diye te tangkaan te trunu wey diye te hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa wey te me igbuyag. Ware lein ne nateu te seeye ne ulahingen angin e te seeye se sabeka ne gatus wey hep-at ne pulu wey hep-at ne libu (144,000) ne me etew ne inlekat puun te kalibutan. ⁴ Sikandan ka me etew ne ware nekewulid te me malitan wey sikandan ka migsinundul te Nati ne Karniru minsan hendei sikandin eggendiye. Sikandan ka linekat ne me keet-etawan puun diye te kalibutan wey sikandan ka in-uhab diye te Manama wey te Nati ne Karniru. ⁵ ^{††} Warad iya sikandan nangu-ubat wey warad iya igkarew-ey kandan.

Ka tatelu ne panalihan

⁶ Nataman, due nakita ku ne lein ne panalihan ne miglayang diye te aw-awangan ne mig-uyan te Me-upiya ne Panugtulen ne kene egkabalbalawan te ware egtamanan. Igwali seeye diye te kalibutan, diye te me etew ne namuun te nalein-lein ne me nasud, me tribu wey me linalahan, wey me punduk. ⁷ Ne migpanaman-taman sikandin migpanguleyi ne migkahi, "Kaaldeki niyu ka Manama wey dayana niyu sikandin, tenged su

† 14:1 Isi 9:4; Imp 7:3. †† 14:5 Sup 3:13.

miggingume e ka timpu te peggukum din. Ne simbaa niyu ka miggimu te langit wey te tane, te dahat wey te me sebseb te me weyig."

⁸ [‡] Ne due nakasinundul ne igkarangeb ne panalihan ne migkahi, "Nahuhus e! Nahuhus e ka Mabantug ne Babilunya! Su impeinum din ka langun ne nasud te binu ne iyan ka agkey din!"

⁹ Ne due nakasinundul kandan ne igkatelu ne panalihan wey migpanaman-taman migpanguleyi ne migkahi, "Ka minsan hentew ne egsimba te makaliyas-liyas ne mananap wey te larawan din wey egpakulit diye te buked din wey ke diye naa te belad din, ¹⁰ ^{‡†} egpekeindegma sikandin te telek ne binu te Manama ne in-itis diye te ubab te langet din. Ne egbaybayaran sikandin pinaahi te hapuy wey asupri diye te tangkaan te matulus ne me panalihan wey te tangkaan te Nati ne Karniru. ¹¹ ^{‡†} Ne egparibabew te ware egtamanan ka ebel puun te igbayad-bayad kandan. Kene egpekeyimmeley ne egkabaybayaran te aldew wey marusilem seeye se migsimba te makaliyas-liyas ne mananap wey te larawan, wey migpakulit te ngaran te mananap.

¹² Purisu ka keet-etawan te Manama ne migtuman te me suhu din wey migsalig ki Hisus, keilangan ne eg-pabulus ka egpalintutuu."

¹³ Nataman, due narineg ku ne laheng puun te langit ne migkahi, "Isulat nu seini: Puun kuntee, keupianan te seeye se nammatey ne due te Magbebaye!"

Ne migtabak ka Panisingan te Manama, "Malehet iya. Egpanalanganan sikandan eyew egpekeyimmeley e te me keyirapan, su eglited diye te kandan ka me-upiya ne hinimuwan dan. ^{‡‡‡}"

Ka peggaani te kalibutan

¹⁴ ^{‡‡‡} Nataman, due nakita ku ne maangkag ne gapun ne due migpinnuu ne hendue te anak te etew ne migkukuruna te bulawan wey miggen-gen te mahalang ne galab. ¹⁵ [§] Ne due nakita ku ne lein ne panalihan ne miglihawang te timplu wey migpanaman-tamanan din kuleyii ka migpinpinnuu te gapun te migkahi, "Ay-ayuna nud ka galab nu wey gaani kad su neyinuhan e ka eggaaniyen diye te kalibutan!"

¹⁶ Purisu inggalab e te seeye se migpinnuu te gapun ka eggaaniyen, wey nahaaniyan e ka kalibutan.

¹⁷ Nataman, due nakita ku ne lein ne panalihan ne miglihawang te timplu diye te langit wey due degma galab din ne mahalang.

¹⁸ Ne duen e man-e nakita ku ne lein ne panalihan ne migpuun te altar ne iyan impiyalan te hapuy. Migpanaman-tamanan din kuleyii ka due mahalang ne galab ne migkahi, "Ay-ayuna nud ka galab nu wey panleg-tasa nud ka me pungpung te me behas te paras diye te kalibutan su neneyinuhan e!" ¹⁹ Purisu impanlegtas e te panalihan ka me behas te paras diye te kalibutan wey impangantug din e diye te maluag ne kelesanan

‡ 14:8 Isa 21:9; Hir 51:8; Imp 18:2. †† 14:10 Isa 51:17; Hin 19:24; Isi 38:22. ‡‡ 14:11 Isa 34:10. ‡‡‡ Te Grigu: egsinundul kandan ka hinimuwan dan. ‡‡‡ 14:14 Dan 7:13. § 14:15 Huwil 3:13.

te langet te Manama. ²⁰† Ne ingkeles e ka me behas diye te kelesanan ne diye te lihawangan te siyudad. Ne puun te kelesanan due langesa ne migtulayas ne taman te bakke te kudde ka karalem wey tatelu ne gatus (300) ne kilumitru ka kalayatan.

Ka me panalihan ne mig-uyan te katammanan ne me salerep

15 Ne duen e man-e nakita ku ne amana ne kein-inuwan diye te langit. Due pitu ne panalihan ne mig-uyan te pitu ne salerep. Katammanan seini ne me salerep su dutun de egkataman kandan ka langet te Manama.

² Ne due nakita ku ne hendue te dahat ne bildu ne amana ne mating-ew ne nasewuhan te hapuy. Ne nakita ku ne diye nanasindeg te ilis dutu ka nenakareeg te makaliyas-liyas ne mananap wey te larawan din wey ware nakulit te numiru te ngaran din. Nanguyan sikandan te me alpa ne imbehey te Manama ³†† wey nangulahing te ulahingen ni Muwisis ne suluhuanen te Manama, wey te ulahingen te Nati ne Karniru ne eggenendue:

“Dakel wey kein-inuwan ka me himu nu maresen ne Magbebaya ne Manama!
Matareng wey eleg ka me paahi nu
Hari te langun ne me nasud!

⁴‡ Hentew buwa ka kene egkaaldekeykew Magbebaya,

wey kene egsaye te ngaran nu?
Su sikeykew re ka matulus.

Eggenendue te keykew ka me etew te langun ne me nasud wey egsimba keykew,

tenged su nanengnengan e ka matareng ne me himu nu.”

⁵‡† Pegkapenga dutu, nakita ku ne nalukatan ka timplu diye te langit ne iyan ka balungbalung te Manama. ⁶ Ne miglihawang puun te timplu ka pitu ne panalihan ne mig-uyan te pitu ne salerep. Nangukumbale sikandan te maangkag ne hinabel ne masil-ew wey nanlamben te tabed ne bulawan. ⁷ Ka sabeka te hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa, migbehayan din ka me panalihan te pitu ne yahung ne bulawan ne napenu te langet te ware kapatayan ne Manama. ⁸‡† Ne napenu e ka timplu te ebel ne egpuun te katelesen te Manama wey te geem din. Ne ware egpakaseled dutu taman te egkeimpusan e ka pitu ne salerep ne in-uyan te pitu ne panalihan.

Ka me yahung ne intahuan te langet te Manama

16 Nataman, due narineg ku ne heemeni ne laheng ne diye egpuun te timplu. Migpakiglalag seini diye te pitu ne panalihan ne migkahi: “Hipanew kew e wey ibusbus niyud diye te kalibutan ka pitu ne yahung ne langet te Manama!”

† 14:20 Isa 63:3; Peg 1:15; Imp 19:15. †† 15:3 Iks 15:1. ‡ 15:4 Hir 10:7; Sal 86:9. ‡† 15:5 Iks 38:21. ‡‡ 15:8 Iks 40:34; 1Har 8:10-11; 2Kru 5:13-14; Isa 6:4.

²‡‡ Ne mig-ayun e ka an-anayan ne panalihan wey imbusbus din e ka tahu te yahung din diye te kalibutan. Ne dutu, nangehang e te susumpiti ka me etew ne migpakulit te kulit te makaliyas-liyas ne mananap wey migsimba te larawan din.

³ Ne imbusbus e te ikarangeb ne panalihan ka tahu te yahung din diye te dahat. Ne migbaluy e ka dahat ne langesa iling te langesa te minatey, wey nammatey ka langun ne miggeheyinawa diye te dahat.

⁴‡‡‡ Ne imbusbus e degma te igkatelu ne panalihan ka tahu te yahung din diye te me weyig wey diye te me sebseb, wey migbaluy e ka me weyig ne langesa. ⁵ Ne narineg ku ka panalihan ne migbantey te weyig ne migkahi, “Sikeykew se Sabsabeka ne Matulus ne kayid dengan wey minsan kuntee, matareng ka peglepad nu. ⁶ Su impalangesa ran ka me keet-etawan nu minsan ka me prupita, sikan naa ka impeinum nu degma sikandan te langesa. Ne sika iya ka eleg kandan!” ⁷ Ne nakarineg a te laheng ne migpuun diye te altar ne migkahi, “Malehet iya Magbebaya ne Maresen ne Manama, malehet wey matareng ka me legpad nu!”

⁸ Ne imbusbus e te igkeep-at ne panalihan ka tahu te yahung din diye te aldew, wey intuhutan ka aldew ne egmeinit te mangune-kune eyew egkatutung ka me etew te keinit din. ⁹ Ne natutung ka me etew te mangune-kune ne keinit, wey imbaley-baley ran e ka ngaran te Manama ne iyan impuunan te seeye ne me salerep. Ne ware sikandan mig-inniyug te me sale dan wey ware migsaye kandin.

¹⁰§ Ne imbusbus e degma te igkalalimma ne panalihan ka tahu te yahung din diye te trunu te makaliyas-liyas ne mananap. Ne seeye naa, migmarusilem e ka migharian din, wey impangahat e te me etew ka me dile dan tenged te kasakit, ¹¹ wey imbaley-baley ran ka Manama ne diye te langit tenged te kasakit wey te me kehang ne in-antus dan, wey ware sikandan mig-inniyug te maddeet ne hinimuwan dan.

¹²§† Ne imbusbus e degma te igkeen-em ne panalihan ka tahu te yahung din diye te dakel ne weyig ne Iyupratis, wey neetiyan e seeye su intahahe ne egpabaya te me Hari ne egpuun te igsile. ¹³ Ne due nakita ku ne tatelu ne busew ne egpekeiling te me bakbak. Ka sabeka ne busew miglihawang puun te be-be te salimbaweng, ka sabeka diye miglihawang te be-be te makaliyas-liyas ne mananap wey ka sabeka diye miglihawang te be-be te kene ne malehet ne prupita. ¹⁴ Sikandan ka me busew ne miggimu te me kein-inuwan. Ne nangendiyaan te me busew ka me Hari te intiru ne kalibutan eyew eglbulungen te pegbubunu te Maresen ne Manama te dakel ne aldew rin.

¹⁵§†† Ne migkahi ka Magbebaya, “Pamineg kew! Ka pegginguma ku egpekeiling te takawen ne egtigkew egginguma. Ne keupianan te seeye se kene eglipereng wey migsaluub layun te kumbale din eyew

‡‡† 16:2 Iks 9:10. ‡‡‡ 16:4 Iks 7:17-21; Sal 78:44. § 16:10 Iks 10:21. §† 16:12 Isa 11:15. §†† 16:15 Mat 24:43-44; Luk 12:39-40; Imp 3:3.

kene sikandin egpekeyipanew ne ware kukumbaleen wey kene egkeyilawan diye te tangkaan te me etew!"

¹⁶ † Ne inilubung te me busew ka me Hari diye te inged ne enggaran te Armagidun te Hibruwanen ne linalahan.

¹⁷ Ne imbusbus e te igkapitu ne panalihan ka tahu te yahung din diye te aw-awangan, wey due meemen ne laheng ne migpuun te trunu ne diye te timplu ne miggenendue, "Napenge e!" ¹⁸ †† Ne miggeteb ka kilat wey due migderaheneg, wey migdagsang ka luhung wey miglilinug e te nenekali ne ware pad egkeilingan puun te duen e etew kayi te ampew te tane tenged su amana iya ne manekal ka seeye ne linug. ¹⁹ ‡ Ne puun due, nabaad te tatelu ka egkahuhud ne siyudad ne mabantug, wey nagguhus ka me siyudad te langun ne inged. Ne ware nalingawi te Manama ka mareet ne hinimuwan te me etew diye te Mabantug ne Babilunya, wey egpeinumen din sikandan te binu ne iyan ka mangune-kune ne langet din. ²⁰ †† Ne naawe ka langun ne me pulu wey warad bubungan ne egkakita. ²¹ † Ne mig-uran te derakel ne apiyew ne me lalimma ne pulu (50) ne kilu ka kabehat te tagse sabeka. Neuluhan ka me etew wey imbaley-baley ran ka Manama tenged te apiyew su amana iya ne makaalat-halat ka seeye ne salerep.

Ka egkahuhud ne malitan ne egpamelegye te lawa

17 †† Nataman, migparani keddiey ka sabeka te pitu ne panalihan ne nanguyan te yahung wey migkahi, "Hendini ka su igpawitew ku keykew ka peglegpad te egkahuhud ne malitan ne egpamelegye te lawa rin ne migpinnuu diye lenged te masulug ne me weyig. ² †† Nekeyilabet kandin ka me Hari wey ne newubug ka langun ne etew te kalibutan tenged te peg-inum dan te binu ne iyan ka agkey rin."

³ † Nataman, in-umaan ad te Panisingan te Manama wey in-uyan ad te panalihan diye te mammara ne inged ne kene egkeugpaan. Ne due nakita ku diye ne malitan ne mig-untud te malalab-lalab ne mananap ne makaliyas-liyas ne pitu se ulu wey sapulu se sungey, wey neempet nasulati te me ngaran ne egpakabaley-baley te Manama. ⁴ † Ne migsaluub ka malitan te kumbale ne ubi se batek wey te malalab-lalab, wey in-dayan-dayanan ka lawa rin te bulawan, mahal ne me batu wey me pirlas. Ne miggen-gen sikandin te bulawan ne ubab ne napenu te malindit ne himu rin wey malindit ne agkey rin. ⁵ Nakasulat diye te buked din ka ngaran ne maralem se kaluwasan: "Mabantug ne Babilunya, iney te langun ne malitan ne egpamelegye te lawa, wey puunan te langun ne malindit ne me himu te kalibutan." ⁶ Ne nakita ku ne newubug ka malitan te langesa te keet-etawan te Manama ne impangimatayan tenged te pegpalintutuu ran ki Hisus.

† 16:16 2Har 23:29; Sak 12:11. †† 16:18 Imp 8:5; 11:13,19. ‡ 16:19 Isa 51:17. †† 16:20 Imp 6:14. †† 16:21 Iks 9:23; Imp 11:19. ††† 17:1 Hir 51:13. ††† 17:2 Isa 23:17; Hir 51:7. § 17:3 Imp 13:1. † 17:4 Hir 51:7.

Amana a ne neinu-inu te pegkakita ku kandin. ⁷ Piru migkahiyen a te panalihan, "Mania te neinu-inu ka? Eg-nangenan ku sikeykew ke nekey-a ka maralem ne kaluwasan meytenged te malitan wey te in-unturan din ne makaliyas-liyas ne mananap ne pitu se ulu wey sapulu se sungey. ⁸ †† Ka makaliyas-liyas ne mananap ne nakita nu, manekal pad dengan piru migpatey e kuntee. Ne mahaan e sikandin eglihawang puun te bitu ne ware tamanan eyew egdereetan en iya. Ka langun ne etew ne ware nakasulat se me ngaran diye te Libru te Umul bunsud pad te peggimu te kalibutan, egkeinu-inu ke egkakita ran e ka makaliyas-liyas ne mananap ne manekal pad dengan wey migpatey e kuntee, piru eglited ded man-e.

⁹ "Keilangan te katuenan ka pegsabat kayi. Ka pitu ne ulu iyan sika ka pitu ne bubungan ne migpinnu-uan te malitan, wey migpasabat degma seeye te pitu ne Hari. ¹⁰ Ne nammatey e ka lalimma ne Hari wey iyan mighari kuntee ka igkeen-em, wey ware pad migginguma ka igkapitu. Ne emun ke eggingume e sikandin, keilangan ne kene de sikandin egkaluhey. ¹¹ Ka makaliyas-liyas ne mananap ne manekal dengan piru migpatey e kuntee, iyan ka igkawalu ne Hari ne sabeka red te seeye se pitu ne Hari. Ne egdereetan ded iya degma sikandin. †

¹² †† "Ka nakita nu ne sapulu ne sungey, iyan seeye ka sapulu ne Hari ne ware pad migbunsud mighari. Piru egbehayan sikandan te katenged te peghari te senge uras de дума te makaliyas-liyas ne mananap. ¹³ Nasabeka ka suman-suman te sapulu ne Hari ne ig-behey ran ka geem wey katenged dan diye te makaliyas-liyas ne mananap. ¹⁴ Egkataman, egpakigbunu sikandan te Nati ne Karniru, piru egpanalu ka Nati ne Karniru tenged su Ahalen sikandin te langun ne me ahalen wey Hari te langun ne me Hari. Ne iyan din дума ka me matinumanen ne mig-ikul kandin ne in-alam wey in-umew te Manama."

¹⁵ Ne migkahiyen ad man-e te panalihan, "Ka masulug ne weyig ne nakita nu ne lenged te impinnuwan te malitan ne egpamelegye te lawa rin, iyan ka me etew puun te nalein-lein ne nasud wey linalahan. ¹⁶ Ka sapulu ne sungey wey ka makaliyas-liyas ne mananap ne nakita nu, egdumutan dan ka malitan ne egpamel-egye te lawa rin. Eg-ahawen dan ka langun ne diye te kandin, wey egluungan dan sikandin. Egkeenen dan ka sapu din wey egtutungen dan ka same. ¹⁷ Igpeula-ula ran seini diye te kandin su insabeka te Manama ka suman-suman dan te peggimu te igkeupii rin. Ne puun due, igbehey ran ka katenged dan te peghari diye te makaliyas-liyas ne mananap taman te egkatuman e ka inlalag te Manama.

¹⁸ "Ne ka malitan ne nakita nu, iyan sika ka egkahuhud ne siyudad ne egmandu te me Hari te in-tiru ne kalibutan."

††† 17:8 Dan 7:7; Imp 11:7; Sal 69:28. † Ka sabeka te pitu ne Hari kararuwa eghari. ††† 17:12 Dan 7:24.

Ka pegkahuhus te Babilunya

18 Te pegkapenga dutu, duen e man-e panalihan ne nakita ku ne miglene puun te langit. Dakel ka katenged din, wey nalayahan ka intiru ne kalibutan te katelesan din. ² † Ne migpanaman-taman sikandin migpanguleyi ne migkahi: "Nahuhus e! Nahuhus en iya ka Mabantug ne Babilunya! Ne nangugpaan e kuntee seini te busew wey mallindit ne panisingan, wey langun ne klasi te manuk-manuk ne in-isip ne malindit wey kene egkakeen. ³ †† Neyitabu seini su nekeinum ka langun ne nasud te binu ne iyan ka agkey rin, wey nekeyilabet kandin ka langun ne me Hari wey naddatu ka me nigusyanti te kalibutan pinaahi te pegkaalamlamen din te karatuan."

⁴ ‡ Nataman, duen e man-e narineg ku ne laheng puun te langit ne migkahi,

"Sikaniyu se me keet-etawan ku, awe kew rue eyew kene kew egpekeikul te me sale din, wey eyew kene kew egsalerep duma kandin!

⁵ †† Su nekeume e diye te langit ka nenekeg-untud-untud ne sale din,

wey ware nalingawi te Manama ka maddeet ne hinimuwan din.

⁶ †† Eggimuwen diye te kandin ka innimu rin diye te duma,

wey egsulian iya sikandin te mareet ne hinimuwan din.

Eggipenuen te binu ka ubab din

wey iling ded kapeit te binu ne insendad din te duma. ††

⁷ ††† Ke amana rin dayana ka pegkeetew rin wey subla ne halamlamen te karatuan,

iling naan ded degma due karakel ka legpad kandin wey ka peglungku din.

Su migpaambug sikandin ne migkahi:

'Iling a te rayna ne migpinnuu te trunu!

Kena a ne balu,

wey kena ad iya eglungku!'

⁸ Sikan naa ka egkabaybayaran sikandin te me salerep ne egginguma.

Te sabeka ne aldew, eglagpu egginguma diye te kandin ka kamatayen, peglungku wey gutas wey egtutungen sikandin.

Su maresen ka Magbebaya ne Manama ne iyan eglepad kandin."

⁹ § Ne egmaninehew wey egmandalawit ka me Hari te kalibutan ke egkakita ran ka ebel te pegtutung kandin. Sikandan ka nenekeyilabet te malitan wey naalamlam te karatuan din. ¹⁰ Ne egkaalatan sikandan te eg-antusen din, sikan naa ka diye de sikandan egmanasindeg te madmariyu ne egkahi, "Mekeyid-u-hid-u naan de iya! Mekeyid-u-hid-u naan de iya ka

egkahuhud ne siyudad ne Babilunya! Inlegparan sikandin te senge uras de!"

¹¹ §† Ne egmaninehew wey egmanlungku ka me nigusyanti te kalibutan tenged kandin, su warad e egbebeli te me belegye dan ¹² §†† ne bulawan, pelata, mahal ne me batu, me pirlas, me hinabel ne mahal, ubi se batek, mewumel-humel, malalab-lalab, wey langun ne klasi te meemut ne me kayu, wey langun ne kapan-dayan ligkat te panayew te ilipanti, wey mahal ne me kayu wey me burunsi, putew wey mateles ne pahang. ¹³ Warad egbebeli te me sinamun wey me leggu, insinsu wey mira, mahal ne insinsu [§] wey binu, mentika wey harina wey trigu, me baka wey me karniru, me kudde wey me karwahi, wey minsan me etew ne me uripen. ¹⁴ Migkahiyen te me nigusyanti ka siyudad, "Naawe e ka langun ne igkeup-upii nu ne egkaangken, wey nallaag e ka langun ne karatuan wey mateles ne kasangkapan nu, ne kene nud en iya egkakita pad sika langun!" ¹⁵ §†† Ka me nigusyanti ne nenaddatu tenged te pegtitinda wey pegpammitew ran te egkaseleppian te seeye ne siyudad, egkaalatan te eg-antusen din. Sikan naa ka diye de sikandan egmanasindeg te madmariyu ka egmaninehew wey egmandalawit ¹⁶ ne egkahi, "Mekeyid-u-hid-u naan de iya! Mekeyid-u-hid-u naan de iya ka egkahuhud ne siyudad! Layun dengan sikandin migsaluub te meupiya ne me manggad ne ubi se batek wey malalab-lalab, wey in-empet din dayan-dayani te me bulawan wey me mateles ne batu wey me pirlas ka lawa rin! ¹⁷ §† Piru nareetan ka dakel ne karatuan din te senge uras de!"

Ne egmanasindeg diye te mariyu ka langun ne me kepitan te me barku wey ka me trabahanti ran, wey ka langun ne nanguntud dutu, wey ka langun ne diye te dahat se keuyahan. ¹⁸ §† Egmanguleyi sikandan te pegkakita ran te ebel te nasilaban ne siyudad ne eggenendue: "Warad iya egpekeiling te sika ne siyudad ne egkahuhud." ¹⁹ §†† Egbukbukan dan te me alinepung ka me ulu ran te sasangan ne egmandalawit wey egmanguleyi ne egkahi, "Mekeyid-u-hid-u naan de iya! Mekeyid-u-hid-u naan de iya ka egkahuhud ne siyudad! Sikandin ka migpuunan ne nenaratu ka langun ne due me unturen diye te dahat tenged te karatuan din. Piru nareetan sikandin te senge uras de!"

²⁰ §†† "Gale-gale kew ka nangugpe te langit tenged te insahaman din. Gale-gale kew degma me apustulis, me prupita wey me keet-etawan te Manama su inlegparan e sikandin te Manama tenged te immangimu rin kaniyu!"

²¹ §§§ Nataman, impurut te maresen ne panalihan ka bubuyahen ne batu ne egpekeiling te galingan ne batu wey indegpak din diye te dahat wey migkahi, "Iling kayi kasumpit ka pegkahuhus te Babilunya, wey kenad e sikandin egkakita pad. ²² ¹⁸ ¹⁹ Kenad egkarineg pad due te sika ne siyudad ka laheng te me alpa wey

† 18:2 Isa 21:9; Hir 51:8; Imp 14:8; Isa 13:21; Hir 50:39. †† 18:3 Isa 23:17; Hir 51:7. ‡ 18:4 Isa 48:20; Hir 50:8; 51:6,45. †† 18:5 Hin 18:20-21; Hir 51:9. †† 18:6 Sal 137:8; Hir 50:29. ††† Te Grigu: eglupien ka kapeit te binu ne insendad din. ††† 18:7 Isa 47:7-9. § 18:9 Isa 26:16-17.

§† 18:11 Isi 27:31,36. §†† 18:12 Isi 27:12-13,22. §† Te Grigu: prankinsinsu. §†† 18:15 Isi 27:31,36. §† 18:17 Isa 23:14; Isi 27:26-30. §† 18:18 Isi 27:32. §†† 18:19 Isi 27:30-34. §§† 18:20 Diy 32:43; Hir 51:48. §§§ 18:21 Hir 51:63-64; Isi 26:21. 18 18:22 Isi 26:13; Isa 24:8. 19 18:22 Hir 7:34; 25:10.

te mangngulahing wey te mangateu ne egmamulendag wey egmanutrumpita. Ne warad e man-egkakita ne me talaggimu te minsan nekey ne kapan-dayan, wey warad e egkarineg ne dahing te galingan. ²³ Ne warad e sulu ne eglayag pad due te kandin, wey warad laheng te egpangasawa wey te egpangasaween ne egkarineg. Sika ka legrad kandin su iyan mabantug te kalibutan ka me nigusyanti rin wey inlimbungan din ka me nasud pinaahi te salamangka!"

²⁴ † Ne inleparan te Manama ka egkahuhud ne siyudad tenged su diye egkakita ka me langesa te me prupita wey te keet-etawan te Manama, wey ka langun ne impangimatayan kayi te kalibutan.

19 Te pegkapenga kayi, due narineg ku ne hendue te susuluhi ne etew ne migpanaman-taman migmanguleyi diye te langit ne migkahi, "Egdayanen ta ka Manama ne mabantug wey maresen ne iyan migluwas kanta, ² †† tenged su malehet wey matareng ka peggukum din. Inleparan din ka egkahuhud ne malitan ne egpamelegye te lawa rin ne iyan nakarereet te kalibutan pinaahi te agkey rin. Insulian sikandin te Manama te pegpangimatey rin te me suluhanen din." ³ ‡ Ne migpanguleyi sikandan mig-abey ne miggenendue, "Egdayanen ta ka Manama! Egparibabew te ware egtamanan ka ebel te insilaban ne siyudad!" ⁴ Ne mig-usengul wey migsimba diye te Manama ne migpinuu te trunu ka daruwa ne pulu wey hep-at (24) ne igbuyag wey ka hep-at ne hinimuwan ne eggeheyinawa ne migkahi, "Malehet iya! Egdayanen ta ka Manama!"

Ka sahakeen te kasal te Nati ne Karniru

⁵ † Ne due laheng ne migpuun te trunu ne migkahi, "Sikaniyu langun se me suluhanen din ne migtahud kandin, mabantug ma wey se kene, dayana niyu ka kanta ne Manama!" ⁶ ‡ Nataman, nakarineg ad e man-e te laheng ne egpekeiling te guhulubi ne me etew wey egpekeiling man-e te lehes te dakel ne sampew, wey egpekeiling te dahing te kekesehi ne dagsang te luhung. Ne migkahi, "Egdayanen ta ka Manama, su mighari e sikandin se Maresen ne Magbebaye ta! ⁷ Eggale-gale ki amana wey egdayanen ta ka katelesan din su miggingume e ka timpu te kasal te Nati ne Karniru. Ne nakapangandam e ka eg-asaween din, ⁸ wey impasaluuban e sikandin te meupiya ne hinabel ne masil-ew wey malinis." Ne iyan igpasabut kayi ka meupiya ne hinimuwan te keet-etawan te Manama.

⁹ †† Ne migkahiyang a te panalihan, "Isulat nu seini: Keupianan te seeye se iningat te sahakeen te kasal te Nati ne Karniru!" Ne migkahiyang e pad man-e nikandin, "Malehet iya seini ne lalag te Manama."

¹⁰ Ne mig-usengul ad diye te tangkaan din eyew te pegsimba kandin piru migkahiyang a nikandin, "Kene nu himuwa sika! Iyan nu simbaa ka Manama, su suluhanen e re degma iling keykew wey te me suled nu

ne migtuman te pegpanulu ne impanengneng ni Hisus."

Su ka pegpanulu ne impanengneng ni Hisus, sikan ded iya degma ka impataha te me prupita.

Ka migpangudde te maangkag ne kudde

¹¹ †† Nataman, nakita ku ne nalukatan ka langit, wey due maangkag ne kudde ne impanguddean te egn-garanan ki Matinumanen wey Malehet. Matareng ka peggukum wey ka pegpakig-ehet din te me kuntere din. ¹² † Egpekeiling te hapuy ne egkalegleg ka mata rin wey masulug ka kuruna rin. Ne due ngaran ne nakasulat diye te kandin ne ware minsan sabeka ne nakanengneng dutu angin e kandin. ¹³ Migsaluub sikandin te kumbale ne in-eled te langesa, wey mign-garanan sikandin, "Ka Lalag te Manama." ¹⁴ Migsinundul kandin ka me sundalu diye te langit ne nangudde te me maangkag wey nangukumbale sikandan te hinabel ne maangkag wey malinis. ¹⁵ †† Ne due migli-hawang ne mahalang ne kampilan diye te be-be din eyew igdereet te me nasud. Egmanduan din sikandan te ware keyid-u, ††† wey igpakita rin ka langet te Maresen ne Manama iling te egkelesen ne behas te paras diye te kelesanan. ¹⁶ Ne due ngaran ne nakasulat diye te kumbale din wey diye te bubun din ne eggenendue: "Hari te langun ne me Hari wey Ahalen te langun ne me ahalen."

¹⁷ †† Nataman, due nakita ku ne panalihan ne migsasindeg diye te aldew. Impanaman-tamanan din kuleyii ka langun ne me manuk-manuk ne nanlayang diye te aw-awangan ne migkahi: "Hendini kew eyew egkalibulung kew te dakel ne sahakeen te Manama, ¹⁸ su eyew egpakakeen kew te sapu te me Hari wey te pangulu te me sundalu wey te me sakup dan †††, wey te sapu te me kudde wey te migmangudde kayi, wey te sapu te langun ne etew, uripen ma wey se kene, mabantug ma wey se kene!"

¹⁹ Nataman, nakita ku ka makaliyas-liyas ne mananap wey ka me Hari te kalibutan ne miglibulung duma te me sundalu ran eyew egpakig-ehet te migpangudde wey te me sundalu rin. ²⁰ †† Ne narakep ka makaliyas-liyas ne mananap wey ka kene ne malehet ne prupita ne miggimu te me kein-inuwan para te makaliyas-liyas ne mananap. Ne pinaahi te sika ne me kein-inuwan, nalimbungan din ka me etew ne nakulitan te kulit te makaliyas-liyas ne mananap wey migsimba te larawan din. Indegpak sikandan se daruwa ne mannekal pad diye te linew ne hapuy ne egkanlabkanlab te asupri. ²¹ Ne impangimatayan ka langun ne me sundalu ran pinaahi te kampilan ne egli-hawang puun te be-be te migpangudde; ne nenabbulung-bulung ka me manuk-manuk ne nangeen te me sapu dan.

††† 19:11 Isi 1:1; Sal 96:3; Isa 11:4. † 19:12 Dan 10:6. †† 19:15 Sal 2:9; Isa 63:3; Huwil 3:13; Imp 14:20. ††† Te Grigu: egbantayan din sikandan pinaahi te baras ne putew. †† 19:17 Isi 39:17-20. ††† Te Grigu: manekal ne me etew. †† 19:20 Imp 13:1-18.

† 18:24 Hir 51:49. †† 19:2 Diy 32:43; 2Har 9:7. † 19:3 Isa 34:10. †† 19:5 Sal 115:13. †† 19:6 Isi 1:24; Sal 93:1; 97:1; 99:1. ††† 19:9 Mat 22:2-3.

Ka 1,000 ne leg-un

20 Ne due nakita ku ne sabeka ne panalihan ne miglene puun te langit ne mig-uyan te yabi te bitu ne ware tamanan wey te bubuyahen ne keddina. ^{2†} Ne indakep e te panalihan ka salimbaweng ne iyan ka tapey ne uled ne ahalen te me busew wey ke si Meibulan naa, wey imbaku din e seled te sabeka ne libu (1,000) ne leg-un. ³ Ne in-ulug e te panalihan ka salimbaweng diye te bitu ne ware tamanan, ne inlekeban wey intuasan din e ka bitu eyew kenad e egpakanlimbung te me nasud taman te eglihad e ka sabeka ne libu (1,000) ne leg-un. Pegkapenga due, keilangan ne eglekaan sikandin te kene de egkaluhey.

^{4††} Nataman, due nakita ku ne me trunu wey ka naminnuu dutu imbehayan te katenged te peggukum. Ne nakita ku degma ka me gimukud te seeye se impanempuhan te ulu tenged te pegpamalehet dan te impanengneng ni Hisus wey tenged te lalag te Manama. Ware sikandan migsimba te makalijas-liyas ne mananap wey te larawan din, wey ware dan pakuliti ka me buked wey me belad dan te kulit din. Neneuyag sikandan wey mighari duma ki Kristu te sabeka ne libu (1,000) ne leg-un. ⁵ Sika ka an-anayan ne pegkeuyag. Ware neuyag ka duma ne me minatey te ware pad miglihad ka sabeka ne libu (1,000) ne leg-un. ⁶ Ka pegkalagkes te minsan hentew te an-anayan ne pegkeuyag, egpanalanginan sikandin wey matulus. Kenad e sikandan egpakaneem-neem te ikarangeb ne kamatayen, ke kene, egkeyimu sikandan ne me talagpanubad te Manama wey ni Kristu, wey eghari sikandan duma ki Kristu te sabeka ne libu (1,000) ne leg-un.

Ka pegkatalu ni Meibulan

⁷ Ke eglihad e ka sabeka ne libu (1,000) ne leg-un, eglekaan e si Meibulan puun te imprisuwan kandin. ^{8‡} Ne eglihawang sikandin eyew eglimbungan ka me nasud ^{††} te intiru ne kalibutan ne mig-immuan te Gug wey Magug. Eglibulungen din ka me etew eyew te pegbubunu, wey egpekeiling sikandan kasulug te pantad diye te ilis te dahat. ⁹ Ne miggulanap sikandan te intiru ne kalibutan wey inlingkusan dan ka kampu te me keet-etawan te Manama wey ka inggeyinawaan din ne siyudad. Piru due hapuy ne miglene puun te langit ne miggule kandan. ¹⁰ Ne indegpak ka ahalen te me busew ne miglimbung kandan diye te linew ne hapuy wey te egkanlabkanlab ne asupri ne migdegpakan ded degma te mananap wey te kene ne malehet ne prupita. Ne egbayayaran sikandan diye, aldew wey marusilem te ware egtamanan.

Ka katammanan ne peggukum

^{11 ††} Nataman, due nakita ku ne bubuyahen ne trunu ne maangkag wey due migpinnuu dutu. Naawe ka tane wey ka langit puun te tangkaan din wey kenad e

† 20:2 Hin 3:1. †† 20:4 Dan 7:9,22. ‡ 20:8 Isi 7:2; Isi 38:2,9,15. †† Te Grigu: hep-at ne pikungan. †† 20:11 Dan 7:9-10.

egkakita pad. ¹² Ne nakita ku ka me minatey ne ma-bantug wey se kene, ne nanasindeg diye te tangkaan te trunu. Ne imbelat ka me libru wey duen pad man-e libru ne imbelat ne iyan ka Libru te Umul. Miggukuman ka me minatey sumale te hinimuwan dan ne nakasulat diye te me libru. ¹³ Ne due me gimukud ne nanlepew puun te dahat, puun te Kamatayen wey te inged te me gimukud ne egngaranan te Hadis, wey inggukuman sikandan langun te Manama sumale te hinimuwan dan. ¹⁴ Nataman, indegpak e ka Kamatayen wey ka Hadis diye te linew ne hapuy ne iyan ka igkarangeb ne kamatayen. ¹⁵ Ne ka minsan hentew ne ware nakasulat se ngaran diye te Libru te Umul, indegpak diye te linew ne hapuy.

Ka iyam ne langit wey ka iyam ne tane

21 ^{†††} Nataman, nakita ku ka iyam ne langit wey ka iyam ne tane, su ka an-anayan ne langit wey tane naawe e, wey warad e degma ka dahat. ^{2 †††} Ne nakita ku ka Matulus ne Siyudad ne iyan ka iyam ne Hirusalim ne natuntun puun te Manama ne diye te langit. Naandam e seeye iling te egpangasaween ne neyimmimasaran e eyew te pegtemu te eg-asawa kandin. ^{3 §} Ne due heemeni ne laheng ne narineg ku puun te trunu ne miggenendue: "Pammineg kew! Diyad te me etew ka ugpaan te Manama, wey eglemung e sikandin kandan. Ne keet-etawan din e sikandan wey egdumaan din sikandan, wey Manama ran e sikandin. ^{4 ††} Egpunasen din ka me luwe dan. Ne warad egpatey, warad eglungku, warad egsinehew, wey warad egkasakitan tenged su ka tapey ne peg-ugpe naawe e."

⁵ Ne migkahi ka seeye se migpinnuu diye te trunu, "Na, eggimuwen ku ne iyam ka langun." Ne migkahi pad man-e sikandin, "Isulat nu seini se inlalag ku su egkasalihan wey malehet." ^{6 †††} Ne migkahian a nikandin, "Natuman e ka langun! Sikeddiey ka Alpa wey ka Umiga, [§] ka bunsuranan wey ka katammanan. Seeye se nammaraan egbehayan ku te migsesebseb ne weyig ne ware bayad ne egpakabehey te umul. ^{7 †††} Ka egpanalu ki Meibulan, egpakaangken kayi wey Manama ad nikandin wey egkaanak kud sikandin. ⁸ Piru ka me liyasen, ka ware migmalintutuu, ka miggimu te mallindit, ka me mangngimatey, ka egpey-ilabetey ne kene ne alunggun, ka egmamulingan, ka migsimba te me diyus-diyus, wey ka langun ne ubaten, egpekeendiye te linew te egkanlabkanlab ne hapuy wey asupri. Seeye ka igkarangeb ne kamatayen."

Ka iyam ne Hirusalim

⁹ Nataman, migparani keddi ka sabeka te seeye se pitu ne panalihan ne nanguyan te pitu ne yahung ne napenu te katammanan ne me salerep. Ne

††† 21:1 Isa 65:17; 66:22; 2Pid 3:13. ††† 21:2 Isa 52:1; Imp 3:12; Isa 61:10. § 21:3 Isi 37:27; Lib 26:11-12. †† 21:4 Isa 25:8; Isa 35:10; 65:19. ††† 21:6 Isa 55:1. †† Ka Alpa iyan ka an-anayan ne litra te Grigu ne alpabitu, ka Umiga iyan degma ka katammanan ne litra. ††† 21:7 2Sam 7:14; Sal 89:26-27.

migkahiyang a nikandin, "Hendini ka, igpapitew ku keykew ka malitan ne eg-asaween te Nati ne Karniru." ^{10 †} Ne in-umaan ad te Panisingan te Manama wey in-uyan ad te panalihan diye te ampew te titikangi ne bubungan wey impapitew rin keddi ka Matulus ne Siyudad ne iyan ka Hirusalim ne natuntun puun te Manama ne diye te langit. ¹¹ Miglayag seeye te katelesan te Manama, wey ka ilak dutu egpekeiling te mahal ne batu ne haspi, wey titing-awi iling te kristal. ^{12 ††} Ne makepal ‡ wey matikang ka alad kayi ne batu ne due sapulu wey daruwa (12) ne gumawan ne imbantayan te sapulu wey daruwa (12) ne panalihan. Nakasulat diye te me gumawan ka ngaran te sapulu wey daruwa (12) ne tribu te Israil. ¹³ Due tatelu ne gumawan te tagse kakiliran te alad: tatelu diye te igsile, tatelu diye te igkahibang ne balabahan dapit te igsile, tatelu diye te igkakanan ne balabahan dapit te igsile, wey tatelu diye te iglineb. ¹⁴ Ne due sapulu wey daruwa (12) ne pabunsuran te alad te siyudad ne insulatan te ngaran te sapulu wey daruwa (12) ne apustulis te Nati ne Karniru.

^{15 ††} Ka panalihan ne migpakiglalag keddiey, due igseked ne bulawan ne in-uyan din eyew igseked te siyudad wey te me gumawan, wey te alad kayi. ¹⁶ Hep-at ka pikungan te siyudad wey nekeg-iling ka kalayat din wey ka kaluag. Ne inseked te panalihan ka siyudad wey daruwa ne libu wey hep-at ne gatus (2,400) ne kilumitru ka kalayat, wey iling ded degma ka kaluag wey ka katikang kayi. ¹⁷ Inseked din degma ka alad dutu wey hen-em ne pulu (60) ne mitrus ka katikang ‡. Ka igseked ne in-uyan din, iling ded te seked ne layun eggamita te etew te pegseked. ^{18 †††} Innimu ligkat te batu ne haspi ka alad te siyudad, wey neelin ne bulawan ka siyudad wey amana ne titing-awi iling te bildu. ¹⁹ Ne indayan-dayanan te langun ne klasi te tetelesi ne batu ka pabunsuran te alad te siyudad. Haspi ka an-anayan ne pabunsuran, sapiru ka igkarangeb, agata ka igkatelu, wey ismiralda ka igkeep-at. ²⁰ Ne sardunika ka igkalimma, kurnalina ka igkeen-em, krisilitu ka igkapitu, birilu ka igkawalu, tupasyu ka igkasiyam, krisuprasu ka igkasapulu, hasintu ka igkasapulu wey sabeka, wey amatista ka igkasapulu wey daruwa. ²¹ Neelin ne pirlas ka sapulu wey daruwa (12) ne gumawan. Innimu puun te sabeka ne pirlas ka tagse gumawan, wey neelin ne bulawan ka dalan te siyudad wey mating-ew iling te bildu.

²² Ne ware nakita ku ne timplu diye te siyudad su iyan e timplu ka Magbebaya ne Maresen ne Manama wey ka Nati ne Karniru. ^{23 †††} Kenad e ne keilangan pad te layag te aldew wey bulan ka siyudad, tenged su iyan e eglayag dutu ka katelesan te Manama, wey te Nati ne Karniru. ^{24 §} Ne egkalayahan ka langun ne etew te kalibutan te layag din, wey egpanguyanen te me Hari te kalibutan ka langun ne karatuan dan diye. ^{25 †} Ke-

nad eglekeban ka me gumawan su layun maaldew diye wey warad marusilem. ²⁶ Ne egpanguyanen diye te siyudad ka langun ne karatuan wey ka imbantug te me nasud. ^{27 †††} Piru ware egpakaseled dutu ne minsan nekey ne malindit wey ke minsan hentew ne malindit se himu wey ka me ubaten. Su iyan de egpakaseled dutu ka nakasulat se ngaran diye te libru te Nati ne Karniru ne iyan ka Libru te Umul.

22 ^{§†} Nataman, impakita te panalihan keddi ka weyig ne egpakabehey te umul. Migpangilak-ilak seini iling te kristal, wey diye migpuun te trunu te Manama wey te Nati ne Karniru ^{2 †††} wey migpahun-elat te dalan te siyudad. Ne ka tagse ilis te weyig due kayu ne egpakabehey te umul, ne egbebehas te nakalkalasi ne behas te tagse bulan, wey ka dewun kayi delemetan te langun ne etew te kalibutan. ^{3 ††} Warad e minsan nekey ne indilus te Manama ne diye te siyudad.

Ne diye te siyudad ka trunu te Manama wey te Nati ne Karniru, ne egpamakayen sikandin te me suluhuanen din. ⁴ Egkakita ran ka ulaula te Manama wey igsulat diye te me buked dan ka ngaran din. ^{5 ††} Ne warad marusilem diye, wey kenad sikandan egkeilangan te layag te sulu wey te aldew tenged su iyan dan e kalayag ka Magbebaya ne Manama, wey eghari sikan-dan te ware egtamanan.

Ka peglibed ni Hisus

⁶ Ne migkahiyang a te panalihan, "Egkasalihan wey malehet ka inlalag ku. Su ka Magbebaya ne Manama ne migbehey te Panisingan din te me prupita, migpeuyan degma te panalihan din eyew te pegpanugtul te me suluhuanen din ke nekey ka mahaan e egkeyitabu."

⁷ Migkahi si Hisus, "Pammineg kew! Mahaan ad e eginguma! Keupianan te seeye se migtuman te langun ne intagne te seini ne baseen!"

⁸ Sikeddiey si Huwan, ka nakarineg wey ka nakakita te langun ne nasulat te seini ne baseen. Te nakita kud wey te narineg kud seini, mig-usengul a diye te tangkaan te panalihan ne iyan migpapitew keddi te langun eyew te pegsimba kandin. ⁹ Piru migkahiyang a nikandin, "Kene nu himuwa sika! Iyan nu simbaa ka Manama, su suluhuanen e re degma te Manama iling keykew wey te me suled nu ne me prupita, wey seeye se egtuman te nasulat te seini ne baseen." ¹⁰ Ne migkahiyang e pad man-e nikandin, "Kene nu iheles te me etew ka intagne te seini ne baseen su mahaan e seini egkatuman. ^{11 †††} Seeye se mareet, egpepabulusen de due ne eggimu te mareet, wey seeye se mallindit, egpepabulusen de due ne eggimu te mallindit. Ne seeye se matareng, egpepabulusen de due ne eggimu te matareng, wey seeye se matulus, egpepabulusen de due ne eg-ugpe ne matulus."

† 21:10 Isi 40:2. †† 21:12 Isi 48:30-35. ‡ Te Grigu: bubuyahen. †† 21:15 Isi 40:3. †† katikang: wey ke kakepal. ††† 21:18 Isa 54:11-12. ††† 21:23 Isa 60:19-20. § 21:24 Isa 60:3. †† 21:25 Isa 60:11.

††† 21:27 Isa 52:1; Isi 44:9. †† 22:1 Isi 47:1; Sak 14:8. ††† 22:2 Hin 2:9. †† 22:3 Sak 14:11. †† 22:5 Isa 60:19; Dan 7:18. ††† 22:11 Dan 12:10.

¹² † Migkahi si Hisus, “Pamineg kew! Mahaan ad e egginguma, wey eg-uyan a te unag eyew igbehey te tagse sabeka sumale te hinimuwan din. ¹³ †† Sikeddi ka Alfa wey ka Umiga, ‡ ka an-anayan wey ka mewuri, ka bunsuranan wey ka katammanan.”

¹⁴ †† Keupianan te seeye se migpami-pi te me kumbale dan su egbehayan sikandan te katenged te pegbaye te gumawan peendiye te siyudad wey te pegkeen te behas te kayu ne egpakabehey te umul. ¹⁵ Piru kene egpakaseled dutu ka me asu ne iyan ka mallindit ne me etew, ka egmamulingan, ka egmeyilabetey ne kene ne alunggun, ka me mangngimatey, ka migsimba te me diyus-diyus wey ka langun ne eggelebek eglilimbung.

¹⁶ †† “Sikeddiey si Hisus ka migpeuyan te panalihan ku eyew te pegpataha kayi kaniyu langun ne due te me punduk te migmalintutuu. Sikeddiey ka kabuhalan ni Dabid wey ka malayag ne bituen ne Buntetale.”

¹⁷ ††† Ka Panisingan te Manama wey ka eg-asaween egkahi, “Hendini ka!”

† 22:12 Isa 40:10; 62:11; Sal 28:4; Isa 40:10; Hir 17:10. †† 22:13 Imp 1:8; Isa 44:6; 48:12; Imp 1:17; 2:8. ‡ Ka Alfa iyan ka an-anayan ne litra te Grigu ne alpabitu, ka Umiga iyan degma ka katammanan ne litra. †† 22:14 Hin 2:9; 3:22. †† 22:16 Isa 11:1,10. ††† 22:17 Isa 55:1.

Ne ka langun ne egdineg, egpakahiyen degma, “Hendini ka!”

Ka langun ne nammaraan egparani, wey ka egkeupian ne eg-inum, egdawat te ware bayad ne weyig ne egpakabehey te umul.

Ka pegpanaha-taha

¹⁸ ††† Seini ka igpaney-paney ku kaniyu langun ne nakarineg te me tagne te seini ne baseen: ka minsan hentew ne egtimul te nasulat kayi, egtimulan degma te Manama ka legpad din ne iyan ka me salerep ne nasulat te seini ne baseen. ¹⁹ Ne ka minsan hentew ne eg-awe te minsan nekey ne intagne te seini ne baseen, eg-aween degma te Manama ka katenged din te pegkeen te behas te kayu ne egpakabehey te umul wey te peg-ugpe diye te Matulus ne Siyudad sumale te nasulat te seini ne baseen.

²⁰ Ne migkahi ka migpamalehet te langun ne nakasulat te seini ne baseen, “Mahaan ad en iya egginguma!” Malehet iya! Hendini kad e Hisus ne Magbebaye!

²¹ Ka keupiya wey keyid-u ne egpuun te Magbebaye ne si Hisus, egkaangkken niyu langun.

††† 22:18 Diy 4:2; 12:32.